

**SPRAWOZDANIE ROCZNE Z REALIZACJI
PROGRAMU OPERACYJNEGO
INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO
ZA 2013 ROK**

SPIS TREŚCI

1	IDENTYFIKACJA	5
2	PRZEGLĄD REALIZACJI PROGRAMU OPERACYJNEGO	6
2.1	REALIZACJA I ANALIZA POSTĘPÓW	7
2.1.1	INFORMACJE NA TEMAT POSTĘPÓW RZECZOWYCH W REALIZACJI PROGRAMU OPERACYJNEGO.....	7
2.1.2	INFORMACJE FINANSOWE	7
2.1.3	INFORMACJA NA TEMAT PODZIAŁU WYKORZYSTANIA FUNDUSZY	7
2.1.4	POMOC W PODZIALE NA GRUPY DOCELOWE.....	8
2.1.5	POMOC PONOWNIE WYPŁACONA LUB WYKORZYSTANA	8
2.1.6	ANALIZA JAKOŚCIOWA.....	9
2.2	INFORMACJE NA TEMAT ZGODNOŚCI Z PRAWEM WSPÓLNOTOWYM	59
2.2.1	ZASADA RÓWNOŚCI SZANS	62
2.2.2	ZASADA PARTNERSTWA W PROGRAMIE	64
2.3	NAPOTKANE ZNACZĄCE PROBLEMY ORAZ PODJĘTE ŚRODKI ZARADCZE	66
2.4	ZMIANY W KONTEKŚCIE REALIZACJI PROGRAMU OPERACYJNEGO	66
2.5	ZASADNICZE MODYFIKACJE NA MOCY ART. 57 ROZPORZĄDZENIA (WE) NR 1083/2006.....	68
2.6	KOMPLEMENTARNOŚĆ Z INNYMI INSTRUMENTAMI.....	68
2.6.1	WPŁYW DZIAŁALNOŚCI KM, INSTYTUCJI I GRUP NA ZAPEWNIENIE KOORDYNACJI I KOMPLEMENTARNOŚCI	69
2.6.2	MECHANIZMY I NARZĘDZIA SŁUŻĄCE ZAPEWNIENIU KOORDYNACJI I KOMPLEMENTARNOŚCI WSPARCIA	69
2.6.3	CROSS-FINANCING	70
2.6.4	KOORDYNACJA I KOMPLEMENTARNOŚĆ JAKO PRZEDMIOT BADAŃ EWALUACYJNYCH....	70
2.6.5	PRZYKŁADY PROJEKTÓW KOMPLEMENTARNYCH	72
2.6.6	MECHANIZMY UNIKANIA PODWÓJNEGO FINANSOWANIA DZIAŁAŃ REALIZOWANYCH W RAMACH POLITYKI SPÓJNOŚCI Z DZIAŁANAMI REALIZOWANYMI W RAMACH WSPÓLNEJ POLITYKI ROLNEJ ORAZ WSPÓLNEJ POLITYKI RYBACKIEJ	72
2.6.7	KONTROLE KRZYŻOWE.....	73
2.7	MONITOROWANIE I OCENA.....	75
3	REALIZACJA W PODZIALE NA PRIORYTETY	91
3.1	PRIORYTET I GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA	91
3.1.1	OŚIĄGNIĘCIE CELÓW I ANALIZA POSTĘPÓW.....	91
3.1.2	OPIS ISTOTNYCH PROBLEMÓW WE WDRAŻANIU WRAZ Z PODJĘTYMI ŚRODKAMI ZARADCZYMI.....	101
3.2	PRIORYTET II GOSPODARKA ODPADAMI I OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI	105
3.2.1	OŚIĄGNIĘCIE CELÓW I ANALIZA POSTĘPÓW.....	105
3.2.2	OPIS ISTOTNYCH PROBLEMÓW WE WDRAŻANIU WRAZ Z PODJĘTYMI ŚRODKAMI ZARADCZYMI.....	114
3.3	PRIORYTET III ZARZĄDZANIE ZASOBAMI I PRZECIWDZIAŁANIE ZAGROŻENIOM ŚRODOWISKA	118
3.3.1	OŚIĄGNIĘCIE CELÓW I ANALIZA POSTĘPÓW.....	118

SPRAWOZDANIE ROCZNE Z REALIZACJI
PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO 2007-2013
ZA 2013 ROK

3.3.2	OPIS ISTOTNYCH PROBLEMÓW WE WDRAŻANIU WRAZ Z PODJĘTYMI ŚRODKAMI ZARADCZYMI.....	127
3.4	PRIORYTET IV PRZEDSIĘWZIĘCIA DOSTOSOWUJĄCE PRZEDSIĘBIORSTWA DO WYMOGÓW OCHRONY ŚRODOWISKA.....	130
3.4.1	OSIĄGNIĘCIE CELÓW I ANALIZA POSTĘPÓW.....	130
3.4.2	OPIS ISTOTNYCH PROBLEMÓW WE WDRAŻANIU WRAZ Z PODJĘTYMI ŚRODKAMI ZARADCZYMI.....	138
3.5	PRIORYTET V OCHRONA PRZYRODY I KSZTAŁTOWANIE POSTAW EKOLOGICZNYCH.....	140
3.5.1	OSIĄGNIĘCIE CELÓW I ANALIZA POSTĘPÓW.....	140
3.5.2	OPIS ISTOTNYCH PROBLEMÓW WE WDRAŻANIU WRAZ Z PODJĘTYMI ŚRODKAMI ZARADCZYMI.....	148
3.6	PRIORYTET VI DROGOWA I LOTNICZA SIEĆ TEN-T	151
3.6.1	OSIĄGNIĘCIE CELÓW I ANALIZA POSTĘPÓW.....	151
3.6.2	OPIS ISTOTNYCH PROBLEMÓW WE WDRAŻANIU WRAZ Z PODJĘTYMI ŚRODKAMI ZARADCZYMI.....	161
3.7	PRIORYTET VII TRANSPORT PRZYJAZNY ŚRODOWISKU	164
3.7.1	OSIĄGNIĘCIE CELÓW I ANALIZA POSTĘPÓW.....	164
3.7.2	OPIS ISTOTNYCH PROBLEMÓW WE WDRAŻANIU WRAZ Z PODJĘTYMI ŚRODKAMI ZARADCZYMI.....	181
3.8	PRIORYTET VIII BEZPIECZEŃSTWO TRANSPORTU I KRAJOWE SIECI TRANSPORTOWE	186
3.8.1	OSIĄGNIĘCIE CELÓW I ANALIZA POSTĘPÓW.....	186
3.8.2	OPIS ISTOTNYCH PROBLEMÓW WE WDRAŻANIU WRAZ Z PODJĘTYMI ŚRODKAMI ZARADCZYMI.....	200
3.9	PRIORYTET IX INFRASTRUKTURA ENERGETYCZNA PRZYJAZNA ŚRODOWISKU I EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA.....	201
3.9.1	OSIĄGNIĘCIE CELÓW I ANALIZA POSTĘPÓW.....	201
3.9.2	OPIS ISTOTNYCH PROBLEMÓW WE WDRAŻANIU WRAZ Z PODJĘTYMI ŚRODKAMI ZARADCZYMI.....	210
3.10	PRIORYTET X BEZPIECZEŃSTWO ENERGETYCZNE, W TYM DYWERSYFIKACJA ŹRÓDEŁ ENERGII.....	213
3.10.1	OSIĄGNIĘCIE CELÓW I ANALIZA POSTĘPÓW.....	213
3.10.2	OPIS ISTOTNYCH PROBLEMÓW WE WDRAŻANIU WRAZ Z PODJĘTYMI ŚRODKAMI ZARADCZYMI.....	225
3.11	PRIORYTET XI KULTURA I DZIEDZICTWO KULTUROWE	229
3.11.1	OSIĄGNIĘCIE CELÓW I ANALIZA POSTĘPÓW.....	229
3.11.2	OPIS ISTOTNYCH PROBLEMÓW WE WDRAŻANIU WRAZ Z PODJĘTYMI ŚRODKAMI ZARADCZYMI.....	245
3.12	PRIORYTET XII BEZPIECZEŃSTWO ZDROWOTNE I POPRAWA EFEKTYWNOŚCI SYSTEMU OCHRONY ZDROWIA.....	247
3.12.1	OSIĄGNIĘCIE CELÓW I ANALIZA POSTĘPÓW.....	247
3.12.2	OPIS ISTOTNYCH PROBLEMÓW WE WDRAŻANIU WRAZ Z PODJĘTYMI ŚRODKAMI ZARADCZYMI.....	264
3.13	PRIORYTET XIII INFRASTRUKTURA SZKOLNICTWA WYŻSZEGO	265
3.13.1	OSIĄGNIĘCIE CELÓW I ANALIZA POSTĘPÓW.....	265

3.13.2	OPIS ISTOTNYCH PROBLEMÓW WE WDRAŻANIU WRAZ Z PODJĘTYMI ŚRODKAMI ZARADCZYMI.....	279
3.14	PRIORYTET XIV POMOC TECHNICZNA – EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO ..	281
3.14.1	OSIĄGNIĘCIE CELÓW I ANALIZA POSTĘPÓW.....	281
3.14.2	OPIS ISTOTNYCH PROBLEMÓW WE WDRAŻANIU WRAZ Z PODJĘTYMI ŚRODKAMI ZARADCZYMI.....	285
3.15	PRIORYTET XV POMOC TECHNICZNA – FUNDUSZ SPÓJNOŚCI	286
3.15.1	OSIĄGNIĘCIE CELÓW I ANALIZA POSTĘPÓW.....	286
3.15.2	OPIS ISTOTNYCH PROBLEMÓW WE WDRAŻANIU WRAZ Z PODJĘTYMI ŚRODKAMI ZARADCZYMI.....	290
4	EFRR/FS – DUŻE PROJEKTY	291
5	POMOC TECHNICZNA.....	295
6	PROMOCJA I INFORMACJA.....	300

ZAŁĄCZNIKI

ZAŁĄCZNIK I. POSTĘP FIZYCZNY PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO

ZAŁĄCZNIK II. OSIE PRIORYTETOWE W PODZIALE NA ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

ZAŁĄCZNIK III. PODZIAŁ KUMULATYWNY PRZYZNANEGO WKŁADU WSPÓLNOTOWEGO WEDŁUG KATEGORII

ZAŁĄCZNIK IV. POSTĘP FIZYCZNY WG PRIORYTETÓW

ZAŁĄCZNIK V. WSKAŹNIKI KONTEKSTOWE

ZAŁĄCZNIK VI. MATRYCA PRIORYTETÓW, OBSZARÓW, CELÓW I INICJATYW FALGOWYCH STRATEGII EUROPA 2020 ORAZ INTERWENCJI REALIZOWANYCH W OKRESIE PROGRAMOWANIA 2007-2013

ZAŁĄCZNIK VII. WPŁYW PROJEKTÓW REALIZOWANYCH W RAMACH POIiŚ NA STRATEGIĘ UE DLA REGIONU MORZA BAŁTYCKIEGO

ZAŁĄCZNIK VIII. WSKAŹNIKI KLUCZOWE (CORE INDICATORS) 2007-2013

ZAŁĄCZNIK IX. INFORMACJA O WYPEŁNIENIU WARUNKÓW SZCZEGÓLNYCH NAŁOŻONYCH NA PROJEKTY

ZAŁĄCZNIK X. INFORMACJA I PROMOCJA

ZAŁĄCZNIK XA. INFORMACJA I PROMOCJA - WSKAŹNIKI

ZAŁĄCZNIK XI. PRZYKŁADY PROJEKTÓW KOMPLEMENTARNYCH

ZAŁĄCZNIK XII. KWOTY CERTYFIKOWANE DO KE DLA DUŻYCH PROJEKTÓW

ZAŁĄCZNIK XIII. ZESTAWIENIA DOTYCZĄCE BIEŻĄCYCH I ZAKOŃCZONYCH DUŻYCH PROJEKTÓW W RAMACH POIiŚ

1 IDENTYFIKACJA

PROGRAM OPERACYJNY	CEL KONWERGENCJA
	OBSZAR KWALIFIKOWALNY POLSKA
	OKRES PROGRAMOWANIA 2007-2013
	NUMER PROGRAMU (CCI) 2007/PL/16/1/PO/002
	NAZWA PROGRAMU INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO
SPRAWOZDANIE ROCZNE Z WDRAŻANIA PROGRAMU	ROK SPRAWOZDAWCZY 2013
	DATA ZAAKCEPTOWANIA SPRAWOZDANIA PRZEZ KOMITET MONITORUJĄCY:

2 PRZEGLĄD REALIZACJI PROGRAMU OPERACYJNEGO

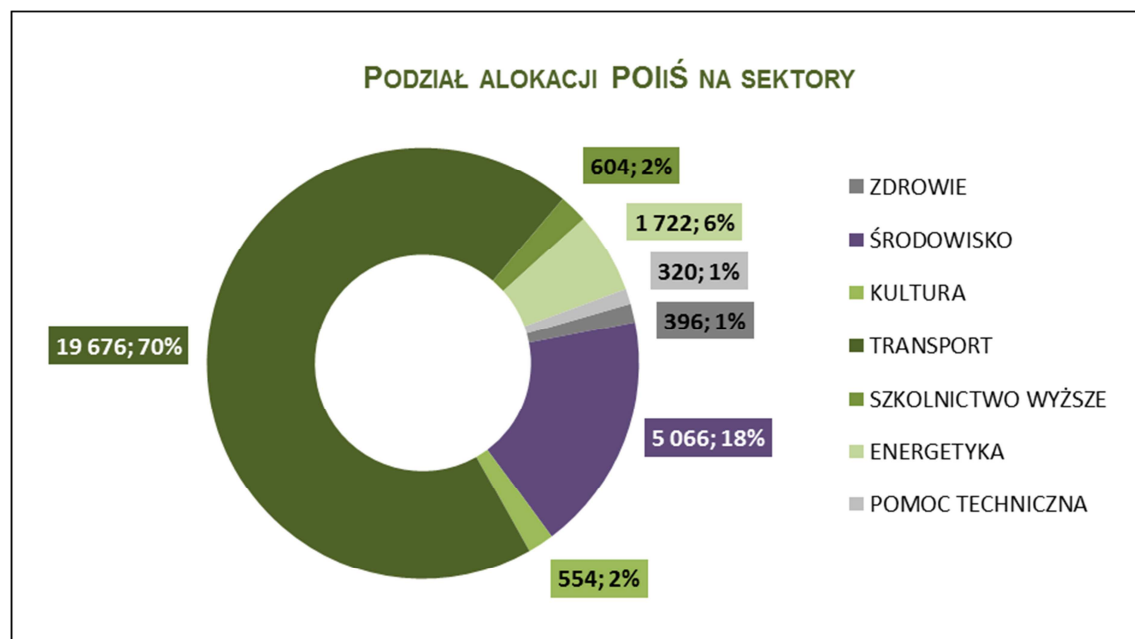
Niniejszy dokument został przygotowany zgodnie z obowiązującym wzorem sprawozdania rocznego z realizacji programu operacyjnego (załącznik VI rozporządzenia Komisji (WE) nr 846/2009 z dnia 1 września 2009 r. zmieniającego rozporządzenie (WE) nr 1828/2006 ustanawiające szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności oraz rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, z późn. zm.). Sprawozdanie ma charakter przeglądu wyników realizacji Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (POLiŚ), przedstawia analizę efektów finansowych i rzeczowych oraz problemów w realizacji Programu w 2013 roku. Rekomendacje i zalecenia formułowane przez Komisję Europejską (KE) zostały uwzględnione w odpowiednich punktach sprawozdania. Dane finansowe prezentowane w sprawozdaniu zostały przeliczone w oparciu o kurs EUR/PLN (4,1942).

W 2013 r. prowadzone były prace związane z kolejną aktualizacją POLiŚ, której przedmiotem były w szczególności zmiany we wskaźnikach wykonania rzeczowego, zmiany o charakterze finansowym (przesunięcia alokacji pomiędzy priorytetami) oraz aktualizacja wykazu dużych projektów. Zaktualizowana wersja Programu (wersja 4.0) została zaakceptowana przez KE decyzją z 27 stycznia 2014 r.

W związku z powyższym Instytucja Zarządzająca POLiŚ podjęła decyzję, aby wszelkie odniesienia do wartości alokacji przyznanej na priorytety, jak również do wartości docelowych wskaźników wykonania rzeczowego były przedstawiane w oparciu o najnowszą wersję Programu.

Poniższy wykres przedstawia łączną wielkość środków finansowych z Unii Europejskiej zaangażowanych w realizację POLiŚ w podziale na sektory.

WYKRES 1. PODZIAŁ ALOKACJI POLiŚ (DANE W MLN EURO I %)

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE IZ POLiŚ NA PODSTAWIE PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO (WERSJA 4.0)

2.1 REALIZACJA I ANALIZA POSTĘPÓW

2.1.1 INFORMACJE NA TEMAT POSTĘPÓW RZECZOWYCH W REALIZACJI PROGRAMU OPERACYJNEGO

Informacje na temat postępu rzeczowego Programu zostały przedstawione w **załączniku I** POSTĘP FIZYCZNY PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO, **załączniku IV** POSTĘP FIZYCZNY WG PRIORYTETÓW, **załączniku V** WSKAŹNIKI KONTEKSTOWE i **załączniku VIII** WSKAŹNIKI KLUCZOWE (CORE INDICATORS) 2007-2013 do niniejszego Sprawozdania.

Szczegółowe informacje na temat postępu rzeczowego Programu zostały zaprezentowane w **punkcie 2.1.6.2** ANALIZA POSTĘPU FINANSOWEGO I RZECZOWEGO, natomiast dane dotyczące postępu rzeczowego priorytetów w **rozdziale 3** REALIZACJA W PODZIALE NA PRIORYTETY.

2.1.2 INFORMACJE FINANSOWE

Postęp finansowy POLiŚ w podziale na źródła finansowania w roku 2013 i narastająco został przedstawiony w **załączniku II** do sprawozdania.

Szczegółowe informacje na temat postępu finansowego Programu zostały zaprezentowane w **punkcie 2.1.6.2** ANALIZA POSTĘPU FINANSOWEGO I RZECZOWEGO, natomiast dane dotyczące postępu finansowego priorytetów w **rozdziale 3** REALIZACJA W PODZIALE NA PRIORYTETY.

2.1.3 INFORMACJA NA TEMAT PODZIAŁU WYKORZYSTANIA FUNDUSZY

W **załączniku III** do Sprawozdania w tabeli **Podział kumulatywny przyznanego wkładu wspólnotowego wg kategorii** przedstawione zostały dane zgrupowane dla wszystkich projektów cechujących się identycznymi wartościami kodu w każdej z pięciu klasyfikacji: *Priorytetowy obszar tematyczny, Forma finansowania, Obszar, Rodzaj działalności gospodarczej i Lokalizacja*.

Analizując kody interwencji według kryterium *Priorytetowych obszarów tematycznych* należy podkreślić, że liderem jest **temat priorytetowy 21 Autostrady (sieć TEN-T)**, dla którego wsparcie wspólnotowe wyniosło ponad **8,6 mld euro** (32% wartości podpisanych umów). Drugim pod względem przyznanego dofinansowania wsparcia jest **temat 46 Oczyszczanie ścieków (2,8 mld euro, 10% wartości podpisanych umów)**. Najniższe kwoty wsparcia zostały zanotowane dla tematów 54 *Inne działania na rzecz ochrony środowiska i zapobiegania zagrożeniom* (437,5 tys. euro) oraz 40 *Energia odnawialna słoneczna* (1,5 mln euro).

Odnosząc się do *Rodzaju działalności gospodarczej* należy wskazać, że największa część środków, bo aż **19,1 mld euro** została przeznaczona na działalność związaną z transportem, natomiast na działalność związaną ze środowiskiem naturalnym przeznaczone zostało **4,4 mld euro**.

Analizując rozmieszczenie regionalne (kryterium *Lokalizacja*) należy zauważyć, że najwyższa kwota została przyznana na dofinansowanie projektów realizowanych w województwie mazowieckim (**5,3 mld euro**) oraz śląskim (**2,7 mld euro**). Województwami o najniższej wartości przyznanego wsparcia są podlaskie 352,1 mln euro i opolskie 401,1 mln euro.

W ramach całego POLiŚ została udzielona bezzwrotna pomoc (kod klasyfikacji 01). Natomiast, biorąc pod uwagę kryterium *Terytorium* należy pamiętać, że POLiŚ jest Programem ogólnokrajowym (kod klasyfikacji 00).

2.1.4 POMOC W PODZIALE NA GRUPY DOCELOWE

Część wspólnotową alokacji w ramach POLiŚ tworzą dwa fundusze unijne: Fundusz Spójności - 22,39 mld euro - oraz Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego - 5,95 mld euro. Środki z tych funduszy kierowane są na pomoc w realizacji różnych typów projektów w ramach sześciu sektorów: środowiska, transportu, energetyki, kultury, zdrowia i szkolnictwa wyższego. Część środków z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności jest również wykorzystana na finansowanie działań Pomocy Technicznej w ramach POLiŚ.

Szczegółowe informacje o wsparciu ze środków wspólnotowych w podziale na specyficzne grupy docelowe, sektory lub obszary zostały zamieszczone w **rozdziale 3. REALIZACJA W PODZIALE NA PRIORYTETY**.

2.1.5 POMOC PONOWNIE WYPŁACONA LUB WYKORZYSTANA

Informację na temat środków wycofanych w związku z powstałymi nieprawidłowościami przedstawia poniższa tabela.

TABELA 1. INFORMACJE O KWOTACH WYCOFANYCH W ZWIĄZKU Z WYKRYTAMI NIEPRAWIDŁOWOŚCIAMI
(DANE W EURO)

Numer i nazwa priorytetu	Kwoty wycofane ¹			
	Całkowita kwota wycofanych wydatków poniesionych przez beneficjentów	Odpowiadający wycofany wkład publiczny	Całkowita kwota wydatków wycofanych w odniesieniu do nieprawidłowości	Kwota wycofanego odpowiedniego wkładu publicznego w związku z nieprawidłowościami
1. Gospodarka wodno-ściekowa	1 369 564,10	1 367 956,18	1 299 306,15	1 299 306,15
2. Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi	22 455,87	20 675,91	4 365,41	4 365,41
3. Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska	112,96	96,01	97,07	82,51
4. Przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska	5 133 350,88	537 899,21	5 022 760,19	528 322,60
5. Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych	28 100,16	27 636,16	0,00	0,00

¹ Wartości kwot wycofanych nie powinny podlegać porównywaniu pomiędzy latami jak również pomiędzy priorytetami. Wysokość tych kwot jest uzależniona od zakwalifikowania kwoty jako podlegającej odzyskiwaniu lub jako kwoty wycofanej, co jest z kolei uzależnione od licznych czynników takich jak np. typ beneficjenta realizującego projekt.

SPRAWOZDANIE ROCZNE Z REALIZACJI
PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO 2007-2013
ZA 2013 ROK

Numer i nazwa priorytetu	Kwoty wycofane ¹			
	Całkowita kwota wycofanych wydatków poniesionych przez beneficjentów	Odpowiadający wycofany wkład publiczny	Całkowita kwota wydatków wycofanych w odniesieniu do nieprawidłowości	Kwota wycofanego odpowiedniego wkładu publicznego w związku z nieprawidłowościami
6. Drogowa i lotnicza sieć TEN-T	150 895 886,82	150 743 365,90	150 830 067,14	150 677 546,22
7. Transport przyjazny środowisku	1 056 192,72	1 015 571,46	1 020 268,82	980 220,73
8. Bezpieczeństwo transportu i krajowe sieci transportowe	1 155 875,55	1 150 091,55	1 143 027,32	1 138 003,30
9. Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku	4 757 226,98	3 996 610,62	4 721 853,09	3 961 236,73
10. Bezpieczeństwo energetyczne	244 441,52	123 237,17	58 692,13	27 341,51
11. Kultura i dziedzictwo kulturowe	23 174,60	23 174,60	0,00	0,00
12. Bezpieczeństwo zdrowotne i poprawa efektywności systemu ochrony zdrowia	1 117 064,36	1 117 064,36	1 061 382,50	1 061 382,50
13. Infrastruktura szkolnictwa wyższego	1 231 871,78	1 231 871,78	1 230 852,88	1 230 852,88
14. Pomoc techniczna – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego	71 215,71	71 215,71	70 032,87	70 032,87
15. Pomoc techniczna – Fundusz Spójności	46 502,54	46 502,54	17 217,12	17 217,12
Ogółem	167 153 036,55	161 472 969,16	166 479 922,69	160 995 910,53

ŹRÓDŁO: NA PODSTAWIE SPRAWOZDANIA ROCZNEGO Z KWOT WYCOFANYCH I ODZYSKANYCH, KWOT POZOSTAŁYCH DO ODZYSKANIA ORAZ KWOT NIEODZYSKIWAŁNYCH NA PODSTAWIE ART. 20 UST. 2 PRZESŁANEGO PRZEZ INSTYTUCJĘ CERTYFIKUJĄCĄ DO KE

Zgodnie z zapisami art. 98 rozporządzenia nr 1083/2006 kwoty wycofane w związku z wykrytymi nieprawidłowościami nie będą ponownie wykorzystane na operacje, które były poddane korekcje. Środki te zostaną wykorzystane na wydatki związane z realizacją projektów POLiŚ.

Całkowita kwota odzyskanych wydatków poniesionych przez beneficjentów wyniosła 10,5 mln euro, natomiast odzyskany wkład publiczny opiewał na kwotę 10,1 mln euro.

2.1.6 ANALIZA JAKOŚCIOWA

W niniejszym podrozdziale przedstawione zostały najważniejsze informacje podsumowujące zdarzenia mające istotny wpływ na wdrażanie Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko w roku 2013, m.in.:

- zmiany w dokumentach programowych;
- zmiany legislacyjne mające wpływ na wdrażanie Programu;
- zmiany na *Liście projektów indywidualnych dla Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko*;
- realizację założeń Strategii Europa 2020;

- realizację założeń Strategii UE dla Regionu Morza Bałtyckiego (SUE RMB).

W tym punkcie przedstawiony został również **postęp w realizacji wdrażania celów Programu** w oparciu o **wskaźniki wykonania postępu finansowego i rzeczowego**.

2.1.6.1 SYSTEM REALIZACJI PROGRAMU

ZMIANY DOKUMENTÓW PROGRAMOWYCH

Wersja 3.0 Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2007-2013 nie uwzględniła wszystkich proponowanych przez stronę polską modyfikacji. W związku z tym w 2012 r. zainicjowane zostały działania związane z kolejną aktualizacją Programu (wersja 4.0), które kontynuowane były w roku sprawozdawczym. Przedmiotem aktualizacji są w szczególności zmiany we wskaźnikach wykonania rzeczowego, zmiany o charakterze finansowym (ze szczególnym wskazaniem na sektor kolejowy) oraz aktualizacja wykazu dużych projektów (będącego załącznikiem do Programu). Po uzgodnieniu proponowanych zmian, na posiedzeniu z 8 kwietnia 2013 r., dokument został zatwierdzony przez Komitet Monitorujący POIiŚ, a następnie z początkiem czerwca 2013 r. przesłany do akceptacji Komisji Europejskiej przez system elektronicznej wymiany danych SFC2007².

SZCZEGÓŁOWY OPIS PRIORYTETÓW POIiŚ

W 2013 r. **czterokrotnie** aktualizowany był *Szczegółowy Opis Priorytetów Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2007-2013* (dalej SzOP):

AKTUALIZACJA – LUTY 2013 R.

Modyfikacja SzOP (wersja 3.12) zatwierdzona została 4 lutego 2013 r. Zmieniony dokument w szczególności uwzględniał realokację środków UE pomiędzy działaniami w obrębie priorytetu XI. Proponowany kierunek i skala zmian wynikały z przeprowadzonej oceny możliwości absorpcyjnych w ramach poszczególnych działań, ograniczając ryzyko braku pełnego wykorzystania w sektorze kultury dostępnej alokacji.

AKTUALIZACJA – KWIECIEŃ 2013 R.

Kolejna aktualizacja SzOP (wersja 3.13) została zatwierdzona 9 kwietnia 2013 r. Przedmiotem zmian było w szczególności przeniesienie środków UE pomiędzy działaniami w obrębie priorytetów IV, V, VIII, IX i XII. Zmiany wynikały z przeprowadzonej oceny możliwości absorpcyjnych w ramach poszczególnych działań, ograniczając w ten sposób ryzyko braku pełnego wykorzystania dostępnej alokacji w poszczególnych sektorach.

AKTUALIZACJA – LIPIEC 2013 R.

Modyfikacja SzOP (wersja 3.14) zatwierdzona została 17 lipca 2013 r. Wprowadzono m.in. możliwość warunkowego ubiegania się o dofinansowanie dla inwestycji z zakresu gospodarki wodno-ściekowej w aglomeracjach powyżej 10 000 RLM (w działaniu 1.1). Ponadto, listę przykładowych projektów z działania 1.1 uzupełniono o projekty przygotowawcze dla inwestycji w obszarze gospodarki wodno-ściekowej planowane do realizacji w kolejnej perspektywie finansowej. Aktualizacja dotyczyła również realokacji środków UE w obrębie priorytetów III, IV, VI i VII. Dla projektów z sektora kolejowego (działanie 7.1) oraz transportu miejskiego (działanie 7.3) dopuszczono możliwość zwiększenia poziomu dofinansowania UE (odpowiednio do 70% i 85%).

AKTUALIZACJA – GRUDZIEŃ 2013 R.

Czwarta w okresie sprawozdawczym zmiana SzOP (wersja 3.15) zatwierdzona została 6 grudnia 2013 r. Przedmiotem zmian było w szczególności przeniesienie środków UE pomiędzy działaniami w obrębie priorytetów II, IV, V, VII, IX, X oraz XII. Zmiany wynikały z przeprowadzonej oceny możliwości absorpcyjnych w ramach poszczególnych działań, ograniczając w ten sposób ryzyko braku pełnego wykorzystania dostępnej alokacji w poszczególnych sektorach.

² Ostatecznie, decyzja w sprawie akceptacji Programu została podjęta przez KE 27 stycznia 2014 r.

ZMIANY LEGISLACYJNE

6 lutego 2013 r. zatwierdzone zostały **Zalecenia Instytucji Zarządzającej Programem Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko nr 18/2013 dotyczące zapobiegania, identyfikowania i reagowania w przypadku symptomów oszustw w szczególności w zakresie zmów cenowych przy wdrażaniu projektów POLiŚ**. Celem wydania *Zaleceń* było przedstawienie wskazówek dla Instytucji Pośredniczących i Instytucji Wdrażających odnośnie działań w zakresie zapobiegania, identyfikowania i reagowania w przypadku powzięcia podejrzeń popełnienia oszustw (zidentyfikowania symptomu oszustwa) przy wdrażaniu projektów POLiŚ. Jednocześnie *Zalecenia* nie nakładają na instytucje w systemie wdrażania POLiŚ żadnych nowych obowiązków, a jedynie wskazują na zadania wynikające z przepisów powszechnie obowiązującego prawa.

4 marca 2014 r. zmianie uległy **wzory umów o dofinansowanie** w sektorze **środowisko** (priorytet I-V) dla beneficjentów nie będących państwowymi jednostkami budżetowymi w zakresie:

- zmiany terminu osiągnięcia efektu ekologicznego - priorytet I - IV (bez wzoru umowy dla działania 4.1.);
- procedury opiniowania zmian w projektach POLiŚ - priorytet I - III oraz IV;
- zmiany zakresu rzeczowego przed uzyskaniem decyzji KE - priorytet I-IV (bez wzoru umowy dla działania 4.1.).

Dodatkowo, zmianie uległy **wzory umów o dofinansowanie** w sektorze **transportu** (priorytet VI-VIII) dla beneficjentów nie będących państwowymi jednostkami budżetowymi oraz dla państwowych jednostek budżetowych w zakresie wysokości płatności końcowej (§ 8 ust. 1 i 2).

Od 28 maja 2013 r. obowiązuje nowa wersja zaktualizowanych **Wytycznych w zakresie kontroli realizacji Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2007-2013**. Wprowadzone zmiany *Wytycznych* dotyczą wyłącznie reguł prowadzenia kontroli RPD PT na miejscu realizacji projektu i wprowadzają korzystne rozwiązania z punktu widzenia beneficjentów pomocy technicznej POLiŚ (Instytucje Pośredniczące oraz Instytucje Wdrażające). Podstawowym celem zmian było zmniejszenie częstotliwości kontroli na miejscu w Instytucjach Pośredniczących oraz w Instytucjach Wdrażających w sektorze środowiska, a tym samym zmniejszenie obciążenia kontrolami ww. beneficjentów POLiŚ. Proponowane zmiany podyktowane są wynikami dotychczasowych działań kontrolnych IZ oraz IP w sektorze środowiska, jak również zgłaszanymi przez ten sektor postulatami uproszczeń systemowych.

Wytyczne w zakresie sposobu korygowania wydatków nieprawidłowo poniesionych w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2007-2013 weszły w życie 29 kwietnia 2013 r. Dokument powstał w związku z potrzebą uregulowania sposobów korygowania nieprawidłowości zidentyfikowanych w ramach wdrażania POLiŚ i zastąpił dotychczas obowiązujące *Zalecenia IZ POLiŚ nr 9/2010 w sprawie stosowania w POLiŚ stawek korekt finansowych odnośnie uchybień zidentyfikowanych przez KE w Planie Działań dla Polski na lata 2000-2006 oraz audytach KE na projektach FS w perspektywie finansowej 2000-2006 oraz Zalecenia IZ POLiŚ nr 17/2012 w zakresie sposobu korygowania wydatków nieprawidłowo poniesionych w ramach POLiŚ 2007-2013*.

ZMIANY W SYSTEMIE WDRAŻANIA

Do 31 grudnia 2013 r. Władza Wdrażająca Programy Europejskie (WWPE) realizowała zadania Instytucji Wdrażającej w odniesieniu do następujących działań:

- **11.1 Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego o znaczeniu ponadregionalnym;**
- **11.2 Rozwój oraz poprawa stanu infrastruktury kultury o znaczeniu ponadregionalnym;**
- **11.3 Infrastruktura szkolnictwa artystycznego.**

W okresie sprawozdawczym Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego wypowiedziało *Porozumienie pomiędzy Ministrem Spraw Wewnętrznych i Administracji a Ministrem Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawie współpracy przy realizacji XI Priorytetu Kultura i dziedzictwo kulturowe*, jak również *Uzupełnienie do Porozumienia pomiędzy WWPE a MKiDN* – odpowiednio 18 czerwca i 28 sierpnia 2013 r. Tym samym począwszy od 1 stycznia 2014 r. WWPE nie będzie już

uczestniczyć we wdrażaniu XI priorytetu i za realizację zadań delegowanych dotychczas IW będzie odpowiedzialna Instytucja Pośrednicząca.

W związku ze zniesieniem Ministerstwa Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej i przekształceniem Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju, zadania **Instytucji Pośredniczącej dla priorytetów transportowych** w ramach POIiŚ **zostały przejęte przez Instytucję Zarządzającą POIiŚ oraz Instytucję Wdrażającą POIiŚ** w sektorze transportu (Centrum Unijnych Projektów Transportowych dalej CUPT).

OPIS SYSTEMU ZARZĄDZANIA I KONTROLI DLA PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO

28 maja 2013 r. została zaakceptowana i przekazana do Instytucji Audytowej kolejna wersja *Opisu systemu zarządzania i kontroli dla Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko*.

Do zmian przeprowadzonej w 2013 aktualizacji należy zaliczyć m.in. dostosowanie struktur oraz nazw poszczególnych komórek organizacyjnych IP (MKiDN, MG, MŚ, MTBiGW, MZ, NCBR) oraz IW (WWPE, NFOŚiGW, CSIOZ, OPI), uwzględnienie przez sektor transportu w wykazie procedur dotyczących kwestii nieprawidłowości faktu ustanowienia procedury dotyczącej sposobu oceny informacji o prowadzonych śledztwach odnoszących się do projektów finansowanych w ramach POIiŚ, aktualizację *Wytycznych w zakresie sprawozdawczości* (informację miesięczną zmieniono na informację kwartalną), aktualizację *Wytycznych w zakresie kontroli* (kwartalne plany kontroli procedur zawierania umów zmieniono na półroczne plany kontroli procedur zawierania umów) oraz aktualizację wykazu aneksów podpisanych umów pomiędzy IZ-IP oraz IP-IW.

ZMIANY LISTY PROJEKTÓW INDYWIDUALNYCH DLA POIiŚ

Projekty indywidualne stanowią przedsięwzięcia inwestycyjne o strategicznym znaczeniu dla realizacji Programu Operacyjnego, których wdrożenie jest niezwykle istotne z punktu widzenia osiągnięcia zakładanych wskaźników rozwoju społeczno-gospodarczego kraju. Są to przede wszystkim duże projekty infrastrukturalne oraz najważniejsze inwestycje prorozwojowe, których proces przygotowania i wdrażania jest zazwyczaj niezwykle skomplikowany, czasochłonny i kosztowny.

Wszelkie informacje dotyczące procesu aktualizacji listy (w tym konsultacji społecznych nowych projektów planowanych do włączenia na listę, zakończenia aktualizacji i ogłoszenia listy wraz z opublikowaniem sprawozdania z konsultacji społecznych czy zestawienia uwag zgłoszonych do nowych projektów indywidualnych) są dostępne na stronie internetowej dedykowanej obsłudze Programu www.pois.gov.pl w zakładce *Wstęp do Programu> Projekty*.

W roku 2013 przeprowadzone zostały trzy aktualizacje *Listy projektów indywidualnych dla Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko* (dalej: LPI). Na obecnym etapie wdrażania POIiŚ kolejne aktualizacje listy projektów indywidualnych koncentrują się w głównej mierze na przeglądzie projektów już na niej zamieszczonych w oparciu o informacje uzyskiwane w trakcie prowadzonego na bieżąco monitorowania projektów indywidualnych. Niemniej proces aktualizacji listy może także obejmować usuwanie projektów bądź dopisywanie nowych inwestycji.

W przypadku aktualizacji, które miały miejsce w roku sprawozdawczym, w odniesieniu do projektów umieszczonych na dotychczasowej LPI uaktualniono informacje dotyczące tytułów, kosztów, terminów realizacji, instytucji odpowiedzialnych za realizację, zakresu rzeczowego poszczególnych projektów. Zaproponowano również zmiany polegające na podziale projektów, przesunięciu projektów na listę podstawową lub rezerwową, czy też dodaniu nowych projektów lub usunięciu niektórych inwestycji z listy. Zmiany wprowadzono na podstawie informacji uzyskanych w ramach procesu monitorowania przygotowania i wdrażania projektów indywidualnych.

AKTUALIZACJA - MARZEC 2013 R.

29 marca 2013 r. zakończyła się aktualizacja LPI, która objęła swoim zakresem sektory **środowiska, transportu, energetyki, kultury** a także **zdrowia**. Na zaktualizowanej liście znalazło się 518 projektów o łącznej orientacyjnej wartości całkowitej 57,1 mld euro i szacowanej wartości dofinansowania unijnego 31,4 mld euro. **Lista podstawowa obejmowała 421 projektów o szacowanej wartości ogółem 40,4 mld euro i dofinansowaniu UE w wysokości 22,3 mld euro.**

SPRAWOZDANIE ROCZNE Z REALIZACJI
PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO 2007-2013
ZA 2013 ROK

Listę rezerwową stanowiło natomiast 97 projektów, których łączna wartość wynosiła 16,7 mld euro, w tym dofinansowanie unijne to 9,1 mld euro.

W efekcie aktualizacji na listę podstawową **włączono 15 nowych projektów indywidualnych**, z czego 1 projekt dla sektora środowiska oraz 14 projektów dla sektora transportu. Z listy **usunięto 11 projektów indywidualnych** (zarówno z listy podstawowej jak i rezerwowej). Projekty usunięte znajdowały się na liście dla sektora środowiska, transportu, energetyki, kultury i zdrowia.

Poniższe tabele przedstawiają projekty, które zostały włączone i usunięte z LPI.

TABELA 2. TYTUŁY PROJEKTÓW DODANYCH NA LPI W WYNIKU AKTUALIZACJI Z MARCA 2013 R.

Sektor	Projekty dodane	
	LPI podstawowa	
ŚRODOWISKO	Domaszków – Tarchalice – odtworzenie naturalnej retencji przeciwpowodziowej doliny rzeki Odry, gm. Wołów	
TRANSPORT	Opracowanie dokumentacji wybranych projektów, przewidzianych do realizacji w perspektywie finansowej UE 2014-2020	
	Prace przygotowawcze dla wybranych inwestycji planowanych do realizacji w perspektywie finansowej UE 2014-2020	
	Modernizacja 57 wagonów osobowych wraz z zakupem i modernizacją 6 używanych lokomotyw elektrycznych	
	Wyposażenie zaplecza technicznego Spółki "Przewozy Regionalne" w infrastrukturę służącą do utrzymania kolejowego taboru pasażerskiego	
	Odnowa taboru kolejowego do obsługi połączeń międzywojewódzkich	
	Opracowanie warunków technicznych elementów infrastruktury drogowej stosowanych w organizacji ruchu na drogach	
	Przebudowa drogi krajowej nr 9 - ulicy Słowackiego w Radomiu na odcinku od Ronda Matki Bożej Fatimskiej, do granic Miasta	
	Budowa węzła drogowego nad torami PKP w ciągu drogi krajowej nr 9 – ulicy Żółkiewskiego w Radomiu	
	Przebudowa drogi krajowej nr 1 w granicach administracyjnych miasta Włocławek – etap IV	
	Rozbudowa węzła Ofiar Katynia w Krakowie	
	Przebudowa Trasy Północnej w Zielonej Górze w ciągu drogi krajowej nr 32	
	Ulica klasy GP łącząca DK75 (skrzyżowanie ul. Tarnowskiej i Witosa) z ul. Marcinkowicką (droga powiatowa nr 25219) w granicach Nowego Sącza - przełożenie DK 28 Zator – Przemyśl	
	Zmiana przebiegu drogi krajowej nr 79 na terenie miast: Katowice, Chorzów, Bytom – od węzła z ul. Katowicką do Al. Jana Pawła II - PRACE PRZYGOTOWAWCZE	
	Usprawnienie drogi krajowej nr 6 na terenie miasta Koszalina	

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POLIŚ NA PODSTAWIE LPI DLA POLIŚ Z 29 MARCA 2013 R.

TABELA 3. TYTUŁY PROJEKTÓW USUNIĘTYCH Z LPI W WYNIKU AKTUALIZACJI Z MARCA 2013 R.

Sektor	Projekty usunięte	
	LPI podstawowa	LPI rezerwowa
ŚRODOWISKO	Program restytucji, rekultywacji i rewitalizacji niecki rzeki Lipinki w Świętochłowicach – prace przygotowawcze	-
	Zbiornik przeciwpowodziowy Racibórz Dolny na rzece Odrze woj. śląskie (Polder)	-

SPRAWOZDANIE ROCZNE Z REALIZACJI
PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO 2007-2013
ZA 2013 ROK

Sektor	Projekty usunięte	
	LPI podstawowa	LPI rezerwowa
	Zabezpieczenie przed powodzią miasta Rzeszowa i gm. Tyczyn poprzez kształtowanie koryta rzeki Strug	-
TRANSPORT	Zintegrowany System Transportu Szynowego w Aglomeracji i we Wrocławiu - Etap II	Zakup 30 wagonów piętrowych
	Dostawa elektrycznych zespołów trakcyjnych do wykonywania pasażerskich przewozów regionalnych w katowickim obszarze metropolitalnym – 6 sztuk	Zakup i modernizacja kolejowego taboru pasażerskiego o napędzie elektrycznym, do obsługi połączeń międzyregionalnych na obszarze co najmniej dwóch województw
	-	Modernizacja elektrycznych zespołów trakcyjnych serii EN57 przeznaczonych do obsługi połączeń międzywojewódzkich
ENERGETYKA	-	Budowa/ługowanie podziemnych magazynów ropy naftowej i paliw ciekłych w górotworze na terenie gminy Kosakowo
KULTURA	Rozbudowa Opery Wrocławskiej wraz z budową Sceny Letniej	-
ZDROWIE	Budowa i wyposażenie wojewódzkich centrów powiadamiania ratunkowego	-

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiS NA PODSTAWIE LPI DLA POIiS Z 29 MARCA 2013 R.

W ramach **sektora szkolnictwa wyższego** nie dodano ani nie usunięto żadnego projektu. Na listę wprowadzono wyłącznie zmiany na podstawie informacji pochodzących z prowadzonego na bieżąco procesu monitorowania ich przygotowania i wdrażania.

AKTUALIZACJA - SIERPIEŃ 2013 R.

29 sierpnia 2013 r. zakończyła się aktualizacja LPI, która objęła swoim zakresem sektory **środowiska, transportu i energetyki**. Na zaktualizowanej liście znalazło się 548 projektów o łącznej orientacyjnej wartości całkowitej 59,5 mld euro i szacowanej wartości dofinansowania unijnego 32,8 mld euro. **Lista podstawowa** obejmowała **422 projekty** o szacowanej **wartości ogółem 40,4 mld euro** i **dofinansowaniu UE** w wysokości **22,3 mld euro**. Listę rezerwową stanowiło natomiast 106 projektów, których łączna wartość wynosiła 19,1 mld euro, w tym dofinansowanie unijne to 10,6 mld euro.

W efekcie aktualizacji na listę włączono **31 nowych projektów indywidualnych** (16 podstawowych), w tym 29 projektów dla sektora transportu (15 podstawowych) oraz po 1 projekcie dla sektorów środowiska (projekt podstawowy) i energetyki (projekt rezerwowý). Z listy **usunięto 1 projekt indywidualny** z listy podstawowej dla sektora transportu.

TABELA 4. TYTUŁY PROJEKTÓW DODANYCH NA LPI W WYNIKU AKTUALIZACJI Z SIERPNIA 2013 R.

Sektor	Projekty dodane	
	LPI podstawowa	LPI rezerwowa
ŚRODOWISKO	Uregulowanie gospodarki wodnościekowej na terenie gminy Czarna - etap II	-

SPRAWOZDANIE ROCZNE Z REALIZACJI
PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO 2007-2013
ZA 2013 ROK

Sektor	Projekty dodane	
	LPI podstawowa	LPI rezerwa
TRANSPORT	Poprawa dostępu kolejowego do portu morskiego w Gdyni – PRACE PRZYGOTOWAWCZE	Odnowa taboru PKP Intercity S.A. dla relacji łączącej aglomerację łódzką z aglomeracją warszawską
	Poprawa dostępu kolejowego do portów morskich w Szczecinie i Świnoujściu – PRACE PRZYGOTOWAWCZE	Zakup elektrycznych zespołów trakcyjnych dla PKP Intercity S.A. Etap II
	Modernizacja linii obwodowej w Warszawie (odc. Warszawa Gołębki/ Warszawa Zachodnia - Warszawa Gdańska) - PRACE PRZYGOTOWAWCZE	Zintegrowany System Transportu Szynowego w Aglomeracji i we Wrocławiu - Etap II
	Modernizacja linii kolejowej E 20 na odcinku Siedlce - Terespol, etap III – PRACE PRZYGOTOWAWCZE	Modernizacja torowisk tramwajowych w Krakowie wraz z infrastrukturą towarzyszącą
	Przygotowanie dokumentacji środowiskowej dla wybranych projektów infrastrukturalnych perspektywy finansowej 2014-2020	Poprawa funkcjonowania krakowskiego transportu miejskiego poprzez zakup niskopodłogowego taboru tramwajowego oraz rozbudowę systemu Krakowskiej Karty Miejskiej
	Prace na wybranych liniach kolejowych w perspektywie UE 2014-2020 – PRACE PRZYGOTOWAWCZE	Modernizacja elektrycznych zespołów trakcyjnych do obsługi ruchu aglomeracyjnego i regionalnego, etap II
	Modernizacja wejścia do portu wewnętrznego (w Gdańsku). Etap III – prace przygotowawcze	Zakup taboru kolejowego przewożącego pasażerów do obszarów aglomeracji Warszawskiej
	Modernizacja toru wodnego Świnoujście – Szczecin do głębokości 12,5 m – prace przygotowawcze	Budowa trasy tramwajowej w ciągu ul. Powstańców Śląskich oraz modernizacja zaplecza wraz z wymianą sprzętu w Zakładach Eksploatacji Tramwajów i Zakładzie Naprawy Tramwajów
	Modernizacja układu falochronów ostonowych w Porcie Północnym – prace przygotowawcze	Przebudowa ul. Lotniczej w ciągu drogi krajowej nr 94 we Wrocławiu - etap II
	Modernizacja toru wodnego do Portu Północnego - Prace przygotowawcze	Budowa Autostradowej Obwodnicy Wrocławia A8
	Modernizacja infrastruktury tramwajowej i trolejbusowej w Aglomeracji Górnośląskiej wraz z infrastrukturą towarzyszącą - etap II	Budowa drogi ekspresowej S8 na odcinku Salomea – Wolica wraz z powiązaniem z DK Nr 7 z wyłączeniem odc. miejskiego
	Pełne wdrożenie RIS Dolnej Odry - prace przygotowawcze	Budowa obwodnicy Augustowa
	Modernizacja śluz odrzańskich na Kanale Gliwickim, na odcinku w zarządzie RZGW Gliwice - przystosowanie do III klasy drogi wodnej - Etap II – prace przygotowawcze	Budowa południowej obwodnicy m. Stargard Szczeciński w ciągu drogi krajowej nr 10
	Modernizacja jazów odrzańskich na odcinku w zarządzie RZGW Wrocław województwo opolskie – prace przygotowawcze	Budowa zachodniej obwodnicy Poznania w ciągu S11 i S5, odc. płn. Złotkowo-A2 (węzeł Głuchowo)
	Kształtowanie bezpiecznych zachowań uczestników ruchu drogowego	-
ENERGETYKA	Gazociąg Czeszów - Kietczów – przygotowanie dokumentacji projektowej	-

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ NA PODSTAWIE LPI DLA POIiŚ z 29 SIERPNIA 2013 R.

SPRAWOZDANIE ROCZNE Z REALIZACJI
PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO 2007-2013
ZA 2013 ROK

TABELA 5. TYTUŁY PROJEKTÓW USUNIĘTYCH Z LPI W WYNIKU AKTUALIZACJI Z SIERPNIA 2013 R.

Sektor	Projekty usunięte	
	LPI podstawowa	LPI rezerwowa
TRANSPORT	Budowa odcinka linii kolejowej od stacji Modlin do Mazowieckiego Portu Lotniczego (MPL) Warszawa/Modlin oraz budowa stacji kolejowej Mazowiecki Port Lotniczy (MPL) Warszawa/Modlin	-

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ NA PODSTAWIE LPI DLA POIiŚ Z 29 SIERPNIA 2013 R.

W ramach **sektorów kultury, zdrowia i szkolnictwa wyższego** nie dodano ani nie usunięto żadnego projektu. Na listę wprowadzono wyłącznie zmiany na podstawie informacji pochodzących z prowadzonego na bieżąco procesu monitorowania ich przygotowania i wdrażania.

AKTUALIZACJA - LISTOPAD 2013 R.

21 listopada 2013 r. na stronach internetowych Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju została ogłoszona zmieniona LPI. Listopadowa aktualizacja objęła swoim zakresem sektory **transportu i energetyki**. Na zaktualizowanej liście znalazło się 547 projektów o łącznej orientacyjnej wartości całkowitej 59,4 mld euro i szacowanej wartości dofinansowania unijnego 33,1 mld euro. **Lista podstawowa** obejmuje **448 projektów** o szacowanej **wartości ogółem 41,1 mld euro** i **dofinansowaniu UE** w wysokości **23,5 mld euro**. Listę rezerwową stanowiło natomiast 99 projektów, których łączna wartość wynosiła 18,2 mld euro, w tym dofinansowanie unijne to 9,6 mld euro.

W efekcie aktualizacji na listę podstawową włączono **1 nowy projekt indywidualny** (w sektorze transportu). Z listy **usunięto 2 projekty** – jeden z listy podstawowej dla sektora transportu i jeden projekt rezerwowy z sektora energetyki.

Poniższe tabele przedstawiają projekty, które zostały włączone i usunięte z LPI.

TABELA 6. TYTUŁY PROJEKTÓW DODANYCH NA LPI W WYNIKU AKTUALIZACJI Z LISTOPADA 2013 R.

Sektor	Projekty dodane
	LPI podstawowa
TRANSPORT	Budowa Drogowej Trasy Średnicowej, odcinek G2

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ NA PODSTAWIE LPI DLA POIiŚ Z 21 LISTOPADA 2013 R.

TABELA 7. TYTUŁY PROJEKTÓW USUNIĘTYCH Z LPI W WYNIKU AKTUALIZACJI Z LISTOPADA 2013 R.

Sektor	Projekty usunięte	
	LPI podstawowa	LPI rezerwowa
TRANSPORT	Budowa głowicy zachodniej stacji Łódź Fabryczna	-
ENERGETYKA	-	Przygotowanie dokumentacji technicznej niezbędnej do utworzenia nowych pojemności magazynowych ropy naftowej i paliw

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ NA PODSTAWIE LPI DLA POIiŚ Z 21 LISTOPADA 2013 R.

W ramach **sektorów środowiska, kultury, zdrowia i szkolnictwa wyższego** nie dodano ani nie usunięto żadnego projektu. Na listę wprowadzono wyłącznie zmiany na podstawie informacji pochodzących z prowadzonego na bieżąco procesu monitorowania ich przygotowania i wdrażania.

SPRAWOZDANIE ROCZNE Z REALIZACJI
PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO 2007-2013
ZA 2013 ROK

PORÓWNANIE Z POPRZEDNIM OKRESEM SPRAWOZDAWCZYM

Analizując zmiany jakie zaszły na podstawowej liście projektów indywidualnych w porównaniu z poprzednim okresem sprawozdawczym można odnotować wzrost liczby projektów z 514 do 547 projektów a co za tym idzie wzrost szacowanej wartości dofinansowania UE projektów z LPI. Szacowana wartość dofinansowania UE wzrosła o 1,7 mld euro, tj. z 31,4 mld euro do 33,1 mld euro. Obecnie orientacyjna **wartość dofinansowania unijnego** projektów indywidualnych z **listy podstawowej** konsumuje **około 83% alokacji** dla Programu.

Poniższa tabela przedstawia szczegółowe informacje o liczbie, kosztach i dofinansowaniu projektów umieszczonych na podstawowej LPI obowiązującej na koniec okresu sprawozdawczego.

TABELA 8. INFORMACJE O LICZBIE, KOSZTACH CAŁKOWITYCH I DOFINANSOWANIU UE PROJEKTÓW ZAPISANYCH
NA PODSTAWOWEJ LPI

Sektor	Liczba projektów	Orientacyjny koszt całkowity (mln euro)	Szacunkowa kwota dofinansowania UE (mln euro)
ŚRODOWISKO	78	3 813,33	2 070,44
TRANSPORT	259	33 060,09	19 741,60
ENERGETYKA	21	3 008,36	823,62
KULTURA	32	577,70	326,23
ZDROWIE	32	214,52	168,10
SZKOLNICTWO WYŻSZE	26	469,30	366,25
RAZEM	448	41 143,30	23 496,24

ŹRÓDŁO: LISTA PROJEKTÓW INDYWIDUALNYCH DLA PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO
Z 21 LISTOPADA 2013 R.

Do końca roku 2013 z **beneficjentami projektów** znajdujących się na **liście podpisanych** zostało **376 umów o dofinansowanie** o łącznej **wartości 39,5 mld euro**. Kwota **wkładu funduszy unijnych przyznana dla tych inwestycji** wyniosła **21,8 mld euro**, co oznacza zagospodarowanie 93% alokacji UE zarezerwowanej na projekty indywidualne znajdujące się na liście podstawowej, a także wykorzystanie **77% alokacji** dla Programu.

2.1.6.2 ANALIZA POSTĘPU FINANSOWEGO I RZECZOWEGO

Poniższy opis przedstawia zbiorczą informację na temat złożonych / zatwierdzonych wniosków o dofinansowanie, podpisanych umów, wniosków o płatność, *Poświadczeń i deklaracji wydatków* przekazanych do KE w okresie sprawozdawczym oraz od początku realizacji Programu.

W ramach płatności zaliczkowych na rachunek POLiŚ wpłynęła z KE kwota ponad **2,8 mld euro**, co stanowi **10,2% alokacji** środków wspólnotowych dla Programu, w tym:

- 2,3 mld euro z Funduszu Spójności (FS) – 10,4% alokacji z FS,
- 516,4 mln euro z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) – 8,7% alokacji z EFRR.

WNIOSKI O DOFINANSOWANIE

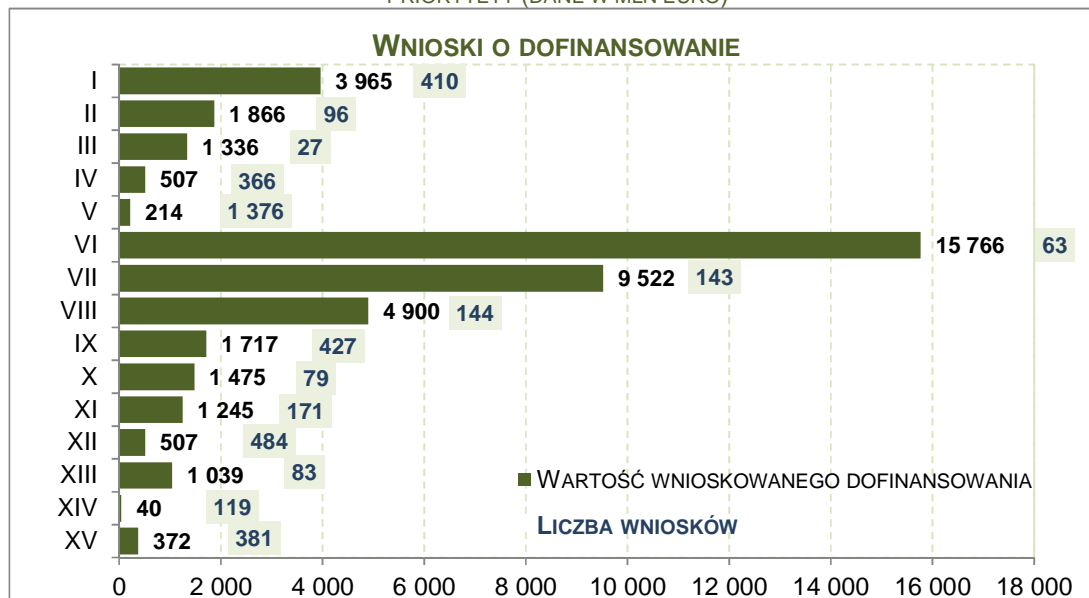
Do końca 2013 r. w ramach Programu weryfikację formalną przeszło pozytywnie **3 369 wniosków o dofinansowanie**, o wartości ogółem wynoszącej 69,9 mld euro i łącznej **kwocie wnioskowanego dofinansowania w wysokości 44,5 mld euro**. Analizując postęp w ocenie formalnej wniosków należy zaznaczyć, że w bieżącym okresie sprawozdawczym ocenę formalną przeszły pozytywnie 274 wnioski o dofinansowanie, na kwotę wnioskowanego dofinansowania wynoszącą blisko 4,3 mld euro, co stanowi ok. 10% całej wnioskowanej dotychczas kwoty.

Najwięcej wniosków o dofinansowanie zostało złożonych w ramach **sektora środowiska**, co wynika przede wszystkim z największej liczby konkursów przeprowadzonych w tym sektorze. W priorytetach I-V zostało złożonych 1 275 wniosków o dofinansowanie, co stanowi ponad 38% wszystkich wniosków. Biorąc pod uwagę liczbę złożonych wniosków o dofinansowanie w ramach priorytetów, należy stwierdzić, że najwięcej wniosków zostało złożonych przez beneficjentów priorytetu XII *Bezpieczeństwo zdrowotne i poprawa efektywności systemu ochrony zdrowia* i IX *Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku* - odpowiednio 484 i 427 wniosków. Tak duża liczba złożonych wniosków o dofinansowanie związana jest z dużym zainteresowaniem przeprowadzonymi konkursami.

Odnosząc się natomiast do wartości dofinansowania w złożonych wnioskach o dofinansowanie należy podkreślić, że na koniec roku 2013 r. wnioski o najwyższej wartości dofinansowania złożone zostały przez beneficjentów **sektora transportu** (wartość wnioskowanego dofinansowania w tym sektorze wyniosła 30,2 mld euro, co stanowi 68% wartości wszystkich złożonych wniosków o dofinansowanie). Biorąc pod uwagę wartość dofinansowania wniosków złożonych w ramach poszczególnych priorytetów, wnioski o największej wartości dofinansowania zostały złożone w ramach największego w Programie priorytetu VI *Drogowa i lotnicza sieć TEN-T*. Kwota wnioskowanego przez nich wsparcia wyniosła 15,8 mld euro. Kolejnym priorytetem o najwyższej wartości złożonych aplikacji był priorytet VII *Transport przyjazny środowisku* z wnioskowanym dofinansowaniem w kwocie 9,5 mld euro. W ramach priorytetu VIII *Bezpieczeństwo transportu i krajowe sieci transportowe* wartość dofinansowania w złożonych wnioskach o dofinansowanie wyniosła 4,9 mld euro. W priorytecie I *Gospodarka wodno-ściekowa* beneficjenci złożyli aplikacje na kwotę dofinansowania wynoszącą blisko 4 mld euro.

Instytucje dokonujące oceny złożonych wniosków o dofinansowanie **zatwierdziły do realizacji 2 368 wniosków** (86% wszystkich złożonych wniosków zostało zatwierdzonych) na kwotę dofinansowania wynoszącą 38,2 mld euro.

WYKRES 2. LICZBA ZŁOŻONYCH WNISKÓW I WARTOŚĆ WNISKOWANEGO DOFINANSOWANIA W PODZIALE NA PRIORYTETY (DANE W MLN EURO)

UMOWY O DOFINANSOWANIE

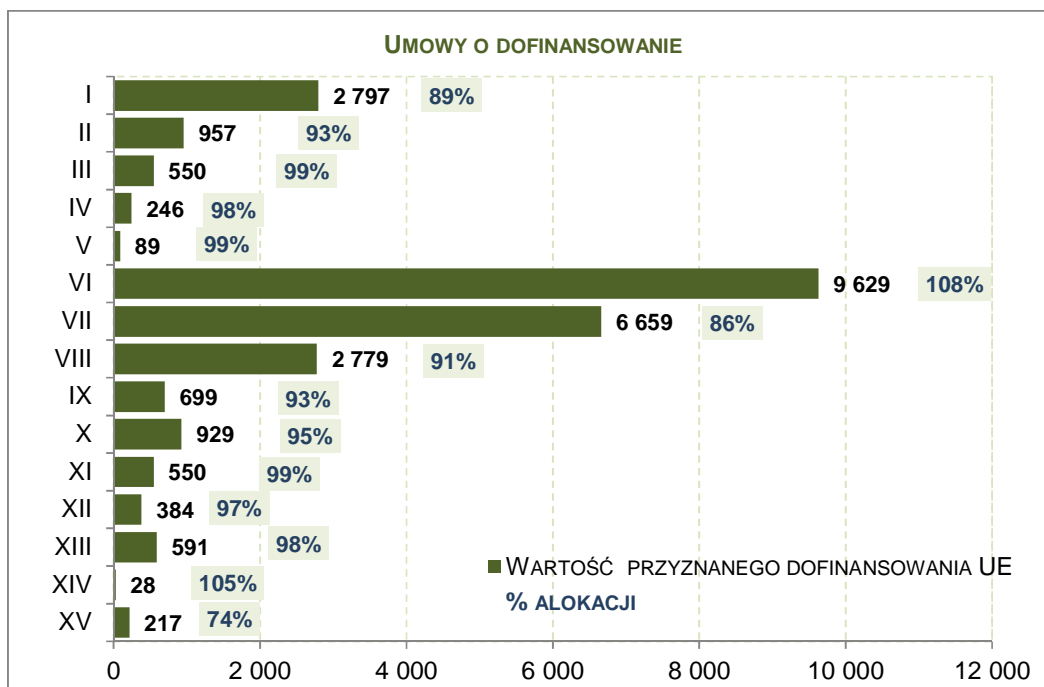
Od początku realizacji Programu zostały podpisane **2 202 umowy o dofinansowanie** projektów o wartości ogółem wynoszącej 51,2 mld euro, wydatki kwalifikowane to 38,8 mld euro, w tym część dofinansowania unijnego stanowiła **27,1 mld euro. Kwota podpisanych umów o dofinansowanie pozwoliła osiągnąć na koniec 2013 r. zakontraktowanie na poziomie 96%.**

W porównaniu z poprzednim okresem sprawozdawczym tj. stanem na 31 grudnia 2012 r., odnotowany został **wzrost kontraktacji o 13 p.p. W 2013 r. podpisano 319 umów o dofinansowanie** na kwotę wsparcia UE wynoszącą **3,9 mld euro**. Najwięcej umów zawarto w sektorze środowiska (124 umów na kwotę grantu 479,9 mln euro), z czego większość, bo 69 w ramach priorytetu I *Gospodarka wodno-ściekowa*. W tym samym okresie z beneficjentami z sektora transportu zawarto 78 umów na kwotę dofinansowania środkami UE w wysokości 3,2 mld euro, z czego aż 50 umów podpisano w ramach priorytetu VII *Transport przyjazny środowisku*. W sektorze energetyki zawarto 17 nowych umów wykorzystujących 11% alokacji sektora (182,8 mln euro). W sektorach zdrowia i szkolnictwa wyższego zawarto po 3 umowy, natomiast w ramach sektora kultury 2 umowy.

Porównując wartość umów zawartych w poszczególnych sektorach i priorytetach, umowy o najwyższej kwocie dofinansowania **ze środków UE (19,1 mld euro)** zostały podpisane w ramach **sektora transportu**. Wynika to zarówno z największej alokacji przeznaczonej na projekty transportowe, jak również ze specyfiki projektów realizowanych w ramach tego sektora. Analizując dane dla sektora transportu należy zauważyć, że liderem jest tutaj priorytet VI *Drogowa i lotnicza sieć TEN-T*, gdzie zakontraktowano już całą alokację dla priorytetu³ (9,6 mld euro). Związane jest to między innymi z charakterem projektów realizowanych w ramach tego priorytetu (duże inwestycje infrastrukturalne). Kolejnymi sektorami o najwyższej wartości przyznanego dofinansowania UE są: środowisko (4,6 mld euro), energetyka (1,6 mld euro), szkolnictwo wyższe (590,6 mln euro) oraz kultura (549,7 mln euro).

Poniższy wykres przedstawia, w podziale priorytety, wartość dofinansowania unijnego oraz procentowe wykorzystanie alokacji w ramach podpisanych umów o dofinansowanie.

WYKRES 3. WARTOŚĆ DOFINANSOWANIA UE W RAMACH ZAWARTYCH UMÓW O DOFINANSOWANIE

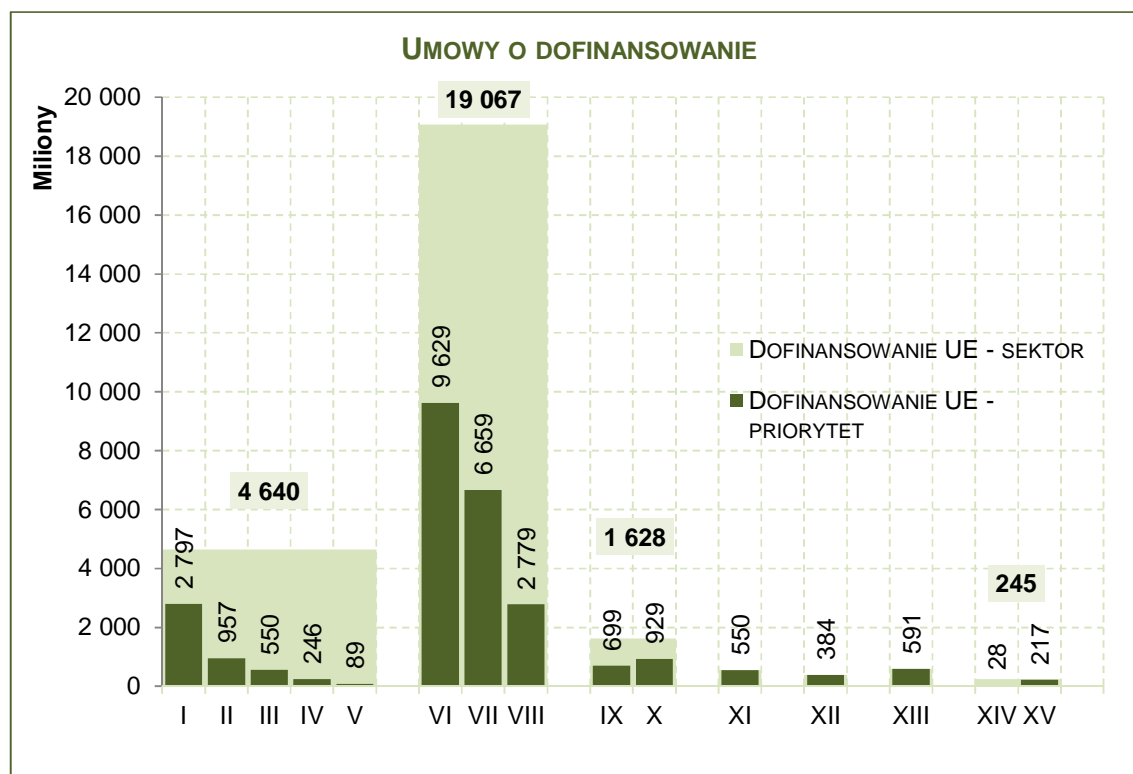
ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ NA PODSTAWIE KSI (SIMIK 07-13)

³ Ministerstwo Finansów wyraziło zgodę na nadkontraktację w priorytecie VI, w związku z czym na rok 2014 planowane jest podpisanie kolejnych 3 umów.

Analizując stopień wykorzystania alokacji na koniec 2013 r. w ramach poszczególnych sektorów i priorytetów należy zauważyć, że kontraktacja przebiega sprawnie i w ramach większości priorytetów ukształtowała się na poziomie przewyższającym średnią dla Programu. W ramach priorytetów XIV *Pomoc techniczna - EFRR* oraz VI *Drogowa i lotnicza sieć TEN-T* cała dostępna alokacja została już rozdysponowana⁴. Sektorami, w ramach których **poziom kontraktacji jest niższy niż średnia** są: **środowisko**, gdzie różnica w odniesieniu do średniej POIiŚ wynosi 4 p.p. (w priorytecie I *Gospodarka wodno-ściekowa* – 7 p.p. i priorytecie II *Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi* – 3 p.p.) i **energetyka** - niewiele odbiega od średniej - 2 p.p. - (w priorytecie IX *Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku* – 3 p.p., w priorytecie X *Bezpieczeństwo energetyczne, w tym dywersyfikacja źródeł energii* – 1 p.p.). Szczegółowe informacje na temat przyczyn przedmiotowej sytuacji zostały opisane w **rozdziale 3 REALIZACJA W PODZIALE NA PRIORYTETY**. Jednocześnie należy wskazać, że niemal cała alokacja (99%) przyznana dla sektora kultury - priorytet XI - została już rozdysponowana. Podobnie jak w sektorze kultury, kontraktacja w sektorach zdrowia (priorytet XII) i szkolnictwa wyższego (priorytet XIII) kształtuje się na wysokim poziomie, odpowiednio 97% i 98%. W sektorze transportu zagospodarowano już 97% dostępnych środków, przy czym w priorytetach VII *Transport przyjazny środowisku* i VIII *Bezpieczeństwo transportu i krajowe sieci transportowe* odpowiednio 86% i 91% alokacji.

Poniższy wykres przedstawia wartość dofinansowania unijnego w ramach podpisanych umów o dofinansowanie projektów POIiŚ w podziale na sektory i priorytety.

WYKRES 4. WARTOŚĆ DOFINANSOWANIA UE W RAMACH ZAWARTYCH UMÓW O DOFINANSOWANIE

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ NA PODSTAWIE KSI (SIMIK 07-13)

Najwięcej umów o dofinansowanie od początku realizacji Programu zostało podpisanych w sektorze środowiska - do końca grudnia 2013 r. - 763 umowy o dofinansowanie, z czego biorąc pod uwagę priorytety, najwięcej umów zostało zawartych w priorytecie I *Gospodarka wodno-ściekowa* - 285.

⁴ Wykorzystanie alokacji w 108% w priorytecie VI wynika z nadkontraktacji. Rzeczywisty poziom wykorzystania dostępnej alokacji w priorytecie XIV określają limity środków UE wyliczane zgodnie z opisem przedstawionym w **rozdziale 5 POMOC TECHNICZNA**.

Biorąc pod uwagę liczbę podpisanych umów w poszczególnych priorytetach w ramach całego POIiŚ, najwięcej, bo 352 umowy zostały podpisane z beneficjentami priorytetu XII *Bezpieczeństwo zdrowotne i poprawa efektywności systemu ochrony zdrowia*.

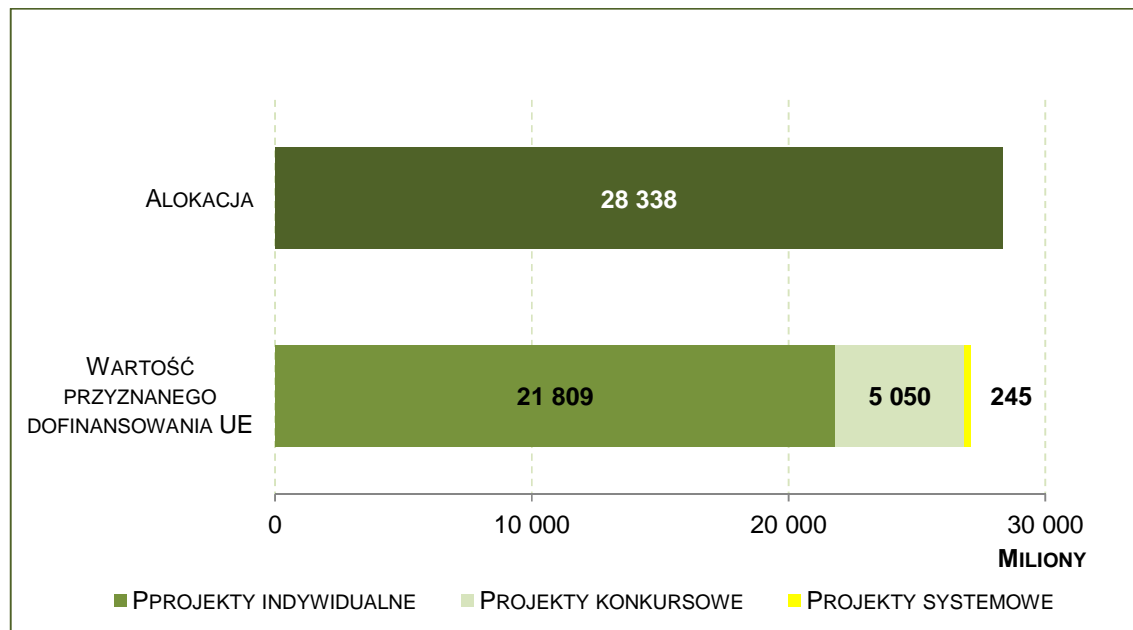
KONTRAKTACJA WG TRYBÓW WYBORU PROJEKTÓW

W ramach POIiŚ przewidziane zostały trzy tryby wyboru projektów:

- tryb indywidualny;
- tryb konkursowy;
- tryb systemowy.

Poniższy wykres prezentuje wartość dofinansowania UE w ramach podpisanych umów o dofinansowanie w podziale na tryby wyboru projektów.

WYKRES 5. PORÓWNANIE ALOKACJI I WARTOŚCI PODPISANYCH UMÓW O DOFINANSOWANIE (DOFINANSOWANIE UE) W PODZIALE NA TRYBY WYBORU PROJEKTÓW (DANE W MLN EURO)

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ NA PODSTAWIE KSI (SIMIK 07-13)

TRYB INDYWIDUALNY

Indywidualny tryb wyboru projektów obejmuje projekty wskazane na *Liście projektów indywidualnych dla Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko* (LPI). W okresie sprawozdawczym LPI była aktualizowana trzykrotnie. Szczegółowe informacje na temat aktualizacji LPI zostały przedstawione w punkcie 2.1.6.1 *System realizacji Programu – Zmiany Listy projektów indywidualnych dla POIiŚ*.

Do końca roku 2013 z beneficjentami projektów znajdujących się na liście podpisanych zostało **375 umów o dofinansowanie** o łącznej wartości **39,5 mld euro**. Kwota wkładu funduszy unijnych przyznana dla tych inwestycji wyniosła **21,8 mld euro**, co oznacza zagospodarowanie 93% alokacji UE zarezerwowanej na projekty indywidualne znajdujące się na liście podstawowej, a także wykorzystanie **77% alokacji** dla Programu. Jednocześnie kwota ta stanowi 80% wartości wszystkich umów podpisanych w ramach POIiŚ.

W **sektorze transportu** szacowana kwota dofinansowania UE zarezerwowana na realizację projektów z listy podstawowej wynosi 19,7 mld euro. Do końca grudnia 2013 r. z beneficjentami z listy udało się

podpisać 191 umów o wartości dofinansowania UE w wysokości 18,1 mld euro, czyli 92% alokacji przewidzianej dla tego sektora.

W **sektorze środowiska** wartość dofinansowania UE zarezerwowana dla projektów indywidualnych z podstawowej listy wynosi 2,1 mld euro, co stanowi 41% alokacji dla sektora. Według stanu na koniec okresu sprawozdawczego z beneficjentami sektora środowiska podpisanymi zostało 75 umów o wartości wsparcia unijnego wynoszącej ok. 2,1 mld euro, tj. 40% alokacji przewidzianej dla tego sektora.

W **sektorze energetyki** podpisano w sumie 19 umów o dofinansowanie dla projektów indywidualnych na łączną kwotę dofinansowania UE wynoszącą 823 mln euro, co stanowi wykorzystanie 48% alokacji dla energetyki.

W ramach **sektorów kultury, zdrowia i szkolnictwa wyższego** dla projektów indywidualnych z listy podstawowej zawarto już wszystkie przewidywane umowy. Odpowiednio, w sektorze kultury z beneficjentami zawarto 32 umowy o dofinansowanie o wartości grantu wynoszącej 327,6 mln euro (59% alokacji sektora), w sektorze zdrowia 32 umowy na kwotę wsparcia 168,8 mln euro (43% alokacji sektora) oraz w sektorze szkolnictwa wyższego 26 umów wspartych kwotą środków EFRR w wysokości 366,2 mln euro (61% alokacji sektora).

TRYB KONKURSOWY

Tryb konkursowy obejmuje nabory wniosków o dofinansowanie, które są przeprowadzane przez Instytucje Wdrażające lub Instytucje Pośredniczące w ramach poszczególnych działań. **W omawianym okresie sprawozdawczym** zostało ogłoszonych **9 konkursów**. Do końca 2013 r. **ogłoszono 94 konkursy**, przy czym najwięcej w sektorze środowiska (64 konkursy, co stanowi 68% liczby wszystkich konkursów ogłoszonych w ramach całego Programu)⁵.

W wyniku rozstrzygnięcia konkursów z beneficjentami zostało podpisanych **1 376 umów** o dofinansowanie o wartości ogółem wynoszącej 11,4 mld euro, kwocie wydatków kwalifikowanych w wysokości 7,9 mld euro i **wartości dofinansowania unijnego** w kwocie **5,1 mld euro**. Wartość **dofinansowania UE** w ramach podpisanych umów konkursowych wykorzystuje **18% alokacji POLiŚ**. Jednocześnie wartość wkładu UE przyznanego w ramach tych umów stanowi blisko 19% wartości dofinansowania UE wszystkich umów zawartych do końca okresu sprawozdawczego.

Sektorami, w ramach których podpisano umowy konkursowe wykorzystujące największą część alokacji dla sektora, są sektory zdrowia (54%) oraz środowiska (51%). Z kolei w sektorze transportu umowy konkursowe stanowią zaledwie 5% alokacji, z uwagi na fakt, że znacząca część środków została przeznaczona na projekty indywidualne.

Umowy konkursowe o najwyższej wartości dofinansowania UE zostały podpisane z beneficjentami sektora środowiska - 688 umów na kwotę wsparcia ze środków wspólnotowych wynoszącą 2,6 mld euro, sektora transportu - 105 umów na kwotę ponad 994,8 mln euro oraz sektora energetyki - 191 umów na kwotę 805,1 mln euro.

Biorąc pod uwagę liczbę podpisanych umów w poszczególnych priorytetach, najwięcej, bo 320 umów (23% wszystkich umów konkursowych) na kwotę dofinansowania unijnego w wysokości 214,8 mln euro, podpisano z beneficjentami priorytetu XII *Bezpieczeństwo zdrowotne i poprawa efektywności systemu ochrony zdrowia*. Umowy o najwyższej wartości wsparcia ze środków UE podpisano w priorytecie I *Gospodarka wodno-ściekowa* – 259 umów o wartości grantu w kwocie 1,9 mld euro, co stanowi 37% wartości dofinansowania UE wszystkich umów zawartych w trybie konkursowym.

TRYB SYSTEMOWY

Projekty systemowe finansowane są ze środków pomocy technicznej dla POLiŚ (PT POLiŚ), w ramach priorytetów XIV i XV. Łączna kwota dofinansowania unijnego zarezerwowana na PT POLiŚ wynosi ok. 320 mln euro, tj. nieco ponad 1,1% alokacji dla Programu.

⁵ 31 stycznia 2014 r. zostały ogłoszone kolejne 2 konkursy w ramach działań 1.1 *Gospodarka wodno-ściekowa w aglomeracjach powyżej 15 tys. RLM*.

W ramach projektów systemowych podpisano umowy na kwotę ogółem wynoszącą 309,3 mln euro, z czego wydatki kwalifikowane stanowią 288,3 mln euro a dofinansowanie UE to kwota 245 mln euro (77% alokacji PT POIiŚ). Szczegółowe informacje na temat wykorzystania pomocy technicznej zostały przedstawione w **rozdziale 5 POMOC TECHNICZNA**.

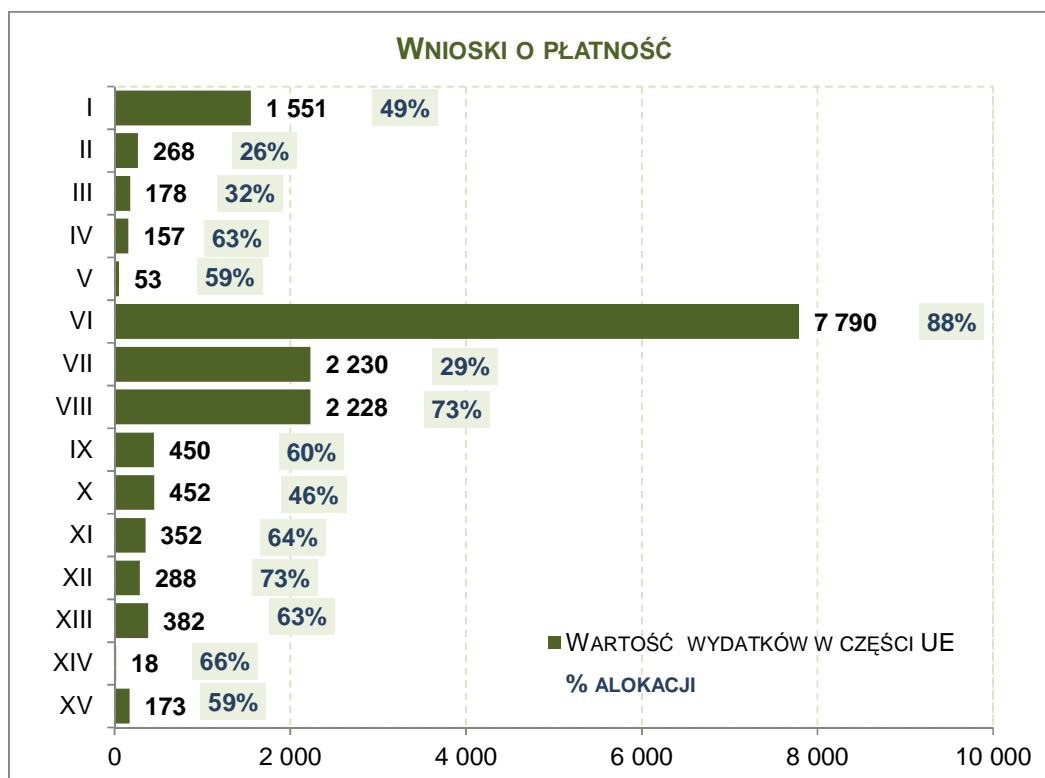
WNIOSKI O PŁATNOŚĆ

Do końca okresu sprawozdawczego **wartość wydatków** ogółem wykazanych przez beneficjentów we wnioskach o płatność **wyniosła 31,6 mld euro**. Analizując postęp w ocenie wniosków należy zauważyć, że w stosunku do wartości wydatków z końca 2012 r. zanotowano wzrost o 9,2 mld euro. Kwota wydatków kwalifikowanych na koniec 2013 r. osiągnęła poziom blisko 22 mld euro (wzrost o 6 mld euro w odniesieniu do poprzedniego okresu sprawozdawczego). Kwota dofinansowania UE wyniosła **16,6 mld euro**, co oznacza wzrost o 4,4 mld euro w stosunku do końca 2012 r. Na koniec okresu sprawozdawczego wnioski o płatność złożone przez beneficjentów wykorzystują alokację w **58%, co oznacza wzrost o 15 p.p. w stosunku do poprzedniego okresu**.

Porównując wartość wydatków poniesionych w poszczególnych sektorach i priorytetach, wnioski o najwyższej kwocie dofinansowania **ze środków UE (12,2 mld euro)** zostały złożone w ramach **sektora transportu**. Wynika to zarówno z największej alokacji przeznaczonej na projekty transportowe, jak również ze specyfiki projektów realizowanych w ramach tego sektora. Analizując dane dla sektora transportu należy zauważyć, że liderem jest tutaj priorytet *VI Drogowa i lotnicza sieć TEN-T*, gdzie wydatkowano już 88% przyznanej alokacji (7,8 mld euro). Związane jest to między innymi z charakterem projektów realizowanych w ramach tego priorytetu (duże inwestycje infrastrukturalne). Kolejnymi sektorami o najwyższej wartości wydatkowanego dofinansowania UE są: środowisko (2,2 mld euro), energetyka (901,5 mln euro), szkolnictwo wyższe (382,3 mln euro) oraz kultura (352 mln euro).

Poniższy wykres przedstawia, w podziale na priorytety, wartość wydatkowanego dofinansowania unijnego oraz procentowe wykorzystanie alokacji we wnioskach o płatność.

WYKRES 6. WARTOŚĆ DOFINANSOWANIA UE WE WNISKACH O PŁATNOŚĆ

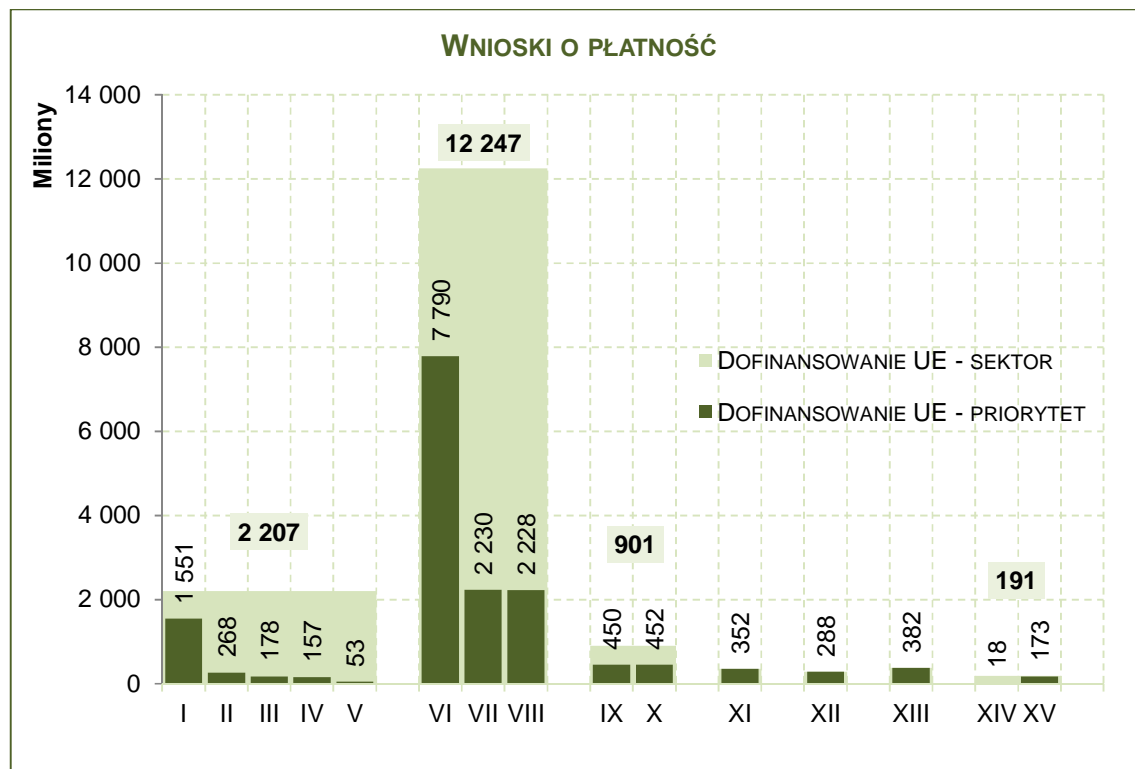

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ NA PODSTAWIE KSI (SIMIK 07-13)

Porównując wnioskowanie o płatności w poszczególnych priorytetach należy zauważyć, że przebiega nierównomiernie. Podczas gdy w priorytetach VI *Drogowa i lotnicza sieć TEN-T*, VIII *Bezpieczeństwo Transportu i krajowe sieci transportowe* oraz XII *Bezpieczeństwo zdrowotne i poprawa efektywności systemu ochrony zdrowia* wnioskowanie kształtuje się odpowiednio na poziomie 88% i 73%, w priorytetach takich jak II *Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi*, VII *Transport przyjazny środowisku* czy III *Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska*, poziom wnioskowania jest zdecydowanie niższy i wynosi odpowiednio 26%, 29% i 32%. Są to wartości zdecydowanie niższe od średniej dla całego POIiŚ. Niski poziom wnioskowania o płatności w sektorze środowiska wynika m.in. z problemu niezgodności projektów związanych z ochroną przeciwpowodziową z Ramową Dyrektywą Wodną. Z uwagi na powyższe, jak i konieczność dostosowania się do prawodawstwa unijnego, w 2011 r. wstrzymane zostało certyfikowanie środków do Komisji Europejskiej dla inwestycji przeciwpowodziowych. Pomimo dynamicznego procesu kontraktacji w priorytecie VII nadal obserwowany jest niski poziom wydatkowania, co wynika z problemów opisanych w punkcie 3.7.3 *Opis istotnych problemów we wdrażaniu wraz z podjętymi środkami zaradczymi*. Na niski poziom wydatkowania w priorytecie X wpływ miało późne rozpoczęcie procesu kontraktacji w porównaniu z innymi priorytetami.

Szczegółowe wyjaśnienia zostały przedstawione w **rozdziale 3 REALIZACJA W PODZIALE NA PRIORYTETY**.

WYKRES 7. WARTOŚĆ DOFINANSOWANIA UE W RAMACH WNIOSKÓW O PŁATNOŚĆ

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ NA PODSTAWIE KSI (SIMIK 07-13)

Do końca okresu sprawozdawczego na podstawie wniosków o płatność na rzecz beneficjentów **zrealizowano płatności** w wysokości ogółem 17,9 mld euro i wartości wydatków kwalifikowanych w części UE na poziomie ponad **15,8 mld euro**, co stanowi prawie **56% alokacji** dla Programu.

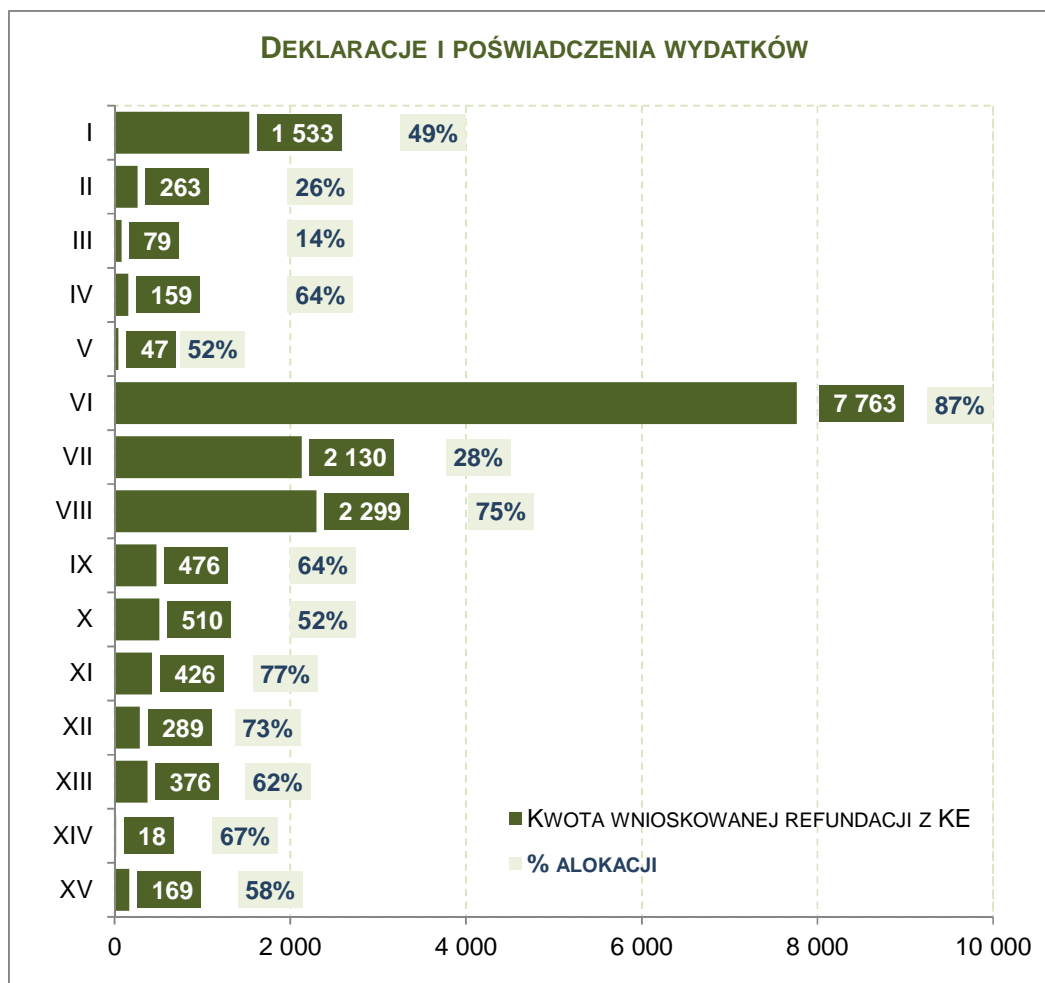
CERTYFIKACJA ŚRODKÓW DO KE

Instytucja Certyfikująca od początku Programu przekazała do KE **Poświadczenia i deklaracje wydatków** oraz wniosków o płatność okresową dla POIiŚ na łączną kwotę wydatków kwalifikowanych

wynoszącą **21,6 mld euro**. Kwota wnioskowanej refundacji wyniosła **16,5 mld euro** (58% alokacji Programu), z czego **KE zrefundowała blisko 14,9 mld euro**.

W okresie sprawozdawczym Instytucja Certyfikująca złożyła do KE 26 **Poświadczeń i deklaracji wydatków** oraz wniosków o płatność okresową dla POLiŚ. Podstawą certyfikacji w 2013 r. była kwota wydatków kwalifikowanych wynosząca prawie **7,6 mld euro, co oznacza, że roczny cel certyfikacji wydatków dla POLiŚ został zrealizowany**. Kwota wnioskowanej refundacji w 2013 r. wyniosła 5,7 mld euro, natomiast kwota otrzymanej w 2013 r. refundacji to 4,9 mld euro.

WYKRES 8. WARTOŚĆ WNIOSKOWANEJ DO KE REFUNDACJI W PODZIALE NA PRIORYTETY

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POLiŚ NA PODSTAWIE KSI (SIMIK 07-13)

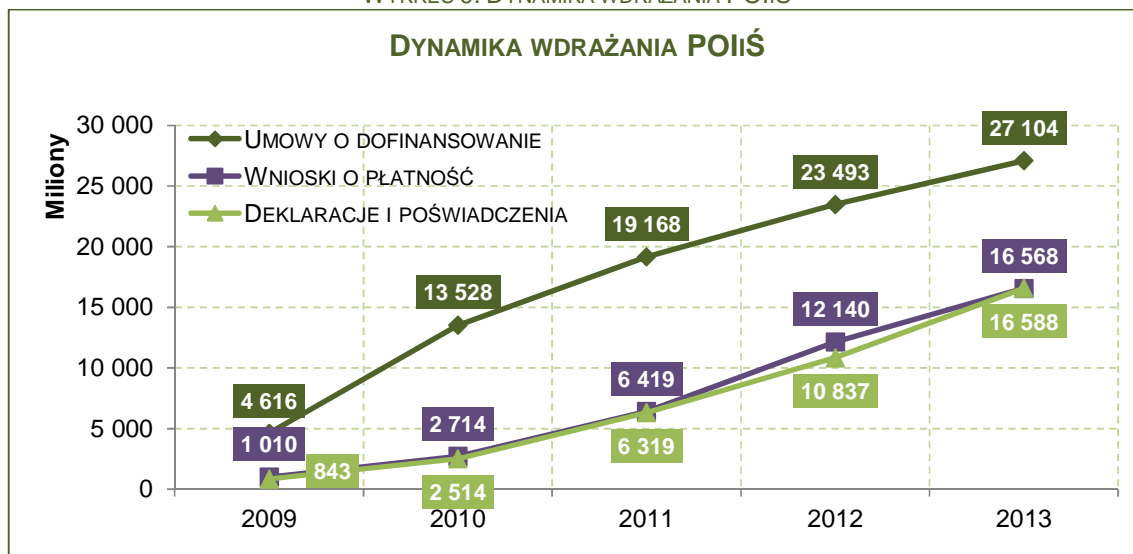
Porównując wnioskowanie do KE w poszczególnych priorytetach można stwierdzić, że *Poświadczenia* wykorzystujące najwyższą dostępną alokację priorytetu zostały złożone w ramach największego w POLiŚ priorytetu - VI *Drogowa i lotnicza sieć TEN-T* (9,3 mld euro – 87% alokacji priorytetu). Kolejnymi priorytetami o wysokim stopniu wnioskowanej refundacji są priorytety XI *Kultura i dziedzictwo kulturowe* – 77%, VIII *Bezpieczeństwo transportu i krajowe sieci transportowe* – 75% i IX *Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku i efektywność energetyczna* – 64%. Natomiast w priorytetach takich jak III *Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska*, II *Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi* czy VII *Transport przyjazny środowisku*, poziom wnioskowania do KE jest zdecydowanie niższy i wynosi odpowiednio 14%, 26% i 28%. Są to wartości zdecydowanie niższe od średniej dla całego POLiŚ. Przyczyny niskiego wnioskowania do KE wynikają z problemów opisanych w **rozdziale 3 REALIZACJA W PODZIALE NA PRIORYTETY**.

DYNAMIKA WDRAŻANIA POLIŚ

Na obecnym etapie realizacji POLiŚ 2007-2013 znacząca większość alokacji (96%) została już rozdysponowana na projekty. Zakończyła się realizacja 1 041 projektów, natomiast spośród pozostałych, większość jest już w fazie realizacji. Wraz ze stabilnym wzrostem liczby i wartości podpisywanych umów o dofinansowanie, zauważalny jest dynamiczny wzrost wartości wniosków o płatność, a co za tym idzie kwoty *Poświadczeń i deklaracji wydatków* przedkładanych do KE. Tylko w 2013 r. wartość wydatków zadeklarowanych do KE w ramach *Poświadczeń* wyniosła prawie 7,6 mld euro, z czego wnioskowana refundacja UE to 5,7 mld euro.

Dynamikę wdrażania POLiŚ w odniesieniu do zawierania umów o dofinansowanie, składania wniosków o płatność przez beneficjentów oraz wnioskowania do KE przedstawia poniższy wykres.

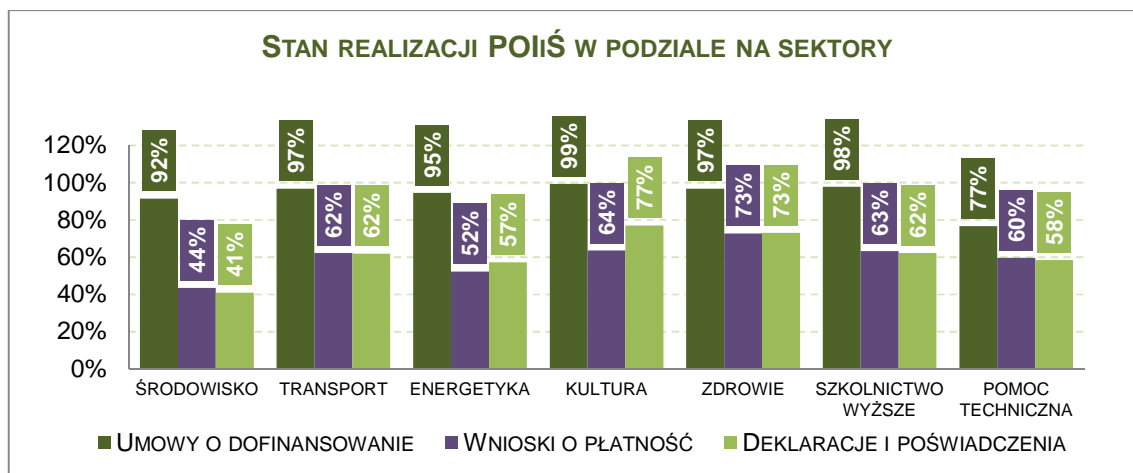
WYKRES 9. DYNAMIKA WDRAŻANIA POLIŚ

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POLIŚ NA PODSTAWIE KSI (SIMIK 07-13)

Poniższy wykres przedstawia zbiorczą informację na temat stopnia wykorzystania dofinansowania unijnego w ramach podpisanych umów o dofinansowanie, wniosków o płatność, wydatków certyfikowanych do KE w części UE w podziale na sektory.

WYKRES 10. DYNAMIKA WDRAŻANIA POLIŚ

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POLIŚ NA PODSTAWIE KSI (SIMIK 07-13)

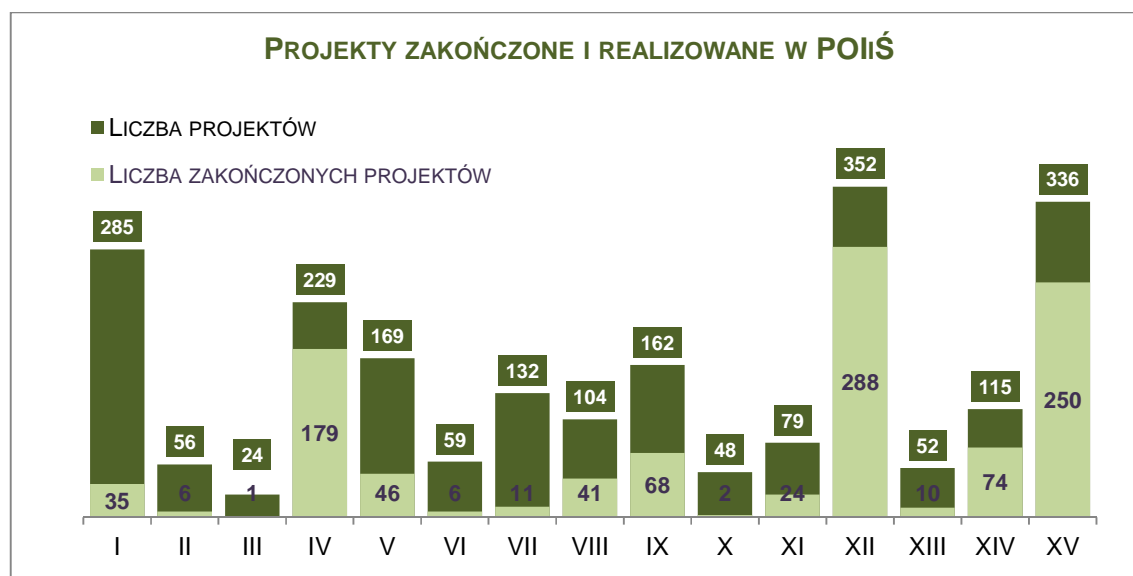
W sektorze energetyki i kultury kwota *Poświadczeń i deklaracji wydatków* złożonych do KE jest wyższa niż kwota wydatków wykazanych przez beneficjentów we wnioskach o płatność, co wynika z zasad wnioskowania do KE (przeliczenie kwoty wydatków kwalifikowanych przez procent wynikający z zapisów Programu niezależnie od dofinansowania przyznanego dla projektu). Ponadto w sektorze energetyki wynika to również z powiększenia *Poświadczeń* o kwoty zaliczek wypłaconych dla beneficjentów projektów objętych pomocą publiczną.

PROJEKTY ZAKOŃCZONE

Do końca 2013 roku **zakończyła się realizacja rzeczowa i finansowa 1 041** spośród 2 202 projektów (zatwierdzono dla nich wnioski o płatność końcową). Łączna wartość dofinansowania z UE dla zakończonych inwestycji wyniosła 2,1 mln euro (7% alokacji POIiŚ). Biorąc pod uwagę daty zakończenia projektów, według stanu na koniec okresu sprawozdawczego zakończyła się **realizacja rzeczowa 1 350 projektów**, przy czym dla 309 z nich nie zostały jeszcze zatwierdzone wnioski o płatność końcową.

Poniższy wykres przedstawia porównanie liczby zakończonych projektów do łącznej liczby projektów realizowanych w ramach poszczególnych priorytetów.

WYKRES 11. LICZBA PROJEKTÓW REALIZOWANYCH I ZAKOŃCZONYCH W RAMACH POIiŚ

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ NA PODSTAWIE KSI (SIMIK 07-13)

W stosunku do poprzedniego okresu sprawozdawczego liczba zakończonych i rozliczonych finansowo przedsięwzięć wzrosła o 318. W **kluczowych dla POIiŚ sektorach**, tj. sektorach o najwyższej przyznanej alokacji (w obszarze transportu, środowiska i energetyki) **do końca grudnia 2013 r. zakończyła się realizacja 325 projektów**, z czego tylko w sektorze środowiska zakończyła się realizacja 267 z 763 realizowanych projektów tj. jednej trzeciej ich liczby. Natomiast w sektorze transportu ze względu na fakt, iż projekty transportowe są ogromnymi, długoterminowymi przedsięwzięciami, zakończono 58 projektów na 295 wdrażanych. W energetyce zakończono 33% (70 z 210) realizowanych projektów.

ROZKŁAD PROJEKTÓW

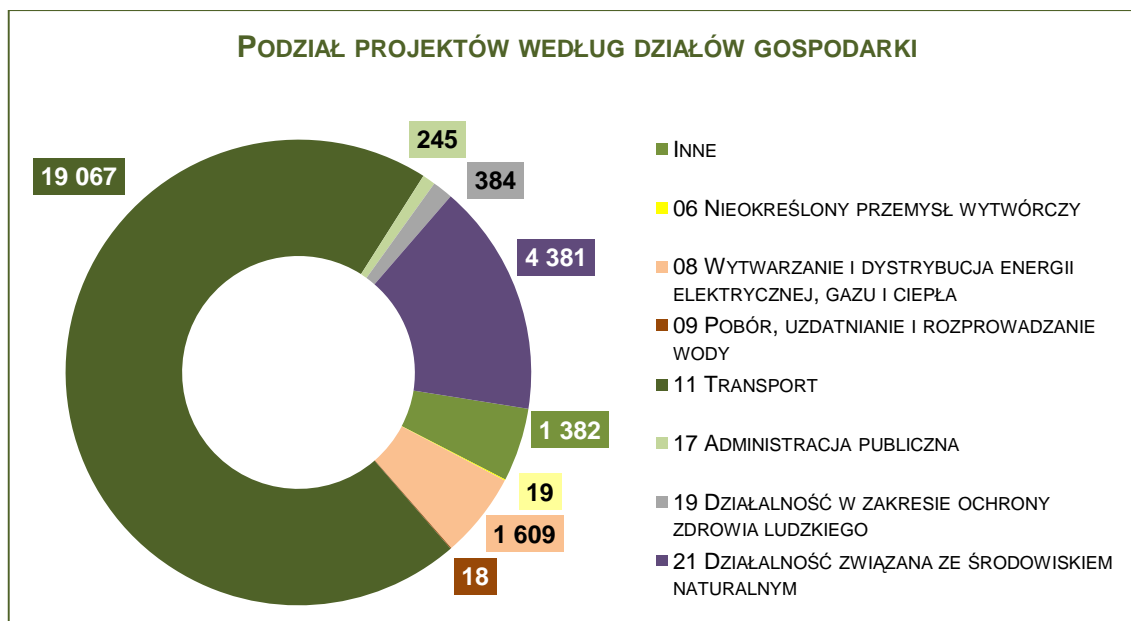
Szczegółowa analiza rozkładu projektów wg liczby i wartości realizowanych projektów w ramach poszczególnych priorytetów została przedstawiona w rozdziale 3. *Realizacja w podziale na priorytety.*

PODZIAŁ PROJEKTÓW WG SEKTORÓW GOSPODARKI

Projekty o najwyższej wartości dofinansowania UE są realizowane w ramach sektora gospodarki *Transport*, aż 70% wartości dofinansowania UE z podpisanych umów trafiło do tego sektora. Kolejnym sektorem gospodarki, w którym realizowane są projekty o największej wartości dofinansowania UE jest *Działalność związana ze środowiskiem naturalnym*, gdzie trafiło 16% wartości dofinansowania UE wszystkich podpisanych umów.

Poniższy wykres przedstawia wartość projektów realizowanych w ramach całego Programu w podziale według sektorów gospodarki.

WYKRES 12. WARTOŚĆ PROJEKTÓW WEDŁUG SEKTORÓW GOSPODARKI NA PODSTAWIE PODPISANYCH UMÓW O DOFINANSOWANIE (DANE W MLN EURO)

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ NA PODSTAWIE KSI (SIMIK 07-13)

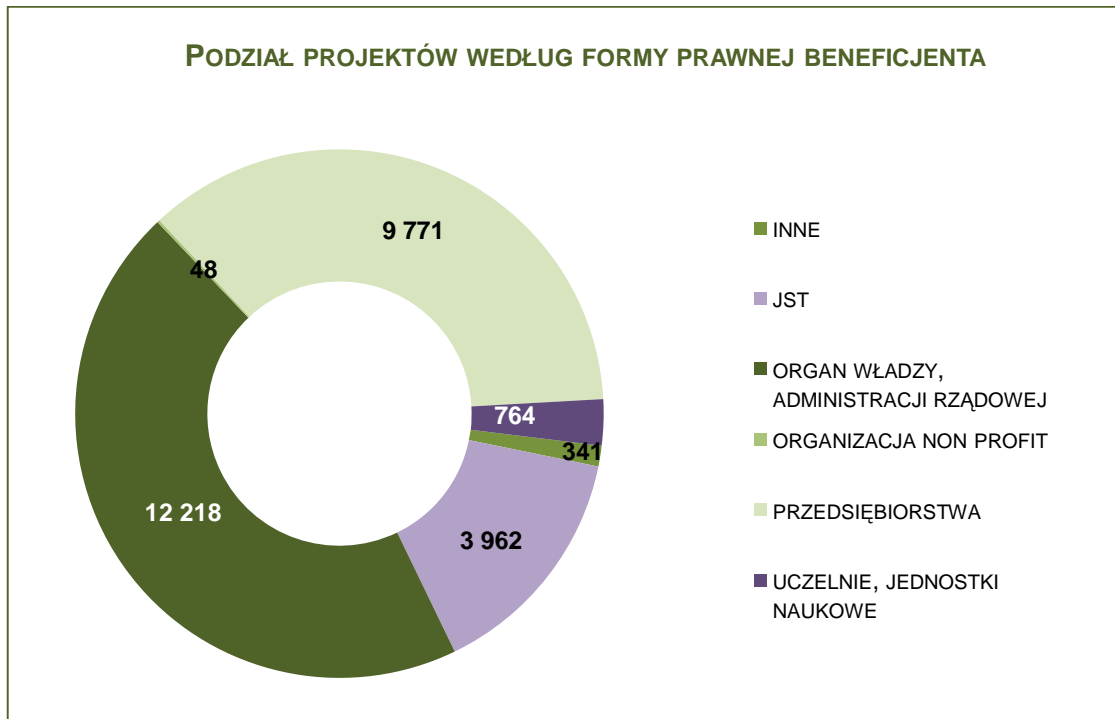
PODZIAŁ PROJEKTÓW WEDŁUG FORMY PRAWNEJ BENEFICJENTÓW

Analizując podział projektów pod względem formy prawnej beneficjentów należy zauważyć, że projekty o największej wartości dofinansowania UE realizowane są przez organy władzy i administracji rządowej, gdzie głównym beneficjentem pod względem wartości dofinansowania UE jest Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad. GDDKiA wykorzystuje ponad 11 mld euro dofinansowania UE, co stanowi 90% wartości dofinansowania w całej omawianej grupie beneficjentów. Do końca 2013 r. wartość umów podpisanych z organami władzy i administracji rządowej stanowiła prawie 45% ogólnej wartości umów.

Najliczniejszą grupą podmiotów korzystających ze wsparcia POIiŚ są przedsiębiorstwa, które zawarły 38% liczby umów o dofinansowanie o wartości dofinansowania UE, które stanowi ponad 36% wartości wszystkich podpisanych umów. Warto podkreślić, że są to nie tylko prywatne przedsiębiorstwa, ale również spółki komunalne realizujące zadania publiczne. W dalszej kolejności najwięcej umów zawarły jednostki samorządu terytorialnego - ponad 21% ich łącznej liczby.

Poniższy wykres przedstawia wartość projektów realizowanych w ramach całego Programu według formy prawnej beneficjentów.

WYKRES 13. WARTOŚĆ PROJEKTÓW WEDŁUG FORMY PRAWNEJ BENEFICJENTÓW NA PODSTAWIE
PODPISANYCH UMÓW O DOFINANSOWANIE (DANE W MLN EURO)

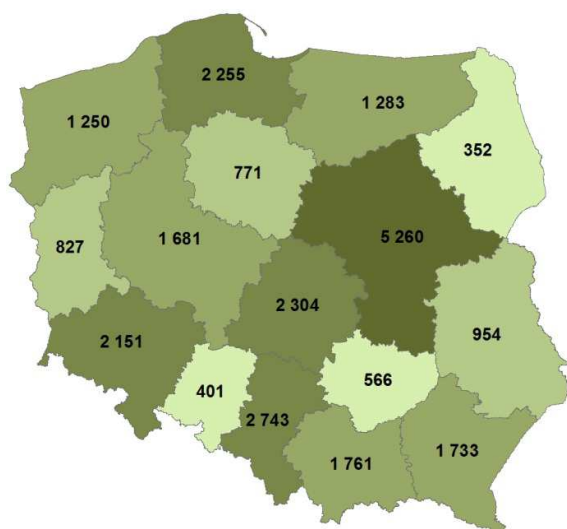
ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ NA PODSTAWIE KSI (SIMIK 07-13)

PODZIAŁ PROJEKTÓW W PRZESTRZENI

Analizując **proces kontraktacji** POIiŚ na **poziomie poszczególnych regionów**, można stwierdzić, że województwem, w którym realizowane są projekty o **najwyższej wartości** jest województwo **mazowieckie** (5,3 mld euro dofinansowania UE – 19% wartości umów). Wynika to z faktu, że w tym województwie realizowane są duże inwestycje infrastrukturalne tj. *II linia metra w Warszawie, Budowa drogi S2 węzeł Konotopa-Węzeł Puławska* czy *Budowa drogi ekspresowej S8 odcinek węzeł Konotopa - węzeł Powązkowska*. Ponadto, umowy o wysokiej wartości przyznanego **dofinansowania ze środków UE** zostały podpisane z beneficjentami z województwa **śląskiego** (2,7 mld euro – 10% wartości umów) oraz **pomorskiego** (2,3 mld euro – 8%). Na terenie tych województw wdrażane są inwestycje takie jak *Budowa autostrady A1, odcinek Pyrzowice - Maciejów – Sośnica* czy *Budowa drogi ekspresowej S7, odcinek Gdańsk (A1) - Koszwały (Południowa Obwodnica Miasta Gdańska)*. Województwami, w których wartość przyznanego dofinansowania była najniższa, były województwa podlaskie, opolskie i kujawsko-pomorskie.

Analizując proces wydatkowania na podstawie złożonych przez beneficjentów **wniosek o płatność** na poziomie poszczególnych regionów należy zauważyć, że przebiega on analogicznie jak w przypadku kontraktacji. Województwem, w którym wnioskowano o najwyższe płatności jest województwo **mazowieckie** z wnioskami o płatność o wartości wydatków kwalifikowanych 4,3 mld euro i wartości dofinansowania UE w wysokości 3 mld euro, czyli 18% wszystkich wydatków kwalifikowanych. Na drugim miejscu uplasowało się województwo **śląskie** z wnioskami o wartości wydatków kwalifikowanych 2,3 mld euro i wartości grantu w wysokości 1,8 mld euro. Wnioski o najniższej wartości złożono w województwie **opolskim** – wartość wydatków kwalifikowanych wyniosła prawie 237,7 mln euro, natomiast wartość dofinansowania UE wyniosła 132,9 mln euro.

Poniższa mapa prezentuje wartość dofinansowania UE przyznanego beneficjentom w ramach podpisanych umów w układzie województw. Dane zostały przedstawione w milionach euro.

MAPA 1. WARTOŚĆ DOFINANSOWANIA UE
PRYZYCHANEGO BENEFICJENTOM W RAMACH
PODPISANYCH UMÓW

Dane dotyczące przyznanego wsparcia w układzie regionalnym należy traktować jako dane przybliżone, gdyż na mapie nie zostały uwzględnione projekty o zasięgu ogólnokrajowym. Dodatkowo, na potrzeby sporządzenia mapy w przypadku projektów realizowanych na terenie kilku województw zastosowano przybliżony, proporcjonalny podział wsparcia przyznanego dla danego regionu

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE
KSI (SIMIK 07-13)

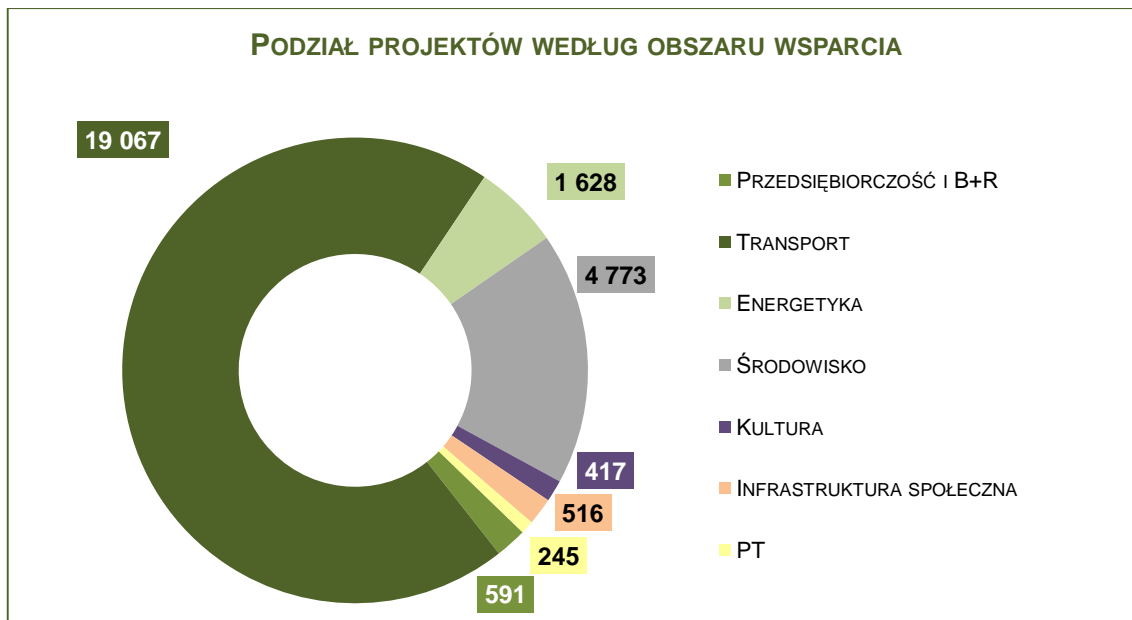
PODZIAŁ PROJEKTÓW WEDŁUG OBSZARÓW REALIZACJI

Analizując kontraktację w POLiŚ w podziale na obszary wsparcia, **umowy o najwyższej wartości** dofinansowania UE w POLiŚ zostały podpisane w ramach **obszaru Transport** (stanowią 70% wartości wszystkich podpisanych umów). W ramach całych Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia (NSRO), w obszarze **Transport** zostało zakontraktowane 24,7 mld euro, z czego na projekty realizowane w ramach POLiŚ przypada ponad 77%. W omawianym obszarze projekty realizują również beneficjenci Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej (PORPW) oraz Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO). POLiŚ jako największy program ogólnokrajowy realizuje głównie duże inwestycje infrastrukturalne, przy czym 54% zakontraktowanych środków w POLiŚ w obszarze **Transport** przypada na autostrady. W przypadku tematu priorytetowego *Drogi krajowe* wartość dofinansowania UE w 81% została skierowana do beneficjentów POLiŚ. PORPW i RPO w obszarze **Transport** realizują projekty o znacznie mniejszej skali, np. w zakresie budowy dróg regionalnych/lokalnych czy dofinansowujące transport miejski. Projekty kolejowe są realizowane przez beneficjentów POLiŚ i RPO, z czego beneficjenci POLiŚ wykorzystują prawie 3,6 mld euro, co stanowi 87% wartości dofinansowania UE w ramach całych NSRO dla projektów kolejowych.

W obszarze wsparcia **Środowisko** aż 79% wartości wsparcia NSRO stanowią projekty dofinansowane ze środków POLiŚ (4,8 mld euro). Beneficjentami projektów w obszarze **Środowisko** są również RPO. W ramach obszaru **Infrastruktura społeczna, turystyka i kultura** 933 mln euro z zakontraktowanych 4,5 mld euro, pochodzi z POLiŚ. W przedmiotowym obszarze projekty są realizowane przez beneficjentów PORPW, Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki oraz RPO. Projekty realizowane w ramach POLiŚ wykorzystują 21% zakontraktowanych środków w ramach całego NSRO dla tego obszaru. 74% wartości unijnych środków w ramach NSRO w obszarze **Energetyka** zostało zakontraktowane w ramach projektów realizowanych w POLiŚ (1,6 mld euro). Oprócz POLiŚ w obszarze **Energetyka** projekty realizują również RPO. W POLiŚ w ramach obszaru **Przedsiębiorczość i B+R** realizowane są projekty o wartości 591 mln euro, co stanowi 4% wartości podpisanych umów w tej kategorii dla całego NSRO. Poza POLiŚ projekty w ramach tego obszaru realizują Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka (POIG), PORPW oraz RPO.

Poniższy wykres przedstawia wartość realizowanych projektów w ramach całego Programu w podziale według priorytetowych obszarów wsparcia.

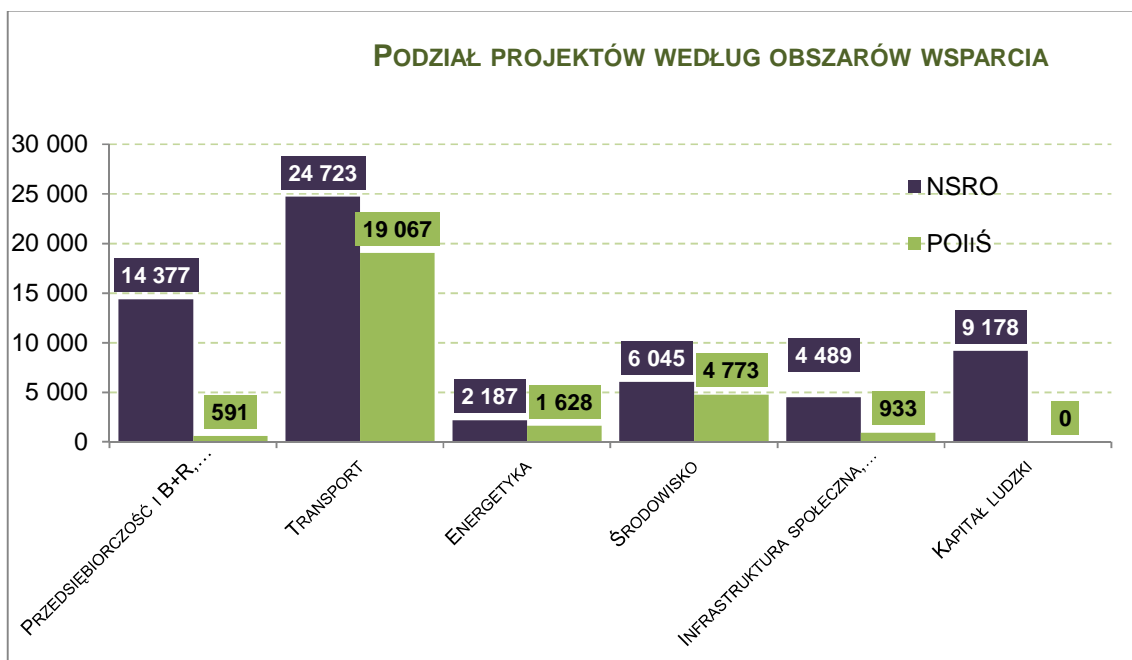
WYKRES 14. WARTOŚĆ PROJEKTÓW WEDŁUG OBSZARÓW REALIZACJI NA PODSTAWIE PODPISANYCH UMÓW O DOFINANSOWANIE (DANE W MLN EURO)

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ NA PODSTAWIE KSI (SIMIK 07-13)

Poniższy wykres przedstawia udział środków zakontraktowanych w ramach POIiŚ w podziale na poszczególne obszary wsparcia w porównaniu do dofinansowania UE w ramach całego NSRO.

WYKRES 15. WARTOŚĆ PROJEKTÓW WEDŁUG OBSZARÓW REALIZACJI NA PODSTAWIE PODPISANYCH UMÓW O DOFINANSOWANIE W POIiŚ I CAŁYM NSRO (DANE W MLN EURO)

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ NA PODSTAWIE KSI (SIMIK 07-13)

WSKAŹNIKI WYKONANIA RZECZOWEGO

Główne wskaźniki monitorowania postępu rzeczowego w realizacji POLiŚ oraz wskaźniki wpływu Programu na środowisko zaprezentowane zostały w załączniku I do sprawozdania.

Tabela 1 w przedmiotowym załączniku przedstawia wskaźniki horyzontalne oparte na statystyce publicznej, której zakres obejmuje dane z całego kraju, z wyjątkiem wskaźnika *Utworzone miejsca pracy*, dla którego źródłem informacji jest KSI (SIMIK 07-13). W związku z powyższym dostępność danych jest zależna od cykliczności wykonywanych pomiarów oraz terminów publikacji statystycznych. W przypadku niektórych wskaźników dane za rok 2013 dostępne będą w kolejnych okresach sprawozdawczych, natomiast w bieżącym sprawozdaniu zostały wykorzystane dane za rok 2012 lub wcześniejsze. Wskaźniki te stanowią zatem tło do analizy wskaźników postępu rzeczowego na poziomie poszczególnych priorytetów agregowanych w oparciu o dane pochodzące z systemu sprawozdawczości beneficjentów. Większość zmian wartości wskaźników horyzontalnych dla Programu charakteryzuje się tendencją wzrostową zbliżającą je do zakładanych wartości docelowych. W odniesieniu do siedmiu wskaźników tj. *Pozycja Polski w rankingu IMD w obszarze infrastruktura*, *Poziom wypełnienia zobowiązania Polski w zakresie dostosowania dróg do nośności 11,5 t/oś*, *Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w mieście*, *Poziom wypełnienia zobowiązań Polski w zakresie dostosowania dróg do nośności 11,5 t/oś*, *Energochłonność finalna PKB*, *Wzrost wydatków turystów zagranicznych w Polsce* oraz *Liczba osób leczonych, w ciągu roku, w zakładach stacjonarnej opieki zdrowotnej podległych lub nadzorowanych przez Ministra Zdrowia, Ministra Obrony Narodowej, Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji* zakładane wartości docelowe zostały już osiągnięte.

WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE CELU GŁÓWNEGO

GŁÓWNY WSKAŹNIK MONITOROWANIA REALIZACJI PROGRAMU

Głównym wskaźnikiem monitorowania realizacji celów Programu jest *Pozycja Polski w rankingu IMD*⁶. Ranking ten stanowi miernik konkurencyjności i atrakcyjności inwestycyjnej poszczególnych krajów przy szczególnym uwzględnieniu infrastruktury. Wskaźnik jest mierzony w cyklu rocznym, w ramach badań ocenie poddawanych jest 5 czynników, tj. infrastruktura podstawowa, infrastruktura technologiczna, infrastruktura naukowa, zdrowie i środowisko naturalne, edukacja. W oparciu o dane na koniec 2013 roku, w obszarze infrastruktury Polska przesunęła się w rankingu IMD na 36 pozycję, co w stosunku do roku bazowego (2005 r.) stanowi awans o 6 miejsc. Uzyskany w 2013 roku przez Polskę wynik oznacza, że zakładana wartość docelowa, tj. 37 miejsce, została osiągnięta.

UTWORZONE MIEJSCA PRACY

Zgodnie ze stanowiskiem KE tworzenie nowych miejsc pracy jest kluczowym elementem realizacji polityki spójności. Finansowe wsparcie projektów w ramach POLiŚ jest powiązane z tworzeniem warunków sprzyjających do wzrostu zatrudnienia. Należy jednocześnie podkreślić, iż nowe miejsca pracy powstają zarówno na etapie realizacyjnym jak i operacyjnym projektu. W związku z powyższym wskaźnik dotyczący nowoutworzonych miejsc pracy w ramach POLiŚ jest liczony jako suma wskaźników produktu (*Liczba bezpośrednio utworzone nowych etatów*) oraz rezultatu (*Przewidywana całkowita liczba bezpośrednio utworzonych nowych etatów*). Przyjmując powyższą metodologię wartość realizacyjna wskaźnika na koniec 2013 roku wyniosła 2 975 jednostek EPC⁷, co stanowi 50% zakładanej wartości docelowej dla Programu. Jest to poziom adekwatny do liczby formalnie zakończonych⁸ projektów w ramach POLiŚ. Jednocześnie na podstawie umów o dofinansowanie podpisanych z beneficjentami do końca okresu sprawozdawczego (kontrakcja na poziomie 96% alokacji dla Programu), liczba nowoutworzonych miejsc pracy szacowana na rok 2015 wynosi 5 066 EPC. Oznacza to, że realizacja projektów, dla których do końca 2013 roku zawarto umowy, umożliwi osiągnięcie zakładanej wartości docelowej dla tego wskaźnika na poziomie 85%.

⁶ Wg wyników badań prowadzonych przez International Institute for Management Development (IMD), publikowanych w cyklu rocznym (*World Competitiveness Yearbook*).

⁷ Ekwiwalent czasu pracy.

⁸ Projekty, dla których do końca okresu sprawozdawczego zatwierdzono wnioski o płatność końcową.

WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH

Główny cel POLiŚ zostanie osiągnięty dzięki inwestycjom realizowanym w kluczowych obszarach społeczno-gospodarczych (transport, środowisko, energetyka, kultura, ochrona zdrowia i szkolnictwo wyższe) - poprzez realizację 6 celów szczegółowych Programu.

Jeden z podstawowych mierników **celu** szczegółowego **1 Budowa infrastruktury zapewniającej, że rozwój gospodarczy Polski będzie dokonywał się przy równoczesnym zachowaniu i poprawie stanu środowiska naturalnego**, stanowi wskaźnik *Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w mieście*. W oparciu o dostępne informacje (stan na koniec 2012 r.) realizacja wskaźnika osiągnęła wartość 91,7%, co stanowi 102% zakładanej na 2015 r. wartości docelowej określonej na 90%. W odniesieniu do wskaźnika *Emisja gazów cieplarnianych* jego realizacja utrzymuje się na bezpiecznym poziomie 70,9 jednostek co gwarantuje osiągnięcie zakładanego celu w 2015 r. (poniżej 89 jednostek).

Realizacja **celu 2 Zwiększenie dostępności głównych ośrodków gospodarczych w Polsce poprzez powiązanie ich siecią autostrad i dróg ekspresowych oraz alternatywnych wobec transportu drogowego środków transportu** jest mierzona przy użyciu wskaźników *Średnia dostępność Polski* oraz *Poziom wypełnienia zobowiązania Polski w zakresie dostosowania dróg do nośności 11,5 t/oś*. Pierwszy z wymienionych wskaźników liczony jest jako syntetyczna miara wzajemnej potencjalnej dostępności czasowej najważniejszych krajowych ośrodków osadniczych oraz węzłów transportowych uwzględniająca podstawowe rodzaje transportu oraz ważona poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego. Wg ostatnich badań wartość realizacji wskaźnika kształtowała się na poziomie 0,3242⁹. Analizując wskaźnik *Poziom wypełnienia zobowiązania Polski w zakresie wskaźnika „Dostosowanie dróg do nośności 11,5 t/oś”*, osiągnął 100% zakładanego na 2015 r. celu.

W zakresie **celu** szczegółowego **3 Zapewnienie długookresowego bezpieczeństwa energetycznego Polski poprzez dywersyfikację dostaw, zmniejszenie energochłonności gospodarki i rozwój odnawialnych źródeł energii**, mierniki realizacji stanowią wskaźniki: *Udział energii elektrycznej wytworzonej ze źródeł odnawialnych w zużyciu energii elektrycznej brutto*, *Energochłonność finalna PKB* oraz *Udział importu gazu ziemnego z jednego kierunku do wielkości krajowego zużycia*¹⁰. Analizując kształtowanie się wartości wymienionych wskaźników można zaobserwować stały wzrost udziału energii elektrycznej wytworzonej ze źródeł odnawialnych w zużyciu energii elektrycznej brutto. Na koniec 2012 roku wskaźnik ukształtował się na poziomie 9,9%, co oznacza, że zakładana wartość docelowa została osiągnięta w 76%. *Energochłonność finalna PKB* utrzymuje się na podobnym poziomie (z niewielkimi zmianami w 2009 r.), według danych dostępnych na koniec 2011 r. wartość ta wyniosła 0,22 kgoe/euro, zatem wartość docelowa została już osiągnięta. W przypadku wskaźnika *Udział importu gazu ziemnego z jednego kierunku do wielkości krajowego zużycia*, realizacja na koniec 2013 r. ukształtowała się na poziomie 55,81%, co oznacza osiągnięcie 84% docelowej wartości zakładanej na rok 2013.

Głównym miernikiem **celu 4 Wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego o znaczeniu światowym i europejskim dla zwiększenia atrakcyjności Polski** jest wskaźnik *Wzrost wydatków turystów zagranicznych w Polsce*. Dane statystyczne za 2012 r. wykazują znaczący wzrost wartości wskaźnika, z 1,5 mld euro w roku 2011 do 2,8 mld euro w roku 2012, co oznacza osiągnięcie 108% zakładanej wartości docelowej (2,6 mld euro). Dodatkowo należy zauważyć, że duży wpływ na stopień osiągnięcia wskaźnika miała organizacja w Polsce Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej EURO2012, która przełożyła się na wzrost wydatków turystów.

Efekty realizacji projektów związanych z **celem 5 Wspieranie utrzymania dobrego poziomu zdrowia zasobów pracy**, mają odzwierciedlenie w dwóch wskaźnikach obrazujących (w postaci skwantyfikowanej) dostęp ludności do publicznej opieki zdrowotnej. Wskaźnik *Liczba osób leczonych w ciągu roku w zakładach stacjonarnej opieki zdrowotnej podległych lub nadzorowanych przez Ministra Zdrowia, Ministra Obrony Narodowej, Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji* wykazuje tendencję wzrostową. Osiągnięcie na koniec 2011 roku wartości 1 756,8 tys. osób oznacza zdecydowane przekroczenie wartości docelowej zakładanej na 2013 r., która wynosi 1 460,3 tys. osób. *Liczba osób, którym udzielono świadczenia zdrowotnego w miejscu zdarzenia* nie zmieniła się w stosunku do poprzedniego roku, i na koniec 2012 roku wynosiła średnio 74,1 osoby na 1 000

⁹ Jest to wartość wstępna, zostanie zrewidowana i zaktualizowana w kolejnym okresie sprawozdawczym.

¹⁰ Wskaźnik wprowadzony do wersji 4.0 Programu w zastępstwie wskaźnika *Maksymalny udział importu gazu ziemnego i ropy naftowej łącznie (w przeliczeniu na mtoe) z jednego kierunku do wielkości krajowego zużycia obu surowców*. Wartości osiągnięte dla lat ubiegłych zostaną przedstawione po rekalkulacji przeprowadzonej przez MG.

mieszkańców. Wartość docelowa wskaźnika została określona na 2013 r. i zakładała wzrost do 79,2 osób na 1 000 mieszkańców. Na kształtowanie się wartości wskaźnika miała wpływ liczba i struktura wyjazdów ambulanśowych ratowniczych do zachorowań i wypadków. Spadek realizacji wskaźnika jest efektem działania czynników zewnętrznych m.in. obniżenia zapadalności na choroby układu krążenia czy skuteczniejszej diagnostyki schorzeń, co zmniejsza ryzyko wystąpienia nagłych zdarzeń.

Cel 6 Rozwój nowoczesnych ośrodków akademickich, w tym kształcących specjalistów w zakresie nowoczesnych technologii jest osiągany poprzez realizację projektów w ramach priorytetu XIII *Infrastruktura szkolnictwa wyższego*. Miernikiem pozwalającym na określenie poziomu osiągnięcia ww. celu jest stosunek wartości wskaźnika *Absolwenci szkół wyższych na kierunkach matematycznych, przyrodniczych i technicznych* wobec ogółu absolwentów szkół wyższych. Analiza wartości wskaźnika w okresie wdrażania projektów tj. od roku 2009 wykazuje stały trend pozytywny. Osiągnięta na koniec 2012 roku wartość wynosząca 20% wzrosła o 1 punkt procentowy w stosunku do poprzedniego roku i tym samym osiągnęła 91% docelowej wartości zakładanej dla roku 2013 (22%).

WSKAŹNIKI PRODUKTU I REZULTATU

Informacje odnośnie kształtowania wartości wskaźników produktu i rezultatu na podstawie złożonych wniosków o płatność końcową oraz na podstawie podpisanych umów o dofinansowanie zostały przedstawione w odpowiednich punktach w **rozdziale 3 REALIZACJA W PODZIALE NA PRIORYTETY** oraz w **załączniku IV do Sprawozdania**.

Dane dotyczące realizacyjnych wartości (wiersze realizacja) wskaźników produktu i rezultatu pochodzące ze sprawozdawczości beneficjenta opierają się na operacjach zakończonych, tj. projektach, dla których odpowiednie instytucje zatwierdziły wnioski o płatność końcową. Oznacza to, że do momentu finansowego rozliczenia inwestycji wartości wskaźników pozostają zerowe. Dodatkowo w sprawozdaniu zostały omówione wartości wskaźników na podstawie podpisanych umów o dofinansowanie (wiersze szacowana realizacja).

WSKAŹNIKI KONTEKSTOWE

Wskaźniki kontekstowe dostarczają ilościowej informacji na temat sytuacji społeczno-gospodarczej kraju oraz wyrażają zidentyfikowane potrzeby określone liczbowo. Wskaźniki te stanowią tło do analizy wskaźników postępu rzeczowego POIiŚ, na które Program oddziałuje w ograniczonym zakresie. Źródłem danych dla wskaźników kontekstowych są głównie statystyki publiczne oraz badania prowadzone przez właściwe dla danego sektora instytucje. Zaktualizowane wartości wskaźników kontekstowych dla POIiŚ zostały przedstawione w **załączniku V**.

WSKAŹNIKI KLUCZOWE (CORE INDICATORS)

Core indicators stanowią zestaw wskaźników bazujących na standardach Unii Europejskiej, zalecanych do stosowania przez beneficjentów środków uruchamianych w ramach EFRR oraz FS. Wskaźniki te obejmują kluczowe interwencje programów operacyjnych, wspólne dla wszystkich państw członkowskich. Dane nt. realizacji core indicators realizowanych w ramach POIiŚ zostały ujęte w **załączniku VIII**.

2.1.6.3 REKOMENDACJE KE

Informacje na temat rekomendacji ze strony KE znajdują się w **rozdziale 3 REALIZACJA W PODZIALE NA PRIORYTETY**.

2.1.6.4 POZOSTAŁE REKOMENDACJE

Informacje na temat rekomendacji IZ i innych instytucji znajdują się w **rozdziale 3** REALIZACJA W PODZIALE NA PRIORYTETY.

2.1.6.5 REALIZACJA ZAŁOŻEŃ STRATEGII EUROPA 2020

W marcu 2010 r. UE przyjęła nową strategię rozwojową wyznaczającą cele i kierunki działań dla instytucji UE i państw członkowskich w perspektywie do 2020 r. - *Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*. Strategia ta zastąpiła obowiązującą przez poprzednie dziesięciolecie Strategię Lizbońską. Uwzględniając sytuację gospodarczą i społeczną państw członkowskich, na której mocno odznaczył się kryzys gospodarczy, UE wyznaczyła sobie trzy powiązane ze sobą i wzajemnie się wspierające obszary priorytetowe:

- **rozwój inteligentny (smart)** - rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
- **rozwój zrównoważony (sustainable)** - wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
- **rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu (inclusive)** - wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

Strategia wyznacza 5 głównych obszarów dla całej UE, w których prowadzone mają być działania zmierzające do ich rozwoju i poprawy funkcjonowania, a są to:

- zatrudnienie;
- badania i rozwój oraz innowacje;
- klimat i efektywność energetyczna;
- edukacja;
- ubóstwo/włączenie społeczne.

oraz dwa dodatkowe obszary – *społeczeństwo informacyjne i konkurencyjność*, wynikające z inicjatyw flagowych.

Dla pięciu głównych obszarów określone zostały cele, a dla nich z kolei wartości wskaźników wyznaczone dla całej UE, które powinny zostać osiągnięte do 2020 roku:

- **CEL 1:** Osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia na poziomie 75% wśród kobiet i mężczyzn w wieku 20–64 lat, w tym poprzez zwiększenie zatrudnienia młodzieży, osób starszych i pracowników nisko wykwalifikowanych oraz skuteczniejszą integrację legalnych imigrantów;
- **CEL 2:** Poprawa warunków prowadzenia działalności badawczo rozwojowej w szczególności z myślą o tym, aby łączny poziom inwestycji publicznych i prywatnych w tym sektorze osiągnął 3% PKB;
- **CEL 3:** Zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych o 20%, w porównaniu z poziomami z 1990 r.; zwiększenie do 20% udziału energii odnawialnej w ogólnym zużyciu energii; dążenie do zwiększenia efektywności energetycznej o 20%;
- **CEL 4:** Podniesienie poziomu kształcenia zwłaszcza poprzez dążenie do zmniejszenia odsetka osób zbyt wcześnie kończących naukę do poniżej 10% oraz poprzez zwiększenie do co najmniej 40% odsetka osób w wieku 30–34 lat mających wykształcenie wyższe lub równoważne;

- *CEL 5: Wsparcie włączenia społecznego zwłaszcza przez ograniczanie ubóstwa, mając na celu wydzwignięcie z ubóstwa lub wykluczenia społecznego co najmniej 20 mln obywateli.*

Jednym z najważniejszych instrumentów realizacji celów *Strategii Europa 2020* jest 7 inicjatyw flagowych. Składają się one z działań realizowanych zarówno na szczeblu unijnym jak i krajowym.

Strategia Europa 2020 przewiduje następujące inicjatywy flagowe:

- *Unia innowacji;*
- *Młodzież w drodze;*
- *Europejska agenda cyfrowa;*
- *Europa efektywnie korzystająca z zasobów;*
- *Polityka przemysłowa w erze globalizacji;*
- *Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia;*
- *Europejski program walki z ubóstwem.*

Ponadto, na poziomie UE przyjęte zostały zintegrowane wytyczne w zakresie *Strategii*, dotyczące polityk gospodarczych i polityk zatrudnienia państw członkowskich, wyznaczające ramy reform niezbędnych w państwach członkowskich dla osiągnięcia celów *Strategii*. Państwa członkowskie podejmują własne zobowiązania odnośnie działań mających na celu realizację *Strategii*, formułując je na podstawie celów głównych wyznaczonych dla całej UE w *Strategii*, a także celów szczegółowych wynikających z inicjatyw flagowych oraz zapisów zintegrowanych wytycznych.

Zgodnie ze *Strategią Europa 2020* oraz inicjatywami flagowymi, jednym z głównych instrumentów realizacyjnych *Strategii* jest Polityka Spójności UE. Strategia ta wyznaczyła zatem główne kierunki interwencji Polityki Spójności w okresie programowania po 2013 r. Biorąc pod uwagę założenia Polityki Spójności w okresie programowania 2007-2013, a w szczególności jej prorozwojowy i innowacyjny charakter, trzeba zauważyć, że już w obecnym okresie polityka ta w znaczącym stopniu wpisuje się w realizację celów *Strategii*.

Na poziomie państw członkowskich podstawowym instrumentem realizacji przyjętej w 2010 roku *Strategii* są aktualizowane w kwietniu każdego roku Krajowe Programy Reform (KPR). Pierwszym, wyjściowym dla Polski dokumentem w tym zakresie był **Krajowy Program Reform na rzecz realizacji Strategii Europa 2020 (KPR)** przyjęty przez Radę Ministrów 26 kwietnia 2011 r., w którym określono jak Polska w perspektywie do roku 2020 będzie realizować zobowiązania podjęte w zakresie pięciu wiodących celów *Strategii Europa 2020*, uwzględniając przy tym specyficzne krajowe uwarunkowania i kierunki działań wytyczone w polskich dokumentach strategicznych. Aktualizacja KPR w okresie sprawozdawczym została sfinalizowana w dn. 30 kwietnia 2013 r. przyjęciem **Aktualizacji Krajowego Programu Reform 2013/2014**.

Krajowy Program Reform skupia się na tych działaniach, które mają na celu odrabianie zaległości rozwojowych oraz budowę nowych przewag konkurencyjnych, w trzech obszarach priorytetowych:

- **Innowacyjność dla wzrostu inteligentnego** obejmujący kwestie rozwoju sektora B+R, zacieśniania współpracy między ośrodkami badawczymi a przedsiębiorstwami oraz zapewnienia odpowiednio wykwalifikowanych kadr.
- **Infrastruktura dla wzrostu zrównoważonego**, który obejmuje kwestie budowy i modernizacji zarówno infrastruktury technicznej: drogowej, kolejowej, energetycznej, ochrony środowiska, jak również infrastruktury społecznej. Ponadto obszar ten obejmuje działania związane z tworzeniem efektywnego systemu zarządzania rozwojem.
- **Aktywność dla wzrostu sprzyjającego** włączeniu społecznemu obejmujący kwestie kształcenia obywateli oraz aktywnych form przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i integracji społecznej osób wykluczonych.

Powyższy wybór obszarów priorytetowych był podtrzymywany w dotychczasowych aktualizacjach KPR. Także aktualizacja dokonana w 2013 r. utrzymuje ww. priorytetowe kierunki działań. Ponadto, w ramach dokonanej w 2013 r. aktualizacji usunięto z KPR działania już zrealizowane, a wskazano zadania do realizacji na lata 2013-2014. Aktualizacja KPR 2013/2014 uwzględnia priorytety zawarte w *Rocznej Analizie Wzrostu Gospodarczego na 2013 r.* i potwierdzone w konkluzjach Rady

Europejskiej z 14-15 marca 2013 r., dotyczących konsolidacji fiskalnej, działań dla ograniczenia bezrobocia, zwłaszcza wśród młodzieży, wsparcia dla wzrostu gospodarczego i konkurencji na jednolitym rynku oraz redukcji obciążeń regulacyjnych.

Podstawą do przygotowania *Aktualizacji KPR 2013/2014* była także przyjęta przez Radę Ministrów 25 września 2012 r. *Strategia Rozwoju Kraju 2020*. W toku prac nad *Aktualizacją KPR 2013/2014* brano również pod uwagę rolę jaką *KPR* będzie odgrywał w mechanizmach realizacji unijnej polityki spójności w ramach nowej perspektywy finansowej na lata 2014-2020. Środki pochodzące z polityki spójności będą bowiem stanowić istotne źródło finansowania zadań zapisanych w *KPR*, a jednocześnie monitorowanie realizacji *KPR*, zgodnie z projektowanymi regulacjami służyć będzie ukierunkowaniu polityki spójności na wsparcie realizacji celów *Strategii Europa 2020*. *KPR* pozostaje również w ścisłym związku z zapisami *Umowy Partnerstwa* przyjętej przez Radę Ministrów w dn. 8 stycznia 2014 r.

Aktualizacja KPR 2013/2014 identyfikuje najważniejsze działania, które przekładają się na realizację krajowych celów *Strategii Europa 2020*, a także spełniają co najmniej jeden z następujących warunków:

- przyczynią się do realizacji zaleceń Rady UE z 10 lipca 2012 r.;
- zostały wskazane w konkluzjach Rady Europejskiej z 14-15 marca br. i/lub *Rocznej Analizie Wzrostu Gospodarczego na 2013 r.*;
- zostały wskazane jako warunek ex-ante w załączniku IV do projektu rozporządzenia ogólnego dotyczącego przyszłej polityki spójności;
- wpisują się w działania określone w *Strategii Rozwoju Kraju 2020*;
- znajdują się w wykazie prac legislacyjnych Rady Ministrów.

Zgodnie z zapisami *KPR* odrabianie zaległości rozwojowych w trzech zidentyfikowanych obszarach priorytetowych polegać będzie przede wszystkim na zmniejszeniu dystansu infrastrukturalnego m.in. w transporcie, energetyce, telekomunikacji, infrastrukturze społecznej oraz poprawie otoczenia regulacyjnego i działań na rzecz podniesienia jakości stanowiącego prawa, z zachowaniem wysokiej jakości usług świadczonych przez administrację publiczną. Brak odpowiedniej infrastruktury jest w świetle dokumentu istotną barierą zarówno w rozwoju innowacyjności jak i kapitału ludzkiego. W tym zakresie obszary interwencji wynikające z *KPR* są zbieżne z tymi, na których skupia się wsparcie POIiŚ. Likwidacja barier infrastrukturalnych i wzrost konkurencyjności Polski jest bowiem jednym z głównych zadań, jakie przewidziano do realizacji w ramach POIiŚ.

REALIZACJA ZAŁOŻEŃ STRATEGII EUROPA 2020 W RAMACH POIiŚ

Zgodnie z treścią wersji 4.0 POIiŚ jest ważnym instrumentem realizacji odnowionej *Strategii Lizbońskiej*. *Strategia Europa 2020* jest zaś kontynuacją wizji rozwoju nakreślonej przez *Strategię Lizbońską*. Aby zapewnić maksymalną efektywność działań POIiŚ w zakresie osiągania celów wyznaczonych *Strategią Europa 2020*, a także zapewnić spójność z innymi regulacjami i dokumentami strategicznymi (krajowymi i europejskimi, w tym znowelizowaną ustawą o finansach publicznych, *Polityką energetyczną Polski do 2030 roku* oraz *Programem Budowy Dróg Krajowych*) po dokonaniu przeglądu śródokresowego zapisy POIiŚ zostały odpowiednio zmodyfikowane.

W zakresie zmian w wielkości oraz kierunkach alokacji UE przesłanką wprowadzonych zmian było w szczególności uwzględnienie potrzeby realizacji celów *Strategii* (w szczególności w odniesieniu do kierunków alokacji dodatkowych środków z krajowej rezerwy wykonania oraz dostosowania technicznego) oraz *Strategii UE dla Regionu Morza Bałtyckiego*.

W ramach obowiązującej wersji *Programu* realizowane są przedsięwzięcia wpisujące się w 37 różnych kategorii interwencji. Aż **33 wspierane w POIiŚ kategorie interwencji wpisują się w realizację celów Strategii Europa 2020**. Wartość alokacji POIiŚ, jaka rozdysponowana jest na kategorie interwencji wpisujące się w cele *Strategii* to **27 598 mln euro**. Stanowi to ponad **97% całkowitej alokacji środków UE na Program**.

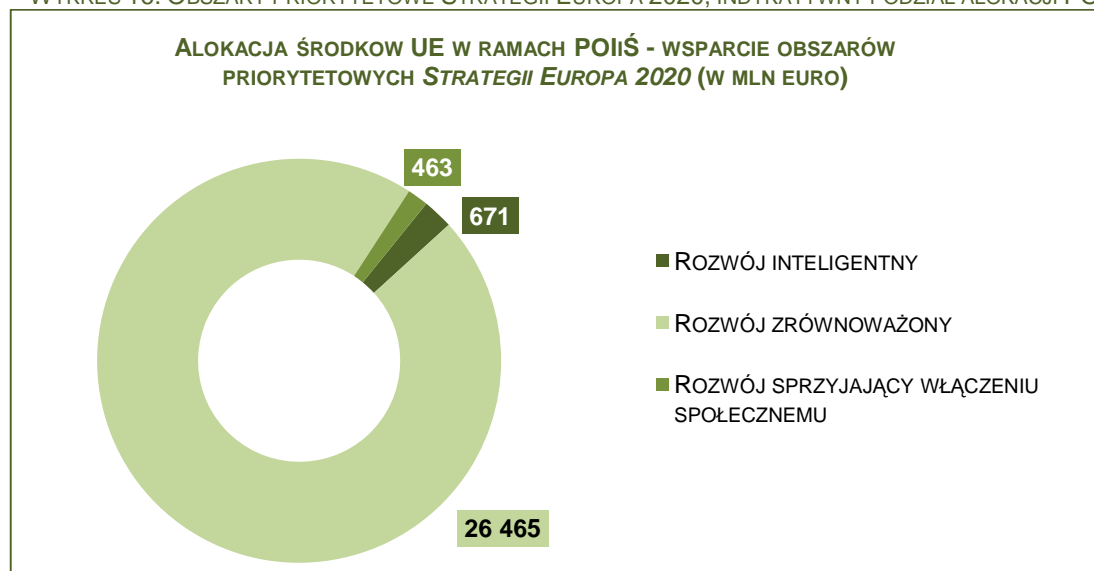
W ramach tej kwoty wsparcie ukierunkowane jest na realizację wszystkich trzech obszarów priorytetowych *Strategii Europa 2020*, przy czym **96% środków (ponad 26 mld euro)** wpisuje się we wsparcie obszaru priorytetowego **Rozwój zrównoważony**, a zarazem inicjatywy flagowej **Europa**

efektywnie korzystająca z zasobów. W osiąganie celów *Strategii* w tym obszarze wpisują się środki POLiŚ w ramach 30 różnych kategorii interwencji. W ramach tej inicjatywy realizowane są projekty w obszarach: **klimat, energia, mobilność**. Obszary te są jednocześnie kluczowymi obszarami w realizacji POLiŚ: *ochrona środowiska i zapobieganie zagrożeniom, energia i transport*. Główne cele jakie mają być osiągnięte dzięki realizacji tej inicjatywy to zmiany w kierunku niskoemisyjnego i efektywnie korzystającego z zasobów społeczeństwa poprzez uniezależnienie wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów i energii, ograniczenie emisji CO₂, zwiększenie konkurencyjności oraz działania na rzecz większego bezpieczeństwa energetycznego.

Środki kierowane na **Rozwój inteligentny** stanowią odpowiednio **671 mln euro, co stanowi 2,4% alokacji POLiŚ** ukierunkowanej na osiąganie celów *Strategii Europa 2020*. W zakresie tego obszaru priorytetowego wsparcie POLiŚ udzielane jest w ramach 2 kategorii interwencji. Wsparcie priorytetu **Rozwój inteligentny** a zarazem inicjatyw flagowych **Unia innowacji, Polityka przemysłowa w erze globalizacji** oraz **Młodzież w drodze** realizowane jest poprzez dofinansowanie projektów w obszarach **Badania i rozwój, innowacje, przedsiębiorczość, Otoczenie biznesu** oraz **Edukacja**. Realizacja *Strategii* w zakresie inicjatyw *Unia innowacji* oraz *Polityka przemysłowa w erze globalizacji* ma na celu poprawę warunków ramowych i dostępu do finansowania badań i innowacji, tak aby innowacyjne pomysły przeradzały się w nowe produkty i usługi przyczyniające się w konsekwencji do wzrostu gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy. W ramach tego obszaru realizowane są projekty w ramach kategorii interwencji nr 02 *Infrastruktura B+RT (w tym wyposażenie w sprzęt, oprzyrządowanie i szybkie sieci informatyczne łączące ośrodki badawcze)* oraz *specjalistyczne ośrodki kompetencji technologicznych* (ok. 2% alokacji UE dla POLiŚ). Realizacja inicjatywy *Młodzież w drodze* ma na celu poprawę wyników systemu kształcenia oraz ułatwianie młodzieży wejścia na rynek pracy. Realizowane są tu projekty z kategorii interwencji nr 75 *Infrastruktura systemu oświaty*, na którą przeznaczona jest 0,4% całkowitej alokacji środków UE w ramach POLiŚ.

Środki kierowane na trzeci obszar priorytetowy - **Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu** stanowią **463 mln euro, co stanowi 1,6% alokacji POLiŚ** ukierunkowanej na osiąganie celów *Strategii Europa 2020*. W tym obszarze realizowana jest inicjatywa flagowa **Europejski program walki z ubóstwem** a realizowane przedsięwzięcia dotyczą obszaru **Walka z ubóstwem**. Celem wsparcia w tym zakresie jest zapewnienie spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społeczeństwa. Realizowane w tym obszarze projekty podlegają kategorii interwencji nr 75 *Infrastruktura systemu oświaty* oraz nr 76 *Infrastruktura ochrony zdrowia* – środki UE alokowane na te kategorie interwencji stanowią łącznie niemal 2% całości alokacji UE w ramach POLiŚ.

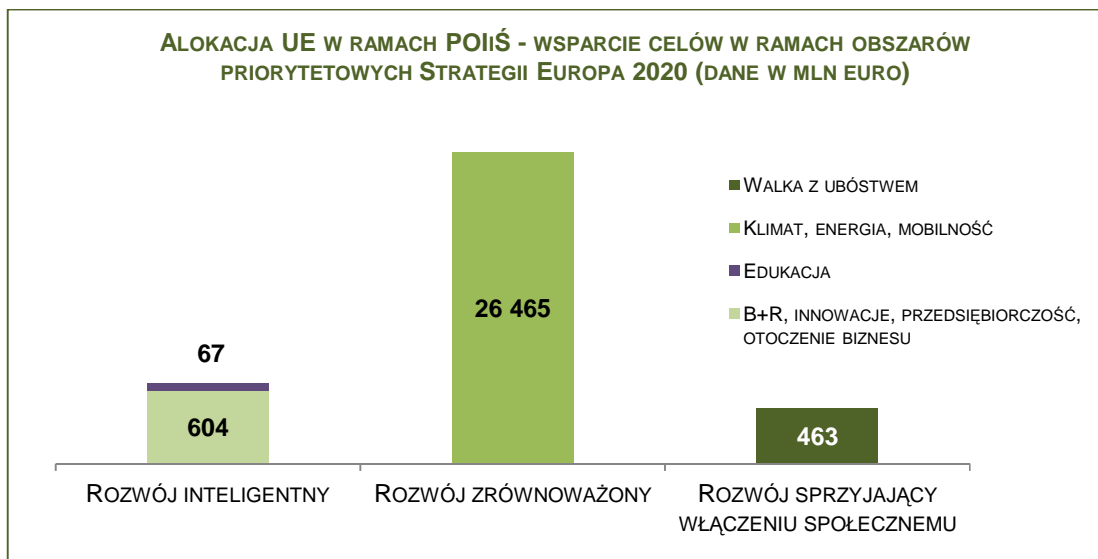
WYKRES 16. OBSZARY PRIORYTETOWE STRATEGII EUROPA 2020, INDYKATYWNY PODZIAŁ ALOKACJI POLiŚ

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE IZ POLiŚ NA PODSTAWIE KSI (SIMIK 07-13)

W ramach trzech obszarów priorytetowych *Strategii Europa 2020* środki POIiŚ przyczyniają się do realizacji 4 podstawowych celów, w tym przede wszystkim celu w obszarze *Klimat, energia, mobilność*. Ponadto, w ramach POIiŚ wspierana jest realizacja celów w obszarach: *Walka z ubóstwem, Edukacja oraz B+R, innowacje, przedsiębiorczość, otoczenie biznesu*. Indykatory podział środków POIiŚ na wsparcie realizacji celów *Strategii* w ww. obszarach przedstawia poniższy wykres.

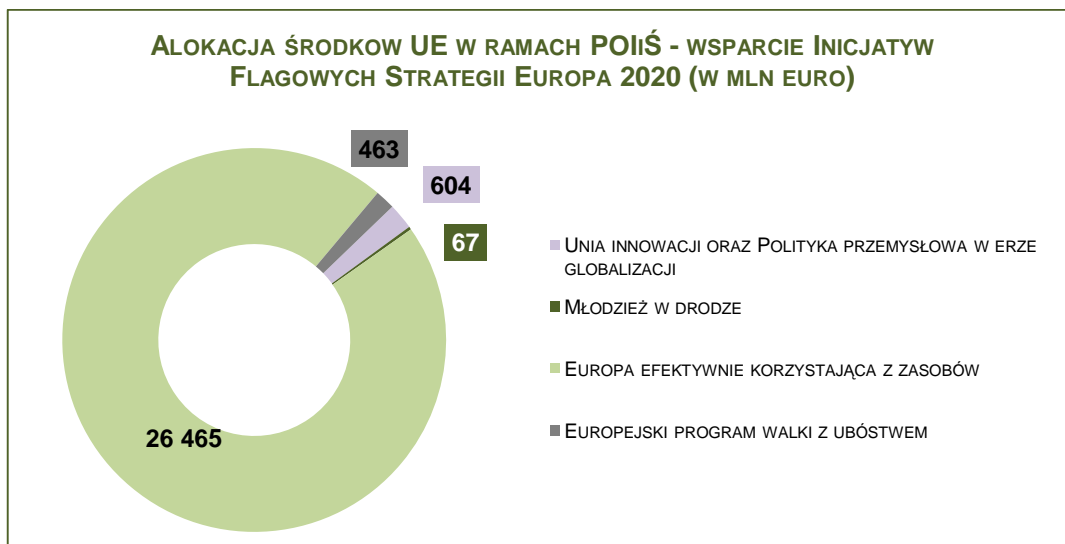
WYKRES 17. OBSZARY PRIORYTETOWE/CELE STRATEGII EUROPA 2020, INDYKATYWNY PODZIAŁ ALOKACJI

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE IZ POIiŚ NA PODSTAWIE KSI (SIMIK 07-13)

W ramach środków POIiŚ dedykowanych obszarom priorytetowym *Strategii Europa 2020* wspierane jest pięć spośród siedmiu inicjatyw flagowych. Są to: *Europa efektywnie korzystająca z zasobów, Unia innowacji oraz Polityka przemysłowa w erze globalizacji, Młodzież w drodze oraz Europejski program walki z ubóstwem*.

WYKRES 18. INICJATYWY FLAGOWE STRATEGII EUROPA 2020, INDYKATYWNY PODZIAŁ ALOKACJI POIiŚ

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE IZ POIiŚ NA PODSTAWIE KSI (SIMIK 07-13)

Szczegółowy podział alokacji UE w ramach POLiŚ na poszczególne kategorie interwencji wpisujące się w realizację *Strategii Europa 2020* z wyszczególnieniem obszarów priorytetowych, celów i inicjatyw flagowych przedstawia **załącznik VI Strategia Europa 2020**.

Odnosząc się do realizacji założeń *Strategii Europa 2020* należy podkreślić, że jest to dokument o charakterze strategicznym, który na poziomie horyzontalnym dotyczy wielu obszarów aktywności społeczno-gospodarczej państw członkowskich. Taki charakter mają też sformułowane w dokumencie cele i obszary priorytetowe. Ich wdrożenie i realizacja wymagają zaś podjęcia na poziomie Państw członkowskich skonkretyzowanych zobowiązań osadzonych ściśle w realiach gospodarczo-społecznych danego kraju. Zobowiązania te są elementem *Krajowego Programu Reform*. Stąd analiza stopnia wdrożenia *Strategii Europa 2020* w poszczególnych obszarach priorytetowych powinna być poparta odpowiednimi danymi na temat postępu prac w ramach KPR. Także analiza wkładu POLiŚ w realizację celów *Strategii* uwzględnia zatem wkład *Programu* w realizację zapisów KPR.

Zidentyfikowane w ramach KPR obszary priorytetowe w dużej mierze pokrywają się z dziedzinami, których wsparcie przewidziane jest w ramach POLiŚ. Braki i niedostosowanie infrastrukturalne identyfikowane w KRP jako jedna z głównych barier rozwojowych Polski są także podstawowym wyzwaniem stawianym w ramach *Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia (NSRO) 2007-2013* a dalej realizowanego w ich ramach POLiŚ.

SEKTOR ŚRODOWISKO

Działania realizowane w sektorze środowiska w ramach POLiŚ wpisują się w założenia obszaru priorytetowego *Strategii Rozwój zrównoważony* a zarazem inicjatywy flagowej ***Europa efektywnie korzystająca z zasobów***. Są to przedsięwzięcia realizowane w ramach kategorii interwencji: 44 Gospodarka odpadami komunalnymi i przemysłowymi, 45 Gospodarka i zaopatrzenie w wodę pitną, 46 Oczyszczanie ścieków, 47 Jakość powietrza, 48 Zintegrowany system zapobiegania i kontroli zanieczyszczeń, 50 Rewaloryzacja obszarów przemysłowych i rekultywacja skażonych gruntów, 51 Promowanie bioróżnorodności i ochrony przyrody (w tym NATURA 2000), 53 Zapobieganie zagrożeniom (w tym opracowanie i wdrażanie planów i instrumentów zapobiegania i zarządzania zagrożeniami naturalnym i technologicznym), 54 Inne działania na rzecz ochrony środowiska i zapobiegania zagrożeniom. Celem szczegółowym *Strategii*, w którego realizację wpisują się priorytety I-V POLiŚ jest cel 3, zgodnie z którym:

- należy ograniczyć emisje gazów cieplarnianych o 20%. w stosunku do poziomu z 1990 r.;
- 20% energii powinno pochodzić ze źródeł odnawialnych;
- efektywność energetyczna powinna wzrosnąć o 20%.

Wypełnienie ww. celów oparte jest o następujące założenia:

- budowanie bardziej konkurencyjnej gospodarki niskoemisyjnej, która będzie korzystać z zasobów w sposób racjonalny i oszczędny;
- ochronę środowiska naturalnego, ograniczenie emisji gazów cieplarnianych i zapobieganie utracie różnorodności biologicznej;
- wykorzystanie pierwszoplanowej pozycji Europy do opracowania nowych, przyjaznych dla środowiska technologii i metod produkcji;
- poprawienie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości – zwłaszcza w odniesieniu do MSP.

W wyniku realizacji projektów POLiŚ w sektorze środowiska wdrażane są rozwiązania poprawiające stan środowiska, które w dużym stopniu pozwolą wypełnić braki w podstawowej infrastrukturze ochrony środowiska oraz zrealizować stawiane przed sektorem cele. Projektami, które w największym stopniu wpisują się w realizację tych założeń są:

- w priorytecie I - inwestycje dotyczące budowy bądź modernizacji oczyszczalni ścieków realizowane z wykorzystaniem nowoczesnych technologii, z uwzględnieniem kwestii dotyczących ograniczenia energochłonności procesu i przyczyniające się poprzez ochronę wód do ograniczenia utraty różnorodności biologicznej obszaru;

- w priorytecie II – projekty z zakresu gospodarki odpadami oraz projekty przyczyniające się do zabezpieczenia brzegów morskich przed erozją, co wpływa na wzrost gospodarczy regionu i jego atrakcyjność;
- w priorytecie III – projekty przyczyniające się do ochrony zasobów i przeciwdziałaniu zagrożeniom środowiska;
- w priorytecie IV – projekty nieinwestycyjne polegające na wdrożeniu systemów zarządzania środowiskowego oraz uzyskaniu eko-znaków dla produktów oraz inwestycyjne przyczyniające się do zmniejszenia ładunku zanieczyszczeń wprowadzanych do środowiska, w tym emitowanych do powietrza, odprowadzanych ze ściekami oraz redukujące ilość wytwarzanych odpadów i zwiększające udział odpadów poddawanych procesom odzysku, w szczególności recyklingu z uwzględnieniem Najlepszych Dostępnych Technika (BAT);
- w priorytecie V – projekty ograniczające degradację środowiska naturalnego, przeciwdziałające zmniejszaniu różnorodności biologicznej oraz projekty zwiększające świadomość społeczeństwa na temat zrównoważonego korzystania z zasobów środowiska.

KRAJOWY PROGRAM REFORM

Działania finansowane z POLiŚ w ramach sektora środowiska wpisują się w obszar **KPR Infrastruktura dla wzrostu zrównoważonego**. (wersja pierwsza dokumentu zatwierdzona przez Radę Ministrów w dn. 26 kwietnia 2011 r.). Jednym z celów zawartych w **KPR** jest cel 1.2 **Rozwój i modernizacja infrastruktury ochrony środowiska**. Zgodnie z zapisami **KPR** inwestycje w infrastrukturę ochrony środowiska, w szczególności w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, przeciwpowodziowej oraz gospodarki odpadami, należy zaliczyć do niezbędnych w kontekście zrównoważonego rozwoju kraju, bezpieczeństwa i jakości życia obywateli. Szczególną wagę ma w tym zakresie efektywność i racjonalność gospodarowania zasobami wodnymi oraz ograniczenie składowania odpadów i zwiększenie odzysku. Inwestycje w powyższych obszarach wspierane są w ramach POLiŚ.

Określone w **KPR** cele dla sektora środowiska będą osiąganе także poprzez wdrożenie działań ujętych w dokumentach o charakterze strategicznym, w tym m. in. w **Strategii Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko (BEiŚ)**. Jej głównym założeniem jest **zapewnienie wysokiej jakości życia obecnych i przyszłych pokoleń z uwzględnieniem ochrony środowiska** oraz stworzenie warunków do zrównoważonego rozwoju nowoczesnego sektora energetycznego. Jednym z priorytetowych obszarów, które warunkują osiągnięcie ww. celu są działania ukierunkowane na **zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska**.

Dodatkowo, **Aktualizacje KPR 2012/2013** oraz **2013/2014** na bazie dokumentu wyjściowego określiły szczegółowe działania wpisujące się w realizację założeń **KPR** dla sektora. Wśród zadań dotyczących resortu środowiska wskazane zostały przede wszystkim działania o charakterze legislacyjnym oraz w zakresie analiz i planowania strategicznego.

SEKTOR TRANSPORTU

Realizowane w priorytetach VI-VIII POLiŚ projekty wpisują się w kategorie interwencji 16-32 oraz 52, i przyczyniają się do realizacji celów **Strategii Europa 2020** w jednym z trzech głównych obszarów priorytetowych – **Rozwój zrównoważony**, a w szczególności inicjatywy flagowej **Europa efektywnie korzystająca z zasobów**. Ww. inicjatywa dotyczy wsparcia gospodarki niskoemisyjnej i efektywniej korzystającej z zasobów środowiska oraz wspiera dążenia do wyeliminowania zależności wzrostu gospodarczego od degradacji środowiska przyrodniczego. Projekty z sektora transportu przyczyniają się do realizacji ww. założeń głównie dzięki następującym działaniom:

- stworzenie inteligentnej, zmodernizowanej i wzajemnie połączonej infrastruktury transportowej (priorytet VI, VII i VIII);
- zapewnienie skoordynowanej realizacji projektów infrastrukturalnych w ramach sieci bazowej UE, które będą miały ogromne znaczenie dla efektywności całego systemu

transportowego UE (projekty położone w sieci TEN-T realizowane w ramach priorytetu VI, VII oraz VIII);

- skierowanie uwagi na transport w miastach, które są źródłem dużego zagęszczenia ruchu i emisji (priorytet VII - działanie 7.3 *Transport miejski w obszarach metropolitalnych*);
- modernizację sektora transportu i zmniejszenie jego udziału w emisji związków węgla, co przyczyni się do zwiększenia konkurencyjności, poprzez inteligentne zarządzanie ruchem, lepszą logistykę, dalsze ograniczanie emisji CO₂ pojazdów drogowych oraz w sektorze lotniczym i morskim (priorytet VII - działania: 7.1. *Rozwój transportu kolejowego*, 7.2 *Rozwój transportu morskiego*, 7.4. *Rozwój transportu intermodalnego*, 7.5. *Poprawa stanu śródlądowych dróg wodnych* oraz priorytet VIII – działania: 8.1. *Bezpieczeństwo ruchu drogowego*, 8.3. *Rozwój inteligentnych systemów transportowych*);
- przyspieszenie realizacji strategicznych projektów z dużą wartością dodaną ze strony Europy, mających na celu rozładowanie największych przeciążeń, przede wszystkim na odcinkach transgranicznych w węzłach intermodalnych – miasta, porty, platformy logistyczne (priorytet VII - działania: 7.2 *Rozwój transportu morskiego*, 7.4 *Rozwój transportu intermodalnego*, priorytet VIII – działanie 8.1 *Bezpieczeństwo ruchu drogowego*).

Finansowane w ramach POLiŚ inwestycje w sektorze transportu stanowią dobry przykład wdrażania projektów realizujących cele *Strategii Europa 2020*. Służą one bowiem stworzeniu inteligentnej, zmodernizowanej i w pełni połączonej infrastruktury transportowej, w dużej części dotyczą sieci bazowej UE (przede wszystkim autostrady), a z uwagi na upłynnienie ruchu prowadzą do redukcji szkodliwej dla środowiska i klimatu jednostkowej emisji gazów cieplarnianych.

KRAJOWY PROGRAM REFORM

Działania podejmowane w ramach sektora transportu w POLiŚ wpisują się w jeden z obszarów priorytetowych KPR – **Infrastruktura dla wzrostu zrównoważonego**. Projekty POLiŚ w sektorze transportu odpowiadają na wyzwania określone w działaniu 1.3 KPR – **Rozwój i modernizacja infrastruktury transportowej**. Określone dla resortu transportu zadania w ramach KPR a także jego *Aktualizacji 20012/2013* oraz *2013/2014* mają charakter zarówno inwestycyjny, jak i legislacyjny oraz planistyczny. Wśród najważniejszych zadań o charakterze strategicznym podejmowanych w ramach tego obszaru można wymienić prace nad **Strategią Rozwoju Transportu do 2020** (z perspektywą na 2030), wdrażanie **Programu Budowy Dróg Krajowych na lata 2011-2015**, a w sektorze kolejowym **Wieloletniego Programu Inwestycji Kolejowych do roku 2013**.

Przedsięwzięcia finansowane środkami POLiŚ realizują zarówno założenia samego KPR a także ww. dokumentów strategicznych. Są to przede wszystkim:

- poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego (priorytet VIII *Bezpieczeństwo transportu i krajowe sieci transportowe*);
- modernizacja infrastruktury kolejowej (priorytet VII *Transport przyjazny środowisku*, działanie 7.1 *Rozwój transportu kolejowego*);
- realizacja *Programu rozwoju sieci lotnisk i lotniczych urządzeń naziemnych* (priorytet VI *Drogowa i lotnicza sieć TEN-T*, działanie 6.3 *Rozwój sieci lotniczej TEN-T* oraz priorytet VIII *Bezpieczeństwo transportu i krajowe sieci transportowe*, działanie 8.4 *Bezpieczeństwo i ochrona transportu lotniczego*);
- realizacja zadań związanych z rozwojem infrastruktury nawigacyjnej w ramach programów UE (priorytet VI *Drogowa i lotnicza sieć TEN-T*, działanie 6.3 *Rozwój sieci lotniczej TEN-T*);
- utworzenie trzech autostrad morskich na Bałtyku, włączenie portu morskiego Police i odcinka Odrzańskiej Drogi Wodnej od Brzegu Dolnego do ujścia Nysy Łużyckiej do Transeuropejskiej Sieci Transportowej (TEN-T) (priorytet VII *Transport przyjazny środowisku*, działanie 7.2 *Rozwój transportu morskiego*, działanie 7.4 *Rozwój transportu intermodalnego* oraz działanie 7.5 *Poprawa stanu śródlądowych dróg wodnych*);

- wdrożenie *Strategii rozwoju portów morskich do 2015 roku* (priorytet VII *Transport przyjazny środowisku*, działanie 7.2 *Rozwój transportu morskiego*, działanie 7.4 *Rozwój transportu intermodalnego*);
- przygotowanie *Strategii modernizacji infrastruktury śródlądowych dróg wodnych w Polsce do roku 2020* oraz *Krajowego Programu wsparcia dla Żeglugi śródlądowej* (priorytet VII *Transport przyjazny środowisku*, działanie 7.5 *Poprawa stanu śródlądowych dróg wodnych*);
- przygotowanie *Strategii Inteligentnych Systemów Transportowych (ITS) w Polsce* (priorytet VIII *Bezpieczeństwo transportu i krajowe sieci transportowe*, działanie 8.3 *Rozwój Inteligentnych Systemów Transportowych*);
- realizacja działań na rzecz rozwoju transportu wodnego śródlądowego (priorytet VII *Transport przyjazny środowisku*, działanie 7.5 *Poprawa stanu śródlądowych dróg wodnych*).

SEKTOR ENERGETYKI

Istnienie nowoczesnej infrastruktury energetycznej jest warunkiem koniecznym do osiągnięcia celów *Strategii Europa 2020*. Projekty realizowane w ramach priorytetów IX i X POLiŚ wpisują się w następujące kategorie interwencji: 39 *Energia odnawialna: wiatrowa*, 40 *Energia odnawialna: słoneczna*, 41 *Energia odnawialna: biomasa*, 43 *Efektywność energetyczna*, produkcja skojarzona (kogeneracja), zarządzanie energią, 34 *Energia elektryczna (sieci TEN-E)*, 35 *Gaz ziemny*, 36 *Gaz ziemny (sieci TEN-E)*. Przedsięwzięcia w ramach ww. kategorii służą m.in.:

- wzrostowi efektywności energetycznej – działanie 9.1 *Wysokosprawne wytwarzanie energii*, 9.2 *Efektywna dystrybucja energii*, 9.3 *Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej*;
- osiągnięciu zrównoważonego rozwoju – działanie 9.4 *Wytwarzanie energii ze źródeł odnawialnych*; działanie 9.5 *Wytwarzanie biopaliw ze źródeł odnawialnych*, działanie 9.6 *Sieci ułatwiające odbiór energii ze źródeł odnawialnych* i 10.3 *Rozwój przemysłu dla odnawialnych źródeł energii*;
- wzmocnieniu bezpieczeństwa energetycznego – działanie 10.1 *Rozwój systemów przesyłowych energii elektrycznej, gazu ziemnego i ropy naftowej oraz budowa i przebudowa magazynów gazu ziemnego*, działanie 10.2 *Budowa systemów dystrybucji gazu ziemnego na terenach niezgazyfikowanych i modernizacja istniejących sieci dystrybucji*;
- rozwojowi infrastruktury – działanie 9.4 *Wytwarzanie energii ze źródeł odnawialnych*, 10.1 *Rozwój systemów przesyłowych energii elektrycznej, gazu ziemnego i ropy naftowej oraz budowa i przebudowa magazynów gazu ziemnego*, 9.2 *Efektywna dystrybucja energii* oraz 9.6 *Sieci ułatwiające odbiór energii ze źródeł odnawialnych*.

Wszystkie te działania wpisują się w założenia 2 priorytetu *Strategii Rozwój zrównoważony* a zarazem inicjatywy flagowej ***Europa efektywnie korzystająca z zasobów*** i ukierunkowane są na wsparcie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej. Wdrożenie IX i X priorytetu POLiŚ przyczyni się także do realizacji celu 20/20/20 w zakresie klimatu i energii. Dla Polski cele na 2020 r. zostały określone na poziomie:

- 20% redukcji emisji gazów cieplarnianych;
- 15% udziału OZE w konsumpcji energii;
- 20% wzrostu efektywności energetycznej.

KRAJOWY PROGRAM REFORM

Przedsięwzięcia finansowane w ramach sektora energetyki POLiŚ wpisują się w obszar ***KPR Infrastruktura dla wzrostu zrównoważonego*** a zarazem w realizację celu *Strategii Europa 2020* w zakresie klimatu i energii oraz pośrednio pozostałych celów. Interwencje w tym obszarze KPR mają

na celu przezwyciężenie zidentyfikowanej dla Polski bariery wzrostu dotyczącej niedostatecznego ogólnego poziomu wydatków inwestycyjnych. Wdrożenie działań zaplanowanych w tym obszarze przyczyni się także do realizacji skierowanych do Polski zaleceń Rady UE.

Priorytet IX oraz X pozostają w bezpośrednim związku z *zaleceniem nr 6 z 2011 r*¹¹, które w części dotyczącej energetyki mówi o podjęciu środków służących poprawie zachęt dla inwestycji w moce wytwórcze w sektorze energii, mających na celu wspieranie niskoemisyjnych technologii, a także środków służących dalszemu rozwojowi transgranicznych międzysystemowych połączeń elektroenergetycznych sieci przesyłowych. Ponadto, w przedmiotowym zaleceniu mowa jest również o zwiększeniu wysiłków na rzecz poprawy zachęt dla inwestycji w moce wytwórcze energii i efektywność energetyczną w całym łańcuchu energetycznym, przyspieszeniu rozbudowy elektroenergetycznej sieci przesyłowej, w tym transgranicznych połączeń międzysystemowych, wyeliminowaniu przeszkód w transgranicznej wymianie energii elektrycznej.

W szczególności rozwojowi mocy wytwórczych w sektorze energii i poprawie efektywności energetycznej oraz rozbudowie sieci przesyłowych, służą działania: 9.1 *Wysokosprawne wytwarzanie energii*; 9.2 *Efektywna dystrybucja energii*, 9.3 *Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej*; 9.4 *Wytwarzanie energii ze źródeł odnawialnych* wsparte projektami realizowanymi w ramach działania 10.1 *Rozwój systemów przesyłowych energii elektrycznej, gazu ziemnego i ropy naftowej oraz budowa i przebudowa magazynów gazu ziemnego*.

Natomiast rozwojowi sektora OZE w Polsce służą działania POLiŚ: 9.4 *Wytwarzanie energii ze źródeł odnawialnych* oraz 9.5 *Wytwarzanie biopaliw ze źródeł odnawialnych* wsparte projektami realizowanymi w ramach działań 9.6 *Sieci ułatwiające odbiór energii ze źródeł odnawialnych* oraz 10.3 *Rozwój przemysłu dla odnawialnych źródeł energii*.

SEKTOR KULTURY

W ramach XI priorytetu POLiŚ realizowane są projekty, które wpisują się w założenia *Strategii Europa 2020* zarówno w aspekcie różnorodności kulturowej, poszanowania równouprawnienia, bogactwa europejskiego dziedzictwa kulturowego, jak również innowacyjności i unikalności zastosowanych rozwiązań. Sektor kultury wpisuje się w realizację *Strategii* zarówno w sensie ekonomicznym, jako istotny czynnik rozwoju kraju poprzez tworzenie nowych miejsc pracy i podnoszenie jakości życia mieszkańców, jak i czynnik budowy społeczeństwa opartego na wiedzy oraz kapitału społecznego.

W ramach priorytetu wsparciem objęte są projekty innowacyjne polegające m.in. na digitalizacji zabytkowych zasobów czy też tworzeniu wirtualnych instytucji kultury. Podczas wyboru projektów priorytetowo traktowano inwestycje o unikalnym charakterze, w których zastosowano innowacyjne rozwiązania organizacyjne, techniczne i technologiczne.

W sektorze kultury w ramach POLiŚ realizowane są przedsięwzięcia wpisujące się m.in. w kategorię interwencji 75 *Infrastruktura systemu oświaty*. Kategoria ta realizuje założenia *Strategii Europa 2020* w dwóch obszarach priorytetowych: **Rozwój inteligentny i Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu**. W ramach obszaru *Edukacja* projekty z sektora kultury wpisują się w założenia inicjatywy flagowej **Młodzież w drodze** poprzez uatrakcyjnienie i wsparcie jakości systemów kształcenia i szkolenia na wszystkich poziomach edukacji. Natomiast w ramach obszaru *Walka z ubóstwem* realizowana jest inicjatywa flagowa **Europejski program walki z ubóstwem**, gdzie projekty z sektora kultury umożliwiają również osobom ubogim i wykluczonym społecznie aktywne uczestniczenie w życiu społecznym. Projekty wspierane środkami POLiŚ w ramach sektora kultury wpisują się także w pozostałe inicjatywy flagowe. Przykładem projektu realizującego cele inicjatywy **Unia innowacji** jest projekt *Budowa Centrum Nauki Kopernik w Warszawie* (interaktywna edukacja kulturalna i naukowa, obejmująca nauki ścisłe, przyrodnicze i humanistyczne, upowszechniająca warszawski, krajowy i zagraniczny dorobek kulturowy i naukowy). W cele inicjatywy **Europejska Agenda Cyfrowa** wpisują się zaś projekty *Konserwacja i digitalizacja przedwojennych filmów fabularnych w Filmotece Narodowej w Warszawie* oraz *Modernizacja siedziby Narodowego Instytutu Audiowizualnego w Warszawie*, w ramach którego stworzona zostanie profesjonalna i kompleksowa linia do digitalizacji materiałów audiowizualnych oraz powstaną narzędzia do rekonstrukcji obrazu i dźwięku. W zakresie związanym z zatrudnieniem wskazać można przykłady projektów spójnych z inicjatywą flagową **Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia** (projekty *Przebudowa*

¹¹ Zalecenie Rady z dnia 12 lipca 2011 r. w sprawie krajowego programu reform Polski z 2011 r. oraz zawierające opinię Rady na temat przedstawionego przez Polskę zaktualizowanego programu konwergencji na lata 2011–2014 (2011/C 217/02).

i rozbudowa Szkoły Muzycznej w Gdyni wraz z zakupem niezbędnego wyposażenia, Budowa nowego budynku Ogólnokształcącej Szkoły Muzycznej I i II st. im. Karola Szymanowskiego we Wrocławiu).

Zgodnie ze zobowiązaniem nałożonym przez KE na stronę polską dodatkowa alokacja przyznana priorytetowi XI z krajowej rezerwy wykonania i dostosowania technicznego została przeznaczona na projekty spójne ze *Strategią Europa 2020*. Wszystkie projekty sfinansowane z tych środków oceniane były zgodnie z opracowaną na potrzeby wypełnienia ww. obowiązku *Listą sprawdzającą dla instytucji oceniającej wnioski o dofinansowanie w ramach XI priorytetu Kultura i dziedzictwo kulturowe POIiŚ w zakresie oceny kryterium formalnego – Strategiczny charakter projektu*. Ocenione w ten sposób projekty, które ostatecznie otrzymały wsparcie ze środków priorytetu XI, były zgodne z celami poszczególnych inicjatyw flagowych UE:

- Unia Innowacji – 20% projektów,
- Europejska Agenda Cyfrowa – 40% projektów,
- Młodzież w drodze – 70% projektów,
- Europa efektywnie korzystająca z zasobów – 15% projektów,
- Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia – 60% projektów,
- Europejski program walki z ubóstwem – 35% projektów.

Każdy z projektów wpisywał się w cele co najmniej jednego z ww. dokumentów.

KRAJOWY PROGRAM REFORM

Zgodnie z zapisami *KPR* rozwój i modernizacja infrastruktury społecznej, w tym zwiększenie dostępu do kultury i usług kulturalnych (finansowanie budowy i modernizacji infrastruktury kultury oraz ochrony dziedzictwa kulturowego) ma istotne znaczenie dla rozwoju kapitału społecznego, osiągania spójności społecznej i ekonomicznej oraz będzie sprzyjało włączeniu społecznemu, zapobieganiu pogłębiania się nierówności i wyrównaniu dostępu do usług wysokiej jakości.

Działania podejmowane w ramach sektora kultury wpisują się w dwa obszary *KPR*, a mianowicie **Innowacyjność dla wzrostu inteligentnego** oraz **Aktywność dla wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu**. Dzięki wsparciu projektów w ramach działania 11.3 *Infrastruktura szkolnictwa artystycznego* poprawia się baza edukacyjna szkół i uczelni artystycznych – zwiększa się powierzchnia i następuje modernizacja obiektów infrastrukturalnych, jak również znajdujące się w nich pracownie dydaktyczne (ceramiczne, jubilerskie, graficzne, wzornictwa, budowy instrumentów, techniki nagraniowej i akustyki, technik multimedialnych, fotografii itp.) wyposażane są w nowoczesny sprzęt. W efekcie nauka dzieci i młodzieży może odbywać się w warunkach umożliwiających osiągnięcie znacznie lepszych wyników nauczania. Wykorzystanie w procesie nauczania wysokiej jakości profesjonalnego sprzętu dydaktycznego umożliwia z jednej strony pełniejszy rozwój talentów młodych ludzi, a z drugiej strony wpływa na wzrost ich konkurencyjności na rynku pracy poprzez nabycie przydatnych w późniejszej pracy specjalistycznych umiejętności. Sprzyja temu również wprowadzanie do szkół i uczelni innowacyjnych profili kształcenia, uwzględniających aktualne potrzeby rynku pracy. Zgodnie z zapisami *Aktualizacji 2013/2014 Krajowego Programu Reform* w ramach innowacji nietechnologicznych przewidziano wsparcie dla projektów z zakresu przemysłów kreatywnych, w tym wzornictwa. Ciekawymi przykładami mogą być tutaj wzornictwo przemysłowe na Akademii Sztuk Pięknych we Wrocławiu i Łodzi oraz Uniwersytecie Artystycznym w Poznaniu, czy też jubilerstwo w Szkole Plastycznej w Częstochowie. Dostosowany do wymagań pracodawców program nauczania umożliwia wzrost kompetencji uczniów i studentów w ściśle sprofilowanym kierunku, a tym samym zapewnia dopływ wykwalifikowanej kadry na rynek przemysłów kultury. Ogromne znaczenie ma tu również bezpośrednia współpraca szkół i uczelni z przedsiębiorcami w postaci organizowanych praktyk, szkoleń, konferencji, wizyt studyjnych i staży, skutkiem czego kształtowane są trwałe powiązania branżowe w regionie i kraju.

Tym samym poprzez realizację w ramach priorytetu XI inwestycji w szkolnictwo artystyczne Polska wypełnia zalecenia Rady UE w zakresie *KPR*, mające na celu zmniejszenie bezrobocia wśród ludzi młodych - opuszczający dofinansowane szkoły i uczelnie absolwenci mogą wchodzić na rynek pracy jako wykwalifikowani specjaliści posiadający poszukiwaną przez pracodawców wiedzę i umiejętności.

SEKTOR ZDROWIA

Projekty realizowane w ramach XII priorytetu (kategoria interwencji 76 *Infrastruktura ochrony zdrowia*) wpisują się w 3 priorytet *Strategii Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu* w zakresie walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym, którą KE określiła jako inicjatywę flagową **Europejski program walki z ubóstwem**.

Niska kondycja zdrowotna społeczeństwa bywa głównym powodem ubóstwa, obniżając zdolność do pracy oraz powodując wzrost wydatków na opiekę zdrowotną i leczenie. W związku z tym istotnym komponentem programów zwalczania ubóstwa jest wspieranie utrzymania dobrego poziomu zdrowia zasobów pracy poprzez m.in.: obniżenie poziomu śmiertelności oraz skutków powikłań powstających w wyniku wypadków i innych stanów nagłego zagrożenia zdrowotnego oraz zapewnianie dostępu do opieki zdrowotnej wysokiej jakości.

Jednym z kluczowych czynników obniżenia poziomu śmiertelności oraz niepełnosprawności, zwłaszcza z powodu zdarzeń nagłych (wypadków, katastrof) oraz chorób układu krążenia, jest rozwój zintegrowanego systemu ratownictwa medycznego. Realizacja projektów, które uzyskały wsparcie z EFRR w ramach POIiŚ, przyczynia się do przełożenia celu określonego w *Strategii Europa 2020* na wyraźne korzyści i powoduje odczuwalną różnicę w życiu obywateli. W efekcie interwencji zachowana zostanie zasada „złotej godziny”, tj. rozpoczęcie specjalistycznego leczenia szpitalnego w czasie nie przekraczającym 60 minut od zgłoszenia zdarzenia medycznego, poprzez dotarcie zespołów ratunkowych do osoby w stanie nagłego zagrożenia zdrowia lub życia w czasie nie dłuższym niż 8 minut w aglomeracji miejskiej i 15 minut poza aglomeracją miejską. Służą temu nie tylko odpowiedniej jakości specjalistyczne środki transportu sanitarnego, ale także odpowiednia infrastruktura lądowisk dla śmigłowców ratunkowych oraz infrastruktura szpitalnych oddziałów ratunkowych i centrów urazowych.

Warto podkreślić, iż zaproponowane działania w obszarze zdrowia wpisują się również pośrednio w realizację inicjatywy flagowej **Unia innowacji**, mającej na celu *poprawę warunków ramowych i dostępu do finansowania badań i innowacji, tak by innowacyjne pomysły przeradzały się w nowe produkty i usługi, które z kolei przyczynią się do wzrostu gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy*.

KRAJOWY PROGRAM REFORM

Działania realizowane w ramach priorytetu XII wpisują się w priorytet **KPR Aktywność dla wzrostu sprzyjającemu włączeniu społecznemu** – *Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu*, w którym działania na rzecz ograniczenia skali ubóstwa i wykluczenia społecznego będą koncentrowały się w znacznej mierze na zwiększeniu szans na zatrudnienie osób defaworyzowanych na rynku pracy, m.in. o złym stanie zdrowia. Czynnikiem wpływającym na ryzyko zagrożenia ubóstwem doprowadzającym do wykluczenia społecznego jest ograniczony dostęp do usług zdrowotnych. Zakupiony sprzęt medyczny oraz modernizacja podmiotów leczniczych ze środków EFRR zwiększa dostęp do usług medycznych.

Ponadto, inwestycje w ramach priorytetu XII POIiŚ wpisują się w **KPR** w obszar priorytetowy **Infrastruktura dla wzrostu zrównoważonego**. Realizacji ww. obszaru służyć ma m.in. zadanie *Rozwój i modernizacja infrastruktury społecznej* – inwestycje w infrastrukturę społeczną m.in. w zakresie ochrony zdrowia umożliwiają uwolnienie potencjału regionów oraz zapobiegają pogłębianiu się nierówności i sprzyjają włączeniu społecznemu. Zgodnie z **KPR** działania mają zostać ukierunkowane na poprawę m.in. dostępności systemu ochrony zdrowia poprzez inwestycje podnoszące jakość i konkurencyjność świadczenia usług zdrowotnych (modernizacja placówek świadczących usługi medyczne, zakup nowoczesnego sprzętu diagnostycznego i leczniczego). Projekty realizowane w ramach priorytetu XII spełniają te założenia, a w ich efekcie następuje przebudowa, rozbudowa, remont obiektów związanych z infrastrukturą ochrony zdrowia wraz z zakupem aparatury obrazowej oraz wyrobów medycznych służących do diagnostyki i terapii. Realizacja działań w powyższym zakresie została także uwzględniona w *Aktualizacji 2013/2014 Krajowego Programu Reform*. Zgodnie z zapisami dokumentu przewidziano szereg działań ukierunkowanych na poprawę stanu zdrowia dzieci, młodzieży i dorosłych, w tym m.in. programy dożywiania, budowę i wdrażanie elektronicznej platformy usług publicznych w zakresie ochrony zdrowia w celu poprawy jakości obsługi pacjenta oraz planowania opieki zdrowotnej, realizację programów zdrowotnych w celu przeciwdziałania dezaktywizacji zawodowej spowodowanej stanem

zdrowia, a w szczególności inwestycje w infrastrukturę ochrony zdrowia o znaczeniu ponadregionalnym w celu zwiększenia dostępności i jakości świadczeń zdrowotnych.

SEKTOR SZKOLNICTWA WYŻSZEGO

Realizowane w ramach XIII osi priorytetowej POLiŚ projekty ukierunkowane są na inwestycje spójne z priorytetami i celami *Strategii Europa 2020*. Przedsięwzięcia z sektora szkolnictwa wyższego w ramach POLiŚ wpisują się bezpośrednio w priorytet *Strategii Europa 2020* **Rozwój inteligentny oraz** pośrednio w priorytet **Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu**. Projekty finansowane środkami POLiŚ w zakresie szkolnictwa wyższego realizują następujące cele *Strategii*:

- cele związane z edukacją, dotyczące problemu osób przedwcześnie kończących naukę szkolną, obejmujące ograniczenie wskaźnika przerywania nauki do 10% w porównaniu z obecnym poziomem 15% oraz zwiększenie do 2020 r. odsetka osób w wieku 30-34 lat posiadających wyższe wykształcenie z 31% do co najmniej 45%;
- zwiększenie zatrudnienia osób w wieku 20-64 lat z obecnych 69% do co najmniej 71% (wartość wskaźnika dla UE to 75%), między innymi wskutek zwiększenia liczby pracujących kobiet i osób starszych oraz lepszej integracji migrantów na rynku pracy;
- inwestycje w działalność badawczo-rozwojową (B+R) na poziomie 1,7% (w UE 3%) PKB.

Wpływ projektów POLiŚ na realizację powyższych celów realizowany jest m.in. poprzez: podniesienie jakości kształcenia w zakresie nowoczesnych technologii, rozszerzenie dostępu studentów do nowoczesnych narzędzi i technik informacyjnych, w tym zwłaszcza Internetu szerokopasmowego, stworzenie warunków dla rozszerzenia udziału szkół wyższych w realizowaniu europejskich projektów edukacyjnych i badawczych.

Wszystkie projekty POLiŚ z sektora szkolnictwa wyższego wpisują się w realizację *Strategii Europa 2020*, natomiast, przykładami szczególnie efektywnych projektów z tego-sektora są przede wszystkim przedsięwzięcia realizowane przez Uniwersytet Śląski w Katowicach, Politechnikę Śląską, Uniwersytet Medyczny w Łodzi, Uniwersytet Łódzki, Politechnikę Świętokrzyską oraz Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie. Beneficjenci ci w największym stopniu przyczyniają się do osiągnięcia celów zakładanych w *KPR* tworząc najwięcej miejsc pracy i najwięcej nowych miejsc dla przyszłych studentów.

Ponadto, ożywienie programu modernizacji szkolnictwa wyższego (programów nauczania, zarządzania i finansowania), poprzez wsparcie w ramach POLiŚ zainicjowało opracowanie zasad ramowych dotyczących polityki zatrudnienia absolwentów. Uczelnie, które otrzymały wsparcie w ramach priorytetu XIII POLiŚ zapewniają odpowiedni poziom inwestycji w systemy kształcenia i szkolenia na wszystkich stopniach, stosując zintegrowane podejście w każdym segmencie systemu uwzględniając przy tym kluczowe kompetencje, zwiększają otwartość i znaczenie systemów kształcenia poprzez utworzenie krajowej struktury kwalifikacji i lepsze łączenie rezultatów procesu kształcenia z potrzebami rynku pracy, ułatwiają wchodzenie na rynek pracy.

Należy podkreślić, że infrastruktura dydaktyczna w XIII priorytecie, tj. inwestycje w sprzęt i pracownie dydaktyczne oraz laboratoria o wysokim stopniu zaawansowania technologicznego przystosowane do kształcenia na priorytetowych kierunkach studiów, umożliwiają przygotowanie studentów zarówno w zakresie teorii jak i praktycznych umiejętności na poziomie spełniającym standardy europejskie. Jednym ze sposobów realizacji *Strategii* jest zwiększanie liczby studentów studiów na kierunkach ścisłych i technicznych, między innymi poprzez realizację rządowego programu kierunków zamawianych. XIII priorytet POLiŚ stanowi również zaplecze infrastrukturalne dla kierunków zamawianych. Występuje bowiem ścisła korelacja dowodząca komplementarności projektów realizowanych w ramach priorytetu IV *Szkolnictwo wyższe i Nauka Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki* z priorytetem XIII POLiŚ, co przyczynia się do podniesienia ogólnej jakości kształcenia studentów, przede wszystkim dzięki możliwości korzystania z nowoczesnej aparatury, odbywania zajęć w nowych laboratoriach i salach dydaktycznych z szerokim dostępem do nowoczesnych technologii oraz umożliwienie współpracy nie tylko regionalnej, ale i międzynarodowej.

Lepszy poziom kształcenia przekłada się zaś na większe szanse na rynku pracy, a zwiększanie stopy zatrudnienia przyczynia się do zmniejszania ubóstwa. Większe możliwości w zakresie działalności badawczo-rozwojowej i innowacyjnej we wszystkich sektorach gospodarki oraz efektywniejsze korzystanie z zasobów poprawiają konkurencyjność Polski i sprzyjają tworzeniu nowych miejsc pracy.

KRAJOWY PROGRAM REFORM

Realizacja projektów w ramach priorytetu XIII wpisuje się w obszar **KPR Innowacyjność dla wzrostu inteligentnego** i przyczynia się bezpośrednio do wypełnienia *Zalecenia Rady w sprawie Krajowego Programu Reform Polski z 2012 r.*, zawierające opinię Rady na temat przedstawionego przez Polskę programu konwergencji na lata 2012-2015 (Country Specific Recommendations).

Polska w drugiej połowie 2011 r. przystąpiła do reformy szkolnictwa wyższego mającej na celu m.in. wzmocnienie powiązań pomiędzy uniwersytetami a biznesem oraz odniesienie się do problemu niedopasowania umiejętności kształconych kadr do potrzeb stanowisk pracy, jak również zwiększenie elastyczności oferowanych kursów i ich lepsze dostosowanie do zmieniających się potrzeb rynku pracy. Realizacja tych założeń i podniesienie potencjału uczelni uzależnione jest w dużej mierze od możliwości istniejącej infrastruktury naukowo-dydaktycznej. Wsparcie w ramach perspektywy 2007-2013 odpowiada na zapotrzebowanie uczelni na dużą infrastrukturę budowlaną, która była niejednokrotnie dotknięta niedoinwestowaniem ze środków budżetowych. W tym aspekcie wsparcie unijne pozwoliło uczelniom na duże inwestycje infrastrukturalne, które bez niego nie byłyby możliwe do zrealizowania w okresie 2 do 5 lat.

Infrastruktura dydaktyczna wsparta w XIII priorytecie umożliwia przygotowanie studentów zarówno w zakresie teorii, jak i praktycznych umiejętności. Potencjał dydaktyczny rozwijany jest m.in. poprzez tworzenie na uczelniach centrów naukowo-dydaktycznych z zakresu nowoczesnych technologii, które wspierają nie tylko jeden kierunek priorytetowy, ale najczęściej ich grupę, bądź w przypadku największych projektów, konglomerat kierunków priorytetowych.

Należy podkreślić, że projekty priorytetu XIII wypełniają tę lukę i bezpośrednio przyczyniają się do dostosowania przygotowania absolwentów do potrzeb rynku pracy, w szczególności poprzez wykorzystanie nowoczesnych technologii i wiedzy praktycznej.

Cele *Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju 2020*¹² są komplementarne z założeniami *Strategii Europa 2020*, m.in. w zakresie tzw. technologii ogólnego zastosowania (ICT, nanotechnologia czy biotechnologia) jako stymulatory zwiększenia produktywności i rozwoju społeczno-gospodarczego kraju. Bez zaplecza infrastrukturalnego kształcenie na wskazanych kierunkach mogłoby okazać się nieadekwatne do rzeczywistych realiów zapotrzebowania rynku i umiejętności praktycznego wykorzystania koniecznych kompetencji absolwentów.

Aktualizacja 2013/2014 Krajowego Programu Reform wskazuje na konieczność dalszych działań w obszarze szkolnictwa wyższego ukierunkowanych na wsparcie działalności badawczo-rozwojowej. W ramach działań planowanych do realizacji zapisy dokumentu podkreślają w szczególności konieczność stworzenia mechanizmów finansowania infrastruktury badawczej i działalności jednostek naukowych, realizację programów naukowo-badawczych, wspieranie projektów w ramach obszarów i technologii o największym potencjale rozwoju.

W zakresie celów rozwojowych w obszarze edukacji należy podkreślić, że Polska wg danych KE, jako jedno z niewielu państw UE osiągnęła zalecane wartości najważniejszych wskaźników. Podobnie w przypadku wynikającego ze *Strategii Europa 2020* celu dot. odsetka młodzieży niekontynuującej nauki jest już osiągnięta. Dalsze wyzwania dotyczą zatem kolejnego wskaźnika, tj. zwiększenia odsetka osób w wieku 30-34 lat z wykształceniem wyższym do co najmniej 40%.

Działania przewidziane w zaktualizowanym KPR dla sektora szkolnictwa to m. in. zmiany legislacyjne (zmiany w Prawie o szkolnictwie wyższym), wdrażanie zasad finansowania szkolnictwa wyższego opartych o ocenę jakości, oraz wzmocnienie potencjału dydaktycznego uczelni.

STAN REALIZACJI STRATEGII EUROPA 2020 NA PODSTAWIE UMÓW O DOFINANSOWANIE I WNIOSKÓW O PŁATNOŚĆ

Do końca okresu sprawozdawczego w ramach POIiŚ zostało podpisanych **1 701 umów o dofinansowanie** dla projektów realizujących cele *Strategii Europa 2020*. Całkowita wartość tych projektów to ponad **26,4 mld euro**, co stanowi ponad 97% wartości wszystkich podpisanych umów w POIiŚ. Projekty te realizowane są w ramach wszystkich sektorów POIiŚ i wpisują się we wszystkie 33 kategorie interwencji, które w ramach POIiŚ realizują cele *Strategii*.

¹² http://www.mrr.gov.pl/rozwoj_regionalny/polityka_rozwoju/srk_2020/strony/srk_2020.aspx.

Najwyższa kwotowo wartość wsparcia UE została udzielona projektom w ramach kategorii **21 Autostrady (sieci TEN-T)** – ponad 8,6 mld euro, co **stanowi ponad 32% dofinansowania UE** przyznanego w ramach wszystkich podpisanych umów realizowanych w ramach kategorii wpisujących się w realizację *Strategii*. Kolejne kategorie interwencji o wysokiej wartości dofinansowania UE to **46 Oczyszczanie ścieków oraz 17 Kolej (sieci TEN-T)**. Łączna wartość dofinansowania UE zakontraktowanego dla projektów w tych kategoriach to odpowiednio 2,8 mld euro i 2,3 mld euro.

Dofinansowanie UE, które zostało już rozliczone i ujęte we wnioskach o płatność dla projektów wpisujących się w cele *Strategii Europa 2020* wynosi łącznie 16,1 mld euro. Stanowi to ponad 98% całości dofinansowania UE rozliczonego w ramach POLiŚ oraz 61% wartości zakontraktowanej dla projektów z kategorii realizujących cele *Strategii*.

Najwyższa kwotowo wartość dofinansowania UE została rozliczona w ramach projektów z kategorii **21 Autostrady (sieci TEN-T)**. Wnioski o płatność złożone w ramach projektów z tej kategorii opiewają na ponad 7,1 mld euro, co stanowi niemal 83% wartości zakontraktowanej dla tej grupy projektów oraz ponad 43% całości wydatków wykazanych we wnioskach o płatność dla projektów wpisujących się w cele *Strategii Europa 2020*. Kategoriami, w ramach których poziom rozliczenia zakontraktowanych środków jest najwyższy są 54 *Inne działania na rzecz ochrony środowiska i zapobiegania zagrożeniom*, 20 *Autostrady* oraz 48 *Zintegrowany system zapobiegania i kontroli zanieczyszczeń*. W ramach ww. kategorii poziom rozliczenia zakontraktowanych środków UE wynosi odpowiednio – 87,6%, 87,5% oraz 84,6%.

Tabela poniżej przedstawia wartość podpisanych umów w części dofinansowania UE oraz wartość wniosków o płatność w części UE, która została przeznaczona na realizację projektów wpisujących się w cele *Strategii Europa 2020*, w podziale na kategorie interwencji.

TABELA 9. WARTOŚĆ KONTRAKTACJI I WYDATKOWANIA DLA PROJEKTÓW NA REALIZACJĘ STRATEGII EUROPA 2020 W PODZIALE NA KATEGORIE INTERWENCJI (DANE W MLN EURO)

Kategorie interwencji POLiŚ 2007-2013 wpisujące się w realizację Strategii Europa 2020	Umowy o dofinansowanie	Wnioski o płatność
	dofinansowanie UE (mln euro)	
02 Infrastruktura B+RT	590 615 727	382 253 875
16 Kolej	1 155 668 160	112 628 192
17 Kolej (sieci TEN-T)	2 308 834 989	687 892 953
18 Tabor kolejowy	178 609 389	0
19 Tabor kolejowy (sieci TEN-T)	275 518 804	70 629 220
20 Autostrady	1 739 793 528	1 521 884 134
21 Autostrady (sieci TEN-T)	8 627 441 149	7 149 889 490
22 Drogi krajowe	1 535 479 601	1 138 566 182
26 Transport multimodalny	87 974 145	13 561 990
27 Transport multimodalny (sieci TEN-T)	64 223 636	11 575 796
28 Inteligentne systemy transportu	120 891 835	21 059 363
29 Porty lotnicze	384 076 052	185 964 285
30 Porty	624 020 173	295 210 699

SPRAWOZDANIE ROCZNE Z REALIZACJI
PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO 2007-2013
ZA 2013 ROK

Kategorie interwencji POIiŚ 2007-2013 wpisujące się w realizację Strategii Europa 2020	Umowy o dofinansowanie	Wnioski o płatność
	dofinansowanie UE (mln euro)	
31 Śródlądowe drogi wodne (regionalne i lokalne)	85 500 252	34 018 868
34 Energia elektryczna (sieci TEN-E)	183 078 181	26 614 722
35 Gaz ziemny	403 242 751	178 859 919
36 Gaz ziemny (sieci TEN-E)	325 959 287	244 522 215
39 Energia odnawialna: wiatrowa	302 641 046	204 334 580
40 Energia odnawialna: słoneczna	1 525 672	0
41 Energia odnawialna: biomasa	64 830 883	51 352 098
43 Efektywność energetyczna, produkcja skojarzona (kogeneracja), zarządzanie energią	346 868 167	195 784 691
44 Gospodarka odpadami komunalnymi i przemysłowymi	835 172 251	257 610 657
45 Gospodarka i zaopatrzenie w wodę pitną	9 572 494	12 946
46 Oczyszczanie ścieków	2 792 688 138	1 558 586 767
47 Jakość powietrza	149 045 583	76 471 575
48 Zintegrowany system zapobiegania i kontroli zanieczyszczeń	39 000 195	32 982 996
50 Rewaloryzacja obszarów przemysłowych i rekultywacja skażonych gruntów	43 469 913	5 023 706
51 Promowanie bioróżnorodności i ochrony przyrody (w tym NATURA 2000)	89 125 684	53 092 531
52 Promowanie czystego transportu miejskiego	1 878 788 757	1 004 181 222
53 Zapobieganie zagrożeniom (w tym opracowanie i wdrażanie planów i instrumentów zapobiegania i zarządzania zagrożeniami naturalnym i technologicznym)	681 553 927	222 666 084
54 Inne działania na rzecz ochrony środowiska i zapobiegania zagrożeniom	437 483	383 185
75 Infrastruktura systemu oświaty	132 774 719	83 957 284
76 Infrastruktura ochrony zdrowia	383 529 034	287 867 992
RAZEM	26 441 951 606	16 109 440 216

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ NA PODSTAWIE KSI (SIMIK 07-13)

Efekty rzeczowe realizowanych projektów POIiŚ zostały przedstawione w **załączniku IV** POSTĘP FIZYCZNY WG PRIORYTETÓW oraz w **rozdziale 3**. REALIZACJA W PODZIALE NA PRIORYTETY.

PRZYKŁADY PROJEKTÓW EFEKTYWNYCH Z PUNKTU WIDZENIA STRATEGII EUROPA 2020

SEKTOR ŚRODOWISKO

Tytuł projektu: *Ochrona najcenniejszych gatunków flory Karkonoskiego Parku Narodowego - Żywy Bank Genów Jagniątek*

Działanie: 5.1. *Wspieranie kompleksowych projektów z zakresu ochrony siedlisk przyrodniczych (ekosystemów) na obszarach chronionych oraz zachowanie różnorodności gatunkowej*

Beneficjent: Karkonoski Park Narodowy

Wartość projektu: 395 tys. euro

Wartość dofinansowania z UE: 336 tys. euro

Data zakończenia: 31 grudnia 2013 r.

Projekt ma na celu:

- odtworzenie i zachowanie różnorodności biologicznej gatunków flory Karkonoszy na poziomie gatunkowym i genetycznym;
- ochronę gatunków roślin stanowiących o odrębności geobotanicznej, w szczególności endemitów oraz reliktywów polodowcowych;
- utrzymanie rodzimych ekotypów roślin jako bazy dla renaturalizacji zniekształconych siedlisk;
- zabezpieczenie i zwiększenie zasobów genowych poprzez rozmnażanie generatywne i wegetatywne oraz wspieranie zabiegów ochronnych in situ gatunków i siedlisk poprzez namnażanie rzadkich i zagrożonych gatunków flory dla wprowadzania ich na stanowiska naturalne;
- zwiększanie świadomości przyrodniczej społeczeństwa poprzez edukację ekologiczną opartą na prezentacji działań ochronnych ex situ w Żywym Banku Genów Jagniątek.

W ramach projektu podejmowany jest zbiór nasion i części roślin do przechowywania długoterminowego, namnażanie gatunków roślin w gruncie oraz warunkach kontrolowanych oraz wzbogacanie różnorodności biologicznej w oparciu o miejscowe ekotypy roślin. Równocześnie tworzone są archiwa genetyczne, a także prowadzona jest produkcja nasion i sadzonek do wprowadzania gatunków w stanowiska naturalne. W ramach projektu prowadzona jest także edukacja ekologiczna oraz monitoring stanowisk naturalnych zagrożonych gatunków. Efektem realizacji projektu będzie zabezpieczenie zasobów genowych najcenniejszych gatunków, zwiększenie liczebności gatunków rzadkich i zagrożonych oraz unikatowych populacji lokalnych, odbudowa populacji gatunków skrajnie zagrożonych oraz zwiększenie ich areалу, a także przygotowanie materiału sadzeniowego dla odtworzenia różnorodności biologicznej zniekształconych siedlisk oraz zabezpieczanie przed degradacją i zanikaniem gatunków o dużej randze ekologicznej i prawnej. Dodatkowo, w ramach projektu wydzielona została część ekspozycyjna, w której znajduje się otwarta dla zwiedzających hala wolnych lotów motyli, gdzie można z bliska obserwować charakterystyczne gatunki motyli dla Karkonoszy w tym bardzo rzadkiego niepylaka apollo.

ZDJĘCIE 2. GATUNEK WAWRZYNEK WILCZEŁYKO

ŹRÓDŁO: [HTTP://WWW.BANKGENOW.KPNAB.PL](http://www.bankgenow.kpnab.pl)

SEKTOR TRANSPORTU

Tytuł projektu: *Modernizacja linii kolejowej E 75 Rail Baltica Warszawa - Białystok - granica z Litwą, etap I, odcinek Warszawa Rembertów - Zielonka - Tłuszcz (Sadowne)*

Działanie: 7.1. *Rozwój transportu kolejowego*

Beneficjent: PKP Polskie Linie Kolejowe S.A.

Województwo: mazowieckie

Wartość projektu: 478 mln euro

Wartość dofinansowania z UE: 242 mln euro

Data zakończenia: 30 października 2015 r.

Charakterystyka projektu: Inwestycja obejmuje m.in.: prace na liniach nr 449 (na odcinku Warszawa Rembertów - Zielonka) oraz nr 6 (na odcinku Zielonka - Tłuszcz - do stacji Sadowne Węgrowskie wraz ze stacjami Zielonka, Wołomin, Tłuszcz, Łochów), dobudowę dwóch nowych torów na odcinku Zielonka - Wołomin Słoneczna (przeznaczonych dla ruchu podmiejskiego) oraz prace związane z przygotowaniem linii objazdowej nr 10 Legionowo - Tłuszcz do przejęcia ruchu w czasie prowadzenia robót na E 75.

W ramach inwestycji wyremontowane zostanie 66 km linii kolejowej, co pozwoli na jazdę na tym odcinku z maksymalną prędkością: 160 km/h dla pociągów pasażerskich oraz 120 km/h dla pociągów towarowych. W efekcie przeprowadzonych prac nastąpi usprawnienie transportu w I Transeuropejskim Korytarzu Transportowym, zwiększenie bezpieczeństwa oraz poprawa stanu środowiska w otoczeniu linii.

ŹRÓDŁO: [HTTP://WWW.PLK-INWESTYCJE.PL](http://www.plk-inwestycje.pl)

SEKTOR ENERGETYKI

Tytuł projektu: *Budowa farmy wiatrowej wraz z niezbędną infrastrukturą towarzyszącą w obrębie miejscowości Golice*

Działanie: 9.4 *Wytwarzanie energii ze źródeł odnawialnych*

Beneficjent: GOLICE WIND FARM Sp. z o.o.

Województwo: lubuskie

Wartość projektu: 53 mln euro

Wartość dofinansowania z UE: 9,5 mln euro

Data zakończenia: 31 marca 2012 r.

Charakterystyka projektu: Przedmiotem projektu była budowa farmy wiatrowej o mocy 38 MW w miejscowości Golice. Na obszarze blisko 410 hektarów postawiono 19 elektrowni wiatrowych mocy 2,0 MW. Wszystkie dostosowane są do pracy przy wiatrach o niskim natężeniu, co przekłada się na spodziewaną generację energii elektrycznej na poziomie ponad 80 GWh rocznie. Inwestycja została ukończona w marcu 2012 roku. Produkowana energia elektryczna dostarczana jest do sieci operatora systemu dystrybucyjnego ENEA Operator Sp. z o.o.

ŹRÓDŁO: [WWW.GOLICEWIND.PL](http://www.golicewind.pl)

Tytuł projektu: *Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej na terenie powiatów: białogardzkiego, drawskiego, kołobrzckiego, koszalińskiego, szczecineckiego i świdwińskiego*

Działanie: 9.3 *Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej*

Beneficjent: Powiat Szczecinecki działający w imieniu Porozumienia 25 jednostek samorządu terytorialnego: powiat szczecinecki, powiat białogardzki, miasto Białogard, gmina Białogard, gmina Karlino, gmina Tychowo, gmina Czaplnek, miasto Kołobrzeg, gmina Dygowo, gmina Gościno, gmina Kołobrzeg, gmina Rymań, gmina Siemysł, gmina Ustronie Morskie, gmina Biesiekierz, gmina Bobolice, miasto Szczecinek, gmina Barwice, gmina Biały Bór, gmina Borne Sulinowo, gmina Grzmiąca, gmina Szczecinek, gmina Połczyn Zdrój, gmina Rąbino, gmina Sławoborze

Województwo: zachodniopomorskie

Wartość projektu: 12,6 mln euro

Wartość dofinansowania z UE: 9,6 mln euro

Data zakończenia: 30 czerwca 2012 r.

Charakterystyka projektu: Przedmiotem projektu było przeprowadzenie kompleksowej termomodernizacji 104 obiektów użyteczności publicznej. Termomodernizowane obiekty to: 3 ośrodki pomocy społecznej, 5 ośrodków kultury, 1 hala sportowa, 2 budynki socjalne przy stadionach, 2 biblioteki, 17 świetlic i sal wiejskich i miejskich, 3 ośrodki zdrowia, 1 szpital, 3 budynki OSP, 16 budynków administracji samorządowej, 8 przedszkoli, 22 szkoły podstawowe, 1 gimnazjum, 7 zespołów szkół prowadzonych przez gminy, 13 szkół ponadgimnazjalnych. W ramach prac dokonane zostały docieplenia obiektów poprzez ocieplenie ścian zewnętrznych i wewnętrznych na poddaszach oraz ocieplenie stropów i stropodachów, wymiany okien i drzwi zewnętrznych, modernizacje instalacji ciepłej wody i centralnego ogrzewania, zmiany systemów grzewczych, wymianę części oświetlenia elektrycznego, zastosowanie w 42 obiektach odnawialnych źródeł energii: w 22 instalacji solarnych oraz w 23 pomp ciepła.

SEKTOR KULTURY

Tytuł projektu: *Konserwacja i digitalizacja przedwojennych filmów fabularnych w FilMOTECE Narodowej w Warszawie*

Działanie: 11.1. *Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego o znaczeniu ponadregionalnym*

Beneficjent: FilMOTECA Narodowa

Województwo: mazowieckie

Wartość projektu: 4,6 mln euro

Wartość dofinansowania z UE: 3,5 mln euro

Data zakończenia: 30 czerwca 2014 r.

Charakterystyka projektu: Przedmiotem projektu są działania z zakresu konserwacji, digitalizacji i rekonstrukcji 43 filmów fabularnych ze zbioru polskiej kinematografii okresu przedwojennego oraz modernizacja zaplecza technicznego pracowni FilMOTEKI Narodowej w Warszawie. Każdy film jest nie tylko zabezpieczany cyfrowo, ale także poddawany pracom renowacyjnym przy użyciu innowacyjnych rozwiązań technicznych, zgodnie z najnowszą wiedzą i standardami archiwów zagranicznych.

Tytuł projektu: *Budowa i uruchomienie Galerii Europa - Daleki Wschód przy Muzeum "Manggha" w Krakowie*

Działanie: 11.2. *Rozwój oraz poprawa stanu infrastruktury kultury o znaczeniu ponadregionalnym*

Beneficjent: Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha w Krakowie

Województwo: małopolskie

Wartość projektu: 7,1 mln euro

Wartość dofinansowania z UE: 4,9 mln euro

Data zakończenia: 31 marca 2015 r.

Charakterystyka projektu: Dzięki digitalizacji zbiorów oraz udostępnianiu części programu on-line projekt realizuje cel stosowania i korzystania z nowoczesnych usług on-line. Digitalizacja zbiorów, udostępnianie wybranych wystaw i wydarzeń za pośrednictwem Internetu umożliwi ich odbiór osobom, które nie mogą skorzystać z oferty na miejscu (osoby niepełnosprawne ruchowo, którym przemieszczanie się sprawia trudność, osoby starsze, osoby spoza Krakowa, którym sytuacja finansowa nie pozwala na częste podróże). Planowane jest także udostępnianie wystaw w Internecie poprzez audiodeskrypcję (umożliwienie zapoznania się z nimi odbiorcom z dysfunkcjami wzroku).

ZDJĘCIE 6. MUZEUM "MANGGHA" W KRAKOWIE

ŹRÓDŁO: [HTTP://WWW.MANGGHA.PL](http://www.manggha.pl)

SEKTOR ZDROWIA

Tytuł projektu: *Doposażenie Oddziałów Neurochirurgii, Otolaryngologii i Chirurgii w 103 Szpitalu Wojskowym w Olsztynie*

Działanie: 12. 2. *Inwestycje w infrastrukturę ochrony zdrowia o znaczeniu ponadregionalnym*

Beneficjent: 103 Szpital Wojskowy z Przychodnią w Olsztynie SP ZOZ

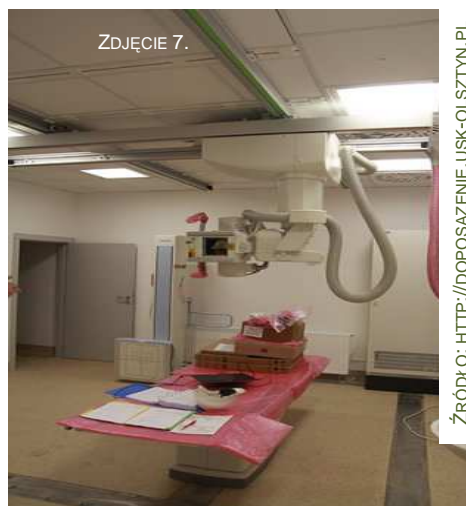
Województwo: warmińsko-mazurskie

Wartość projektu: 585 tys. euro

Wartość dofinansowania z UE: 498 tys. euro

Data zakończenia: 30 czerwca 2013 r.

Charakterystyka projektu: Projekt obejmuje zakup sprzętu medycznego (m. in. aparatu EKG, aparatu cyfrowego RTG, aparatu USG, kardiomonitora modułowego Ultraview, defibrylatora, respiratora) do zainstalowania na Oddziale Neurochirurgii, Chirurgii i Otolaryngologii. Pozwoliło to na zwiększenie ilości i jakości wykonywanych badań diagnostycznych a także na skrócenie czasu oczekiwania pacjentów na zabiegi. Realizacja projektu przyczyni się do poprawy zdrowia ludzkiego i wpłynie bezpośrednio na długość i jakość życia jego ostatecznych odbiorców. Powyższe rzutuje także na podwyższenie potencjału siły roboczej poprzez wydłużenie okresu zdolności wykonywania pracy (aktywności zawodowej). W ramach projektu przewidziano utworzenie nowych miejsc pracy, co bezpośrednio wpływa na wzrost ogólnego poziomu zatrudnienia. W wyniku realizacji projektu zapewniony zostanie dostęp do

ŹRÓDŁO: [HTTP://DOPOSAZENIE.USK-OLSZTYN.PL](http://doposazenie.usk-olsztyn.pl)

wysokiej jakości świadczeń zdrowotnych, a ponadto nastąpi zmniejszenie nierówności w obszarze zdrowia w regionie Warmii i Mazur, który boryka się z wieloma problemami natury społecznej, w tym z wysokim bezrobociem i ubóstwem. Inwestycja w regionie, który posiada niekorzystne wskaźniki ekonomiczne w porównaniu do reszty kraju, przyczyni się do zapewnienia spójności gospodarczej i społecznej Warmii i Mazur z resztą kraju. Projekt wpisuje się w realizację inicjatywy przewodniej **Europejski program walki z ubóstwem**.

Tytuł projektu: *Modernizacja oddziałów neurologii w celu podniesienia jakości i dostępności do świadczeń zdrowotnych oferowanych przez IPIN w Warszawie*

Działanie: 12. 2. Inwestycje w infrastrukturę ochrony zdrowia o znaczeniu ponadregionalnym

Beneficjent: Instytut Psychiatrii i Neurologii

Województwo: mazowieckie

Wartość projektu: 5,1 mln euro

Wartość dofinansowania z UE: 1 mln euro

Planowana data zakończenia: 30 września 2013 r.

Charakterystyka projektu: Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie poprzez swoją działalność realizuje założenia *Strategii Europa 2020*. Beneficjent prowadzi badania naukowe, prace badawczo-rozwojowe dla postępu nauki w zakresie psychiatrii, neurologii i dyscyplin pokrewnych oraz udzielania wyspospecjalistycznych świadczeń zdrowotnych, jak również prowadzi aktywizację zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych. Wszystkie kliniki działające w strukturze szpitala uczestniczą w realizacji programów zdrowotnych i badań klinicznych mających na celu przywrócenie dobrego stanu zdrowia pacjenta, stosując przy tym innowacyjne metody badawcze (**Unia Innowacji**). Beneficjent prowadzi również działalność w zakresie podnoszenia kwalifikacji naukowych i zawodowych pracowników Instytutu oraz pracowników innych zakładów poprzez prowadzenie szkoleń specjalistycznych, w tym specjalizacji lekarskich, prowadzenie studium doktoranckiego i innych studiów podyplomowych w dyscyplinach objętych statutową działalnością Instytutu oraz kształcenia podyplomowego (**Młodzież w drodze**). Projekt finansowany ze środków POIiŚ dotyczy rozbudowy obiektu szpitalnego (blok E), dobudowy klatki schodowej, modernizacji pomieszczeń Klinik Neurologicznych, gdzie znajdują się oddziały łóżkowe i dzienne oraz modernizacji nawierzchni chodnika i infrastruktury sieciowej. Jego realizacja przyczyni się do poprawy stanu zdrowia społeczeństwa w okresie produkcyjnym. Umiejętności zdobyte przez młodych ludzi podczas praktyk zawodowych i staży podyplomowych organizowanych przez Instytut a także praca w lepszych warunkach, wydłuży ich okres aktywności zawodowej, co będzie miało korzystny wpływ na wzrost zamożności społeczeństwa (**Europejski program walki z ubóstwem** oraz **Europa efektywnie korzystająca z zasobów**).

SEKTOR SZKOLNICTWA WYŻSZEGO

Tytuł projektu: *Śląskie Międzyuczelniane Centrum Edukacji i Badań Interdyscyplinarnych*

Działanie: 13.1. Infrastruktura szkolnictwa wyższego

Beneficjent: Uniwersytet Śląski

Województwo: dolnośląskie

Wartość projektu: 19,1 mln euro

Wartość dofinansowania z UE: 13,1 mln euro

Data zakończenia: 31 grudnia 2013 r.

Charakterystyka projektu: Międzyuczelniane centrum edukacji i badań interdyscyplinarnych wzoruje się na podobnych ośrodkach działających przy Uniwersytecie Harvarda czy Massachusetts Institute of Technology. Wspólne przedsięwzięcie śląskich instytucji naukowych (UŚ wraz z partnerami – politechniką, uniwersytetem medycznym, gliwickim centrum onkologii, Instytutem Medycyny Pracy i Zdrowia Środowiskowego z Sosnowca oraz Głównym Instytutem Górnictwa) ma na celu kształcenie najlepszych kadr inżynierskich. W ośrodku nauczana jest między innymi fizyka medyczna, biofizyka,

inżynieria materiałowa czy inżynieria biomedyczna. W ramach istniejących kierunków studiów wprowadzone zostaną unikatowe specjalności, w tym nano-karbo-technologia, kwantowe techniki informatyczne, chemia leków, matematyka przemysłowa. W wyniku realizacji projektu powstały nowe pracownie, laboratoria oraz stanowiska do prowadzenia zajęć laboratoryjnych m.in. w pracowniach rentgenowskich, wysokorozdzielczej mikroskopii elektronowej, mikroskopii sił atomowych i skaningowej mikroskopii tunelowej, spektroskopii ramanowskiej i podczerwieni, spektroskopii fotoelektronów, wytwarzania nanostruktur i materiałów funkcjonalnych oraz ich charakteryzowania, badań właściwości magnetycznych oraz właściwości elektrycznych, syntezy i badań leków nowej generacji do diagnostyki i terapii chorób nowotworowych, w tym leków w postaci amorficznej. W Śląskim Międzyuczelnianym Centrum Edukacji i Badań Interdyscyplinarnych stworzono również stanowiska wykorzystujące infrastrukturę ICT, w tym czytelnie multimedialne. ,

ZDJĘCIE 8. ŚLĄSKIE MIĘDZYUCZELNIANE CENTRUM EDUKACJI I BADAŃ INTERDISCYPLINARNYCH

ŹRÓDŁO: [HTTP://WWW.SMCEBI.US.EDU.PL](http://www.smcebi.us.edu.pl)

Tytuł projektu: *Centrum Nauk Stosowanych (CNS) - II Etap Śląskiego Międzyuczelnianego Centrum Edukacji i Badań Interdyscyplinarnych*

Działanie: 13.1. *Infrastruktura szkolnictwa wyższego*

Beneficjent: Uniwersytet Śląski

Województwo: dolnośląskie

Wartość projektu: 8,6 mln euro

Wartość dofinansowania z UE: 2,7 mln euro

Data zakończenia: 31 grudnia 2015 r.

Charakterystyka projektu: Centrum Nauk Stosowanych będzie interdyscyplinarnym ośrodkiem kształcenia, gdzie studenci na pierwszym roku będą objęci wspólnym programem studiów, a następnie elastycznym systemem siatek studiów zgodnie z systemem Bolońskim. Docelowo na etapie licencjackim kandydaci będą zdawali do Kampusu Nauk Matematyczno - Przyrodniczych, gdzie wprowadzony zostanie unikalny system studiów międzyuczelnianych i międzywydziałowych. Kierunki studiów w CNS, realizując założenia procesu Bolońskiego zostaną objęte programem *elastycznego systemu siatek studiów*, oznaczającego ułatwienie studentom zmian kierunków podczas trwania studiów, wspólny program na I roku studiów, złożony z matematyki i podstaw programowania oraz wspólne wykłady dla różnych kierunków i specjalności prowadzone przez interdyscyplinarny zespół.

Projekt Centrum Nauk Stosowanych Uniwersytetu Śląskiego powstał dzięki inicjatywie następujących Wydziałów Uniwersytetu Śląskiego: Matematyki, Fizyki i Chemii oraz Informatyki i Nauki o Materiałach.

Celami szczegółowymi projektu są: unowocześnienie infrastruktury Uniwersytetu Śląskiego, zwiększenie udziału liczby studentów na priorytetowych kierunkach studiów oraz podniesienie jakości kształcenia poprzez wykorzystanie technologii informacyjnych i komunikacyjnych. Realizacja projektu nakierowana jest na następujące długofalowe oddziaływania w bezpośrednim otoczeniu:

- osiągnięcie wysokiej jakości dydaktyczno-naukowej poprzez wdrożenie systemu komputeryzacji treści kształcenia oraz wdrożenie elastycznego systemu siatek studiów opartych na badaniach i pracy projektowej;
- zwiększenie poziomu elementów praktycznych w kształceniu poprzez wdrożenie systemu współpracy z otoczeniem, w tym staży i praktyk oraz zapewnienie studentom odpowiednich zadań i projektów dydaktyczno - badawczych z potencjałem aplikacyjnym;
- zmniejszenie liczby osób przerywających studia poprzez wdrożenie kompleksowego programu zajęć wyrównawczych w formie e-learningu;
- zwiększenie wpływu uczelni na rozwój osobisty studentów poprzez promowanie samodzielnego i otwartego myślenia oraz pracy w grupie;
- zwiększanie stopnia umiędzynarodowienia poprzez rozwijanie sieci współpracy w ramach procesu kształcenia i uruchamianie ofert kształcenia w języku angielskim;
- zwiększanie poziomu kreatywności studentów i absolwentów poprzez kształcenie oparte na badaniach, uczenie pracy w grupach, holistyczne rozwiązywanie problemów, komputeryzację, Indywidualne podejście do każdego studenta.

2.1.6.6 STRATEGIA UE DLA REGIONU MORZA BAŁTYCKIEGO

W 2013 r. działania Instytucji Zarządzającej POLiŚ na rzecz realizacji *Strategii UE dla Regionu Morza Bałtyckiego* były skoncentrowane przede wszystkim na odpowiednim przygotowaniu się do kolejnej perspektywy finansowej (2014-2020). Działania te polegały z jednej strony na informowaniu pozostałych instytucji systemu wdrażania POLiŚ o wymogach, jakie będą wiązać się z należyтым uwzględnieniem priorytetów SUE RMB w ramach przyszłego programu operacyjnego (zawartych w projekcie nowego rozporządzenia ogólnego dotyczącego EFSI oraz wytycznych KE w powyższym zakresie, np. projektowany template programu, CPP¹³), jak również na zadaniu wypracowania zapisów nowego Programu w odniesieniu do problematyki SUE RMB.

Działania w zakresie POLiŚ 2007-2013 polegały na kontynuowaniu dotychczasowych prac na rzecz SUE RMB m.in. poprzez promowanie większego zaangażowania instytucji i beneficjentów w realizację priorytetów SUE RMB. Działania te były połączone z informowaniem o nowych „uwarunkowaniach programowych” związanych z dokonaną w 2013 r. rewizją *Planu Działań Strategii* (w tym ograniczeniu obszarów priorytetowych do 3). Tematyka SUE RMB była elementem spotkań i konferencji prowadzonych przez IZ dotyczących ogólnych uwarunkowań realizacji POLiŚ w nowej perspektywie finansowej i była włączana m.in. do prac grupy roboczej dotyczącej przygotowania programu operacyjnego na lata 2014-2020.

Jak wspomniano powyżej, największy nacisk w podejmowanych działaniach IZ położony został na prowadzeniu przygotowań do nowej perspektywy finansowej. Z uwagi na zaawansowany stan realizacji POLiŚ 2007-2013, IZ nie zaplanowała innych działań na rzecz realizacji SUE RMB, poza monitorowaniem i prowadzeniem nadzoru nad realizacją projektów już rozpoczętych bądź przygotowywanych do realizacji w obszarach wpisujących się w priorytety SUE RMB.

W odniesieniu do wniosków dotyczących dotychczasowego wkładu Programu we wdrażanie SUE RMB należy wspomnieć, że chronologia powstawania obu dokumentów programowych spowodowała, że priorytety strategii nie mogły zostać bezpośrednio uwzględnione w założeniach oraz systemie realizacyjnym POLiŚ, a sam proces powstawania obu dokumentów nie był wzajemnie skorelowany. Z tego względu, SUE RMB od samego początku stanowiła bardziej „nadbudowę”, aniżeli integralną część Programu Operacyjnego.

W celu lepszego powiązania działań SUE RMB i POLiŚ, w ramach śródkresowego przeglądu programów operacyjnych tekst Programu uzupełniono o informacje uwzględniające aspekt *Strategii UE dla Regionu Morza Bałtyckiego* we wdrażaniu POLiŚ. Wprowadzony zapis stanowił m.in. aby tam,

¹³ Position of the Commission Services on the development of Partnership Agreement and programmes in POLAND for the period 2014-2020m Ref. Ares(2012)1138133-28/09/2012.

gdzie znajduje to uzasadnienie, przewidziana została odpowiednia koordynację bądź wspólne działania istotne dla powodzenia *Strategii* w ramach właściwych osi priorytetowych Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko.

Ponadto warto nadmienić, że SUE RMB jest jednym z podstawowych dokumentów strategicznych obowiązujących wnioskodawców, przy składaniu wniosków o dofinansowanie. Dlatego na etapie badania spełnienia przez dany projekt horyzontalnego kryterium formalnego: *strategiczny charakter projektu* oceniane jest również uwzględnienie przez wnioskodawcę założeń *Strategii UE dla Regionu Morza Bałtyckiego*.

Mając na uwadze przyjętą w Programie architekturę priorytetów, jak również działania podejmowane w toku wdrażania Programu, wkład POLiŚ w osiąganie celów SUE RMB należy ocenić jako znaczący. W ocenie IZ POLiŚ, nie ma zasadniczej sprzeczności programowej pomiędzy oboma dokumentami strategicznymi poza faktem, że SUE RMB ma charakter szerszy (dotyczy kompleksowej wizji rozwoju makroregionu) i wykracza poza ramy wsparcia infrastruktury podstawowej, co jest zasadniczym celem POLiŚ. Znalazło to potwierdzenie we wnioskach z przeprowadzonego w 2011 r. badania ewaluacyjnego, poświęconego m.in. kompleksowej analizie relacji pomiędzy POLiŚ a SUE RMB, m.in. w zakresie stopnia, w jakim Program przyczynia/przyczynił się do realizacji *Strategii*.

Jak wykazało przeprowadzone badanie ewaluacyjne pn. *Realizacja założeń Strategii UE dla Regionu Morza Bałtyckiego w ramach POLiŚ 2007-2013: obszary osiągnięć POLiŚ*, przyjęte w ramach POLiŚ podejście do programowania, uwzględniające szeroki wachlarz priorytetów sektorowych, sprawdza się w kontekście realizacji zintegrowanego podejścia, gdyż umożliwia finansowanie takich przedsięwzięć, które przyczyniają się do realizacji celów międzysektorowych, uwzględniając jednocześnie kwestie środowiskowe, gospodarcze i społeczne. Dzięki temu można jednoznacznie stwierdzić, że POLiŚ, w kontekście sposobu zaprogramowania działań, wpisuje się *Strategię Unii Europejskiej dla Regionu Morza Bałtyckiego*.

Natomiast głównymi problemami, jakie uwidocznili badanie, jest niski poziom wiedzy o *Strategii*, jak i niski stopień usieciowienia beneficjentów POLiŚ w Regionie Morza Bałtyckiego. Badanie jakościowe pokazało, że beneficjenci POLiŚ nie mają dużej świadomości na temat istnienia *Strategii*, pomimo że do badania wybrano głównie beneficjentów z województwa pomorskiego i zachodniopomorskiego. Badanie także ujawniło zjawisko braku szerszej współpracy beneficjentów z podmiotami z regionu Morza Bałtyckiego, co należy ocenić negatywnie, jako że stopień usieciowienia podmiotów jest czynnikiem determinującym sukces podejścia zintegrowanego. Projekty realizowane przez podmioty nie włączone w sieć regionalną nie mają szansy na umiędzynarodowienie, a co za tym idzie – czerpanie korzyści z komplementarności oraz uzyskanie efektów synergicznych.

REKOMENDACJE NA LATA 2014-2020

W kontekście osiągnięcia odpowiedniego potencjału wdrażania SUE RMB w ramach programów operacyjnych polityki spójności na lata 2014-2020 ważne jest, oprócz integracji problemowej (tj. poszukiwania części wspólnych programu z problematyką SUE RMB), włączenie do logiki programowania perspektywy makroregionalnej oraz poszukiwania rozwiązań dla zwiększenia efektywności podejścia zintegrowanego oraz podejmowania współpracy i działań partnerskich na rzecz *Strategii*. Wymaga to odpowiednich rozwiązań w zakresie koordynacji uwzględniających także wymiar międzynarodowy współpracy, która może być ważnym elementem zwiększenia efektywności działań. Wyzwaniem pozostanie zwłaszcza zwiększenie poczucia odpowiedzialności (*ownership*) w realizacji *Strategii*, tak na poziomie krajowym, jak regionalnym i lokalnym. Pozwoli to na odejście od stosowanego dotychczas wąskiego i fragmentarycznego podejścia (wskazywania pojedynczych działań) na rzecz współpracy, jako mechanizmu pozwalającego na osiągnięcie celów *Strategii* bez konieczności zapewnienia dodatkowych środków finansowych.

Zastosowanie takiego podejścia pozwoli na uwzględnienie celów *Strategii* na etapie tworzenia założeń programowych, a zwłaszcza wdrożeniowych Programu. Pozwoli też zmierzyć się z problemami, jakie wynikają z przeprowadzonych ewaluacji, do których należy niski poziom wiedzy o strategii, oraz niski jak dotychczas stopień usieciowienia beneficjentów programów.

Osiąganie celów określonych w SUE RMB w ramach programu operacyjnego powinno się odbywać z jednej strony poprzez realizację działań spójnych z koncepcją założeń rozwoju zrównoważonego w takich obszarach strategicznych, jak ochrona środowiska naturalnego (wpływająca w sposób bezpośredni na poprawę stanu wód Morza Bałtyckiego) oraz poprawa spójności i dostępności regionu

w wymiarze transportowym i bezpieczeństwa energetycznego. Drugim ważnym kierunkiem działań będzie przyjęcie na poziomie wdrożeniowym odpowiednich mechanizmów promujących współpracę partnerów (przyszłych beneficjentów) w wymiarze krajowymi i międzynarodowym. Promowanie współpracy należy traktować jako działanie horyzontalne, pozwalające na łączenie pojedynczych i izolowanych działań rozwojowych i w rezultacie bardziej efektywne osiąganie celów właściwych polityk krajowych.

Wkład finansowy w realizację SUE RMB, informacja o inwestycjach dofinansowanych z EFRR wpisujących się w SUE RMB wg obszarów wsparcia oraz przykłady projektów przedstawione są w **załączniku VII** do Sprawozdania.

2.2 INFORMACJE NA TEMAT ZGODNOŚCI Z PRAWEM WSPÓLNOTOWYM

System zarządzania i kontroli POLiŚ zaprojektowany został w sposób mający zagwarantować przestrzeganie polityk wspólnotowych. Projekty wdrażane w ramach Programu muszą być realizowane zgodnie z prawem wspólnotowym. W szczególności system zakłada, że każdy projekt na każdym etapie realizacji poddawany jest weryfikacji w zakresie zgodności z obowiązującym prawem wspólnotowym, m.in. w obszarach zamówień publicznych, ochrony środowiska, ochrony przyrody oraz pomocy publicznej. Na etapie oceny wniosku o dofinansowanie weryfikowane jest spełnianie przez potencjalnych beneficjentów kryteriów takich jak: gotowość techniczna projektu do realizacji (posiadanie wymaganych prawem dokumentów, zgodność z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego), gotowość organizacyjno-instytucjonalna (posiadanie procedur zawierania umów), zgodność projektu z wymaganiami prawa ochrony środowiska, efektywność energetyczna stosowanych rozwiązań, a ponadto, dla niektórych typów projektów, pozytywny wpływ na politykę horyzontalną równości szans. Weryfikacja realizacji polityk wspólnotowych przez beneficjentów odbywa się także poprzez kontrolę wniosków beneficjentów o płatność, a także podczas kontroli realizacji projektu na miejscu. Procedury realizacji tych czynności kontrolnych opisują wydane przez IZ *Wytyczne w zakresie kontroli realizacji POLiŚ*. Wytyczne opisują także szczegółowo kontrolę procedur zawierania umów (w tym kontrole ex-ante).

PRAWO OCHRONY ŚRODOWISKA W PROGRAMIE

Odnosząc się do poszczególnych aktów prawnych KE wskazała na następujące problemy:

DYREKTYWA RADY 91/271/EWG Z DNIA 21 MAJA 1991 R. DOTYCZĄCA OCZYSZCZANIA ŚCIEKÓW KOMUNALNYCH (TZW. DYREKTYWA ŚCIEKOWA)

W roku 2013 Ministerstwo Środowiska kontynuowało prace nad wyeliminowaniem uchybień prawa krajowego, w takim zakresie w jakim transponowano w nim dyrektywę ściekową w ramach nowelizacji ustawy *Prawo wodne*¹⁴. Ponadto, w ramach przedmiotowych prac legislacyjnych planuje się zmianę rozporządzenia Ministra Środowiska *w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi* oraz *w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego* oraz zmianę rozporządzenia *w sprawie sposobu wyznaczania obszaru i granic aglomeracji*. W ww. rozporządzeniu w sprawie warunków zmiany dotyczą m.in. określenia warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi w zależności od wielkości aglomeracji, a nie wielkości oczyszczalni ścieków oraz zaostreżenia warunków odprowadzania ścieków dla oczyszczalni ścieków o wielkości 10-15 tys. RLM w zakresie usuwania azotu i fosforu ogólnego. Natomiast w rozporządzeniu dot. wyznaczenia granic aglomeracji, przygotowywane zmiany obejmują m.in. zmianę definicji aglomeracji, nałożenie na wójtów, burmistrzów i prezydentów miast obowiązku zgłaszania propozycji granic aglomeracji, a na marszałków województw obowiązku wyznaczania aglomeracji, przeprowadzanie co dwa lata przeglądów obszarów i granic aglomeracji (i w razie

¹⁴ 14 stycznia 2014 r. Rada Ministrów przyjęła projekt ustawy o zmianie ustawy *Prawo wodne* oraz niektórych innych ustaw, przedłożony przez Ministra Środowiska. Znowelizowana ustawa *Prawo wodne* wdroży do polskiego prawa postanowienia m.in. Ramowej Dyrektywy Wodnej, dyrektywy ściekowej oraz dyrektywy powodziowej.

potrzeby dokonywania w nich zmian). Równolegle prowadzone są prace nad kolejną aktualizacją Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK), które mają być sfinalizowane do końca 2014 r. Zaktualizowany KPOŚK będzie uwzględniał aktualizację granic aglomeracji oraz będzie zgodny z nowymi regulacjami.

Ponadto, w resorcie środowiska przygotowano szczegółowy Master Plan dla gospodarki ściekowej przedstawiający działania zmierzające do osiągnięcia zgodności aglomeracji z dyrektywą ściekową. W Master Planie zostały przedstawione potrzeby inwestycyjne aglomeracji. 24 grudnia 2013 r. Master Plan został przekazany przez Ministerstwo Środowiska do KE.

DYREKTYWA 2000/60/WE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY Z DNIA 23 PAŹDZIERNIKA 2000 R. USTANAWIAJĄCA RAMY WSPÓLNOTOWEGO DZIAŁANIA W DZIEDZINIE POLITYKI WODNEJ (TZW. RAMOWA DYREKTYWA WODNA)

W związku z uwagami KE dotyczącymi *Planów Gospodarowania Wodami* uzgodniono z KE, że strona polska opracuje przejściowe dokumenty strategiczne, tzw. Master Plany dla obszaru dorzecza Wisły i Odry. Master Plany będą dokumentami planistycznymi o charakterze przejściowym i będą stanowiły uzupełnienie obowiązujących planów gospodarowania wodami do czasu ich aktualizacji w 2015 roku. Dokumenty te powinny zapewnić zgodność między innymi projektów przeciwpowodziowych z prawodawstwem europejskim oraz ustawodawstwem krajowym. Ponadto, Ministerstwo Środowiska zobowiązało się do przygotowania harmonogramu realizacji Master Planów dla dorzecza Odry i Wisły, tzw. *Plan działania w zakresie planowania strategicznego w gospodarce wodnej*. 22 maja 2013 r. Komitet do Spraw Europejskich (KSE) zatwierdził *Plan działania w zakresie planowania strategicznego w gospodarce wodnej* (dalej: Action Plan). Następnie przedmiotowy dokument został przyjęty uchwałą Rady Ministrów nr 118/2013 z dnia 2 lipca 2013 r., a 3 lipca 2013 r. przekazany przez Ministerstwo Środowiska do Stałego Przedstawicielstwa przy UE w celu przesłania go KE.

Najważniejsze kwestie poruszone w tym dokumencie dotyczą m.in.:

- harmonogramu i etapów opracowania Master Planów;
- zatwierdzenia przez Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji (do sierpnia 2014 r. w wariantcie optymistycznym) aktów prawnych, służących uchyleniu programów sektorowych (*Program dla Odry-2006*, *Program ochrony przed powodzią w dorzeczu górnej Wisły*, *Program bezpieczeństwa powodziowego w regionie wodnym środkowej Wisły*);
- zapewnienie właściwych ram prawnych w dziedzinie gospodarki wodnej.

DYREKTYWA 2007/60/WE W SPRAWIE OCENY RYZYKA POWODZIOWEGO I ZARZĄDZANIA NIM (TZW. DYREKTYWA POWODZIOWA)

Sposób implementowania tej dyrektywy do prawa polskiego został poprawiony poprzez przyjęcie ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. o zmianie ustawy – *Prawo wodne oraz niektórych innych ustaw* (Dz.U. Nr 32, poz. 159), która weszła w życie z dniem 18 marca 2011 r. Pomimo to, w opinii KE, nie wszystkie postanowienia ww. dyrektywy zostały właściwie transponowane do prawa polskiego. Dlatego też prowadzone są prace legislacyjne nad kolejnymi nowelizacjami ustawy *Prawo wodne*¹⁵, która obejmuje swoim zakresem również ww. dyrektywę w zakresie, którego poprawność wdrożenia budzi zastrzeżenia KE.

ZGODNOŚĆ PROGRAMU Z PRAWEM ZAMÓWIEŃ PUBLICZNYCH

Zapewnienie zgodności realizowanego Programu z prawodawstwem krajowym i wspólnotowym w zakresie zamówień publicznych następuje poprzez odpowiednie regulacje (m.in. wytyczne wydawane przez IZ POIiŚ, rekomendacje, zalecenia) obowiązujące w systemie wdrażania POIiŚ. Zasady zawierania umów dotyczące udzielania zamówień publicznych w oparciu o przepisy ustawy Pzp, jak i procedur dla zamówień niepodlegających tym przepisom zostały określone w *Wytycznych w zakresie kwalifikowania wydatków w ramach POIiŚ*.

¹⁵ W dniu 14 stycznia 2014 r. Rada Ministrów przyjęła projekt ustawy o zmianie ustawy *Prawo wodne oraz niektórych innych ustaw*, przedłożony przez Ministra Środowiska. Znowelizowana ustawa *Prawo wodne* wdroży do polskiego prawa postanowienia m.in. *Ramowej Dyrektywy Wodnej*, dyrektywy ściekowej oraz dyrektywy powodziowej.

Beneficjenci są zobowiązani do zawierania umów z wykonawcami zgodnie z przepisami ustawy Pzp, w każdym przypadku gdy wymóg jej stosowania wynika z tej ustawy. W pozostałych przypadkach, gdy umowy zawierane są z pominięciem obowiązku stosowania ustawy Pzp, przy dokonywaniu wyboru wykonawcy zamówienia nie można pominąć zasad wynikających bezpośrednio z Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (swobodny przepływ towarów, prawo przedsiębiorczości, swobodę świadczenia usług, niedyskryminację i równe traktowanie, przejrzystość, proporcjonalność i wzajemne uznawanie). W odniesieniu do zamówień nieobjętych zakresem stosowania ustawy Pzp, normy na które powołuje się KE w *Komunikacie wyjaśniającym dotyczącym prawa wspólnotowego obowiązującego w dziedzinie udzielania zamówień, które nie są lub są jedynie częściowo objęte dyrektywami w sprawie zamówień publicznych, 2006/C 179/02*, zostały odzwierciedlone w zasadach zawierania umów określonych w *Wytycznych w zakresie kwalifikowania wydatków*. Poza koniecznością stosowania ustawy Pzp, w *Wytycznych* przewidziano następujące trzy tryby zawierania umów:

1. tryb aukcji albo przetarg zgodnie z przepisami Kodeksu Cywilnego (K.C.) – beneficjenci, którzy nie są zobowiązani do stosowania Pzp powinni, co do zasady zawierać umowy w formie pisemnej w drodze aukcji albo przetargu, o którym mowa w K.C., z uwzględnieniem zasad zawartych w ww. Komunikacie KE;
2. tryb przewidujący udzielenie zamówienia po uprzednim dokonaniu rozeznania rynku - dotyczy przede wszystkim umów o małej wartości, a więc poniżej 14 tys. euro (np. udzielanie usług niepriorytetowych określonych w art. 5 ust. 1 ustawy Pzp). Tego rodzaju umowy powinny być zawierane, co do zasady w formie pisemnej, w sposób efektywny, po dokonaniu rozeznania rynku;
3. tryb pozwalający na zapewnienie efektywności wydatku bez konieczności stosowania rozeznania rynku - zarezerwowany do szczególnych rodzajów umów np. nabycie nieruchomości czy dla umów z zakresu prawa pracy.

Weryfikacja prawidłowości zawierania umów dokonywana jest na podstawie *Wytycznych w zakresie kontroli realizacji POLiŚ*, które określają szczegółowy zakres weryfikacji, minimalną próbę zamówień, które muszą zostać skontrolowane w ramach danego projektu.

W trakcie weryfikacji instytucje stosują także listy sprawdzające, których minimalny zakres został określony przez IZ POLiŚ. W przypadku wykrycia nieprawidłowości ustalana część lub całość wydatków zostaje uznana za niekwalifikowalną i jest korygowana na etapie weryfikacji wniosku beneficjenta o płatność, bądź na etapie weryfikacji *Poświadczenia i deklaracji wydatków wraz z wnioskiem o płatność* do KE. Dodatkowo, informacje o wykrytych nieprawidłowościach są zgłaszane odpowiednim instytucjom (w tym KE).

W 2013 r. Instytucja Zarządzająca przeprowadziła kilka kontroli systemowych w zakresie wykonywania przez IP i IW zadań z zakresu kontroli procedur zawierania umów, w tym postępowań o udzielenie zamówień publicznych oraz procesu nakładania korekt finansowych związanych z naruszeniami ww. procedur.

W 2013 r. Instytucja Zarządzająca przeprowadziła także kilka kontroli RPD PT na miejscu realizacji danego projektu, której elementem także była kontrola procedur udzielania zamówień publicznych przeprowadzonych w IW. Weryfikacja/kontrola obejmowała przede wszystkim naruszenia ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. *Prawo zamówień publicznych*.

W wyniku przedmiotowych weryfikacji wykryto m.in. następujące naruszenia:

- niewłaściwe skonstruowanie opisu przedmiotu zamówienia i w związku z tym niewezwanie wykonawcy do wyjaśnienia treści złożonej oferty;
- niewłaściwy adres internetowy zamawiającego w ogłoszeniu o zamówieniu;
- nieprawidłowa informacja o wyborze oferty najkorzystniejszej;
- niewłaściwy zapis SIWZ odnośnie możliwości odrzucenia ofert z powodu niewłaściwej formy składanych dokumentów przez wykonawców.

Wobec powyższych uchybień IZ POLiŚ nie stwierdziła konieczności nakładania korekt finansowych.

Ponadto należy wskazać, że w 2013 r., weszła w życie zmiana ustawy *Prawo zamówień publicznych*, wprowadzająca m.in. zmienione przepisy dot. sposobu weryfikacji zdolności wykonawców do

wykonania zamówienia, wprowadzenia nowej procedury pn. dialog technicznych oraz kwestii wykluczania wykonawców znajdujących się w jednej grupie kapitałowej. Pod koniec 2013 r. weszła także w życie zmiana ww. ustawy w zakresie zabezpieczenia praw podwykonawców w umowie w sprawie zamówienia publicznego na roboty budowlane.

POMOC PUBLICZNA

Zasady przyznawania pomocy publicznej są zgodne z zatwierdzonymi dla POLiŚ Programami pomocowymi. Wszystkie podmioty biorące udział we wdrażaniu POLiŚ w zakresie realizacji form wsparcia objętych zasadami pomocy publicznej są zobowiązane stosować obowiązujące akty prawne stanowiące podstawę dla udzielania pomocy publicznej.

Do końca omawianego okresu sprawozdawczego pomocą publiczną oraz pomocą *de minimis* objętych zostało 478 projektów, których wartość wyniosła 9,4 mld euro (według podpisanych umów o dofinansowanie). Projekty te realizowane są w:

- sektorze środowiska (działania 2.1, 4.1 - 4.6);
- sektorze transportu (działanie 6.3, 7.1, 7.3 i 7.4);
- sektorze energetyki (działania 9.1, 9.2, 9.4 oraz 10.1, 10.2, 10.3).

Kwota przekazanej pomocy publicznej w części odpowiadającej środkom UE wyniosła 2,1 mld euro. Beneficjentami pomocy publicznej są między innymi małe i średnie przedsiębiorstwa. Projekty realizowane przez małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP) stanowią 25% wszystkich projektów objętych pomocą publiczną oraz pomocą *de minimis*. Kwota wsparcia przekazana dotychczas dla tej kategorii beneficjentów wyniosła 278,4 mln euro, co stanowi 13% łącznej kwoty wypłaconej beneficjentom realizującym projekty finansowane z pomocy publicznej.

2.2.1 ZASADA RÓWNOŚCI SZANS

Instytucja Zarządzająca POLiŚ ma obowiązek zapewnić realizację zasady równości szans oraz niedyskryminacji na poszczególnych etapach wdrażania POLiŚ. Wiąże się to z zapobieganiem wszelkim przejawom dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną.

Ze względu na charakter Programu, który wspiera przede wszystkim projekty infrastrukturalne, priorytetowo traktowane są inwestycje, których elementem są zmiany techniczne istniejącej infrastruktury lub tworzenie nowej, z uwzględnieniem dostępności m.in. dla osób niepełnosprawnych. Stosowanie tej zasady ma szczególne znaczenie podczas wdrażania priorytetów w zakresie transportu publicznego oraz infrastruktury społecznej. Zasada równości szans jest brana pod uwagę również przy wyborze projektów, jednak ze względu na infrastrukturalny charakter POLiŚ bezpośrednie dostosowanie inwestycji do potrzeb kobiet lub mężczyzn nie stanowi głównego elementu inwestycji.

Zasada równości szans jest przestrzegana również w przypadku równego dostępu do informacji na temat realizacji POLiŚ – między innymi poprzez umieszczanie informacji na stronach internetowych administrowanych przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju (www.mir.gov.pl, www.pois.gov.pl). Na stronach internetowych zamieszczane są m.in. informacje o stanie realizacji Programu, informacje o planowanych i trwających oraz zakończonych naborach wniosków w trybie konkursowym, zamieszczane są również informacje dotyczące aktualizacji listy projektów indywidualnych. Dodatkowo, strona internetowa www.pois.gov.pl jest dostosowana do potrzeb osób niedowidzących.

PRZYKŁADY DOBRYCH PRAKTYK STOSOWANYCH W POSZCZEGÓLNYCH SEKTORACH

Realizacja działań w **sektorze środowiska** przyczynia się między innymi do promowania równości szans poprzez umożliwienie większej liczbie ludności dostępu do systemów kanalizacji zbiorczej oraz oczyszczalni ścieków, zgodnie z wymogami dyrektywy Rady 91/271/EWG w sprawie *oczyszczania ścieków komunalnych*. Ponadto beneficjenci realizując projekty związane z ograniczaniem negatywnych skutków antropopresji na ekosystemy uwzględniają rozwiązania dostosowane do

wymogów osób z ograniczoną możliwością poruszania się. Należy również podkreślić, że korzyści płynące ze zrealizowanych projektów, w postaci poprawy jakości poszczególnych komponentów środowiska, odczuwane są bez wyjątku przez wszystkich obywateli.

W **sektorze transportu** wszystkie złożone projekty zakładają realizację inwestycji przy jednoczesnym zastosowaniu rozwiązań technicznych skutecznie spełniających założenia polityki równości szans. Podróżujący niezależnie od pociągu oraz stopnia sprawności mają jednakowy dostęp do infrastruktury transportowej.

PONIŻEJ PRZYKŁADY STOSOWANYCH PRAKTYK:

- podczas realizacji projektów transportowych powstają elementy poprawiające dostępność drogi dla osób niepełnosprawnych i osób z wózkami z dziećmi, takie jak: obniżone krawężniki, chodniki czy obniżone nawierzchnie wysepek środkowych w rejonie przejść dla pieszych. Przystanki i stacje (metra) zaopatrzone w windy przystosowane do potrzeb osób z ograniczoną możliwością poruszania się. Powstają również kładki dla pieszych w ciągu dróg krajowych, które poprawiają bezpieczeństwo pieszych i rowerzystów a także stanowią ułatwienie dla osób niepełnosprawnych oraz osób w podeszłym wieku. Ponadto na budowanych odcinkach autostrad powstają oraz powstaną Miejsca Obsługi Podróżnych zapewniające udogodnienia dla opiekunów z dziećmi. Łatwiejszy jest również dostęp do informacji na przystankach, węzłach przesiadkowych oraz w taborze dzięki zastosowanym systemom audiowizualnym oraz informacji głosowej;
- warto również wskazać na zakup niskopodłogowych taborów tramwajowych, które znacznie ułatwią korzystanie z komunikacji miejskiej osobom niepełnosprawnym, starszym oraz opiekunom z dziećmi. Nadwozie tramwaju jest wykonane w części pasażerskiej, jako całkowicie niskopodłogowe, gdzie podłoga na całej długości jest całkowicie płaska lub zmienia łagodnie i bezstopniowo swoją wysokość. W tramwaju w rejonie drzwi wyposażonych w platformę dla wózków inwalidzkich, znajduje się wolna powierzchnia przeznaczona dla wózków inwalidzkich i wózków dziecięcych, z jednym stanowiskiem do mocowania wózka inwalidzkiego wyposażonym w pas bezpieczeństwa. Przy drzwiach dwuskrzydłowych tramwaj posiada wysuwaną przy pomocy własnego napędu platformę dla inwalidy. Platforma umożliwia wsiadanie i wysiadanie inwalidów na wózek inwalidzki z poziomu platformy przystankowej. Drzwi części pasażerskiej tramwaju są tak rozmieszczone, aby szerokość szczeliny występująca między krawędzią wejścia a krawędzią peronu przystankowego była możliwie mała. Poręcze, uchwyty i kolumny swoją ilością i rozmieszczeniem zapewniają wszystkim pasażerom (w tym niepełnosprawnym) utrzymanie równowagi w czasie jazdy. W tramwajach są wyznaczone dwa miejsca siedzące dla niepełnosprawnych, zlokalizowane w sąsiedztwie drugich drzwi, dla których zapewniono dostateczną liczbę uchwytów dla dojścia z przytrzymaniem się, przycisk do informowania o zamiarze wsiadania osoby niepełnosprawnej jest umieszczony na płacie pierwszych drzwi dwuskrzydłowych, na zewnątrz tramwaju. Przyciski do informowania motorniczego o zamiarze wsiadania i wysiadania osoby niepełnosprawnej wyraźnie różnią się w dotyku od pozostałych przycisków związanych z obsługą drzwi. Przyciski wewnętrzne związane z obsługą drzwi i informowaniem o zamiarze wysiadania osoby niepełnosprawnej posiadają dodatkowe oznaczenie funkcji na przycisku w alfabecie Braille'a oraz sygnalizację dźwiękową potwierdzającą ich użycie. Tramwaje są wyposażone w system wizualnej i głosowej informacji pasażerskiej oraz dodatkowe tablice informacji pasażerskiej, przystosowaną dla potrzeb osób słabo widzących;
- terminale portów lotniczych projektowane są z myślą o zapewnieniu komfortu wszystkim grupom społecznym, posiadają one odpowiednie wejścia do budynku, pomieszczenia sanitarne przystosowane dla niepełnosprawnych, wyposażone w przewijaki dla niemowląt, szerokie korytarze bez przewężeń zapewniające swobodne poruszanie się;
- usuwanie wszelkich barier architektonicznych na przystankach i peronach. W celu ułatwienia korzystania z komunikacji osobom z niepełnosprawnością wzrokową (niedowidzący) przystanki wyposażane są w informacje głosową. Zapewniane jest również wygłaszanie komunikatów dla pasażerów w językach obcych. W toaletach dla niepełnosprawnych stosowane są m.in.: przyciski alarmowe, sygnalizatory optyczno-akustyczne.

Ponadto, projekty realizowane w ramach sektora transportu, pozytywnie wpływają na realizację polityki równości szans m.in. poprzez zwiększenie spójności terytorialnej regionów Polski, dzięki czemu wyrównywane są różnice rozwojowe zarówno pomiędzy poszczególnymi częściami kraju jak i Unią Europejską. Zwiększa się również dostępność dużych ośrodków miejskich dla terenów mniej zurbanizowanych i słabszych gospodarczo, co pomaga w wyrównywaniu szans rozwojowych oraz zmiany strukturalne na obszarach wiejskich. Cele polityki równości szans są realizowane poprzez zwiększenie dostępności ważnych ośrodków miejskich o znaczeniu europejskim oraz realizowanych tam usług osobom niepełnosprawnym poprzez dostosowywanie oferty przewozowej dla tych osób.

Realizacja projektów w **sektorze energetyki** ma neutralny wpływ na promowanie zasady równości szans, a treść Szczegółowego Opisu priorytetów w zakresie priorytetu IX i X nie narusza zasady równości szans i uzgodnień partnerskich.

W **sektorze kultury** na etapie oceny wniosków priorytetowo traktowane są inwestycje, których elementem są zmiany techniczne istniejącej infrastruktury oraz inwestycje polegające na tworzeniu nowej infrastruktury, które sprzyjają poprawie dostępności dla osób niepełnosprawnych.

Projekty wdrażane w ramach **sektora ochrona zdrowia** zapewniają brak dyskryminacji na poszczególnych etapach wdrażania. Wiąże się to z zapobieganiem wszelkim przejawom dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Podczas oceny wniosków o dofinansowanie premiowane są projekty, w których elementem inwestycji są zmiany techniczne istniejącej lub tworzenie nowej infrastruktury, korzystnie wpływające na poprawę dostępności dla osób niepełnosprawnych. W trakcie oceny priorytetowo traktowane były projekty, w których przewidziano udogodnienia zapewniające pozytywny wpływ na politykę równości szans (np. odrębne łazienki/szatnie dla kobiet i mężczyzn, przewidziane miejsca do przewijania i karmienia dzieci). Podczas przeprowadzanej oceny merytorycznej II stopnia, jednym z weryfikowanych elementów była ocena projektu w zakresie zastosowania rozwiązań technicznych pod kątem dostosowania obiektów do potrzeb pacjentów, w szczególności osób niepełnosprawnych (np. oznaczenia dla niedowidzących, inne dostosowania dla niewidomych, niedosłyszących, głuchoniemych, upośledzonych a także wszelkie dodatkowe rozwiązania architektoniczno-budowlane korzystnie wpływające na poprawę warunków osób niepełnosprawnych).

Należy podkreślić, że dostęp do powstałej infrastruktury medycznej nie jest ograniczany ze względu na płeć, rasę, pochodzenie etniczne, religię, światopogląd, niepełnosprawność, wiek oraz orientację seksualną.

W ramach wszystkich projektów realizowanych w **sektorze szkolnictwa wyższego** przewidziane są rozwiązania sprzyjające zapewnieniu równości szans w dostępie do instytucji szkolnictwa wyższego. beneficjenci deklarują równy dostęp kobiet i mężczyzn do studiowania, przyjmując jako jedyne kryterium stosowane podczas rekrutacji na studia oraz w procesie zatrudniania przygotowanie merytoryczne oraz wiedzę naukową. Specjalne udogodnienia przewidziano także dla studiujących rodziców – np. miejsca do przewijania i karmienia dzieci lub też odrębne szatnie i łazienki. W rozwiązaniach architektoniczno-budowlanych korzystnie wpływające na poprawę warunków funkcjonowania osób niepełnosprawnych lub osób z ograniczoną możliwością poruszania się zastosowano takie rozwiązania jak: specjalne podjazdy, przejścia i windy umożliwiające dojazd wózkom inwalidzkim, oznaczenia dla niedowidzących, dostosowane sanitariaty, ułatwienia komunikacyjne, specjalne miejsca w audytoriach oraz inne udogodnienia dla osób niewidomych, niesłyszących i głuchoniemych. Przewidziano także stanowiska laboratoryjne przeznaczone dla osób niepełnosprawnych, w tym dla osób niedowidzących, niedosłyszących lub z ograniczeniami ruchowymi.

2.2.2 ZASADA PARTNERSTWA W PROGRAMIE

Zasada partnerstwa w Programie nakłada obowiązek jak najściślejszej współpracy między KE a odpowiednimi władzami i instytucjami szczebla krajowego, regionalnego i lokalnego, uczestniczącymi w przygotowaniu i realizacji działań w ramach funduszy europejskich. **Na każdym etapie tworzenia POLiS w prace nad ostatecznym kształtem dokumentów zaangażowani są partnerzy społeczni.** Partnerstwo instytucjonalne jest szczególnie widoczne na etapie aktualizacji

LPI, w pracach Komitetu Monitorującego POLiŚ 2007-2013 oraz przy przeprowadzaniu badań ewaluacyjnych.

Dotychczas **procesowi konsultacji poddany został m.in. Program Operacyjny, projekt prognozy oddziaływania POLiŚ na środowisko, jak również kolejne wersje LPI dla POLiŚ**. Przeprowadzono również ewaluację zewnętrzną projektu POLiŚ, badając m.in. stopień w jakim POLiŚ odpowiada na realne problemy społeczno-gospodarcze oraz spójność zewnętrzną (inne dokumenty i strategię), jak i wewnętrzną POLiŚ. W wyniku tych konsultacji i ewaluacji **uwzględniono wiele postulatów i propozycji środowisk społecznych i gospodarczych, samorządów województw, a także partnerów społeczno-gospodarczych**. Uczestnikami konsultacji były osoby reprezentujące zainteresowane środowiska: organizacje społeczne i gospodarcze, instytucje pozarządowe (również ekologiczne), środowiska eksperckie i profesjonalno-akademiczne, jednostki naukowe (placówki naukowe PAN, szkoły wyższe, jednostki badawczo-rozwojowe), jednostki samorządu terytorialnego, administrację rządową, parlamentarzystów, a także instytucje realizujące projekty w ramach perspektywy finansowej 2004-2006.

W roku 2013 **LPI** poddana została trzykrotnym konsultacjom społecznym. Celem konsultacji było zebranie opinii i uwag wszystkich środowisk na temat nowych projektów indywidualnych proponowanych do wsparcia w ramach POLiŚ. W konsultacjach mogli wziąć udział wszyscy zainteresowani, a w szczególności przedstawiciele samorządów terytorialnych, partnerów społeczno-gospodarczych, administracji rządowej, organizacji pozarządowych i środowisk akademickich.

Zasada partnerstwa realizowana jest również poprzez wdrażanie w ramach Programu projektów, których beneficjentami są organizacje non profit (m.in. stowarzyszenia, organizacje pożytku publicznego), uczelnie, jednostki naukowe.

W fazie wdrażania oraz monitorowania Programu **zasada partnerstwa jest realizowana poprzez zapewnienie udziału przedstawicieli partnerów społeczno-gospodarczych w pracach Komitetu Monitorującego POLiŚ 2007-2013**.

Wytyczne Ministra Rozwoju Regionalnego dotyczące komitetów monitorujących określają procedurę wyboru partnerów społeczno-gospodarczych do składu członkowskiego komitetów, tak by zapewnić poszczególnym sektorom gospodarki szeroką reprezentację odpowiadającą specyfice Programu.

W posiedzeniach Komitetu Monitorującego uczestniczy strona rządowa, samorządowa, jak i partnerzy społeczni i gospodarczy oraz przedstawiciele organizacji pozarządowych. Przy powoływaniu członków bierze się pod uwagę dążenie do zrównoważonego udziału strony rządowej, samorządowej, partnerów społecznych i gospodarczych oraz jak najwyższej efektywności ich pracy. Podczas posiedzeń Komitetu prezentowany jest aktualny stan realizacji Programu, wyniki przeprowadzonych badań ewaluacyjnych, poruszane są również inne istotne kwestie mające wpływ na wdrażanie Programu. Do zadań Komitetu należy m.in. rozpatrywanie i zatwierdzanie kryteriów wyboru projektów oraz zatwierdzanie ewentualnych zmian tych kryteriów czy zatwierdzanie sprawozdań rocznych z realizacji POLiŚ oraz zmian Programu. Szczegółowa informacja na temat prac Komitetu znajduje się w **punkcie 2.7 MONITOROWANIE I OCENA**.

W fazie realizacji projektu zasada partnerstwa realizowana jest poprzez udział społeczeństwa w procesie oceny oddziaływania inwestycji na środowisko. Włączenie społeczeństwa w procedurę oceny oddziaływania na środowisko dla planowanego przedsięwzięcia jest jednym z najważniejszych elementów tego procesu. Obowiązek zapewnienia udziału społeczeństwa spoczywa na organie administracyjnym prowadzącym postępowanie w sprawie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Zgodnie z obowiązującymi przepisami społeczeństwo może mieć wpływ w dokumenty towarzyszące uzyskiwaniu decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach i ocenie oddziaływania na środowisko planowanego przedsięwzięcia. Na zakończenie udziału społeczeństwa w procesie oceny podawana jest opinii publicznej informacja o wydaniu decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach oraz możliwościach zapoznania się z jej treścią.

W działania ewaluacyjne POLiŚ zaangażowana jest m.in. Grupa Sterująca Ewaluacją Programu. W skład Grupy Sterującej Ewaluacją wchodzi przedstawiciele IZ, wszystkich instytucji pośredniczących (ewentualnie IW, gdy taką decyzję podjęła dana instytucja pośrednicząca), Krajowej Jednostki Oceny. Formuła pracy Grupy umożliwia włączanie w jej skład również **ekspertów i partnerów społeczno-gospodarczych**. Zadaniem Grupy jest identyfikowanie obszarów badawczych, opiniowanie dokumentów ewaluacyjnych i podział środków na ewaluację, jak również konsultacje dotyczące wniosków i rekomendacji formułowanych w wyniku realizacji badań ewaluacyjnych. Wyniki prac Grupy zostały opisane w **punkcie 2.7 MONITOROWANIE I OCENA**.

2.3 NAPOTKANE ZNACZĄCE PROBLEMY ORAZ PODJĘTE ŚRODKI ZARADCZE

Główne problemy utrudniające wdrażanie POLiŚ w roku sprawozdawczym oraz mogące mieć wpływ na efektywne wdrażanie Programu w przyszłości, zostały opisane w odpowiednich punktach w **rozdziale 3** REALIZACJA W PODZIALE NA PRIORYTETY.

2.4 ZMIANY W KONTEKŚCIE REALIZACJI PROGRAMU OPERACYJNEGO

SYTUACJA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA W 2013 ROKU

TENDENCJE W GOSPODARCE

Rok 2013 był trudny dla polskiej gospodarki z powodu odczuwalnego spowolnienia aktywności ekonomicznej. Wzrost PKB był niższy niż w 2012 r., tym niemniej sporo pozytywnych zjawisk miało miejsce zwłaszcza w sektorze przedsiębiorstw. Produkcja sprzedana przemysłu była wyższa o 2,3%, sprzedaż detaliczna o 2,5%, sprzedaż usług w transporcie o 4,8%, a w łączności o 2,4%. Wyniki finansowe badanych przez GUS przedsiębiorstw były lepsze niż w 2012 r., np. wzrost wyniku finansowego netto wynosił 12,2%. Większy odsetek podmiotów gospodarczych niż w 2012 r. zakończył rok zyskiem netto (prawie 80%). Również większy odsetek firm (50%) prowadził sprzedaż na eksport. Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw zwiększyły się w 2013 r. o 6,1% w porównaniu z poprzednim rokiem, po niewielkim spadku w 2012 r. Znacząco zwiększyła się liczba inwestycji rozpoczętych oraz ich wartość kosztorysowa po spadku obserwowanym przed rokiem.

Za korzystne należy uznać wstępne wyniki handlu zagranicznego. Obroty towarowe handlu zagranicznego liczone w PLN po stronie eksportu zwiększyły się o 5,8% (w cenach bieżących), a po stronie importu nie uległy zmianie. W wyniku wyższej dynamiki eksportu niż importu, znacznie poprawiło się ujemne saldo wymiany. Wzrosły obroty ze wszystkimi grupami krajów za wyjątkiem importu z krajów Europy Środkowo-Wschodniej.

Wzrost cen towarów i usług konsumpcyjnych w 2013 r. był dużo słabszy niż w 2012 r. (0,9% wobec 3,7%), głównie na skutek niższego tempa wzrostu cen żywności oraz towarów i usług związanych z mieszkaniem. Spadły ceny towarów i usług w łączności, odzieży i obuwiu oraz w zakresie transportu. Ceny producentów w przemyśle i budownictwie były niższe niż rok wcześniej odpowiednio o 1,3% i 1,8%.

Mimo ożywienia aktywności ekonomicznej w ostatnich miesiącach roku, tempo wzrostu PKB w Polsce wyniosło¹⁶ 1,6%, tj. mniej niż w latach poprzednich (1,9% w 2012 r., 4,5% w 2011 r., 3,9% w 2010 r.). Polska nadal rozwijała się szybciej niż UE. Według wstępnych danych Eurostatu, wzrost PKB w 2013 r. w UE wyniósł zaledwie 0,1% po recesji rzędu minus 0,4% w 2012 r. Prognozy KE¹⁷ na lata 2014-2015 zakładają, że gospodarka europejska będzie stopniowo odbudowywać się, a wzrost PKB UE ma wynieść odpowiednio 1,5% i 2% (w Polsce – 2,9% oraz 3,1%).

W całym okresie członkostwa Polski w UE zmniejszał się dystans dzielący nasz kraj od średniego unijnego poziomu rozwoju gospodarczego mierzonego PKB na mieszkańca z uwzględnieniem różnic w sile nabywczej walut. W 2012 r. wskaźnik ten wyniósł dla Polski 66% średniej UE-27 (67% UE-28). Co więcej, w zakresie tempa konwergencji z UE w okresie obecnej perspektywy finansowej, Polska

¹⁶ Większość przytaczanych danych statystycznych za 2013 rok to dane wstępne lub szacunki GUS.

¹⁷ EC Winter Forecast 2014, Bruksela, marzec 2014.

wyprzedziła pozostałe nowe kraje członkowskie. Wyniki modelowania makroekonomicznego wskazują, że wpływ funduszy unijnych na wskaźnik konwergencji wynosił ponad 4 p.p.

W całym okresie członkostwa Polski w UE procesy wzrostu gospodarczego miały miejsce we wszystkich polskich regionach, z tym, że w regionach słabszych ekonomicznie procesy te przebiegały wolniej, na skutek czego średnie wojewódzkie zróżnicowanie poziomu PKB na mieszkańca (wskaźnik dyspersji) zwiększyło się do poziomu 22,3% w 2012 r., pozostając jednak poniżej poziomu prognozowanego w NSRO na 2013 r. (25%).

ZASOBY I JAKOŚĆ KAPITAŁU LUDZKIEGO, RYNEK PRACY

Rok 2013 był kolejnym rokiem kontynuacji niekorzystnych tendencji demograficznych. Według szacunków GUS, w końcu 2013 r. ludność Polski liczyła 38 496 tys. osób, tj. mniej o około 37 tys. w stosunku do populacji z końca 2012 r. Oznacza to, że rok 2013 był drugim z kolei, w którym liczba ludności zmniejszała się, po notowanym wcześniej w latach 2008-2011 wzroście. Tempo przyrostu rzeczywistego było ujemne (-0,1%), na skutek ujemnego przyrostu naturalnego (-15 tys.), a także ujemnego salda migracji zagranicznych na pobyt stały (-22 tys., tj. ponad 3-krotnie więcej niż w 2012 r.).

Zgodnie z wieloletnim trendem, w strukturze wiekowej ludności zwiększał się udział osób starszych (osoby w wieku 65 lat i więcej stanowiły 14,3% ogólnej populacji wobec 12,4% w 2000 r.), kosztem grup ludności w wieku przed i produkcyjnym. Niekorzystne zmiany w strukturze wieku ludności, wspólne dla większości społeczeństw europejskich, stanowią poważne wyzwanie dla polityk publicznych. Nadal zwiększała się długość życia kobiet i mężczyzn, wynosiła ona w 2012 r. odpowiednio 81 i 72,7 lat, tj. więcej niż zakładano w NSRO na 2013 rok.

Nadal zmniejszała się liczba ludności miast i udział ludności miejskiej w ogólnej liczbie ludności kraju - wskaźnik urbanizacji zmniejszył się do 60,5% w 2013 r. (w 2011 r. wynosił 60,7%), natomiast sukcesywnie rosła liczba ludności zamieszkałej na terenach wiejskich, zwłaszcza wokół dużych miast.

Dostępne z pewnym opóźnieniem dane dotyczące wykształcenia ludności wskazują na pozytywne trendy w tym zakresie, zgodne z kierunkiem zakładanym w NSRO. Przykładowo, zwiększył się odsetek absolwentów szkół wyższych na kierunkach matematycznych, przyrodniczych i technicznych (do prawie 35% w 2012 r. podczas gdy wskaźnik docelowy na 2013 r. wynosił 31%), a także odsetek kobiet (do 25,4%) i mężczyzn (do 17,5%) posiadających wyższe wykształcenie, przy zakładanych w NSRO poziomach odpowiednio 18% i 15%. Natomiast znacznie poniżej poziomów docelowych kształtował się udział populacji, zarówno kobiet, jak i mężczyzn uczestniczących w kształceniu i szkoleniu (mniej niż 5% wobec zakładanych 10%).

Na rynku pracy nadal utrzymywała się trudna sytuacja. Według szacunkowych danych, liczba pracujących w gospodarce narodowej była wyższa o 0,6% niż przed rokiem, ale w sektorze przedsiębiorstw obniżyła się o 1,0%. Największy spadek odnotowano w budownictwie – o 8,7%, mniejszy - między innymi w obsłudze rynku nieruchomości, w zakwaterowaniu i gastronomii oraz w przetwórstwie przemysłowym. Koniec roku przyniósł pewne symptomy poprawy na rynku pracy: w sektorze przedsiębiorstw zwalniało tempo spadku zatrudnienia, a w ostatnich miesiącach roku odnotowano nieznaczny wzrost przeciętnego zatrudnienia.

Według wstępnych danych za 2013 r. z Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL), współczynnik aktywności zawodowej (55,9%) i wskaźnik zatrudnienia (50,2%) ludności w wieku 15 lat i więcej kształtowały się na poziomie poprzedniego roku. Dla grupy wiekowej 15-64 lata uzyskano zakładany w NSRO wskaźnik zatrudnienia na poziomie 60%. W zauważalnym stopniu wzrósł wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 55-64 (z 38,7% w 2012 r. do 40,6% w 2013 r.), znacznie powyżej poziomu docelowego 35% zakładanego w NSRO na 2013 r.

Wyniki modelowania makroekonomicznego wskazują, że wpływ funduszy unijnych na wskaźnik zatrudnienia wynosił około 3 p.p.

ZMIANY W SYSTEMIE PRAWNYM MAJĄCE WPŁYW NA REALIZACJĘ PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO

USTAWA Z DNIA 1 LIPCA 2011 R. O ZMIANIE USTAWY O UTRZYMANIU CZYSTOŚCI I PORZĄDKU W GMINACH ORAZ NIEKTÓRYCH INNYCH USTAW (Dz. U. NR 152, POZ. 897)

Ww. ustawa weszła w życie 1 stycznia 2012 r. Niemniej jednak, ustanowione przedmiotowym aktem nowe regulacje prawne w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi były wdrażane w 2013 r.

Celem tej ustawy jest **zmiana** dotychczasowego **systemu gospodarowania odpadami komunalnymi**, m.in. poprzez zmianę relacji między właścicielem nieruchomości, na której powstają odpady, podmiotem odbierającym odpady komunalne od właścicieli nieruchomości a gminą, a tym samym wprowadzenie większej konkurencji w zakresie zbiórki odpadów oraz budowania i zarządzania instalacjami do przetwarzania odpadów komunalnych. Przygotowywanie nowych projektów wymagało w pierwszej kolejności stosowania procedur przetargowych, co do zasady, z wykluczeniem możliwości powierzania realizacji inwestycji w wyżej opisanym zakresie podmiotom wewnętrznym gmin tj. ich spółkom komunalnym. Efektem takich uregulowań powinna być zwiększona efektywność inwestycji.

Jednocześnie jednak przepisy przejściowe ww. ustawy minimalizują ewentualne negatywne efekty w odniesieniu do projektów realizowanych obecnie przez spółki komunalne pozwalając na zakończenie rozpoczętych przez te spółki inwestycji i kontynuowanie działalności w odniesieniu do zrealizowanych już projektów na dotychczasowych zasadach.

2.5 ZASADNICZE MODYFIKACJE NA MOCY ART. 57 ROZPORZĄDZENIA (WE) NR 1083/2006

W okresie sprawozdawczym nie stwierdzono przypadków zasadniczych modyfikacji o których mowa w art. 57 rozporządzenia nr 1083/2006 z 11 lipca 2006 r. *ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1260/1999.*

2.6 KOMPLEMENTARNOŚĆ Z INNYMI INSTRUMENTAMI

Jednym z warunków zwiększenia efektywności Programu jest przyjęcie rozwiązań zapewniających koordynację działań, w tym służących realizacji projektów komplementarnych. W systemie zarządzania POIiŚ zasada komplementarności opisana została w aspekcie komplementarności wewnętrznej (pomiędzy osiami priorytetowymi) oraz zewnętrznej, z innymi działaniami realizowanymi w ramach Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia 2007-2013, jak również działaniami finansowanymi z EFRROW i EFR w Programach Operacyjnych Wspólnej Polityki Rolnej oraz Wspólnej Polityki Rybackiej (PROW, PO RYBY 2007-2013). Opis mechanizmów koordynacji i komplementarności w Programie został zawarty w części ogólnej, a następnie przeniesiony na poziom poszczególnych osi priorytetowych. Jednocześnie w dokumencie krajowym, pn. *Szczegółowy opis priorytetów POIiŚ* opis komplementarności dotyczy poszczególnych działań Programu i jest integralnym elementem karty poświęconej danemu działaniu oraz znajduje odwołanie w kryteriach wyboru projektów.

2.6.1 WPŁYW DZIAŁALNOŚCI KM, INSTYTUCJI I GRUP NA ZAPEWNIENIE KOORDYNACJI I KOMPLEMENTARNOŚCI

KOMITET KOORDYNACYJNY NSRO

Naczelną funkcję w zakresie koordynacji działań pomiędzy Programami Operacyjnymi polityki spójności oraz Wspólnej Polityki Rolnej oraz Wspólnej Polityki Rybackiej pełni Komitet Koordynacyjny Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007-2013 (KK NSRO). KK NSRO, podczas swoich cyklicznych posiedzeń lub działając w trybie obiegowym, umożliwia współdziałanie i uzgadnianie stanowisk poszczególnych instytucji zarządzających w zakresie m.in. wypracowywania rozwiązań wzmacniających efektywność mechanizmów koordynacji i komplementarności wsparcia.

GRUPA ROBOCZA DS. KOORDYNACJI I KOMPLEMENTARNOŚCI

Zadania KK NSRO w zakresie koordynacji i komplementarności interwencji są w szczególności sposobem wspierane przez *Grupę roboczą ds. koordynacji i komplementarności*, funkcjonującą przy KK NSRO. Przedmiotem posiedzeń grupy jest m.in. bieżąca analiza uwarunkowań instytucjonalnych i prawnych mających wpływ na realizację zasady komplementarności projektów, w tym wniosków płynących z realizowanych badań ewaluacyjnych. Efektem prac grupy roboczej są bieżące rekomendacje, adresowane do KK NSRO oraz instytucji zarządzających Programami Operacyjnymi służące poprawie koordynacji i tworzeniu warunków dla upowszechniania zasady komplementarności w projektach unijnych.

2.6.2 MECHANIZMY I NARZĘDZIA SŁUŻĄCE ZAPEWNIENIU KOORDYNACJI I KOMPLEMENTARNOŚCI WSPARCIA

KOMPLEMENTARNOŚĆ Z POKL

W zakresie komplementarności międzyfunduszowej, można wskazać na uzupełnianie się działań finansowanych z EFRR dotyczących wsparcia infrastruktury ochrony zdrowia z działaniami o charakterze miękkim finansowanymi z EFS w PO Kapitał Ludzki. W obu programach realizowane są projekty mające na celu rozwój systemu ratownictwa medycznego, przy czym w POLiŚ wspierana jest baza infrastrukturalna ratownictwa, natomiast w POKL realizowane są działania „miękkie”, takie jak doskonalenie kadr (szkolenia personelu, poprawa niezbędnych kwalifikacji m.in. lekarzy, dyspozytorów medycznych, personelu pomocniczego) oraz podnoszenie potencjału zarządzania ratownictwem. Projekty prowadzone w ramach POKL pozwalają przygotować personel medyczny do pracy w obiektach wybudowanych/wyremontowanych w ramach POLiŚ i na specjalistycznym sprzęcie medycznym, który został dofinansowany z POLiŚ. Poprawa kwalifikacji lekarzy, pielęgniarek i ratowników medycznych wzmacnia zdolności systemu ratownictwa medycznego do skutecznego reagowania.

Wysoki poziom komplementarności pomiędzy funduszami można również wykazać w odniesieniu do wsparcia szpitali i placówek wysokospecjalistycznych w ramach działań 12.2 POLiŚ i działań podnoszących kwalifikacje personelu tych placówek z poddziałania 2.3.2 POKL. Wsparcie EFS realizuje komplementarny do POLiŚ cel związany z poprawą zdolności systemu do skutecznego reagowania i świadczenia usług na najwyższym poziomie.

Warto również wskazać na komplementarny charakter działań EFS w odniesieniu do finansowanej w POLiŚ ze środków EFRR infrastruktury szkolnictwa wyższego.

KOMPLEMENTARNOŚĆ Z PROW

PROW stanowi istotne uzupełnienie działań dotyczących ochrony wód przed zanieczyszczeniami, gospodarowania odpadami, ochrony przed skutkami ekstremalnych zjawisk pogodowych, ochrony różnorodności biologicznej, jak również edukacji ekologicznej, które były finansowane w ramach priorytetów I-V POIiŚ.

Za istotne uzupełnienie działań finansowanych w ramach priorytetów I-V POIiŚ (w szczególności działania 1.1, 2.1, 4.2, 4.4 i 4.6 POIiŚ) można uznać instrumenty PROW na rzecz rozwoju rolnictwa ekologicznego, modernizacji gospodarstw rolnych w celu poprawy warunków ochrony środowiska, jak również wdrażania modelu zintegrowanej produkcji, która kładzie duży nacisk na aspekty ochrony środowiska. Udzielone w ramach PROW wsparcie może mieć istotny wpływ na ograniczenie ilości zanieczyszczeń odprowadzanych do wód z terenów rolniczych oraz ograniczenie ilości odpadów powstających w rolnictwie.

KOMPLEMENTARNOŚĆ Z RPO

W sektorze środowiska zostało przeprowadzone badanie ewaluacyjne *Komplementarność przedsięwzięć dotyczących ochrony środowiska w POIiŚ (priorytet I-V) z projektami środowiskowymi realizowanymi w ramach innych osi POIiŚ, 16 RPO, PROW oraz WPRYB*. Zgodnie z analizą przeprowadzoną w 2012 r. w ramach ww. badania ewaluacyjnego znaczna liczba projektów wdrażanych w ramach RPO ma wpływ na realizację celów określonych dla priorytetów I-V POIiŚ. Zidentyfikowano 1 775 projektów RPO, które z uwagi na swój zakres oraz charakter wpisują się w cele działań I-V POIiŚ, w tym 647 projektów RPO komplementarnych w stosunku do I priorytetu POIiŚ.

W ramach priorytetu I POIiŚ wspierane są głównie przedsięwzięcia zmierzające do zapewnienia skutecznych i efektywnych systemów zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych w aglomeracjach powyżej 15 tys. RLM. W ramach 16 regionalnych Programów Operacyjnych, poprzez realizację projektów indywidualnych, ze środków EFRR realizowane są zadania dotyczące budowy, rozbudowy lub modernizacji oczyszczalni ścieków w aglomeracjach od 2 do 15 tys. RLM.

Przykładem wykorzystania środków POIiŚ i RPO w zakresie ochrony środowiska jest Gmina Grudziądz. Projekt realizowany w ramach działania 1.1 POIiŚ *Ochrona Zlewni rzeki Osy i Wisły na terenie Gminy Grudziądz - etap I*, stanowił uzupełnienie projektu realizowanego w ramach działania 2.1. RPKP *Ochrona Zlewni rzeki Osy i Wisły na terenie Gminy Grudziądz – I etap*. Dzięki współdziałaniu POIiŚ i RPO na terenie Gminy Grudziądz udało się zrealizować dwuetapowy projekt dotyczący zaopatrzenia obszaru gminy w infrastrukturę wodociągową i kanalizacyjną.

2.6.3 CROSS-FINANCING

Informacje na temat stosowania zasady cross-finansingu zostały przedstawione w **rozdziale III REALIZACJA W PODZIALE NA PRIORYTETY W punkcie 3.5.3 REALIZACJA CELÓW I ANALIZA POSTĘPÓW**.

2.6.4 KOORDYNACJA I KOMPLEMENTARNOŚĆ JAKO PRZEDMIOT BADAŃ EWALUACYJNYCH

Ocena realizacji projektów transportowych finansowanych z POIiŚ na podstawie przeprowadzonych badań ewaluacyjnych **wskazuje na prawidłową realizację zasady komplementarności** w odniesieniu do inwestycji współfinansowanych ze środków unijnych z inwestycjami finansowanymi z innych źródeł. Ze zgromadzonych danych wynika, że cele polityki spójności były realizowane prawidłowo m.in. dzięki koordynacji i spójności działań w powyższym zakresie. Oznacza to, że w latach 2004–2013 (2015) ze środków UE zrealizowane zostały te odcinki autostrad i dróg ekspresowych, które trudno byłoby wykonać bez unijnego wsparcia. Ewaluatorzy

podkreślają, że spojrzenie kompleksowe dokonane od strony ostatecznych efektów wskazuje, że udało się skoncentrować środki UE na kilku najważniejszych szlakach drogowych oraz, że dokonano tego w sposób komplementarny do innych źródeł finansowania oraz do istniejącej już wcześniej infrastruktury. Dotyczy to w szczególności autostrad A2 i A4. Mniej korzystny jest bilans inwestycji na A1 (pozostawiony kluczowy fragment Tuszyn-Pyrzowice) oraz na drodze ekspresowej S7. W przypadku inwestycji na A1, A2 i A4 czynnikiem dodatkowo wzmacniającym efekt poprawy dostępności była komplementarność względem odcinków powstałych wcześniej lub powstających równolegle (w tym ze środków innych niż unijne).

O znaczącej **komplementarności** na poziomie projektów można mówić w przypadku projektów z **zakresu ochrony środowiska** (priorytety I-V POIiŚ). Z przeprowadzonego w 2012 r. badania ewaluacyjnego wynika, że znaczna liczba projektów wdrażanych w ramach RPO ma wpływ na realizację celów określonych dla priorytetów I-V POIiŚ. Dla przykładu w ramach RPO zidentyfikowano 362 projekty, które z uwagi na swój zakres oraz charakter wpisują się w cele priorytetu IV POIiŚ. Beneficjenci jako najbardziej atrakcyjny mechanizm wsparcia komplementarności wskazali możliwość pozyskania środków finansowych na przygotowanie kompleksowych programów, które obejmują realizację projektów komplementarnych. Jednocześnie, z badania wynika, że istnieje konieczność większej koordynacji działań dotyczących szeroko rozumianej ochrony środowiska i przeciwdziałania zagrożeniom, realizowanych w ramach różnych programów. Szczególnie istotne wydaje się ścisłe koordynowanie działań w zakresie ochrony przeciwpowodziowej i melioracji wodnych oraz wykorzystania biomasy, jako surowca energetycznego. Ponadto istotną rolę pełnią działania na rzecz bliższej współpracy pomiędzy instytucjami przygotowującymi programy, w ramach których finansowane będą projekty dotyczące ochrony środowiska.

KOMPLEMENTARNOŚĆ I SYNERGIA W PROJEKTACH – WNIOSKI DLA POIiŚ 2014-2020

W 2013 r. w ramach prac programowych na lata 2014-2020, miały miejsce liczne dyskusje i spotkania dotyczące uwzględnienia zasady komplementarności w ramach przyszłego programu operacyjnego, odpowiednika POIiŚ. Promowanie zasady komplementarności, zwłaszcza na poziomie wdrażanych projektów, powinno służyć racjonalizacji wydatkowania funduszy i większej efektywności prowadzonych działań. W zakresie POIiŚ 2014-2020, opis mechanizmów komplementarności powinien jednak uwzględniać szczególny charakter działań Programu, zwłaszcza w odniesieniu do przedsięwzięć strategicznych dla osiągania celów ogólnokrajowych. Specyfika dużych projektów infrastrukturalnych, jakie są realizowane z Funduszu Spójności, jak też sama logika wsparcia (projekty kluczowe i strategiczne) nie zawsze dopuszczają możliwości ich uwarunkowania realizacyjnego od kryterium komplementarności. Logika interwencji zakładająca działania dostosowawcze po stronie POIiŚ w celu spełnienia zasady komplementarności projektowej nie zawsze będzie mogła znaleźć zastosowanie, gdyż inwestycje takie mają znaczenie pierwotne względem działań podejmowanych np. na poziomie regionalnym. W takich przypadkach szczególne znaczenie ma kompleksowość projektów, zachowanie komplementarności wewnętrznej pomiędzy priorytetami inwestycyjnymi programu, a także realizacja projektów komplementarnych z innymi programami krajowymi, w tym programami operacyjnymi realizowanymi w perspektywie 2007-2013.

W opinii IZ POIiŚ, w celu zapewnienia zasady komplementarności należy przywiązywać jednakowo dużą uwagę do odpowiednich działań na etapie programowania wsparcia jak i jego udzielania. Szczególna odpowiedzialność za zapewnienie komplementarności spoczywa na instytucjach realizujących program, które muszą dysponować odpowiednią wiedzą i doświadczeniem pozwalającym na identyfikację i promowanie projektów o faktycznym (nie tylko deklarowanym) potencjale komplementarności oraz stosowanie odpowiednich rozwiązań wdrożeniowych. Należy zauważyć, że przy tworzeniu programu określana jest deklaratywna komplementarność, natomiast realna komplementarność może zostać zapewniona tylko na poziomie poszczególnych działań w programach operacyjnych poprzez umiejętność ich integrowania. Należy również wziąć pod uwagę, że z punktu widzenia efektywności wykorzystania funduszy, dążenie do komplementarności ma uzasadnienie, gdy jej zakładanym skutkiem jest synergia.

ZASADA KOMPLEMENTARNOŚCI NA ETAPIE PLANOWANIA WSPARCIA – POSTULATY:

- na poziomie programu operacyjnego zasada komplementarności zostanie opisana w sposób, który pozwoli uznać ją za pożądaną, nieodłączną cechę efektów realizacji programu;

- w dokumencie programowym wskazane zostaną instrumenty, które zapewnią komplementarność z innymi programami operacyjnymi (komplementarność zewnętrzna), a także na poziomie programu operacyjnego, pomiędzy osiami priorytetowymi (komplementarność wewnętrzna) oraz pożądane działania promujące podejście komplementarne na poziomie projektów;
- mechanizmy komplementarności opisane w programie oraz w dokumentach wdrożeniowych powinny zmierzać do tego, aby efekty komplementarności już na poziomie konkretnych projektów miały charakter zamierzony i intencjonalny;
- na poziomie programu, opis komplementarności powinien być ogólny i odnosić się do powiązania obszarów interwencji na poziomie celów tematycznych i priorytetów inwestycyjnych na podobnym poziomie ogólności jak w dokumencie KE;
- na poziomie uszczegółowienia, opis komplementarności powinien, oprócz wskazania z jakimi interwencjami dopełnia się planowane przedsięwzięcia, obejmować także:
 - ❖ wskazanie na poziomie każdego działania, innych działań z danego programu oraz działań z innych programów z którymi jest ono komplementarne;
 - ❖ odniesienie się do innych funduszy ujętych we wspólnych ramach strategicznych (WRS);
 - ❖ w przeciwieństwie do perspektywy 2007-2013, opis powinien oprócz wskazania działań komplementarnych zawierać mechanizmy, które zostaną zastosowane w danym działaniu służąc zapewnieniu jego komplementarności ze wskazanymi innymi działaniami.

2.6.5 PRZYKŁADY PROJEKTÓW KOMPLEMENTARNYCH

Przykłady projektów komplementarnych zostały przedstawione w **załączniku XI** do niniejszego *Sprawozdania*.

2.6.6 MECHANIZMY UNIKANIA PODWÓJNEGO FINANSOWANIA DZIAŁAŃ REALIZOWANYCH W RAMACH POLITYKI SPÓJNOŚCI Z DZIAŁANAMI REALIZOWANYMI W RAMACH WSPÓLNEJ POLITYKI ROLNEJ ORAZ WSPÓLNEJ POLITYKI RYBACKIEJ

Podstawowym instrumentem określającym podział interwencji udzielanej z funduszy polityki spójności w ramach Programów Operacyjnych jest *Linia demarkacyjna pomiędzy programami operacyjnymi Polityki Spójności, Wspólnej Polityki Rolnej i Wspólnej Polityki Rybackiej*, która pełni jednocześnie rolę podstawowego instrumentu demarkacji pomiędzy ww. Programami. Zadaniem IZ POLiŚ jest opiniowanie propozycji zmian linii demarkacyjnej pomiędzy POLiŚ a innymi Programami Operacyjnymi, w tym PROW i PO RYBY, oraz pomiędzy priorytetami i działaniami w ramach POLiŚ, w tym dokonanie:

- analizy i oceny zgodności zaproponowanej linii demarkacyjnej z zapisami Programu;
- oceny przejrzystości zaproponowanych zapisów;
- identyfikacji obszarów ryzyka i proponowanie odpowiednich rozwiązań.

IZ zajmuje się również przygotowaniem i monitorowaniem działań związanych z uzgadnianiem zmian w linii demarkacyjnej, w ramach których możliwa jest ponowna ocena procedur stosowanych przez instytucje pośredniczące pod kątem zidentyfikowanego obszaru ryzyka związanego z linią demarkacyjną.

W celu wypełnienia postanowień prawa dotyczącego wdrażania funduszy polityki spójności zabraniających podwójnego dofinansowania wydatków z różnych funduszy, oprócz kontroli krzyżowych projektów, IZ podejmowała działania prewencyjne eliminujące potencjalne ryzyko podwójnego dofinansowania, poprzez wprowadzenie wymogu składania oświadczeń, że wnioskodawca nie ubiega się o dofinansowanie z dwóch źródeł.

2.6.7 KONTROLE KRZYŻOWE

Koordinacja procesów kontrolnych w ramach poszczególnych Programów Operacyjnych jest jednym z obowiązków Instytucji Koordynującej Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia (dla programów operacyjnych) i Instytucji Koordynującej Regionalne Programy Operacyjne (dla Regionalnych Programów Operacyjnych). Obowiązki te pełni także, powołany w 2009 r., Komitet do Spraw Kontroli i Audytu Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności, który skupia przedstawicieli wszystkich instytucji zarządzających, instytucji koordynujących, Instytucji Certyfikującej, Instytucji Audytowej i Najwyższej Izby Kontroli. Komitet opiniuje roczne plany kontroli Instytucji Zarządzających Programami Operacyjnymi i Regionalnymi Programami Operacyjnymi, które są następnie akceptowane przez właściwe instytucje koordynujące.

Zgodnie z zapisami *Wytycznych Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie procesu kontroli w ramach obowiązków Instytucji Zarządzającej Programem Operacyjnym*, IK NSRO prowadzi, w trybie comiesięcznym, kontrole krzyżowe wydatków beneficjentów realizujących równolegle projekty w ramach co najmniej dwóch Programów Operacyjnych NSRO (kontrole krzyżowe horyzontalne). Weryfikacje prowadzone są w oparciu o dane gromadzone w KSI (SIMIK 07-13). Prowadzenie czynności wyjaśniających dokonywane jest w ścisłej współpracy z instytucjami zarządzającymi. W trybie kwartalnym prowadzone są kontrole krzyżowe międzyokresowe, czyli kontrole beneficjentów realizujących równolegle projekty w ramach dwóch perspektyw finansowych. Weryfikacje te prowadzone są na danych gromadzonych w KSI (SIMIK 07-13) oraz w systemie SIMIK 2004-2006.

W zakresie przestrzegania zakazu podwójnego finansowania wydatków, IZ odpowiedzialne są za prowadzenie kontroli krzyżowych w ramach swojego Programu Operacyjnego (kontrola krzyżowa Programu) oraz za kontrole krzyżowe beneficjentów realizujących projekty równolegle w ramach podlegającego ich kompetencji Programu Operacyjnego i Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 lub Programu Operacyjnego Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013. Kontrole krzyżowe Programu zostały powierzone przez IZ, wszystkim IP oraz IW, które weryfikują wnioski o płatność oraz podpisują umowy o dofinansowanie.

IZ POliŚ, działając na podstawie horyzontalnych *Wytycznych w zakresie procesu kontroli* opracowała system kontroli krzyżowej dla POliŚ. System kontroli w zakresie podwójnego finansowania został wbudowany w istniejący system kontroli POliŚ, co oznacza, wprowadzenie obowiązku stosowania mechanizmu prewencyjnego zapobiegającego podwójnemu finansowaniu tego samego zakresu rzeczowego oraz konieczność prowadzenia kontroli na etapie weryfikacji każdego wniosku beneficjenta o płatność. Zagadnienia związane z prowadzeniem kontroli krzyżowej zostały zawarte w aktualizacji *Wytycznych w zakresie kontroli realizacji POliŚ 2007-2013* oraz we wzorach list sprawdzających opracowanych przez IZ POliŚ, które zostały przekazane do stosowania na poszczególnych etapach weryfikacji dokumentacji związanej z realizacją projektu (weryfikacja wniosku o dofinansowanie, weryfikacja wniosku beneficjenta o płatność, kontrola na miejscu realizacji projektu). Zgodnie z przyjętymi rozwiązaniami w systemie wdrażania POliŚ prowadzone są **kontrole krzyżowe Programu**, których celem jest wykrywanie i eliminowanie podwójnego finansowania wydatków w ramach POliŚ oraz **kontrole krzyżowe horyzontalne z projektami PROW 07-13 i PO RYBY 07-13**, których celem jest wykrywanie i eliminowanie podwójnego finansowania wydatków poniesionych równolegle w ramach POliŚ, PO RYBY 07-13 i PROW 07-13.

Kontrola krzyżowa Programu realizowana jest na etapach: weryfikacji wszystkich wniosków o dofinansowanie projektu, weryfikacji wszystkich wniosków beneficjenta o płatność oraz w trakcie realizacji kontroli projektu na miejscu.

Kontrola na etapie weryfikacji wniosku o dofinansowanie projektu stanowi mechanizm prewencyjny, zapobiegający podpisaniu umowy o dofinansowanie na projekt zawierającej ten sam zakres rzeczowy.

Mechanizm prewencyjny pozwala stwierdzić, czy dany beneficjent nie przedłożył wniosków o dofinansowanie o tym samym zakresie rzeczowym w ramach różnych działań/priorytetów POIiŚ, zapobiegając w ten sposób podwójnemu finansowaniu projektu. Weryfikacja odbywa się w oparciu o oświadczenie o niewspółfinansowaniu projektu z innych instrumentów UE.

Na etapie weryfikacji wniosku beneficjenta o płatność, istnieje wymóg wprowadzania do KSI (SIMIK 07-13) danych dotyczących wszystkich faktur lub dokumentów księgowych o równoważnej wartości dowodowej. Identyfikacja beneficjentów, realizujących więcej niż jeden projekt w ramach POIiŚ, dokonywana jest w oparciu o Numery Identyfikacji Podatkowej (NIP). Wyznaczeni pracownicy IW i IP POIiŚ posiadają dostęp do KSI (SIMIK 07-13) w odpowiednim zakresie, co pozwala na cykliczne generowanie zestawień faktur lub dokumentów księgowych o równoważnej wartości dowodowej, zarejestrowanych wraz z wnioskami o płatność. Kontrola krzyżowa prowadzona jest poprzez weryfikację, czy dany dokument, załączony do wniosku o płatność, nie był już wcześniej przedłożony do sfinansowania i tym samym nie znajduje się w najbardziej aktualnym raporcie. Wszystkie instytucje weryfikujące wnioski o płatność zobowiązane są do zachowania właściwej ścieżki audytu, w szczególności do wypełniania listy sprawdzającej do weryfikacji każdego wniosku o płatność ze wskazaniem sprawdzenia w zakresie weryfikacji krzyżowej.

Na etapie kontroli realizacji projektu na miejscu obligatoryjnie weryfikowana jest (dopuszcza się weryfikację na próbie dokumentów) prawidłowość opisu oryginału faktury, w celu upewnienia się, że te same wydatki nie zostały uznane za kwalifikowalne w ramach różnych instrumentów wspólnotowych (zagadnienie to jest elementem wzoru listy sprawdzającej do kontroli projektu na miejscu). W przypadku, gdy nastąpi uzasadnione podejrzenie, iż mogło dojść do podwójnego finansowania wydatków, instytucja prowadząca kontrolę podejmuje wszelkie niezbędne działania w celu wyjaśnienia, czy podwójne finansowanie miało miejsce. W sytuacji, w której wyjaśnienie wykracza poza kompetencje instytucji, która stwierdziła wystąpienie podejrzenia podwójnego finansowania, instytucja ta bezzwłocznie zgłasza sprawę instytucji wyższego szczebla. Wyjaśnienie kwestii budzących zastrzeżenia jest dokonywane poprzez kontrolę oryginałów albo poświadczonych kopii dokumentów finansowo-księgowych przedkładanych przez beneficjenta do rozliczenia lub kontrolę projektów na miejscu w trybie doraźnym. W przypadku potwierdzenia wystąpienia podwójnego finansowania, właściwa instytucja podejmuje działania związane z raportowaniem o nieprawidłowości i usuwaniem nieprawidłowości.

Kontrole krzyżowe horyzontalne z projektami PROW 07-13 i PO RYBY 07-13, jak wcześniej wspomniano, mają za zadanie wykryć i wyeliminować podwójne finansowanie wydatków poniesionych w ramach Programów: POIiŚ, PROW 07-13 i PO RYBY 07-13. Powyższe kontrole realizowane są w trakcie kontroli realizacji projektu i polegają na weryfikowaniu wniosku o dofinansowanie (w ramach V priorytetu POIiŚ), jak również przez IZ POIiŚ, na danych zgromadzonych w systemach informatycznych odpowiednich Programów. Dodatkowo, powyższe kontrole realizowane są przez instytucje znajdujące się w systemach wdrażania PROW 07-13 oraz PO RYBY 07-13.

Instytucje prowadzące kontrole projektów na miejscu w ramach POIiŚ (wszystkie IW oraz niektóre IP), zapewniają sprawdzanie braku występowania na oryginałach faktur (lub dokumentów o równoważnej wartości dowodowej) adnotacji IW PROW 07-13 lub adnotacji IW PO RYBY 07-13. Powyższe zagadnienia są elementem wzoru listy sprawdzającej do kontroli projektu na miejscu, która zawiera minimalny obligatoryjny zakres kontroli. Adnotacja potwierdza fakt przedłożenia faktur do refundacji w ramach PROW 07-13 lub PO RYBY 07-13, w związku z czym, instytucja kontrolująca w ramach czynności kontrolnych ustala, czy wydatki zostały zrefundowane. Sprawdzeniu pod kątem możliwości podwójnego finansowania podlegają także wszystkie duplikaty faktur, aby wykluczyć możliwość rozliczenia wydatków na podstawie oryginału faktury w PROW 07-13 lub PO RYBY 07-13, a na podstawie duplikatu w POIiŚ.

W przypadku V priorytetu POIiŚ, kontrola krzyżowa prowadzona jest na etapie wniosku o dofinansowanie, za co odpowiada Centrum Koordynacji Projektów Środowiskowych.

IZ POIiŚ, działając na podstawie *Porozumienia o współpracy między MRR a MRiRW oraz Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR)*, odpowiada za prowadzenie bieżącej kontroli krzyżowej horyzontalnej. 15 marca 2012 r. podpisano Aneks nr 2 do trójstronnego *Porozumienia o współpracy*, na podstawie którego w sposób bardziej efektywny prowadzony będzie proces wymiany danych między podmiotami systemu wdrażania PO/RPO, PROW 07-13 i PO RYBY.

Za realizację powyższego obowiązku w ramach IZ POIiŚ odpowiada właściwy pracownik Wydziału Kontroli i Nieprawidłowości. Dane uzyskane z OFSA PROW, aplikacji RYBY 07-13 oraz przekazywane

przez ARiMR, pozwalają na identyfikację beneficjentów (wg NIP), którzy równolegle realizują projekty w ramach POLiŚ, PROW 07-13 i PO RYBY 07-13. W celu wykrycia ewentualnego podwójnego finansowania wydatków poniesionych przez beneficjentów, którzy realizują projekty równolegle w POLiŚ oraz w innym Programie (PROW 07-13 lub PO RYBY 07-13), analizie porównawczej poddawane są dane wprowadzone do systemu informatycznego w odniesieniu do 100% faktur lub dokumentów księgowych o równoważnej wartości dowodowej (numery księgowe wraz opisami), które zostały przedstawione przez danego beneficjenta.

2.7 MONITOROWANIE I OCENA

WYTYCZNE MINISTRA ROZWOJU REGIONALNEGO W ZAKRESIE SPRAWOZDAWCZOŚCI PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO 2007-2013

Szczegółowe zasady dotyczące systemu monitorowania i sprawozdawczości dla POLiŚ zostały określone w *Wytycznych Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie sprawozdawczości Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2007-2013*. Wytyczne określają tryb, formy, zakres i terminy sprawozdawczości oraz wzory dokumentów sprawozdawczych. Obowiązująca wersja wytycznych to wersja z 14 lutego 2012 roku.

Monitorowanie Programu służy zagwarantowaniu realizacji celów strategicznych i częściowych określonych w POLiŚ (monitorowanie rzeczowe) oraz pełnej absorpcji alokowanych środków (monitorowanie finansowe). Prawidłowy przebieg procesu monitorowania pozwala m.in. na bieżąco śledzić postęp finansowy Programu, odpowiednio wcześniej reagować na występujące trudności i nieprawidłowości oraz pozyskiwać dane niezbędne w procesie oceny, przyczyniając się w konsekwencji do zapewnienia odpowiedniej jakości wdrażania.

Do bieżącego monitorowania POLiŚ służy system informacji tygodniowej, miesięcznej i kwartalnej. W cyklu tygodniowym i miesięcznym monitorowane są dane w zakresie m.in. złożonych wniosków o dofinansowanie, podpisanych umów, wydatków i płatności na rzecz beneficjentów, wykonania prognoz wnioskowania do KE. Dodatkowo informacja miesięczna zawiera kwestie horyzontalne, tj. limity kontraktacji, stan prac nad zmianami dokumentów programowych czy działania informacyjne i promujące, a także zaistniałe problemy. Natomiast informacja kwartalna zawiera dane na temat kontraktacji projektów indywidualnych, naborów projektów, instrukcji wewnętrznych, porozumień i umów oraz występujących problemów i podjętych działań zaradczych.

System sprawozdawczości jest realizowany w oparciu o sprawozdania okresowe (półroczne), roczne, końcowe oraz raporty z osiągniętych efektów i zbiorczą informację z raportów z osiągniętych efektów sporządzane na każdym z poziomów wdrażania POLiŚ. Informacje na temat postępów w realizacji opracowują i przekazują: beneficjenci, IW, IP oraz Instytucja Zarządzająca. Ponadto, postępy w realizacji Programu są monitorowane przez Komitet Monitorujący POLiŚ.

MONITOROWANIE PROJEKTÓW INDYWIDUALNYCH

W związku z zaawansowanym stanem wdrażania NSRO 2007-2013, obowiązujące od 28 sierpnia 2013 r. *Wytyczne Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie projektów indywidualnych* zlikwidowały jednolity system zarządzania i monitorowania projektów indywidualnych. Obecne zapisy wytycznych dają możliwość ustalania przez każdą IZ, w zależności od zidentyfikowanych potrzeb i stanu wdrażania programów operacyjnych, indywidualnych zasad monitorowania postępu prac nad przygotowaniem projektów do realizacji.

Mając na uwadze powyższe zmiany, w ramach POLiŚ, wprowadzona została *informacja miesięczna o stanie przygotowania projektów indywidualnych oraz dużych projektów konkursowych*. Nowe zasady uprościły i ograniczyły zakres sprawozdawczości do informacji koniecznych dla zapewnienia oceny aktualnego stanu przygotowania projektów (monitorowanie stanu przygotowania, przekazywania, podpisywania wniosków/umów o dofinansowanie), które są

istotne z punktu widzenia monitorowania kontraktacji i certyfikacji środków Programu. Zrezygnowano jednocześnie z monitorowania wskaźników dojrzałości (tj. monitorowania przygotowania studiów wykonalności, uzyskania pozwoleń/decyzji, pozyskania gruntów, itd.), wychodząc z założenia, że najistotniejsze w chwili obecnej są projekty gotowe. Obowiązek sprawozdawczy obejmuje sektory środowiska, transportu oraz energetyki. Dodatkowo w przypadku sektora energetyki, zostały utrzymane obowiązki sprawozdawcze dla projektów rezerwowych, gdyż mogą one stanowić alternatywę w przypadku wystąpienia wolnych środków UE w priorytecie X (dotyczącym bezpieczeństwa energetycznego).

KRAJOWY SYSTEM INFORMATYCZNY

W celu zapewnienia zdolności gromadzenia i agregacji danych w zakresie i formacie wymaganym przez KE na mocy regulacji wspólnotowych na lata 2007-2013 utworzony został Krajowy System Informatyczny Monitorowania i Kontroli funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności w okresie 2007-2013 (KSI SIMIK 07-13).

KSI (SIMIK 07-13) jest systemem w pełni operacyjnym i wiarygodnym, jak również zgodnym z zapisami rozporządzenia 1083/2006, co zostało potwierdzone między innymi przez audyt KE, który miał miejsce w dniach 9-10 czerwca 2009 r. W KSI (SIMIK 07-13) rejestrowane są dane z wniosków o dofinansowanie projektów (w tym wniosków dla dużych projektów), umowy o dofinansowanie, wnioski beneficjentów o płatność, informacje o przeprowadzonych kontrolach i kontrolach krzyżowych oraz korektach systemowych, zbiorcze deklaracje wydatków oraz rejestr kwot odzyskanych, pozostających do odzyskania i wycofanych, a także prognozy wydatków. Ponadto, przy użyciu udostępnionego instytucjom narzędzia Oracle Discoverer możliwe jest tworzenie szczegółowych raportów, m.in. informacji o projektach, zestawień wydatków i wniosków o płatność jak również informacji finansowych niezbędnych do sporządzania sprawozdań rocznych.

GRUPA ROBOCZA DS. SPRAWOZDAWCZOŚCI

W celu sprawnej realizacji zobowiązań strony polskiej w zakresie sprawozdawczości w okresie sprawozdawczym IK NSRO kontynuowała działalność *Grupy roboczej ds. sprawozdawczości*. Głównym zadaniem grupy jest rozwiązywanie problemów pojawiających się podczas procesu monitorowania realizacji Programów Operacyjnych w Polsce. Działania Grupy wspiera zespół ekspertów zajmujący się kwestią wskaźników kluczowych do monitorowania programów.

W okresie sprawozdawczym odbyły się dwa posiedzenia *Grupy roboczej ds. sprawozdawczości* połączone ze spotkaniem *Zespołu zadaniowego ds. monitorowania wskaźników realizacji programów*. Na spotkaniu omawiane były m.in. kwestie dotyczące założeń systemu wskaźników (Wspólnej Listy Wskaźników Kluczowych 2014-2020) oraz podkreślono rolę wskaźników w nowej perspektywie oraz przedstawiono informację na temat wzoru programu operacyjnego, oceny wykonania, oraz założeń systemu informatycznego i sprawozdawczości na lata 2014-2020.

KOMITET MONITORUJĄCY POLIŚ

W okresie sprawozdawczym odbyły się trzy stacjonarne posiedzenia Komitetu Monitorującego POLIŚ oraz jeden Komitet Monitorujący działający w trybie obiegowym.

Pierwsze posiedzenie KM POLIŚ zorganizowane w okresie sprawozdawczym odbyło się 30 stycznia 2013 r. Podczas posiedzenia omówiony został bieżący stan realizacji Programu, plan pracy Komitetu w roku 2013. Zatwierdzona została zmiana kryteriów wyboru projektów w działaniu 1.1. *Gospodarka wodno-ściekowa w aglomeracjach powyżej 15 tys. RLM*, dotycząca m.in. przywrócenia możliwości aplikowania o środki na realizację zadań z zakresu zaopatrzenia w wodę oraz modernizacji sieci kanalizacyjnej, a także możliwości uzyskania wsparcia na realizację inwestycji w aglomeracjach o liczbie RLM wynoszącej 2-15 tys., gdy występuje jeden beneficjent i przynajmniej jedna aglomeracja ma przynajmniej 15 tys. RLM. Natomiast w działaniu 2.1 *Kompleksowe przedsięwzięcia z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi ze szczególnym uwzględnieniem odpadów niebezpiecznych* wprowadzono dodatkowe kryteria formalne i merytoryczne.

Podczas **XXIV posiedzenia Komitetu Monitorującego POLIŚ**, które odbyło się 8 kwietnia 2013 r. przedstawiono poziom wykorzystania dostępnych środków oraz informację na temat realizowanych

jaki i zakończonych projektów. Podczas posiedzenia Przewodniczący Komitetu przedstawił zalecenia dotyczące realizacji projektów w sektorze środowiska, transportu i energetyki. Członkowie Komitetu zatwierdzili nową wersję Programu Infrastruktura i Środowisko (wersja 4.0). Zmiany Programu dotyczyły m.in. dostosowania wartości wskaźników wykonania rzeczowego, podniesienia stopy dofinansowania w VII priorytecie z 66,23% do 80% oraz szeregu aktualizacji i uzupełnień. Przyjęto również zmiany kryteriów wyboru projektów w następujących działaniach:

- 6.1 *Rozwój sieci drogowej TEN-T;*
- 6.2. *Zapewnienie sprawnego dostępu drogowego do największych ośrodków miejskich na terenie wschodniej Polski;*
- 7.1 *Transport kolejowy;*
- 7.2 *Rozwój transportu morskiego;*
- 7.5 *Poprawa stanu śródlądowych dróg wodnych;*
- 8.1 *Bezpieczeństwo ruchu drogowego;*
- 8.2 *Drogi krajowe poza siecią TEN-T.*

Wprowadzone zmiany umożliwiają ocenę prac przygotowawczych dla inwestycji planowanych w budżecie na lata 2014-2020. Obejmą one projekty drogowe, morskie, śródlądowe oraz dotyczące bezpieczeństwa ruchu drogowego. Natomiast zmienione kryteria wyboru projektów w działaniu 7.1. *Rozwój transportu kolejowego* odnoszą się m.in. do systemu bezpieczeństwa publicznego na dworcach kolejowych, poprawy bezpieczeństwa i likwidacji zagrożeń eksploatacyjnych na przejazdach/rozjazdach kolejowych oraz zakupu lub modernizacji taboru wraz z wybudowaniem zaplecza technicznego.

XXV posiedzenie Komitetu Monitorującego POLiŚ odbyło się 5 czerwca 2013 r. Podczas posiedzenia omówiony został bieżący stan realizacji Programu oraz efekty wdrażania Programu. Członkowie Komitetu zatwierdzili *Sprawozdanie Roczne z realizacji Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko w 2012 r.* Zaprezentowano obecny stan wdrażania oraz działania informacyjno-promocyjne prowadzone przez IZ POLiŚ. W ramach działań informacyjno-promocyjnych w okresie sprawozdawczym przeprowadzono m.in. akcję *Wycieczki Szlakiem POLiŚ, Kino Letnie z POLiŚ, Pikniki POLiŚ, Zielony Bus POLiŚ, Instytucje Kultury i Zielony Mikołaj*. Ponadto jesienią 2012 r. przeprowadzono w radio i telewizji kampanię informacyjną o szerokim zasięgu dotyczącą efektów realizacji POLiŚ pn. *Każdy korzysta, nie każdy widzi*. Założeniem kampanii, w odniesieniu do POLiŚ, była promocja sektorów kultura i zdrowie. W roku 2013 zorganizowano konferencję na temat doświadczeń w realizacji projektów w sektorach POLiŚ: kultura, zdrowie i szkolnictwo wyższe. Została również zorganizowana konferencja skierowana do przedstawicieli sektorów środowiska i energetyki, poświęcona sposobom zagospodarowania odpadów i wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Podsumowano również prace ewaluacyjne w ramach POLiŚ. Zatwierdzono także zmiany w kryteriach wyboru projektów w I priorytecie *Gospodarka wodno-ściekowa* oraz w działaniu 9.3 *Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej*.

Od 18 do 25 listopada 2013 r. w trybie obiegowym odbył się XXVI Komitet Monitorujący POLiŚ. W wyniku przeprowadzonej procedury Członkowie Komitetu skonsultowali i uchwalili w trybie obiegowym zmiany kryteriów wyboru projektów działaniu 1.1. *Gospodarka wodno-ściekowa w aglomeracjach powyżej 15 tys. RLM* oraz uchwałę 15/2013 w sprawie zmiany kryteriów wyboru projektów w działaniu 4.2 *Racjonalizacja gospodarki zasobami i odpadami w przedsiębiorstwach*.

Wszelkie informacje dotyczące działalności Komitetu Monitorującego są dostępne na stronie internetowej administrowanej przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju pod adresem www.pois.gov.pl w zakładce *Instytucje realizujące Program> Kompetencje instytucji> Komitet Monitorujący*.

SPOTKANIE ROCZNE Z KE

29 listopada 2013 r. w siedzibie Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju odbyło się VI Spotkanie Roczne podsumowujące realizację POLiŚ. Podczas spotkania zostały przedstawione m.in. podstawowe uwarunkowania wdrażania POLiŚ, postępy we wdrażaniu Programu w 2013 r. oraz realizacja prognozy certyfikacji na rok 2013 wraz z prognozą certyfikacji na rok 2014. Ponadto

SPRAWOZDANIE ROCZNE Z REALIZACJI
PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO 2007-2013
ZA 2013 ROK

omówione zostały zmiany planowane w ramach czwartej aktualizacji Programu, tj. realokacja środków pomiędzy priorytetami, kwestia podwyższenia stopy dofinansowania dla projektów z priorytetu VII, definicja projektów rewitalizacyjnych w sektorze kolejowym oraz zmiany we wskaźnikach postępu rzeczowego.

Omówione zostało również wdrażanie Programu w ramach poszczególnych sektorów w zakresie postępów w realizacji, osiągniętych efektów, podstawowych problemów we wdrażaniu, jak również przedstawiono najważniejsze działania planowane na rok 2014. Przedstawiona została również informacja na temat zamykania POLiŚ.

EWALUACJA POLiŚ 2007-2013 W ROKU 2013

W roku sprawozdawczym, zgodnie z założeniami *Okresowego planu ewaluacji POLiŚ 2007-2013* na rok 2013, instytucje realizujące POLiŚ 2007-2013 zrealizowały następujące badania:

1. EWALUACJA EX-ANTE PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO 2014-2020 (BADANIE WYKONANE NA ZLECENIE IZ POLiŚ)

Głównym celem ewaluacji ex-ante była ocena logiki interwencji przyjętej w Programie, co dokonane zostało poprzez analizę dwóch najważniejszych zagadnień, tj. analizę przesłanek i uzasadnienia planowanej interwencji oraz ocenę tego, czy realizacja interwencji przyczyni się do osiągnięcia pożądanych celów rozwojowych, zaspokojenia i rozwiązania zdiagnozowanych potrzeb i problemów społeczno-ekonomicznych. Podstawą prowadzonej oceny był zbudowany i doskonalony w toku ewaluacji model logiczny (modele logiczne) Programu mający z założenia umożliwiać powiązanie diagnozy oraz wyzwań strategicznych z programowanymi celami szczegółowymi, planowanymi do osiągnięcia rezultatami i ich operacjonalizacją w postaci działań i produktów interwencji.

Poniższy schemat przedstawia strukturę badania i najważniejsze pytania ukierunkowujące ewaluację.

TABELA 10. STRUKTURA BADANIA

Moduł badania	Pytanie badawcze
Moduł 0. Budowa ram koncepcyjnych badania	<i>Jaka teoria zmiany została zaproponowana w Programie i na czym polega zawarta w nim logika interwencji?</i>
	<i>Które dostępne źródła wiedzy naukowej i eksperckiej dają podstawy do weryfikacji uzasadnienia interwencji publicznej oraz oceny mechanizmów przyczynowo-skutkowych łączących elementy modelu logicznego?</i>
Moduł I. Ocena trafności i spójności wewnętrznej Programu	<i>Czy interwencja publiczna w postaci Programu trafnie odpowiada na wyzwania i potrzeby społeczno-ekonomiczne?</i>
	<i>Czy zaproponowana w ramach Programu logika interwencji umożliwi realizację założonych celów rozwojowych?</i>
Moduł II. Ocena spójności zewnętrznej Programu	<i>Czy założenia i cele Programu są spójne z najważniejszymi politykami strategiami na poziomie unijnym, krajowym i regionalnym, w tym w szczególności ze strategią Europa 2020, Wspólnymi Ramami Strategicznymi oraz Umową Partnerską?</i>
	<i>Czy i w jakim zakresie Program uwzględnia i przyczynia się do realizacji celów polityk horyzontalnych (realizacja zasad równości szans płci, niedyskryminacji oraz zrównoważonego rozwoju)?</i>
Moduł III. Ocena systemu realizacji Programu	<i>Czy i w jakim zakresie istniejący układ instytucjonalny, w tym zasoby ludzkie jest wystarczający do realizacji założeń i celów Programu?</i>
	<i>Czy założenia Programu umożliwią skuteczną i efektywną realizację procesów monitorowania i ewaluacji?</i>
Moduł IV. Wypracowanie spójnych propozycji zmian	<i>Jakich zmian należy dokonać w analizowanym dokumencie, aby zoptymalizować pozytywne oddziaływanie nowego Programu z uwzględnieniem uwarunkowań zewnętrznych oraz wymiaru wdrożeniowego?</i>

ŹRÓDŁO: EWALUACJA EX-ANTE POLiŚ 2014-2020 RAPORT KOŃCOWY

Badaniem objęto przewidzianą na lata 2014-2020 dwufundusową (środki FS i EFRR) interwencję na poziomie krajowym w obszarach energetyki, środowiska, transportu, ochrony zdrowia oraz dziedzictwa kulturowego.

Ewaluacja ex-ante POLiŚ 2014-2020 prowadzona była według tzw. modelu partycypacyjnego, tj. równoległe z procesem programowania. Oznaczało to, że eksperci wchodzący w skład zespołu badawczego współpracowali z instytucją odpowiedzialną za przygotowanie Programu i na bieżąco oceniali kolejne wersje tworzonego dokumentu. Szczególnie istotnym elementem modelu partycypacyjnego były warsztaty poświęcone wszystkim pięciu obszarom tematycznym objętym interwencją POLiŚ 2014-2020, podczas których szczegółowo omówiono logikę programowanej interwencji i kluczowe cele szczegółowe planowanych do podjęcia działań. Ważnym elementem ewaluacji ex-ante był też przegląd wskazanych w programie wskaźników oraz ich wartości pośrednich i docelowych. Do oceny wykorzystano przede wszystkim kryteria wynikające z art. 55, art. 96 i załącznika II do rozporządzenia ogólnego, kryteria wynikające z Wytycznych KE w zakresie ewaluacji ex-ante, dostępnych zaleceń dotyczących ram wykonania i – każdorazowo jako najistotniejsze kryterium – logikę interwencji w danej osi priorytetowej/priorytecie inwestycyjnym.

Zostały sformułowane następujące wnioski:

- POLiŚ 2014-2020 będzie miał istotny wkład w realizację celów rozwojowych wyznaczonych na poziomie europejskim, w szczególności strategii Europa 2020 oraz uszczegóławiającego ją projektu przewodniego *Europa efektywnie korzystająca z zasobów*, założenia interwencji są ponadto zgodne z zasadami polityk horyzontalnych;
- POLiŚ 2014-2020 wpisuje się w najważniejsze kwestie dotyczące polityki rozwoju wyznaczone w obowiązujących dokumentach strategicznych (w tym w Strategię Rozwoju Kraju 2020), jest także zgodny z zawartością (projektu) Umowy Partnerstwa;
- cele wyznaczone w POLiŚ 2014-2020 są uzasadnione z merytorycznego punktu widzenia, tj. odpowiadają najważniejszym zdiagnozowanym wyzwaniom rozwojowym Polski w obszarach energetyki, transportu, środowiska, ochrony zdrowia oraz dziedzictwa kulturowego w zakresie, jaki określony został we Wspólnych Ramach Strategicznych;
- w świetle posiadanych informacji należy oczekiwać, że efekty rzeczowe interwencji POLiŚ pozwolą na osiągnięcie zakładanych celów szczegółowych oraz innych wskazanych w programie rezultatów;
- program oceniony został jako spójny wewnętrznie i zewnętrznie (biorąc pod uwagę inne instrumenty wsparcia dedykowane obszarom interwencji POLiŚ 2014-2020);
- wskaźniki monitorowania POLiŚ 2014–2020 zostały dobrane w sposób poprawny, odpowiadają założeniom planowanej interwencji i spełniają wymogi określone w regulacjach dotyczących perspektywy 2014–2020, a ich wartości (z punktu widzenia dostępnych informacji) określono w sposób realistyczny;
- zaplanowane działania zapewniają też odpowiednią dla zakresu programu realizację zasady zrównoważonego rozwoju;
- zaproponowany system realizacji POLiŚ 2014-2020, wykorzystujący doświadczenia wypracowane w obecnej perspektywie finansowej, należy ocenić jako prawidłowy i zdolny do wdrożenia interwencji zgodnie z określonymi w programie założeniami.

W wyniku prowadzonych prac sformułowano szereg rekomendacji dotyczących poszczególnych części dokumentu. Najistotniejsze konkluzje, które znalazły odzwierciedlenie w zapisach POLiŚ 2014-2020 dotyczyły przede wszystkim następujących kwestii:

- udoskonalenia zapisów części diagnostycznej Programu, w szczególności uwypuklenia w niej elementów uzasadniających dokonany wybór priorytetów inwestycyjnych tworzących ramy Programu;
- budowy modeli logicznych osi priorytetowych Programu, istotnie wspomagających proces stworzenia jego struktury wewnętrznej;
- doprecyzowania opisów wskazywanych w programie rezultatów, aby umożliwiały one jak najlepsze odzwierciedlenie celów szczegółowych priorytetów;
- wsparcia – w ramach prowadzonej oceny – procesu szacowania wartości docelowych części wskaźników rezultatu, co zaowocowało ukierunkowaniem założeń prognozowania w tym zakresie.

Badanie zidentyfikowało również wstępne wyzwania i założenia dla Planu ewaluacji dla POLiŚ 2014-2020.

W roku sprawozdawczym wyłoniono również zewnętrznego Ewaluatora wykonującego *Badanie beneficjentów Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013 stopień poinformowania na temat zasad i procedur realizacji projektów – pomiar wartości pośrednich dla wskaźników oddziaływania Planu Komunikacji POLiŚ 2007-2013* (badanie zlecone przez IZ POLiŚ).

Badanie zostanie zakończone w kwietniu 2014 roku, a synteza jego wyników przedstawiona będzie w kolejnym *Sprawozdaniu rocznym z realizacji POLiŚ 2007-2013*.

2. OCENA OSIĄGNIĘTYCH EFEKTÓW EKOLOGICZNYCH W RAMACH OSI I-V POLiŚ ORAZ PORÓWNANIE NAKŁADÓW FINANSOWYCH PONIESIONYCH NA ICH OSIĄGNIĘCIE Z PODOBNYMI PRZEDSIĘWZIĘCIAMI REALIZOWANYMI Z INNYCH ŹRÓDEŁ FINANSOWYCH (BADANIE ZREALIZOWANE NA ZLECENIE MINISTERSTWA ŚRODOWISKA - IP POLiŚ SEKTORA ŚRODOWISKO)

Celem głównym badania ewaluacyjnego było oszacowanie relacji kosztów inwestycji zrealizowanych w ramach osi I-V POLiŚ 2007-2013 do uzyskanego efektu (poprzez porównanie nakładów finansowych i uzyskanych efektów ekologicznych) w porównaniu do podobnych przedsięwzięć realizowanych z innych źródeł finansowania.

Badaniem objęto 297 projektów środowiskowych realizowanych w ramach osi I-V POLiŚ 2007-2013 oraz innych programów i funduszy, dostępnych w Polsce w latach 2000-2013, w tym: Funduszu Spójności 2000-2006 (FS 2000-2006), regionalnych programów operacyjnych (RPO), Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW), LIFE+ oraz środków krajowego Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW).

Kluczowe wnioski i rekomendacje uzyskane w wyniku realizacji badania to:

- w przypadku dofinansowywania (dotacyjnego) z UE nie powinno kierować się wyłącznie przesłankami ekonomicznymi, ale przede wszystkim koniecznością zrównoważonego rozwoju, równości szans i ochrony środowiska;
- w przyszłej perspektywie finansowej warto powielić schemat kwalifikacji wniosków do dofinansowania uwzględniając, jako jeden ze wskaźników, wskaźnik koncentracji dla inwestycji, czyli relacji podłączenia nowych użytkowników (lub równoważnej liczby mieszkańców RLM) do długości sieci;
- w przypadku projektów realizowanych w ramach RPO oraz PROW dla obszarów o niskim wskaźniku koncentracji (liczba osób na km sieci) oraz odpowiednich warunkach terenowych, preferowanym sposobem porządkowania gospodarki ściekowej powinny być systemy przydomowych oczyszczalni ścieków. Należy rozważyć możliwość niewielkiego udziału tego rodzaju działań w kompleksowych projektach dotyczących uporządkowania gospodarki ściekowej, jako uzupełnienie zadań związanych z rozbudową sieci kanalizacyjnych;
- wszelkie inwestycje z zakresu gospodarki odpadami powinny być poprzedzone długim etapem konsultacji społecznych. Chodzi tu przede wszystkim o spotkania partnerskie na linii inwestor - władze lokalne - mieszkańcy. Spotkania te mają przekazywać wszelkie informacje o projekcie, jego efektach, korzyściach, rzetelnie oszacowanych kosztach. Spotkania te służyłyby negocjacji warunków inwestycji i poszukiwaniu kompromisu dla wzajemnych oczekiwań;
- należy rozważyć możliwość konsultowania zmian w harmonogramie z tą instytucją, z którą beneficjent podpisał umowę. Jedynie te zmiany w projekcie, które powodują modyfikację fundamentalnych założeń inwestycji a w konsekwencji mogące mieć wpływ na zmianę pierwotnej oceny projektu, powinny podlegać konsultacji z instytucją nadrzędną. Terminy na podjęcie decyzji dot. zmian w harmonogramie muszą być ściśle określone, w wyjątkowych sytuacjach należy je wydłużać.

Uzyskane rekomendacje mają charakter ogólny, stanowiąc wynik obserwacji procesu realizacji poddanych badaniu projektów POLiŚ 2007-2013. Mając na uwadze charakter rekomendacji, wdrożenie większości z nich nie może nastąpić bezpośrednio – zostaną jednak wzięte pod uwagę w procesie przygotowań do wdrażania interwencji perspektywy 2014-2020.

Warto podkreślić również, że wyniki badania zostały wykorzystane w toku szacowania wartości docelowych części wskaźników na potrzeby POLiŚ 2014-2020.

3. OCENA EFEKTÓW REALIZACJI PROJEKTÓW LOTNICZYCH REALIZOWANYCH W RAMACH POLiŚ (BADANIE ZREALIZOWANE NA ZLECENIE BYŁEGO MINISTERSTWA TRANSPORTU, BUDOWNICTWA I GOSPODARKI MORSKIEJ - IP POLiŚ SEKTORA TRANSPORT)

Celem badania było podsumowanie osiągnięć wdrażania projektów lotniczych, identyfikacja rezultatów i ocena wpływu realizacji tych projektów na osiągnięcie celów założonych w Programie.

Badanie udowodniło, że większość wskaźników produktu i rezultatu, które były określane przez porty lotnicze na etapie składania wniosków o dofinansowanie (zarówno programowych, jak i autorskich), została już osiągnięta. Największym zaś problemem dla portów (Rzeszów, Wrocław) jest realizacja wskaźnika *Liczba odprawionych pasażerów*. W przypadku pozostałych wskaźników działania 8.4. w toku badania nie zidentyfikowano zagrożeń.

Badanie wykazało też, że realizacja projektów umożliwiła kupno sprzętu wykorzystującego najnowsze technologie (zmiany nie tylko ilościowe, ale także jakościowe). Jakość sprzętu dostępnego w porcie ma wpływ na każdą operację lotniczą. Możliwość szybkiego reagowania pozwala uniknąć czasowego zamykania portu lotniczego, a w rezultacie odsyłania samolotów na lotniska zapasowe, co ma konsekwencje w postaci zakłóceń pracy kontrolerów lotu czy negatywnego wpływu na poziom bezpieczeństwa.

Podstawowym zidentyfikowanym w toku badania efektem projektów jest wzrost przepustowości portów lotniczych oraz przyrost liczby obsługiwanych pasażerów.

Zrealizowane w ramach badania studia przypadku wykazały bardzo dużą synergię projektów działania 8.4 i 6.3 POLiŚ. Nowowypbudowane terminale bez wyposażenia ich w sprzęt zapewniający bezpieczeństwo nie mogłyby funkcjonować. 74% pasażerów wskazało na poprawę komfortu przebywania na lotnisku, 42% przedsiębiorców wskazuje na wpływ na warunki prowadzenia działalności, 21% przedsiębiorców dostrzega wpływ na liczbę klientów zagranicznych, nastąpiła poprawa dostępności transportowej miasta i regionu jako szerszy efekt rozbudowy portu, rozbudowa i modernizacja portów lotniczych przyczynia się do powstawania nowych firm w okolicy portu lotniczego. Komplementarność występuje głównie w odniesieniu do projektów z tego samego sektora, tj. sektora transportu (projekty transportu drogowego, morskiego, kolejowego, miejskiego itp.). W odniesieniu do innych typów projektów występuje, ale jest trudno mierzalna. Wśród efektów wyróżniono: wzrost atrakcyjności regionów, migracje ludności do obszarów lepiej rozwiniętych, tworzenie potencjału kapitału ludzkiego regionu. Można wskazać, iż komplementarność i synergia z innymi projektami ma silny i bezpośredni charakter, czyli realizowane projekty tworzą spójny i zrównoważony układ sieci transportu w Polsce.

W roku sprawozdawczym b. MTBiGM rozpoczęło również realizację badania pn. *Ocena warunków stawianych wykonawcom oraz kryteriów wyboru oferty stosowanych w projektach drogowych i kolejowych realizowanych w ramach POLiŚ wobec rozwiązań funkcjonujących w innych krajach członkowskich UE*. Badanie zostanie zakończone w kwietniu 2014 roku, a synteza jego wyników przedstawiona będzie w kolejnym *Sprawozdaniu rocznym z realizacji POLiŚ 2007-2013*.

4. ANALIZA I OCENA TEMPA WYDATKOWANIA ŚRODKÓW UE W RAMACH IX I X PRIORYTETU POLiŚ (SEKTOR ENERGETYKA) W KONTEKŚCIE WYSTĄPIENIA POTENCJALNEGO ZAGROŻENIA UTRATY ŚRODKÓW ZGODNIE Z ZASADĄ N+2/N+3 (BADANIE ZREALIZOWANE NA ZLECENIE MINISTERSTWA GOSPODARKI (MG) - IP POLiŚ SEKTORA ENERGETYKA)

Głównym celem badania była analiza stanu wdrażania projektów realizowanych w ramach poszczególnych działań z IX i X priorytetu POLiŚ 2007-2013 oraz ponoszonych w ramach tych projektów wydatków. Dzięki analizie zidentyfikowane zostały przyczyny niskiego tempa wydatkowania środków w sektorze energetyki. Badanie odnosi się również do planowanych przez beneficjentów wydatków w celu wskazania, czy istnieje zagrożenie utraty środków zgodnie z zasadą n+2/n+3 w ramach działań sektora energetyki, a także wskazania środków zaradczych, których podjęcie pozwoliłoby na przyspieszenie wydatkowania środków UE w tym sektorze.

Wnioski z badania wykazały, że obecnie nie ma bezpośredniego zagrożenia utraty środków w ramach poszczególnych działań zgodnie z zasadą $n+2/n+3$.

Uzyskano rekomendacje, które mogą zostać rozważone do uwzględnienia podczas prac nad programami operacyjnymi w perspektywie finansowej 2014-2020. Wśród nich są następujące zalecenia:

- w odniesieniu do działań osi IX jak i X, wskazane jest – zdaniem ewaluatorów – uproszczenie procedur formalno-prawnych, które obecnie przyczyniają się do odrzucania dużej liczby projektów na etapie oceny formalnej. Restrykcyjne podejście w zakresie przesunięć finansowych i terminów realizacji zadań było jednym z powodów wydłużenia procedur składania wniosków o płatność i realizacji projektów;
- proponuje się wprowadzenie dwuetapowego naboru wniosków: 1 – preselekcji wniosków na podstawie wniosków wstępnych, 2 – naboru wniosków właściwych. Wnioski wstępne składane wyłącznie drogą elektroniczną i wymagające wyłącznie podstawowych załączników podlegałyby ocenie wstępnej. Wnioski główne wraz z kompletem załączników składałoby wyłącznie beneficjenci zakwalifikowani do dalszego etapu. Ponadto ze względu na liczne problemy występujące na etapie rozliczania projektów ewaluator sugeruje rozważenie możliwości wprowadzenia pewnych modyfikacji i zwiększenie elastyczności w zasadach rozliczeń. Sugerowanym ułatwieniem i usprawnieniem procedur rozliczeniowych mogłoby być akceptowanie jak największej liczby dokumentów w formie elektronicznej (a nie papierowej), co zostało już częściowo wdrożone. Należy korzystać z wdrożonych rozwiązań dla projektów wielozadaniowych polegających na umożliwieniu dokonywania przesunięć finansowych między zadaniami/kategorią kosztów w określonym zakresie procentowym bez konieczności aneksowania umowy, jeśli zmiany te nie wpływają na osiągnięcie wskaźników i termin zakończenia realizacji projektu, a także umożliwiającymi zmiany terminów realizacji poszczególnych zadań bez konieczności aneksowania umowy, jeśli nie wpływa to na ostateczny termin zakończenia realizacji projektu.

5. ANALIZA I OCENA MOŻLIWOŚCI ZINTEGROWANIA DZIAŁAŃ W OBSZARZE EFEKTYWNOŚCI ENERGETYCZNEJ Z UWZGLĘDNIENIEM ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII, W TYM Z ODPADÓW KOMUNALNYCH I OSADÓW ŚCIEKOWYCH (BADANIE ZREALIZOWANE NA ZLECENIE NARODOWEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ (NFOŚiGW) – IW POIiŚ SEKTORA ENERGETYKA)

Celem badania była ocena realnej skuteczności działań w obszarze poprawy efektywności energetycznej realizowanych w latach 2007-2012 (analiza ex-post). Z drugiej strony uzyskane wyniki badań stworzyły podstawę do sformułowania rekomendacji dotyczących poprawy efektywności ww. działań oraz ich realizacji w nowej perspektywie finansowej 2014-2020 (analiza ex-ante). Jednocześnie w ramach analizy optymalizacji działań po 2014 roku, w sposób szczególnie analizowany był potencjał instytucjonalny do realizacji zadań z zakresu efektywności energetycznej.

Uzyskane dzięki realizacji badania rekomendacje to:

- konieczność przeprowadzenia pełnej analizy ex-ante instrumentu finansowego i na tej podstawie zdefiniowanie strategii inwestycyjnej, w tym jednolitych zasad dla wszystkich interwencji w obszarze efektywności energetycznych (pamiętając o pewnych różnicach wynikających z uwarunkowań terytorialnych);
- wprowadzenie wymogu realizacji audytu efektywności energetycznej, co najmniej przed realizacją projektu i po jego zamknięciu;
- przeprowadzenie pogłębionych analiz rynku, aby zdefiniować przy jakiej wartości dochodu ESCO z wypracowanych oszczędności można założyć zainteresowanie klientów usługami takich firm;
- stworzenie struktury interwencji, która będzie wspomagać rozwój sektora efektywności energetycznej po stronie prywatnej i stopniowo ograniczać interwencję publiczną, proporcjonalnie do wzrostu zdolności sektora prywatnego do samodzielnej realizacji tych zadań;
- tworzenie zintegrowanych i kompleksowych rozwiązań w dziedzinie gospodarki odpadami komunalnymi we współpracy z sektorem energetycznym.

- podjęcie decyzji o umożliwieniu NFOŚiGW przygotowania się do roli wdrażającego instrument finansowy w obszarze efektywności energetycznej.

6. IDENTYFIKACJA PROBLEMÓW I BARIER W REALIZACJI IX I X PRIORYTETU POLIŚ W OCENIE WNIOSKODAWCÓW POGŁĘBIONA O ANALIZĘ PRZYCZYN BRAKU SPEŁNIENIA KRYTERIÓW OCENY PROJEKTÓW PRZEZ PROJEKTY ODRZUCONE W DZIAŁANIACH 9.4, 9.5, 9.6 I 10.3 POLIŚ (BADANIE ZREALIZOWANE NA ZLECENIE MINISTERSTWA GOSPODARKI (MG) – IP POLIŚ SEKTORA „ENERGETYKA”)

Celem badania było zidentyfikowanie problemów i barier w realizacji działań 9.4, 9.5, 9.6 i 10.3 POLIŚ w ocenie wnioskodawców i IW na poziomie oceny wniosków o dofinansowanie, zawierania umów oraz rozliczania wniosków o płatność. Badanie miało również na celu określenie przyczyn niespełnienia przez wnioskodawców kryteriów oceny projektów. Zadaniem badaczy była też identyfikacja problemów, z jakimi spotykają się wnioskodawcy i IP przy rozliczaniu wniosków o płatność. Przeprowadzenie badania wynikało z konieczności identyfikacji przyczyn zróżnicowanego zainteresowania Wnioskodawców poszczególnymi działaniami IX i X priorytetu POLIŚ 2007-2013, określenia problemów w wykorzystywaniu środków (w tym w obszarze niepowodzenia w aplikowaniu o wsparcie) oraz dokonania oceny trafności instrumentów wsparcia oferowanego w ramach Działań POLIŚ.

Wyniki badania dowodzą m.in., że:

- system ubiegania się o dofinansowanie w ramach POLIŚ jest oceniany pozytywnie zarówno przez wnioskodawców, beneficjentów, jak i IZ/IP. Kluczowe problemy w realizacji badanych projektów występują głównie wskutek zewnętrznych uwarunkowań realizacji projektów OZE;
- wnioskodawcy badanych Działań napotykali na szereg problemów utrudniających aplikowanie o dofinansowanie takich jak m.in.: zły stan techniczny sieci elektroenergetycznej, problemy z pozyskaniem środków na realizację projektów, problemy w zakresie ochrony środowiska (zmieniające się prawo i niedostosowanie prawa krajowego do wymogów UE, protesty i odwołania od decyzji środowiskowych), czy też bariery wynikające z wadliwego planowania przestrzennego w gminach;
- w przypadku pierwszego naboru w działaniu 9.4 rozporządzenie dotyczące pomocy publicznej (PP) weszło w życie z pewnym opóźnieniem (utrudniło to wnioskodawcom przygotowanie dokumentacji aplikacyjnej, gdyż rozporządzenie warunkowało możliwość rozpoczęcia naboru wniosków). W przypadku pozostałych naborów (także w innych działaniach) rozporządzenia dotyczące pomocy publicznej weszły w życie z odpowiednim wyprzedzeniem względem ogłaszanych naborów;
- utrudnieniem w aplikowaniu w ramach POLIŚ dla części wnioskodawców okazała się być minimalna wartość projektu (zbyt wysoka dla niektórych typów OZE jak np. Małe Elektrownie Wodne w działaniu 9.4);
- kluczowym czynnikiem wpływającym na zainteresowanie aplikowaniem w badanych działaniach była specyfika projektów, jakie mogły uzyskać dofinansowanie (największe zainteresowanie działaniem 9.4 wynikało m.in. z istniejących potrzeb rynku na ten typ projektów). Potrzeby rynku warunkowane były takimi czynnikami jak rentowność oraz stopień skomplikowania przygotowania projektów;
- w badaniu oceniono także możliwości identyfikowania innych niż stosowane w POLIŚ kryteriów selekcji projektów oraz zasadność określonych w POLIŚ warunków wsparcia w zakresie: podmiotów mogących ubiegać się o dofinansowanie oraz typów projektów (i wydatków kwalifikowalnych w poszczególnych działaniach). W wyniku oceny zaproponowano kryteria selekcji do ewentualnego wykorzystania przy konstrukcji wsparcia projektów OZE w przyszłej perspektywie finansowej zarówno na szczeblu regionalnym jak i krajowym;
- przyczyny odrzucania wniosków bądź udzielania odmownej decyzji w zakresie dofinansowania projektu na etapie oceny formalnej były zróżnicowane (głównie dotyczyły braku kompletności wniosku o dofinansowanie, braku załączników do wniosku, negatywnej oceny wykonalności projektu). Powodami odrzucania wniosków na etapie oceny merytorycznej I stopnia była najczęściej zbyt mała liczba punktów uzyskana w ramach kryteriów oceny by projekt mógł znaleźć się na liście rankingowej. W przypadku oceny merytorycznej II stopnia najwięcej problemów wnioskodawcy napotykali ze spełnianiem

kryteriów w zakresie: gotowości technicznej projektu do realizacji oraz zgodności projektu z wymaganiami prawa ochrony środowiska;

- wsparcie oferowane w ramach badanych Działań POIiŚ jest atrakcyjne dla wnioskodawców, ponieważ dofinansowanie często pozwala wnioskodawcom „spiąć” finansowo projekt. Bez wsparcia ze środków UE realizacja projektów w części przypadków nie doszłaby do skutku (inwestorzy ograniczaliby zakres projektu lub znacząco wydłużali harmonogram realizacji inwestycji w OZE);
- instrumenty takie jak płatności zaliczkowe są bardzo dobrze oceniane przez wnioskodawców, jako mechanizm potrzebny i warty utrzymania. Dodatkowo mechanizm rozliczania zaliczek pozwolił na zapoznanie beneficjentów ze standardami zbliżonymi do tych jakie są stosowane przy zwrotnych mechanizmach finansowych (które mają dominować w przyszłym okresie programowania tj. w latach 2014-2020). Wnioskodawcy podkreślali, iż takie środki bardzo ułatwiają rozruch projektu i uzyskanie płynności finansowej. Niemniej jednak u części beneficjentów występowały problemy z należytych rozliczeniem przyznanych zaliczek (beneficjenci nie byli do końca świadomi warunków korzystania z tego instrumentu);
- można wskazać, iż jakość dokumentacji aplikacyjnej (WoD), a także dotyczącej wniosków o płatność (WoP) była bardzo zróżnicowana. W obu przypadkach praktycznie nie występowały sytuacje, w których nie zaistniałaby konieczność wzywania wnioskodawcy do składania uzupełnień i wyjaśnień (bez względu na działanie, typ wnioskodawcy czy rodzaj projektu OZE), miało to bezpośredni wpływ na wydłużenie czasu ich oceny;
- w sytuacji gdy beneficjent napotykał na problemy na etapie realizacji projektu (np. zbyt optymistyczne założenia odnośnie parametrów inwestycji, problemy z wykonawcą projektu), pojawiało się ryzyko braku osiągnięcia wskaźników określonych w projekcie (a tym samym w POIiŚ) oraz braku wydatkowania zarezerwowanych środków w POIiŚ (ryzyko wypowiedzenia umowy o dofinansowanie, windykacja środków od takiego wnioskodawcy, zagrożenie wydatkowania alokacji w konkursie / działaniu oraz zagrożenie zwrotu środków do UE);
- nieprawidłowości występują też w obszarze dotyczącym udzielania zamówień publicznych przez beneficjentów (co również wpływa na wydłużony proces akceptacji WoP). Niektóre uchybienia w tym obszarze skutkują koniecznością nakładania korekt na wydatki kwalifikowalne za naruszenia popełnione przez beneficjentów w obszarze udzielania zamówień;
- działania informacyjno-promocyjne prowadzone przez MG w obszarze dotyczącym popularyzacji wiedzy o ogłaszanych konkursach zostały ocenione wysoko zarówno przez ewaluatora jak i wnioskodawców badanych działań. Szkolenia były dobrze dopasowane do terminów naborów wniosków w poszczególnych działaniach. Uczestnicy szkoleń w zdecydowanej większości bardzo pozytywnie ocenili ich merytoryczną wartość. Najbardziej pożądane były dyskusje na zakończenie szkoleń, które pozwalały omówić konkretne przypadki na przykładach;
- należy usprawnić proces przygotowania wniosków o dofinansowanie i realizacji projektów z zakresu OZE m.in. przez kontynuację szkoleń na rzecz wnioskodawców i beneficjentów, konieczności zwiększania świadomości społecznej w zakresie projektów OZE, wspierania inwestorów realizujących takie projekty.

7. OCENA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW WYSTĘPUJĄCYCH PODCZAS REALIZACJI PROJEKTÓW Z ZAKRESU DZIAŁAŃ 10.1 I 10.2 POIiŚ ORAZ MOŻLIWOŚCI USPRAWNIENI REALIZACJI PODOBNYCH PROJEKTÓW W PRZYSZŁEJ PERSPEKTYWIE FINANSOWEJ 2014-2020 (BADANIE ZREALIZOWANE NA ZLECENIE INSTYTUTU NAFTY I GAZU (INIG) – IW POIiŚ SEKTORA ENERGETYKA)

Głównym celem badania było uzyskanie informacji nt. działań zapobiegawczych (ewentualnie naprawczych) na podstawie zidentyfikowanych problemów, jak również „katalog dobrych praktyk” realizacji projektów uwzględniający specyfikę zarówno beneficjenta, jak i realizowanego przez niego projektu, do wykorzystania przez przyszłych potencjalnych beneficjentów.

Realizacja badania doprowadziła do sformułowania m.in. następujących konkluzji:

Przez okres realizacji projektów w ramach działań 10.1 oraz 10.2 POIiŚ, została wypracowana sprawna kultura realizacji projektów infrastrukturalnych dotyczących rynku gazu, zarówno po stronie IW jak i po stronie beneficjentów (dostosowali swoją strukturę instytucjonalną do potrzeb jakie nakłada na nich realizacja projektów współfinansowanych przez UE). Zatrzymanie obecnie wypracowanych procedur, może powodować zacieranie się tzw. „pamięci instytucjonalnej” zarówno po stronie projektodawców jak i IW. W celu zachowania wypracowanego potencjału oraz aby nie ponosić ponownie kosztów związanych z przystosowaniem nowej instytucji do pełnienia funkcji IW rekomenduje się dalsze pełnienie funkcji IW przez Instytut Nafty i Gazu – Państwowy Instytut Badawczy z siedzibą w Krakowie.

Zalecenia sformułowane w wyniku realizacji badania to m.in.:

- zalecenie dotyczące prowadzenia lobbingu w kwestii przyjęcia ustawy o korytarzach przesyłowych;
- zapewnienie odpowiedniego czasu na uzyskanie wsparcia merytorycznego dla projektodawców, którzy wykorzystują nowoczesne technologie, (technologie niestosowane przez nich do tej pory);
- włączenie sektora nauki w proces planowania i realizacji inwestycji;
- opracowanie przyszłego kształtu wniosku o dofinansowanie (w tym listę ewentualnych załączników) przy współudziale spółek zainteresowanych ubieganiem się o środki w przyszłej perspektywie finansowej, w celu lepszego przystosowania go do realiów rynku gazu w Polsce oraz dostosowania do potrzeb przyszłych wnioskodawców;
- ograniczenie stosowania procedury konkursowej na rzecz większej liczby projektów indywidualnych lub zastosowanie tej procedury w zmienionym zakresie, np. tylko na etapie wyboru katalogu projektów, które zostaną objęte dofinansowaniem;
- sugeruje się też, by osoby odpowiedzialne za realizację projektu współfinansowanego ze środków UE powinny zajmować możliwie wysoką pozycję w strukturach decyzyjnych macierzystej instytucji.

8. OCENA OSIĄGNIĘĆ WDRAŻANIA PROJEKTÓW W RAMACH XI PRIORYTETU POIiŚ ORAZ ICH WPŁYW NA OSIĄGANIE CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH PRIORYTETU (BADANIE ZREALIZOWANE NA ZLECENIE MINISTERSTWA KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO (MKDiN) – IP POIiŚ W SEKTORZE KULTURA)

Celem badania była identyfikacja i ocena skuteczności osiągania rezultatów projektów realizowanych w ramach XI priorytetu POIiŚ wraz z oceną wpływu realizowanych projektów na osiąganie celów określonych dla XI priorytetu POIiŚ (projekty w realizacji) oraz oceną efektów projektów, oddanych do użytkowania w ramach XI priorytetu POIiŚ, w tym ich wpływu na tworzenie nowych miejsc pracy (projekty zakończone). Badaniem objęto wszystkie 79 projektów wspartych w ramach XI priorytetu, ze szczególnym uwzględnieniem 25 projektów zakończonych do końca grudnia 2012 r. Analiza wpływu realizowanych projektów na osiąganie celów określonych dla XI priorytetu POIiŚ, (oparta o badanie zarówno projektów zakończonych, jak i znajdujących się jeszcze w trakcie realizacji) wykazała, że:

- założone w umowach dla projektów zrealizowanych wskaźniki rezultatu zostaną osiągnięte, a w niektórych nawet przekroczone. Wyniki badania wskazują, że zdecydowana większość beneficjentów nie widzi zagrożenia dla osiągnięcia w projekcie wartości wskaźników założonych we wniosku. Analiza poszczególnych projektów potwierdza to założenie – w badanych przypadkach nie zidentyfikowano okoliczności uniemożliwiających osiągnięcie rezultatów;
- bezpośrednim efektem projektów jest poprawa funkcjonalności obiektów i poszerzenie możliwości realizacji przedsięwzięć kulturalnych i edukacyjnych. W przypadku szeregu projektów ich realizacja pozwoliła na opracowanie i wdrożenie nowej, bardziej atrakcyjnej oferty dla widzów/zwiedzających, która nie była możliwa w okresie przed realizacją projektów. Ukończenie wielu projektów cieszyło się znacznym zainteresowaniem mieszkańców i turystów, co już obecnie przekłada się na większą liczbę osób odwiedzających wsparte placówki;
- w ramach projektów wprowadzone zostały także innowacyjne rozwiązania technologiczne i organizacyjne, m.in. w zakresie: wyposażenia w nowoczesny sprzęt, który jest wykorzystywany do realizacji wydarzeń artystycznych i umożliwia rozwijanie oferty kulturalnej;

urządzeń i metod dydaktycznych, wzbogacających przekaz informacyjno-edukacyjny; tworzenia interaktywnych wystaw;

- realizacja projektów wpływa ponadto korzystnie na rozwój dyscyplin naukowych i praktycznych, rozwój edukacji pozaformalnej, uczynienie z nowych lub wyremontowanych instytucji kultury przestrzeni spotkań i integracji mieszkańców i turystów dzięki zaistnieniu funkcji dodatkowych wobec zasadniczej oferty artystycznej;
- w wyniku realizacji oddanych do użytkowania 25 projektów utworzono (lub też zostanie utworzonych do końca 2013 r.) 470 nowych miejsc pracy. Beneficjenci zakończonych przedsięwzięć szacują ponadto, że w okresie od 1 roku do 6 lat od zakończenia projektu powinny powstać jeszcze 143 dodatkowe miejsca pracy. Ponadto, zrealizowane projekty w pewnym stopniu przyczyniły się do rozwoju sektora usługowego na terenie sąsiadującym z miejscem wspartych w XI Priorytecie inwestycji. W przedsiębiorstwach działających w otoczeniu zakończonych projektów powstały co najmniej 102 nowe miejsca pracy.

W rekomendacjach Wykonawca wskazuje, iż inwestycje dotyczące remontów, rewitalizacji i poprawa podstawowej infrastruktury są ważnym działaniem przybliżającym instytucje i obiekty kultury do współczesnych standardów cywilizacyjnych i powinny być kontynuowane. Ponadto, najbardziej interesujące innowacyjne rozwiązania techniczne i organizacyjne, należy odpowiednio rozpropagować oraz upowszechniać wśród instytucji kultury dobre praktyki w ułatwianiu dostępu dla innych grup niepełnosprawnych (osoby niewidome lub niedowidzące, osoby niesłyszące lub niedosłyszące).

9. ANALIZA EFEKTÓW WSPARCIA - IDENTYFIKACJA I OCENA REZULTATÓW REALIZACJI PROJEKTÓW W RAMACH PRIORYTETU XII POLiŚ (BADANIE ZREALIZOWANE NA ZLECENIE MINISTERSTWA ZDROWIA (MZ) - IP POLiŚ SEKTORA ZDROWIE)

Głównym celem badania była identyfikacja bezpośrednich efektów realizacji projektów w ramach priorytetu XII POLiŚ oraz oszacowanie przewidywanych długofalowych efektów realizacji tych projektów. Szczegółowe cele badawcze były skoncentrowane na: ocenie stopnia realizacji zakładanych w ramach projektów wskaźników rezultatu; ocenie stopnia osiągnięcia założonych w dokumentach programowych wskaźników rezultatu na poziomie ogólnokrajowym; identyfikacji ewentualnych dodatkowych bezpośrednich oraz przewidywanych długofalowych efektów realizacji projektów XII priorytetu POLiŚ oraz wytypowanie i analiza zmiany wartości tzw. wskaźników kontekstowych XII priorytetu POLiŚ w latach 2007-2012.

Badanie wykazało, że:

- stopień osiągania zaplanowanych w dokumentach programowych wskaźników rezultatu na poziomie ogólnokrajowym jest bardzo wysoki;
- największy odsetek beneficjentów doświadczył zwiększenia jakości usług medycznych ratujących życie (40%) i pozostałych (30%), a co najważniejsze – ich skuteczności (28% w przypadku usług ratujących życie i 18% - pozostałych), co przekłada się bezpośrednio na poziom śmiertelności pacjentów;
- dodatkowym efektem realizacji projektów było zwiększenie efektywności zarządzania szpitalem objawiające się m.in. zmniejszeniem kosztochłonności procedur.

Podstawową rekomendacją wynikającą z badania jest zalecenie dotyczące sposobu mierzenia wskaźników w POLiŚ w perspektywie finansowej 2014-2020: wszystkie wskaźniki z poziomu wskaźników rezultatu i wskaźników produktu dla priorytetu powinny być obowiązkowe dla beneficjentów. Usprawniłoby to, zdaniem ewaluatorów, funkcjonowanie mechanizmu gromadzenia danych, a także w sposób naturalny spowodowało bieżącą aktualizację wartości tych wskaźników.

Ponadto – w związku z tym, że okazało się, iż poza zadowalającym stopniem osiągnięcia zaplanowanych w dokumentach programowych wskaźników rezultatu na poziomie ogólnokrajowym, beneficjenci osiągnęli także inne, nie zapisane w umowach o dofinansowanie wskaźniki (w szczególności dot. tworzenia nowych miejsc pracy).

10. BADANIE PODSUMOWUJĄCE REALIZACJĘ PRIORYTETU XIII INFRASTRUKTURA SZKOLNICTWA WYŻSZEGO POLIŚ (BADANIE ZREALIZOWANE NA ZLECENIE NARODOWEGO CENTRUM BADAŃ I ROZWOJU (NCBR) – IP POLIŚ SEKTORA SZKOLNICTWO WYŻSZE)

Celem głównym badania była identyfikacja aktualnego stopnia wykonania celu głównego i celów szczegółowych priorytetu XIII POLIŚ (dokonana na podstawie faktycznie osiągniętego stanu realizacji projektów działania 13.1).

Kontekstem dla analizowanych projektów są dynamiczne zmiany, jakie zaszły w ostatnim dwudziestolecu w Polsce (przejście od elitarnego do masowego modelu szkolnictwa wyższego). Obok niewątpliwych korzyści proces ten stworzył poważne wyzwania dla szkół wyższych i systemu edukacji jako całości. Wyniki badania dowodzą, że realizacja priorytetu XIII POLIŚ odpowiada na te wyzwania wspomagając finansowo budowę nowoczesnej infrastruktury dydaktycznej służącej pracownikom i studentom na kierunkach priorytetowych z perspektywy rozwoju gospodarczego Polski.

Uczelnie odczuwały znaczący niedostatek nowoczesnych budynków i pomieszczeń, a także brak lub niedostateczną jakość wysokospecjalistycznego sprzętu umożliwiającego prowadzenie nowoczesnych zajęć na kierunkach priorytetowych. Podjęte działania inwestycyjne – tj. budowa, rozbudowa lub przebudowa istniejących obiektów oraz zakup nowoczesnego wyposażenia stanowią odpowiedź na te problemy. Inwestycje te mają umożliwić prowadzenie nowoczesnych zajęć dydaktycznych, zwiększyć dostępność aparatury i laboratoriów dla studentów i pracowników, a przez to podnieść jakość i efektywność kształcenia oraz zwiększyć konkurencyjność uczelni na rynku krajowym i międzynarodowym.

Postępy we wdrażaniu należy uznać za zadowalające. Pojawiające się na etapie realizacji projektów problemy nie stanowią dla nich zagrożenia, ani tym bardziej dla realizacji całego priorytetu. W oparciu o wartości deklarowane wskaźników można stwierdzić, że wszystkie wartości docelowe zostaną osiągnięte (z jednym wyjątkiem), a w przypadku rezultatów wielokrotnie przekroczone. Pozytywnie należy ocenić także fakt, że nowopowstała infrastruktura jest używana przez znaczną część populacji studentów na uczelniach biorących udział w programie.

Między latami 2009 i 2012 r. liczba kandydatów na kierunki techniczne na uczelniach-beneficjentach wzrosła o 30%, podczas gdy w skali kraju – o 13%. Jest to dowodem na potwierdzenie wysokiego popytu na kierunki objęte priorytetem XIII (liczba studentów rośnie mimo dotyczącego uczelnie niżu demograficznego), ale także ponadprzeciętnej atrakcyjności uczelni publicznych podejmujących projekty inwestycyjne w ramach POLIŚ.

Zdaniem ewaluatorów, ewentualne przyszłe wsparcie dla sektora szkolnictwa wyższego w zakresie inwestycji infrastrukturalnych powinno być skoncentrowane przestrzennie tak, aby wzmocnić najsilniejsze ośrodki akademickie. Poza koncentracją wsparcia w ujęciu finansowym powinno być prowadzone jego ukierunkowanie zgodne z regionalnymi uwarunkowaniami rozwoju. W wyniku realizacji badania, ewaluatorzy rekomendują, by po 2013 roku udostępnić możliwość realizacji kompleksowych projektów obejmujących sferę dydaktyczną i badawczą, pozwalających na faktyczny wzrost potencjału uczelni i realizację ich funkcji. Wsparcie takie może mieć miejsce w ramach jednego programu operacyjnego, bądź przyjąć formę zintegrowanych projektów (raczej w trybie projektów indywidualnych) finansowanych z dwóch programów operacyjnych. Mając na uwadze, iż wsparciem po 2013 r. objęta ma być jedynie infrastruktura badawcza ujęta w Polskiej Mapie Drogowej, można – zdaniem ewaluatorów - zaproponować, by przy ocenie projektów premiować te, które poza silnym walorem badawczym uwzględniają kwestię powiązania funkcji badawczej z funkcją dydaktyczną. Można zaproponować rozważenie udostępnienia wsparcia niewielkiego komponentu dydaktycznego, jeżeli będzie on spójnie osadzony w logice projektu i w konsekwencji wzmocni wartość dodaną. Rekomendowane jest także stworzenie mechanizmów zabezpieczających przed znaczącymi opóźnieniami projektów z ostatniego konkursu oraz promocja nowoczesnych form dydaktycznych wykorzystujących infrastrukturę powstałą w ramach priorytetu XIII, a także upowszechnienie wśród beneficjentów świadomości na temat dodatkowych możliwości wykorzystania infrastruktury.

Ponadto rekomendacje dotyczyły również stworzenia mechanizmów zabezpieczających przed znaczącymi opóźnieniami projektów z konkursu nr 2/2012 POLIŚ oraz promocji nowoczesnych form dydaktycznych wykorzystujących infrastrukturę powstałą w ramach priorytetu XIII oraz upowszechnienie wśród beneficjentów świadomości na temat dodatkowych możliwości wykorzystania infrastruktury.

11. EWALUACJA WYBRANYCH PROJEKTÓW REALIZOWANYCH W RAMACH PRIORYTETU XIII POIŚ 2007-2013 INFRASTRUKTURA SZKOLNICTWA WYŻSZEGO – IDENTYFIKACJA DOBRYCH PRAKTYK PRZYGOTOWANIA I REALIZACJI PROJEKTÓW DLA BENEFICJENTÓW Z OBSZARU SZKOLNICTWA WYŻSZEGO (BADANIE ZREALIZOWANE NA ZLECENIE NARODOWEGO CENTRUM BADAŃ I ROZWOJU (NCBiR) – IP POIŚ SEKTORA SZKOLNICTWO WYŻSZE)

Głównym celem badania było ukazanie dobrych praktyk na podstawie pięciu wybranych projektów spośród wszystkich projektów priorytetu XIII POIŚ. Założeniem badania było uzyskanie wyników mogących stanowić źródło dobrych rozwiązań dla beneficjentów w ostatnich latach wdrażania priorytetu.

Realizacja badania pozwoliła na zidentyfikowanie dobrych praktyk w realizacji projektów z obszaru infrastruktury szkolnictwa wyższego. Produktem badania jest również Podręcznik Dobrych Praktyk prezentujący wybrane projekty. Wyboru dobrych praktyk dokonano na podstawie dwóch rodzajów kryteriów. Pierwsze z nich to kryteria "twarde" (zobiektywizowane wskaźniki): poziom zaawansowania projektu, skuteczność przygotowania projektu, skuteczność realizacji projektu, jakość realizacji projektu oraz komplementarność projektu z innymi finansowanymi ze środków UE. Drugą grupę stanowiły kryteria jakościowe/eksperckie: innowacyjność projektu, efektywność wykorzystania zasobów, modelowość dobrej praktyki, oddziaływanie projektu, wartość dodana projektu oraz potencjalna efektywność społeczna, środowiskowa czy gospodarcza.

Na podstawie analiz przeprowadzonych w oparciu o opisane powyżej kryteria zostało wybranych pięć projektów - dobrych praktyk. Są to trzy projekty wybrane w trybie indywidualnym: *Centrum Naukowo-Dydaktyczne Wydziału Inżynierii i Kształtowania Środowiska* - „Centrum Wodne” SGGW, *Centrum Mechatroniki, Biomechaniki i Nanoinżynierii Politechniki Poznańskiej*, *Centrum Informatyczno-Ekonometryczne Wydziału Ekonomiczno-Socjologicznego Uniwersytetu Łódzkiego* oraz dwa projekty wybrane w ramach I konkursu: *ENERGIS - Budynek Dydaktyczno-Laboratoryjny Inżynierii Środowiska, Politechnika Świętokrzyska Kielce* oraz *Przebudowa obiektu nieczynnej pralni szpitala klinicznego w Katowicach-Ligocie z przeznaczeniem na Centrum Dydaktyki i Symulacji Medycznej Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach*. Dobre praktyki w wybranych pięciu projektach zostały odnotowane zarówno w obszarze przygotowania projektu, jak również jego rzeczowej i finansowej realizacji, a także rozliczania. Ponadto zidentyfikowane zostały dobre praktyki w zakresie prowadzenia działań informacyjno-promocyjnych czy współpracy z IW XII priorytetu POIŚ (Ośrodek Przetwarzania Informacji).

Najistotniejsze rekomendacje z badania dotyczyły m.in. wykorzystania potencjału dydaktycznego, naukowego i badawczego uczelni wyższych poprzez silne skorelowanie ich z potrzebami rynku pracy (współpraca uczelni z przedsiębiorstwami, instytucjami otoczenia biznesu); przygotowywania programów nauczania zorientowanych na współpracę w przedsiębiorstwach; inicjowania i animowania współpracy beneficjentów priorytetu XIII POIŚ w zakresie wymiany doświadczeń oraz inicjowania i animowania współpracy naukowej między uczelniami wyższymi w celu zwiększenia wartości dodanej projektów realizowanych w ramach XIII priorytetu POIŚ oraz promocji międzynarodowej. Rekomendacje dotyczyły również promocji efektów projektów po zakończeniu wsparcia, prowadzenia bieżących prognoz liczby studentów oraz wykorzystania potencjału uczelni poprzez powiązanie ich z rynkiem pracy.

Wyniki badań ewaluacyjnych realizowanych w ramach POIŚ 2007-2013 podlegają publikacji na stronie internetowej <http://www.ewaluacja.gov.pl> (Baza Badań Ewaluacyjnych) i <http://www.pois.gov.pl>. Szczegółowe „Tabele rekomendacji” syntetyzujące konkluzje uzyskiwane w wyniku realizacji badań przedkładane są do wiadomości Komitetu Monitorującego POIŚ 2007-2013. Produkty realizowanych badań zasilają również „Bazę zintegrowanego systemu wniosków i rekomendacji” z badań ewaluacyjnych prowadzoną przez Instytucję Strategiczną NSRO 2007-2013 (Krajową Jednostkę Ewaluacji). Monitoring aktualnego stanu wdrożenia rekomendacji ze zrealizowanych dotychczas w ramach POIŚ 2007-2013 badań ewaluacyjnych będzie przedmiotem diagnozy IZ w roku 2014.

ZREALIZOWANE W ROKU 2013 DZIAŁANIA ZWIĄZANE Z ROZBUDOWĄ POTENCJAŁU EWALUACYJNEGO PROGRAMU

PRACE GRUPY STERUJĄCEJ EWALUACJĄ POLiŚ 2007-2013

W 2013 roku odbywały się cykliczne prace Grupy Sterującej Ewaluacją POLiŚ. Członkowie Grupy angażowali się w systematyczne konsultacje realizowane drogą komunikacji elektronicznej dotyczące projektów szczegółowych opisów przedmiotów zamówienia na badania ewaluacyjne, projektów raportów metodologicznych oraz raportów końcowych z badań, a także bieżące konsultacje w zakresie wniosków i rekomendacji formułowanych w wyniku ich realizacji.

Współpraca w ramach Grupy stanowi forum dialogu na temat ewaluacji POLiŚ 2007-2013 (identyfikacja tematyki badawczej, opiniowanie koncepcji i wyników badań) oraz stwarza możliwości dzielenia się wiedzą i wymianą doświadczeń w zakresie ewaluacji oraz specyfiki jej realizacji w ramach POLiŚ.

UDZIAŁ W PRACACH NAD AKTUALIZACJĄ METODOLOGII DLA WSKAŹNIKA MIĘDZYGAŁĘZIOWEJ DOSTĘPNOŚCI TRANSPORTOWEJ (WMDT) NA POTRZEBY PERSPEKTYWY 2014-2020

Przedstawiciele IZ POLiŚ biorą udział w pracach nad koncepcją aktualizacji wskaźnika. Aktualizacja dotyczyć ma przede wszystkim dostosowania metodologii pomiaru zmian dostępności transportowej kraju i regionów do logiki i zakresu interwencji w ramach polityki spójności w perspektywie finansowej 2014-2020 oraz umożliwić pomiar rezultatów interwencji planowanej w ramach Celu tematycznego 7 Umowy Partnerstwa i w programach operacyjnych perspektywy 2014-2020 realizujących cele zwiększenia transportowej dostępności kraju w układzie europejskim i krajowym. Prace doprowadzić mają do wyłonienia Eksperta zewnętrznego, który wykona prace aktualizacyjne modelu dostępności transportowej oraz dokona obliczeń wartości bazowych i docelowych wskaźnika na potrzeby polityki spójności 2014-2020 (tj. na potrzeby odpowiednich krajowych dokumentów strategicznych oraz krajowych i regionalnych programów operacyjnych).

PLANOWANE DZIAŁANIA

Badania ewaluacyjne zaplanowane w ramach *Okresowego planu ewaluacji POLiŚ 2007-2013* na lata 2014-2015 (plan dwuletni) obejmują przede wszystkim oceny o charakterze ex-post.

Na 2014 rok zaplanowano również 3 badania ukierunkowane na identyfikację najskuteczniejszych praktyk wyboru projektów (w kontekście realizacji zobowiązań POLiŚ 2007-2013). Badania skoncentrują się głównie na skuteczności w obszarze realizacji wskaźników i finansowego postępu wdrażania Programu. Przewiduje się, że wyniki badań będą mogły posłużyć jako potencjalne wsparcie procesu przygotowywania rozwiązań wdrożeniowych nowego programu operacyjnego na lata 2014-2020.

W roku 2015 planuje się też realizację badania umożliwiającego uzupełnienie danych nt. miejsc pracy tworzonych w wyniku realizacji POLiŚ 2007-2013, które gromadzone są w ramach systemów monitoringowych. Uzupełnienie dotyczyć ma informacji o miejscach pracy powstałych poprzez pośrednie oddziaływanie realizowanych projektów. Zakłada się, że jego wyniki umożliwią zobrazowanie specyfiki generowania miejsc pracy przez inwestycje infrastrukturalne.

Ewaluacja POLiŚ 2007-2013 w finalnej fazie realizacji programu skoncentrowana zostanie jednak przede wszystkim na możliwym badaniu efektów zrealizowanych projektów. Głównym celem będzie wstępna identyfikacja rezultatów wdrożenia POLiŚ. W ramach badań o charakterze ex-post planuje się m.in. dokonanie interpretacji osiągniętych wartości wskaźników kontekstowych (w tym wskaźników monitorowania wpływu POLiŚ na środowisko). Oczekuje się też, że badania przyczynią się do sformułowania założeń oceny wpływu typowych dla POLiŚ inwestycji infrastrukturalnych oraz ocen na podstawie kryterium użyteczności, co stanowić będzie mogło podstawę konceptualizacji założeń dokonania finalnej oceny ex-post osiągnięć POLiŚ 2007-2013 realizowanej w okresie umożliwiającym wypowiadanie się o długoterminowych efektach projektów. Założenia koncepcyjne dla ocen wpływu inwestycji infrastrukturalnych będą mogły stanowić również podstawę określenia metodologii badawczej na potrzeby perspektywy 2014-2020.

SPRAWOZDANIE ROCZNE Z REALIZACJI
PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO 2007-2013
ZA 2013 ROK

W roku 2014 prowadzone są także prace przygotowujące Plan ewaluacji nowego Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020. Plan ewaluacji nowego POIiŚ 2014-2020 zostanie przedłożony właściwemu komitetowi monitorującemu po przyjęciu programu przez KE.

3 REALIZACJA W PODZIALE NA PRIORYTETY

3.1 PRIORYTET I GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA

3.1.1 OSIĄGNIĘCIE CELÓW I ANALIZA POSTĘPÓW

INFORMACJE NA TEMAT FIZYCZNYCH I FINANSOWYCH POSTĘPÓW PRIORYTETU

W ramach priorytetu I realizowane jest jedno działanie:

- **1.1 Gospodarka wodno-ściekowa w aglomeracjach powyżej 15 tys. RLM.**

Kwota środków z Funduszu Spójności przyznana w ramach I priorytetu, wynosi **3,1 mld euro**, co stanowi 14% alokacji środków z FS w ramach Programu i 62% alokacji przeznaczonej na sektor środowisko.

WNIOSKI O DOFINANSOWANIE / UMOWY O DOFINANSOWANIE

Do końca 2013 r. w ramach **priorytetu I** beneficjenci złożyli **410** poprawnych pod względem formalnym **wniosek o dofinansowanie** na kwotę dofinansowania wynoszącą **blisko 4 mld euro**. W bieżącym okresie sprawozdawczym zarejestrowano 72 wnioski. Instytucje dokonujące oceny złożonych wniosków zatwierdziły do realizacji do końca 2013 roku **290 wniosków o dofinansowanie** (czyli 70% złożonych wniosków o dofinansowanie), dla których kwota wnioskowanego dofinansowania wyniosła **3,5 mld euro**.

Do końca okresu sprawozdawczego z beneficjentami podpisano **285 umów o dofinansowanie**. Beneficjenci wszystkich 69 podpisanych w 2013 r. umów wyłonieni zostali w trybie konkursowym. Wartość podpisanych umów wyniosła ogółem 5,5 mld euro, w tym wartość wydatków kwalifikowanych to 3,3 mld euro, natomiast **dofinansowanie UE opiewało na 2,8 mld euro**. Łącznie w ramach zawartych umów wykorzystane zostało **89% alokacji** przypadającej dla I priorytetu, natomiast do zakontraktowania pozostało 345,6 mln euro.

W związku z sytuacją zaistniałą na rynku budowlanym i spadkiem kosztów projektów po rozstrzygniętych postępowaniach przetargowych, w 2013 r. w projektach z występującymi oszczędnościami były aneksowane umowy o dofinansowanie (w celu uwolnienia oszczędności lub rozszerzenia zakresów rzeczowych inwestycji). Ponadto aby w pełni wykorzystać alokację przeznaczoną na priorytet ogłoszono cztery nowe konkursy. 17 lipca 2013 r. zaakceptowana została kolejna aktualizacja *Szczegółowego opisu priorytetów Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko*, w ramach której w priorytecie I wprowadzono możliwość realizacji inwestycji w aglomeracjach z przedziału 10-15 tys. RLM, celem dostosowania ich do wymogów dyrektywy ściekowej. Dodatkowo listę przykładowych projektów uzupełniono o projekty dotyczące prac przygotowawczych w obszarze gospodarki wodno-ściekowej na potrzeby realizacji inwestycji w okresie programowania 2014-2020. Wprowadzone zmiany umożliwiły ogłoszenie naboru wniosków na projekty realizowane w aglomeracjach o wielkości 10-15 tys. RLM. W kolejnym okresie sprawozdawczym ogłoszony zostanie konkurs dotyczący przygotowania dokumentacji dla projektów, które będą wdrażane w latach 2014-2020.

Ważnym elementem wpływającym na stopień wykorzystania środków jest zmienność kursu EUR/PLN, która powoduje trudności w oszacowaniu docelowej wartości dostępnej alokacji. Dla przykładu, tylko w 2013 r. alokacja dostępna w sektorze środowiska wzrosła o ok. 138 mln euro.

W ramach priorytetu I wybór projektów do realizacji przewidziano zarówno w trybie konkursowym jak i indywidualnym.

PROJEKTY INDYWIDUALNE

Na LPI obowiązującej na koniec okresu sprawozdawczego w ramach priorytetu I zapisanych zostało **27 projektów**. Wszystkie projekty znajdują się na liście podstawowej. Na ich realizację zarezerwowana jest szacunkowa kwota dofinansowania **środkami UE** wynosząca **935,9 mln euro**. W 2013 r. dokonano trzykrotnej aktualizacji LPI – w marcu, w sierpniu oraz w listopadzie. Wszystkie aktualizacje polegały na dostosowaniu danych o projektach do faktycznej sytuacji zidentyfikowanej dla każdej inwestycji i dotyczyły kwot i terminów realizacji. W aktualizacji sierpniowej włączono na LPI 1 nowy projekt pt. *Uregulowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie gminy Czarna - etap II*, którego wnioskodawcą jest Gmina Czarna. Zawarcie umowy dla ww. projektu nastąpi w kolejnym okresie sprawozdawczym, po zakończeniu oceny wniosku pod kątem zgodności inwestycji z kryteriami wyboru obowiązującymi w działaniu 1.1.

Do końca 2013 roku z beneficjentami projektów indywidualnych podpisano **26 umów o dofinansowanie** o wartości całkowitej wynoszącej 1,7 mld euro, z czego wydatków kwalifikowanych to 1,1 mld euro, a środki pochodzące z FS obejmują kwotę ok. **931 mln euro (30% alokacji priorytetu)**.

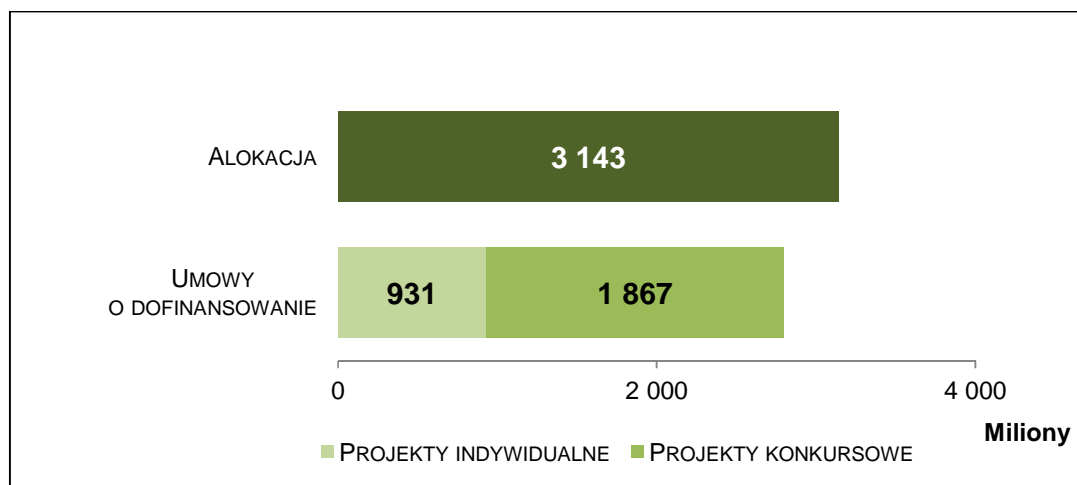
KONKURSY

Do końca 2013 roku w ramach priorytetu I **ogłoszono 11 konkursów**, przy czym w okresie sprawozdawczym ogłoszono cztery konkursy.

Do końca omawianego okresu sprawozdawczego z wnioskodawcami wszystkich ogłoszonych w priorytecie I konkursów podpisano **259 umów o dofinansowanie** o wartości całkowitej wynoszącej ponad 3,7 mld euro, wartości kosztów kwalifikowanych 2,2 mld euro, z czego **kwota środków przyznanych z FS to 1,87 mld euro, co stanowi 59% alokacji dla priorytetu**. Liczba projektów konkursowych z podpisanymi umowami o dofinansowanie stanowi 91% wszystkich projektów realizowanych w I priorytecie, natomiast ich wartość konsumuje 67% kwoty wsparcia udzielonego w ramach dotychczas zawartych umów.

W 2014 r. ogłoszony zostanie kolejny konkurs na projekty inwestycyjne. Ponadto, zorganizowany zostanie również konkurs dotyczący przygotowania dokumentacji dla projektów, które będą wdrażane w kolejnym okresie programowania.

WYKRES 19. PORÓWNANIE ALOKACJI I PODPISANYCH UMÓW O DOFINANSOWANIE W PODZIALE NA TRYBY WYBORU PROJEKTÓW (DANE W MLN EURO)

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIŚ

WNIOSKI O PŁATNOŚĆ

Wartość wydatków ogółem wykazanych przez beneficjentów we wnioskach o płatność wyniosła 2,7 mld euro, wydatki kwalifikowane stanowiły 1,8 mld euro, przy czym część **środków unijnych** opiewała na **1,6 mld euro**. Na koniec okresu sprawozdawczego **poziom alokacji rozliczonej wnioskami o płatność** wyniósł ponad **49%**, podczas gdy na koniec 2012 r. wynosił on 30%, co oznacza **wzrost o 19 p.p. w trakcie okresu sprawozdawczego**.

CERTYFIKACJA ŚRODKÓW DO KE

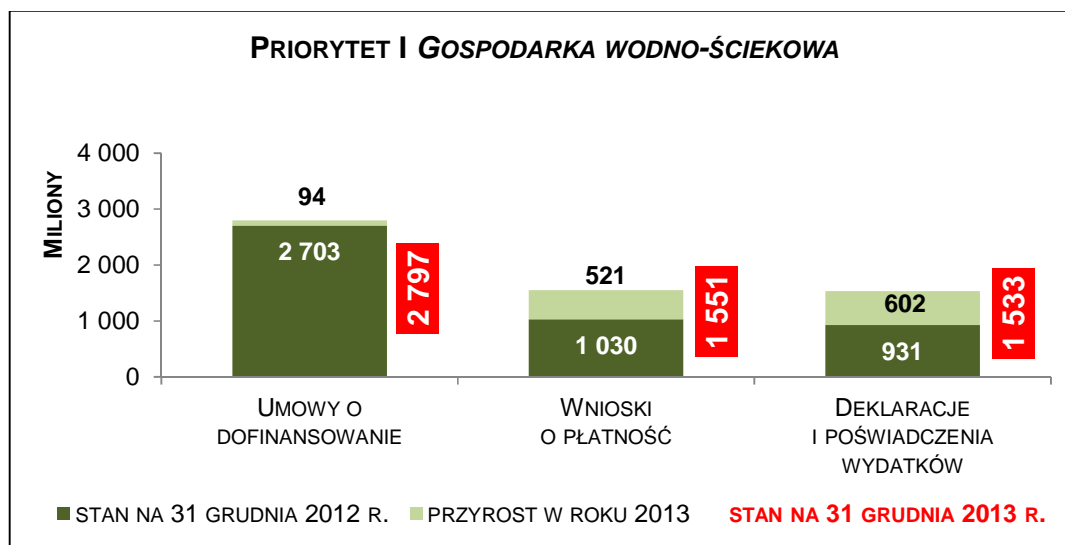
W bieżącym okresie sprawozdawczym Instytucja Certyfikująca przekazała do KE **Poświadczenia i deklaracje wydatków oraz wnioski o płatność okresową** dla priorytetu I na łączną kwotę **wydatków kwalifikowanych** wynoszącą **708,3 mln euro**, przy czym wartość **wnioskowanej refundacji** wyniosła **602 mln euro**. Od początku realizacji Programu w ramach I osi priorytetowej do KE zostały przekazane **Poświadczenia i deklaracje** o wartości wydatków kwalifikowanych 1,8 mld euro i **wnioskowanej refundacji w wysokości 1,5 mld euro**, co stanowi prawie **49% alokacji dla priorytetu** – zanotowano **wzrost o 19 p.p.** w porównaniu z poprzednim okresem sprawozdawczym.

Do 31 grudnia 2013 r. KE zrefundowała 1,29 mld euro. Należy podkreślić, że tylko w roku 2013 wartość refundacji wyniosła ponad 448 mln euro, czyli 35% środków przekazanych przez KE w ramach I osi priorytetowej zostało zrefundowane w bieżącym okresie sprawozdawczym. Od początku realizacji Programu KE **wypłaciła 84% wnioskowanej kwoty**.

DYNAMIKA

Poniższy wykres obrazuje kontraktację środków, wnioskowanie o płatności przez beneficjentów oraz certyfikację wydatków do KE w okresie sprawozdawczym oraz narastająco. Do końca okresu sprawozdawczego w złożonych wnioskach o płatność beneficjenci rozliczyli ponad 1,5 mld euro, tj. ponad 55% przyznanego im grantu. Jednocześnie w tym samym okresie do KE przekazane zostały **Poświadczenia i deklaracje wydatków** na kwotę refundacji wynoszącą 1,5 mld euro, co stanowi 99% wydatków wykazanych przez beneficjentów. Powyższe wskazuje, że **proces sporządzania deklaracji oraz przekazywania poświadczeń na poziom KE przebiega sprawnie i efektywnie**.

WYKRES 20. PORÓWNANIE WARTOŚCI DOFINANSOWANIA UE NA POZIOMIE ZAWARTYCH UMÓW
O DOFINANSOWANIE, WNIOSKÓW O PŁATNOŚĆ I DEKLARACJI WYDATKÓW

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIŁŚ NA PODSTAWIE KSI SIMIK 07-13

DECYZJE DLA DUŻYCH PROJEKTÓW

Do końca roku 2013 do Komisji Europejskiej przekazano **30¹⁸ wniosków o potwierdzenie wkładu finansowego dla dużych projektów**, przy czym 4 wnioski zostały przesłane w omawianym okresie sprawozdawczym. KE wydała **25 decyzji** o przyznaniu wkładu finansowego **dla dużych projektów**, dla 7 projektów decyzje zostały wydane w roku 2013. Łączna wartość wsparcia w ramach zatwierdzonych dużych inwestycji wyniosła blisko 1,2 mld euro.

ANALIZA JAKOŚCIOWA

PODZIAŁ PROJEKTÓW WG SEKTORÓW GOSPODARKI

Większość projektów realizowanych jest w ramach działalności związanej ze środowiskiem naturalnym (283 inwestycje na kwotę wsparcia środkami FS w wysokości 2,9 mld euro). Natomiast dwa projekty: *Budowa i modernizacja kanalizacji sanitarnej w Skarżysku-Kamiennym i Skarżysku Kościelnym* i *Poprawa gospodarki wodno-ściekowej na obszarze aglomeracji Ława* realizowane są w ramach działu gospodarki *Pobór, uzdatnianie i rozprowadzanie wody*. Wartość dofinansowania UE tych projektów wyniosła 17,6 mln euro, co stanowi zaledwie 1% wartości wszystkich projektów w I prioryecie.

PODZIAŁ PROJEKTÓW WEDŁUG FORMY PRAWNEJ BENEFICJENTÓW

Większość, bo aż 60% beneficjentów (173 projektów) realizujących projekty w I prioryecie stanowią przedsiębiorstwa komunalne. Pozostałe projekty realizowane są przez jednostki samorządu terytorialnego (108 projektów) oraz inne rodzaje podmiotów (5 projektów).

Wartość dofinansowania unijnego przeznaczona na projekty realizowane przez przedsiębiorstwa wynosi prawie 2 mld euro, czyli 62% dostępnej alokacji dla priorytetu. Jednostki samorządów terytorialnych otrzymały unijne wsparcie w wysokości 798,8 mln euro.

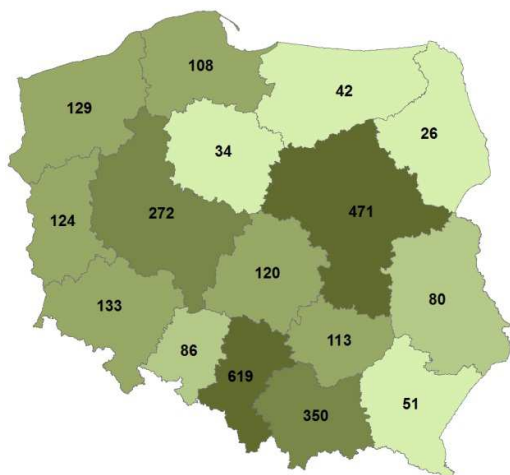
PODZIAŁ PROJEKTÓW W PRZESTRZENI

Analizując proces kontraktacji na poziomie poszczególnych regionów można stwierdzić, że liderem w zakresie wartości przyznanego dofinansowania UE w zawartych umowach o dofinansowanie, tak jak w przypadku wnioskowania o dofinansowanie, jest województwo śląskie z kwotą 618,8 mln euro, wykorzystującą 22% wartości dofinansowania UE w ramach wszystkich umów podpisanych w ramach priorytetu i 20% alokacji dla priorytetu. Najniższą wartość zakontraktowanej alokacji odnotowano w województwie podlaskim - 26 mln euro (1%).

Jeśli chodzi o kwotę wydatków wykazanych przez beneficjentów w I prioryecie, województwami o najwyższym stopniu rozliczenia przyznanego grantu są województwo podlaskie (85%) oraz zachodniopomorskie, gdzie beneficjenci rozliczyli 75% środków FS. Beneficjenci projektów realizowanych na terenie województwa lubelskiego, do końca 2013 r., rozliczyli najmniej środków, tj. 38% zakontraktowanej kwoty.

Mapa prezentuje wartość dofinansowania przyznanego beneficjentom priorytetu I *Gospodarka wodno-ściekowa* ze środków FS w układzie województw. Dane zostały przedstawione w milionach euro.

¹⁸ Dodatkowe 2 wnioski zostały wycofane z oceny ze względu na zmianę zapisów rozporządzenia ogólnego i podwyższenie progu dla dużych projektów.

MAPA 2. WARTOŚĆ DOFINANSOWANIA UE PRYZNANEGO BENEFICJENTOM W RAMACH PODPISANYCH UMÓW

Dane dotyczące przyznanego wsparcia w układzie regionalnym należy traktować jako dane przybliżone, gdyż na mapie nie zostały uwzględnione projekty o zasięgu ogólnokrajowym. Dodatkowo, na potrzeby sporządzenia mapy w przypadku projektów realizowanych na terenie kilku województw zastosowano przybliżony, proporcjonalny podział wsparcia przyznanego dla danego regionu.

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ NA PODSTAWIE KSI (SIMIK 07-13)

REALIZACJA ZAŁOŻONYCH CELÓW

Główny cel Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko dotyczący m.in.: *podniesienia atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów poprzez rozwój infrastruktury technicznej przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska, zdrowia, zachowaniu tożsamości kulturowej i rozwijaniu spójności terytorialnej*, w ramach I osi priorytetowej realizowany jest poprzez budowę infrastruktury gospodarki wodno-ściekowej. Wspierane są inwestycje prowadzące do zredukowania ilości zanieczyszczeń odprowadzanych ze ściekami do wód i ziemi oraz realizowane kompleksowo wraz z nimi inwestycje mające na celu zapewnienie odpowiedniej jakości wody pitnej w aglomeracjach.

Natomiast **głównym celem priorytetu I Gospodarka wodno-ściekowa jest wyposażenie aglomeracji powyżej 15 tys. RLM w systemy kanalizacji oraz oczyszczalnie ścieków** zgodnie z wymogami Dyrektywy Rady 91/271/EWG w sprawie oczyszczania ścieków komunalnych. Dodatkowo, 17 lipca 2013 r. zaakceptowana została aktualizacja Szczegółowego opisu priorytetów Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, w ramach której w priorytecie I wprowadzono możliwość realizacji inwestycji w aglomeracjach z przedziału 10-15 tys. RLM celem dostosowania ich do wymogów dyrektywy ściekowej¹⁹. W ramach POIiŚ współfinansowane są inwestycje w aglomeracjach zawartych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK).

Realizacja priorytetu I Gospodarka wodno-ściekowa stanowi jedno z narzędzi współfinansowania realizacji KPOŚK, którego celem jest ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczanych ścieków, a co za tym idzie ochrona środowiska wodnego przed ich niekorzystnymi skutkami, w tym eutrofizacją. **KPOŚK jest wieloletnim programem inwestycyjnym**, najbardziej kosztownym oraz najbardziej złożonym pod względem organizacyjnym i technicznym zadaniem spośród wszystkich zadań wynikających z dyrektyw Unii Europejskiej dotyczących ochrony środowiska. Poprzez KPOŚK dokonano identyfikacji liczby aglomeracji oraz zakresu prac i kosztów niezbędnych do poniesienia w celu kompleksowego rozwiązania problemów gospodarki ściekowej w Polsce. Instrumentami ekonomicznymi i finansowymi stymulującymi realizację KPOŚK są środki pomocowe Unii Europejskiej oraz pożyczki i dotacje funduszy ekologicznych. W wyniku realizacji KPOŚK aglomeracje powyżej 2 tys. RLM powinny zostać wyposażone w zbiorcze systemy odprowadzania ścieków oraz oczyszczalnie ścieków zapewniające redukcję odprowadzanych zanieczyszczeń zgodnie z wymogami dyrektywy 91/271/EWG.

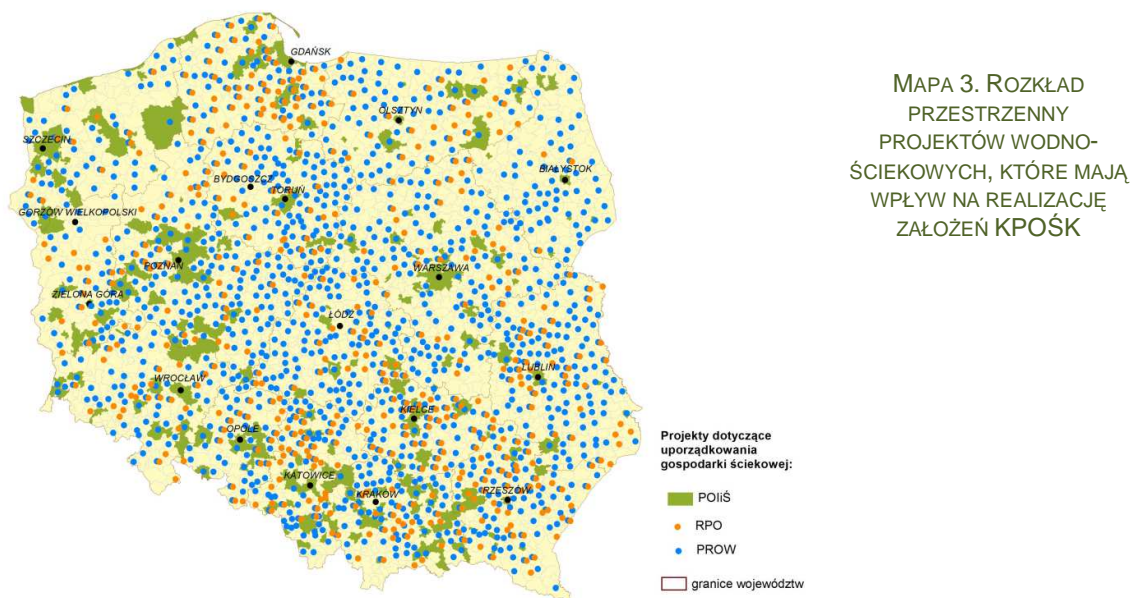
Obecnie trwa czwarta aktualizacja KPOŚK. Z uwagi na zmianę sposobu wdrażania w Polsce dyrektywy 91/271/EWG, polegającej na zastosowaniu art. 5.2 zamiast dotychczas stosowanego 5.4, niezbędne są zmiany w ustawie *Prawo wodne*. Ponieważ procedowanie IV aktualizacji KPOŚK

¹⁹ Zmiana ta została również uwzględniona w zaakceptowanym 27 stycznia 2014 r. przez Komisję Europejską Programie Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko 2007-2013. Dodatkowo listę przykładowych projektów w SZOP uzupełniono o projekty dotyczące prac przygotowawczych w obszarze gospodarki wodno-ściekowej na potrzeby realizacji inwestycji w kolejnym okresie programowania 2014-2020.

wymaga uchwalenia nowelizacji ustawy *Prawo wodne* oraz zmiany *rozporządzenia ściekowego*²⁰ oraz *rozporządzenia w sprawie sposobu wyznaczania obszaru i granic aglomeracji*²¹, na obecnym etapie prac legislacyjnych, nie można podać jednoznacznego terminu zatwierdzenia IV aktualizacji KPOŚK. W rozporządzeniu ściekowym zmiany dotyczą głównie standardów oczyszczania ścieków komunalnych w zależności od wielkości aglomeracji, a nie wielkości oczyszczalni ścieków. Prace legislacyjne dotyczące zmiany ustawy *Prawo wodne* są na ostatnim etapie procedowania, natomiast zmiany dwóch ww. rozporządzeń znajdują się w fazie konsultacji. Ich procedowanie rozpocznie się po przyjęciu zmian ustawy *Prawo wodne*. Zaktualizowany KPOŚK będzie uwzględniał aktualizację granic aglomeracji oraz będzie zgodny z nowymi regulacjami.

Ponadto w resorcie środowiska przygotowano dokument pn. *Wstępny Master Plan dla wdrażania dyrektywy 91/271/EWG* dotyczący gospodarki ściekowej w Polsce i przedstawiający działania zmierzające do osiągnięcia zgodności wyznaczonych aglomeracji z wymogami dyrektywy ściekowej. Dokument ten w grudniu 2013 r. został przekazany przez Ministerstwo Środowiska do KE. We *wstępnym Master Planie* dokonano uszeregowania inwestycji w zależności od potrzeb inwestycyjnych wymaganych do realizacji w celu spełnienia wymogów dyrektywy ściekowej. Z dokumentu wynika, że w pierwszej kolejności aglomeracje muszą przeprowadzić działania weryfikacyjne wyznaczonych obszarów i granic aglomeracji, aby prawidłowo zaplanować wymagane inwestycje.

Należy mieć na uwadze, że ze względu na znaczne braki w podstawowej infrastrukturze komunalnej, alokacja przyznana na realizację projektów w priorytecie I nie jest w stanie w sposób kompleksowy rozwiązać wszystkich problemów związanych z wdrożeniem wymogów dyrektywy ściekowej w aglomeracjach. Finansowanie w zakresie gospodarki wodno-ściekowej jest kierowane w pierwszej kolejności na **najpilniejsze potrzeby dotyczące rozbudowy infrastruktury komunalnej w aglomeracjach powyżej 15 tys. RLM**. Szacuje się, że w ramach POIiŚ 2007-2013 zostanie wybudowanych lub zmodernizowanych ponad **13 450 km kanalizacji sanitarnej** oraz przynajmniej **178 oczyszczalni** ścieków komunalnych spełniających wymagane parametry oczyszczania.

ŹRÓDŁO: BADANIE EWALUACYJNE *KOMPLEMENTARNOŚĆ PRZEDSIĘWZIĘĆ DOTYCZĄCYCH OCHRONY ŚRODOWISKA W POIiŚ (PRIORYTETY I-V) Z PROJEKTAMI ŚRODOWISKOWYMI REALIZOWANYMI W RAMACH INNYCH OSI POIiŚ, 16 RPO, PROW ORAZ WRYB)*

W ramach 16 regionalnych Programów Operacyjnych, zgodnie z założeniami KPOŚK, przewidziano budowę, rozbudowę lub modernizację oczyszczalni ścieków w aglomeracjach powyżej 2 tys. RLM i inwestycje te będą wspierane ze środków EFRR. Tak jak wspomniano wyżej, w czerwcu 2013 r.,

²⁰ Rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego

²¹ Rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie sposobu wyznaczania obszaru i granic aglomeracji

w ramach I priorytetu wprowadzono możliwość realizacji inwestycji w aglomeracjach z przedziału 10-15 tys. RLM, celem dostosowania ich do wymogów dyrektywy ściekowej. Za wyposażenie aglomeracji w zbiorcze systemy kanalizacyjne i oczyszczalnie ścieków o odpowiednim stopniu oczyszczania odpowiadają właściwe gminy, na obszarze których są aglomeracje.

WSKAŹNIKI WYKONANIA RZECZOWEGO

Informacje dotyczące wskaźników produktu i rezultatu zostały przedstawione w załączniku IV do niniejszego *Sprawozdania*. Wartości zawarte w wierszach *Realizacja* podane zostały na podstawie zatwierdzonych wniosków o płatność końcową, natomiast wartości przedstawione w wierszach *Szacowana realizacja* zostały oparte o dane z podpisanych umów o dofinansowanie.

W ramach priorytetu I **zakończyła się realizacja rzeczowa i finansowa 35** spośród 285 projektów (zatwierdzono dla nich wnioski o płatność końcową). Łączna wartość dofinansowania z UE dla zakończonych inwestycji wyniosła 69,6 mln euro. Do końca okresu sprawozdawczego zakończyła się **realizacja rzeczowa 71 projektów**, przy czym dla 36 z nich nie zostały jeszcze zatwierdzone wnioski o płatność końcową.

Realizacja celu głównego – wyposażenie (do końca 2015 r.) aglomeracji powyżej 15 tys. RLM w system kanalizacji oraz oczyszczalnie ścieków zgodnie z wymogami dyrektywy Rady 91/271/EWG w sprawie oczyszczania ścieków komunalnych mierzona jest za pomocą wskaźników określonych dla priorytetu I.

Analizując poziom realizacji celu priorytetu I na podstawie danych zawartych we wnioskach o płatność końcową w ramach poszczególnych projektów, należy wskazać na widoczny znaczny postęp w realizacji wskaźników produktu tj. *długość wybudowanej/przebudowanej sieci kanalizacji sanitarnej* (720,45 km), co bezpośrednio skutkuje wzrostem wskaźnika rezultatu tj. liczby osób korzystających z podłączenia do wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej (36 442 osób). Ponadto do końca okresu sprawozdawczego zakończona została rozbudowa/modernizacja 8 oczyszczalni ścieków, w tym w 2013 r. rozbudowano/zmodernizowano 5 oczyszczalni ścieków (*Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w Oleku, Rozbudowa i modernizacja gospodarki wodno-ściekowej w mieście Hajnówka – etap I, Regulacja gospodarki wodno-ściekowej aglomeracji Kętrzyn, Zapewnienie prawidłowej gospodarki wodno - ściekowej na terenie Gminy Kozienice, Poprawa gospodarki wodno-ściekowej na terenie miasta Dębica*). Odnotowano także znaczny postęp w realizacji wybudowanej/przebudowanej sieci wodociągowej. Do końca okresu sprawozdawczego wskaźnik ten osiągnął wartość 137,93 km, natomiast do wybudowanej sieci wodociągowej zostało podłączonych 4 292 osób. Widoczny postęp w realizacji wskaźników w priorytecie I będzie miał miejsce w następnych okresach sprawozdawczych tj. głównie w 2014 i 2015 roku, po zakończeniu realizacji większości projektów. Szacuje się, że ok. 75% projektów z działania 1.1 zakończy się w 2014 i 2015 roku.

Z szacunków dokonanych na podstawie zawartych do końca okresu sprawozdawczego umów o dofinansowanie wynika, że niektóre ze wskaźników produktu i rezultatu zostaną zrealizowane w ponad 100%. Te wskaźniki to:

- *Liczba wybudowanych/rozbudowanych/zmodernizowanych oczyszczalni ścieków,*
- *Długość wybudowanej i przebudowanej sieci kanalizacji sanitarnej;*
- *Liczba osób podłączonych do wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej;*
- *Liczba osób podłączonych do wybudowanej sieci kanalizacji wodociągowej.*

Przewidywano, że do końca 2015 r. w wyniku przyznanego dofinansowania wybudowanych i/lub rozbudowanych/zmodernizowanych zostanie 150 oczyszczalni ścieków. Tymczasem na koniec okresu sprawozdawczego, w projektach dla których zawarto umowy o dofinansowanie, wartość tego wskaźnika wynosi 178 szt. Podobnie przedstawia się sytuacja dla wskaźnika dot. długości wybudowanej i/lub przebudowanej kanalizacji sanitarnej. Planowano realizację tego wskaźnika na poziomie 9 tys. km, przy obecnej wartości 13,5 tys. km. Ponadto zakładana liczba osób podłączonych do sieci kanalizacji sanitarnej (tj. 810 tys. osób) została przekroczona i w realizowanych projektach wynosi już prawie 1,39 mln osób. Podobny stan odnotowano we wskaźniku zakładana *liczba osób podłączonych do wybudowanej sieci wodociągowej* (80 tys. osób), który w realizowanych projektach został znacznie przekroczony i wynosi obecnie ponad 123 tys. osób.

SPRAWOZDANIE ROCZNE Z REALIZACJI
PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO 2007-2013
ZA 2013 ROK

Przyczyną wzrostu realizacji wskaźników produktu i rezultatu jest m.in. przekazanie w 2011 r. dla priorytetu I dodatkowych środków w łącznej wysokości 358,9 mln euro (170 mln euro z dostosowania technicznego oraz 188,9 mln euro w ramach realokacji z priorytetu II), spadek kosztów projektów po rozstrzygniętych postępowaniach przetargowych oraz umożliwienie realizacji inwestycji ze środków POIiŚ w aglomeracjach 10-15 tys. RLM. W konsekwencji więcej projektów uzyska wsparcie, a co za tym idzie wzrosną zakładane wartości wskaźników produktu i rezultatu.

TABELA 11. STAN REALIZACJI WYBRANYCH WSKAŹNIKÓW POIiŚ NA KONIEC ROKU 2013

Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa z POIiŚ	Szacowana wartość wskaźnika*	% realizacji wskaźnika zakładanego w Programie
Liczba wybudowanych/ rozbudowanych/ zmodernizowanych oczyszczalni ścieków (szt.)	150	178	119%
Długość wybudowanej i przebudowanej sieci kanalizacji sanitarnej (km)	9 000	13 453	149%
Liczba osób podłączonych do wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej (os.)	810 000	1 392 373	172%
Liczba osób podłączonych do wybudowanej sieci wodociągowej (os.)	80 000	123 113	154%

ŹRÓDŁO: SPRAWOZDANIE IP POIiŚ ZA 2013 R.

*szacowana wartość wskaźnika określona w umowach o dofinansowanie

W porównaniu do poprzedniego okresu sprawozdawczego dokonano korekty wartości docelowych ww. wskaźników programowych w priorytecie I. KE zaakceptowała te korekty decyzją z 27 stycznia 2014 r. dot. zmiany POIiŚ.

Szacowanie wartości wskaźnika dotyczącego *przyrostu liczby aglomeracji spełniających w wyniku realizacji projektów wymogi dyrektywy 91/271/EWG (szt.)* na obecnym etapie nie ma uzasadnienia, z uwagi na trwające prace związane ze zmianami granic i obszarów aglomeracji w ramach IV aktualizacji KPOŚK. Nie identyfikuje się zagrożeń w osiągnięciu tego wskaźnika. Wartości te mogą zostać oszacowane najwcześniej po wprowadzeniu aktualnych danych dotyczących obszarów i granic aglomeracji oraz potrzeb inwestycyjnych aglomeracji do IV aktualizacji KPOŚK tj. w III kwartale 2014 r.

WPŁYW PROJEKTÓW REALIZOWANYCH W RAMACH PRIORYTETU I NA SEKTOR ŚRODOWISKA W POLSCE

Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej wiązało się z koniecznością dostosowania infrastruktury ochrony środowiska do standardów obowiązujących w krajach członkowskich. Jednym z najistotniejszych zobowiązań było uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w aglomeracjach. Wsparcie udzielane projektom w ramach POIiŚ umożliwia szybsze zbliżenie się do wyznaczonych celów. Polska od wielu lat prowadzi aktywną politykę w dziedzinie ochrony wód przed zanieczyszczeniem. Jej celem jest m.in. wyeliminowanie odprowadzania nieoczyszczonych ścieków do środowiska oraz zapewnienie właściwego oczyszczania ścieków komunalnych i przemysłowych.

Inwestycje w infrastrukturę ochrony środowiska, w tym w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, realizowane w ramach priorytetu I należy zaliczyć do niezbędnych w kontekście realizacji założeń zrównoważonego rozwoju kraju, bezpieczeństwa i jakości życia obywateli. Szczególną wagę ma tu efektywne oraz racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi.

Oprócz korzyści środowiskowych realizacja projektów w sektorze wpływa na **tworzenie nowych miejsc pracy** oraz daje **szanse rozwoju dla gmin i regionów**. Szczególną rolę odgrywają tu przedsięwzięcia dotyczące wyposażenia obszarów inwestycyjnych w infrastrukturę wodno-ściekową. Dzięki środkom UE w gminach powstają uzbrojone tereny przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową. Dodatkowo, uzbrojone tereny **przyciągają inwestorów nowych przedsięwzięć**, dla których duże znaczenie ma dostęp do odpowiednich zasobów wody oraz możliwość odprowadzania i oczyszczania ścieków. Nowe przedsięwzięcia generują tym samym nowe miejsca pracy, a więc przyczyniają się do rozwoju regionu.

Inwestycje realizowane w ramach priorytetu I w znacznym stopniu przyczyniają się do ochrony środowiska i **zapobiegania utracie różnorodności biologicznej**. Realizacja projektów których zakresem jest budowa lub modernizacja oczyszczalni ścieków oraz kanalizacji sanitarnej przyczynia się do ochrony wód podziemnych oraz powierzchniowych, likwidując źródło ich zanieczyszczeń w postaci dopływających nieoczyszczonych lub niedostatecznie oczyszczonych ścieków. Dzięki ochronie wód możliwe jest ograniczenie procesu utraty różnorodności biologicznej danego obszaru.

Priorytet I przyczynia się do realizacji założeń KPOŚK, którego celem jest ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczonych ścieków, a co za tym idzie ochrona środowiska wodnego. W wyniku realizacji KPOŚK aglomeracje powyżej 2 tys. RLM powinny zostać wyposażone w zbiorcze systemy odprowadzania ścieków oraz oczyszczalnie ścieków zapewniające redukcję odprowadzanych zanieczyszczeń zgodnie z wymogami dyrektywy 91/271/EWG.

Pierwsze efekty realizacji KPOŚK przejawiają się **większym dostępem ludności do infrastruktury komunalnej**, a w konsekwencji ograniczeniem zrzutów nieoczyszczonych ścieków do środowiska. Budowa oraz modernizacja sieci kanalizacyjnej dzięki likwidacji nieszczelnych zbiorników oraz nieszczelności w kanalizacji przyczynia się do ochrony wód podziemnych. Zgodnie z założeniami wynikającymi z zawartych umów, dzięki wsparciu Programu dostęp do sieci kanalizacyjnej sanitarnej uzyska dodatkowo ponad **1,39 mln osób**.

Realizacja priorytetu, dzięki wdrażaniu inwestycji mających na celu ograniczenie ilości zanieczyszczeń wpływających do wód w znacznym stopniu przyczyni się do wypełniania postanowień **Konwencji o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego (Konwencji Helsińskiej)**, a także wpisuje się w **cele Strategii UE dla Regionu Morza Bałtyckiego**. Sektor komunalny, obok zanieczyszczeń spowodowanych działalnością rolniczą, jest istotnym źródłem zrzutów substancji biogennych (azot i fosfor), powodujących eutrofizację wód a tym samym zagrożenie dla jakości wód Morza Bałtyckiego. Wspierane w ramach priorytetu oczyszczalnie ścieków komunalnych spełniają normy oczyszczania ścieków wymagane prawem unijnym i ostatecznie przyczyniają się do zredukowania ilości zanieczyszczeń odprowadzonych do wód powierzchniowych. Z przeprowadzonej analizy wynika, że inwestycje POLiŚ dotyczące budowy, rozbudowy bądź modernizacji oczyszczalni ścieków przyczyniają się do **zmniejszenia ilości azotu** trafiającego do wód o ponad **40 tys. ton rocznie** oraz **fosforu** o ponad **7 tys. ton rocznie**.

W związku z intensywną rozbudową infrastruktury służącej odprowadzaniu oraz oczyszczaniu ścieków w Polsce na przestrzeni ostatnich lat, na oczyszczalniach ścieków komunalnych powstaje coraz więcej produktu ubocznego (odpadu) w postaci osadów ściekowych. Wyzwaniem w kolejnych latach będzie więc efektywne **zagospodarowanie narastającej masy osadów ściekowych** oraz ograniczenie do minimum ich negatywnego wpływu na środowisko. W ramach realizowanych projektów prowadzone są inwestycje na oczyszczalniach ścieków w zakresie przygotowania osadów ściekowych powstających w procesie oczyszczania ścieków komunalnych do przetwarzania (w tym odzysku lub unieszkodliwiania) celem ich właściwego zagospodarowania, w sposób inny niż składowanie. Głównym kierunkiem zagospodarowania osadów ściekowych będzie ich **termiczne przekształcanie, sposób ten wykorzystywany jest w odniesieniu do prawie 40% masy osadów** powstających na oczyszczalniach wspieranych w ramach I priorytetu. Ponadto znaczna część osadów wykorzystywana jest do produkcji roślin nie przeznaczonych do spożycia, produkcji pasz oraz kompostowania. Ponadto szacuje się że ok. 10% łącznej suchej masy osadów ściekowych będzie mogła być wykorzystana w rolnictwie.

Realizowane inwestycje przyczyniają się również do **zapewnienia ludności dostępu do wysokiej jakości wody pitnej**. Działania dotyczące budowy systemu zaopatrzenia w wodę w istotny sposób wpływają na poprawę standardu życia mieszkańców objętych projektem, natomiast modernizacja funkcjonującego systemu zwiększa jakość zapewnianych w tym zakresie usług. W ramach realizowanych projektów docelowo **dostęp do sieci wodociągowej uzyska ponad 123 tys. osób**. Dodatkowo w ramach wspieranych projektów wybudowanych /rozbudowanych /zmodernizowanych zostało **ponad 100 stacji uzdatniania wody**. W ramach wspartych inwestycji planowana **ilość uzdatnianej wody po zakończeniu realizacji inwestycji szacowana jest na ok. 333 mln m³/rok**. Wprowadzona technologia uzdatniania wody pozwala na uzyskanie parametrów wody pitnej zgodnych z *Dyrektywą Rady 98/83/WE z dnia 3 listopada 1998 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi*.

PRZYKŁADOWY PROJEKT REALIZOWANY W RAMACH I PRIORYTETU

TYTUŁ PROJEKTU: *Poprawa gospodarki wodno-ściekowej na terenie miasta Dębica*

Działanie: Gospodarka wodno-ściekowa w aglomeracjach powyżej 15 tys. RLM

Beneficjent: Wodociągi Dębickie Sp. z o.o.

Województwo: Podkarpackie

Wartość projektu: 6,3 mln euro

Wartość dofinansowania z UE: 2,5 mln euro

Data zakończenia: 31 grudnia 2012 r.

Charakterystyka projektu: Projekt dot. poprawy gospodarki wodno-ściekowej na terenie Dębicy był realizowany w latach 2009-2012. Jest to jedna z większych tego typu inwestycji na Podkarpaciu. Pod koniec 2013 roku zatwierdzony został wniosek o płatność końcową.

Głównym celem inwestycji była przede wszystkim poprawa warunków życia i zdrowia mieszkańców poprzez zapewnienie niezawodnego zaopatrzenia w wodę, jak również uporządkowanie gospodarki ściekowej i zapewnienie zgodnego z normami oczyszczania ścieków, zmniejszenie zanieczyszczenia wód powierzchniowych spowodowanego przez zrzut wód deszczowych bezpośrednio do odbiorników i poprawa jakości środowiska.

W ramach przedsięwzięcia wykonano 17,7 km sieci kanalizacji sanitarnej, zbudowano 21,9 km sieci wodociągowej, zakupiono samochód do ciśnieniowego mycia kanalizacji i zmodernizowano oczyszczalnię ścieków w Dębicy. Modernizacja oczyszczalni ścieków objęła:

- modernizację systemu odwadniania osadu;
- modernizację systemu napowietrzania bloków biologicznych;
- modernizację układu zagęszczania osadu.

Ponadto, w ramach modernizacji Stacji Uzdatniania Wody dokonano wymiany pomp, zbudowano czwartą komorę osadnika wstępnego oraz wykonano ok. 0,3 km nowego przesylu wody surowej z ujęcia do Pompowni Wody Surowej.

Do nowej kanalizacji podłączonych zostało 2 067 mieszkańców, natomiast do sieci wodociągowej podłączono 1 449 mieszkańców.

ZDJĘCIE 9. OCZYSZCZALNIA ŚCIEKÓW W DĘBICY

ŹRÓDŁO: WODOCIĄGI DĘBICKIE SP. Z O.O.

3.1.2 OPIS ISTOTNYCH PROBLEMÓW WE WDRAŻANIU WRAZ Z PODJĘTYMI ŚRODKAMI ZARADCZYMI

1. KWESTIA ZGODNOŚCI PROJEKTÓW REALIZOWANYCH ZE ŚRODKÓW POLIŚ Z DYREKTYWĄ RADY 91/271/EWG Z DNIA 21 MAJA 1991 R. DOT. OCZYSZCZANIA ŚCIEKÓW KOMUNALNYCH (TZW. *DYREKTYWĄ ŚCIEKOWĄ*)

W kwietniu 2011 r. KE poinformowała stronę polską o wadliwej transpozycji dyrektywy 91/271/EWG *dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych* do krajowego porządku prawnego, która ma istotny wpływ na wdrażanie projektów z działania 1.1 POLiŚ. Od tego czasu resorty środowiska i rozwoju regionalnego prowadziły działania mające na celu wyjaśnienie powyższej kwestii.

W resorcie środowiska podjęto decyzję o zmianie sposobu wdrażania dyrektywy ściekowej w Polsce, uznając konieczność jej implementowania zgodnie z art. 5.2, o czym w lipcu 2012 r. oficjalnie poinformowano KE. Następnie, we wrześniu 2012 r., przekazano do KE *Master Plan wdrażania dyrektywy ściekowej* opracowany na podstawie projektu IV AKPOŚK. Jednocześnie podjęte zostały kroki legislacyjne mające na celu prawidłową transpozycję przepisów dyrektywy ściekowej do prawodawstwa polskiego. W okresie sprawozdawczym trwały prace nad nowelizacją przepisów ustawy *Prawo wodne* oraz zmianą rozporządzenia ściekowego oraz rozporządzenia w sprawie sposobu wyznaczania obszaru i granic aglomeracji. Równoległe przygotowywana jest kolejna – IV aktualizacja KPOŚK. Zaktualizowany KPOŚK będzie uwzględniał aktualizację granic aglomeracji oraz będzie zgodny z nowymi regulacjami. Analiza danych z IV AKPOŚK przeprowadzona przez KZGW wykazała, że w każdym województwie zachodzi potrzeba aktualizacji granic aglomeracji. W związku z powyższym, w celu usprawnienia i ułatwienia procesu weryfikacji granic poszczególnych aglomeracji, przygotowane zostały *Wytyczne do tworzenia i zmiany aglomeracji*.

Dla wszystkich projektów z zakresu gospodarki wodno-ściekowej dofinansowanych ze środków unijnych przeprowadzana jest analiza ich zgodności z art. 5.2 dyrektywy ściekowej. W projektach finansowanych z POLiŚ dodatkowe inwestycje związane z dostosowaniem do ww. dyrektywy zostaną sfinansowane z powstałych oszczędności. W niektórych przypadkach rozwiązaniem będzie uzasadniona weryfikacja obszaru i granic aglomeracji. Istnieje również konieczność dostosowania do wymogów art. 5.2, inwestycji wodno-ściekowych finansowanych w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych, dla których dostępne środki zostały już wyczerpane. W związku z tym, aby umożliwić przeznaczenie części środków z POLiŚ na dofinansowanie projektów realizowanych w aglomeracjach z przedziału 10-15 tys. RLM, których celem byłoby dostosowanie do wymagań art. 5.2 dyrektywy ściekowej, zaproponowana została odpowiednia zmiana treści POLiŚ. Właściwe zmiany w zakresie kryteriów wyboru projektów dla inwestycji planowanych do realizacji w aglomeracjach z przedziału 10-15 tys. RLM zostały również przyjęte przez Komitet Monitorujący POLiŚ na posiedzeniu z 5 czerwca 2013 r. Dzięki temu, już w czerwcu 2013 r., ogłoszony został konkurs dedykowany wyłącznie projektom z aglomeracji 10-15 tys. RLM, na dostosowanie się do wymagań art. 5.2 dyrektywy ściekowej. Kolejny konkurs, dla projektów zarówno z aglomeracji 10-15 tys. RLM, jak i z aglomeracji powyżej 15 tys. RLM, w celu ich dostosowania do dyrektywy ściekowej, został ogłoszony we wrześniu 2013 r. Umowy o dofinansowanie z projektami wyłonionymi w ramach obu konkursów będą zawierane po zatwierdzeniu zmiany Programu przez KE²².

Ponadto, w II półroczu 2013 r. resort środowiska opracował *Wstępny Master Plan dla wdrażania dyrektywy 91/271/EWG* przedstawiający działania zmierzające do osiągnięcia zgodności aglomeracji z dyrektywą ściekową. We *wstępnym Master Planie* dokonano uszeregowania inwestycji w zależności od wymaganych do realizacji potrzeb inwestycyjnych, w celu spełnienia wymogów dyrektywy ściekowej. W grudniu 2013 r. dokument ten został przekazany do KE.

2. OSZCZĘDNOŚCI W I PRIORYCIE

W ramach zawartych umów do końca okresu sprawozdawczego wykorzystane zostało **89% alokacji** przypadającej dla I priorytetu, co oznacza, że pozostaje do zakontraktowania ok. 345,6 mln euro. W związku z koniunkturą na rynku budowlanym i spadkiem kosztów projektów po rozstrzygniętych

²² Decyzja zmieniająca POLiŚ została wydana przez KE w dniu 27.01.2014 r.

postępowaniach przetargowych, w ramach projektów realizowanych w I priorytecie pojawiły się oszczędności w stosunku do kwot szacowanych w umowach o dofinansowanie. Wolne środki w I priorytecie wiążą się także ze wzrostem kursu euro w stosunku do złotego, który miał miejsce w 2013 r. W projektach z występującymi oszczędnościami były aneksowane umowy o dofinansowanie celem uwolnienia tych środków.

Uwolnione oszczędności w pierwszej kolejności zostały przeznaczone na 23 projekty realizowane w POIiŚ, w których zidentyfikowano potrzebę dostosowania do wymagań art. 5.2 dyrektywy ściekowej. Ponadto, sukcesywnie były podpisywane umowy z beneficjentami, którzy w wyniku rozstrzygnięcia VII konkursu zostali umieszczeni na liście rezerwowej²³. Dodatkowo, w 2013 r. Ministerstwo Środowiska ogłosiło 4 nabory wniosków o dofinansowanie (11 lutego 2013 r. - VIII runda konkursowa, 20 maja 2013 r. - IX runda konkursowa, 14 czerwca 2013 r. - X runda konkursowa oraz 20 września 2013 r. - XI runda konkursowa). Sukcesywnie podpisywane są umowy z beneficjentami tych konkursów – do końca okresu sprawozdawczego podpisano łącznie 285 umów o dofinansowanie.

3. POMOC PUBLICZNA W PROJEKTACH Z GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ

W związku z orzeczeniem Trybunału Sprawiedliwości dot. Leipzig-Halle, KE poinformowała, że będzie wymagać dla projektów z zakresu gospodarki wodno-ściekowej wypełnienia listy sprawdzającej dotyczącej ewentualnego występowania pomocy publicznej w projektach. IZ POIiŚ prezentuje stanowisko, że dofinansowanie projektów wodno-ściekowych nie stanowi pomocy publicznej z uwagi na fakt, iż wsparcie udzielane jest podmiotom działającym na rynkach lokalnych w warunkach monopolu naturalnego. Wsparcie udzielane gminom oraz komunalnym przedsiębiorstwom zapewniającym usługi w zakresie odprowadzania i oczyszczania ścieków lub zaopatrzenia w wodę nie zakłóca konkurencji i nie wpływa na wymianę handlową w rozumieniu artykułu 107 *Traktatu o funkcjonowaniu UE*. Z tego względu udzielane wsparcie nie ma charakteru pomocy publicznej. Do tej pory na poziomie krajowym nie stwierdzono występowania pomocy publicznej w sektorze wodno-ściekowym.

IZ POIiŚ podjęła decyzję, że odpowiedzi na pytania KE dot. pomocy publicznej będą przekazywane dla poszczególnych projektów przy uwzględnieniu indywidualnych okoliczności każdego przypadku. Ponadto ustalono, że zostanie przygotowany materiał zawierający informacje na temat rynku wodno-ściekowego w Polsce, który będzie dołączany do wyjaśnień dla każdego projektu, co do którego KE zgłosi uwagi.

W chwili obecnej IZ POIiŚ na bieżąco przedstawia KE wyjaśnienia dotyczące poszczególnych projektów, sformułowane z uwzględnieniem indywidualnych przypadków. Mając na względzie fakt zaakceptowania przez KE wyjaśnień w zakresie pomocy publicznej w odniesieniu do 7 dużych projektów (Katowice, Myślenice, Lublin, Parsęta, MG-6, Żywiec, Czechowice-Dziedzice), należy przyjąć, że założony sposób postępowania jest właściwy. Dla tych projektów w 2013 r. KE wydała decyzję o potwierdzeniu wkładu finansowego. W zakresie małych projektów, weryfikacja możliwości wystąpienia pomocy publicznej jest prowadzona w oparciu o listy sprawdzające, stanowiące jeden z obowiązujących załączników do aplikacji składanych w trakcie naboru wniosków.

4. KWESTIA OSADÓW ŚCIEKOWYCH

W projektach POIiŚ dotyczących budowy i /lub modernizacji oczyszczalni ścieków realizowane są też inwestycje mające na celu zagospodarowanie powstających w procesach oczyszczania osadów ściekowych. Stosowane rozwiązania są zgodne z prawem unijnym. Osady o małym stopniu zanieczyszczenia są wykorzystywane rolniczo. W przypadku większego udziału zanieczyszczeń eliminujących ten rodzaj utylizacji, osady są kierowane do rekultywacji gruntów nierolniczych. W przypadku istotnego udziału substancji toksycznych lub bakterii, osady są poddawane termicznemu przetwarzaniu w spalarniach, a pozostałe ze spalania popioły i żużle deponowane w bezpiecznych, przeznaczonych do tego składowiskach.

W związku z intensywną rozbudową infrastruktury związanej ze zbieraniem i oczyszczaniem ścieków komunalnych w Polsce w ostatnich latach powstaje coraz więcej osadów ściekowych, które powinny zostać zagospodarowane. Z tego względu w nowym okresie programowania 2014-2020, wspieranym obszarem będzie gospodarka osadami ściekowymi, w celu innego niż składowanie ich

²³ 8 lutego 2013 r. decyzją UZIP wszystkie projekty znajdujące się na liście rezerwowej uzyskały status podstawowych.

zagospodarowania. Wybór metody zagospodarowania osadów ściekowych jest związany z ich właściwościami fizyczno-chemicznymi, a w szczególności z zawartością metali ciężkich w osadach. Rygorystyczne kryteria związane z przyrodniczym użytkowaniem osadów ściekowych w celu zabezpieczenia rozprzestrzeniania się w środowisku substancji niebezpiecznych oraz zagrożeń biologicznych wpływają na coraz większe zainteresowanie innymi technologiami zagospodarowania osadów ściekowych. Stąd też docelowym kierunkiem wykorzystania odpadów z oczyszczania ścieków komunalnych będą przede wszystkim metody termiczne ich unieszkodliwiania jako bezpieczna ekologicznie i uzasadniona ekonomicznie metoda zagospodarowania osadów ściekowych.

WNIOSKI DLA DALSZEJ REALIZACJI PRIORYTETU

Ze względu na inwestycyjny charakter projektów z I priorytetu POLiŚ, znaczące zwiększenie wartości składanych wniosków o płatność, jak również liczby zakończonych projektów, będzie miało miejsce w latach 2014-2015. Szacuje się, że ok. 75% projektów z działania 1.1 POLiŚ zakończy się w 2014 i 2015 roku. Do końca 2013 r. zakończyła się realizacja 71 przedsięwzięć (25% wszystkich podpisanych umów). Zgodnie z planowanymi datami zakończenia realizacji projektów, w 2014 r. zakończą się 82 inwestycje (29% umów), a w 2015 r. kolejne 132 projekty (46% umów).

Na początku 2014 r., celem zakontraktowania wolnej alokacji w I priorytecie POLiŚ, planowane jest ogłoszenie kolejnych dwóch naborów wniosków: dla projektów przygotowawczych na nową perspektywę finansową 2014-2020 oraz na projekty inwestycyjne w aglomeracjach powyżej 10 tys. RLM²⁴. Ponadto, aby wykorzystać powstałe oszczędności, prowadzone są działania mające na celu zakontraktowanie dodatkowych zakresów rzeczowych w realizowanych projektach. Poza tym z uwagi na długotrwały proces IV aktualizacji KPOŚK, planowane jest warunkowe umożliwienie ubiegania się o dofinansowanie z POLiŚ dla inwestycji planowanych do realizacji w aglomeracjach ujętych w projekcie IV AKPOŚK. Jeżeli po zakończeniu naboru wniosków w ww. planowanych konkursach oraz zakończeniu innych podjętych działań, w I priorytecie nadal pozostaną niezagospodarowane środki, wolna kwota zostanie przesunięta na inne priorytety POLiŚ. Przewiduje się, że kwota ta zostanie oszacowana w połowie 2014 r.

Do końca 2013 r. przekazano do KE łącznie 30 wniosków o potwierdzenie wkładu dla dużych projektów, z tego dla 25 projektów KE wydała decyzję²⁵. W 2014 r. przewiduje się przekazanie do KE 3 ostatnich wniosków o potwierdzenie dla dużych projektów, w których występuje konieczność zmiany decyzji KE.

REKOMENDACJE IZ/KE/KM ODNOŚNIE DALSZEGO PRZEBIEGU REALIZACJI PRIORYTETU

W przyszłym okresie sprawozdawczym zakłada się realizację następujących zadań istotnych dla wdrażania I priorytetu:

- ogłoszenie 2 nowych naborów wniosków w działaniu 1.1 w celu zagospodarowania oszczędności: dla projektów przygotowawczych (realizowanych w aglomeracjach od 10 000 RLM) na nową perspektywę finansową 2014-2020 oraz dla projektów inwestycyjnych w perspektywie 2007-2013 (realizowanych w aglomeracjach powyżej 10 tys. RLM);
- sukcesywne podpisywanie umów o dofinansowanie dla projektów wyłonionych do realizacji w konkursach;
- kontynuacja procesu aneksowania umów w celu zagospodarowania oszczędności (m.in. weryfikacja należnego dofinansowania i rozszerzenia zakresu projektów);
- przekazanie do KE wniosków o potwierdzenie dla dużych projektów, w których występuje konieczność zmiany decyzji KE;
- z uwagi na długotrwały proces aktualizacji KPOŚK, planowana jest zmiana kryterium wyboru projektów dot. zgodności z KPOŚK, tak aby warunkowo umożliwić ubieganie się o środki

²⁴ 31 stycznia 2014 r. Minister Środowiska ogłosił 2 nabory wniosków o dofinansowanie dla działania 1.1 POLiŚ - XII runda konkursowa dla projektów przygotowawczych na nową perspektywę finansową 2014-2020 oraz XIII runda konkursowa dla projektów inwestycyjnych w perspektywie 2007-2013. Dla obu konkursów termin składania wniosków określono na 30 maja 2014 r.

²⁵ Decyzje dla kolejnych 4 projektów zostały wydane na początku 2014 roku – w styczniu dla Dąbrowy Górniczej i Radomia, w marcu dla Poznania i Warszawy.

z POLiŚ inwestycjom realizowanym w aglomeracjach ujętych w projekcie IV AKPOŚK. Będzie to wymagało akceptacji propozycji przez KM POLiŚ;

- kontynuacja weryfikacji wniosków o płatność;
- kontynuacja udzielania odpowiedzi na pytania KE dot. pomocy publicznej dla poszczególnych projektów, sformułowanych z uwzględnieniem okoliczności każdego przypadku.

POZOSTAŁE INFORMACJE O PRIORYTECIE

Informacje dotyczące wkładu priorytetu w realizację celów Strategii Europa 2020 zostały przedstawione w **punkcie 2.1.6.5 Realizacja założeń Strategii EUROPA 2020**.

Informacje dotyczące wkładu priorytetu w promowanie równości szans zostały przedstawione w **punkcie 2.2.1 Zasada równości szans**.

Informacje dotyczące wkładu priorytetu w promowanie zasady partnerstwa zostały przedstawione w **punkcie 2.2.2 Zasada partnerstwa w Programie**.

Informacje dotyczące komplementarności zostały przedstawione w **punkcie 2.6 Komplementarność z innymi instrumentami**.

Informacje dotyczące badań ewaluacyjnych przeprowadzonych w sektorze zostały przedstawione w **punkcie 2.7 Monitorowanie i ocena**.

Informacja o wypełnieniu warunków szczególnych nałożonych na projekty znajduje się w **załączniku IX**.

3.2 PRIORYTET II GOSPODARKA ODPADAMI I OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI

3.2.1 OSIĄGNIĘCIE CELÓW I ANALIZA POSTĘPÓW

INFORMACJE NA TEMAT FIZYCZNYCH I FINANSOWYCH POSTĘPÓW PRIORYTETU

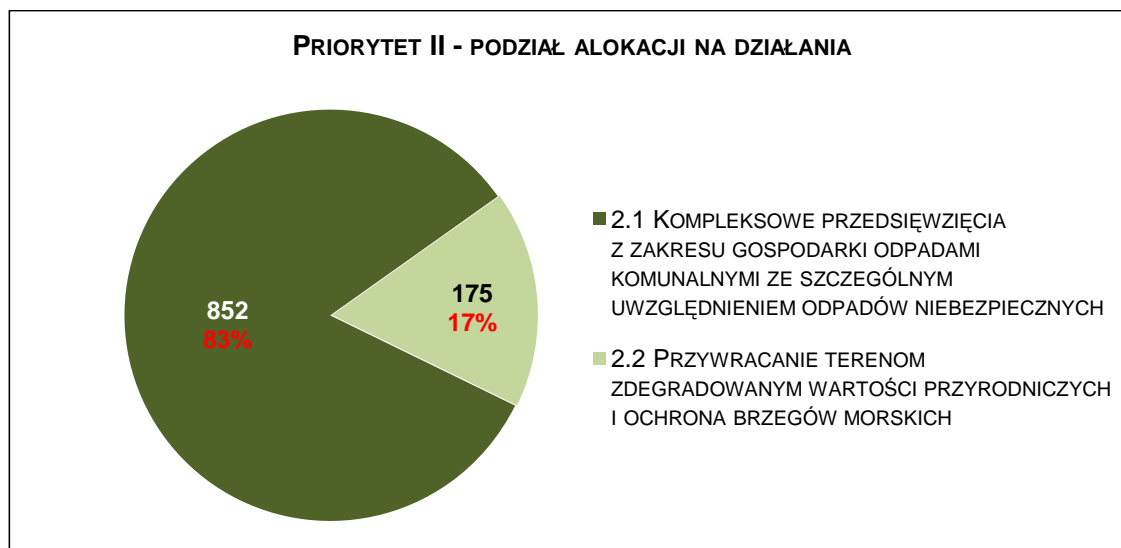
Projekty w priorytecie II są realizowane w ramach dwóch działań:

- **2.1 Kompleksowe przedsięwzięcia z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi ze szczególnym uwzględnieniem odpadów niebezpiecznych;**
- **2.2 Przywracanie terenom zdegradowanym wartości przyrodniczych i ochrona brzegów morskich.**

W ramach II priorytetu, wysokość środków z Funduszu Spójności wynosi ponad **1 mld euro**, co stanowi 5% alokacji środków z FS w ramach Programu i 4% całkowitej alokacji środków wspólnotowych w ramach POIiŚ.

Poniższy wykres prezentuje rozkład alokacji na działania wdrażane w priorytecie II.

WYKRES 21. PODZIAŁ ALOKACJI PRIORYTETU II NA DZIAŁANIA (DANE W MLN EURO)

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ NA PODSTAWIE SZCZEGÓŁOWEGO OPISU PRIORYTETÓW POIiŚ – WERSJA 3.16 Z 20 MARCA 2014 R.

WNIOSKI O DOFINANSOWANIE / UMOWY O DOFINANSOWANIE

Do końca 2013 r. w ramach priorytetu II beneficjenci złożyli **96** poprawnych pod względem formalnym **wniosków o dofinansowanie** na kwotę dofinansowania wynoszącą **blisko 1,9 mld euro**. W bieżącym okresie sprawozdawczym zarejestrowano 15 wniosków. Instytucje dokonujące oceny złożonych wniosków zatwierdziły do realizacji do końca 2013 roku **57 wniosków o dofinansowanie** (czyli 59% złożonych wniosków o dofinansowanie), dla których kwota wnioskowanego dofinansowania wyniosła **1,1 mld euro**.

Do końca okresu sprawozdawczego z beneficjentami podpisano **56 umów o dofinansowanie**. Beneficjenci 8 podpisanych w 2013 r. umów wyłonieni zostali w trybie konkursowym, jedna umowa była zawarta z beneficjentem projektu indywidualnego. Wartość podpisanych umów wyniosła ogółem 1,9 mld euro, w tym wartość wydatków kwalifikowanych to 1,2 mld euro, natomiast **dofinansowanie UE opiewało na 957,4 mld euro**. W ramach zawartych umów wykorzystane zostało **93% alokacji** przypadającej dla II priorytetu. Do zakontraktowania wszystkich środków dostępnych w II priorytecie pozostało 69,5 mln euro.

6 grudnia 2013 r. podpisana została zaktualizowana wersja *Szczegółowego opisu priorytetów Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko*. W priorytecie II Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi nastąpiło przesunięcie środków w wysokości 24,97 mln euro z działania 2.2 na działanie 2.1. Wprowadzona zmiana pozwoliła na dalszą kontraktację w działaniu 2.1, oraz wykorzystanie wolnych środków z działania 2.2.

W ramach priorytetu II wybór projektów do realizacji przewidziano zarówno w trybie konkursowym jak i indywidualnym.

PROJEKTY INDYWIDUALNE

Na LPI obowiązującej na koniec okresu sprawozdawczego w ramach II priorytetu znajduje się 22 projekty, z czego na **liście podstawowej** jest **20 projektów**. Na realizację projektów z LPI zarezerwowana jest kwota dofinansowania **środkami UE** wynosząca **698,6 mln euro**, przy czym na projekty znajdujące się na liście **podstawowej** przeznaczono z tej kwoty **571 mln euro**. W działaniu 2.1 na podstawowej LPI zapisano 15 projektów, z których 6 dotyczy **budowy instalacji termicznego przekształcania odpadów²⁶**, a **pozostałe budowy mechaniczno-biologicznych zakładów zagospodarowania odpadów**. W ramach działania 2.2 na LPI przewidziano do realizacji 4 projekty dotyczące **rekultywacji i rewitalizacji terenu** oraz 1 projekt w zakresie **ochrony brzegów morskich**.

W 2013 r. dokonano trzykrotnej aktualizacji LPI – w marcu, w sierpniu oraz w listopadzie. Wszystkie aktualizacje objęły dostosowanie danych o projektach do faktycznej sytuacji zidentyfikowanej dla każdej inwestycji i dotyczyły kwot i terminów realizacji. W aktualizacji marcowej, w związku z rezygnacją beneficjenta wynikającą z braku wkładu własnego na realizację inwestycji, usunięto jeden projekt z listy podstawowej dla działania 2.2 pn. *Program restytucji, rekultywacji i rewitalizacji niecki rzeki Lipinki w Świętochłowicach – prace przygotowawcze*.

Do końca okresu sprawozdawczego z beneficjentami projektów indywidualnych zostały podpisane umowy na realizację większości projektów z LPI. Podpisano **19 umów o dofinansowanie** (w działaniu 2.1 – 14 umów i w działaniu 2.2 – 5 umów) o wartości całkowitej wynoszącej 1,26 mld euro, z czego 719,8 mln euro to wydatki kwalifikowane, a środki pochodzące z FS obejmują kwotę **560 mln euro**.

KONKURSY

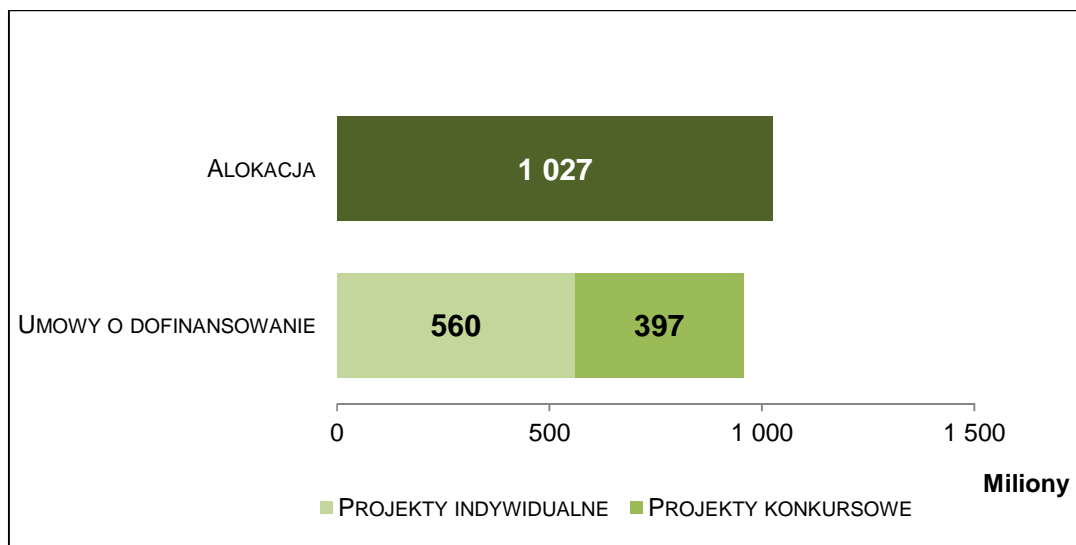
Do końca 2013 roku w ramach priorytetu II ogłoszono 17 konkursów, przy czym w okresie sprawozdawczym ogłoszono 3 konkursy.

Do końca omawianego okresu sprawozdawczego z wnioskodawcami wszystkich ogłoszonych w priorytecie II konkursów podpisano **37 umów o dofinansowanie** o wartości całkowitej wynoszącej ponad 670,8 mln euro, z czego 472,3 mln euro to koszty kwalifikowane, a kwota środków przyznanych z FS to blisko **397,3 mln euro, co stanowi 39% alokacji dla priorytetu**. Liczba projektów konkursowych z podpisanymi umowami o dofinansowanie stanowi 66% wszystkich projektów realizowanych w II priorytecie, natomiast ich wartość konsumuje 42% kwoty wsparcia udzielonego w ramach dotychczas zawartych umów.

Poniższy wykres prezentuje podział środków wspólnotowych przyznanych w ramach podpisanych z beneficjentami umów o dofinansowanie według trybów wyboru projektów.

²⁶ Są to projekty polegające na budowie instalacji spalarniowych w Krakowie, Bydgoszczy, Poznaniu, Szczecinie, Białymstoku oraz Koninie.

WYKRES 22. PORÓWNANIE ALOKACJI I PODPISANYCH UMÓW O DOFINANSOWANIE W PODZIALE NA TRYBY
WYBORU PROJEKTÓW (DANE W MLN EURO)

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ

WNIOSKI O PŁATNOŚĆ

Wartość wydatków ogółem wykazanych przez beneficjentów we wnioskach o płatność wyniosła 462,6 mln euro, wydatki kwalifikowane stanowiły 317,7 mln euro, przy czym część **środków unijnych** to **268,3 mln euro**. Na koniec okresu sprawozdawczego poziom alokacji rozliczonej wnioskami o płatność wyniósł ok. **26%**, podczas gdy na koniec 2012 r. wynosił 15%, co oznacza **wzrost o 11 p.p. w trakcie okresu sprawozdawczego**.

CERTYFIKACJA ŚRODKÓW DO KE

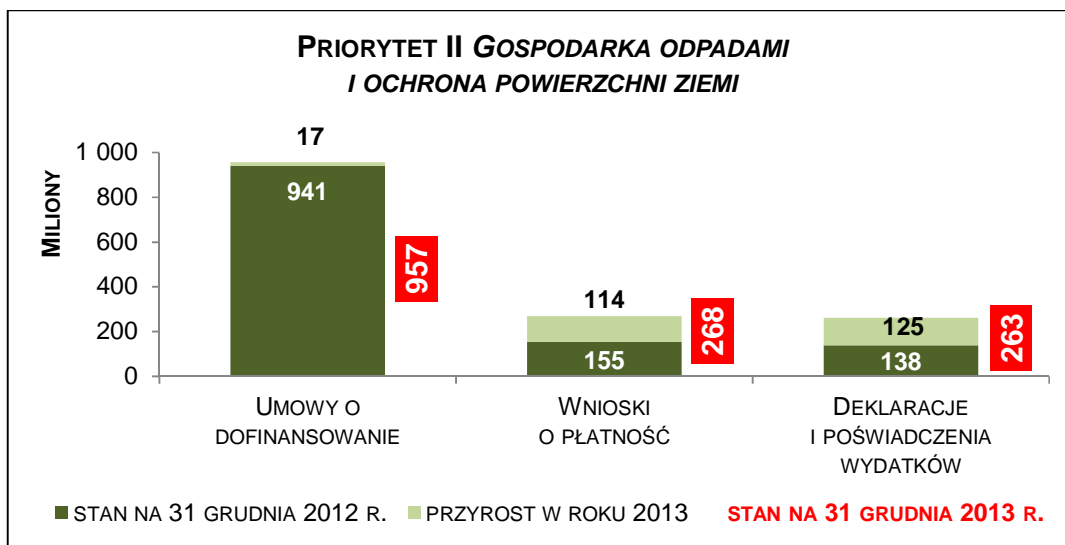
W bieżącym okresie sprawozdawczym Instytucja Certyfikująca przekazała do KE **Poświadczenia i deklaracje wydatków oraz wnioski o płatność okresową** dla priorytetu II na łączną kwotę wydatków kwalifikowanych wynoszącą **146,8 mln euro**, przy czym wartość wnioskowanej refundacji wyniosła **124,8 mln euro**. Od początku realizacji Programu w ramach II osi priorytetowej do KE zostały przekazane **Poświadczenia i deklaracje** o wartości wydatków kwalifikowanych 309 mln euro i **wnioskowanej refundacji w wysokości 262,7 mln euro**, co stanowi ok. **26% alokacji** dla priorytetu – zanotowano **wzrost o 12 p.p.** w porównaniu z poprzednim okresem sprawozdawczym.

Do 31 grudnia 2013 r. KE zrefundowała 197,4 mln euro. Należy podkreślić, że tylko w roku 2013 wartość refundacji wyniosła ponad 85,4 mln euro, czyli 43% środków przekazanych przez KE w ramach II osi priorytetowej zostało zrefundowane w bieżącym okresie sprawozdawczym. Od początku realizacji Programu zrefundowano 75% wnioskowanej kwoty.

DYNAMIKA

Poniższy wykres obrazuje kontraktację środków, wnioskowanie o płatności przez beneficjentów oraz certyfikację wydatków do KE w okresie sprawozdawczym oraz narastająco. Do końca okresu sprawozdawczego w złożonych wnioskach o płatność beneficjenci rozliczyli ponad 268,3 mln euro, tj. ponad 28% przyznanego im grantu. Jednocześnie w tym samym okresie do KE przekazane zostały **Poświadczenia i deklaracje wydatków** na kwotę refundacji wynoszącą 263 mln euro, co stanowi 98% wydatków wykazanych przez beneficjentów. Powyższe wskazuje, że proces sporządzania deklaracji oraz przekazywania poświadczeń na poziom KE przebiega sprawnie i efektywnie.

WYKRES 23. PORÓWNANIE WARTOŚCI DOFINANSOWANIA UE NA POZIOMIE ZAWARTYCH UMÓW
O DOFINANSOWANIE, WNIOSKÓW O PŁATNOŚĆ I DEKLARACJI WYDATKÓW

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ NA PODSTAWIE KSI (SIMIK 07-13)

DECYZJE DLA DUŻYCH PROJEKTÓW

Do końca roku 2013 do Komisji Europejskiej przekazano **8 wniosków o potwierdzenie wkładu finansowego dla dużych projektów**, przy czym 3 wnioski zostały przesłane w omawianym okresie sprawozdawczym. KE wydała już **decyzje** o przyznaniu wkładu finansowego **dla wszystkich 8 dużych projektów**, aż dla 6 projektów decyzje zostały wydane w roku 2013. Łączna wartość wsparcia z FS w ramach zatwierdzonych dużych inwestycji wyniosła ponad 452 mln euro.

ANALIZA JAKOŚCIOWA

PODZIAŁ PROJEKTÓW WG SEKTORÓW GOSPODARKI

W priorytecie II wszystkie projekty realizowane są w ramach kategorii 21. *Działalność związana ze środowiskiem naturalnym.*

PODZIAŁ PROJEKTÓW WEDŁUG FORMY PRAWNEJ BENEFICJENTÓW

Większość, czyli 34 z 56 projektów, realizowana jest przez przedsiębiorstwa. Wartość dofinansowania unijnego tych projektów wynosi 662,3 mln euro, czyli 69% wartości wszystkich podpisanych umów w II priorytecie. Należy jednak mieć na uwadze, iż wszyscy beneficjenci priorytetu II będący przedsiębiorcami są w 100% spółkami komunalnymi gmin lub związków gmin, powołanymi w celu realizacji zadania publicznego, jakim jest zagospodarowanie odpadów na terenie jednostek samorządu terytorialnego.

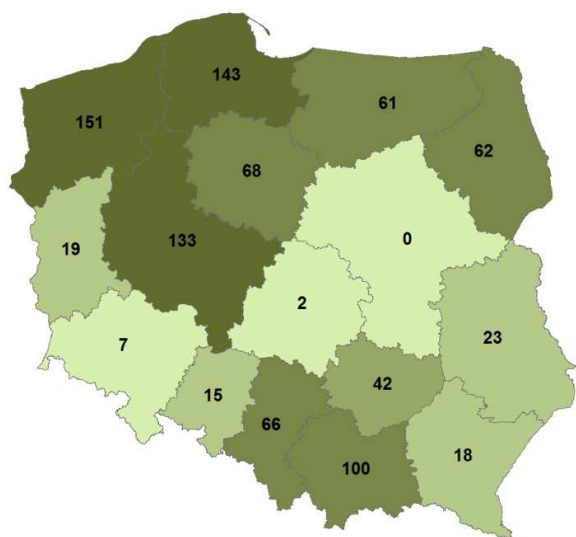
Pozostałe projekty realizowane są przez jednostki samorządu terytorialnego (12 projektów) oraz organy władzy i administracji rządowej (9 projektów). Dofinansowanie unijne wykorzystywane przez jednostki samorządu terytorialnego w ramach podpisanych umów wynosi 144,6 mln euro, natomiast organy władzy i administracji rządowej realizują projekty o wartości wsparcia FS w wysokości 144 mln euro.

PODZIAŁ PROJEKTÓW W PRZESTRZENI

Analizując proces kontraktacji na poziomie poszczególnych regionów można stwierdzić, że liderem w zakresie wartości przyznanego wsparcia jest województwo zachodniopomorskie, w którym podpisano 9 umów o wartości dofinansowania UE 150,9 mln euro, co stanowi 16% wartości dofinansowania UE w ramach wszystkich umów podpisanych w ramach priorytetu i 15% alokacji dla priorytetu. W województwie mazowieckim nie podpisano umów.

Jeśli chodzi o kwotę wydatków wykazanych przez beneficjentów w II priorytecie, województwami o najwyższym stopniu rozliczenia przyznanego grantu są województwo lubuskie (66%) oraz dolnośląskie i warmińsko-mazurskie, gdzie beneficjenci rozliczyli po 46% środków FS. Beneficjenci projektów realizowanych na terenie województwa wielkopolskiego do końca 2013 r. rozliczyli zaledwie 1% zakontraktowanej kwoty.

Poniższa mapa prezentuje wartość dofinansowania przyznanego beneficjentom priorytetu II *Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi* ze środków FS w układzie województw. Dane zostały przedstawione w milionach euro.

MAPA 4. WARTOŚĆ DOFINANSOWANIA UE
PRYZNANEGO BENEFICJENTOM W RAMACH
PODPISANYCH UMÓW

Dane dotyczące przyznanego wsparcia w układzie regionalnym należy traktować jako dane przybliżone, gdyż na mapie nie zostały uwzględnione projekty o zasięgu ogólnokrajowym. Dodatkowo, na potrzeby sporządzenia mapy w przypadku projektów realizowanych na terenie kilku województw zastosowano przybliżony, proporcjonalny podział wsparcia przyznanego dla danego regionu.

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIŚ NA PODSTAWIE
KSI (SIMIK 07-13)

REALIZACJA ZAŁOŻONYCH CELÓW

Głównym celem II priorytetu jest zwiększenie korzyści gospodarczych poprzez **zmniejszenie udziału odpadów komunalnych składowanych i rekultywację terenów zdegradowanych oraz ochronę brzegów morskich**. W szczególności projekty wybrane do wsparcia przyczyniają się do redukcji ilości składowanych odpadów komunalnych i zwiększenia udziału odpadów komunalnych poddawanych odzyskowi i unieszkodliwianiu innymi metodami niż składowanie oraz likwidacji zagrożeń wynikających ze składowania odpadów zgodnie z krajowym i wojewódzkimi planami gospodarki odpadami. Ponadto, wsparte inwestycje mają za zadanie zwiększenie powierzchni terenów przywróconych do właściwego stanu poprzez rekultywację terenów zdegradowanych, zabezpieczenie osuwisk oraz brzegów morskich przed zjawiskiem erozji.

Projekty realizowane w ramach działania 2.1. koncentrują się na zapewnieniu podstawowej infrastruktury do unieszkodliwiania i zagospodarowania odpadów. Wszystkie projekty realizowane w ramach działania 2.1, kompleksowe przedsięwzięcia z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi ze szczególnym uwzględnieniem odpadów niebezpiecznych w priorytecie II posiadają lub będą po ich wybudowaniu, posiadać status Regionalnych Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych. Dzięki środkom pomocowym **wybudowanych zostanie 28, a zmodernizowanych 15 zakładów zagospodarowania odpadów**. Szacowana łączna **moc przerobowa** nowych ponadregionalnych zakładów zagospodarowania odpadów, zgodnie z wartościami ujętymi w umowach o dofinansowanie, wynosi ponad **2 300 tys. ton/rok**, a zmodernizowanych **ponad 1 000 tys. ton/rok**. Ponadto, dzięki realizacji założeń programowych, w ramach działania powstanie **sześć nowoczesnych zakładów**

termicznego przekształcania odpadów, w Krakowie, Bydgoszczy, Poznaniu, Szczecinie, Białymstoku oraz Koninie, o łącznej planowanej mocy przerobowej wynoszącej ponad **1 mln Mg/rok**, których zadaniem jest ograniczenie masy odpadów trafiającej na składowiska. Na powyższe zadania przeznaczono około 37% alokacji II priorytetu.

Przedsięwzięcia wdrażane w ramach działania 2.1 przede wszystkim przyczyniają się do **unieszkodliwienia odpadów**, które dzięki obróbce będą mogły być w bezpieczny sposób deponowane na składowiskach. Dodatkowo, uwzględniając wymóg osiągnięcia przez Polskę do 31 grudnia 2014 r. odzysku na poziomie minimum 60% oraz recyklingu na poziomie minimum 55% odpadów opakowaniowych, wdrażane są projekty dotyczące wprowadzania **technologii odzysku, w tym recyklingu**.

Dzięki realizacji inwestycji w ramach działania 2.1, zgodnie z wartością szacowaną na podstawie zawartych umów o dofinansowanie, około **10 mln osób zostanie objętych systemem** zagospodarowania odpadami zgodnym z europejskimi normami.

Realizacja projektów z działania 2.1 *Kompleksowe przedsięwzięcia z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi ze szczególnym uwzględnieniem odpadów niebezpiecznych* ma na celu zarówno wypełnienie zobowiązań Polski wynikających z *Traktatu Akcesyjnego*, jak i z celów dyrektyw UE w zakresie gospodarki odpadowej.

Dyrektywy UE zostały już w części transponowane do polskiego porządku prawnego. W 2011 r. uchwalona została nowelizacja ustawy o zachowaniu czystości i porządku w gminach, która wprowadziła zasadnicze zmiany do systemów gospodarki odpadami w Polsce. Do pełnej transpozycji prawa UE konieczne jest jeszcze dokończenie nowelizacji Ustawy o odpadach oraz Ustawy o opakowaniach.

Oprócz działań legislacyjnych Polska powinna przedsięwziąć również szereg innych działań, w tym inwestycyjnych, tak aby zbudować infrastrukturę niezbędną do osiągnięcia celów ramowych UE w zakresie gospodarki odpadami. Kluczowe działania w tym zakresie opisuje *Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2014* oraz poszczególne wojewódzkie plany gospodarki odpadami. Zgodnie z nimi w okresie do 2014 r. konieczne będzie znaczne ograniczenie liczby istniejących składowisk (z 520 do 200). Równocześnie w perspektywie czasowej objętej przez poszczególne WPGO konieczna będzie budowa szeregu instalacji do zagospodarowania odpadów.

Projekty wdrażane w ramach działania 2.2 dotyczą m.in. przywrócenia naturalnego ukształtowania terenu i osiągnięcia przez glebę zawartości substancji zgodnych z wymaganymi standardami. Ponad **30 tys. ha terenów powojсковых i popoligonowych** zostanie poddanych procesom **rekultywacji**, a blisko **10 tys. ha terenów** objętych ruchami masowymi zostanie ustabilizowanych.

Realizowane inwestycje skierowane są ponadto na zabezpieczenie osuwisk oraz brzegów morskich przed zjawiskiem erozji. Na całym odcinku polskiego wybrzeża Bałtyku ponad 50% brzegu podlega procesom intensywnego niszczenia. Zadaniem **8 projektów dotyczących ochrony brzegów morskich** o wartości dofinansowania UE wynoszącej 121,6 mln euro (w ramach działania 2.2) jest ochrona brzegów Morza Bałtyckiego, między innymi poprzez zabezpieczenie i stabilizację osuwisk oraz budowę umocnień brzegowych. Założenia projektów są zgodne z wieloletnim *Programem ochrony brzegów morskich na lata 2004-2023*. Wsparcie z POIŚ przyczyni się do zabezpieczenia około **50 km linii brzegowej**, a zarazem do podniesienia atrakcyjności wybrzeża, jako miejsca odpoczynku dla turystów.

17 lipca 2013 r. podpisana została zaktualizowana wersja *Szczegółowego opisu priorytetów Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko*. W priorytecie II w działaniach: 2.1 i 2.2 doprecyzowano zapisy odnoszące się do projektów o charakterze przygotowawczym. Zmiana ma za zadanie usprawnić wybór potencjalnych projektów w bieżącej perspektywie oraz umożliwić wsparcie tego rodzaju inwestycji planowanych do realizacji w kolejnym okresie programowania (2014-2020).

WSKAŹNIKI WYKONANIA RZECZOWEGO

Informacje dotyczące wskaźników produktu i rezultatu zostały przedstawione w **załączniku IV** do niniejszego *Sprawozdania*. Wartości zawarte w wierszach *Realizacja* podane zostały na podstawie zatwierdzonych wniosków o płatność końcową, natomiast wartości przedstawione w wierszach *Szacowana realizacja* zostały oparte o dane z podpisanych umów o dofinansowanie.

SPRAWOZDANIE ROCZNE Z REALIZACJI
PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO 2007-2013
ZA 2013 ROK

W ramach priorytetu II zakończyła się realizacja 6 spośród 56 projektów (zatwierdzono dla nich wnioski o płatność końcową). Łączna wartość dofinansowania z UE dla zakończonych inwestycji wyniosła 37,1 mln euro. Do końca okresu sprawozdawczego zakończyła się **realizacja rzeczowa 13 projektów**, przy czym dla 7 z nich nie zostały jeszcze zatwierdzone wnioski o płatność końcową.

W ramach priorytetu II dla większości wskaźników szacuje się, na podstawie zawartych umów o dofinansowanie, znaczące przekroczenie zaplanowanych pierwotnie wartości. Przekroczenia te wynikają z faktu, iż dofinansowanie otrzymała większa liczba projektów niż pierwotnie planowano, głównie dzięki niższym niż pierwotnie szacowano kosztom realizacji inwestycji. Mając na uwadze powyższe, należy stwierdzić, że projekty z zakresu gospodarki odpadami wdrażane w ramach priorytetu II mają znaczący wpływ na realizację celów *Krajowego Planu Gospodarki Odpadami 2014* oraz efektywne wykorzystanie alokacji.

TABELA 12. STAN REALIZACJI WYBRANYCH WSKAŹNIKÓW POIiŚ NA KONIEC 2013 R.

Nazwa wskaźnika	Docelowa wartość wskaźnika w POIiŚ	Szacowana wartość wskaźnika *	% realizacji wskaźnika zakładanego w Programie
Liczba projektów, które uzyskały wsparcie	32	56	175%
Liczba nowych ponadregionalnych zakładów zagospodarowania odpadów (szt.)	20	28	140%
Liczba zmodernizowanych zakładów zagospodarowania odpadów (szt.)	12	15	125%
Powierzchnia terenów powojkowych i popoligonowych poddanych rekultywacji (ha)	17 000	30 505	179%
Liczba zrealizowanych projektów z zakresu rekultywacji gruntów lub poddanych ochronie (szt.)	10	14	140%

ŹRÓDŁO: SPRAWOZDANIE IP POIiŚ ZA ROK 2013

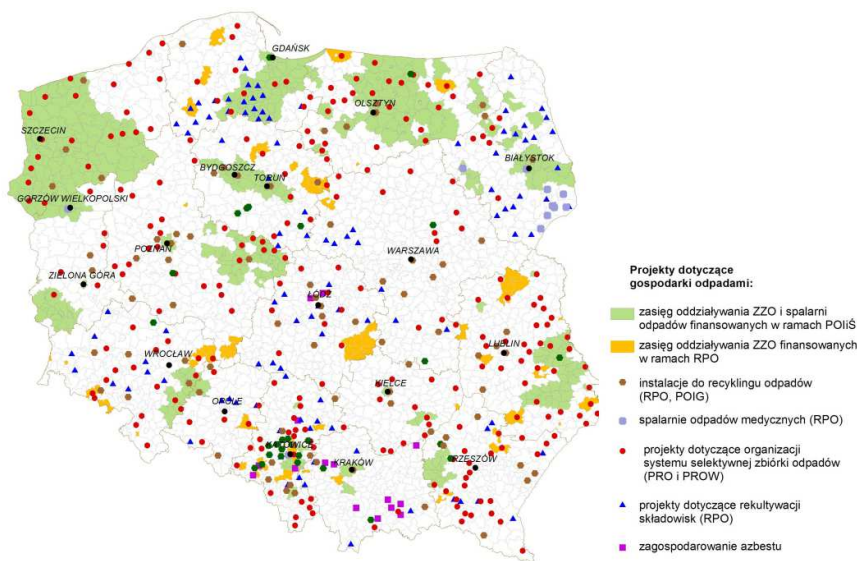
*szacowana wartość wskaźnika określona w umowach o dofinansowanie

WPLYW PROJEKTÓW REALIZOWANYCH W RAMACH PRIORYTETU II NA SEKTOR ŚRODOWISKA W POLSCE

Priorytetem Polski w obszarze gospodarki odpadami jest sprawne wdrożenie w życie nowego systemu gospodarowania odpadami oraz zapewnienie dostępności odpowiedniego strumienia odpadów do istniejących i planowanych instalacji.

Realizacja priorytetu II w zakresie gospodarki odpadami pozwoli na wdrożenie do tej pory mało znanych w kraju nowoczesnych technologii odzysku i unieszkodliwiania odpadów. Dodatkowo w związku z prowadzonymi równolegle do prac inwestycyjnych działaniami edukacyjnymi, następuje wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa w zakresie gospodarki odpadami. Szacuje się, że do końca okresu programowania, w wyniku realizacji priorytetu II liczba osób objętych systemem zagospodarowania odpadów wzrośnie o ok. 10 mln Wspierane rodzaje projektów, m.in. budowa instalacji pozwalającej na sortowanie, odzysk, recykling i mechaniczno-biologiczne przygotowanie do ponownego użycia odpadów, jak również zakładów termicznego przekształcania odpadów komunalnych, zmniejszy poziom składowania odpadów w stosunku do wytworzonych, co pozwoli na realizację celów *dyrektywy Rady 1999/31/WE z dnia 26 kwietnia 1999 r. w sprawie składowania odpadów*. Należy podkreślić, że energia wyprodukowana w budowanych zakładach termicznego przekształcania odpadów w wysokosprawnej kogeneracji (spełniające wymogi *dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2004/8/WE z dnia 11 lutego 2004 r. sprawie wspierania kogeneracji w oparciu*

o zapotrzebowanie na ciepło użytkowe na rynku wewnętrznym energii) zastąpi energię produkowaną ze źródeł konwencjonalnych opartych głównie na paliwach kopalnych a szczególnie węglu.

MAPA 5. ROZKŁAD PRZESTRZENNY PROJEKTÓW DOTYCZĄCYCH GOSPODARKI ODPADAMI REALIZOWANYCH W RAMACH POIiŚ, RPO, POIG I PROW

ŹRÓDŁO: BADANIE EWALUACYJNE KOMPLEMENTARNOŚĆ PRZEDSIĘWZIĘĆ DOTYCZĄCYCH OCHRONY ŚRODOWISKA W POIiŚ (PRIORYTETY I-V) Z PROJEKTAMI ŚRODOWISKOWYMI REALIZOWANYMI W RAMACH INNYCH OSI POIiŚ, 16 RPO, PROW ORAZ WRYB)

Grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji i zagospodarowania to grunty, które utraciły całkowicie wartości użytkowe (grunty zdewastowane) oraz grunty, których wartość użytkowa zmalała w wyniku pogorszenia się warunków przyrodniczych lub wskutek zmian środowiska oraz działalności przemysłowej, a także wadliwej działalności rolniczej (grunty zdegradowane). Powierzchnia gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania w końcu 2012 r. wyniosła 64 tys. ha (0,2% powierzchni ogólnej kraju). Stopień procesów degradacji i dewastacji gleb stanowi poważny problem przede wszystkim w rejonach o dużym uprzemysłowieniu.

Projekty wdrażane w ramach działania 2.2 dotyczące m.in. przywrócenia naturalnego ukształtowania terenu i osiągnięcia przez glebę zawartości substancji zgodnych z wymaganymi standardami pozwolą na rekultywację **30 tys. ha terenów powojennych i popoligonowych**. Ponadto blisko **10 tys. ha terenów** objętych ruchami masowymi zostanie ustabilizowanych.

PRZYKŁADOWE PROJEKTY REALIZOWANE W RAMACH II PRIORYTETU

TYTUŁ PROJEKTU: *Racjonalizacja gospodarki odpadami komunalnymi i rekultywacja składowisk odpadów w Elblągu*

Działanie: 2.1. Kompleksowe przedsięwzięcia z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi ze szczególnym uwzględnieniem odpadów niebezpiecznych

Beneficjent: Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. w Elblągu

Województwo: warmińsko-mazurskie

Wartość projektu: 22,6 mln euro

Wartość dofinansowania z UE: 10,7 mln euro

Data zakończenia: Realizacja rzeczowa i finansowa projektu została zakończona.

Charakterystyka projektu: Projekt w sposób kompleksowy **porządkuje, unowocześnia i racjonalizuje system gospodarki odpadami** na obszarze miasta Elbląga oraz pięciu gmin powiatu elbląskiego: Elbląg, Gronowo Elbląskie, Markusy, Milejewo, Tolkmicko. Przedmiotem przedsięwzięcia jest stworzenie spójnego, spełniającego dyrektywy Unii Europejskiej, systemu gospodarki odpadami

dla obszaru określonego w Programie Gospodarki Odpadami Województwa Warmińsko-Mazurskiego jako Regionalny Obszar Gospodarki Odpadami.

Realizacja tego celu możliwa będzie poprzez racjonalizację gospodarki odpadami, składającej się z systemu ściśle współdziałających, powiązanych ze sobą działań: rozbudowy i unowocześnienia Zakładu Utylizacji Odpadów, rozbudowy systemu selektywnej zbiórki odpadów, programu edukacji ekologicznej oraz rekultywacji nieczynnego składowiska w Gronowie Górnym.

W ramach tych zadań powstały nowe obiekty, takie jak: sortownia odpadów zmieszanych i pochodzących z selektywnej zbiórki, obiekty procesów kompostowania i stabilizacji odpadów biodegradowalnych, obiekt doczyszczania i konfekcjonowania odpadów tworzyw sztucznych, obiekt przygotowania komponentów paliwa alternatywnego, przerobu odpadów wielkogabarytowych, magazynowania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, magazyn wyrobów gotowych i plac eko-składow.

ZDJĘCIE 10.

ŹRÓDŁO: ZAKŁAD ZAGOSPODAROWANIA ODPADÓW W ELBLĄGU

TYTUŁ PROJEKTU: Etap I - Modernizacja i odbudowa brzegów morskich, ochrona mierzei Jamneńskiej

Działanie: 2.2. Przywracanie terenom zdegradowanym wartości przyrodniczych i ochrona brzegów morskich

Beneficjent: Zachodniopomorski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Szczecinie

Województwo: zachodniopomorskie

Wartość projektu: 5,4 mln euro

Wartość dofinansowania z UE: 4,2 mln euro

Data zakończenia: 31 grudnia 2013 r.

Charakterystyka projektu: Zakończenie realizacji przedsięwzięcia pn.: *Etap I - Modernizacja i odbudowa brzegów morskich, ochrona mierzei Jamneńskiej* zapewniło ochronę brzegów morskich i całej mierzei Jamneńskiej. Cel ten został osiągnięty poprzez ochronę przed erozyjnym działaniem silnie falujących wód morskich, szczególnie przy ich wysokich stanach bardzo dynamicznie oddziałujących na stabilność brzegów morskich.

W ramach przedsięwzięcia zrealizowano **trzy zadania**:

- **Zabezpieczenie północno-wschodniego brzegu jeziora Jamno** przed zalaniem drogi powiatowej relacji Mielno-Łązy oraz terenów zabudowanych m. Łązy - **wał** chroniący północno-wschodni brzeg jeziora Jamno o **długości 2 144 m**;
- **Budowa wrót sztormowych na Kanale Jamneńskim jako zabezpieczenie przeciwpowodziowe zlewni jeziora Jamno** - regulacja Jamneńskiego Nurtu na długości 366 m (odcinek od plaży nad Morzem Bałtyckim do mostu drogowego – ul. Świerczewskiego),;

- wykonanie wzdłuż Kanału Jamneńskiego wałów przeciwsztormowych,
- wykonanie od strony morza wałów przeciwsztormowych,
- wykonanie wrót sztormowych (4 pary).
- **Monitoring.** Montaż urządzeń pomiarowo-rejestrujących (przystań Koszałka, most drogowy Unieście-Łazy, przystań w Łabuszu, Mielno, pomost Politechniki Koszalińskiej).

Zapewniono dostęp do elektronicznej bazy danych dotyczącej aktualnych stanów:

- poziomu wody m n.p.m. wg Amsterdam;
- poziomu wody nad czujnikiem;
- przewodności;
- temperatury pod adresem: <http://www.hydrowskaz.pl/start/inside>.

ZDJĘCIE 11 I 12.

ŹRÓDŁO: MATERIAŁY BENEFICJENTA

3.2.2 OPIS ISTOTNYCH PROBLEMÓW WE WDRAŻANIU WRAZ Z PODJĘTYMI ŚRODKAMI ZARADCZYMI

1. NAPIĘTE HARMONOGRAMY REALIZACJI PROJEKTÓW SPALARNIOWYCH W DZIAŁANIU 2.1.

Największym ryzykiem obarczona jest realizacja projektów spalarniowych w działaniu 2.1. Na obecnym etapie każde opóźnienie w tych projektach może mieć wpływ na terminowe zakończenie realizacji inwestycji oraz wiązać się z realną utratą środków. Pojawiające się problemy wynikają ze specyfiki projektów, np. większość decyzji administracyjnych (np. środowiskowych) była zaskarżana, natomiast w wyniku odwołań przedłużały się postępowania przetargowe, a rzeczowa realizacja inwestycji była przesuwana w czasie.

DZIAŁANIA ZARADCZE:

- mobilizacja beneficjentów do sprawnej i terminowej realizacji zadań;
- stały monitoring zagrożonych projektów przez IW;
- stały monitoring zagrożonych projektów przez IP i IZ, ocena potencjalnych ryzyk nieterminowej realizacji poszczególnych zadań, opracowanie wariantów postępowania w przypadku opóźnień w harmonogramach realizacji projektów;
- wprowadzony przez IP comiesięczny oraz cotygodniowy monitoring zagrożonych projektów (monitorowaniu podlegają takie informacje jak: stan oceny projektów przed wydaniem decyzji

KE, stan uzyskiwania decyzji administracyjnych, w tym procedury odwoławcze, stan podpisywania umów z wykonawcami, terminy uzyskania pozwoleń na budowę oraz zakończenia budowy instalacji, zidentyfikowane zagrożenia);

- kierowanie przez IP i IZ wniosków do NSA w celu przyspieszenia procesu rozpatrywania odwołań od decyzji środowiskowych, których efektem było skrócenie czasu na uzyskanie ostatecznych rozstrzygnięć;
- opracowanie listy projektów rezerwowych, które mogłyby być dofinansowane w ramach działania 2.1 POIiŚ, jak również zachęcanie beneficjentów do rozszerzania zakresów rzeczowych już realizowanych projektów.

2. UNIEWAŻNIANIE PRZETARGÓW PRZEZ BENEFICJENTÓW

Unieważnianie przetargów przez beneficjentów wpływa bezpośrednio na wydłużenie okresu realizacji projektów. Zmiana podwykonawcy w trakcie realizacji kontraktu, może mieć wpływ na zakończenie terminu inwestycji.

DZIAŁANIA ZARADCZE:

- objęcie beneficjentów wsparciem merytorycznym w zależności od zidentyfikowanych indywidualnych problemów;
- bieżąca weryfikacja harmonogramów. Monitoring skierowany na szybkie identyfikowanie zagrożeń, przeciwdziałanie ich występowaniu oraz minimalizację skutków.

3. ZAGROŻENIE UTRZYMANIA TRWAŁOŚCI PROJEKTÓW DOTYCZĄCYCH BUDOWY ZAKŁADÓW PRZEKSZTAŁCANIA ODPADÓW KOMUNALNYCH

IP prowadzi analizy trwałości projektów odpadowych, pod kątem zapewnienia strumienia odpadów dla planowanych instalacji. Analizy prowadzone są przy współpracy z IW. W okresie sprawozdawczym zorganizowano spotkanie z IW w celu omówienia wyników analizy oraz wypracowania środków zaradczych.

DZIAŁANIA ZARADCZE:

- korespondencja do Marszałków Województw dotycząca uwzględnienia w *Wojewódzkich Planach Gospodarki Odpadami* (WPGO) projektów realizowanych ze środków FS;
- współpraca z beneficjentami w zakresie problemów odnoszących się do zmian prawnych w gospodarce odpadami;
- organizacja przez IP spotkania z przedstawicielami IW, beneficjentów oraz Urzędów Marszałkowskich;
- opiniowanie projektów WPGO w zakresie uwzględnienia projektów FS w ich obecnym kształcie;
- identyfikacja projektów, w których może wystąpić ewentualne ryzyko niezachowania trwałości projektów, spowodowane zmniejszonym strumieniem odpadów kierowanych do instalacji.
- wsparcie merytoryczne oraz indywidualne rozwiązywanie problemów.

4. OPÓŹNIENIE TERMINU PRZEKAZANIA WNIOSKU O POTWIERDZENIE WKŁADU FINANSOWEGO DO KOMISJI EUROPEJSKIEJ DLA PROJEKTU *PROGRAM GOSPODARKI ODPADAMI DLA MIASTA POZNANIA*

Opóźnienie nastąpiło w wyniku konieczności aktualizacji analiz finansowych po wyborze partnera prywatnego, a następnie długotrwałych uzgodnień z beneficjentem projektu i partnerem prywatnym oraz Inicjatywą JASPERS w zakresie udostępnienia informacji finansowych.

DZIAŁANIA ZARADCZE:

Odbýwały się wielokrotne spotkania z udziałem IZ, IP, IW oraz beneficjenta i JASPERS w celu omówienia uwag JASPERS i ustalenia sposobu ich uwzględnienia²⁷.

5. NISKI POZIOM CERTYFIKACJI WYDATKÓW

W prioryecie II, pomimo wysokiego poziomu kontraktacji (93%), odnotowuje się stosunkowo niski poziom certyfikacji wydatków (26% alokacji). Spowodowane jest to charakterystyką projektów realizowanych w tym prioryecie, w tym zwłaszcza projektów dużych dotyczących budowy zakładów termicznego przekształcania odpadów. Większość dużych projektów planowanych jest do zakończenia dopiero na koniec 2015 r. Powodem jest długi czas przygotowywania inwestycji, wynikający m.in. z braku wcześniejszych doświadczeń w Polsce odnośnie inwestycji spalarniowych, zarówno z punktu widzenia beneficjenta, jak i społeczeństwa. Skutkowało to protestami społecznymi w procedurze oddziaływania na środowisko, wydłużającymi proces uzyskiwania decyzji i pozwoleń administracyjnych. Na wydłużenie harmonogramów realizacji znaczny wpływ miały również przedłużające się procedury zamówień publicznych - we wszystkich projektach do wyników oceny ofert składano odwołania, co często powodowało konieczność wielokrotnego ogłaszania przetargów.

DZIAŁANIA ZARADCZE:

Realizacja rzeczowa większości dużych projektów (rozumiana jako realizacja robót budowlanych) rozpoczęła się pod koniec 2013 r. lub na początku 2014 r., po uzyskaniu przez beneficjentów pozwoleń na budowę. Oznacza to, że tempo certyfikacji wydatków powinno znacząco wzrosnąć w przyszłym i kolejnym okresie sprawozdawczym. Projekty są szczegółowo monitorowane, ponadto beneficjenci są objęci bieżącym wsparciem merytorycznym IP i IZ.

Dodatkowo, w 2013 r. zorganizowano trzy dodatkowe konkursy mające na celu wyłonienie nowych projektów do dofinansowania. W okresie sprawozdawczym przeprowadzono 4 nabory wniosków o dofinansowanie (jeden z konkursów został ogłoszony w grudniu 2012 r.). W wyniku rozstrzygnięcia konkursów do końca okresu sprawozdawczego udało się podpisać 1 umowę o dofinansowanie na kwotę wsparcia środkami UE wynoszącą 18,8 mln euro (*Ochrona Brzegów morskich półwyspu kołczyńskiego*). Kolejne umowy zostaną zawarte w 2014 r.

WNIOSKI DLA DALSZEJ REALIZACJI PRIORYTETU

Rekomendowany jest dalszy ścisły monitoring projektów oraz alokacji, w celu umożliwienia szybkiej reakcji i efektywnego zarządzania alokacją. Ponadto bieżące wsparcie merytoryczne beneficjentów pozwala na unikanie błędów bądź dalszych opóźnień w realizacji projektów.

REKOMENDACJE IZ/KE/KM ODNOŚNIE DALSZEGO PRZEBIEGU REALIZACJI PRIORYTETU

KE rekomendowała rozważenie fazowania projektów spalarniowych, niemniej jednak analiza powyższej kwestii wskazuje na brak możliwości fazowania projektów w sposób umożliwiający osiągnięcie efektu ekologicznego w wyniku realizacji I fazy.

POZOSTAŁE INFORMACJE O PRIORYECIE

Informacje dotyczące wkładu priorytetu w realizację celów Strategii Europa 2020 zostały przedstawione w **punkcie 2.1.6.5 Realizacja założeń Strategii EUROPA 2020**.

Informacje dotyczące wkładu priorytetu w promowanie równości szans zostały przedstawione w **punkcie 2.2.1 Zasada równości szans**.

Informacje dotyczące wkładu priorytetu w promowanie zasady partnerstwa zostały przedstawione w **punkcie 2.2.2 Zasada partnerstwa w Programie**.

²⁷ 3 marca 2014 r. JASPERS wystawił Notę Końcową dla projektu. Wniosek o potwierdzenie wkładu finansowego został przekazany KE 10 kwietnia 2014 r.

Informacje dotyczące komplementarności zostały przedstawione w **punkcie 2.6** *Komplementarność z innymi instrumentami*.

Informacje dotyczące badań ewaluacyjnych przeprowadzonych w sektorze zostały przedstawione w **punkcie 2.7** *Monitorowanie i ocena*.

Informacja o wypełnieniu warunków szczególnych nałożonych na projekty znajduje się w **załączniku IX**.

3.3 PRIORYTET III ZARZĄDZANIE ZASOBAMI I PRZECIWDZIAŁANIE ZAGROŻENIOM ŚRODOWISKA

3.3.1 OSIĄGNIĘCIE CELÓW I ANALIZA POSTĘPÓW

INFORMACJE NA TEMAT FIZYCZNYCH I FINANSOWYCH POSTĘPÓW PRIORYTETU

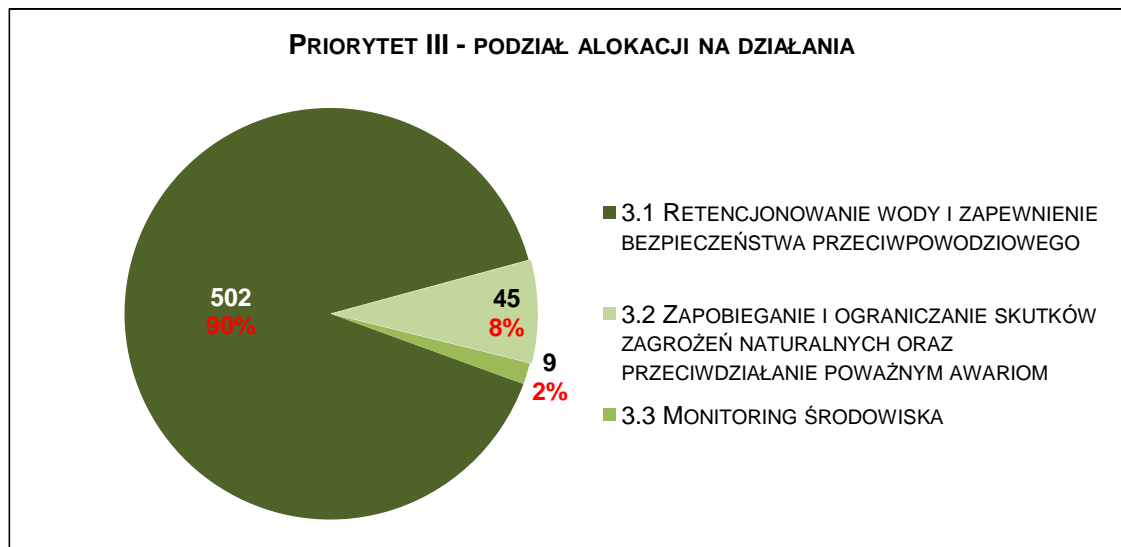
Projekty w priorytecie III są realizowane w ramach trzech działań:

- **3.1 Retencjonowanie wody i zapewnienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego;**
- **3.2 Zapobieganie i ograniczanie skutków zagrożeń naturalnych oraz przeciwdziałanie poważnym awariom;**
- **3.3 Monitoring środowiska.**

W ramach III priorytetu, wysokość środków Funduszu Spójności wynosi **556,8 mln euro**, co stanowi 2,5% alokacji środków z FS w ramach Programu i 2% całkowitej alokacji środków wspólnotowych w ramach POIiŚ.

Poniższy wykres prezentuje rozkład alokacji na działania wdrażane w priorytecie III.

WYKRES 24. PODZIAŁ ALOKACJI PRIORYTETU III NA DZIAŁANIA (DANE W MLN EURO)

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ NA PODSTAWIE SZCZEGÓŁOWEGO OPISU PRIORYTETÓW POIiŚ – WERSJA 3.16 Z 20 MARCA 2014 R.

WNIOSKI O DOFINANSOWANIE / UMOWY O DOFINANSOWANIE

Do końca 2013 r. w ramach priorytetu III beneficjenci złożyli **27** poprawnych pod względem formalnym **wniosek o dofinansowanie** na kwotę dofinansowania wynoszącą **1,3 mld euro**. W bieżącym okresie sprawozdawczym zarejestrowano 1 wniosek. Instytucje dokonujące oceny złożonych wniosków zatwierdziły do realizacji do końca 2013 roku **25 wniosków o dofinansowanie** (czyli 93%

złożonych wniosków o dofinansowanie), dla których kwota wnioskowanego dofinansowania wyniosła **930,6 mln euro**.

Do końca okresu sprawozdawczego z beneficjentami podpisano **24 umowy o dofinansowanie**, przy czym w okresie sprawozdawczym zawarto jedną umowę. Wartość podpisanych umów wyniosła ogółem 811,8 mln euro, w tym 682,9 mln euro to wartość wydatków kwalifikowanych, natomiast **dofinansowanie UE opiewa na 550,2 mln euro**.

W ramach zawartych umów wykorzystane zostało **99% alokacji** przypadającej dla III priorytetu. Do zakontraktowania wszystkich środków dostępnych w III priorytecie POIiŚ pozostało jedynie 6,6 mln euro. W ramach priorytetu III wybór projektów do realizacji przewidziano **wyłącznie w trybie indywidualnym**.

PROJEKTY INDYWIDUALNE

Na LPI w ramach III priorytetu znajduje się 25 projektów, przy czym wszystkie projekty znajdują się na liście podstawowej. Na realizację projektów z LPI zarezerwowana jest kwota dofinansowania **środkami UE** wynosząca 553,7 mln euro. W priorytecie III realizowane są trzy duże projekty.

W 2013 r. dokonano trzykrotnej aktualizacji LPI – w marcu, w sierpniu oraz w listopadzie. Wszystkie aktualizacje objęły dostosowanie danych o projektach do faktycznej sytuacji zidentyfikowanej dla każdej inwestycji i dotyczyły kwot i terminów realizacji. W aktualizacji marcowej, w związku z negatywnym wynikiem oceny zgodności projektu z kryteriami merytorycznymi II stopnia przyjętymi przez Komitet Monitorujący POIiŚ, usunięto dwa projekty z listy podstawowej dla działania 3.1 (*Zbiornik przeciwpowodziowy Racibórz Dolny na rzece Odrze woj. śląskie (Polder)* oraz *Zabezpieczenie przed powodzią miasta Rzeszowa i gm. Tyczyn poprzez kształtowanie koryta rzeki Strug*). Łączna szacunkowa kwota dofinansowania środkami FS dla usuniętych inwestycji wynosiła ok. 84,7 mln euro.

Do końca okresu sprawozdawczego z beneficjentami projektów indywidualnych zostały **podpisane umowy** na realizację **24 projektów** z LPI, w działaniu 3.1 – 20 umów i w działaniu 3.2 – 4 umowy, o wartości całkowitej wynoszącej 811,8 mln euro, z czego wydatki kwalifikowane to 682,9 mln euro, a środki pochodzące z FS obejmują kwotę **550,2 mln euro**. W trakcie realizacji znajdują się 24 przedsięwzięcia, ponieważ 10 listopada 2013 r. rozwiązano umowę o dofinansowanie projektu z działania 3.2, którego beneficjentem była Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej.

WNIOSKI O PŁATNOŚĆ

Wartość wydatków ogółem wykazanych przez beneficjentów we wnioskach o płatność wyniosła 259,3 mln euro, wydatki kwalifikowane stanowiły 226,8 mln euro, przy czym część **środków unijnych** opiewała na **177,7 mln euro**. Na koniec okresu sprawozdawczego poziom alokacji rozliczonej wnioskami o płatność wyniósł ok. **32%**, podczas gdy na koniec 2012 r. wynosił 15%, co oznacza **wzrost o 17 p.p. w trakcie okresu sprawozdawczego**.

CERTYFIKACJA ŚRODKÓW DO KE

W bieżącym okresie sprawozdawczym Instytucja Certyfikująca przekazała do KE **Poświadczenia i deklaracje wydatków oraz wnioski o płatność okresową** dla priorytetu III na łączną kwotę wydatków kwalifikowanych wynoszącą **34,7 mln euro**, przy czym wartość wnioskowanej refundacji wyniosła **29,5 mln euro**. Od początku realizacji Programu w ramach III osi priorytetowej do KE zostały przekazane **Poświadczenia i deklaracje** o wartości wydatków kwalifikowanych 93 mln euro i **wnioskowanej refundacji w wysokości 79 mln euro**, co stanowi ok. **14% alokacji** dla priorytetu – zanotowano **wzrost o 6 p.p.** w porównaniu z poprzednim okresem sprawozdawczym.

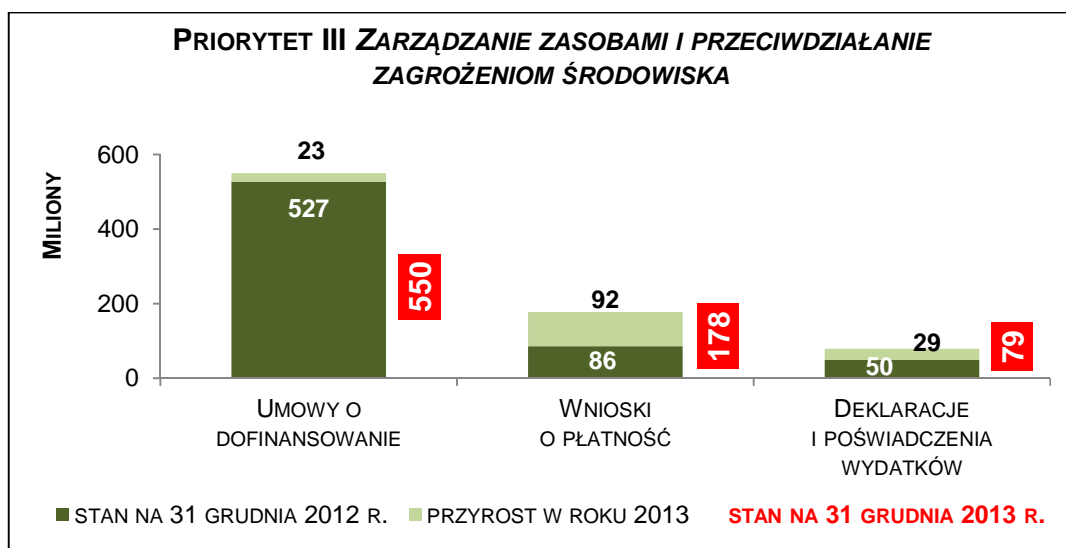
Do 31 grudnia 2013 r. KE zrefundowała 64,9 mln euro. Należy podkreślić, że tylko w roku 2013 wartość refundacji wyniosła ponad 24,6 mln euro, czyli 31% środków przekazanych przez KE w ramach III osi priorytetowej zostało zrefundowanych w bieżącym okresie sprawozdawczym. Od początku realizacji Programu zrefundowano 82% wnioskowanej kwoty.

DYNAMIKA

Poniższy wykres obrazuje kontraktację środków, wnioskowanie o płatności przez beneficjentów oraz certyfikację wydatków do KE w okresie sprawozdawczym oraz narastająco. Do końca okresu sprawozdawczego w złożonych wnioskach o płatność beneficjenci rozliczyli 178 mln euro, tj. ponad 32% przyznanego im grantu. Jednocześnie w tym samym okresie do KE przekazane zostały *Deklaracje i poświadczenia wydatków* na kwotę refundacji wynoszącą 79 mln euro, co stanowi 44% wydatków wykazanych przez beneficjentów.

Na koniec 2013 roku poświadczono do KE wydatki kwalifikowane na poziomie jedynie 93 mln euro, podczas gdy we wnioskach o płatność beneficjenci wykazali już 226,8 mln euro. Wynikało z faktu, iż w opinii KE istnieje prawdopodobieństwo, że część projektów wdrażanych w ramach działania 3.1 została przygotowana niezgodnie z art. 4 ust. 7 *Ramowej Dyrektywy Wodnej*. Z tego powodu od połowy 2011 r. wydatki ponoszone przez beneficjentów działania 3.1 nie są certyfikowane. Szczegółowe informacje na ten temat zostały przedstawione w punkcie 3.3.3 *Opis istotnych problemów we wdrażaniu wraz z podjętymi środkami zaradczymi*.

WYKRES 25. PORÓWNANIE WARTOŚCI DOFINANSOWANIA UE NA POZIOMIE ZAWARTYCH UMÓW
O DOFINANSOWANIE, WNIOSKÓW O PŁATNOŚĆ I DEKLARACJI WYDATKÓW

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIŚ NA PODSTAWIE KSI SIMIK 07-13

ANALIZA JAKOŚCIOWA

PODZIAŁ PROJEKTÓW WG SEKTORÓW GOSPODARKI

W priorytecie III wszystkie projekty realizowane są w ramach kategorii 21. *Działalność związana ze środowiskiem naturalnym*.

PODZIAŁ PROJEKTÓW WEDŁUG FORMY PRAWNEJ BENEFICJENTÓW

Projekty w ramach III priorytetu realizowane są przez dwa rodzaje beneficjentów. Jedenaście projektów realizowanych przez organy administracji rządowej i ich wartość stanowi ok. 66% łącznej wartości wszystkich podpisanych umów w przedmiotowym priorytecie. Pozostałe trzynaście projektów z udziałem ok. 34% realizowanych jest przez jednostki samorządu terytorialnego.

PODZIAŁ PROJEKTÓW W PRZESTRZENI

Projekty z działania 3.1 realizowane są na terenie 8 województw: zachodniopomorskiego, podkarpackiego, dolnośląskiego, opolskiego, kujawsko-pomorskiego, warmińsko-mazurskiego, pomorskiego oraz mazowieckiego, poprawiając stan zabezpieczenia przed powodzią na wybranych obszarach ww. województw, co przyczyni się do stworzenia lepszych możliwości rozwoju gospodarczego tych terenów. Należy jednak zaznaczyć, że dwa przedsięwzięcia (*Poprawa stanu technicznego i bezpieczeństwa powodziowego stopnia wodnego Włocławek* oraz *Kompleksowe zabezpieczenie przeciwpowodziowe Żuław - Etap I*) są realizowane na terenie dwóch województw (odpowiednio kujawsko-pomorskie i mazowieckie oraz pomorskie i warmińsko-mazurskie).

Projekty, dla których zawarto umowy w ramach działania 3.2 i 3.3 realizowane są na terenie całego kraju i nie można przypisać efektów ich realizacji poszczególnym województwom. Przyczyniają się one do zapobiegania i ograniczenia skutków zagrożeń naturalnych oraz przeciwdziałania poważnym awariom jak również do poprawy funkcjonowania systemu monitoringu środowiska.

REALIZACJA ZAŁOŻONYCH CELÓW

Główny cel Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko dotyczący m.in.: *podniesienia atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów poprzez rozwój infrastruktury technicznej przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska, zdrowia, zachowaniu tożsamości kulturowej i rozwijaniu spójności terytorialnej*, w ramach III osi realizowany jest poprzez zapewnienie odpowiedniej ilości zasobów wodnych na potrzeby ludności i gospodarki kraju, minimalizację skutków negatywnych zjawisk naturalnych, przeciwdziałanie poważnym awariom, a także wzmocnienie procesów decyzyjnych poprzez zapewnienie wiarygodnych informacji o stanie środowiska uzyskiwanych w ramach monitoringu środowiska.

Powyższy cel główny III osi priorytetowej realizowany jest poprzez cztery cele szczegółowe:

1. zwiększenie ilości zasobów dyspozycyjnych niezbędnych dla ludności i gospodarki kraju oraz stopnia bezpieczeństwa przeciwpowodziowego i przeciwdziałania skutkom suszy;
2. zwiększenie naturalnej retencji dolin rzecznych z zachowaniem dobrego stanu ekologicznego;
3. zwiększenie ochrony przed skutkami zagrożeń naturalnych oraz przeciwdziałanie poważnym awariom, usuwanie ich skutków i przywracanie środowiska do stanu właściwego oraz wzmocnienie wybranych elementów systemu zarządzania środowiskiem;
4. usprawnienie monitoringu stanu środowiska i poprawa dostępu do informacji w celu wzmocnienia procesów decyzyjnych w ochronie środowiska.

Przykładowe typy projektów z działania 3.1 *Retencjonowanie wody i zapewnienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego*, które przyczyniają się do realizacji **1. i 2. celu szczegółowego**:

- zwiększanie naturalnej retencji dolin rzecznych z zachowaniem równowagi stanu ekologicznego i technicznego utrzymania rzeki poprzez budowę polderów zalewowych;
- budowa, modernizacja i poprawa stanu technicznego urządzeń przeciwpowodziowych (np. wały, przepompownie, poldery, suche zbiorniki).

Odnosząc się do celu **zwiększanie naturalnej retencji** należy zaznaczyć, że jest on szczególnie promowany. W wyniku obecnie realizowanych dwóch²⁸ projektów planowane jest wspieranie przyjaznych dla środowiska metod retencjonowania wody. Inwestycje te są pierwszymi prowadzonymi na tak dużą skalę, łącząc retencjonowanie w ekosystemach leśnych z aktywną ochroną przed skutkami przyśpieszonego spływu wód powierzchniowych. Dobrze ukierunkowane rozwiązania zwiększające zdolność zatrzymywania wody są w stanie znacznie poprawić obecne warunki hydrologiczne dając pozytywne efekty w skali ponadregionalnej. Oba projekty realizowane są na terenie całego kraju (16 województw).

²⁸ Zwiększenie możliwości retencyjnych oraz przeciwdziałanie powodzi i suszy w ekosystemach leśnych na terenach nizinnych oraz Przeciwdziałanie skutkom odpływu wód opadowych na terenach górskich. Zwiększenie retencji i utrzymanie potoków oraz związanej z nimi infrastruktury w dobrym stanie.

W przypadku projektów dotyczących **budowy, modernizacji i poprawy stanu technicznego urządzeń przeciwpowodziowych**, środki są przeznaczane głównie na modernizację i budowę wielofunkcyjnej infrastruktury hydrotechnicznej.

W niniejsze cele wpisuje się również projekt pn. *Modernizacja zbiornika wodnego Nysa w zakresie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego – etap I*. Głównym celem ww. przedsięwzięcia jest poprawa warunków ochrony dla ludności (52 tys. osób) zamieszkałej w dolinie Nysy Kłodzkiej i Odry, poprzez budowę i modernizację obiektów hydrotechnicznych, takich jak spusty denne, przelewy powierzchniowe i kanały obiegowe w obrębie Jeziora Nyskiego. Dzięki realizacji przedsięwzięcia zostaną zapewnione odpowiednie warunki do korzystania z zasobów wodnych przy jednoczesnym obniżeniu ryzyka wystąpienia negatywnych zjawisk naturalnych, takich jak na przykład powódzie czy susze.

Realizacja projektów infrastrukturalnych będzie możliwa pod warunkiem spełnienia wymogów wynikających z *Prawa wodnego* oraz dyrektyw unijnych, w szczególności dyrektywy o ocenach oddziaływania na środowisko, dyrektywy siedliskowej i ramowej dyrektywy wodnej.

Trzeci cel szczegółowy jest realizowany poprzez finansowanie projektów z działania 3.2 *Zapobieganie i ograniczanie skutków zagrożeń naturalnych oraz przeciwdziałanie poważnym awariom*. Celem realizowanych projektów jest zwiększenie ochrony przed skutkami zagrożeń naturalnych i awarii w tym: zakup specjalistycznego sprzętu niezbędnego do skutecznego prowadzenia akcji ratowniczych oraz usuwania skutków zagrożeń naturalnych i poważnych awarii oraz wsparcie techniczne krajowego systemu reagowania kryzysowego w tym również ratowniczo-gaśniczego w zakresie ratownictwa ekologicznego i chemicznego.

Główne cele w obszarze **monitoringu środowiska** zrealizowane zostały przez wdrożenie projektu *Wdrażanie nowoczesnych technik monitorowania środowiska*. W wyniku realizacji tej inwestycji wzmocniony został system monitoringu jakości środowiska w zakresie powietrza, wody i hałasu. Ponadto zwiększy się dokładność otrzymywanych wyników, a tym samym jakość i wiarygodność wykonywanych na ich podstawie ocen stanu środowiska, które są niezbędne do podejmowania decyzji i zarządzania środowiskiem na wszystkich szczeblach administracji. Jednocześnie należy zaznaczyć, że zrealizowanie projektu umożliwia osiągnięcie wymaganych standardów europejskich i w rezultacie wpływa na poprawę warunków życia mieszkańców.

WSKAŹNIKI WYKONANIA RZECZOWEGO

Informacje dotyczące wskaźników produktu i rezultatu zostały przedstawione w załączniku IV do niniejszego *Sprawozdania*. Wartości zawarte w wierszach *Realizacja* podane zostały na podstawie zatwierdzonych wniosków o płatność końcową, natomiast wartości przedstawione w wierszach *Szacowana realizacja* zostały oparte o dane z podpisanych umów o dofinansowanie.

W ramach priorytetu III zakończyła się realizacja jednego (zatwierdzony wniosek o płatność końcową) spośród 24 projektów. Łączna wartość dofinansowania z UE dla zakończonej inwestycji wyniosła 9,2 mln euro.

Większość z zaplanowanych w ramach III priorytetu wskaźników została zrealizowana. Wartości kilku wskaźników zostały znacząco przekroczone – dotyczy to np. liczby nowo wybudowanych obiektów małej retencji (wartość wskaźnika osiągnięta na poziomie 1 792%), czy też liczby wybudowanych lub zmodernizowanych urządzeń służących gospodarowaniu wodami (wartość wskaźnika osiągnięta na poziomie 1 833%). Przekroczenia realizacji w zakresie ww. wskaźników wynikają z faktu, że na etapie szacowania wskaźników nie było możliwości określenia zakresu rzeczowego projektów objętych obecnym wsparciem. W związku z powyższym na etapie podpisywania umów okazało się, że przy dostępnej kwocie środków europejskich możliwe jest zrealizowanie szerszego zakresu rzeczowego.

W obszarze dotyczącym działań związanych z monitoringiem środowiska w okresie sprawozdawczym doszło do zmniejszenia szacowanej wartości miernika *Liczba stanowisk oraz liczba specjalistycznych urządzeń niezbędnych do analizowania, prognozowania i skutecznego reagowania na zagrożenia (szt.)* z 672 do 551, co było bezpośrednią konsekwencją rozwiązania umowy o dofinansowanie dla jednego z projektów w działaniu 3.2²⁹. Pomimo tego zakładana wartość wskaźnika została przekroczona i obecnie wynosi 112%. Ponadto, w ww. obszarze zostaną osiągnięte większe efekty, niż pierwotnie zakładano. Wynika to przede wszystkim z dużej skali potrzeb w zakresie sprzętu

²⁹ Nowa wartość uwzględnia już rozszerzenia zakresów projektów, których beneficjentami są KG PSP i GIOŚ.

SPRAWOZDANIE ROCZNE Z REALIZACJI
PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO 2007-2013
ZA 2013 ROK

niezbędnego do skutecznego prowadzenia akcji ratowniczych i prowadzenia monitoringu środowiska, oraz dużego zainteresowania jednostek odpowiedzialnych za reagowanie w tym obszarze. Alokacja dostępna w ramach tych działań, dzięki efektywnej realizacji projektów przez beneficjentów pozwoliła na zakup większej ilości sprzętu, niż wcześniej planowano.

TABELA 13. STAN REALIZACJI WYBRANYCH WSKAŹNIKÓW III PRIORYTETU POLIŚ NA KONIEC 2013 R.

Nazwa wskaźnika	Docelowa wartość wskaźnika w POLIŚ	Szacowana wartość wskaźnika *	% realizacji wskaźnika zakładanego w Programie
Liczba projektów ochrony przed zagrożeniami naturalnymi	25	24	96%
Liczba wybudowanych lub zmodernizowanych urządzeń służących gospodarowaniu wodami (szt.)	6	110	1 833%
Liczba nowych lub zmodernizowanych stanowisk pomiarowych lub innych narzędzi w zakresie monitoringu środowiska (szt.)	170	317	186%
Liczba nowo wybudowanych obiektów małej retencji	380	6 810	1 792%
Liczba stanowisk oraz liczba specjalistycznych urządzeń niezbędnych do analizowania, prognozowania i skutecznego reagowania na zagrożenia (szt.)	494	551	112%
Objętość zretencjonowanej wody w ramach małej i dużej retencji (mln m3)	33	32,41	98%
Liczba osób objętych ochroną przeciwpowodziową	670 000	685 906 ³⁰	102%
Liczba osób objętych ochroną przed innymi niż powódź zagrożeniami (os.)	1 350 000	38 110 000	2 823%

ŹRÓDŁO: SPRAWOZDANIE IP POLIŚ ZA 2013 ROK

*szacowana wartość wskaźnika określona w umowach o dofinansowanie

Ponadto analizując wzrost wskaźników w III osi priorytetowej należy mieć na uwadze fakt, że w obecnym okresie sprawozdawczym większość dużych inwestycji weszła w fazę realizacyjną. Dlatego też analizując poziom realizacji wskaźników w oparciu o dane zawarte we wnioskach o płatność trzeba pamiętać, że znaczący postęp w realizacji pozostałych wskaźników będzie widoczny w następnych okresach sprawozdawczych tj. w 2014, jak i po zakończeniu projektów w 2015 r.

Jednocześnie w związku ze średniookresowym przeglądem Programów Operacyjnych dokonano analizy realizacji wskaźników określonych w POLIŚ i zaproponowano korektę wartości niektórych wskaźników. Zmiany dotyczyły przede wszystkim działania 3.1 *Retencjonowanie wody i zapewnienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego*.

TABELA 14. WYKAZ ZMIENIONYCH WSKAŹNIKÓW PROGRAMOWYCH W PRIORYTECIE III

³⁰ Miernik dotyczy rzeczywistej liczby osób, które podlegają faktycznej ochronie na danym obszarze. Obrazuje on łączny efekt w przypadku projektów, których zakres obszarowy się pokrywa. W przypadku projektów, WWW i Żuław uwzględnia najwyższą wartość wskaźnika z umów o dofinansowanie projektów *Modernizacja Wrocławskiego Węzła Wodnego (w zakresie obiektów ochrony przed powodzią zarządzanych przez RZGW we Wrocławiu oraz Kompleksowe zabezpieczenie przeciwpowodziowe Żuław-Etap I - Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gdańsku)*.

SPRAWOZDANIE ROCZNE Z REALIZACJI
PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO 2007-2013
ZA 2013 ROK

Nazwa wskaźnika	Zmiana	
	POliŚ wersja 3.0	POliŚ wersja 4.0
Liczba projektów ochrony przed zagrożeniami naturalnymi	40	25
Objętość zretencjonowanej wody w ramach małej i dużej retencji	49	33 (2015)
Liczba osób objętych ochroną przeciwpowodziową	2 750 000 (2015)	670 000 (2015)
Liczba opracowanych planów zarządzania dorzeczem zawierająca: plany gospodarowania wodami, program wodno-środowiskowy oraz plany zarządzania ryzykiem występowania powodzi	Rezygnacja ze wskaźnika	

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE POliŚ WERSJA 3.0 I POliŚ WERSJA 4.0

Wskazane wyżej zmiany zostały zaakceptowane przez KE decyzją z 27 stycznia 2014 r. dot. zmiany POliŚ 2007-2013. Należy podkreślić, że zmiany zapisów POliŚ w zakresie obniżenia wartości docelowych powyższych wskaźników odzwierciedlają rzeczywiste możliwości Programu i jego skalę.

WPŁYW PROJEKTÓW REALIZOWANYCH W RAMACH PRIORYTETU III NA SEKTOR ŚRODOWISKA W POLSCE

Główne cele III osi POliŚ związane są z zapobieganiem naturalnym zagrożeniom środowiska, zwiększeniem naturalnej retencji jak również wzmocnieniem i przygotowaniem instytucjonalnym do sprawnych i skutecznych działań w przypadku powodzi, pożarów czy też awarii przemysłowych. Ww. cele zaplanowano osiągnąć poprzez kompleksowe projekty z zakresu:

- **ochrony przeciwpowodziowej** (działanie 3.1 *Retencjonowanie wody i zapewnienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego*);
- **budowy systemów informatycznych i zakupu specjalistycznego sprzętu do wykrywania poważnych awarii przemysłowych i skażeń środowiska** (działanie 3.2 *Zapobieganie i ograniczanie skutków zagrożeń naturalnych oraz przeciwdziałanie poważnym awariom*),
- zapewnienia odpowiedniego standardu prowadzonych **pomiarów stanu środowiska** (działanie 3.3 *Monitoring środowiska*).

Działania te mają bezpośrednie odzwierciedlenie we wskaźnikach stanowiących narzędzie do pomiaru efektów wdrażanych przedsięwzięć.

W obszarze zapewnienia odpowiedniego **poziomu bezpieczeństwa przeciwpowodziowego** realizowanych jest 20 projektów o łącznej wartości dofinansowania UE wynoszącej 500,3 mln euro, co stanowi blisko 90% alokacji priorytetu. Przedsięwzięcia te mają charakter priorytetowy, ponieważ dotyczą obszarów, które cechuje wysoki stopień zagrożenia powodziowego w skali całego kraju i w których skala potrzeb inwestycyjnych w tym zakresie jest największa (doliny Odry i Nysy Łużyckiej, Żuławy Wiślane). Działania podejmowane w ramach projektów pozwolą na zmniejszenie zagrożenia powodziowego na terenach zamieszkałych przez ponad 685 tys. osób³¹. Zostanie to osiągnięte poprzez budowę i modernizację ponad 100 urządzeń służących gospodarowaniu wodami (m.in. jazy, wały przeciwpowodziowe, stacje pomp, śluzy). Inwestycje te będą miały również pozytywny wpływ na środowisko naturalne – m.in. poprzez ułatwienie migracji zwierząt wodnych wzdłuż polskich rzek, w tym na odcinkach, na których było to dotąd niemożliwe lub bardzo utrudnione.

³¹ Miernik dotyczy rzeczywistej liczby osób, które podlegają faktycznej ochronie na danym obszarze. Obrazuje on łączny efekt w przypadku projektów, których zakres obszarowy się pokrywa. W przypadku projektów, WWW i Żuław uwzględnia najwyższą wartość wskaźnika z umów o dofinansowanie projektów *Modernizacja Wrocławskiego Węzła Wodnego (w zakresie obiektów ochrony przed powodzią zarządzanych przez RZGW we Wrocławiu oraz Kompleksowe zabezpieczenie przeciwpowodziowe Żuław-Etap I - Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gdańsku*.

Ponadto, w ramach działania 3.1 realizowane są projekty związane z **utrzymaniem retencji wodnej**. Dwa projekty z zakresu retencji górskiej i nizinnej zakładają wybudowanie ponad 6 800 obiektów małej retencji na terenie całego kraju. Głównymi założeniami obu projektów jest wspieranie przyjaznych dla środowiska metod retencjonowania wody. Inwestycje te są pierwszymi prowadzonymi na tak dużą skalę, łącząc retencjonowanie w ekosystemach leśnych aktywną ochroną przed skutkami przyspieszonego spływu wód powierzchniowych. Odpowiednio ukierunkowane rozwiązania zwiększające zdolność zatrzymywania wody są w stanie znacznie poprawić obecne warunki hydrologiczne dając pozytywne efekty w skali ponadregionalnej. W przyszłej perspektywie finansowej 2014-2020 projekty z tego zakresu będą miały priorytetowe znaczenie. Trzecia inwestycja z zakresu retencji polega odsunięciu wału od rzeki Odry oraz wykonaniu przewałów w istniejącym obwałowaniu. Tym samym powstanie możliwość retencjonowania części wód wezbraniowych Odry, co będzie miało korzystny wpływ na ochronę przeciwpowodziową sąsiednich terenów (w szczególności miejscowości Domaszków i Tarchalice).

Równie istotnym elementem, który wpływa na ograniczenie skutków zagrożeń naturalnych, a także ich wczesne wykrywanie, są działania polegające na **wzmocnieniu systemu monitoringu środowiska**, w tym m.in. tworzenie specjalistycznych baz danych oraz zakupy niezbędnego sprzętu i wyposażenia. Działania podejmowane w ramach 4 projektów o łącznej wartości dofinansowania UE wynoszącej 49,9 mln euro (9% alokacji na III priorytet) pozwoliły m. in. na stworzenie lub zmodernizowanie 317 stanowisk pomiarowych lub innych narzędzi niezbędnych do monitoringu środowiska oraz objęcie całej ludności Polski (ponad 38 mln osób) systemem ochrony przed innymi niż powódź zagrożeniami.

PRZYKŁADOWY PROJEKT REALIZOWANY W RAMACH III PRIORYTETU

Tytuł projektu: *Kompleksowe zabezpieczenie przeciwpowodziowe Żuław - etap I - Miasto Gdańsk*

Działanie: 3.1 Retencjonowanie wody i zapewnienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego

Beneficjent: Gmina Miasta Gdańska

Województwo: pomorskie

Wartość projektu: 32,7 mln euro

Wartość dofinansowania z UE: 27,7 mln euro

Planowana data zakończenia: 30 czerwca 2014 r.

Charakterystyka projektu: Głównym celem projektu jest odbudowa i modernizacja systemu ochrony przeciwpowodziowej Żuław, zabezpieczenie ludności i infrastruktury przed stratami spowodowanymi powodzią opadowymi oraz powstrzymanie procesu peryferyzacji obszaru Żuław poprzez modernizację odcinka Kanału Raduni od granicy Miasta Gdańska do ujścia do Motławy. Realizacja zadania przyczyni się do zabezpieczenia bytowania i majątku ludzi oraz usprawnienia funkcjonowania systemu odwodnieniowego w przypadku wystąpienia nawalnych opadów lub gwałtownego topnienia śniegu.

Bezpośrednim efektem rzeczowym projektu będzie modernizacja obwałowań Kanału Raduni w granicach Miasta Gdańska na długości **ponad 13 km**. W wyniku realizacji przedsięwzięcia (dzięki zabetonowaniu istniejących wylotów kanalizacji sanitarnej do Kanału Raduni) poprawi się jakość wód całego ciek, a na obszarze o powierzchni **970 ha** zamieszkałym przez ponad **58 tys. osób** wzrośnie poziom bezpieczeństwa przeciwpowodziowego.

ZDJĘCIE 13 I 14. KANAŁ RADUNI PRZED I PO MODERNIZACJI

ŹRÓDŁO: URZĄD MIASTA GDAŃSKA

Tytuł projektu: *Wsparcie techniczne ratownictwa ekologicznego i chemicznego*

Działanie: 3.2 Zapobieganie oraz ograniczanie skutków zagrożeń naturalnych oraz przeciwdziałanie poważnym awariom

Beneficjent: Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej

Wartość projektu: 29,3 mln euro

Wartość dofinansowania z UE: 24,9 mln euro

Planowana data zakończenia: 31 grudnia 2014 r.

Charakterystyka projektu: Głównym celem projektu jest wyposażenie jednostek Państwowej Straży Pożarnej w specjalistyczny sprzęt niezbędny do skutecznego prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków zagrożeń. Dodatkowo, zakupy dokonane w ramach przedsięwzięcia posłużą do ochrony i zabezpieczenia zakładów objętych Dyrektywą SEVESO II. Projekt jest realizowany na terenie całego kraju przez komendy wojewódzkie PSP i stanowi uzupełnienie działań podejmowanych przez Komendę Główną PSP w zakresie zasilania w sprzęt Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego.

Bezpośrednim efektem rzeczowym projektu jest doposażenie PSP w nowoczesny i specjalistyczny sprzęt (m.in. łodzie desantowe, samochody sztabowe i gaśnicze, ubrania chroniące przed czynnikami chemicznymi, chromatografy gazowe, autobusy do dyslokacji ratowników).

ZDJĘCIE 15. SAMOCHODY SZTABOWE DOWODZENIA I ŁĄCZNOŚCI, ZDALNY SPEKTROMETR W PODCZERWIEŃ DO WYKRYWANIA OBŁOKÓW GAZOWYCH I PAR

ŹRÓDŁO: NFOŚiGW

3.3.2 OPIS ISTOTNYCH PROBLEMÓW WE WDRAŻANIU WRAZ Z PODJĘTYMI ŚRODKAMI ZARADCZYMI

1. OCENA ZGODNOŚCI PROJEKTÓW REALIZOWANYCH ZE ŚRODKÓW POIiŚ Z DYREKTYWĄ 2000/60/WE USTANAWIAJĄCĄ RAMY WSPÓLNOTOWEGO DZIAŁANIA W DZIEDZINIE POLITYKI WODNEJ (TZW. RAMOWĄ DYREKTYWĄ WODNĄ)

W kwietniu 2011 r. KE wystosowała do strony polskiej (do resortów środowiska i rozwoju regionalnego) pismo dot. m.in. wadliwej transpozycji do krajowego porządku prawnego przepisów RDW oraz potencjalnego wpływu naruszeń na inwestycje finansowane ze środków UE. Część przepisów RDW została prawidłowo uwzględniona w prawie krajowym dopiero w nowelizacji ustawy *Prawo wodne*, która weszła w życie 18 marca 2011 r. W związku z tym, w listopadzie 2011 r., KE wyraziła oczekiwanie, że wszystkie projekty przeciwpowodziowe realizowane w stanie prawnym istniejącym przed nowelizacją zostaną poddane indywidualnej analizie pod kątem zgodności z RDW. Działanie to zostało wykonane, a do KE zostały przekazane analizy oraz, po wystosowaniu przez KE uwag, stosowne uzupełnienia, w tym odpowiedź na uwagi KE o charakterze systemowym. W lipcu 2012 r. do KE przekazany został dokument pn.: *Podsumowanie ekspertyz w zakresie zgodności przedsięwzięć przeciwpowodziowych z przepisami art. 4 RDW*, uwzględniający konsultacje społeczne oraz autoryzację dokumentacji przez RDOŚ.

W poprzednim okresie sprawozdawczym strona krajowa opracowała dokument pn.: *Syntetyczna informacja nt. zgodności Ramowej Dyrektywy Wodnej 2000/60/WE „dużych” projektów przeciwpowodziowych (flood prevention major project)*, stanowiący podsumowanie prowadzonych dotychczas prac mających na celu zapewnienie zgodności projektów działania 3.1 POIiŚ z wymaganiami RDW. W listopadzie 2012 r. powyższy dokument został przekazany do KE.

Ponadto, w grudniu 2012 r. KE sformułowała swoje zastrzeżenia w zakresie gospodarki wodnej, jak i wskazała niezbędne działania, jakie powinny zostać podjęte w celu satysfakcjonującego KE wdrożenia przepisów RDW. W ramach tych działań KE oczekuje m.in. opracowania dokumentów strategicznych, tzw. Master Planów dotyczących ww. sektorów, które dokonają oceny wszystkich działań inwestycyjnych w dorzeczach Odry i Wisły.

W związku z potrzebą przygotowania wspólnego stanowiska przez kilka resortów, w styczniu 2013 r., Ministerstwo Rozwoju Regionalnego zaproponowało dwutorowy tryb procedowania. W pierwszej kolejności zostało przygotowane pismo trzech Ministrów (środowiska, administracji i cyfryzacji oraz rozwoju regionalnego), zawierające deklarację strony krajowej o podjęciu działań w celu wypełnienia zaleceń sformułowanych przez KE w grudniu 2012 r. Natomiast w lipcu 2013 r., tzw. Action Plan³², o który wnioskowała KE, uwzględniający podział zadań pomiędzy poszczególne resorty, został przekazany do KE po zatwierdzeniu przez Radę Ministrów.

Dodatkowo, w porozumieniu z zaangażowanymi instytucjami, Instytucja Zarządzająca POIiŚ opracowała *Zalecenia w zakresie weryfikacji spełniania przez przedsięwzięcia wymagań wynikających z Ramowej Dyrektywy Wodnej dla inwestorów oraz właściwych instytucji*³³. Dokument będzie służył ocenie zgodności między innymi małymi projektami POIiŚ z RDW.

2. POZIOM CERTYFIKACJI W III OSI

Poziom certyfikacji i wniosków o płatność dla priorytetu III nie mógł być znacząco zwiększony również w 2013 r. ze względu na wyżej opisane oczekiwania KE dotyczące Ramowej Dyrektywy Wodnej i niecertyfikowanie wydatków dla działania 3.1. Płatności z KE zostaną uruchomione dopiero po wydaniu przez KE pozytywnej opinii dotyczącej między innymi właściwej i terminowej realizacji zadań harmonogramu (Action Plan) ww. Master Planów. Dodatkowo niski stopień certyfikacji na poziomie priorytetu III, wynikał również z faktu, że zgodnie z harmonogramami finansowymi największych inwestycji, tj.: *Modernizacja Wrocławskiego Węzła Wodnego*, *Modernizacja Wrocławskiego Węzła Wodnego – Przebudowa systemu ochrony przeciwpowodziowej m. Wrocławia*, wydatki będą

³² Plan działań inaczej zawierający harmonogram realizacji zadań związanych z przygotowaniem Master Planów.

³³ W dniu 5 lutego 2014 r. Zalecenia zostały podpisane przez MiR, MŚ oraz GDOŚ i opublikowano je na stronie www.mir.gov.pl

ponoszone głównie w 2013 i 2014 roku. Negatywny wpływ na tę sytuację mają również opóźnienia w realizacji projektów, wynikające z czynników niezależnych od beneficjentów, takich jak niekorzystne warunki pogodowe, które w przypadku projektów inwestycyjnych mają realny wpływ na realizację harmonogramów płatności.

DZIAŁANIA ZARADCZE:

W celu zwiększenia poziomu certyfikacji i wniosków o płatność dla priorytetu III podjęto między innymi działania³⁴:

- **naprawcze o charakterze legislacyjnym** mające na celu uzupełnienie transpozycji: Ramowej Dyrektywy Wodnej, Dyrektywy Ściekowej, Dyrektywy Powodziowej, Dyrektywy w sprawie ochrony wód podziemnych przez zanieczyszczeniem oraz Dyrektywy OOŚ. Dlatego też obecnie toczą się intensywne prace na projektem ustawy o zmianie ustawy *Prawo wodne*, ustawy o *ochronie przyrody* oraz ustawy o *udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (projekt UC65), w celu pilnego przedłożenia go do zatwierdzenia przez Radę Ministrów³⁵. Planowany termin wejścia w życie ustawy UC65 to II kwartał 2014 r.;
- **naprawcze o charakterze pozalegisacyjnym**. W celu zapewnienia możliwości dofinansowania projektów hydrotechnicznych ze środków UE uzgodniono z KE, że strona polska opracuje przejściowe dokumenty strategiczne dla obszaru dorzecza Wisły i Odry, tzw. Master Plany. Ponadto, Ministerstwo Środowiska przygotowało również harmonogram ich realizacji (tzw. *Action Plan*). Równocześnie KE poleciła również by część działań naprawczych (związanych z dofinansowaniem unijnym) zrealizowało Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju. Resort infrastruktury i rozwoju przygotował we wrześniu stosowne dokumenty i rozpoczął ich uzgadnianie z KE. Akceptacja *Zaleceń w zakresie weryfikacji spełniania przez przedsięwzięcia wymagań wynikających z Ramowej Dyrektywy Wodnej dla inwestorów oraz właściwych instytucji* pozwoli na weryfikację małych projektów z RDW (po ekstrapolacji danych monitoringowych z KZGW). W związku z opracowaną nową oceną Jednolitej Części Wód, beneficjenci projektów dużych zaktualizowali i przekazali do KZGW analizy zgodności projektów z RDW. Zostały one zweryfikowane przez MŚ i KZGW, a ich poprawione i przetłumaczone wersje zostały przekazane do KE.

Dodatkowo w celu zwiększenia poziomu certyfikacji podjęto działania w zakresie podziału inwestycji na projekty, których płatności mogą zostać certyfikowane i te, dla których wnioski o płatność są zatwierdzane, lecz nie są certyfikowane do KE.

Wzrost certyfikacji w zakresie działań 3.2 i 3.3 nie wpływa w istotny sposób na bilans całego priorytetu III, ponieważ udział tych działań w całej jego alokacji jest niewielki (ok. 10%).

WNIOSKI DLA DALSZEJ REALIZACJI PRIORYTETU

W 2013 r. nadal kwestią priorytetową w zakresie III osi była transpozycja Ramowej Dyrektyw Wodnej. Sprawa ta jest niezmiennie istotna dla strony polskiej, gdyż jej rozwiązanie warunkuje realizację m.in. projektów przeciwpowodziowych (szczegóły sprawy zostały opisane powyżej). W przypadku działania 3.1 w 2013 rozpoczęły się prace budowlane na największych projektach. Przez cały okres sprawozdawczy IZ POIiŚ prowadziła stały (comiesięczny) monitoring projektów pozwalający na wczesne zidentyfikowanie obszarów problemowych i szybkie oraz zdecydowane im przeciwdziałanie. W celu pełnego zagospodarowania alokacji w działaniu 3.1 przyjęto do realizacji dodatkowy projekt pn. *Domaszków – Tarchalice – odtworzenie naturalnej retencji przeciwpowodziowej doliny rzeki Odry, gmina Wołów*.

W przypadku działań 3.2 i 3.3 nie występują większe trudności w realizacji. Niemniej jednak z uwagi na ryzyko niewykonania w terminie projektu pn. *Doskonalenie stanowisk do analizowania i prognozowania* wyłączono go z realizacji (działanie 3.2). Wolne środki zostały przeznaczone na rozszerzony zakres rzeczowy pozostałych dwóch projektów w tym działaniu. Pozwoli to na osiągnięcie zakładanego celu działania.

³⁴ Część z nich jest kontynuacją poprzednich działań.

³⁵ 14 stycznia 2014 r. RM przyjęła projekt ustawy.

Wobec powyższego kluczowym wnioskiem dla dalszej realizacji priorytetu jest wypełnienie zobowiązań nałożonych przez KE w zakresie RDW i kontynuowanie wdrażania projektów, w tym zwłaszcza projektów dużych, które mają największy wpływ na osiągnięcie celów priorytetu III (zarówno finansowych jak i rzeczowych).

REKOMENDACJE IZ/KE/KM ODNOŚNIE DALSZEGO PRZEBIEGU REALIZACJI PRIORYTETU

Priorytetową kwestią dla strony polskiej jest zapewnienie zgodności projektów przeciwpowodziowych z Ramową Dyrektywą Wodną. W reakcji na zastrzeżenia KE strona polska prowadzi wzmożone działania (szczegółowo opisane powyżej) mające na celu jak najszybsze wyjaśnienie wszystkich wątpliwości i wznowienie certyfikacji. Ponadto warto zaznaczyć, że w porozumieniu z IP w sektorze środowiska, IZ POLiŚ prowadzi intensywne działania na rzecz realizacji zaleceń KE.

Jednocześnie z uwagi na fakt, że duże projekty weszły w fazę realizacji, IZ POLiŚ kontynuuje szczegółowy monitoring projektów dużych oraz zbliżających się wartością do progu projektów dużych, w celu zapewnienia terminowej realizacji harmonogramów inwestycji i ukończenia projektów w III osi w wyznaczonych terminach. W przypadku opóźnień w realizacji poszczególnych kontraktów podejmowane są działania zaradcze. Ponadto należy pamiętać, że wraz z wartością projektu z reguły rośnie skala trudności jego wykonania. Projekty infrastrukturalne są trudne w realizacji, składa się na to zarówno ich wieloaspektowość, jak i konieczność dotrzymania zasad realizacji projektów współfinansowanych ze środków unijnych.

POZOSTAŁE INFORMACJE O PRIORYTECIE

Informacje dotyczące wkładu priorytetu w realizację celów Strategii Europa 2020 zostały przedstawione w **punkcie 2.1.6.5 Realizacja założeń Strategii EUROPA 2020**.

Informacje dotyczące wkładu priorytetu w promowanie równości szans zostały przedstawione w **punkcie 2.2.1 Zasada równości szans**.

Informacje dotyczące wkładu priorytetu w promowanie zasady partnerstwa zostały przedstawione w **punkcie 2.2.2 Zasada partnerstwa w Programie**.

Informacje dotyczące komplementarności zostały przedstawione w **punkcie 2.6 Komplementarność z innymi instrumentami**.

Informacje dotyczące badań ewaluacyjnych przeprowadzonych w sektorze zostały przedstawione w **punkcie 2.7 Monitorowanie i ocena**.

Informacja o wypełnieniu warunków szczególnych nałożonych na projekty znajduje się w **załączniku IX**.

3.4 PRIORYTET IV PRZEDSIĘWZIĘCIA DOSTOSOWUJĄCE PRZEDSIĘBIORSTWA DO WYMOGÓW OCHRONY ŚRODOWISKA

3.4.1 OSIĄGNIĘCIE CELÓW I ANALIZA POSTĘPÓW

INFORMACJE NA TEMAT FIZYCZNYCH I FINANSOWYCH POSTĘPÓW PRIORYTETU

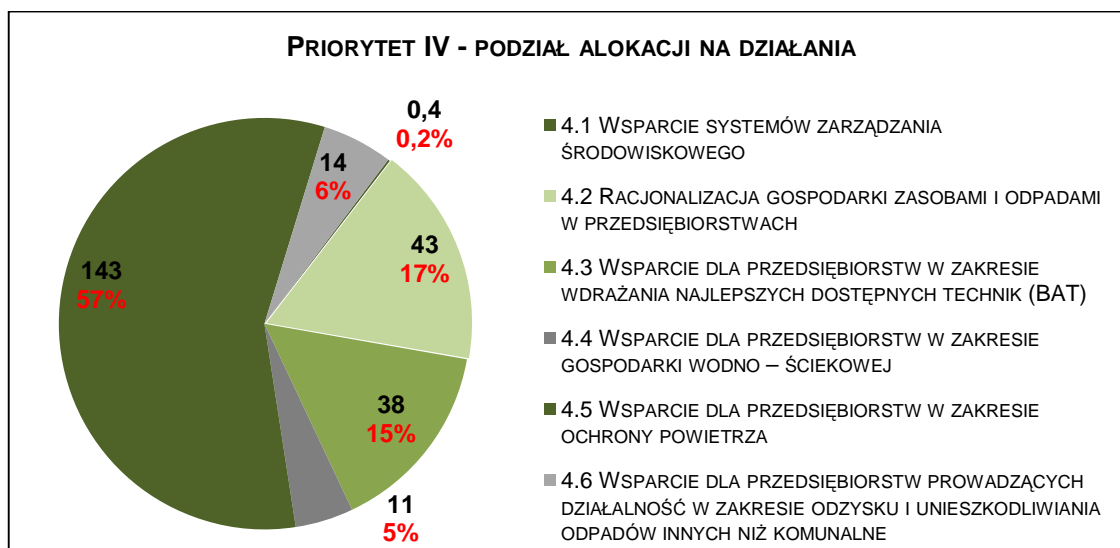
Projekty w priorytecie IV są realizowane w ramach sześciu działań:

- **4.1 Wsparcie systemów zarządzania środowiskowego;**
- **4.2 Racjonalizacja gospodarki zasobami i odpadami w przedsiębiorstwach;**
- **4.3 Wsparcie dla przedsiębiorstw w zakresie wdrażania najlepszych dostępnych technik (BAT);**
- **4.4 Wsparcie dla przedsiębiorstw w zakresie gospodarki wodno-ściekowej;**
- **4.5 Wsparcie dla przedsiębiorstw w zakresie ochrony powietrza;**
- **4.6 Wsparcie dla przedsiębiorstw prowadzących działalność w zakresie odzysku i unieszkodliwiania odpadów innych niż komunalne.**

W ramach IV priorytetu, wysokość środków z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego wynosi **250 mln euro**, co stanowi 4% alokacji środków z EFRR w ramach Programu i 1% całkowitej alokacji środków wspólnotowych w ramach POIiŚ.

Poniższy wykres prezentuje rozkład alokacji środków z EFRR na działania wdrażane w priorytecie IV.

WYKRES 26. PODZIAŁ ALOKACJI PRIORYTETU IV NA DZIAŁANIA (DANE W MLN EURO).

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ NA PODSTAWIE SZCZEGÓŁOWEGO OPISU PRIORYTETÓW POIiŚ
– WERSJA 3.16 Z 20 MARCA 2014 R.

WNIOSKI O DOFINANSOWANIE / UMOWY O DOFINANSOWANIE

Do końca 2013 r. w ramach priorytetu IV beneficjenci złożyli **366** poprawnych pod względem formalnym **wniosek o dofinansowanie** na kwotę dofinansowania wynoszącą **blisko 506,6 mln euro**. W bieżącym okresie sprawozdawczym nie zarejestrowano żadnych wniosków. Instytucje dokonujące oceny złożonych wniosków zatwierdziły do realizacji łącznie **289 wniosków o dofinansowanie** (czyli 79% złożonych wniosków o dofinansowanie), dla których kwota wnioskowanego dofinansowania wyniosła **332 mln euro**.

W IV priorytecie projekty wybierane są jedynie w oparciu o procedurę konkursową. Dotychczas ogłoszono 18 konkursów, z czego 1 w okresie sprawozdawczym (dla działania 4.2).

Do końca okresu sprawozdawczego z beneficjentami podpisano **229 umów o dofinansowanie**, z czego 18 w roku 2013. W ramach zawartych umów wykorzystane zostało **99% alokacji** przypadającej dla **IV priorytetu**. Do zakontraktowania wszystkich środków dostępnych w priorytecie pozostało jedynie 3,8 mln euro. Dokonując porównania z poprzednim okresem sprawozdawczym można zaobserwować znaczący wzrost wykorzystania alokacji (o 17 p.p. w stosunku do 2012 r.). Wartość podpisanych umów wyniosła ogółem 1,6 mld euro, z czego 1,2 mld euro to wydatki kwalifikowane, natomiast **dofinansowanie UE opiewało na 246,2 mln euro**.

Umowy o najwyższej wartości dofinansowania podpisano w działaniu **4.5**. Działanie to wykorzystuje aż 57% alokacji dla priorytetu i ma największy wpływ na poziom zakontraktowania IV priorytetu. Wartość podpisanych w działaniu 4.5 umów na koniec 2013 r. wyniosła ponad 1 mld euro, z czego dofinansowanie UE stanowi 149 mln euro (97% alokacji tego działania). Pozostała kwota dostępnych środków UE miała zostać przeznaczona na podpisanie umów z projektami z listy rezerwowej, jednak w skutek rezygnacji z jednego z wnioskodawców (dla dużego projektu) oraz zmiany źródła finansowania pozostałych projektów, nie została ona zagospodarowana. W związku z powyższym, w ramach aktualizacji SZOP zakończonej w grudniu 2013 r. wolna alokacja z działania 4.5 została przesunięta na działanie 4.2. Umożliwiło to ogłoszenie nowego konkursu dla działania 4.2, dla którego nabór wniosków o dofinansowanie zaplanowano na początek 2014 roku.

Wartość zakontraktowanych środków w ramach działania **4.3** wyniosła ogółem 323,8 mln euro, przy czym dofinansowanie unijne to 39 mln euro. Wartość zakontraktowanych środków w ramach działania **4.1** wyniosła ogółem 1,3 mln euro, przy czym dofinansowanie unijne wyniosło 437,5 tys. euro.

W działaniu **4.6** do końca 2013 r. zawarto umowy o łącznej wartości 64,1 mln euro, w tym 13,5 mln euro stanowiło dofinansowania UE.

W działaniu **4.4** wartość podpisanych umów na koniec 2013 r. wyniosła 51,8 mln euro, w tym 11,4 mln euro to dofinansowanie UE. **We wszystkich wymienionych wyżej działaniach w pełni zagospodarowano dostępne środki**, co oznacza że **nowe umowy o dofinansowanie** będą zawierane **wyłącznie w ramach działania 4.2**, w ramach którego podpisano umowy na kwotę 162,6 mln euro, przy dofinansowaniu unijnym w wysokości 32,8 mln euro. Wsparcie udzielone dla nowych umów w ramach wspomnianego działania pozwoli na wykorzystanie całości alokacji przewidzianej na realizację priorytetu IV.

W okresie sprawozdawczym rozwiązano 8 umów o dofinansowanie (4 umowy z działania 4.1, po jednej umowie z działania 4.2 i 4.4 oraz 2 umowy z działania 4.5). Łączna kwota uwolnionych środków wyniosła 5,1 mln euro. Powodem rozwiązania umów był m.in.: brak możliwości osiągnięcia efektu ekologicznego, restrukturyzacja spółki i zmiana planów inwestycyjnych oraz korekty finansowe nałożone w wyniku kontroli w zakresie kwalifikowania wydatków. Od początku wdrażania priorytetu IV rozwiązane zostały 22 umowy na łączną kwotę dofinansowania w wysokości ok. 21 mln euro, w tym najwięcej (8 umów) w ramach działania 4.1.

WNIOSKI O PŁATNOŚĆ

Wartość wydatków ogółem wykazanych przez beneficjentów we wnioskach o płatność wyniosła 1,4 mld euro, wydatki kwalifikowane stanowiły 785 mln euro, z tego część **środków unijnych** opiewała na **156,8 mln euro**. Na koniec okresu sprawozdawczego poziom alokacji rozliczonej wnioskami o płatność wyniósł ok. **63%**, podczas gdy na koniec 2012 r. wynosił 46%, co oznacza **wzrost o 17 p.p. w trakcie okresu sprawozdawczego**.

CERTYFIKACJA ŚRODKÓW DO KE

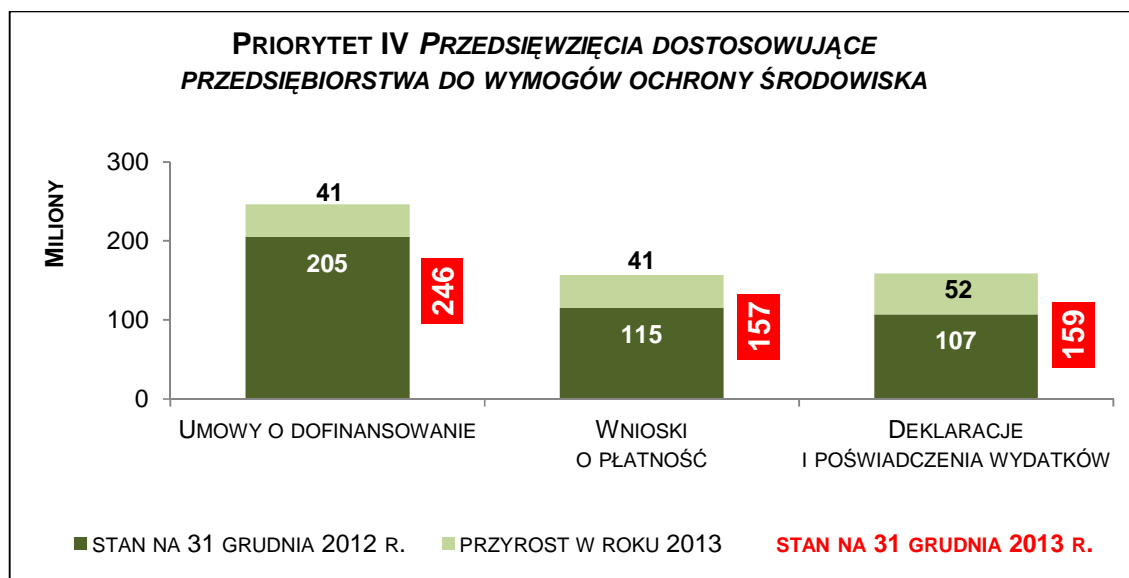
W bieżącym okresie sprawozdawczym Instytucja Certyfikująca przekazała do KE **Poświadczenia i deklaracje wydatków oraz wnioski o płatność okresową** dla priorytetu IV na łączną kwotę wydatków kwalifikowanych wynoszącą **239,6 mln euro**, przy czym wartość wnioskowanej refundacji wyniosła **52 mln euro**. Od początku realizacji Programu w ramach IV osi priorytetowej do KE zostały przekazane **Poświadczenia i deklaracje** o wartości **wydatków kwalifikowanych 788,7 mln euro** i **wnioskowanej refundacji w wysokości 159 mln euro**, co stanowi ok. 64% alokacji dla priorytetu. W porównaniu z poprzednim okresem sprawozdawczym zanotowano **wzrost o 21 p.p.**

Do 31 grudnia 2013 r. KE zrefundowała 150,4 mln euro. Należy podkreślić, że tylko w roku 2013 wartość refundacji wyniosła ponad 63,8 mln euro, czyli 42% środków przekazanych przez KE w ramach IV osi priorytetowej zostało zrefundowanych w bieżącym okresie sprawozdawczym. Od początku realizacji Programu zrefundowano 95% wnioskowanej kwoty.

DYNAMIKA

Poniższy wykres obrazuje kontraktację środków, wnioskowanie o płatności przez beneficjentów oraz certyfikację wydatków do KE w okresie sprawozdawczym oraz narastająco. Do końca okresu sprawozdawczego w złożonych wnioskach o płatność beneficjenci rozliczyli 157 mln euro, tj. ok. 64% przyznanego im grantu. Jednocześnie w tym samym okresie do KE przekazane zostały **Deklaracje i poświadczenia wydatków** na kwotę refundacji wynoszącą 159 mln euro, co wskazuje, że proces sporządzania deklaracji oraz przekazywania poświadczeń na poziom KE przebiega sprawnie i efektywnie. Analizując powyższe dane należy mieć na uwadze, że w priorytecie IV kwota poświadczeń złożonych do KE jest wyższa niż kwota wydatków wykazanych przez beneficjentów we wnioskach o płatność, co wynika z zasad wnioskowania do KE (przeliczenie kwoty wydatków kwalifikowanych przez procent wynikający z zapisów Programu niezależnie od dofinansowania przyznanego dla projektu).

WYKRES 27. PORÓWNANIE WARTOŚCI DOFINANSOWANIA UE NA POZIOMIE ZAWARTYCH UMÓW
O DOFINANSOWANIE, WNIOSKÓW O PŁATNOŚĆ I DEKLARACJI WYDATKÓW

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIŁŚ NA PODSTAWIE KSI SIMIK 07-13

DECYZJE DLA DUŻYCH PROJEKTÓW

Do końca roku 2013 do Komisji Europejskiej przekazano **7 wniosków o potwierdzenie wkładu finansowego dla dużych projektów**, przy czym wszystkie wnioski zostały przesłane w poprzednich

okresach sprawozdawczych. KE wydała już **decyzje** o przyznaniu wkładu finansowego dla **wszystkich 7 dużych projektów**, przy czym decyzje zostały wydane w poprzednich latach. Łączna wartość wsparcia z EFRR w ramach zatwierdzonych dużych inwestycji wyniosła ok. 39 mln euro.

ANALIZA JAKOŚCIOWA

PODZIAŁ PROJEKTÓW WG SEKTORÓW GOSPODARKI

W ramach IV osi priorytetowej wszystkie projekty dotyczą działalności związanej ze środowiskiem naturalnym.

PODZIAŁ PROJEKTÓW WEDŁUG FORMY PRAWNEJ BENEFICJENTÓW

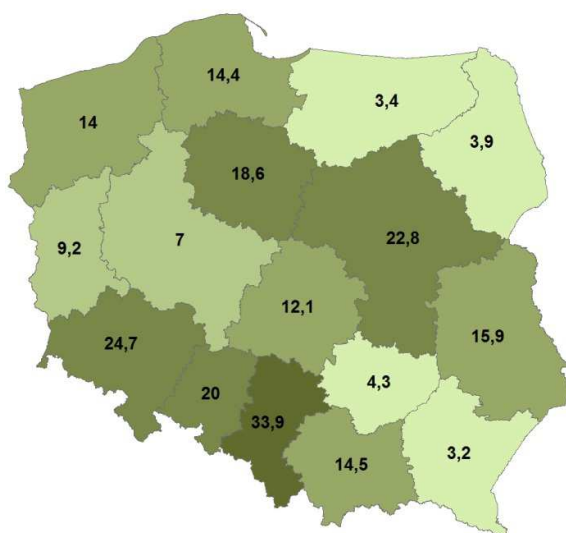
Wszyscy beneficjenci realizujący projekty w IV priorytecie to przedsiębiorcy. Wśród beneficjentów, którzy otrzymali wsparcie dominował sektor energetyczny (elektrownie, elektrociepłownie, ciepłownie).

PODZIAŁ PROJEKTÓW W PRZESTRZENI

Analizując proces kontraktacji na poziomie poszczególnych regionów można stwierdzić, że liderem w zakresie wartości przyznanego wsparcia jest województwo śląskie, w którym podpisano 36 umów o wartości dofinansowania UE wynoszącej 33,9 mln euro, co stanowi 14% wartości dofinansowania UE w ramach wszystkich umów podpisanych w ramach priorytetu i 14% alokacji dla priorytetu. Umowy o najniższej wartości zostały zawarte z beneficjentami z województwa podkarpackiego i warmińsko-mazurskiego.

Jeśli chodzi o kwotę wydatków wykazanych przez beneficjentów w IV priorytecie, województwami o najwyższym stopniu rozliczenia przyznanego grantu są województwo warmińsko-mazurskie (100%) oraz łódzkie (99%) i świętokrzyskie (97%). Beneficjenci projektów realizowanych na terenie województwa podlaskiego do końca 2013 r. rozliczyli najmniej środków, tj. 27% zakontraktowanej kwoty.

Poniższa mapa prezentuje wartość dofinansowania przyznanego beneficjentom priorytetu IV *Przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska ze środków EFRR* w układzie województw. Dane w milionach euro.

MAPA 6. WARTOŚĆ DOFINANSOWANIA UE
PRYZYCHANEGO BENEFICJENTOM W RAMACH
PODPISANYCH UMÓW

Dane dotyczące przyznanego wsparcia w układzie regionalnym należy traktować jako dane przybliżone, gdyż na mapie nie zostały uwzględnione projekty o zasięgu ogólnokrajowym. Dodatkowo, na potrzeby sporządzenia mapy w przypadku projektów realizowanych na terenie kilku województw zastosowano przybliżony, proporcjonalny podział wsparcia przyznanego dla danego regionu.

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ NA PODSTAWIE
KSI (SIMIK 07-13)

REALIZACJA ZAŁOŻONYCH CELÓW

Główny cel Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko dotyczący m.in: *podniesienia atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów poprzez rozwój infrastruktury technicznej przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska, zdrowia, zachowaniu tożsamości kulturowej i rozwijaniu spójności terytorialnej*, w ramach priorytetu IV *Przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska* jest realizowany poprzez ograniczenie negatywnego wpływu istniejącej działalności przemysłowej na środowisko i dostosowanie przedsiębiorstw do wymogów prawa wspólnotowego.

W prioryecie IV realizowane są następujące cele szczegółowe:

1. *Rozpowszechnienie systemów zarządzania środowiskowego objętą certyfikacją, któremu służy działanie 4.1. Wsparcie systemów zarządzania środowiskowego i ekoznaków.* W ramach tego celu popularyzowane jest wprowadzanie systemów zarządzania środowiskowego ISO 14 001 i systemu EMAS oraz certyfikowanych ekoznaków przyznawanych w oparciu o ekologiczne kryteria atestacji.

2. *Racjonalizacja gospodarki zasobami naturalnymi i odpadami, w tym zmniejszenie ilości wytwarzanych odpadów innych niż komunalne i zwiększenie poziomu odzysku i recyklingu tych odpadów, któremu służy działanie 4.2. Racjonalizacja gospodarki zasobami i odpadami w przedsiębiorstwach.* W ramach działania wspierane są projekty polegające na budowie, rozbudowie i modernizacji istniejących instalacji lub urządzeń przemysłowych prowadzącej do zmniejszenia zużycia surowców pierwotnych poprzez zastąpienie ich surowcami wtórnymi z odpadów.

3. *Zapobieganie powstaniu i redukcja zanieczyszczeń różnych komponentów środowiska poprzez dostosowanie istniejących instalacji do wymogów najlepszych dostępnych technik (BAT), któremu służy działanie 4.3. Wsparcie dla przedsiębiorstw w zakresie wdrażania najlepszych dostępnych technik (BAT).* W ramach działania wspierane są inwestycje pozwalające przedsiębiorcy wdrożyć najlepsze dostępne techniki, umożliwiające dostosowanie przedsiębiorstwa do wymogów prawa wspólnotowego, co jest niezbędne do ich funkcjonowania w warunkach Jednolitego Rynku Europejskiego.

4. *Ograniczenie ładunku zanieczyszczeń (w szczególności substancji niebezpiecznych) odprowadzanych przez przemysł do środowiska wodnego oraz zmniejszenie ilości nieoczyszczonych ścieków przemysłowych odprowadzanych do wód lub do ziemi, któremu służy działanie 4.4. Wsparcie dla przedsiębiorstw w zakresie gospodarki wodno-ściekowej.* W ramach działania wspierają inwestycje w technologie oraz infrastrukturę gospodarki wodno-ściekowej w przedsiębiorstwach mające na celu ograniczenie ilości wytwarzanych ścieków przemysłowych, szczególnie ścieków niebezpiecznych oraz służące zwiększeniu stopnia redukcji ładunku zanieczyszczeń w ściekach odprowadzanych do wód.

5. *Poprawa jakości powietrza poprzez obniżenie wielkości emisji substancji zanieczyszczających z obiektów spalania paliw, priorytetowo są traktowane projekty dotyczące instalacji o mocy większej od 50 MW, któremu służy działanie 4.5. Wsparcie dla przedsiębiorstw w zakresie ochrony powietrza.* W ramach działania będą wspierane inwestycje w zakresie ochrony powietrza i dostosowanie istniejących instalacji do wymagań wynikających z dyrektywy 2001/80/WE w sprawie ograniczenia emisji niektórych zanieczyszczeń do powietrza ze źródeł spalania. Jako priorytetowo traktowane są projekty o mocy powyżej 50 MW (w tym jednostek opalanych węglem), prowadzące do zmniejszenia emisji pyłów i gazów.

6. *Zwiększenie udziału odpadów poużytkowych i niebezpiecznych poddawanych procesom odzysku, któremu służy działanie 4.6. Wsparcie dla przedsiębiorstw prowadzących działalność w zakresie odzysku i unieszkodliwiania odpadów inne niż komunalne.* W ramach 4.6. wspierane są działania w zakresie odzysku i unieszkodliwiania odpadów takich jak: opakowania, baterie i akumulatory, zużyty sprzęt elektroniczny, pojazdy wycofane z eksploatacji, oleje przepracowane, lampy wyładowcze, opony. Preferowane są projekty dotyczące odpadów, dla których obowiązują limity odzysku lub recyklingu.

W ramach priorytetu IV wspierane są projekty dużych oraz małych i średnich przedsiębiorstw redukujących ilość zanieczyszczeń emitowanych do atmosfery, odprowadzanych ze ściekami oraz redukujące ilość wytwarzanych odpadów i zwiększające udział odpadów poddawanych procesom odzysku, w szczególności recyklingu (działania 4.2. – 4.6.).

W ramach działania 4.1. wspierane są również projekty (nieinwestycyjne) polegające na wdrożeniu systemów zarządzania środowiskowego oraz uzyskania eko-znaków.

WSKAŹNIKI WYKONANIA RZECZOWEGO

Informacje dotyczące wskaźników produktu i rezultatu zostały przedstawione w załączniku IV do niniejszego *Sprawozdania*. Wartości zawarte w wierszach *Realizacja* podane zostały na podstawie zatwierdzonych wniosków o płatność końcową, natomiast wartości przedstawione w wierszach *Szacowana realizacja* zostały oparte o dane z podpisanych umów o dofinansowanie.

W ramach priorytetu IV zakończyła się realizacja 179 spośród 229 projektów (zatwierdzono dla nich wnioski o płatność końcową). Łączna wartość dofinansowania z UE dla zakończonych inwestycji wyniosła 140,3 mln euro. Do końca okresu sprawozdawczego zakończyła się **realizacja rzeczowa 193 projektów**, przy czym dla 14 z nich nie zostały jeszcze zatwierdzone wnioski o płatność końcową.

Dane dotyczące najważniejszych wskaźników produktu zostały przedstawione w tabeli poniżej.

TABELA 15. STAN REALIZACJI WYBRANYCH WSKAŹNIKÓW IV PRIORYTETU POLIŚ NA KONIEC 2013 R.

Nazwa wskaźnika	Docelowa wartość wskaźnika w POLIŚ	Szacowana wartość wskaźnika *	% realizacji wskaźnika zakładanego w Programie
Liczba nowych lub zmodernizowanych instalacji z zakresu ochrony środowiska (szt.)	50	135	270%
Liczba projektów służących poprawie jakości powietrza (szt.)	45	55	122%

ŹRÓDŁO: SPRAWOZDANIE IP POLIŚ ZA 2013 ROK

*szacowana wartość wskaźnika określona w umowach o dofinansowanie

Wartość wskaźnika *Liczba nowych lub zmodernizowanych instalacji z zakresu ochrony środowiska* znacznie przekroczyła wartości zakładane w POLIŚ. Wykonanie wskaźnika osiągnęło poziom 270%, biorąc pod uwagę wartości szacowane na podstawie wszystkich zawartych umów, oraz 176%, biorąc pod uwagę umowy już zakończone (z zatwierdzonym wnioskiem o płatność końcową). Różnica między wartością wskaźnika szacowaną w Programie oraz rzeczywiście osiągniętymi wartościami wynika ze sposobu interpretacji wskaźnika oraz dużej liczby zawartych umów o dofinansowanie. Wstępnie wskaźnik uwzględniał instalacje z wyłączeniem instalacji służących ochronie powietrza (dla których w POLIŚ wskazano oddzielny wskaźnik o wartości docelowej 45). W trakcie wdrażania Programu zdecydowano jednak, że najbardziej właściwe będzie uwzględnienie w wartości wskaźnika także projektów z zakresu ochrony powietrza, ponieważ instalacje służące ochronie powietrza również są instalacjami z zakresu ochrony środowiska. Wartości wskaźnika *Liczba nowych lub zmodernizowanych instalacji z zakresu ochrony środowiska* osiągnięte w ramach programu uwzględniają więc wszystkie projekty realizowane w ramach działań 4.2-4.6. Ponadto, wpływ na osiągnięcie wskaźnika na poziomie wyższym niż zakładano, miało przeznaczenie w trakcie realizacji POLIŚ dodatkowych środków dla priorytetu IV, dzięki czemu wsparcie otrzymała większa liczba projektów.

Biorąc pod uwagę umowy już zakończone (z zatwierdzonym wnioskiem o płatność końcową), stopień realizacji wskaźnika *Liczba projektów służących poprawie jakości powietrza* wyniósł 56%, natomiast 122% biorąc pod uwagę wartości szacowane na podstawie wszystkich zawartych umów.

Zakontraktowanie alokacji w ramach priorytetu IV wynosi obecnie 99%. Nowe umowy będą zawierane wyłącznie w działaniu 4.2, w ramach ogłoszonego naboru wniosków. Planowana do osiągnięcia wartość wskaźnika *Liczba nowych lub zmodernizowanych instalacji z zakresu ochrony środowiska* ulegnie więc jeszcze zwiększeniu. Zakładany do osiągnięcia, zgodnie z zawartymi umowami, stopień realizacji wskaźnika *Liczba projektów służących poprawie jakości powietrza* nie powinien ulec zmianie.

SPRAWOZDANIE ROCZNE Z REALIZACJI
PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO 2007-2013
ZA 2013 ROK

TABELA 16. STOPIEŃ REALIZACJI WSKAŹNIKÓW REZULTATU

Nazwa wskaźnika	Docelowa wartość wskaźnika w POIiŚ (2013)	Wartości osiągnięte wg danych GUS <i>Ochrona Środowiska</i> dane za 2012 r.
Zmniejszenie emisji głównych zanieczyszczeń powietrza ze szczególnie uciążliwych źródeł spalania paliw (tys. ton):		
- Dwutlenek siarki	358	468,5 ³⁶
- Tlenki azotu	239	316,1
- Pyły	50	36,9
Zmniejszenie ilości ścieków przemysłowych wymagających oczyszczenia (hm ³):	675	950,5 ³⁷
- w tym oczyszczane	660	834,4
Zmniejszenie ilości odpadów (inne niż komunalne) (tys. ton):		
- wytworzone ogółem	110 000,0	123 123,5 ³⁸
- w tym odpady poddane odzyskowi	99 000,0	89 008,5
- w tym poddane unieszkodliwianiu	49 500,0	31 495,0

ŹRÓDŁO: SPRAWOZDANIE IP POIiŚ ZA 2013 ROK

Jeśli chodzi o wskaźniki rezultatu określone Programie, większość z nich nie została jeszcze osiągnięta. Należy jednak zwrócić uwagę, że wartości dotyczące realizacji wskaźników oparte są na danych statystycznych GUS za rok 2012. Ponadto wartości te odnoszą się wszystkich podmiotów w Polsce, a nie tylko tych współfinansowanych ze środków unijnych. Dane te odzwierciedlają więc w sposób pośredni efekty ekologiczne osiągane dzięki realizacji projektów współfinansowanych w ramach priorytetu IV POIiŚ.

Szczegółowy stan realizacji wszystkich wskaźników programowych dla projektów już zakończonych, a także szacowaną realizację na kolejne lata zaprezentowano w **załączniku IV** do Sprawozdania.

WPLYW PROJEKTÓW REALIZOWANYCH W RAMACH PRIORYTETU IV NA SEKTOR ŚRODOWISKA W POLSCE

Zgodnie z realizowanymi umowami dla projektów inwestycyjnych w ramach działań 4.2-4.6 POIiŚ, do **najważniejszych efektów ekologicznych** planowanych do osiągnięcia należą:

- zmiana emisji głównych zanieczyszczeń powietrza: 1 436 933 ton/rok, w tym:
 - ❖ SO₂: 101 420 ton/rok,
 - ❖ NO_x: 20 603 ton/rok,
 - ❖ Pyły: 3 526 ton/rok,
 - ❖ CO₂: 1 311 444 ton/rok,
- zmiana zużycia wody przez wsparte przedsiębiorstwa: 1 888 692 m³/rok,
- zmiana ilości ścieków przemysłowych wymagających oczyszczenia: 2 701 889 m³/rok,
- zmiana zużycia energii przez wsparte przedsiębiorstwa: 34 843 MWh/rok,
- zmiana ilości odpadów wytwarzanych przez wsparte przedsiębiorstwa: 149 003 ton/rok³⁹.

Najbardziej znaczące efekty ekologiczne generowane są w zakresie ochrony powietrza i są efektem wyposażania elektrowni i elektrociepłowni w instalacje odsiarczania i odazotowania spalin. Inne rodzaje inwestycji generować będą również efekty ekologiczne w postaci zmniejszenia emisji pyłu, a także dwutlenku węgla (np. w wyniku konwersji kotłów węglowych na biomasowe).

³⁶ Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych zgodnie z rocznikiem GUS *Ochrona środowiska 2013*.

³⁷ Ścieki wymagające oczyszczania, w tym oczyszczane zgodnie z rocznikiem GUS *Ochrona środowiska 2013*.

³⁸ Odpady wytworzone (z wyłączeniem odpadów komunalnych), w tym poddane odzyskowi oraz unieszkodliwianiu z rocznikiem GUS *Ochrona środowiska 2013*.

³⁹ Zmiany w zakresie niektórych wskaźników w porównaniu z 2012 r. wynikają z aktualizacji danych oraz ich nowego sposobu przeliczania. Obecnie gromadzone i przedstawiane informacje pochodzą z danych NFOŚiGW.

Nie mniej istotne są również efekty w zakresie zmniejszenia zużycia wody do procesów produkcyjnych, ograniczania ilości powstawania odpadów trafiających na składowiska, a także redukcji zużycia energii w przedsiębiorstwach.

PRZYKŁADOWY PROJEKT REALIZOWANY W RAMACH IV PRIORYTETU

Tytuł projektu: *Budowa olejowo-gazowych kotłów wodnych w EC Zielona Góra z dostosowaniem do BAT*

Działanie: 4.3. Wsparcie dla przedsiębiorstw w zakresie wdrażania najlepszych dostępnych technik (BAT)

Beneficjent: Elektrociepłownia "Zielona Góra" S.A.

Województwo: lubuskie

Wartość projektu: 16,1 mln euro

Wartość dofinansowania z UE: 3,5 mln euro

Data zakończenia: 31 sierpnia 2012 r.

Charakterystyka projektu:

Głównym założeniem projektu było wyeliminowanie spalania węgla w Elektrociepłowni po oddaniu do użytkowania nowej instalacji wytwórczej ciepła. Inwestycja polegała na budowie nowych olejowo-gazowych kotłów wodnych w miejsce węglowych kotłów rusztowych, co umożliwia produkcję ciepła w oparciu o lepsze ekologicznie paliwa. W ramach projektu zamontowano 5 kotłów wodnych o mocy 32 MWt każdy, kocioł parowy o mocy około 7 MWt, dwa zbiorniki magazynowe oleju oraz pompownię oleju składającą się z trzech pomp oraz stacji redukcyjno-pomiarowej gazu. Każdy z tych elementów został podłączony do zakładowej sieci Ethernet (system DCS) tak, aby w łatwy sposób można było sterować pracą ww. obiektów z centralnej sterowni. Oprócz powyższej opcji każdy z nowych podsystemów może być sterowany bezpośrednio za pomocą paneli operatorskich umieszczonych na obiekcie. Dzięki realizacji projektu energia cieplna wytwarzana w EC Zielona Góra pochodzi ze źródeł proekologicznych, co przyczynia się do eliminacji szkodliwych substancji emitowanych w procesie spalania węgla.

Efekt ekologiczny planowany do osiągnięcia dla ww. przedsięwzięcia w porównaniu w rokiem bazowym:

- redukcja SO₂ o 271,71 Mg/rok,
- redukcja NO_x o 100,75 Mg/rok,
- redukcja CO₂ o 51 252 Mg/rok,
- redukcja pyłu o 97,23 Mg/rok,

zmniejszenie zużycia energii elektrycznej o 32 098 MWh/rok.

ZDJĘCIE 16 I 17. BLOK GAZOWO-PAROWY W ELEKTROCIEPŁOWNI „ZIELONA GÓRA” S.A.

ŹRÓDŁO: WWW.EC.ZGORA.PL

3.4.2 OPIS ISTOTNYCH PROBLEMÓW WE WDRAŻANIU WRAZ Z PODJĘTYMI ŚRODKAMI ZARADCZYMI

Przy wdrażaniu projektów z IV osi priorytetowej zidentyfikowano następujące problemy:

1. ROZWIĄZYWANIE UMÓW O DOFINANSOWANIE

Rozwiązywanie umów o dofinansowanie na wniosek beneficjentów wynika z różnych przyczyn. Sytuacja ta jest spowodowana m.in. trudnościami finansowymi (upadłością spółek, aktualizacją planów inwestycyjnych, restrukturyzacją przedsiębiorstw, występowaniem w projektach nieprawidłowości pociągających za sobą wysoką wartość korekty w poniesionych wydatkach), kwestiami formalno-prawnymi (jak np. zmiana profilu działalności, utrzymująca się niepewność w sprawie ustawy o odnawialnych źródłach energii - ograniczającej wsparcie dla projektów ze współspalaniem biomasy) czy trudnościami z osiągnięciem założonego efektu ekologicznego.

DZIAŁANIA ZARADCZE:

W wyniku przeprowadzonej przez MŚ analizy zjawiska, poprzedzonej przeprowadzeniem ankiety wśród beneficjentów priorytetu IV, stwierdzono, że ryzyko rozwiązania kolejnych umów jest znikome. Uwolnione w 2013 r. środki były na bieżąco wykorzystywane poprzez sukcesywne podpisywanie umów o dofinansowanie dla projektów rezerwowych. Pod koniec 2013 r. ogłoszono ponadto nowy konkurs w działaniu 4.2, którego celem jest wykorzystanie pozostałych oszczędności.

2. ZMIANY EFEKTU EKOLOGICZNEGO W OKRESIE TRWAŁOŚCI PROJEKTÓW

Odnotowano przypadki dotyczące problemów z utrzymaniem efektu ekologicznego w okresie trwałości projektów. Do czynników zagrażających utrzymaniu trwałości efektów ekologicznych można zaliczyć zmiany w przepisach prawnych, zmiany koniunktury na rynku decydującej o wielkości produkcji i zbytu w przedsiębiorstwie, negatywne trendy na rynku budowlanym czy problemy z płynnością finansową beneficjentów.

DZIAŁANIA ZARADCZE:

W uzasadnionych przypadkach, nie wynikających z winy beneficjenta, po przeprowadzeniu szczegółowej analizy wyrażano zgodę na aneksowanie umów o dofinansowanie w zakresie osiąganego efektu ekologicznego. Ponadto zobligowano IW do stałego monitorowania utrzymywania efektów ekologicznych we wszystkich projektach zrealizowanych w ramach priorytetu IV.

WNIOSKI DLA DALSZEJ REALIZACJI PRIORYTETU

Realizacja działań w IV osi priorytetowej przebiega prawidłowo i bez poważnych problemów. Wyzwaniem w roku 2014 będzie dalsza kontraktacja w celu wykorzystania całkowitej dostępnej dla priorytetu alokacji. Wyłonienie beneficjentów w ramach konkursu z działania 4.2. oraz podpisanie z nimi umów o dofinansowanie do połowy 2014 r. przyczyni się do spełnienia ww. celu.

W kolejnym roku planuje się kontynuację:

- realizacji projektów wdrażanych w ramach działań 4.2 - 4.6, dla których umowy o dofinansowanie zawarto w poprzednich okresach sprawozdawczych;
- monitoringu i kontroli realizacji projektów;
- rozliczania projektów realizowanych i zakończonych,

a także nabór wniosków w ramach konkursu dla działania 4.2. oraz zawieranie umów z beneficjentami po ogłoszeniu listy rankingowej konkursu.

REKOMENDACJE IZ/KE/KM ODNOŚNIE DALSZEGO PRZEBIEGU REALIZACJI PRIORYTETU

W zakresie realizacji IV osi priorytetowej rekomenduje się bieżące monitorowanie powstawania oszczędności, które mogą wynikać z rozwiązanych umów oraz uwolnionych środków na projekcie. Uzyskane w ten sposób oszczędności należy przeznaczyć na realizację projektów w konkursie dla działania 4.2. ogłoszonym w grudniu 2013 r. lub na zwiększenie zakresu rzeczowo-finansowego w innych projektach.

POZOSTAŁE INFORMACJE O PRIORYTECIE

Informacje dotyczące wkładu priorytetu w realizację celów Strategii Europa 2020 zostały przedstawione w **punkcie 2.1.6.5 Realizacja założeń Strategii EUROPA 2020**.

Informacje dotyczące wkładu priorytetu w promowanie równości szans zostały przedstawione w **punkcie 2.2.1 Zasada równości szans**.

Informacje dotyczące wkładu priorytetu w promowanie zasady partnerstwa zostały przedstawione w **punkcie 2.2.2 Zasada partnerstwa w Programie**.

Informacje dotyczące komplementarności zostały przedstawione w **punkcie 2.6 Komplementarność z innymi instrumentami**.

Informacje dotyczące badań ewaluacyjnych przeprowadzonych w sektorze zostały przedstawione w **punkcie 2.7 Monitorowanie i ocena**.

Informacja o wypełnieniu warunków szczególnych nałożonych na projekty znajduje się w **załączniku IX**.

3.5 PRIORYTET V OCHRONA PRZYRODY I KSZTAŁTOWANIE POSTAW EKOLOGICZNYCH

3.5.1 OSIĄGNIĘCIE CELÓW I ANALIZA POSTĘPÓW

INFORMACJE NA TEMAT FIZYCZNYCH I FINANSOWYCH POSTĘPÓW PRIORYTETU

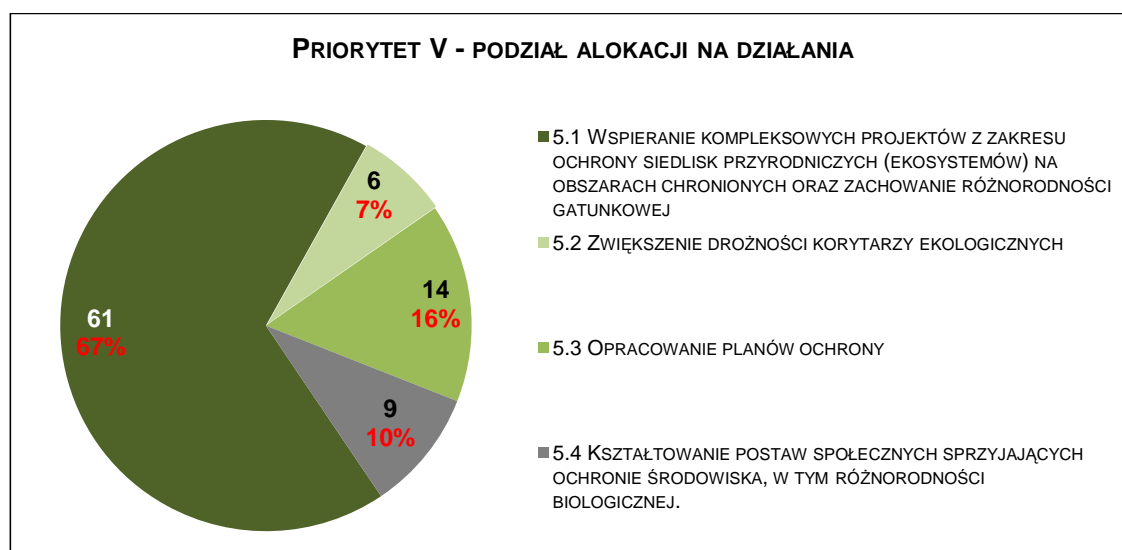
Projekty w priorytecie V są realizowane w ramach czterech działań:

- **5.1 Wspieranie kompleksowych projektów z zakresu ochrony siedlisk przyrodniczych (ekosystemów) na obszarach chronionych oraz zachowanie różnorodności gatunkowej;**
- **5.2 Zwiększenie drożności korytarzy ekologicznych;**
- **5.3 Opracowanie planów ochrony;**
- **5.4 Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających ochronie środowiska, w tym różnorodności biologicznej.**

W ramach V priorytetu, wysokość środków z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego wynosi **89,8 mln euro**, co stanowi 2% alokacji środków z EFRR w ramach Programu i 0,3% całkowitej alokacji środków wspólnotowych w ramach POIiŚ.

Poniższy wykres prezentuje rozkład alokacji na działania wdrażane w priorytecie V.

WYKRES 28. PODZIAŁ ALOKACJI PRIORYTETU V NA DZIAŁANIA (DANE W MLN EURO)

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ NA PODSTAWIE SZCZEGÓŁOWEGO OPISU PRIORYTETÓW POIiŚ
– WERSJA 3.16 Z 20 MARCA 2014 R.

WNIOSKI O DOFINANSOWANIE / UMOWY O DOFINANSOWANIE

Do końca 2013 r. w ramach priorytetu V beneficjenci złożyli **376** poprawnych pod względem formalnym **wniosków o dofinansowanie** na kwotę dofinansowania wynoszącą **blisko 213,8 mln euro**. W bieżącym okresie sprawozdawczym nie zarejestrowano żadnych wniosków. Instytucje

dokonujące oceny złożonych wniosków zatwierdziły do realizacji łącznie **171 wniosków o dofinansowanie** (czyli 45% złożonych wniosków o dofinansowanie), dla których kwota wnioskowanego dofinansowania wyniosła **96,8 mln euro**.

Do końca okresu sprawozdawczego z beneficjentami podpisano **169 umów o dofinansowanie**. Beneficjenci 28 podpisanych w 2013 r. umów wyłonieni zostali w trybie konkursowym, jedna umowa była zawarta z beneficjentem projektu indywidualnego. Wartość podpisanych umów wyniosła ogółem 11,7 mln euro, wartość wydatków kwalifikowanych wyniosła 11,4 mln euro, natomiast **dofinansowanie UE opiewa na 9,7 mln euro**.

W ramach zawartych umów wykorzystane zostało **99% alokacji** przypadającej dla V priorytetu. Do zakontraktowania wszystkich środków dostępnych w priorytecie pozostało 674,3 tys. euro. W ramach priorytetu V wybór projektów do realizacji przewidziano zarówno w trybie konkursowym jak i indywidualnym.

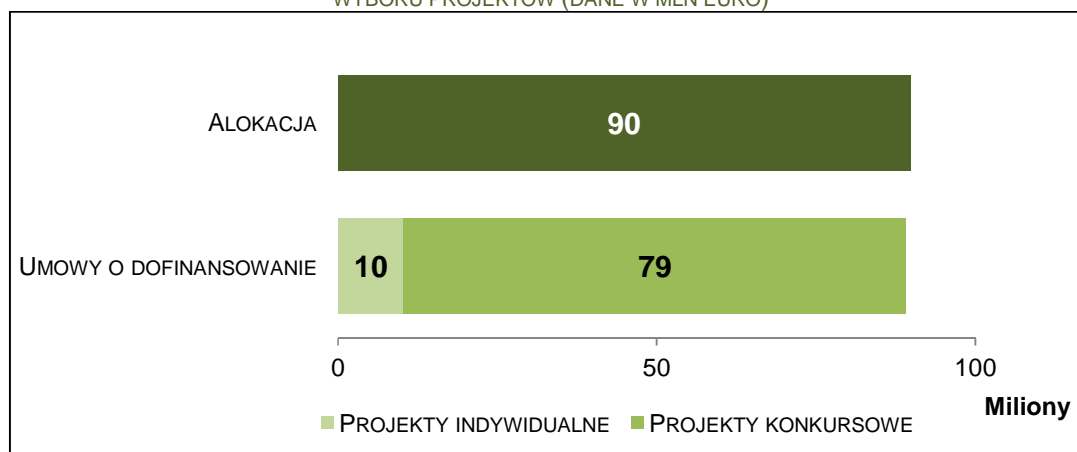
PROJEKTY INDYWIDUALNE

Na LPI w ramach V priorytetu znajduje się 6 projektów, przy czym wszystkie projekty są zapisane na liście podstawowej. Na realizację projektów z LPI zarezerwowana jest kwota dofinansowania **środkami UE** wynosząca 9,8 mln euro. Do końca okresu sprawozdawczego z beneficjentami projektów indywidualnych zostały podpisane umowy na realizację wszystkich projektów z LPI. Podpisano **umowy o dofinansowanie** (w działaniu 5.3 – 1 umowa i w działaniu 5.4 – 5 umów) o wartości całkowitej 12,6 mln euro, wydatków kwalifikowanych – 12,6 mln euro, a środki pochodzące z FS obejmują kwotę **10,3 mln euro**.

KONKURSY

Do końca 2013 roku w ramach priorytetu V ogłoszono 18 konkursów, wszystkie w poprzednich okresach sprawozdawczych. Z wnioskodawcami wszystkich ogłoszonych w priorytecie V konkursów podpisano **163 umowy o dofinansowanie** o wartości całkowitej wynoszącej 95,1 mln euro, z czego wartość kosztów kwalifikowanych to 92,7 mln euro, a kwota środków przyznanych z EFRR opiewa na **78,8 mln euro, co oznacza wykorzystanie 88% alokacji dla priorytetu**. Liczba projektów konkursowych z podpisanymi umowami o dofinansowanie stanowi 96% wszystkich projektów realizowanych w V priorytecie.

WYKRES 29. PORÓWNANIE ALOKACJI I PODPISANYCH UMÓW O DOFINANSOWANIE W PODZIALE NA TRYBY WYBORU PROJEKTÓW (DANE W MLN EURO)

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ

WNIOSKI O PŁATNOŚĆ

Wartość wydatków ogółem wykazanych przez beneficjentów we wnioskach o płatność wyniosła 65,7 mln euro, wydatki kwalifikowane stanowiły 62,8 mln euro, przy czym część **środków unijnych** opiewała na **53,1 mln euro**. Na koniec okresu sprawozdawczego poziom alokacji rozliczonej wnioskami o płatność wyniósł ok. **59%**, podczas gdy na koniec 2012 r. wynosił 36%, co oznacza **wzrost o 23 p.p. w trakcie okresu sprawozdawczego**.

CERTYFIKACJA ŚRODKÓW DO KE

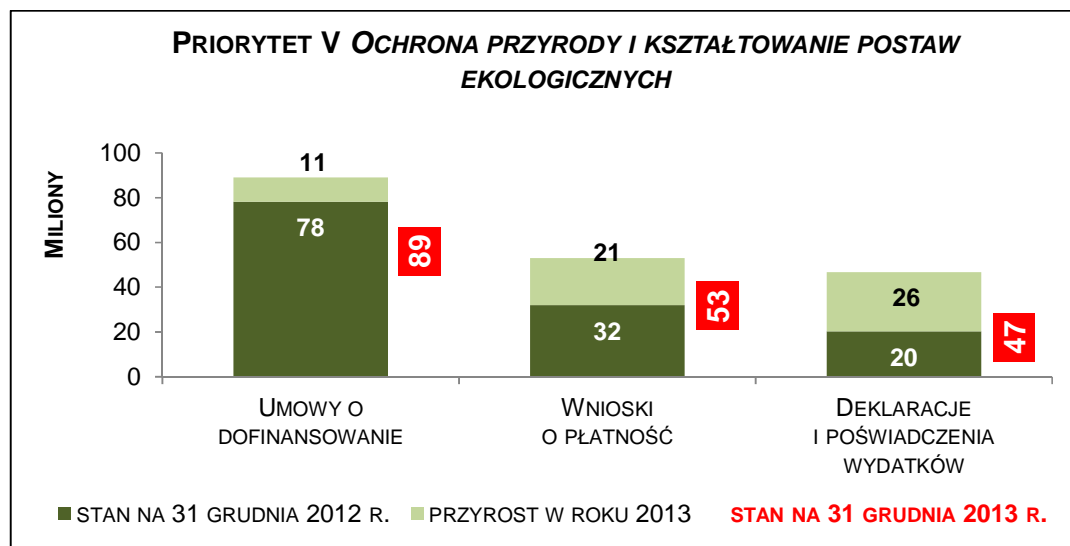
W bieżącym okresie sprawozdawczym Instytucja Certyfikująca przekazała do KE **Poświadczenia i deklaracje wydatków oraz wnioski o płatność okresową** dla priorytetu V na łączną kwotę wydatków kwalifikowanych wynoszącą **31,1 mln euro**, przy czym wartość wnioskowanej refundacji wyniosła **26,4 mln euro**. Od początku realizacji Programu w ramach V osi priorytetowej do KE zostały przekazane **Poświadczenia i deklaracje** o wartości wydatków kwalifikowanych 55 mln euro i wnioskowanej refundacji w wysokości 46,7 mln euro, co stanowi ok. 52% alokacji dla priorytetu – zanotowano **wzrost o 29 p.p.** w porównaniu z poprzednim okresem sprawozdawczym.

Do 31 grudnia 2013 r. KE zrefundowała 35 mln euro. Należy podkreślić, że tylko w roku 2013 wartość refundacji wyniosła ponad 17,3 mln euro, czyli 49% środków przekazanych przez KE w ramach V osi priorytetowej zostało zrefundowane w bieżącym okresie sprawozdawczym. Od początku realizacji Programu zrefundowano 75% wnioskowanej kwoty.

DYNAMIKA

Poniższy wykres obrazuje kontraktację środków, wnioskowanie o płatności przez beneficjentów oraz certyfikację wydatków do KE w okresie sprawozdawczym oraz narastająco. Do końca okresu sprawozdawczego w złożonych wnioskach o płatność beneficjenci rozliczyli ponad 53,1 mln euro, tj. ponad 60% przyznanego im grantu. Jednocześnie w tym samym okresie do KE przekazane zostały **Deklaracje i poświadczenia wydatków** na kwotę refundacji wynoszącą 46,7 mln euro, co stanowi 88% wydatków wykazanych przez beneficjentów. Powyższe wskazuje, że proces sporządzania deklaracji oraz przekazywania poświadczeń na poziom KE przebiega sprawnie i efektywnie.

WYKRES 30. PORÓWNIANIE WARTOŚCI DOFINANSOWANIA UE NA POZIOMIE ZAWARTYCH UMÓW
O DOFINANSOWANIE, WNIOSKÓW O PŁATNOŚĆ I DEKLARACJI WYDATKÓW

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ NA PODSTAWIE KSI (SIMIK 07-13)

ANALIZA JAKOŚCIOWA

PODZIAŁ PROJEKTÓW WG SEKTORÓW GOSPODARKI

W ramach V osi priorytetowej wszystkie projekty dotyczą działalności związanej ze środowiskiem naturalnym.

PODZIAŁ PROJEKTÓW WEDŁUG FORMY PRAWNEJ BENEFICJENTÓW

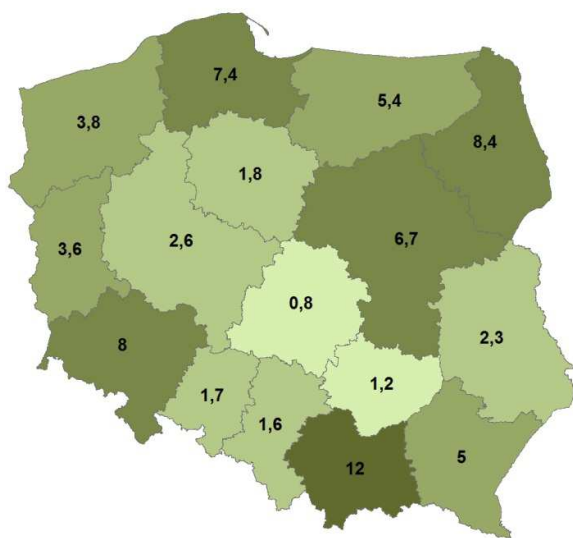
Najwięcej projektów, bo aż 86, jest realizowanych przez organy władzy i administracji rządowej. Wartość grantu tych projektów stanowi 55% wartości dofinansowania wszystkich projektów w V priorytecie. Organizacje non-profit są beneficjentami 58 projektów o wartości wsparcia w wysokości 25,6 mln euro, co stanowi 29% dofinansowania UE wszystkich projektów w tej osi. Pozostałe projekty są realizowane przez jednostki samorządu terytorialnego (14 projektów), uczelnie i jednostki naukowe (10 projektów) i przedsiębiorstwo (1 projekt).

PODZIAŁ PROJEKTÓW W PRZESTRZENI

Analizując proces kontraktacji na poziomie poszczególnych regionów można stwierdzić, że liderem w zakresie wartości przyznanego wsparcia jest województwo małopolskie, w którym podpisano 28 umów o wartości dofinansowania UE wynoszącej ok. 12 mln euro, co stanowi 14% wartości dofinansowania UE w ramach wszystkich umów podpisanych w ramach priorytetu i 13% alokacji dla priorytetu. Umowy o najniższej wartości zostały zawarte z beneficjentami z województw: lubelskiego i świętokrzyskiego.

Jeśli chodzi o kwotę wydatków wykazanych przez beneficjentów w V priorytecie, województwami o najwyższym stopniu rozliczenia przyznanego grantu są województwo warmińsko-mazurskie (100%) oraz łódzkie (99%) i świętokrzyskie (97%). Beneficjenci projektów realizowanych na terenie województwa podlaskiego do końca 2013 r. rozliczyli najmniej środków, tj. 27% zakontraktowanej kwoty.

Poniższa mapa prezentuje wartość dofinansowania przyznanego beneficjentom priorytetu V *Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych* ze środków ze środków EFRR w układzie województw. Dane w milionach euro.

MAPA 7. WARTOŚĆ DOFINANSOWANIA UE
PRYZYCHANEGO BENEFICJENTOM W RAMACH
PODPISANYCH UMÓW

Dane dotyczące przyznanego wsparcia w układzie regionalnym należy traktować jako dane przybliżone, gdyż na mapie nie zostały uwzględnione projekty o zasięgu ogólnokrajowym. Dodatkowo, na potrzeby sporządzenia mapy w przypadku projektów realizowanych na terenie kilku województw zastosowano przybliżony, proporcjonalny podział wsparcia przyznanego dla danego regionu.

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ NA PODSTAWIE
KSI (SIMIK 07-13)

REALIZACJA ZAŁOŻONYCH CELÓW

Główny cel Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko dotyczący m.in.: *podniesienia atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów poprzez rozwój infrastruktury technicznej przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska, zdrowia, zachowaniu tożsamości kulturowej i rozwijaniu spójności terytorialnej*, w ramach V osi priorytetowej realizowany jest poprzez ograniczenie degradacji środowiska naturalnego oraz strat jego zasobów i zmniejszania różnorodności biologicznej.

W ramach priorytetu V realizowane są następujące cele szczegółowe:

1. *Przywracanie właściwego stanu siedlisk przyrodniczych (ekosystemów) i ostoi gatunków na obszarach chronionych wraz z zachowaniem zagrożonych wyginięciem gatunków oraz różnorodności genetycznej roślin, zwierząt i grzybów;*
2. *Przywrócenie drożności korytarzy ekologicznych umożliwiających przemieszczanie się zwierząt i funkcjonowanie populacji w skali kraju;*
3. *Wsparcie procesu opracowania planów ochrony dla obszarów chronionych;*
4. *Zwiększenie świadomości w zakresie potrzeby i właściwych metod ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu.*

W zakresie celu 1 i 2 wspierane są przedsięwzięcia dotyczące m.in.: odbudowy zdegradowanych siedlisk nieleśnych i wodnych, odbudowy zdegradowanych siedlisk leśnych poprzez dostosowanie składu gatunkowego drzewostanów do potencjalnych warunków siedliskowych, przywracania właściwych stosunków wodnych siedlisk wodno-błotnych, wykupu gruntów kluczowych dla ochrony przyrody i ich denaturalizacji, budowy lub modernizacji małej infrastruktury służącej udostępnianiu dla turystów obszarów chronionych, a także budowy przejść dla zwierząt nad i pod istniejącymi drogami i liniami kolejowymi.

W obszarze celu 3 i 4 środki przeznaczone są na przygotowanie dokumentacji technicznej oraz przyrodniczej dla projektów (w tym: planów ochrony gatunków i siedlisk, inwentaryzacji przyrodniczej, opisu stanu istniejącego wraz z analizą potrzeb oraz analizą opcji), opracowanie planów ochrony dla obszarów Natura 2000 oraz parków narodowych, ogólnopolskie lub ponadregionalne projekty szkoleniowe lub programy aktywnej edukacji dla wybranych grup społecznych i zawodowych mające na celu podnoszenie kwalifikacji i kształtowanie świadomości w zakresie zrównoważonego rozwoju, kampanie informacyjno-promocyjne dotyczące wybranych aspektów środowiska i jego ochrony prowadzone z udziałem środków masowego przekazu, społecznych organizacji ekologicznych i innych podmiotów, w tym badania opinii publicznej czy budowanie sieci partnerstwa na rzecz ochrony środowiska.

W priorytecie V realizowanych jest 169 projektów o bardzo różnorodnej tematyce, w tym projekty istotne z punktu widzenia wypełnienia zobowiązań akcesyjnych – opracowanie planów ochrony dla obszarów Natura 2000 oraz duże projekty o zasięgu ogólnokrajowym, których celem jest informowanie poszczególnych grup społecznych nt. zasad funkcjonowania sieci Natura 2000. Projekty te przyczyniają się do realizacji zobowiązań wynikających m.in. z art. 6(1) Dyrektywy 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory oraz art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody.

WSKAŹNIKI WYKONANIA RZECZOWEGO

Informacje dotyczące wskaźników produktu i rezultatu zostały przedstawione w załączniku IV *Postęp fizyczny wg priorytetów* do niniejszego Sprawozdania. Wartości zawarte w wierszach *Realizacja* podane zostały na podstawie zatwierdzonych wniosków o płatność końcową, natomiast wartości przedstawione w wierszach *Szacowana realizacja* zostały oparte o dane z podpisanych umów o dofinansowanie.

W ramach priorytetu V zakończyła się realizacja 46 spośród 169 projektów (zatwierdzono dla nich wnioski o płatność końcową). Łączna wartość dofinansowania z UE dla zakończonych inwestycji wyniosła 15 mln euro. Do końca okresu sprawozdawczego zakończyła się **realizacja rzeczowa 85 projektów**, przy czym dla 39 z nich nie zostały jeszcze zatwierdzone wnioski o płatność końcową.

Dane dotyczące najważniejszych wskaźników produktu i rezultatu zostały przedstawione w tabeli poniżej.

SPRAWOZDANIE ROCZNE Z REALIZACJI
PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO 2007-2013
ZA 2013 ROK

TABELA 17. STAN REALIZACJI WYBRANYCH WSKAŹNIKÓW V PRIORYTETU POLIŚ NA KONIEC 2013 R.

Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa z POLIŚ	Szacowana wartość wskaźnika*	% realizacji wskaźnika zakładanego w Programie
Liczba zrealizowanych projektów z zakresu edukacji lub promocji postaw ekologicznych	20	24	120%
Liczba zrealizowanych projektów służących ochronie siedlisk, zbiorowisk roślinnych lub gatunków (szt.)	80	121	151%
Liczba zrealizowanych projektów służących ochronie obszarów Natura 2000 (szt.)	50	100	200%
Liczba osób objętych działaniami edukacyjnymi	400 000	14 566 530	3 642%
Liczba opracowanych planów ochrony (szt.)	100	470	470%
Liczba gatunków objętych programem ochrony lub reintrodukcji (szt.)	8	665	8 312%

ŹRÓDŁO: DANE NA PODSTAWIE SPRAWOZDANIA IP ZA 2013 R.

*szacowana wartość wskaźnika określona w umowach o dofinansowanie

Analiza wartości docelowych wskaźników określonych w umowach o dofinansowanie prowadzi do wniosku, że w większości efekty z nich wynikające będą wyższe, niż te założone w Programie. Wynika to przede wszystkim z braku możliwości precyzyjnego określenia zakładanych wartości przed rozpoczęciem realizacji priorytetu V, gdyż na etapie planowania działań w ramach POLIŚ nie były jeszcze zidentyfikowane konkretne projekty. Istotnym czynnikiem jest również specyfika przedsięwzięć przyrodniczych: są to inwestycje małe o niewielkich kosztach, jednak o znaczącym efekcie ekologicznym, ukierunkowane na zapewnienie trwałości obszarów chronionych oraz podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa. W trakcie wdrażania priorytetu okazało się, iż potrzeby ochronne okazały się być znacznie wyższe niż początkowo przewidywano.

W przypadku miernika *Liczba zrealizowanych projektów z zakresu edukacji lub promocji postaw ekologicznych* przekroczenie wartości docelowej wynika z faktu, iż zainteresowanie wnioskodawców realizacją tego typu projektów było większe, niż przewidywano. W związku z powyższym w celu wykorzystania przyznanej alokacji na działanie 5.4 podjęto decyzję o realizacji dodatkowych projektów.

Biorąc pod uwagę wskaźniki: *Liczba zrealizowanych projektów służących ochronie siedlisk, zbiorowisk roślinnych lub gatunków (szt.)* oraz *Liczba zrealizowanych projektów służących ochronie obszarów Natura 2000* warto zaznaczyć, iż ich wartości wynikają z potrzeb związanych z liczbą obszarów wymagających interwencji, które na etapie programowania nie były jeszcze doprecyzowane, a większa liczba wspartych projektów ma pozytywny wpływ na zachowanie walorów przyrodniczych obszarów szczególnie cennych przyrodniczo.

Wartość docelową wskaźnika dotyczącego planów ochrony oszacowano w Programie na poziomie 100 sztuk, gdyż brano pod uwagę tylko projekty konkursowe. Niemniej jednak w trakcie wdrażania priorytetu V do LPI dopisano przedsięwzięcie, w ramach którego zostanie opracowane 400 dokumentów planistycznych, co wpłynęło na przekroczenie założonej w Programie wartości docelowej.

Uzupełnieniem projektów realizowanych w ramach działań 5.1-5.3, są przedsięwzięcia z działania 5.4, których celem jest kształtowanie świadomości opinii społecznej w zakresie wiedzy dotyczącej ochrony środowiska, w tym głównie różnorodności biologicznej. Wsparte w ramach tego działania projekty polegały na organizacji spotkań, szkoleń, a także kampanii informacyjno-promocyjnych w prasie, radiu i telewizji – np. projektu pn. *SOS dla świata* o dużym zasięgu odbiorców. Zasięg 24 dofinansowanych

przedsięwzięć znajduje odzwierciedlenie w mierniku *Liczba osób objętych działaniami edukacyjnymi*, którego wartość docelowa wyniesie ponad 14,5 mln osób.

Odnosząc się do wyższego niż zakładany w POIiŚ poziomu wskaźnika *Liczba gatunków objętych programem ochrony lub reintrodukcji* należy zauważyć, iż działania ochronne podejmowane w ramach projektów często dotyczą więcej niż jednego gatunku roślin i zwierząt, w szczególności w przypadku, gdy projekt dotyczy ochrony gatunku osłonowego/parasolowego „umbrella species”.⁴⁰ Dzięki realizacji tego typu przedsięwzięć ochrona może być ukierunkowana na ochronę większej ilości gatunków bytujących na tym samym obszarze.

CROSS – FINANCING

W priorytecie V cross-financing występuje w działaniu 5.4 *Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających ochronie środowiska, w tym różnorodności biologicznej*. W 2012 r. KE zgłosiła zastrzeżenia dotyczące nieprawidłowego wsparcia niektórych kategorii wydatków objętych cross-financingiem (zarządzanie projektem, przygotowanie projektu, nabycie środków trwałych wykorzystywanych na rzecz projektu). W związku z powyższym zdecydowano o ponownym przeliczeniu właściwego poziomu cross-financingu w przedsięwzięciach w ramach 5.4. Na podstawie tego założenia dokonano obliczenia właściwego poziomu cross-financingu w projektach, co pozwoliło na skorygowanie danych w KSI SIMIK 07-13 (moduł *Umowy o dofinansowanie i Wnioski o płatność*). Działania te zakończyły się w II kwartale 2013 r.

Wartość wydatków kwalifikowalnych z zakresu interwencji EFS, jaka została wykazana i zatwierdzona w *Poświadczeniach wydatków* skierowanych do KE od początku Programu wyniosła 5,8 mln euro (w okresie sprawozdawczym 566,6 tys. euro), a faktyczne efekty stosowania zasady cross-financingu są tożsame z efektami, które osiągnięto w ramach działania 5.4. Obejmują one m.in.:

- konkursy, w których wzięło udział ok. 27 tys. dzieci;
- szkolenia, w których uczestniczyło ok. 5 tys. osób (w tym 3,6 tys. z zakresu ooś);
- działania edukacyjne szkolenia, warsztaty, seminaria, zajęcia w terenie, konkursy), w których wzięło udział 48 tys. mieszkańców obszarów chronionych;
- 5 ogólnopolskich kampanii informacyjnych, które objęły swoim zasięgiem ok. 40 mln odbiorców.

Monitoring poziomu cross-financingu odbywa się w ramach przeglądu harmonogramów realizacji projektów.

WPLYW PROJEKTÓW REALIZOWANYCH W RAMACH PRIORYTETU V NA SEKTOR ŚRODOWISKA W POLSCE

Działania podejmowane w ramach realizowanych w priorytecie V projektów przyczyniają się przede wszystkim do zachowania różnorodności biologicznej, przywrócenia drożności korytarzy ekologicznych oraz ochrony gatunków zagrożonych poprzez tworzenie dokumentów planistycznych. Dodatkowo wdrażane są przedsięwzięcia służące budowaniu świadomości społeczeństwa na temat konieczności zachowania najcenniejszych walorów przyrodniczych naszego kraju. Wszystkie te działania mają bezpośrednie odzwierciedlenie we wskaźnikach ujętych w Programie.

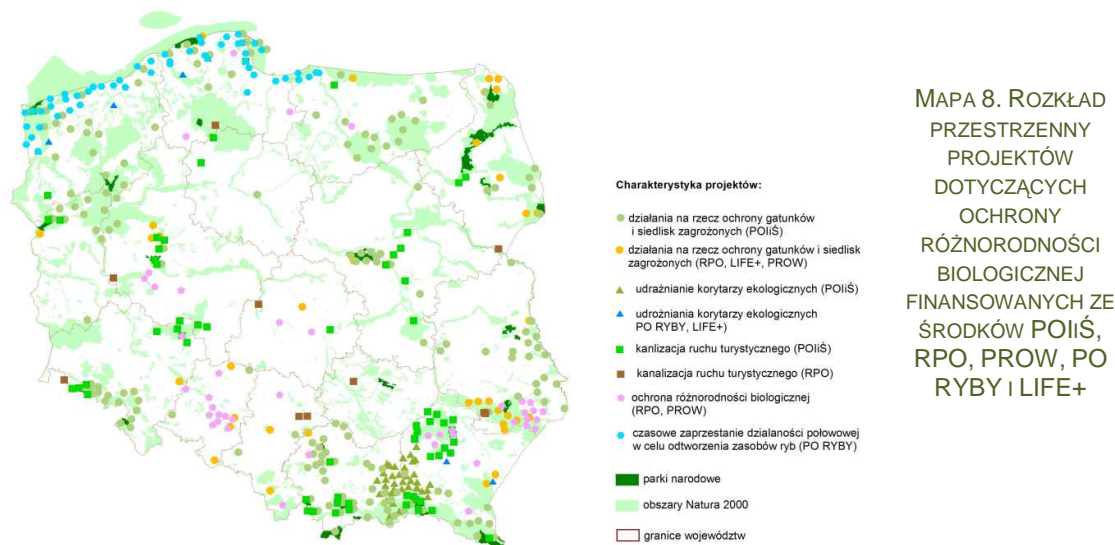
W obszarze dotyczącym **ochrony siedlisk oraz różnorodności biologicznej** wdrażane są przedsięwzięcia polegające m. in. na odbudowie zdegradowanych siedlisk, wykupie gruntów kluczowych dla ochrony przyrody, kanalizacji ruchu turystycznego, usuwaniu i ograniczaniu gatunków inwazyjnych oraz zachowaniu zasobów genetycznych roślin. W wyniku tego na terenach o łącznej powierzchni **ponad 750 tys. hektarów** zostanie zapewniony lub przywrócony odpowiedni poziom ochrony ekosystemów (w tym **ponad 720 tys. hektarów na obszarach Natura 2000**, co stanowi **ponad 10%** łącznej powierzchni obszarów w Polsce).⁴¹

Dzięki realizacji projektów mających na celu **zwiększenie drożności korytarzy ekologicznych** zostanie połączonych **48 ekosystemów funkcjonujących na obszarach Natura 2000**.

⁴⁰ Są to gatunki, których ochrona pociąga za sobą także ochronę innych gatunków oraz ich siedlisk.

⁴¹ Dane GDOŚ wg stanu na 31.12.2013 r.

W ramach przedsięwzięć polegających na tworzeniu dokumentów planistycznych w zakresie ochrony przyrody zostanie opracowanych **470 planów ochrony i zadań ochronnych dotyczących zagrożonych gatunków i siedlisk**.

ŹRÓDŁO: BADANIE EWALUACYJNE *KOMPLEMENTARNOŚĆ PRZEDSIĘWZIĘĆ DOTYCZĄCYCH OCHRONY ŚRODOWISKA W POIiŚ (PRIORYTETY I-V) Z PROJEKTAMI ŚRODOWISKOWYMI REALIZOWANYMI W RAMACH INNYCH OSI POIiŚ, 16 RPO, PROW ORAZ WRYB)*

Uzupełnieniem ww. działań jest kształtowanie świadomości społeczeństwa w zakresie wiedzy dotyczącej ochrony środowiska, w tym głównie różnorodności biologicznej poprzez organizację spotkań, szkoleń, a także kampanii informacyjno-promocyjnych w prasie, radiu i telewizji (np. projekt *SOS dla świata*).

PRZYKŁADOWY PROJEKT REALIZOWANY W RAMACH V PRIORYTETU

Tytuł projektu: *Ochrona przyrody Gorczańskiego Parku Narodowego poprzez modernizację jego infrastruktury turystycznej - etap I*

Działanie: 5.1 Wspieranie kompleksowych projektów z zakresu ochrony siedlisk przyrodniczych (ekosystemów) na obszarach chronionych oraz zachowanie różnorodności gatunkowej

Beneficjent: Gorczański Park Narodowy

Wartość projektu: 317,1 tys. euro

Wartość dofinansowania z UE: 269,5 tys. euro

Data zakończenia: 31 stycznia 2013 r.

Charakterystyka projektu: Głównym celem projektu jest ochrona stabilności ekosystemów i różnorodności biologicznej na różnych poziomach: gatunkowym i ekosystemowym poprzez modernizację infrastruktury turystycznej na obszarze Gorczańskiego Parku Narodowego.

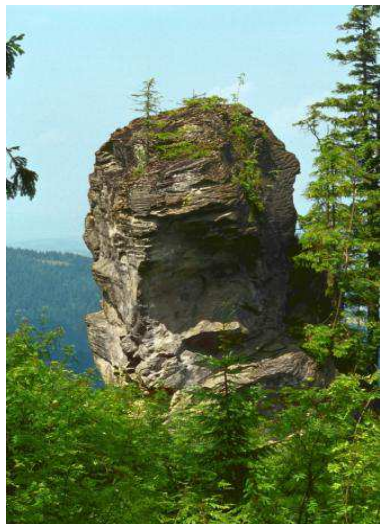
Cele szczegółowe projektu to:

- ochrona rzadkich gatunków fauny Parku takich jak wilk, niedźwiedź, ryś, głuszec;
- ochrona siedlisk: łągów olszowych; lasów klonowo-lipowych, żyznych buczyn, kwaśnych buczyn, górskich borów świerkowych;
- ochrona siedlisk: górskich świeżych łąk użytkowanych ekstensywnie, górskich muraw bliźniczkowych, ziołorośli górskich;
- ochrona siedlisk górskich torfowisk zasadowych o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk;

- ochrona fauny bezkręgowej i kręgowej, zwłaszcza ptaków, gadów i małych ssaków;
- ochrona przyrody nieożywionej i gleb poprzez powstrzymanie procesów erozyjnych;
- ochrona miejsc widokowych - jednych z najatrakcyjniejszych walorów GPN;
- ochrona płązów poprzez likwidację pułapek ekologicznych na wybranych szlakach i ścieżkach edukacyjnych GPN;
- kształtowanie rozmieszczenia przestrzennego ruchu turystycznego;
- ochrona walorów przyrodniczych i kulturowych Gorczańskiego Parku Narodowego.

W ramach projektu zmodernizowano 5 ścieżek edukacyjnych ("Dolina Kamienicy", "Dolina Gorcowego Potoku", "Dolina potoku Jaszcze", "Park podworski hrabiów Wodzickich - góra Chabówka", "Dolina potoku Turbacz") oraz 2 szlaki (żółty szlak "Szlak dziesięciu polan" i czarny z Lubomierza do Koniny). Ponadto, opracowano koncepcję jednolitego systemu informacji wizualnej i małej infrastruktury turystycznej Parku, zakupiono urządzenie grawerujące do wykonywania elementów informacji wizualnej i infrastruktury Parku, wykonano i zainstalowano na szlakach i ścieżkach edukacyjnych słupki przystankowe, drogowaskazy oraz tabliczki informacyjne z podstawową informacją turystyczną.

ZDJĘCIE 18. OSTANIEC SKALNY

ZDJĘCIE 19. WIDOK NA DOLINĘ KAMIENICY Z POLANY JAWORZYNA KAMIENICKA.

ŹRÓDŁO: WWW.GORCZANSKIPARK.PL, FOT. J. TOMASIEWICZ

3.5.2 OPIS ISTOTNYCH PROBLEMÓW WE WDRAŻANIU WRAZ Z PODJĘTYMI ŚRODKAMI ZARADCZYMI

Przy wdrażaniu projektów z V osi priorytetowej zidentyfikowano następujące problemy:

1. PROBLEMY Z WYDATKOWANIEM ŚRODKÓW

W okresie sprawozdawczym zidentyfikowano przypadki nieterminowego rozliczania zaliczek przez beneficjentów jak również opóźnienia we wnioskowaniu o płatność zaliczkową lub pośrednią ze strony beneficjentów, skutkujące mniejszym niż zakładano wydatkowaniem środków.

DZIAŁANIA ZARADCZE:

Do podejmowanych działań zaradczych należy:

- bieżące informowanie beneficjentów (np. poprzez przesyłanie newslettera) o najistotniejszych zmianach, jakie są wprowadzane przez IP i IZ w realizacji projektów;
- organizowanie szkoleń w celu zapoznania beneficjentów z nowymi zasadami rozliczeń;
- przekazywanie informacji o terminach wymaganych na rozliczenie zaliczki w szczegółowych pismach zatwierdzających wnioski o płatność lub w oddzielnej korespondencji;
- regularna aktualizacja planów wystąpień i prognoz przekazywanych przez beneficjentów;
- uruchomienie dodatkowej sesji przez BGK.

2. SKOMPLIKOWANE PROCEDURY DOTYCZĄCE ZAPEWNIENIA I URUCHOMIENIA WSPÓŁFINANSOWANIA DLA PROJEKTÓW, KTÓRYCH BENEFICJENTAMI SĄ PARKI NARODOWE

W związku ze zmianą formy prawnej parków narodowych (z państwowej jednostki budżetowej na państwową osobę prawną), beneficjenci nie korzystają już ze współfinansowania ze środków budżetu państwa lub dotacji. Musieli oni pozyskać środki na współfinansowanie z innych źródeł (np. pożyczki NFOŚiGW, Fundusz Leśny). Procedura zapewnienia środków finansowych z nowych źródeł niejednokrotnie przedłużała się, co opóźniało realizację zadań w ramach projektów. Problem dotyczył beneficjentów z ostatnich konkursów ogłoszonych w ramach V osi priorytetowej.

DZIAŁANIA ZARADCZE:

Wsparcie merytoryczne udzielane beneficjentom w celu skrócenia procedur związanych z uzyskaniem współfinansowania na realizację projektu.

WNIOSKI DLA DALSZEJ REALIZACJI PRIORYTETU

Realizacja działań w V osi priorytetowej przebiega prawidłowo i bez poważnych problemów. Wyzwaniem w roku 2014 będzie dalsza kontraktacja w celu wykorzystania całkowitej dostępnej alokacji na priorytecie.

W kolejnym roku planuje się kontynuację:

- realizacji projektów wdrażanych w ramach działań 5.1 – 5.4, dla których umowy o dofinansowanie zawarto w poprzednich okresach sprawozdawczych;
- monitoringu i kontroli realizacji projektów;
- rozliczania projektów realizowanych i zakończonych,

a także podpisanie ostatnich umów o dofinansowanie projektów, które będą realizowane w ramach działania 5.1.

REKOMENDACJE IZ/KE/KM ODNOŚNIE DALSZEGO PRZEBIEGU REALIZACJI PRIORYTETU

Realizacja działań w V osi priorytetowej przebiega prawidłowo i bez poważnych problemów. W zakresie realizacji V osi priorytetowej rekomenduje się bieżące monitorowanie powstawania oszczędności, które mogą wynikać z rozwiązanych umów oraz uwolnionych środków na projekcie. Uzyskane w ten sposób oszczędności należy przeznaczyć na nowe projekty w działaniu 5.1 lub na zwiększenie zakresu rzeczowo-finansowego w innych projektach.

POZOSTAŁE INFORMACJE O PRIORYTECIE

Informacje dotyczące wkładu priorytetu w realizację celów Strategii Europa 2020 zostały przedstawione w **punkcie 2.1.6.5 Realizacja założeń Strategii EUROPA 2020**.

Informacje dotyczące wkładu priorytetu w promowanie równości szans zostały przedstawione w **punkcie 2.2.1** *Zasada równości szans*.

Informacje dotyczące wkładu priorytetu w promowanie zasady partnerstwa zostały przedstawione w **punkcie 2.2.2** *Zasada partnerstwa w Programie*.

Informacje dotyczące komplementarności zostały przedstawione w **punkcie 2.6** *Komplementarność z innymi instrumentami*.

Informacje dotyczące badań ewaluacyjnych przeprowadzonych w sektorze zostały przedstawione w **punkcie 2.7** *Monitorowanie i ocena*.

Informacja o wypełnieniu warunków szczególnych nałożonych na projekty znajduje się w **załączniku IX**.

3.6 PRIORYTET VI DROGOWA I LOTNICZA SIEĆ TEN-T

3.6.1 OSIĄGNIĘCIE CELÓW I ANALIZA POSTĘPÓW

INFORMACJE NA TEMAT FIZYCZNYCH I FINANSOWYCH POSTĘPÓW PRIORYTETU

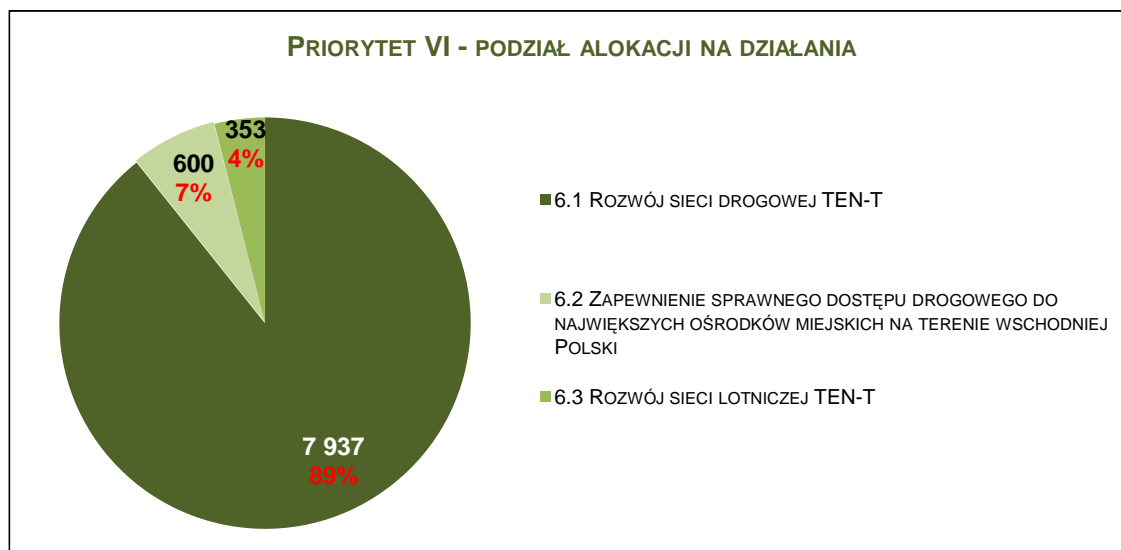
Projekty w priorytecie VI są realizowane w ramach trzech działań:

- **6.1 Rozwój sieci drogowej TEN-T;**
- **6.2 Zapewnienie sprawnego dostępu drogowego do największych ośrodków na terenie wschodniej Polski;**
- **6.3 Rozwój sieci lotniczej TEN-T.**

W ramach VI priorytetu, wysokość środków z Funduszu Spójności wynosi **8,9 mld euro**, co stanowi 40% alokacji środków z FS w ramach Programu i 31% całkowitej alokacji środków wspólnotowych w ramach POIiŚ.

Poniższy wykres prezentuje rozkład alokacji na działania wdrażane w priorytecie VI.

WYKRES 31. PODZIAŁ ALOKACJI PRIORYTETU VI NA DZIAŁANIA (DANE W MLN EURO)

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ NA PODSTAWIE SZCZEGÓŁOWEGO OPISU PRIORYTETÓW POIiŚ
– WERSJA 3.16 Z 20 MARCA 2014 R.

WNIOSKI O DOFINANSOWANIE/ UMOWY O DOFINANSOWANIE

Do końca grudnia 2013 r. w ramach priorytetu VI weryfikację formalną przeszły pozytywnie i zostały zarejestrowanych w KSI (SIMIK 07-13) **63 wnioski o dofinansowanie** na kwotę wnioskowanego dofinansowania wynoszącą **15,8 mld euro**. W bieżącym okresie sprawozdawczym zarejestrowano 10 wniosków. Instytucje dokonujące oceny złożonych wniosków o dofinansowanie zatwierdziły do realizacji do końca okresu sprawozdawczego **59 wniosków o dofinansowanie** (czyli prawie 94%

liczby złożonych wniosków o dofinansowanie w priorytecie), dla których kwota wnioskowanego dofinansowania wyniosła **15,7 mld euro**.

Należy zaznaczyć, że w ramach priorytetu podpisano 59 umów o dofinansowanie o wartości ogółem 16,1 mld euro, wartości wydatków kwalifikowanych wyniosła 11,7 mld euro, natomiast **dofinansowanie UE opiewało na 9,6 mld euro**. Podpisane umowy pozwoliły na wykorzystanie alokacji na poziomie 108%⁴². W okresie sprawozdawczym podpisanych zostało 11 umów o dofinansowanie na kwotę dofinansowania UE 948,3 mln euro.

Największy wpływ na sytuację w całym priorytecie ma działanie 6.1, ponieważ przeznaczono na nie 89% alokacji priorytetu, cała alokacja w działaniu 6.1 została zakontraktowana jednakże w związku ze zgodą MF na nadkontraktację w 2013 roku podpisano już 2 umowy w ramach nadkontraktacji a kolejne 3 są planowane w 2014 roku. W działaniu 6.2 cała alokacja została zakontraktowana. Natomiast ramach działania 6.3, na koniec okresu sprawozdawczego poziom wykorzystania alokacji wyniósł 94%.

W ramach priorytetu VI przewidziano wybór projektów do realizacji zarówno w trybie indywidualnym jak i konkursowym.

PROJEKTY INDYWIDUALNE

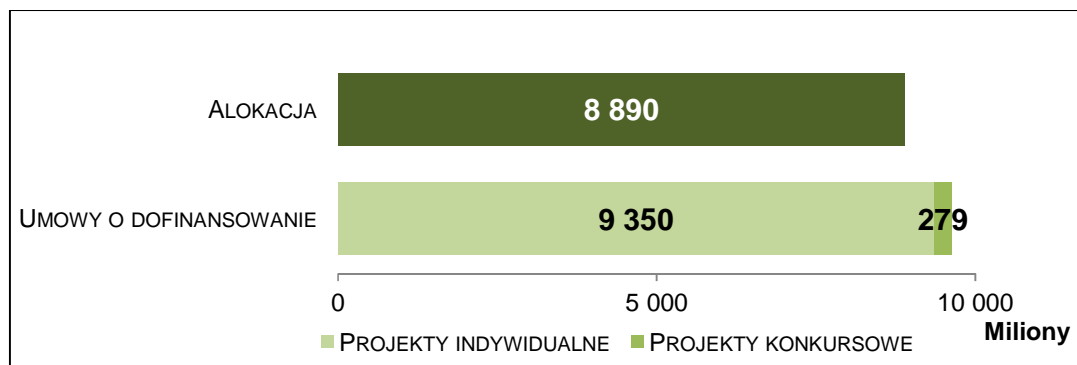
W okresie sprawozdawczym *Lista projektów indywidualnych dla Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko* dla priorytetu VI podlegała aktualizacji. Szczegółowe informacje o zmianie LPI zostały przedstawione w punkcie 2.1.6.1 *System realizacji Programu*, a także w części poświęconej horyzontalnym obszarom problemowym dla sektora transportu, która znajduje się w pkt Opis istotnych problemów we wdrażaniu wraz z podjętymi środkami zaradczymi

Na aktualnej LPI w ramach priorytetu VI znajduje się 70 projektów, z czego na liście podstawowej znajduje się **46 projektów**. Na realizację projektów z LPI zarezerwowana jest kwota dofinansowania **środkami UE** wynosząca 12,2 mld euro, przy czym na projekty znajdujące się na liście podstawowej przeznaczono z tej kwoty **9,4 mld euro**. Dla wszystkich projektów indywidualnych z listy podstawowej podpisano umowy o dofinansowanie. Wydatki kwalifikowalne w ramach przedmiotowych umów wyniosły 11,3 mld euro, a dofinansowanie UE wyniosło 9,3 mld euro.

KONKURSY

Jedyny konkurs w ramach priorytetu VI odbył się w działaniu 6.1 *Rozwój sieci drogowej TEN-T* na przełomie 2008 i 2009 r. Z wnioskodawcami konkursu podpisano **13 umów o dofinansowanie** wartości kosztów kwalifikowalnych 328,2 mln euro, w tym kwota środków przyznanych z FS wyniosła **279 mln euro**.

WYKRES 32. PORÓWNANIE ALOKACJI I PODPISANYCH UMÓW O DOFINANSOWANIE W PODZIALE NA TRYBY WYBORU PROJEKTÓW (DANE W MLN EURO)

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ

⁴² Procent kontraktacji przewyższa wartość alokacji dla priorytetu ponieważ Ministerstwo Finansów wyraziło zgodę na nadkontraktację w ramach działania 6.1.

WNIOSKI O PŁATNOŚĆ

Na koniec okresu sprawozdawczego poziom alokacji rozliczonej wnioskami o płatność wyniósł **88%**, co oznacza **wzrost o 14 p.p. w trakcie okresu sprawozdawczego**.

Wartość wydatków ogółem wykazanych przez beneficjentów we wnioskach o płatność wyniosła 13,8 mld euro, wydatki kwalifikowane wyniosły 9,3 mld euro, z czego część unijna to **7,8 mld euro**.

W ramach działania 6.1 wydatkowano już 7,1 mld euro wydatków kwalifikowalnych w części UE, co stanowiło wykorzystanie alokacji dla działania w 90%. Beneficjenci działania 6.2 do końca 2013 r. wykazali wydatki kwalifikowane w części UE w wysokości 497,8 mln euro, czyli 83% dostępnej dla działania alokacji. Najmniejsze wykorzystanie alokacji jest w działaniu 6.3, gdzie we wnioskach o płatność rozliczono 42% alokacji działania. Jednocześnie należy podkreślić, że poziom wykorzystania alokacji we wnioskach o płatność w ramach tego działania w okresie sprawozdawczym wzrósł praktycznie dwukrotnie.

CERTYFIKACJA ŚRODKÓW DO KE

W bieżącym okresie sprawozdawczym Instytucja Certyfikująca przekazała do KE **Poświadczenia i deklarację wydatków oraz wnioski o płatność okresową** dla priorytetu VI na łączną kwotę wydatków kwalifikowalnych wynoszącą **2,2 mld euro**, przy czym wartość wnioskowanej refundacji wyniosła **1,8 mld euro**. Od początku realizacji Programu w ramach VI osi priorytetowej do KE zostały przekazane **Poświadczenia i deklaracje** o wartości wydatków kwalifikowalnych **9,3 mld euro** i wartości wnioskowanej refundacji w wysokości **7,8 mld euro**, co stanowi **87%** alokacji dla priorytetu.

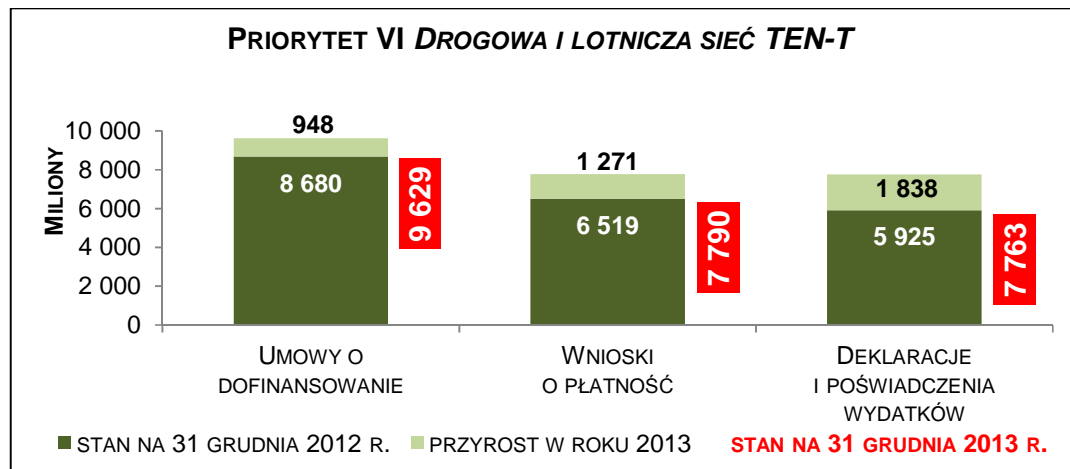
Do 31 grudnia 2013 r. KE zrefundowała **7,1 mld euro**. Należy podkreślić, że tylko w roku 2013 wartość refundacji wyniosła **1,7 mld euro**. Wg stanu na koniec 2013 od początku realizacji Programu zrefundowane zostało 80% alokacji priorytetu.

DYNAMIKA

Poniższy wykres obrazuje kontraktację środków, wnioskowanie o płatności przez beneficjentów oraz certyfikację wydatków do KE w okresie sprawozdawczym oraz narastająco.

Do końca okresu sprawozdawczego w złożonych wnioskach o płatność beneficjenci rozliczyli 7,8 mld euro, tj. 88% przyznanego im grantu. Jednocześnie w tym samym okresie do KE przekazane zostały Deklaracje i poświadczenia wydatków na kwotę refundacji wynoszącą 7,8 mld euro, co jednoznacznie wskazuje, że proces sporządzania deklaracji oraz przekazywania poświadczeń na poziomie KE przebiega sprawnie i efektywnie.

WYKRES 33. PORÓWNANIE WARTOŚCI DOFINANSOWANIA UE NA POZIOMIE ZAWARTYCH UMÓW
O DOFINANSOWANIE, WNIOSKÓW O PŁATNOŚĆ I DEKLARACJI WYDATKÓW

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ NA PODSTAWIE KSI (SIMIK 07-13)

DECYZJE DLA DUŻYCH PROJEKTÓW

Od początku realizacji Programu poprzez system elektronicznej wymiany danych **SFC 2007 do KE** w ramach priorytetu VI zostało przekazanych **35 wniosków** o potwierdzenie wniesienia wkładu finansowego **dla dużych projektów**: 28 w działaniu 6.1, w działaniu 6.2 (3 wnioski) i 6.3 (4 wnioski). W okresie sprawozdawczym przekazano 5 wniosków. Do 31 grudnia 2013 r. **KE wydała decyzje** o potwierdzeniu wkładu finansowego **dla 30 dużych projektów**. Należy zaznaczyć, że w okresie sprawozdawczym KE wydała 18 decyzji (tj. 60% wszystkich decyzji wydanych przez KE).

ANALIZA JAKOŚCIOWA

PODZIAŁ PROJEKTÓW WG SEKTORÓW GOSPODARKI

W priorytecie VI wszystkie projekty są realizowane w ramach kategorii 11 *Transport*.

PODZIAŁ PROJEKTÓW WEDŁUG FORMY PRAWNEJ BENEFICJENTÓW

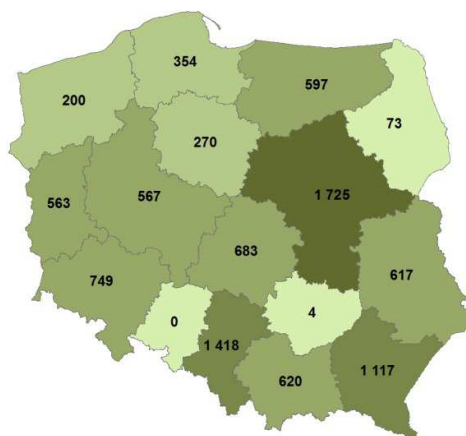
Ponad połowa projektów realizowanych jest przez organy władzy i administracji rządowej. Najwięcej w ramach działania 6.1 – 25 projektów, wszystkie projekty realizowane w ramach 6.2 (3 projekty) w 6.3 – 2 projekty. Pozostałe zakontraktowane dofinansowanie UE wykorzystane jest przez jednostki samorządu terytorialnego (beneficjenci działania 6.1) oraz przedsiębiorstwa (beneficjenci działania 6.3).

PODZIAŁ PROJEKTÓW W PRZESTRZENI

Analizując proces kontraktacji na poziomie poszczególnych regionów **liderem w zakresie wartości dofinansowania UE w zawartych umowach o dofinansowanie** jest województwo mazowieckie, gdzie podpisano umowy o wartości dofinansowania UE wynoszącej 1,7 mld euro, co wykorzystuje 19% alokacji dla priorytetu. Kontraktacja na podobnym poziomie ukształtowała się też w województwie śląskim (16%) alokacji priorytetu (dofinansowanie UE wyniosło 1,4 mld euro). Najniższą wartość zakontraktowanej alokacji odnotowano w województwie świętokrzyskim, gdzie podpisano umowy o dofinansowanie w wysokości 4,3 mln euro. W województwie opolskim nie są realizowane żadne projekty.

Odnosząc się do wydatków wykazanych przez beneficjentów w priorytecie VI, województwami o najwyższym stopniu rozliczenia przyznanego grantu są województwo warmińsko-mazurskie (94%), podlaskie (93%), pomorskie (92%). Natomiast beneficjenci projektów realizowanych na terenie województwa łódzkiego beneficjenci rozliczyli 48% przyzanych środków oraz świętokrzyskiego, gdzie rozliczyli 68% środków.

Mapa prezentuje wartość dofinansowania przyznanego beneficjentom priorytetu VI *Drogowa i lotnicza sieć TEN-T* ze środków FS w układzie województw. Dane zostały przedstawione w milionach euro.

MAPA 9. WARTOŚĆ DOFINANSOWANIA UE PRYZNANEGO BENEFICJENTOM W RAMACH PODPISANYCH UMÓW

Dane dotyczące przyznanego wsparcia w układzie regionalnym należy traktować jako dane przybliżone, gdyż na mapie nie zostały uwzględnione projekty o zasięgu ogólnokrajowym. Dodatkowo, na potrzeby sporządzenia mapy w przypadku projektów realizowanych na terenie kilku województw zastosowano przybliżony, proporcjonalny podział wsparcia przyznanego dla danego regionu.

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ NA PODSTAWIE KSI (SIMIK 07-13)

REALIZACJA ZAŁOŻONYCH CELÓW

Główny cel Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko – podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów poprzez rozwój infrastruktury technicznej przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska, zdrowia, zachowaniu tożsamości kulturowej i rozwijaniu spójności terytorialnej – w sektorze transportu realizowany jest przez cel szczegółowy – zwiększenie dostępności głównych ośrodków gospodarczych w Polsce poprzez powiązanie ich siecią autostrad i dróg ekspresowych oraz alternatywnych wobec transportu drogowego środków transportu.

W ramach VI priorytetu Drogowa i lotnicza sieć TEN-T cele POLiŚ 2007-2013 realizowane są poprzez wspieranie projektów, których założeniem jest poprawa dostępności komunikacyjnej Polski i połączeń międzyregionalnych poprzez rozwój drogowej i lotniczej sieci TEN-T oraz poprawa połączeń komunikacyjnych głównych miast województw wschodniej Polski z pozostałą częścią kraju poprzez rozwój sieci drogowej na terenie tych województw. **Realizacja projektów przyczynia się do rozwoju transeuropejskiej sieci transportowej, przez co zostanie stworzona sieć sprawnych połączeń transportowych, służących intensyfikacji wymiany handlowej na jednolitym rynku. Umożliwi to również rozwój ekonomiczny regionów i poprawę dostępności do głównych aglomeracji miejskich na terenie całej Polski.**

Powyższe cele w ramach VI priorytetu realizowane są poprzez cele szczegółowe tj.:

W ramach działań 6.1 oraz 6.2:

- poprawa płynności i bezpieczeństwa ruchu, nośności i jakości dróg sieci TEN-T w ruchu tranzytowym, połączeniach między dużymi miastami kraju, w tym głównymi ośrodkami Polski wschodniej oraz przejazdach przez miasta;

W ramach działania 6.3:

- zwiększenie przepustowości portów lotniczych znajdujących się w sieci TEN-T i przepustowości polskiej przestrzeni powietrznej oraz zapewnienie wysokiego standardu świadczonych usług.

Działanie 6.1 i 6.2 obejmują budowę dróg. W roku 2013 zakończono realizację i oddano do ruchu następujące projekty drogowe:

- Budowa drogi ekspresowej S2, w Warszawie, odcinek węzeł "Konotopa" - węzeł "Puławska" wraz z odcinkiem węzeł "Lotnisko" - Marynarska (S79);
- Przebudowa drogi S-8 Piotrków Trybunalski - Warszawa na odcinku Rawa Mazowiecka – Radziejowice;
- Budowa drogi ekspresowej S8, odcinek Syców - Kępno - Wieruszów – Walichnowy;
- Budowa mostu drogowego w Toruniu wraz z drogami dojazdowymi.

Dzięki realizacji tych projektów znacznie poprawiła się dostępność komunikacyjna, skrócił czas przejazdu i poprawiła przepustowość.

Działanie 6.3 obejmuje budowę, rozbudowę lub modernizację infrastruktury lotniskowej w portach lotniczych położonych w sieci TEN-T oraz rozbudowę i modernizację infrastruktury nawigacyjnej. Działanie dotyczy również rozbudowy terminali portów lotniczych, systemów łączności, dozorowania i zarządzania ruchem lotniczym. Poprzez jego realizację zwiększona zostanie przepustowość lotnisk oraz poprawie ulegnie standard świadczonych przez nie usług. **Poprzez wdrożenie tego działania nastąpi też realizacja ogólnoeuropejskich programów zarządzania ruchem lotniczym, w tym programów Jednolitej Europejskiej Przestrzeni Powietrznej (Single European Sky) oraz Europejskiej Strategii Zarządzania Ruchem Lotniczym (ATM Strategy 2000+).** W ramach działania umowy o dofinansowanie podpisali już wszyscy przewidziani beneficjenci, w okresie sprawozdawczym zakończyła się też realizacja pierwszego projektu *Port lotniczy w Gdańsku – modernizacja infrastruktury lotniskowej po stronie airside*. W ramach realizowanych projektów do końca okresu sprawozdawczego zostały przebudowane lotniska w Gdańsku, Wrocławiu oraz Rzeszowie. Do końca 2015 r. planowana jest przebudowa lotnisk w Poznaniu, Katowicach, Krakowie oraz w Warszawie.

WSKAŹNIKI WYKONANIA RZECZOWEGO

Informacje dotyczące wskaźników produktu i rezultatu zostały przedstawione w załączniku IV do niniejszego *Sprawozdania*. Wartości zawarte w wierszach **Realizacja** podane zostały na podstawie zatwierdzonych wniosków o płatność końcową, natomiast wartości przedstawione w wierszach **Szacowana realizacja** zostały oparte o dane z podpisanych umów o dofinansowanie

W ramach priorytetu VI zakończyła się realizacja **6 projektów** (zatwierdzono wniosek o płatność końcową), o łącznej wartości dofinansowania z UE w wysokości **34,2 mln euro**. 4 projekty zostały zakończone w ramach działania 6.1 a 2 projekty w ramach działania 6.3. Dodatkowo 17 projektów zostało zakończonych rzeczowo, ale do końca okresu sprawozdawczego nie zostały zatwierdzone wnioski o płatność końcową.

Poniższa tabela przedstawia stan realizacji wskaźników programowych.

TABELA 18. STAN REALIZACJI WYBRANYCH WSKAŹNIKÓW POLIŚ NA KONIEC 2013 R.

Nazwa wskaźnika	Docelowa wartość wskaźnika (2015 r.)	Szacowana wartość wskaźnika *	% realizacji wskaźnika zakładanego w Programie
Liczba projektów	50	59	118%
Długość wybudowanych autostrad w sieci TEN-T (km)	433	454,7	105%
Długość wybudowanych i przebudowanych dróg ekspresowych w sieci TEN-T (km)	610	641,6	105%
Długość wybudowanych i przebudowanych dróg w sieci TEN-T dostosowanych do nośności 115 kN/oś (km)	113	136	120%
Liczba przebudowanych lotnisk w sieci TEN-T (szt.)	8	8	100%
Poziom ukończenia TEN-T PP 25 (%)	100	46	-
Wartość oszczędności czasu dla przewozu pasażerów i towarów uzyskanych dzięki budowie i modernizacji dróg (euro/rok)	180 000 000	1 823 439 690	1013%
Przepustowość portów lotniczych w sieci TEN-T (mln pasażerów/rok)	25,2	14	55%
Przyrost liczby pasażerów obsługiwanych na przebudowanych lotniskach (mln pasażerów)	22,5	5,1	22%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POLIŚ NA PODSTAWIE SPRAWOZDANIA ROCZNEGO ZA ROK 2013 Z REALIZACJI PRIORYTETU VI-VIII

*szacowana wartość wskaźnika określona w umowach o dofinansowanie

W ramach zmiany POLIŚ KE zatwierdziła zmianę wartości docelowych wskaźników drogowych, uwzględniając tym zmianę warunków zewnętrznych realizacji projektów, takie jak zmiana sytuacji ekonomicznej na świecie i wzrost kosztów budowy dróg w stosunku do szacowanych na etapie zatwierdzania Programu.

Szczegółowa analiza wykonania rzeczowego w ramach priorytetu VI przedstawia postępujący i zauważalny proces realizacji projektów mierzony w wartościach wskaźników produktu i rezultatu w zawartych umowach o dofinansowanie oraz zatwierdzonych wnioskach o płatność końcową. Postęp ten wyraża się w wartościach wszystkich wskaźników monitorowanych na poziomie VI priorytetu tj.:

- wskaźnik produktu *Liczba projektów (szt.)* – do końca okresu sprawozdawczego w ramach priorytetu VI zawarto **59 umów o dofinansowanie**, co stanowi 118% wartości docelowej. Zakończono realizację rzeczową i finansową 6 projektów (zatwierdzono wnioski o płatność końcową).
- wskaźnik produktu *Długość wybudowanych autostrad w sieci TEN-T* – wartość osiągnięta na podstawie zatwierdzonych do końca 2013 roku wniosków o płatność wyniosła **293,7 km**, co stanowi 68% wartości docelowej dla roku 2015. Natomiast szacowana realizacja tego wskaźnika dla roku 2015 wynosi **454,7 km** i stanowi wykonanie **105%** wartości docelowej dla roku 2015.
- wskaźnik produktu *Długość wybudowanych i przebudowanych dróg ekspresowych w sieci TEN-T* – wartość osiągnięta na podstawie zatwierdzonych do końca 2013 roku wniosków o płatność wyniosła **405 km**, co stanowi 66% wartości docelowej dla roku 2015. Natomiast szacowana realizacja kształtuje się na poziomie **641,6 km** w 2015 roku i stanowi wykonanie **105%** wartości docelowej dla roku 2015.
- wskaźnik produktu *Długość wybudowanych i przebudowanych dróg w sieci TEN-T dostosowanych do nośności 115 kN/oś* – wartość osiągnięta na podstawie zatwierdzonych do końca 2013 r. wniosków o płatność wyniosła 92,5 km, co stanowi 82% wartości docelowej dla roku 2015. Natomiast szacowana realizacja kształtuje się na poziomie **136 km** w 2015 roku i stanowi wykonanie **120%** wartości docelowej dla roku 2015.
- wskaźnik produktu *Liczba przebudowanych lotnisk w sieci TEN-T* – wartość osiągnięta na podstawie zatwierdzonych wniosków o płatność wynosi – 1 szt. Został zakończony projekt pn. *Port lotniczy w Gdańsku – modernizacja infrastruktury lotniskowej po stronie airside*.⁴³ Odnosząc się do szacowanej realizacji należy podkreślić, że wartość docelowa wskaźnika została osiągnięta.
- wskaźnik rezultatu *Poziom ukończenia TEN-T PP 25* jest realizowany przez projekty finansowane ze środków UE przeznaczonych na działania POLiŚ 6.1 - *Rozwój sieci drogowej TEN-T* oraz 6.2 *Zapewnienie sprawnego dostępu drogowego do największych ośrodków na terenie wschodniej Polski*. Wartość docelowa wskaźnika określona w Programie to 100%. **Do końca 2013 r.**, wskazana na podstawie podpisanych umów o dofinansowanie szacowana realizacja wskaźnika wyniosła **43%**. Szacuje się, iż na koniec grudnia 2015 r. odsetek ten wyniesie 46%.
- wskaźnik rezultatu *Wartość oszczędności czasu dla przewozu pasażerów i towarów uzyskanych dzięki budowie i modernizacji dróg* został dedykowany w osi VI POLiŚ projektom finansowanym ze środków UE w ramach działania 6.1 - *Rozwój sieci drogowej TEN-T* i 6.2 *Zapewnienie sprawnego dostępu drogowego do największych ośrodków na terenie wschodniej Polski*. Jego wartość docelowa określona w Programie to 180 mln euro. Na podstawie dotychczas podpisanych umów, szacowana realizacja tego wskaźnika w 2015 r. wyniosła **1 823,4 mln euro/rok** z czego, w zatwierdzonych wnioskach o płatność końcową, osiągnięto wartość w wysokości **7,7 mln euro/rok**. Ze względu na to, że pomiar ruchu, na podstawie którego oblicza się osiągniętą wartość wskaźnika, dokonywany jest w okresie 6 – 12 miesięcy po oddaniu odcinka do użytkowania, dane o realnie osiągniętej wartości są dostępne w terminie późniejszym. Ponadto, należy podkreślić, iż analogicznie do sytuacji w VII i VIII priorytecie POLiŚ, *wartość oszczędności czasu* należy do grupy wskaźników, których sposób pomiaru jest wyjątkowo trudny i niejasny, zaś sam pomiar wiąże się z wysokimi kosztami. Problem ten zidentyfikowany został przez przeprowadzone w poprzednich okresach sprawozdawczych badania ewaluacyjne dla projektów POLiŚ w sektorze transportu. Niemniej jednak w związku z faktem, że jest to jeden z kluczowych wskaźników rezultatu dla projektów otrzymujących wsparcie ze środków UE w ramach bieżącej perspektywy, nie planuje się również rezygnacji z niego w kolejnej perspektywie 2014-2020. Wskazane jest zatem podjęcie działań na poziomie horyzontalnym zmierzających do doprecyzowania i uspołnienia metodologii wyliczania tego wskaźnika, aby przyjmowane założenia były analogiczne na poziomie wszystkich beneficjentów w państwach członkowskich korzystających ze środków UE podczas realizacji inwestycji transportowych.

⁴³ W dniu 31.01.2014 r. wpłynęła informacja o zakończeniu rzeczowym i finansowym drugiego projektu z działania 6.3 pn. *Port lotniczy Rzeszów-budowa nowego terminalu pasażerskiego*.

- wskaźnik rezultatu *Przepustowości portów lotniczych w sieci TEN-T* jest realizowany przez projekty finansowane ze środków UE alokowanych na działanie 6.3 POIiŚ - *Rozwój sieci lotniczej TEN-T*. Wartość docelowa wskaźnika określona w Programie to **25,2 mln pasażerów/rok**. Szacowana realizacja tego wskaźnika dla roku 2015 wyniosła **14 mln pasażerów/rok**.
- wskaźnik rezultatu *Przyrost liczby pasażerów obsługiwanych na przebudowanych lotniskach* jest realizowany przez projekty finansowane ze środków UE alokowanych na działanie 6.3 - *Rozwój sieci lotniczej TEN-T*. Wartość docelowa wskaźnika określona w Programie to 22,5 mln pasażerów/rok. szacowana realizacja w roku 2015 kształtuje się na poziomie **5,1 mln pasażerów/rok**, co stanowi 22% wartości docelowej.

WPŁYW PROJEKTÓW REALIZOWANYCH W RAMACH PRIORYTETU VI NA SEKTOR TRANSPORTU

W ramach korytarzy transportowych sieci TEN-T uwzględnionych w POIiŚ, do dnia 31 grudnia 2013 r. zostały złożone wnioski o dofinansowanie na realizację projektów dotyczących budowy i modernizacji 1 232 km dróg krajowych, w tym budowy 454,7 km autostrad oraz 641,6 km dróg ekspresowych. Dla wszystkich tych projektów podpisano umowy o dofinansowanie. Ponadto, w 2013 roku złożono jeden z trzech wniosków dla dodatkowych projektów planowanych do podpisania w 2014 roku w ramach nadkontraktacji. **Do dnia 31 grudnia 2013 r., do ruchu dopuszczono odcinki dróg zrealizowane w ramach 27 projektów dotyczących budowy i modernizacji dróg w sieci TEN-T, które uzyskały współfinansowanie UE w priorytecie VI POIiŚ.** Dzięki temu kierowcy mogą korzystać z ponad 698 km nowych dróg krajowych, w tym 293 km autostrad oraz niemal 405 km dróg ekspresowych. Ponadto sukcesywnie oddawano do ruchu odcinki zrealizowane w ramach poszczególnych kontraktów, w związku z różnymi terminami zakończenia robót przez wykonawców.

Rozbudowa sieci dróg szybkiego ruchu zwiększa poziom bezpieczeństwa ruchu drogowego, zmniejsza liczbę wypadków. W okresie sprawozdawczym przeprowadzono badanie ewaluacyjne pn. *Wpływ budowy autostrad i dróg ekspresowych na rozwój społeczno-gospodarczy i terytorialny Polski*⁴⁴. Wykazało ono m.in. skrócenie czasu przejazdu pomiędzy miastami wojewódzkim uzyskane dzięki wsparciu funduszy UE w latach 2004 – 2013. Biorąc pod uwagę projekty drogowe realizowane w ramach priorytetu VI, jako przykład można podać połączenie Warszawy z Wrocławiem (ponad 21 minut na każde 100 km odległości w linii prostej). Projekty zrealizowane rzeczowo w okresie sprawozdawczym w ramach tego połączenia to Przebudowa drogi S-8 Piotrków Trybunalski - Warszawa na odcinku Rawa Mazowiecka – Radziejowice, Budowa drogi ekspresowej S8, odcinek Syców - Kępno - Wieruszów – Walichnowy.

Dzięki realizacji projektów w ramach priorytetu VI poprawiła się również dostępność międzynarodowa. Droga S8 na terenie Warszawy oraz na odcinku Piotrków Trybunalski – Radziejowice spowodowały skrócenie podróży w kierunku zachodnim oraz w kierunku Czech i Słowacji. Poprawa dostępności jest widoczna również wzdłuż korytarza A1.

Realizacja projektów sprawiła również poprawę przepustowości, poprzez m.in. likwidację tzw. wąskich gardeł. Dobrym przykładem jest tu projekt *Budowa drogi ekspresowej S2*, w Warszawie, odcinek węzeł „Konotopa” - węzeł „Puławska” wraz z odcinkiem węzeł „Lotnisko” - Marynarska (S79)”, który został oddany do ruchu w 2013 roku. Jest to kluczowy odcinek Południowej Obwodnicy Warszawy doprowadzający ruch do portu lotniczego oraz dzielnicy biurowej Służewiec Przemysłowy.

Większość efektów, jakie przynosi rozbudowa dróg w ramach POIiŚ, będzie widoczna dopiero po zakończeniu realizacji wszystkich projektów oraz dokonaniu pomiaru osiągniętych wskaźników rezultatu.

PRZYKŁADOWE PROJEKTY REALIZOWANE W RAMACH VI PRIORYTETU

Tytuł projektu: Budowa drogi ekspresowej S5 odcinek Gniezno - Poznań (węzeł "Kleszczewo")

⁴⁴ Badanie ewaluacyjne przeprowadzone na zlecenie Krajowej Jednostki Ewaluacji, MRR.

Działanie: 6.1 Rozwój sieci drogowej TEN-T

Beneficjent: GDDKiA

Województwo: Wielkopolskie

Wartość projektu: 339,7 mln euro

Wartość dofinansowania z UE: 222,3 mln euro

Data zakończenia realizacji projektu: 31.03.2013 r. Zakres rzeczowy projektu został zrealizowany, beneficjent złożył wniosek o płatność końcową.

Charakterystyka projektu: Inwestycja obejmuje budowę 35-kilometrowej drogi ekspresowej S5 Bydgoszcz-Poznań na odcinku Gniezno – Poznań, od projektowanego węzła „Woźniki” w rejonie Łubowa do linii rozgraniczających autostrady A2, w ramach, których projektowany jest węzeł „Nagradowice”. Odcinek ten jest częścią większego zadania inwestycyjnego, jakim jest planowana trasa szybkiego ruchu S5 na trasie Nowe Marzy (A1) - Wrocław, a w przyszłości do przejścia granicznego Boboszków. W ramach inwestycji zaplanowano budowę: ekspresowej drogi dwujezdniowej, 4 - pasowej, 7 węzłów, 31 obiektów inżynierskich, 6 miejsc obsługi podróżnych (MOP). Przebudowana zostanie również kolidująca infrastruktura techniczna.

Główne cele projektu: Projekt ma na celu zapewnienie sprawnego połączenia autostrady A1 Gdańsk – Katowice z autostradą A2 Poznań-Warszawa, podłączenie drogi nr 5 Gniezno – Poznań oraz drogi nr 92 Września – Poznań do autostrady nr A2 Września – Poznań – Nowy Tomyśl w rejonie Kleszczewa, wyprowadzenie ruchu tranzytowego poza Poznań, poprawę płynności ruchu pojazdów oraz eliminacja utrudnień w ruchu (zapewnienie określonego poziomu swobody).

W ramach projektu zaplanowano osiągnięcie następujących wskaźników produktu:

- długość wybudowanych dróg ekspresowych – 35 km;
- długość przebudowanych dróg krajowych – 6,5 km;
- długość drogi łączącej węzeł "Kleszczowo" (od ronda po wschodniej stronie) z istniejącą drogą wojewódzką nr 434 (za Kleszczowem w kierunku Rawicza) – 1,4 km;
- liczba MOP na wybudowanym odcinku – 6 szt;
- liczba wybudowanych/przebudowanych obiektów inżynierskich – 31 szt.

ZDJĘCIE 20. BUDOWA DROGI EKSPRESOWEJ S5 ODCINEK GNIEZNO – POZNAŃ

ŹRÓDŁO: ARCHIWUM CUPT

Tytuł projektu: Budowa obwodnicy Zambrowa i Wiśniewa w ciągu drogi krajowej S8

Działanie: 6.2 Zapewnienie sprawnego dostępu drogowego do największych ośrodków na terenie wschodniej Polski

Beneficjent: GDDKiA

Województwo: Podlaskie

Wartość projektu: 95,6 mln euro

Wartość dofinansowania z UE: 66,3 mln euro

Data zakończenia realizacji projektu: 30.09.2013 r. Zakres rzeczowy projektu został zrealizowany, beneficjent złożył wniosek o płatność końcową.

Charakterystyka projektu: Projekt polega na budowie w standardzie drogi ekspresowej obwodnicy miasta Zambrowa i miejscowości Wiśniewo w ciągu drogi krajowej nr 8 (11,1 km; od km 575+550 do km 586+620) i jest niezależny funkcjonalnie, technicznie oraz finansowo od drugiego projektu w ramach tego samego zadania – rozbudowy drogi krajowej S8 do parametrów drogi ekspresowej na odcinku Jeżewo-Choroszcz-Białystok. W ramach projektu zaplanowano budowę odcinka drogi krajowej nr 63 o długości 4 km, stanowiącego niezbędny i nieodłączny element projektu w postaci podłączenia obwodnicy do istniejącej drogi krajowej.

Główne cele projektu: Realizacja projektu zakładającego rozbudowę drogi krajowej nr 8 do parametrów drogi ekspresowej na odcinku obwodnicy Zambrowa i Wiśniewa przyczyni się do uzyskania wielu korzyści społeczno-ekonomicznych pozytywnie wpływających na funkcjonowanie lokalnej społeczności i podnoszenie poziomu konkurencyjności województwa podlaskiego. Główne cele projektu to:

- zapewnienie sprawnego dostępu drogowego do głównych ośrodków miejskich położonych na terenie województwa podlaskiego;
- poprawa społecznej, ekonomicznej i przestrzennej spójności z krajami Unii Europejskiej na poziomie lokalnym i regionalnym;
- poprawa powiązań z krajowym i międzynarodowym układem transportowym, poprawa dostępności do centrów rozwojowych regionu;
- przejęcie części ruchu z istniejących dróg krajowych i wojewódzkich;
- wyeliminowanie problemów komunikacyjnych utrudniających rozwój społeczno-gospodarczy;
- odsunięcie ruchu ciężkiego od obszarów mieszkaniowych;
- zapewnienie odpowiednich parametrów nośności nawierzchni drogi ekspresowej S8, spełniających kryteria dopuszczenia ich dla przejazdu pojazdów ciężkich o nacisku na oś 115 kN.

W ramach projektu zaplanowano osiągnięcie następujących wskaźników produktu:

- długość wybudowanych dróg ekspresowych – 11,1 km;
- długość przebudowanych dróg krajowych – 4 km;
- liczba wybudowanych/przebudowanych obiektów inżynierskich – 15 szt.;
- zakres rzeczowy projektu został zrealizowany, beneficjent złożył wniosek o płatność końcową.

ZDJĘCIE 21. BUDOWA OBWODNICY ZAMBROWA I WIŚNIEWA
ŹRÓDŁO: ARCHIWUM CUPT

3.6.2 OPIS ISTOTNYCH PROBLEMÓW WE WDRAŻANIU WRAZ Z PODJĘTYMI ŚRODKAMI ZARADCZYMI

PROBLEMY HORYZONTALNE – PONIŻSZA INFORMACJA DOTYCZY WSZYSTKICH TRZECH PRIORYTETÓW TRANSPORTOWYCH (VI-VIII)

ZAPEWNIENIE PEŁNEGO WYKORZYSTANIA ALOKACJI W RAMACH SEKTORA TRANSPORTU

W celu pełnego wykorzystania środków unijnych dedykowanych dla sektora transportu podejmowany był szereg działań horyzontalnych dotyczących wszystkich osi priorytetowych, jak i odnoszących się do konkretnych działań i projektów.

Do działań o charakterze horyzontalnym należy zaliczyć takie procesy jak:

1. AKTUALIZACJA LPI (MARZEC, SIERPIEŃ I LISTOPAD 2013 ROKU)

Podstawowym celem aktualizacji Listy, która dokonywana była w okresie sprawozdawczym trzykrotnie, było jej zbilansowanie oraz zwiększenie absorpcji środków UE. Projekty znajdujące się obecnie na liście wykorzystują dostępną dla sektora transportu alokację w **ok. 106%**.

Do najważniejszych zmian wprowadzonych na listę w sektorze transportu w 2013 roku należy zaliczyć:

- włączenie na listę podstawową dla działania 8.2 *Drogi krajowe poza siecią TEN-T* nowego projektu pn. *Drogowa Trasa Średnicowa, odcinki G2, G2/4*. Przedmiotem projektu jest budowa drogi łączącej drogę krajową nr 88 z Autostradą A1;
- przeniesienie 2 projektów na listę podstawową dla działania 6.1 *Rozwój sieci drogowej TEN-T* na podstawie zgody Ministerstwa Finansów na dokonanie nadkontraktacji w ramach tego działania;
- wśród nowych projektów umieszczonych na liście znalazły się 3 projekty dotyczące prac przygotowawczych dla projektów z sektora drogowego, planowanych do realizacji w kolejnej perspektywie finansowej 2014-2020;
- aktualizacja informacji o projektach znajdujących się na liście w zakresie tytułów, kosztów, terminów realizacji, zakresu rzeczowego. Zmiany wynikają z podpisanych umów o dofinansowanie, aneksów do umów o dofinansowanie, bądź aktualnych informacji uzyskanych w toku monitorowania projektów;
- w sektorze kolejowym listę dostosowano także do zatwierdzonego 5 listopada 2013 r. przez Radę Ministrów *Wieloletniego programu inwestycji kolejowych do roku 2015*. Podniesiono również stopę dofinansowania dla projektów dotyczących zakupu taboru.

2. DODATKOWO W OKRESIE SPRAWOZDAWCZYM PROWADZONE BYŁY NASTĘPUJĄCE DZIAŁANIA:

- działania mające na celu zintensyfikowanie prac w zakresie składania wniosków o płatność przez beneficjentów;
- „uwalnianie” na bieżąco oszczędności w projektach poprzez podpisanie aneksów w celu zapewnienia sprawnego zagospodarowania alokacji, a tym samym realizacji planu certyfikacji
- przyspieszenie procesu kontroli projektów/zamówień publicznych po stronie CUPT;
- dla VI priorytetu - zainicjowano procedurę aktualizacji Szczegółowego Opisu Priorytetów dla POLiŚ w celu przeniesienia środków z działania 6.2 do działania 6.1 co pozwoli zagospodarować część alokacji w ramach innych projektów GDDKiA;
- dla VII priorytetu: w ramach aktualizacji POLiŚ podniesienie stopy dofinansowania w priorytecie VII (w celu elastycznego zarządzania alokacją i jej wykorzystaniem);

- jednym takich działań była również wydana przez MRR 25 września 2013 r. warunkowa zgoda na zawarcie umowy o dofinansowanie dla projektu z działania 6.1 POLiŚ Budowa autostradowej obwodnicy Wrocławia w ramach tzw. nadkontraktacji.

PRIORYTET VI

CZASOWE WSTRZYMANIE REALIZACJI PŁATNOŚCI DLA PROJEKTÓW DROGOWYCH

W grudniu 2012 roku KE podjęła decyzję o wstrzymaniu realizacji płatności dla projektów drogowych realizowanych w ramach POLiŚ oraz PORPW. Decyzja ta została uzasadniona możliwością wystąpienia sytuacji, o której mowa w art. 91 ust. 1 rozporządzenia 1083/2006. W swoim komunikacie KE określiła zakres czynności niezbędnych do podjęcia przez stronę polską w celu odblokowania realizacji płatności dla projektów realizowanych w ramach tych Programów.

Strona polska ustosunkowała się do wszystkich zastrzeżeń wskazanych w korespondencji KE oraz podjęła niezbędne działania zaradcze służące wzmocnieniu systemu kontroli i nieprawidłowości w określonym zakresie. Po wdrożeniu przez stronę polską działań zaradczych, KE w marcu podjęła decyzję o odblokowaniu wstrzymanej realizacji płatności dla projektów drogowych realizowanych w ramach POLiŚ oraz PORPW, za wyjątkiem kontraktów objętych podejrzeniem wystąpienia z umowy cenowej.

W czerwcu 2013 r. pracownicy IZ POLiŚ przeprowadzili serię szkoleń z zakresu korygowania wydatków nieprawidłowo poniesionych, natomiast Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (UOKiK) – na prośbę IZ POLiŚ - przeprowadził serię szkoleń z zakresu roli, jaką pełni organ antymonopolowy w wykrywaniu i zwalczaniu zmów przetargowych. Ponadto we wrześniu 2013 r. IZ POLiŚ zorganizowała konferencję pt.: „Zapobieganie, wykrywanie oraz postępowanie z podejrzeniami zmów przetargowych przy realizacji projektów współfinansowanych z UE z uwzględnieniem doświadczeń IZ POLiŚ”. Prelegentami byli przedstawiciele Europejskiego Urzędu ds. Zwalczania Nadużyć Finansowych (OLAF), Prokuratury Generalnej, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Ministerstwa Finansów, Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów oraz Urzędu Zamówień Publicznych oraz gospodarza konferencji (IZ POLiŚ).

Jednocześnie IZ POLiŚ oczekiwała na odpowiedź KE na przekazaną na początku września 2013 r. analizę potwierdzającą możliwość certyfikacji wydatków dla projektów drogowych objętych podejrzeniem wystąpienia z umowy cenowej⁴⁵.

ZAPEWNIENIE ODPOWIEDNIEJ JAKOŚCI NADZORU NAD BUDOWĄ I EKSPLOATACJĄ DRÓG KRAJOWYCH W POLSCE

W czerwcu 2013 roku KE poprosiła stronę polską o przedstawienie informacji na temat działań służących zapewnieniu odpowiedniej jakości robót budowlanych w ramach projektów drogowych współfinansowanych ze środków europejskich w Polsce. W swoim komunikacie KE wskazuje na odpowiedzialność strony polskiej wobec zapewnienia wysokiej jakości infrastruktury wytworzonej przy współudziale środków europejskich w celu zabezpieczenia interesów finansowych UE oraz osiągnięcia przewidywanych rezultatów Programów Operacyjnych.

Ostateczny materiał został przekazany do KE w październiku 2013 roku. W przekazanym materiale strona polska szczegółowo odniosła się do wystąpienia KE. Przedstawione zostały działania GDDKiA zapewniające wysoką jakość realizowanych inwestycji, prowadzone na każdym etapie procesu inwestycyjnego, począwszy od etapu przygotowania, poprzez realizację, kończąc na etapie eksploatacji. Działania te skupiają się m.in. na takich obszarach procesu inwestycyjnego jak zapewnienie bieżącej kontroli jakości materiałów i robót przez Inżyniera Kontraktu, rozbudowanie Systemu kontroli jakości poprzez wzmocnienie w latach 2009-2011 potencjału technicznego Laboratoriów Drogowych czy wydłużenie okresu gwarancji z 1-3 do nawet 10 lat.

DECYZJA KOMISJI EUROPEJSKIEJ DLA PROJEKTU PORTU LOTNICZEGO W GDAŃSKU

Z uwagi na toczące się postępowanie notyfikacyjne w zakresie występowania pomocy publicznej inwestycji Gdynia-Kosakowo, KE wstrzymała wydanie decyzji dla projektu portu lotniczego w Gdańsku. Zgodnie z oczekiwaniem KE, strona polska przesłała dodatkowe analizy, mające na celu

⁴⁵ KE przekazała odpowiedź pismem z dnia 28 stycznia 2014 r.

uzasadnienie rentowności i trwałości projektu Portu lotniczego w Gdańsku przy uwzględnieniu prognozowanych analiz ruchu dla inwestycji w Gdyni-Kosakowie. W dniu 6 grudnia 2013 r. KE przesłała do IZ POLiŚ kolejny *interruption letter* w sprawie projektu Portu lotniczego Gdańsk⁴⁶.

WNIOSKI DLA DALSZEJ REALIZACJI PRIORYTETU

Mając na uwadze poziom zaawansowania priorytetu zadania instytucji w systemie wdrażania i kontroli POLiŚ w kolejnym okresie sprawozdawczym będą koncentrowały się na monitorowaniu wydatkowania środków oraz rzeczowym i finansowym rozliczaniu projektów.

REKOMENDACJE IZ/KE/KM ODNOŚNIE DALSZEGO PRZEBIEGU REALIZACJI PRIORYTETU

1. monitorowanie postępu rzeczowego projektów realizowanych w priorytecie VI na podstawie przekazywanych wniosków o płatność okresową i końcową;
2. monitorowanie przebiegu procesów certyfikacji i płatności w Priorytecie VI;
3. w ramach zmiany POLiŚ strona polska zwróciła się z prośbą o zmianę wartości bazowej wskaźnika *Przyrost liczby pasażerów obsługiwanych na przebudowanych lotniskach (mln pasażerów)*. Potrzeba tej zmiany wynikała z niespójności pomiędzy nazwą a wartością tego wskaźnika, bowiem nazwa odnosiła się do wartości względnej, natomiast wartość docelową określono w ujęciu bezwzględnym. Założeniem wskaźnika było określenie, że liczba pasażerów obsługiwanych na przebudowanych lotniskach wzrośnie do poziomu 20,5 mln w 2013 r. oraz 22,5 mln w 2015 r. Omyłkowe zrozumienie wskaźnika miało m. in. swoje źródło we wskazanej wartości bazowej, którą określono na poziomie "0". Mając na uwadze powyższe, błędnie odczytywano, że przyrost liczby pasażerów wzrośnie o 20,5 mln w 2013 r. oraz o 22,5 mln w 2015 r. względem wartości bazowej. W związku z powyższym, strona polska zaproponowała, zgodnie z sugestią KE, pozostawienie wartości docelowej wskaźnika na poziomie 20,5 mln pasażerów w 2013 r. oraz 22,5 mln w 2015 r. Jednocześnie zawnioskowano o zmianę wartości bazowej tego wskaźnika z 0 na 15 mln (wartość dla roku 2006). KE w ramach zmiany POLiŚ nie wyraziła zgody na zmianę powyższego wskaźnika, jednak strona polska podtrzymuje swoje stanowisko. Jednocześnie w odniesieniu do wątpliwości KE, wyrażonych w piśmie przekazującym uwagi do sprawozdania za poprzedni okres, należy zaznaczyć, że zgłoszona wątpliwość, dotycząca braku uzasadnienia ekonomicznego inwestycji w lotniska nie znajduje potwierdzenia w praktyce. Wynika to z porównania wartości docelowej wskaźnika dotyczącego przyrostu pasażerów (20,5 mln pas. w 2013 r. i 22,5 mln pas. w 2015 r.) oraz wskaźnika dotyczącego zwiększonej przepustowości portów lotniczych w TEN-T (17,8 mln pas. w 2013 r. i 25,2 mln pas. w 2015 r.). Wsparte w działaniu 6.3 lotniska już w 2012 r. obsługiły 22,762 mln pasażerów (zgodnie z danymi ULC), co stanowi 90% ich przepustowości zakładanej na 2015 r.

POZOSTAŁE INFORMACJE O PRIORYTECIE

Informacje dotyczące wkładu priorytetu w realizację celów Strategii Europa 2020 zostały przedstawione w **punkcie 2.1.6.5 Realizacja założeń Strategii EUROPA 2020**.

Informacje dotyczące wkładu priorytetu w promowanie równości szans zostały przedstawione w **punkcie 2.2.1 Zasada równości szans**.

Informacje dotyczące wkładu priorytetu w promowanie zasady partnerstwa zostały przedstawione w **punkcie 2.2.2 Zasada partnerstwa w Programie**.

Informacje dotyczące komplementarności zostały przedstawione w **punkcie 2.6 Komplementarność z innymi instrumentami**.

Informacje dotyczące badań ewaluacyjnych przeprowadzonych w sektorze zostały przedstawione w **punkcie 2.7 Monitorowanie i ocena**.

Informacja o wypełnieniu warunków szczególnych nałożonych na projekty znajduje się w **załączniku IX**.

⁴⁶ Odpowiedź na pismo KE zawierająca stanowisko w tej kwestii została przygotowana przez IZ POLiŚ w styczniu 2014 roku.

3.7 PRIORYTET VII TRANSPORT PRZYJAZNY ŚRODOWISKU

3.7.1 OSIĄGNIĘCIE CELÓW I ANALIZA POSTĘPÓW

INFORMACJE NA TEMAT FIZYCZNYCH I FINANSOWYCH POSTĘPÓW PRIORYTETU

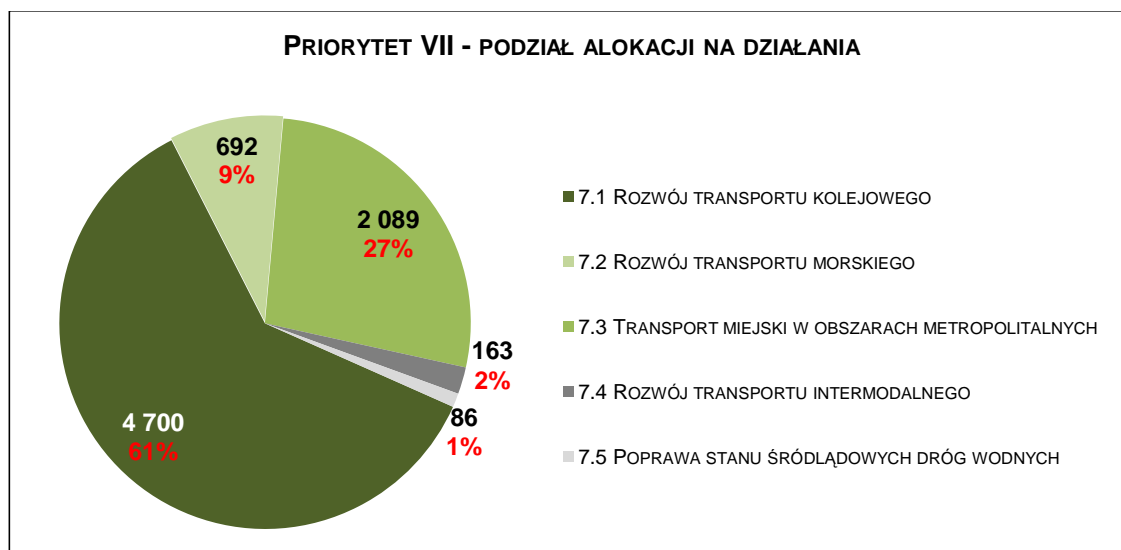
Projekty w prioryecie VII są realizowane w ramach pięciu działań:

- **7.1 Rozwój transportu kolejowego;**
- **7.2 Rozwój transportu morskiego;**
- **7.3 Transport miejski w obszarach metropolitalnych;**
- **7.4 Rozwój transportu intermodalnego;**
- **7.5 Poprawa stanu śródlądowych dróg wodnych.**

W ramach VII priorytetu, wysokość środków z Funduszu Spójności wynosi **7,7 mld euro**, co stanowi 35% alokacji środków z FS w ramach Programu i 27% całkowitej alokacji środków wspólnotowych w ramach POIiŚ.

Poniższy wykres prezentuje rozkład alokacji na działania wdrażane w prioryecie VII.

WYKRES 34. PODZIAŁ ALOKACJI PRIORYTETU VII NA DZIAŁANIA (DANE W MLN EURO)

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ NA PODSTAWIE SZCZEGÓŁOWEGO OPISU PRIORYTETÓW POIiŚ
– WERSJA 3.16 Z 20 MARCA 2014 ROKU

WNIOSKI O DOFINANSOWANIE / UMOWY O DOFINANSOWANIE

Do końca grudnia 2013 r. w ramach priorytetu VII weryfikację formalną przeszło pozytywnie i zostały zarejestrowane w KSI (SIMIK 07-13) **143 wnioski o dofinansowanie** na kwotę wnioskowanego

dofinansowania wynoszącą ponad **9,5 mld euro**. W bieżącym okresie sprawozdawczym zarejestrowano 54 wnioski. Instytucje dokonujące oceny złożonych wniosków o dofinansowanie zatwierdziły do realizacji do końca okresu sprawozdawczego **136 wniosków o dofinansowanie** (czyli 95% liczby złożonych wniosków o dofinansowanie w priorytecie), dla których kwota wnioskowanego dofinansowania wyniosła **8,6 mld euro**.

Do końca okresu sprawozdawczego podpisano z beneficjentami **132 umowy o dofinansowanie**. W ramach zawartych umów wykorzystane zostało **86% alokacji** przypadającej dla VII priorytetu. Wartość podpisanych umów wyniosła ogółem **13 mld euro**, wartość wydatków kwalifikowanych wyniosła ponad 9,9 mld euro, natomiast **dofinansowanie UE opiewa na 6,7 mld euro**. Dokonując porównania z poprzednim okresem sprawozdawczym można zaobserwować znaczny wzrost wykorzystania dostępnej alokacji bo aż o 26,5 p.p. Taki rezultat udało się osiągnąć dzięki umowom podpisanym w okresie sprawozdawczym (50 umów).

Ze względu na wysoką alokację dla działania 7.1 (61% alokacji priorytetu) poziom jej wykorzystania w istotny sposób wpływa na poziom wykorzystania alokacji w całym priorytecie poziom kontraktacji w tym działaniu wyniósł 83%. W działaniu 7.2 i 7.3 poziom alokacji w ramach podpisanych umów o dofinansowanie wyniósł po 90%, działania te łącznie wykorzystują 36% alokacji priorytetu. Natomiast w ramach działania 7.5 wykorzystana została już praktycznie cała alokacja przeznaczona na działanie. Jednocześnie podkreślić należy, że przedmiotowe działanie nie ma dużego wpływu na poziom kontraktacji w ramach priorytetu, ponieważ alokacja przeznaczona dla tego działania stanowi 1% alokacji priorytetu. Wysokim poziomem wykorzystania alokacji (94%) charakteryzuje się działanie 7.4, ale nie ma ono również dużego wpływu na sytuację w priorytecie, gdyż udział alokacji w ramach działania do alokacji priorytetu stanowi 2%.

W ramach priorytetu VII przewidziano wybór projektów do realizacji zarówno w trybie indywidualnym jak i konkursowym.

PROJEKTY INDYWIDUALNE

W okresie sprawozdawczym *Lista projektów indywidualnych dla Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko* dla priorytetu VII podlegała aktualizacji. Szczegółowe informacje o zmianie LPI zostały przedstawione w **punkcie 2.1.6.1 System realizacji Programu**, a także w części poświęconej horyzontalnym obszarom problemowych dla sektora transportu, która znajduje się w rozdziale opisującym priorytet VI.

Na aktualnej LPI w ramach priorytetu VII znajduje się 214 projektów, z czego na liście podstawowej są **164 projekty**. Na realizację projektów z LPI zarezerwowana jest kwota dofinansowania **środkami UE** wynosząca 12,4 mld euro, przy czym na projekty znajdujące się na liście podstawowej przeznaczono z tej kwoty **7,9 mld euro**. W ramach projektów z LPI podpisano **107 umów o dofinansowanie** o wartości dofinansowania UE ponad **6,5 mld euro**.

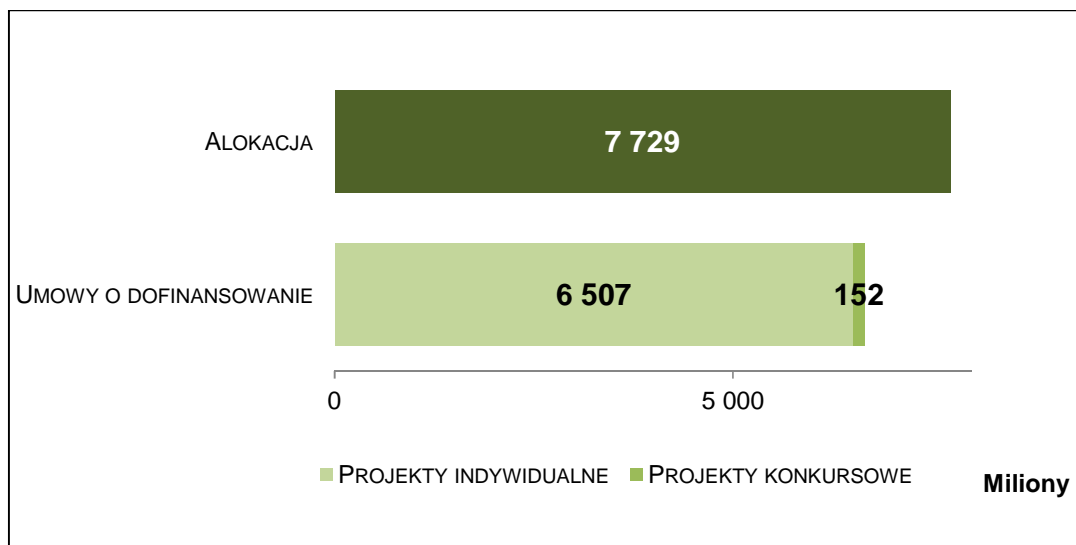
KONKURSY

Dotychczas w ramach priorytetu VII (działanie 7.4 *Rozwój transportu intermodalnego*) przeprowadzono dwa konkursy. Pierwszy z nich odbył się w 2010 r. a drugi został ogłoszony w sierpniu 2012 roku a zakończył się w styczniu 2013 r.

Z beneficjentami projektów konkursowych podpisano **25 umów o dofinansowanie** o wartości całkowitej 537 mln euro, wartości kosztów kwalifikowalnych 395,6 mln euro, w tym kwota środków przyznanych z FS wyniosła blisko **152,2 mln euro**.

Poniższy wykres prezentuje podział środków wspólnotowych przyznanych w ramach podpisanych z beneficjentami umów o dofinansowanie według trybów wyboru projektów.

WYKRES 35. PORÓWNANIE ALOKACJI I PODPISANYCH UMÓW O DOFINANSOWANIE W PODZIALE NA TRYBY
WYBORU PROJEKTÓW (DANE W MLN EURO)

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ

WNIOSKI O PŁATNOŚĆ

Poziom wydatkowania w ramach priorytetu jest nadal niski jednakże w okresie sprawozdawczym zaobserwowano znaczny postęp. Na koniec okresu sprawozdawczego poziom alokacji rozliczonej wnioskami o płatność wyniósł **29%**, co oznacza **wzrost o 13,5 p.p. w trakcie okresu sprawozdawczego**.

Wartość wydatków ogółem wykazanych przez beneficjentów we wnioskach o płatność wyniosła 4,9 mld euro, wydatki kwalifikowane wyniosły 3,4 mld euro, z czego część unijna to ponad **2,2 mld euro**. Analizując poziom wydatkowania w odniesieniu do alokacji, należy podkreślić, że najbardziej zaawansowanymi działaniami są 7.3 i 7.2, gdzie wykorzystanie alokacji wyniosło odpowiednio (48% oraz 43%). Natomiast najmniej zaawansowanym działaniem jest działanie 7.4, gdzie poziom alokacji rozliczonej wnioskami o płatność wyniósł (15%). W działaniu 7.1 mającym największy wpływ na realizację priorytetu wykorzystania alokacji we wnioskach o płatność jest również dość niski bo wynosi 19%.

CERTYFIKACJA ŚRODKÓW DO KE

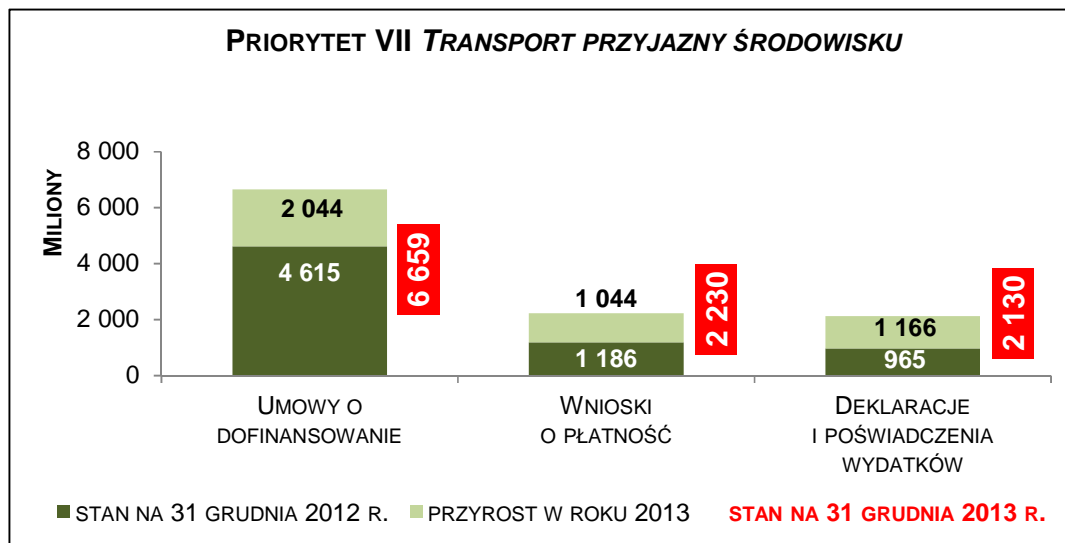
W bieżącym okresie sprawozdawczym Instytucja Certyfikująca przekazała do KE **Poświadczenia i deklarację wydatków oraz wnioski o płatność okresową** dla priorytetu VII na łączną kwotę wydatków kwalifikowalnych wynoszącą **1,8 mld euro**, przy czym wartość wnioskowanej refundacji wyniosła **1,2 mld euro**. Od początku realizacji Programu w ramach VII osi priorytetowej do KE zostały przekazane **Poświadczenia i deklaracje** o wartości wydatków kwalifikowalnych **3,2 mld euro** i wartości wnioskowanej refundacji w wysokości 2,1 mld euro, co stanowi 28% alokacji dla priorytetu. Do 31 grudnia 2013 r. KE zrefundowała 1,9 mld euro, czyli ponad 24% alokacji dla priorytetu.

DYNAMIKA

Poniższy wykres obrazuje kontraktację środków, wnioskowanie o płatności przez beneficjentów oraz certyfikację wydatków do KE w okresie sprawozdawczym oraz narastająco.

Należy podkreślić, że w bieżącym okresie sprawozdawczym odnotowano znaczny postęp zarówno w kontraktacji, wydatkowaniu jak i certyfikacji. Wartość dofinansowania UE w ramach podpisanych umów wzrosła o ponad 2 mld euro, wydatkowanie jak i certyfikacja w części UE wzrosło praktycznie podwoiło swoją wartość z poprzedniego okresu sprawozdawczego

WYKRES 36. PORÓWNANIE WARTOŚCI DOFINANSOWANIA UE NA POZIOMIE ZAWARTYCH UMÓW
O DOFINANSOWANIE, WNIOSKÓW O PŁATNOŚĆ I DEKLARACJI WYDATKÓW

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ NA PODSTAWIE KSI (SIMIK 07-13)

DECYZJE DLA DUŻYCH PROJEKTÓW

Od początku realizacji Programu poprzez system elektronicznej wymiany danych SFC 2007 do KE w ramach priorytetu VII zostało przekazanych **37 wniosków** o potwierdzenie wniesienia wkładu finansowego dla dużych projektów. Z czego **16 w okresie sprawozdawczym**. Do 31 grudnia 2013 r. KE wydała decyzje o potwierdzeniu wkładu finansowego dla **27 dużych projektów**. W okresie sprawozdawczym KE wydała 16 decyzji.

ANALIZA JAKOŚCIOWA

PODZIAŁ PROJEKTÓW WG SEKTORÓW GOSPODARKI

W priorytecie VII wszystkie projekty są realizowane w ramach kategorii 11 *Transport*.

PODZIAŁ PROJEKTÓW WEDŁUG FORMY PRAWNEJ BENEFICJENTÓW

Beneficjentami aż 76% projektów w VII osi priorytetowej, dla których zostały podpisane umowy o dofinansowanie do grudnia 2013 r. są przedsiębiorstwa. Są one beneficjentami aż 100 projektów o wartości dofinansowania unijnego 5 mld euro. Należy jednak podkreślić, że do ww. grupy przedsiębiorstw zaliczono również spółkę akcyjną PKP Polskie Linie Kolejowe, która jest głównym beneficjentem projektów kolejowych oraz przedsiębiorstwa komunikacyjne i transportowe świadczące usługi przewozowe na podstawie odpowiednich umów, zawartych z jednostkami samorządu terytorialnego. Jednostki samorządu terytorialnego są natomiast beneficjentami 18 projektów o wartości dofinansowania unijnego prawie 1,4 mld euro. Natomiast beneficjentami 14 projektów o wartości dofinansowania unijnego 260,7 mln euro są organy władzy, bądź administracji rządowej.

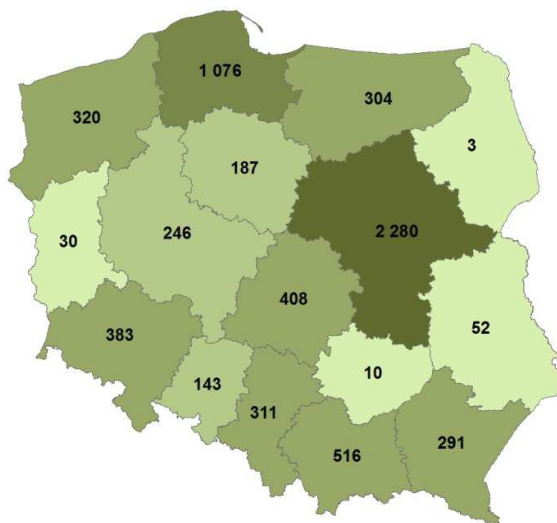
PODZIAŁ PROJEKTÓW W PRZESTRZENI

Analizując proces kontraktacji na poziomie poszczególnych regionów liderem w zakresie wartości dofinansowania UE w zawartych umowach o dofinansowanie jest **województwo mazowieckie**, gdzie podpisano umowy o wartości dofinansowania UE wynoszącej **2,3 mld euro**, co wykorzystuje 29% alokacji dla priorytetu. Najniższą wartość zakontraktowanej alokacji odnotowano w województwie

podlaskim, gdzie podpisano umowy o dofinansowanie w wysokości 2,7 mln euro oraz w świętokrzyskim gdzie wartość dofinansowania w części UE wyniosła 10,4 mln euro.

Odnosząc się do wydatków wykazanych przez beneficjentów w priorytecie VII, województwami o najwyższym stopniu rozliczenia przyznanego grantu jest województwo dolnośląskie (54%). Natomiast beneficjenci projektów realizowanych na terenie świętokrzyskiego oraz podlaskiego nie rozliczyli jeszcze żadnych środków. Przedmiotowa sytuacja wynika z tego, że dopiero w okresie sprawozdawczym w tych województwach pojawiły się zakontraktowane środki.

Poniższa mapa prezentuje wartość dofinansowania przyznanego beneficjentom priorytetu VII *Transport przyjazny środowisku* ze środków FS w układzie województw. Dane zostały przedstawione w milionach euro.

MAPA 10. WARTOŚĆ DOFINANSOWANIA UE
PRYZNANEGO BENEFICJENTOM W RAMACH
PODPISANYCH UMÓW

Dane dotyczące przyznanego wsparcia w układzie regionalnym należy traktować jako dane przybliżone, gdyż na mapie nie zostały uwzględnione projekty o zasięgu ogólnokrajowym. Dodatkowo, na potrzeby sporządzenia mapy w przypadku projektów realizowanych na terenie kilku województw zastosowano przybliżony, proporcjonalny podział wsparcia przyznanego dla danego regionu.

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ NA PODSTAWIE
KSI (SIMIK 07-13)

REALIZACJA ZAŁOŻONYCH CELÓW

Głównym celem VII priorytetu POIiŚ *Transport przyjazny środowisku* jest zwiększenie udziału przyjaznych środowisku gałęzi transportu w ogólnym przewozie osób i ładunków. Powyższy cel główny VII osi priorytetowej realizowany jest poprzez następujące cele szczegółowe:

- poprawa stanu połączeń kolejowych wchodzących w skład sieci TEN-T, a także wybranych odcinków znajdujących się poza tą siecią, oraz poprawa obsługi pasażerów w międzynarodowym i międzyregionalnym transporcie kolejowym;
- zwiększenie konkurencyjności polskich portów morskich w regionie Morza Bałtyckiego;
- zwiększenie udziału przyjaznego środowisku transportu publicznego w obsłudze mieszkańców obszarów metropolitalnych;
- zwiększenie udziału transportu intermodalnego w ogólnych przewozach ładunków;
- poprawa warunków żeglugi na śródlądowych drogach wodnych.

Do obszarów objętych wsparciem w ramach VII priorytetu jako alternatywnych w stosunku do transportu drogowego należą następujące gałęzie transportu: kolejowy, morski, transport publiczny w obszarach metropolitalnych, intermodalny oraz transport wodny śródlądowy. **Głównymi beneficjentami**, którzy pozyskali wsparcie w ramach priorytetu VII są: PKP Polskie Linie Kolejowe S.A., Urzędy Morskie, Przedsiębiorstwa Komunikacyjne, jednostki samorządu terytorialnego.

Cel szczegółowy: poprawa stanu połączeń kolejowych wchodzących w skład sieci TEN-T, a także wybranych odcinków znajdujących się poza tą siecią, oraz poprawa obsługi pasażerów w międzynarodowym i międzyregionalnym transporcie kolejowym,

Cel ten realizowany jest przez projekty działania 7.1 *Rozwój transportu kolejowego*. W ramach działania wsparcie od początku realizacji programu otrzymują projekty z zakresu:

SPRAWOZDANIE ROCZNE Z REALIZACJI
PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO 2007-2013
ZA 2013 ROK

- budowy i modernizacji linii kolejowych,
- modernizacji dworców,
- zakupu i modernizacji taboru oraz niezbędnego wyposażenia,

a od 2012 r., po uzgodnieniu roboczym z Komisją Europejską stosownych zmian w POLiŚ, dodatkowo projekty:

- rewitalizacji linii kolejowych,
- poprawy bezpieczeństwa i likwidacji zagrożeń eksploatacyjnych na przejazdach kolejowych,
- zakupu i montażu rozjazdów kolejowych.

W zakresie budowy i modernizacji linii kolejowych, podejmowane działania dotyczą przede wszystkim linii położonych w sieci TEN-T (zgodnie z decyzją Parlamentu i Rady z dnia 23 lipca 1996 r. w sprawie wspólnotowych wytycznych dotyczących rozwoju transeuropejskiej sieci transportowej (1692/96/WE)). Taka priorytetyzacja wsparcia wynika również z zapisów *Master Planu dla transportu kolejowego w Polsce do 2030 roku*, gdzie pierwszeństwo w zakresie inwestycji liniowych przyznane jest projektom sieci TEN-T z uwagi na ich znaczenie strategiczne i międzynarodowe oraz działanie zwiększające spójność zewnętrzną i wewnętrzną. Proces kontraktowania w ramach POLiŚ inwestycji polegających na modernizacji linii położonych w europejskich korytarzach transportowych w okresie sprawozdawczym był w końcowej fazie. W okresie sprawozdawczym, oprócz dotychczas przyjętych do realizacji projektów na liniach E20, E30, E59 i E65, wsparcie otrzymały kolejne inwestycje: *Modernizacja linii kolejowej E 20/CE 20 na odcinku Siedlce - Terespol, etap II, Modernizacja linii kolejowej E 75 Rail Baltica Warszawa – Białystok – granica z Litwą, etap I, odcinek Warszawa Rembertów - Zielonka - Tłuszcz (Sadowne), Modernizacja linii kolejowej E 65/C-E 65 na odcinku Warszawa - Gdynia - w zakresie warstwy nadrzędnej LCS, ERTMS/ETCS/GSM-R, DSAT oraz zasilania układu trakcyjnego.*

Do końca 2013 r. zawarto łącznie umowy na modernizację 589,9 km linii kolejowych w sieci TEN-T (o 77,5 km więcej niż na koniec poprzedniego okresu sprawozdawczego) tj. 13% całości sieci TEN-T na terenie kraju. Udział długości linii kolejowych położonych w sieci TEN-T, których modernizacja realizowana jest w ramach POLiŚ, na mocy zawartych **umów o dofinansowanie** w ogólnej długości poszczególnych korytarzy transportowych (Korytarzy Paneuropejskich oraz sieci uzupełniającej CETC) w Polsce przedstawia poniższa tabela.

TABELA 19. UDZIAŁ DŁUGOŚCI LINII KOLEJOWYCH, KTÓRYCH MODERNIZACJA REALIZOWANA JEST W RAMACH PROJEKTÓW POLiŚ, DLA KTÓRYCH ZOSTAŁY ZAWARTE UMOWY O DOFINANSOWANIE W OGÓLNEJ DŁUGOŚCI POSZCZEGÓLNYCH KORYTARZY TRANSPORTOWYCH (KORYTARZY PANEUROPEJSKICH ORAZ SIECI UZUPEŁNIAJĄCEJ CETC) W POLSCE (STAN NA 31 GRUDNIA 2013 R.)

Nr korytarza transportowego w sieci TEN-T (Korytarze Paneuropejskie i sieć uzupełniająca)	Długość linii kolejowych położonych w ciągach korytarzy, realizowanych w ramach projektów POLiŚ, dla których zawarte zostały umowy wg stanu na koniec 2013 r. [km]	Udział długości linii kolejowych realizowanych w ramach projektów POLiŚ dla których zostały zawarte umowy o dofinansowanie wg stanu na koniec 2013 r. w ogólnej długości poszczególnych korytarzy transportowych w Polsce
I	66,5	20%
II	11	1%
III	138,9	19%
VI	283,1	19%
TEN-T (w ramach E 59)	90,3	9%
SUMA	589,8	13%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE

Prowadzone modernizacje mają na celu m.in. dostosowanie linii kolejowych do warunków technicznych wynikających z umów AGC (o głównych międzynarodowych liniach kolejowych) i AGTC (o głównych międzynarodowych liniach kolejowych transportu kombinowanego), w tym m.in.

uzyskanie dopuszczalnego nacisku na oś w wysokości 221 kN (22,5 ton/oś). Po zakończeniu robót na liniach przeznaczonych dla ruchu pasażerskiego możliwa będzie jazda z prędkością $V_{max} = 160$ km/h, zaś dla pociągów towarowych z prędkością $V_{max} = 120$ km/h. Ponadto dla zapewnienia interoperacyjności modernizowanych linii kolejowych, w ramach działania 7.1 realizuje się projekty związane z instalacją systemu ERTMS (zgodnie z Decyzją Komisji 2009/561/WE z 22 lipca 2009 r.). W okresie sprawozdawczym zakończono realizację projektu pilotażowego.

Dla wszystkich inwestycji położnych w sieci TEN-T, dla których zawarto umowy o dofinansowanie zawarto już kontrakty na prace projektowe i budowlane. Na części inwestycji trwają zaawansowane prace budowlane, beneficjent raportuje oddanie do użytkowania kolejnych odcinków. Należy jednak obiektywnie stwierdzić, że ciężar realizacji robót budowlanych przesunął się na lata 2014-15, co może rodzić problemy z całościową realizacją planu inwestycyjnego w zakresie projektów modernizacyjnych.

Poza inwestycjami modernizacyjnymi, w korytarzach transportowych wdrażane są również przedsięwzięcia polegające na przebudowie dworców kolejowych. W okresie sprawozdawczym rozliczono finansowo projekt przebudowy Dworca Głównego we Wrocławiu (położony w korytarzu III), oraz finalizowano zakończenia przebudowy i rozliczenia pozostałych 2 projektów dworcowych - Kraków Główny (korytarz III) oraz Gdynia Główna (korytarz VI). Zdecydowano również o realizacji kolejnych inwestycji: w Bydgoszczy i Gliwicach (położonych odpowiednio w korytarzu VI i III) oraz dworca w Szczecinie (linia E59), dla których beneficjent rozpoczął prace projektowe oraz proces uzyskiwania pozwoleń na budowę, a także ogłosił część przetargów.

Z punktu widzenia potrzeb przewozowych kraju, poza realizacją projektów modernizacyjnych na podstawowych ciągach komunikacyjnych mających na celu poprawę jakościową połączeń między największymi ośrodkami gospodarczymi kraju oraz integrację sieci na poziomie europejskim, istotna jest równoczesna realizacja na pozostałej sieci kolejowej inwestycji służących poprawie płynności ruchu i jego bezpieczeństwa. Potrzeba ta jest w POLiŚ realizowana poprzez wdrażanie projektów rewitalizacyjnych, tj. polegających na przywróceniu projektowanych prędkości i nacisków osi. Po uzyskaniu zgody KE na finansowanie tego typu projektów⁴⁷ rozpoczął się intensywny proces ich przygotowywania i kontaktowania. Na koniec okresu sprawozdawczego zawarto już 6 z 9 umów o dofinansowanie na realizację tego typu projektów oraz rozpoczęto rzeczową realizację 6 inwestycji. Po zakończeniu robót zostaną zlikwidowane liczne ograniczenia prędkości wynikające z obecnego wyeksploatowania infrastruktury. Na liniach przeznaczonych dla ruchu pasażerskiego możliwa będzie jazda z prędkością $V_{max} = 120$ km/h, zaś dla pociągów towarowych z prędkością $V_{max} = 70-100$ km/h. **Szacuje się, że efektem realizacji projektów rewitalizacyjnych, których łączna długość przekroczy nieco 500 km będzie skrócenie czasu przejazdu w ruchu pasażerskim łącznie o 170 minut dla pociągów regionalnych i 200 minut dla pociągów międzyregionalnych,** co znacznie wpłynie na zwiększenie atrakcyjności kolejowego transportu pasażerskiego w rejonach zrewitalizowanych linii. **Do zwiększenia płynności ruchu oraz poziomu bezpieczeństwa przyczyniają się również projekty zakupu i montażu rozjazdów kolejowych oraz naprawy przejazdów kolejowych, na których z racji wyeksploatowanej infrastruktury wprowadzono znaczne ograniczenia ruchu.**

Domknięciem inwestycji realizowanych w sektorze kolejowym służącym podniesieniu jakości świadczonych usług jest wdrażanie przez przewoźników kolejowych projektów dotyczących **modernizacji i zakupu taboru kolejowego** oraz niezbędnego wyposażenia. W okresie sprawozdawczym zostały podpisane umowy o dofinansowanie dla pięciu kolejnych projektów - czterech realizowanych przez PKP Intercity, obejmujących między innymi odnowę taboru dla relacji Przemysł – Szczecin oraz zakup EZT do obsługi przejazdów w korytarzu II i VI, oraz innych liniach należących do TEN-T np. Szczecin – Poznań czy Psary-Kraków oraz jednego realizowanego przez samorządy województw zachodniopomorskiego i lubuskiego polegającego na zakupie taboru do obsługi tych województw. Nowoczesny, funkcjonalny i dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych tabor będzie obsługiwał pasażerów zarówno w sieci TEN-T modernizowanej w ramach POLiŚ jak i w ramach RPO oraz poza tą siecią sprzyjając rozprzestrzenianiu się impulsów rozwojowych oraz niwelowaniu różnic w dostępie do nauki i usług.

Realizacja powyższych inwestycji stanowi pierwszy etap nadrabiania wieloletnich zaległości w modernizacji i rozwoju infrastruktury i tworzenia w pełni funkcjonalnej i spójnej z systemem europejskim multimodalnej sieci połączeń i będzie kontynuowana w przyszłej perspektywie

⁴⁷ Służby KE odniosły się do możliwości rewitalizacji linii kolejowych w ramach POLiŚ w piśmie z 17 kwietnia 2012 roku

finansowej. Mając to na uwadze w okresie sprawozdawczym rozpoczęto realizację na szeroką skalę projektów dotyczących przygotowania dokumentacji projektowej dla inwestycji planowanych do budowy w najbliższych latach. Na liście projektów POIiŚ znajduje się 11 projektów przygotowawczych dla nowej perspektywy (dla 3 zawarto umowy o dofinansowanie), ich wdrożenie pozwoli na uniknięcie opóźnień w realizacji projektów.

Wdrożenie tak szerokiego portfela projektów służy realizacji ambitnych celów postawionych na poziomie unijnym zarówno w zakresie rozwoju transportu, jak i ochrony środowiska, ale też jest dla beneficjentów oraz pozostałych zaangażowanych instytucji dużym wyzwaniem finansowym i logistycznym.

Cel szczegółowy: Zwiększenie konkurencyjności polskich portów morskich w regionie Morza Bałtyckiego

Cel ten jest realizowany przez projekty wdrażane w działaniu 7.2. W ramach działania wsparcie otrzymują projekty z zakresu:

- budowy, przebudowy lub modernizacji dróg i linii kolejowych, łączących porty morskie z krajową siecią transportową oraz infrastruktury drogowej i kolejowej na terenie portów,
- budowy lub przebudowy nabrzeży, basenów i kanałów w portach morskich,
- inwestycji infrastrukturalnych związanych z uruchomieniem autostrad morskich,
- modernizacji torów wodnych, falochronów i wejść do portów morskich,
- zakupu sprzętu i taboru związanego z obsługą i poprawą bezpieczeństwa polskiego obszaru morskiego.

Realizacja ww. projektów wpłynie na możliwość rozwoju społeczno-ekonomicznego regionu i kraju poprzez wzrost aktywności portów morskich w UE.

Zgodnie z *Listą Projektów indywidualnych dla POIiŚ 2007-2013* w ramach działania 7.2 POIiŚ realizowane są 32 projekty, z czego dla 25 projektów podpisano umowy o dofinansowanie, a dla czterech nie złożono jeszcze wniosków o dofinansowanie. Z 25 podpisanych dotychczas umów o dofinansowanie projektów, 7 umów podpisano w 2013 r.:

1. *Zagospodarowanie rejonu Nabrzeża Bułgarskiego w Porcie Gdynia,*
2. *Modernizacja wejścia do portu wewnętrznego (w Gdańsku). Etap II - przebudowa szlaku wodnego na Motławie,*
3. *Przebudowa Nabrzeża Szwedzkiego w Porcie Gdynia,*
4. *Infrastruktura dostępu drogowego i kolejowego do wschodniej części Portu Gdynia,*
5. *Poprawa dostępności do Portu Morskiego w Darłowie z sieci dróg krajowych i wojewódzkich poprzez budowę dróg dojazdowych,*
6. *Modernizacja wejścia do portu wewnętrznego (w Gdańsku). Etap II - przebudowa szlaku wodnego na Martwej Wiśle i Motławie,*
7. *Budowa infrastruktury terminali portowych w Szczecinie i Świnoujściu - miejsca postojowe.*

W ramach wszystkich 25 projektów, dla których podpisano umowy o dofinansowanie, rozpoczęto realizację rzeczową, natomiast zakończono realizację rzeczową 7 z tych projektów, w tym 2 w 2013 r.:

1. *Modernizacja i rozbudowa infrastruktury Portu Morskiego w Elblągu (w obrębie Starego Miasta);*
2. *Modernizacja dostępu drogowego do Portu w Szczecinie.*

W wyniku zakończenia w 2013 r. realizacji 2 projektów przebudowano 2,8 km nabrzeży portowych oraz przebudowano 0,4 km dróg w układach transportowych portów morskich. Od początku realizacji Programu do końca 2013 r. zakończono łącznie 7 projektów, w wyniku czego przebudowano 5,3 km nabrzeży portowych oraz przebudowano 3,2 km falochronu. Ponadto, przebudowano 3,3 km dróg w układach transportowych portów morskich oraz zbudowano 1 statek ratowniczy.

Cel szczegółowy: Zwiększenie udziału przyjaznego środowisku transportu publicznego w obsłudze mieszkańców obszarów metropolitalnych

Do realizacji tego celu przyczyniają się projekty działania 7.3 *Transport miejski w obszarach metropolitalnych*.

Głównym problemem zidentyfikowanym na etapie tworzenia Programu w sektorze transportu miejskiego było rosnące zatłoczenie ulic ruchem indywidualnym oraz zwiększająca się emisja związków węgla pochodzących ze środków transportu. Dodatkowo, istniejący tabor jest w bardzo złym stanie technicznym - w większości przestarzały, wyeksploatowany i nieprzystosowany do oczekiwań pasażerów, w tym osób niepełnosprawnych. W ramach działania 7.3 realizowane inwestycje polegające na:

- budowie i modernizacji linii tramwajowych, trolejbusowych i metra;
- zakupie nowego taboru, dzięki którym poprawi się dostępność do transportu publicznego, w tym także dla osób starszych i niepełnosprawnych.

W wyniku realizacji założonego celu zwiększy się niezawodność i elastyczność systemu transportu miejskiego, co zachęci mieszkańców aglomeracji do korzystania z niego. Nowoczesny tabor przyczyni się również do redukcji hałasu, wibracji i zanieczyszczeń wpływając pozytywnie na środowisko oraz poprawi warunki życia mieszkańców aglomeracji. Z uwagi na liczne korzyści płynące z realizacji ww. projektów, samorządy są zainteresowane możliwością realizacji inwestycji w ramach POIiŚ. Jednocześnie IZ POIiŚ ma na uwadze rolę projektów inwestycyjnych i dąży do zapewnienia, aby projekty taborowe nie były realizowane kosztem projektów infrastrukturalnych. Wsparcie otrzymały już m.in. następujące inwestycje: *Zintegrowany transport publiczny w aglomeracji krakowskiej - II etap, Uruchomienie obsługi transportem kolejowym Lotniska Okęcie im. Fryderyka Chopina, Dostosowanie taboru Tramwajów Warszawskich do potrzeb osób niepełnosprawnych - zakup 60 tramwajów niskopodłogowych, Gdański Projekt Komunikacji Miejskiej – etap III A, Zintegrowany System Transportu Szybowego w Aglomeracji i we Wrocławiu - Etap I.*

Do 31 grudnia 2013 r., w ramach działania 7.3 zakończono realizację (zatwierdzono wnioski o płatność końcową) 3 projektów, w ramach których m.in. zakupiono 121 szt. taboru komunikacji miejskiej.

Cel szczegółowy: zwiększenie udziału transportu intermodalnego w ogólnych przewozach ładunków

Cel ten realizowany jest przez projekty z działania 7.4 *Rozwój transportu intermodalnego*.

Transport intermodalny wciąż odgrywa w Polsce marginalną rolę, jednakże mając na względzie ogromny potencjał leżący w transporcie intermodalnym, a przede wszystkim szansę dla rozwoju transportu kolejowego, Minister Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej w dniu 11 grudnia 2012 roku powołał Radę ds. transportu intermodalnego, której celem jest wypracowanie kierunków dla rozwoju funkcjonowania transportu intermodalnego w Polsce. Dodatkowo, aby podkreślić znaczenie tego rodzaju transportu i zwrócić uwagę na możliwości jego rozwoju, rok 2013 został ogłoszony przez Prezesa Urzędu Transportu Kolejowego rokiem przewozów intermodalnych.

W 2013 roku przewoźnicy kolejowi przetransportowali ponad 689 tys. jednostek w transporcie intermodalnym, co stanowiło 1 123 361 tys. TEU. W porównaniu do 2012 roku ich liczba wzrosła o 10% (wg TEU o 8%), wynika z danych Urzędu Transportu Kolejowego. Łączna masa w przewozach intermodalnych w 2013 r. wyniosła 8,633 mln ton, a wykonana praca przewozowa blisko 3,1 mld tonokilometrów, wobec odpowiednio 8,056 mln ton i 3,04 mld tonokilometrów rok wcześniej. Udział przewozów intermodalnych w rynku kolejowym w 2013 r. osiągnął poziom 3,7% wobec 3,5% w 2012. Przewoźnicy deklarują chęć dalszego rozwoju swojej działalności, jednakże uzależniają swoje plany od polityki wsparcia tego segmentu rynku oraz od szybkiej likwidacji największych barier rozwoju przewozów, którymi są m.in. mała liczba centrów logistycznych, zły stan infrastruktury terminalowej i kolejowej oraz wysokie stawki dostępu do infrastruktury kolejowej. W niektórych krajach, udział przewozów intermodalnych z wykorzystaniem kolei przekracza 20%, a nawet oscyluje na poziomie 35-38% w Holandii, Hiszpanii, Belgii. Dlatego też wychodząc naprzeciw oczekiwaniom podmiotów działających na rynku przewozów intermodalnych, a także mając na względzie dążenie do stworzenia zrównoważonego systemu transportu, w ramach POIiŚ wsparciu ze środków UE podlegają projekty w zakresie transportu intermodalnego, takie jak np.:

- budowa, rozbudowa lub remont infrastruktury wchodzącej w skład kolejowych lub morskich terminali kontenerowych;

- budowa, rozbudowa lub remont infrastruktury wchodzącej w skład centrum logistycznego, zlokalizowanego w porcie morskim lub na linii kolejowej;
- zakup lub remont urządzeń, instalacji, systemów i wyposażenia terminala/centrum służącego zarządzaniu;
- zakup lub remont taboru intermodalnego obejmującego specjalistyczne wagony.

W ramach działania 7.4 współfinansowanych ze środków UE jest 25 projektów na łączną kwotę dofinansowania UE 152,2 mln euro, tym samym zakontraktowano 94% przyznanej alokacji na konkursy w ramach działania 7.4 POIiŚ. W okresie sprawozdawczym został rozstrzygnięty drugi konkurs w ramach działania 7.4. W ramach drugiej rundy do rozdysponowania była kwota w wysokości ok. 74,3 mln euro. Zgłoszonych do konkursu zostało 16 projektów, z czego jeden projekt został odrzucony, a jeden projekt wycofany (w marcu 2014 r. drugi projekt został wycofany)⁴⁸.

Cel szczegółowy: Poprawa warunków żeglugi na śródlądowych drogach wodnych

Cel ten realizowany jest przez projekty z działania 7.5 *Poprawa stanu śródlądowych dróg wodnych*.

Przewozy morsko-rzeczne w okresie programowania interwencji w ramach POIiŚ zidentyfikowane zostały jako incydentalne, zaś przewozy kontenerowe nie były realizowane w ogóle. Podstawową barierą w tym zakresie był zły stan infrastruktury dróg wodnych, jak również trudna sytuacja finansowa armatorów. Jednocześnie istnieje zapotrzebowanie na tego typu przewozy, np. w relacji Szczecin – Berlin, zaś Odrzańska Droga Wodna wykazuje duże perspektywy dynamicznego rozwoju, gdyż z uwagi na swój przebieg łączy regiony o dużej podaży ładunków. Wsparcie inwestycji z tego zakresu możliwe było w ramach działania 7.5.

Cel działania było powstrzymanie regresu żeglugi śródlądowej poprzez inwestycje na drogach wodnych i poprawę warunków żeglugowych na istniejących drogach wodnych.

W ramach Programu przewidziano do realizacji 6 projektów zlokalizowanych na Odrze, obejmujących punktową modernizację obiektów położonych w górnym biegu rzeki takie jak:

- śluzy;
- jazy;
- stopnie wodne;
- elementy zabudowy regulacyjnej (ostrogi).

W związku z faktem, iż w poprzednich okresach sprawozdawczych wsparcie w ramach działania otrzymały już wszystkie projekty, w 2013 r. nie podpisano nowych umów o dofinansowanie. Jednakże w związku z koniecznością przygotowania inwestycji planowanych do realizacji w perspektywie finansowej 2014-2020, na LPI wprowadzono trzy projekty obejmujące przygotowanie dokumentacji, tj.:

- *Pełne wdrożenie RIS Dolnej Odry - prace przygotowawcze;*
- *Modernizacja śluz odrzańskich na Kanale Gliwickim, na odcinku w zarządzie RZGW Gliwice - przystosowanie do III klasy drogi wodnej - Etap II – prace przygotowawcze;*
- *Modernizacja jazów odrzańskich na odcinku w zarządzie RZGW Wrocław województwo opolskie – prace przygotowawcze.*

Łączna wartość całkowita ww. projektów wynosi 4,5 mln euro a wartość dofinansowania 3,1 mln euro.

WSKAŹNIKI WYKONANIA RZECZOWEGO

Informacje dotyczące wskaźników produktu i rezultatu zostały przedstawione w załączniku IV do niniejszego *Sprawozdania*. Wartości zawarte w wierszach *Realizacja* podane zostały na podstawie zatwierdzonych wniosków o płatność końcową, natomiast wartości przedstawione w wierszach *Szacowana realizacja* zostały oparte o dane z podpisanych umów o dofinansowanie.

W ramach priorytetu VII zakończyła się realizacja **11 projektów** (zatwierdzono wniosek o płatność końcową), o łącznej wartości dofinansowania z UE w wysokości **198,1 mln euro**. 5 projektów zostało

⁴⁸ 11 marca 2014 r. została podpisana ostatnia umowa o dofinansowanie w ramach działania 7.4.

SPRAWOZDANIE ROCZNE Z REALIZACJI
PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO 2007-2013
ZA 2013 ROK

zakończonych w ramach działania 7.1, 2 projekty w ramach działania 7.2 oraz 3 projekty w ramach 7.3 i 1 projekt w ramach działania 7.5. Dodatkowo 11 projektów zostało zakończonych rzeczowo, ale do końca okresu sprawozdawczego nie zostały zatwierdzone wnioski o płatność końcową.

Poniższa tabela przedstawia stan realizacji wskaźników programowych.

TABELA 20. STAN REALIZACJI WYBRANYCH WSKAŹNIKÓW POLIŚ NA KONIEC 2013 R.

Nazwa wskaźnika	Docelowa wartość wskaźnika	Szacowana wartość wskaźnika *	% realizacji wskaźnika zakładanego w Programie
Długość wybudowanych i zmodernizowanych linii kolejowych (km)	611	699,5	114%
Długość zrewitalizowanych linii kolejowych (km)	507	428	85%
Liczba jednostek zakupionego bądź zmodernizowanego taboru kolejowego (szt.)	309	327	105%
Liczba zbudowanych i rozbudowanych centrów logistycznych oraz terminali kontenerowych (szt.)	5	17	340%**
Długość wybudowanych i zmodernizowanych nabrzeży portowych (km)	2,5	6,2	249%
Liczba zmodernizowanych obiektów na śródlądowych drogach wodnych	86	86	100%

ŹRÓDŁO: OPRAWOWANIE WŁASNE IZ POLIŚ NA PODSTAWIE SPRAWOZDANIA ROCZNEGO ZA ROK 2013 Z REALIZACJI PRIORYTETU VI-VIII

*szacowana wartość wskaźnika określona w umowach o dofinansowanie

** wartość wskaźnika obejmuje centra logistyczne i terminale kontenerowe zbudowane, rozbudowane i przebudowane w ramach działania 7.4

W ramach zmiany POLIŚ KE zatwierdziła zmianę wykazu wskaźników wykonania rzeczowego, dzięki czemu możliwe będzie lepsze odzwierciedlenie różnorodności kierunków interwencji podejmowanych przez Polskę przy udziale środków UE oraz kompleksowości efektów realizacji Programu. Do wykazu wskaźników obrazujących wachlarz projektów realizowanych ze środków UE dodano wskaźniki dotyczące realizacji rewitalizacji linii kolejowych, modernizacji i zakupu taboru kolejowego do obsługi transportu międzyregionalnego i międzynarodowego, oraz taboru do obsługi transportu publicznego w aglomeracjach. KE zatwierdziła również zmianę wartości docelowych części wskaźników, uwzględniając tym zmianę warunków zewnętrznych realizacji projektów (m. in. zmianę sytuacji ekonomicznej na świecie) i ich wpływ na możliwości inwestycyjne beneficjentów.

Odnosząc się do **wskaźników produktu i rezultatu** należy podkreślić, że w bieżącym okresie sprawozdawczym zauważalny jest postęp w realizacji poszczególnych wskaźników w ramach priorytetu VII. Analiza stopnia realizacji poszczególnych wskaźników została sporządzona na podstawie danych wynikających z umów o dofinansowanie podpisanych od uruchomienia Programu do zakończenia okresu sprawozdawczego tj. do 31 grudnia 2013 roku. Biorąc pod uwagę fakt, że w ramach priorytetu VII proces zawierania umów o dofinansowanie będzie kontynuowany również w kolejnych okresach sprawozdawczych, dane te należy traktować wyłącznie w sposób orientacyjny.

Szczegółowa analiza wykonania rzeczowego w ramach priorytetu VII przedstawia postępujący i zauważalny proces realizacji projektów mierzony w wartościach wskaźników produktu i rezultatu w zawartych umowach o dofinansowanie jak i zatwierdzonych wnioskach o płatność końcową. Postęp ten wyraża się w wartościach wszystkich wskaźników monitorowanych na poziomie VII priorytetu tj.:

- dla wskaźnika *Liczba projektów*, realizacja na koniec okresu sprawozdawczego wyniosła 11 projektów (dotyczy to pięciu zakończonych projektów przygotowawczych w sektorze kolejowym, dwóch projektu z sektora transportu morskiego oraz jednego projektu z sektora

śródlądowych dróg wodnych oraz trzech projektów miejskich). Jednocześnie wartość wynikająca z dotychczas podpisanych umów o dofinansowanie w priorytecie wynosi 132 projektów, co stanowi 132% wartości docelowej wskaźnika z roku 2015 (100 projektów);

- wartość wskaźnika *Długość wybudowanych i zmodernizowanych linii kolejowych* zakontraktowana w umowach o dofinansowanie sukcesywnie rośnie. Zawarte umowy o dofinansowanie pozwalają na zmodernizowanie do roku 2015 ze środków obecnej perspektywy finansowej 680,5 km linii kolejowej. Projekty modernizacyjne stanowią 58% wszystkich projektów liniowych realizowanych w ramach działania 7.1 dla których zawarto umowy, przy czym konsumują 80% alokacji zagospodarowywanej przez projekty liniowe oraz 65% całej puli środków UE dostępnej w ramach działania 7.1. Proces kontraktacji projektów modernizacyjnych jest na ukończeniu. Coraz więcej projektów przechodzi z fazy projektowania do fazy realizacji rzeczowej, w przypadku kilku projektów rozpoczął się już proces oddawania do użytku zmodernizowanych odcinków – do końca 2013 r. wg. wniosków o płatność) oddano 72 km linii. W rzeczywistości długość zmodernizowanych linii jest wyższa i przekracza łącznie 100 km, jednakże specyfika realizacji projektów kolejowych (modernizacja na danym odcinku najpierw jednego toru, a po jego zakończeniu drugiego toru) nie pozwala na wykazywanie ich we wnioskach o płatność jako odcinków oddanych do użytkowania przed zakończeniem robót na obu torach.

W ramach osi realizowane są także projekty polegające na budowie nowych odcinków linii kolejowych. Zakończono już realizację odcinka łączącego Warszawę z lotniskiem Okęcie, które poza pełnieniem funkcji szybkiego połączenia centrum miasta z największym portem lotniczym kraju obsługuje również ruch aglomeracyjny. Kontynuowana z dużymi efektami jest budowa odcinka nowej linii kolejowej w Trójmieście w ramach projektu *Pomorska Kolej Metropolitalna Etap I – rewitalizacja „Kolei Kokoszkowskiej” Faza I – realizacja przedsięwzięcia*. Łącznie w ramach podpisanych umów zbudowanych zostanie 19 km nowych linii kolejowych.

Wartość podpisanych do końca 2013 r. umów pozwala na realizację w pełni wartości docelowej wskaźnika *długość wybudowanych i zmodernizowanych linii kolejowych* wskazanej w Programie (611 km).

- dla nowego wskaźnika produktu *Długość zrewitalizowanych linii kolejowych* – szacowana wartość wskaźnika na podstawie zawartych umów o dofinansowanie wynosi 428 km w roku 2015, co stanowi 85% wartości docelowej wskaźnika określonej w programie (507 km). W 2013 r. zawarto 6 umów na wdrożenie projektów rewitalizacyjnych, w ocenie pozostały 3 projekty. Wszystkie projekty rewitalizacyjne, dla których zawarto umowy o dofinansowanie są już w trakcie realizacji. Pierwsze zakończone inwestycje zostaną oddane do użytkowania w pierwszej połowie 2014 r. Projekty rewitalizacyjne uzupełnią sieć unowocześnionych linii kolejowych w Polsce służąc usprawnieniu usług kolejowych i zwiększeniu stopnia wykorzystania transportu kolejowego.
- dla nowego wskaźnika programowego *Liczba jednostek zakupionego bądź zmodernizowanego taboru kolejowego*, szacowana realizacja sukcesywnie wzrasta od 2011 osiągając na koniec okresu sprawozdawczego wartość 327 sztuk taboru zakontraktowanych w umowach o dofinansowanie. Do końca 2013 r. zawarto 8 umów o dofinansowanie na zakup lub modernizację taboru, w ramach których park taborowy przewoźników będzie uzupełniany zarówno o składy całopociągowe, EZT, jak i pojedyncze wagony i lokomotywy do obsługi ruchu szlakowego oraz prac manewrowych. W większości projektów zawarto już umowy z wykonawcami na dostawę nowego lub modernizację posiadanego przez beneficjenta taboru. Beneficjenci potwierdzili odbiór do końca 2013 r. 33 sztuk taboru. Zakontraktowana w umowach liczba taboru już przekracza wartość docelową wskaźnika określono w programie na 309 sztuk w 2015 r. Jest to spowodowane tym, że po zgłoszeniu przez stronę polską zmian do programu operacyjnego beneficjenci taborowi wyrazili potrzebę oraz możliwość realizacji dodatkowych projektów.
- dla wskaźnika *Długość wybudowanych i zmodernizowanych nabrzeży portowych* w działaniu 7.2 POIiŚ w roku 2015 szacowana wartość wynosi 6,2 km, co stanowi 249% wartości docelowej z roku 2015.
- dla wskaźnika *Długość wybudowanych lub zmodernizowanych sieci transportu szynowego i trolejbusowego* szacowana realizacja wskaźnika sukcesywnie wzrasta począwszy od roku

2011, w którym rozpoczęła się realizacja wielu projektów. Proces podpisywania umów o dofinansowanie przebiega bardzo dynamicznie. W okresie sprawozdawczym podpisano 12 umów o dofinansowanie o wartości dofinansowania unijnego ok. 453 mln euro. Dodatkowo większość projektów z działania 7.3 znajdowała się w okresie sprawozdawczym w fazie realizacji. W roku 2015 szacowana wartość wskaźnika ukształtowała się na poziomie 98% (195,5 km) wartości docelowej wskaźnika z roku 2015.

Należy podkreślić, że w rekomendacjach zawartych w badaniach ewaluacyjnych przeprowadzonych w 2010 roku przez firmy PSDB i Ecorys, zaproponowano obniżenie wartości docelowej wskaźnika w 2015 roku z 550 km do 200 km ze względu na niedoszacowanie kosztów projektów obejmujących budowę i przebudowę infrastruktury oraz realizację projektów zakupu taboru o znacznej wartości. Zmiana ta została wprowadzona do wersji 4.0 POLiŚ. Na wniosek strony polskiej do Programu został również wprowadzony nowy wskaźnik produktu *Liczba jednostek zakupionego bądź zmodernizowanego taboru komunikacji miejskiej*. Wartość docelowa wskaźnika w 2015 wyniesie 590 sztuk, obecnie podpisane umowy pozwolą na zakup, bądź modernizację 593 sztuk taboru komunikacji miejskiej.

- wskaźnik *Liczba zbudowanych i rozbudowanych centrów logistycznych oraz terminali kontenerowych* realizowany jest przez projekty działania 7.4 *Rozwój transportu intermodalnego*. Docelowa wartość wskaźnika określona została na poziomie 5 centrów w 2015 r. Szacowana realizacja w roku 2015 wynosi 17 centrów logistycznych i terminali kontenerowych (wartość wskaźnika obejmuje centra logistyczne i terminale kontenerowe zbudowane, rozbudowane i przebudowane w ramach Programu)⁴⁹. W okresie sprawozdawczym żaden z projektów nie został zakończony pod względem rzeczowym. Tak wysoka wartość wskaźnika wynika z dynamicznego rozwoju rynku transportu intermodalnego w Polsce. Zainteresowanie przedsiębiorców możliwością pozyskania środków UE znacznie przekroczyło szacunki ujęte w POLiŚ w 2006 roku, opracowane na podstawie analizy ówczesnego rynku oraz doświadczeń z realizacji Sektorowego Programu Operacyjnego Transport 2004 – 2006.
- dla wskaźnika *Drogi wodne zmodernizowane* dotychczas podpisano umowy o dofinansowanie dla wszystkich 6 projektów z działania 7.5 POLiŚ *Poprawa stanu śródlądowych dróg wodnych*. Ze względu na fakt iż projekty dotyczące modernizacji śródlądowych dróg wodnych dofinansowane w ramach POLiŚ mają charakter punktowy (dotyczą wyłącznie przebudowy obiektów służących usprawnieniu żeglugi na śródlądowych drogach wodnych) wskutek dokonanej zmiany programu operacyjnego zastąpiono dotychczasowy wskaźnik *drogi wodne zmodernizowane następującym: liczba zmodernizowanych obiektów na śródlądowych drogach wodnych* – 86 szt.). Na koniec okresu sprawozdawczego podpisano umowy o dofinansowanie obejmujące 100% wartości docelowej wskaźnika. Wykonanie rzeczowe ww. wskaźnika jest zgodne z wartością szacowaną na 2013 r. i obejmuje modernizację 4 śluz na odcinku rzeki Odry będącej w zarządzie Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu.

Odnosząc się do **wskaźników rezultatu** należy podkreślić, że analizując informacje zawarte w umowach o dofinansowanie, widoczny jest wzrost szacowanej wartości poszczególnych wskaźników, wynikający z potencjału zawartych umów o dofinansowanie:

- *Poziom ukończenia TEN-T PP23* dotyczy realizacji inwestycji w VI korytarzu Europejskim, tj. linii E65 łączącej Gdańsk, Gdynię, Warszawę i Kraków. Przed rozpoczęciem realizacji projektów z POLiŚ poziom ukończenia linii szacowano na 29%. Wartość ta wynika z prac przeprowadzonych w ramach projektów Funduszu Spójności w perspektywie 2004-2006.
- Wartość docelowa wskaźnika określona w zmienionym Programie wynosi 36% w 2013 (70% w 2015 r.). Wskaźnik rezultatu interwencji może zostać zmierzony po zakończeniu całości prac, należy jednak zaznaczyć że w okresie sprawozdawczym realizowane były roboty budowlane na wszystkich projektach wdrażanych na linii E65 na odcinku od Warszawy do Gdyni. Do użytkowania oddano już pierwsze odcinki na tej trasie o łącznej długości 28,7 km. Ocenia się, że wskaźnik zostanie w pełni osiągnięty.

⁴⁹ Biorąc pod uwagę ostatnią umowę o dofinansowanie podpisaną w marcu 2014 r. dla działania 7.4 wskaźnik produktu będzie wynosił 18.

- *Poziom ukończenia TEN-T PP27 dotyczy realizacji inwestycji w I korytarzu transeuropejskim, obejmującym na terenie Polski linię kolejową E75 Warszawa – Białystok – Suwałki – granica państwa. W okresie sprawozdawczym zawarto umowę o dofinansowanie na modernizację linii kolejowej na odcinku Warszawa Rembertów – Zielonka - Tłuszcz (Sadowne) w wyniku którego zostanie zmodernizowany odcinek o długości 66 km, co pozwala na pełną realizację wskaźnika, a także zostanie wybudowana druga para torów na odcinku Zielonka – Wołomin Słoneczna, dedykowana do obsługi transportu aglomeracyjnego, co znaczenie poprawi przepustowość tego korytarza na odcinku warszawskim. Dodatkowo zawarto umowę na realizację prac przygotowawczych dla kolejnej części korytarza - odcinka Sadowne – Białystok, którego rzeczową realizację przewidziano na perspektywę 2014 – 2020.*
- *Wartość oszczędności czasu dla przewozu pasażerów i towarów uzyskanych dzięki modernizacji linii kolejowych również realizowany jest przez projekty finansowane ze środków przeznaczonych na działanie 7.1 Rozwój transportu kolejowego. Jego wartość docelowa określona w Programie to 54 mln euro/rok. Według przedstawionych w tabeli szacunków, tylko na podstawie dotychczas podpisanych umów docelowa wartość wskaźnika w 2013 r. jest prawie o 40% przekroczona. Należy podkreślić jednak, iż analogicznie do sytuacji w sektorze drogowym (VI priorytet POIiŚ), wartość oszczędności czasu należy do grupy wskaźników, których sposób pomiaru jest wyjątkowo trudny i niejasny, zaś sam pomiar wiąże się z wysokimi kosztami. Jest to jeden z kluczowych wskaźników rezultatu dla projektów otrzymujących wsparcie ze środków UE w ramach bieżącej perspektywy, nie planuje się również rezygnacji z niego w kolejnej perspektywie 2014 – 2020. Wskazane jest zatem podjęcie działań na poziomie horyzontalnym zmierzających do doprecyzowania i uspoźnienia metodologii wyliczania tego wskaźnika, aby przyjmowane założenia były analogiczne na poziomie wszystkich beneficjentów w państwach członkowskich korzystających ze środków UE podczas realizacji inwestycji transportowych.*
- *Wzrost zdolności przeładunkowej w portach – szacowana realizacja wskaźnika na koniec 2013 r. wynosi 0,9 mln t/rok. Realizacja wskaźnika będzie sukcesywnie wzrastać i wg szacunków w 2015 r. powinna osiągnąć poziom 15,2 mln ton/rok, co znacznie przekroczy zakładany w Programie poziom 3,5 mln ton/rok (przyjęty na etapie programowania POIiŚ),*
- *Wielkość ładunków obsługiwanych przez wybudowane centra logistyczne i terminale kontenerowe – jest prognozowana na koniec 2015 roku na poziomie 2 112 411 TEU/rok (wartość wskaźnika obejmuje centra logistyczne i terminale kontenerowe zbudowane, rozbudowane i przebudowane w ramach Programu). W okresie sprawozdawczym żaden z projektów nie został zakończony pod względem rzeczowym.*
- *Dodatkowa liczba pasażerów obsługiwanych przez usprawniony transport miejski – wskaźnik przedstawia dodatkową liczbę przejazdów danym środkiem komunikacji miejskiej, w danym roku. Wartość docelową ustalono na poziomie 31,5 mln osób/rok. Na podstawie dotychczas podpisanych umów, szacowana realizacja wskaźnika w 2015 roku ukształtuje się na poziomie ok. 155,2 mln osób/rok. Wysoka wartość tego wskaźnika, znacząco przekraczająca wartość docelową w 2015 roku, wynika z niedoszacowania wskaźnika na etapie programowania interwencji w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko w 2007 roku. Przy określaniu wartości docelowej wskaźnika brano pod uwagę szacunki beneficjentów poszczególnych projektów (obarczone dużą niepewnością), jak również analizy i ekspertyzy specjalistów w zakresie polityki transportowej miast. Ponadto, należy podkreślić, że liczba projektów realizowanych w ramach działania 7.3 na przełomie poszczególnych lat realizacji POIiŚ stopniowo się zwiększała, jednocześnie zakres rzeczowy projektów podlegał modyfikacjom, co w istotny sposób wpłynęło na wysoką wartość wskaźnika wynikającą z podpisanych umów o dofinansowanie.*

WPŁYW PROJEKTÓW REALIZOWANYCH W RAMACH PRIORYTETU VII NA ROZWÓJ SEKTORA TRANSPORTU

Realizowane projekty w **sektorze kolejowym**, przez skrócenie czasu podróży na modernizowanych i rewitalizowanych liniach, przyczynią się do zwiększenia odsetka ludności zamieszkującej w zasięgu minimalnego czasu dojazdu do głównych obszarów metropolitalnych w kraju. Jest to jedno z podstawowych założeń dokumentów strategicznych zarówno w sektorze transportu, jak i dla rozwoju regionalnego w ujęciu horyzontalnym. Projekty dworcowe i taborowe realizowane w ramach działania

wpływają ponadto na rozwój oferty skierowanej z sektora kolejowego oraz poprawę komfortu podróży.

Projekty realizowane w **działaniu morskim** POLiŚ przyczyniają się do zwiększenia konkurencyjności polskich portów morskich, zwłaszcza w Gdańsku, Gdyni, Szczecinie i Świnoujściu, przede wszystkim poprzez zwiększenie ich dostępności od strony lądu i morza. Projekty te powiększają funkcję gospodarczą portów i wzmacniają powiązania transportowe Polski ze światem. Istotnym elementem realizacji projektów realizowanych w ramach działania morskiego jest również poprawa bezpieczeństwa żeglugi na Morzu Bałtyckim.

Projekty realizowane w **sektorze miejskim** przyczyniają się do zmniejszenia zatłoczenia motoryzacyjnego na drogach. Zmodernizowana infrastruktura torowa ograniczy negatywne oddziaływanie systemu komunikacyjnego na otoczenie, w tym przede wszystkim na środowisko oraz na mieszkańców (dzięki redukcji emisji hałasu, wibracji i zanieczyszczeń). Zwiększy się dostępność terenów i obiektów użyteczności publicznej w obszarze oddziaływania projektów. Dzięki nowoczesnym, wielopoziomowym parkingom ruch w aglomeracji stanie się bardziej uporządkowany. Czas podróży pasażerów transportu publicznego wyraźnie się skróci, przy jednoczesnym podniesieniu komfortu podróżowania pasażerów transportu publicznego, co dodatkowo zachęci ich do korzystania ze zmodernizowanego systemu komunikacji miejskiej i podniesie komfort ich życia.

Realizacja wszystkich planowanych inwestycji w ramach sektora **transportu intermodalnego i śródlądowego** pozwoli natomiast na przeniesienie przewozów towarowych realizowanych przez transport samochodowy na bardziej ekologiczne środki transportu. Ponadto poprawa warunków żeglugi na śródlądowych drogach wodnych przyczyni się do poprawy warunków i bezpieczeństwa żeglugi, stworzy warunki do skutecznego konkutowania przez żeglugę śródlądową z innymi gałęziami transportu oraz zwiększy ilość przewozów bardziej ekologicznymi środkami transportu.

PRZYKŁADOWE PROJEKTY REALIZOWANE W RAMACH VII PRIORYTETU

Tytuł projektu: *Modernizacja linii kolejowej E 65/C-E 65 na odcinku Warszawa – Gdynia – w zakresie warstwy nadrzędnej LCS, ERTMS/ETCS/GSM-R, DSAT oraz zasilania układu trakcyjnego*

Działanie: 7.1 Rozwój transportu kolejowego

Beneficjent: PKP PLK S.A.

Województwo: Mazowieckie, Warmińsko-mazurskie, Pomorskie

Wartość projektu: 307,9 mln euro

Wartość dofinansowania z UE: 175,2 mln euro

Data zakończenia realizacji projektu: 31 grudnia 2015 r.

Charakterystyka projektu: Projekt obejmuje modernizację linii kolejowej E 65 na odcinku Warszawa – Gdynia w zakresie warstwy nadrzędnej LCS, ERTMS/ETCS/GSM-R, DSAT oraz zasilania układu trakcyjnego, tj. odcinka linii nr 9 (Warszawa – Gdańsk) od km 4,254 do km 328,120 oraz odcinka linii nr 202 (Gdańsk – Stargard Szczeciński) od km 0,000 do km 26,830. Łączna długość linii objętej przedmiotowym projektem wynosi 350,696 km.

Główne cele projektu: Projekt ma na celu dostosowanie linii E 65 na odcinku Warszawa – Gdynia do wymogów interoperacyjności systemu kolei w Polsce. W wyniku realizacji inwestycji nastąpi:

- poprawa bezpieczeństwa ruchu kolejowego;
- usprawnienie transportu pasażerskiego w paneuropejskim korytarzu nr VI sieci TEN-T - Projekt Priorytetowy PP23;
- zwiększenie stopnia wykorzystania transportu kolejowego w transporcie pasażerskim.

Cele te zostaną osiągnięte poprzez budowę warstwy nadrzędnej LCS, wybudowanie systemów ERTMS/ETCS/GSM-R oraz DSAT.

W ramach projektu planuje się osiągnięcie następujących wskaźników produktu:

Doposażenie linii kolejowej w LCS - 350 km.

Doposażenie linii kolejowej w ERTMS – 350 km.

ZDJĘCIE 22. MODERNIZACJA LINII KOLEJOWEJ E 65 NA ODCINKU WARSZAWA – GDYNIA

ŹRÓDŁO: ARCHIWUM CUPT

Tytuł projektu: *Przebudowa Nabrzeża Szwedzkiego w Porcie Gdynia*

Działanie: 7.2 *Rozwój transportu morskiego*

Beneficjent: Zarząd Morskiego Portu Gdynia S.A.

Województwo: Pomorskie

Wartość projektu: 20,4 mln euro

Wartość dofinansowania z UE: 11,6 mln euro

Data zakończenia realizacji projektu: 30 czerwca 2015 r.

Charakterystyka projektu: W ramach tego przedsięwzięcia planuje się: przebudowę nabrzeża portowego wraz z dostępem drogowo-kolejowym oraz budowę instalacji odbierającej ścieki ze statków. Przedmiotem projektu jest wykonanie robót budowlanych w ramach projektu inwestycyjnego Przebudowa Nabrzeża Szwedzkiego w Porcie Gdynia, tj. w szczególności polegających na przebudowie zachodniej części nabrzeża, która umożliwi cumowanie statków typu PANAMAX o wymiarach 245m x 34,5m x 12,7m i nośności 63000DWT.

Główne cele projektu: Realizacja projektu spowoduje wzrost konkurencyjności Portu Gdynia w Regionie Morza Bałtyckiego poprzez działania służące rozwojowi przeładunków masowych na obszarze obecnie wykorzystywanego w tym celu terminalu masowego. Realizacja przedsięwzięcia przyczyni się do zwiększenia udziału transportu intermodalnego w ogólnych przewozach ładunków poprzez lepsze dostosowanie terminalu masowego do przewozów kolejowych. Przyczyni się również do poprawy jakości i szybkości obsługi ładunków w porcie. Będzie miała poważne znaczenie dla zwiększenia w przewozie ładunków udziału gałęzi transportu przyjaznych środowisku.

Celem przedsięwzięcia jest:

- zwiększenie możliwości przeładunkowych Nabrzeża Szwedzkiego;
- zwiększenie możliwości obsługi większej liczby statków;
- zwiększenie możliwości obsługi większej liczby dostawców i odbiorców;
- zwiększenie możliwości obsługi jednostek o większej pojemności, tj. do ok.60000–80000 DWT.

W ramach projektu planuje się osiągnięcie następujących wskaźników produktu:

- wybudowane/ przebudowane nabrzeża portowe – 0,39 km;

- wybudowane/ przebudowane linie kolejowe w układach transportowych portów morskich – 0,79 km.

ZDJĘCIE 23. NABRZEŻE SZWEDZKIE W PORCIE GDYNIA

ŹRÓDŁO: [HTTP://GWE24.PL](http://GWE24.PL)

ZDJĘCIE 24. SCHEMAT PRZEBUDOWY
NABRZEŻA SZWEDZKIEGO W PORCIE GDYNIA

ŹRÓDŁO: [HTTP://GWE24.PL](http://GWE24.PL)

Tytuł projektu: *Integracja systemu transportu miejskiego wraz z zakupem taboru tramwajowego w Toruniu – BiT-City*

Działanie: 7.3 *Transport miejski w obszarach metropolitalnych;*

Beneficjent: Gmina Miasta Toruń

Województwo: Kujawsko-pomorskie

Wartość projektu: 65 mln euro

Wartość dofinansowania z UE: 31,3 mln euro

Data zakończenia realizacji projektu: 31.12.2015 r.

Charakterystyka projektu: Projektu obejmuje 8 zadań, w ramach których wykonane zostaną następujące prace:

- przebudowa torowiska tramwajowego na linii średnicowej od węzła Toruń Miasto (Pl. 18 Stycznia) do Al. Solidarności poprawiająca dostępność komunikacyjną Zespołu Staromiejskiego wpisanego na listę światowego dziedzictwa kulturowego UNESCO poprzez transport przyjazny środowisku;
- poprawa dostępności transportu publicznego dla osób starszych i niepełnosprawnych poprzez budowę i przebudowę przystanków tramwajowych dla potrzeb obsługi taboru niskopodłogowego oraz poprawa bezpieczeństwa transportu publicznego;
- system monitorowania bezpieczeństwa pasażerów w komunikacji zbiorowej;
- modernizacja systemu sterowania na linii średnicowej dostosowanej do taboru niskopodłogowego;
- modernizacja pętli tramwajowej Motoarena;
- budowa węzła przesiadkowego przy dworcu PKP Toruń Miasto integrującego linię średnicową nr 1 oraz pozostały transport publiczny z Koleją Metropolitalną BiT-City;
- rewitalizacja obiektu dworcowego Toruń Główny – poprawa dostępności i zwiększenie atrakcyjności;
- zakup taboru tramwajowego niskopodłogowego.

Główne cele projektu: Celem projektu jest wzrost konkurencyjności i efektywności funkcjonowania komunikacji pasażerskiej poprzez ścisłą integrację zbiorowego transportu publicznego miasta Toruń

i transportu kolejowego gwarantującą szybkość przemieszczania się mieszkańców obszaru metropolitalnego.

W ramach projektu planuje się osiągnięcie następujących wskaźników produktu:

- długość wybudowanej sieci transportu szynowego i trolejbusowego – 0,40 km;
- długość przebudowanej sieci transportu szynowego i trolejbusowego – 3,5 km;
- liczba zakupionego taboru komunikacji miejskiej – 12 szt.;
- systemy komunikacji miejskiej objęte telematyką – 2 szt.;
- pojemność jednostek zakupionego taboru komunikacji miejskiej - 1 890 os.;
- liczba zbudowanych parkingów "park&ride" – 1 szt.;
- liczba zbudowanych parkingów „bike&ride” – 2 szt.

ZDJĘCIE 25. WIZUALIZACJA WĘZŁA
PRZESIADKOWEGO W TORUNIU PRZY
DWORCU KOLEJOWYM TORUŃ MIASTO

ZDJĘCIE 26. PRZEBUDOWA TOROWISKA
TRAMWAJOWEGO W TORUNIU

ŹRÓDŁO: [HTTP://WWW.BITCITY.TORUN.PL](http://www.bitcity.torun.pl)

3.7.2 OPIS ISTOTNYCH PROBLEMÓW WE WDRAŻANIU WRAZ Z PODJĘTYMI ŚRODKAMI ZARADCZYMI

Choć priorytet VII charakteryzuje się jednym z najniższych wskaźników stopnia zaawansowania rzeczowego i finansowego w ramach Programu, należy podkreślić, że w wyniku podjętych działań, w okresie sprawozdawczym nastąpił znaczący postęp w zakresie powyższych wskaźników. Kontraktacja z poziomu 60% na koniec 2012 r. wzrosła do **86%** na koniec obecnego okresu sprawozdawczego. Z uwagi na wysokość przyznanej alokacji, punktem ciężkości całego priorytetu są dwa największe działania: 7.1 *Rozwój transportu kolejowego* i 7.3 *Transport w obszarach metropolitalnych*, które łącznie wykorzystują prawie 90% alokacji w priorytecie. Jednocześnie są to działania, których beneficjenci zmagają się ze szczególnie trudną sytuacją finansową. Przekłada się to wprost na obserwowany stopień kontraktacji w priorytecie. W okresie sprawozdawczym IZ POIiŚ w porozumieniu z pozostałymi instytucjami w sektorze transportu podjęta dalsze działania nakierunkowanie z jednej strony na możliwie najpełniejsze zrealizowanie celów POIiŚ, z drugiej zaś – na możliwie najefektywniejszą absorpcję środków przyznanych Polsce z budżetu UE.

1. NISKI POZIOM PŁATNOŚCI I CERTYFIKACJI W DZIAŁANIU 7.1 ROZWÓJ TRANSPORTU KOLEJOWEGO

Pomimo znaczącej poprawy kontraktacji środków UE w sektorze kolejowym, w okresie sprawozdawczym (na dzień 31 grudnia 2013 roku wynosiła ona 86%), poziom certyfikacji charakteryzuje relatywnie niski postęp w stosunku do pozostałych sektorów. Na zakończenie 2013 roku wydatki wykazane przez beneficjentów w działaniu 7.1 POLiŚ we wnioskach o płatność wyniosły łącznie 1,7 mld euro oraz 871,1 mln euro w części unijnej, co odpowiadało wykorzystaniu 19% alokacji UE.

Do najważniejszych założonych w 2013 roku celów, których realizacja zagwarantuje maksymalne wykorzystanie środków unijnych dedykowanych na projekty kolejowe należały:

- zapewnienie sprawnej realizacji projektów uznanych za możliwe do wdrożenia w obecnej perspektywie finansowej;
- umożliwienie realizacji nowych typów projektów (projektów rewitalizacji linii kolejowych, zakupu i montażu rozjazdów kolejowych i wymiany przejazdów kolejowych) oraz możliwości podniesienia stopy dofinansowania dla sektora.

Obecnie najistotniejszym ryzykiem związanym z realizacją części projektów inwestycyjnych (w tym również projektów z zakresu budowy systemów interoperacyjności - GSMR/ERTMS), jest ich napięty harmonogram. Powstałe ryzyka i opóźnienia mają różne przyczyny, np. opóźnienia w uzyskiwaniu decyzji administracyjnych, braki w dokumentacji geodezyjnej samorządów lokalnych, protesty lokalnych społeczności, problemy z wykonawcami (spowodowane również wąskim rynkiem wykonawców wyspecjalizowanych w realizacji określonych typów inwestycji kolejowych). Powstałe trudności powodują opóźnienia w przygotowaniu dokumentacji przetargowej, w ogłaszaniu i rozstrzygnięciu przetargów, a następnie realizacji samej inwestycji.

W związku z powyższym jako działanie zaradcze, mające na celu zmotywowanie beneficjenta do maksymalnej koncentracji działań na efektywnym wdrażaniu projektów POLiŚ, dla PKP PLK wyznaczono po raz kolejny cele warunkujące wypłatę środków pomocy technicznej w ramach Rocznej Planu Działań Spółki.

Podjęto działania mające na celu umożliwienie realizacji nowych typów projektów inwestycyjnych oraz podniesienie stopy dofinansowania dla tego sektora. Propozycja modyfikacji POLiŚ w tym zakresie została oficjalnie przekazana do KE w czerwcu 2013 roku. Zawnioskowane w zmianie POLiŚ podniesienie dofinansowania dla projektów szynowych w VII osi *Transport przyjazny środowisku* służyło maksymalizacji wykorzystania środków dedykowanych kolejom, wychodziło też naprzeciw trudnej sytuacji finansowej samorządów realizujących inwestycje szynowe w miastach. Dzięki zaakceptowanej przez KE w styczniu 2014 roku zmianie POLiŚ obecnie możliwe jest bardziej elastyczne zarządzanie środkami unijnymi, zaś wprowadzona w okresie sprawozdawczym zmiana *Szczegółowego Opisu Priorytetów* dla POLiŚ pozwoliła już na podniesienie poziomu dofinansowania do 85% pierwszym projektom.

Prowadzony jest stały monitoring projektów kolejowych, przede wszystkim w ramach cyklicznych spotkań z udziałem wszystkich instytucji zaangażowanych we wdrażanie projektów – w tym przedstawicieli KE (tzw. Task Force). W okresie sprawozdawczym spotkania Task Force odbywały się czterokrotnie, tj. w lutym, kwietniu, czerwcu i listopadzie.

2. DECYZJA MINISTRA FINANSÓW O OGRANICZENIU ŚRODKÓW KRAJOWYCH NA REALIZACJĘ INWESTYCJI KOLEJOWYCH

W okresie sprawozdawczym Ministerstwo Finansów podjęło decyzję o ograniczeniu puli środków budżetu państwa przeznaczonej dla inwestycji kolejowych w ramach POLiŚ. Powyższa sytuacja uniemożliwiła domknięcie montażu finansowego po stronie finansowania krajowego, którego istotną częścią są wydatki niekwalifikowane.

W związku z powyższym wkład krajowy zapewniono dzięki emisji przez PKP PLK SA obligacji z gwarancją Skarbu Państwa. W grudniu 2013 roku została wyemitowana pierwsza transza obligacji. Kolejna jest planowana na połowę 2014 roku.

3. AKTUALIZACJA WIELOLETNIEGO PROGRAMU INWESTYCJI KOLEJOWYCH DO ROKU 2015 (WPIK)

5 listopada 2013 roku Rada Ministrów zatwierdziła ww. Program. Jego akceptację poprzedzały wielomiesięczne uzgodnienia pomiędzy wszystkim zainteresowanymi instytucjami. Ma on kluczowe znaczenie dla zapewnienia montażu finansowego projektów kolejowych, w tym projektów POLiŚ. Całościowo Program przewiduje realizację 140 projektów, na które w latach 2013–2015 wydane będzie 5,9 mld euro. Na tę kwotę składają się środki unijne (3,1 mld euro), publiczne środki krajowe (budżet państwa i Fundusz Kolejowy – 1,1 mld euro), środki własne PKP Polskich Linii Kolejowych SA (w tym: kredyt z EBI – 834,5 mln euro emisja obligacji – 858 mln euro). Wśród inwestycji POLiŚ zawartych w Programie znajdują się nowe typy projektów, których realizację przy współudziale środków UE umożliwiła zmiana POLiŚ (projekty rewitalizacyjne i multilokalizacyjne), a także projekty będące przedmiotem obrad zespołu Task Force – uznane jako możliwe do zrealizowania w obecnej perspektywie finansowej. Wg danych z WPIK łącznie w latach 2007-2015 na inwestycje kolejowe zaplanowano wydatkowanie środków w wysokości 8,7 mld euro.

4. OCZEKIWANIA KE WOBEC PROJEKTÓW KOLEJOWYCH

Wstępna decyzja w zakresie podniesienia stopy dofinansowania unijnego dla całej VII osi priorytetowej POLiŚ (do 75-80%) została podjęta podczas spotkania Minister Rozwoju Regionalnego E. Bieńkowskiej oraz Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej S. Nowaka z Komisarzem ds. polityki regionalnej J. Hahnem, które odbyło się 1 lutego 2013 r.

Jednakże zgodnie z oczekiwaniem KE, które zostało wyrażone pismem Komisarza Hahna z 13 marca 2013 r. skierowanym do MRR, strona polska powinna przedłożyć listę dodatkowych projektów, które zostaną zrealizowane ze środków krajowych „zaoszczędzonych” w wyniku podniesienia poziomu dofinansowania unijnego.

W trakcie posiedzenia zespołu Task Force 18 kwietnia 2013 r. MRR oraz MTBiGM wyjaśniły służbom KE, że już w chwili obecnej lista realizowanych inwestycji kolejowych (tzw. Lista Task Force) obejmuje 75 projektów i konsumuje 98% alokacji kolejowej. W konsekwencji podniesienie poziomu dofinansowania UE dla tych projektów nie spowoduje rzeczywistych oszczędności na wkładzie krajowym (biorąc pod uwagę poziom wydatków niekwalifikowanych oraz kwalifikowanych lecz nie przedkładanych do refundacji np. ze względu na poziom luki finansowej). Fakt zwiększenia poziomu dofinansowania UE na VII osi priorytetowej POLiŚ wpłynie natomiast w znaczący sposób na uelastycznienie zarządzania alokacją UE na poziomie ww. osi priorytetowej, tzn. stworzy możliwość maksymalizacji dofinansowania UE, a w konsekwencji przyspieszenia refundacji środków dla projektów, które cechuje duży postęp rzeczowy i nie są obciążone ryzykami (np. wydłużenie terminu zakończenia, problemy z wykonawcami, długi proces uzyskiwania decyzji administracyjnych).

Podczas Task Force uzgodniono, że przywołane powyżej argumenty zostaną przedstawione przez stronę polską w oficjalnej odpowiedzi na pismo Komisarza Hahna z 13 marca 2013 r. Wspólne pismo Ministra Transportu i Ministra Rozwoju Regionalnego zostało przekazane do KE 16 lipca 2013 r. Ostatecznie w zaakceptowanej przez KE zmianie POLiŚ zawarta została klauzula warunkowa, konsumująca uzgodnienia w tym zakresie. Treść klauzuli została skonsultowana pomiędzy KE a stroną polską, a jej uzgodnione brzmienie przekazane do KE pismem MRR z 12 listopada 2013 r.

5. ZMIANA FORMUŁY REALIZACJI PROJEKTU ZAKUPU WAGONÓW „PENDOLINO” PKP IC

W okresie sprawozdawczym dokonano postulowanej przez KE zmiany formuły realizacji projektu z formuły PSC na pomoc regionalną. W maju 2013 r. dotychczas złożony w KE wniosek o potwierdzenie wkładu finansowego został zgodnie z prośbą KE wycofany. Wniosek o potwierdzenie wkładu finansowego, konsumujący blisko dwuletni proces negocjacji z KE, został przekazany służbom Komisji 30 października 2013 r. W okresie sprawozdawczym, pomimo akceptacji przez DG COMP projektu w zmienionej formule (pomoc regionalna), nie było jednak informacji z DG REGIO na temat statusu oceny aplikacji⁵⁰.

⁵⁰ Uwagi DG REGIO do projektu wpłynęły 9 stycznia 2014 roku. Po stronie polskiej podjęte zostały prace mające na celu przygotowanie stosownych wyjaśnień.

6. NISKI STOPIEŃ PŁATNOŚCI W DZIAŁANIU 7.4 ROZWÓJ TRANSPORTU INTERMODALNEGO

Niski stopień płatności w działaniu 7.4 w okresie sprawozdawczym był wynikiem m.in. wstrzymywania poświadczenia wydatków w związku z brakiem wiedzy beneficjentów (którymi są przedsiębiorcy) nt. zasad przeprowadzania zamówień publicznych w trybie konkurencyjnym, sporządzania prawidłowych wniosków o płatność, opóźnieniami w uzyskiwaniu decyzji administracyjnych, przesunięciem terminu rozpoczęcia realizacji projektów i poszczególnych zadań. Na prośbę IZ POLiŚ IW na bieżąco podejmowała działania zaradcze w celu wykonania 100% zakładanej certyfikacji. Działania te polegały m.in. na bieżącym kontakcie z beneficjentami, IP, monitorowaniu uzyskiwania decyzji administracyjnych, a także szkoleniu beneficjentów w zakresie przygotowania wniosków o płatność.

WNIOSKI ORAZ REKOMENDACJE IZ/KE/KM ODNOŚNIE DALSZEGO PRZEBIEGU REALIZACJI PRIORYTETU

PODNIESIENIE STOPY DOFINANSOWANIA DLA PROJEKTÓW VII OSI PRIORYTETOWEJ⁵¹

Wskazane przez IZ POLiŚ działania do podjęcia wobec obu kluczowych sektorów VII osi priorytetowej, były przedmiotem przedłożonych służbom KE propozycji zmian POLiŚ w zakresie zwiększenia stopy dofinansowania UE w całej VII osi priorytetowej.

Wprowadzone Decyzją KE podniesienie dofinansowania dla projektów VII osi priorytetowej złagodzi skutki trudnej sytuacji finansowej beneficjentów oraz będzie istotnym impulsem dla planowania inwestycji w kolejnej perspektywie finansowej, będzie również buforem pozwalającym na szybsze efektywne wykorzystanie środków dedykowanych miastom i kolejom w ramach Programu. IZ POLiŚ na bieżąco zapewnia bilans środków zakontraktowanych w ramach projektów VII osi priorytetowej. Dzięki wprowadzonym zmianom możliwe jest zatem elastyczne zarządzanie środkami unijnymi.

Wprowadzone zmiany pozwoliły również dostosować warunki realizacji projektów szynowych do standardów funkcjonujących w innych krajach UE. Przez zachętę dla inwestorów do podjęcia działań na rzecz rozwoju infrastruktury transportu publicznego i kolejowego, podniesienie stopy dofinansowania będzie miało pozytywny wpływ na plany inwestycyjne dla perspektywy 2014-2020.

Należy również zaznaczyć, że wszystkie projekty kolejowe POLiŚ podlegają szczególnemu monitoringowi prowadzonemu przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, służby KE oraz ekspertów Inicjatywy JASPERS.

Ponadto przyspieszając absorpcję środków w ramach POLiŚ 2007 – 2013 oraz myśląc o efektywnym wykorzystaniu funduszy w latach 2014-2020 MliR podjęło szereg działań mających na celu stworzenie z PKP PLK S.A. sprawnie zarządzanej instytucji.

TYMI DZIAŁANAMI SĄ NP.:

- **przygotowywanie inwestycji na lata 2014-2020**
 - Zadania przygotowawcze dla projektów planowanych do realizacji w przyszłej perspektywie, znalazły się w *Wieloletnim Programie Inwestycji Kolejowych do roku 2015* przyjętym przez Radę Ministrów w dniu 5 listopada 2013 r., część dokumentacji jest przygotowana również w ramach obecnego POLiŚ. Ponadto w projekcie *Dokumentu Implementacyjnego do Strategii Rozwoju Transportu* (<http://www.srt-2020.pl/>), który zawiera ranking inwestycji transportowych zaplanowanych do realizacji w latach 2014-2020 znajduje się rozdział poświęcony systemowi instytucjonalnemu m.in. w sektorze kolejowym, w którym szczegółowo opisano występujące problemy wraz z informacją nt. podjętych działań zaradczych.
- reorganizacja w PKP PLK S.A. (m.in. wzmocnienie kadrowe działów strategicznych w kontekście wykorzystania środków UE i prowadzenia inwestycji), wpływająca na poprawę organizacji pracy i przepływu informacji, funkcjonuje ścisły monitoring procesów zarządczych;
- Przykładowo PLK wdraża zasady umożliwiające udrożnienie przepływu informacji i polepszenie komunikacji pomiędzy Zarządem Spółki a Centrum Realizacji Inwestycji oraz w ramach samej Centrali. Planowane jest wdrożenie systemu przepływu informacji i raportowania projektowego z wykorzystaniem metodyki *project management* oraz narzędzia

⁵¹ KE zatwierdziła wnioskowaną przez stronę polską zmianę Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 27 stycznia 2014 r. wyrażając zgodę na podniesienie stopy dofinansowania w VII osi priorytetowej z poziomu 66,23 % do 80 %.

wspierającego EPM. Wsparciem dla Zarządu jest również Komitet Inwestycyjny, który odbywa się raz w tygodniu;

- usprawnienie procedur przetargowych i wyboru dobrych wykonawców (m.in. rozszerzenie kryteriów wyboru ofert o charakterze jakościowym), a także nadzoru nad tymi wykonawcami;
- w oparciu o doświadczenia obecnego POIiŚ – z nowego budżetu UE planowana jest realizacja dużych inwestycji modernizacyjnych w tzw. „czerwonym” FIDICU;
- rzetelne przygotowywanie tras objazdowych i realizacja inwestycji przy zamknięciu ruchu – plan objazdu dołączony będzie do wniosku o dofinansowanie i będzie podlegał ocenie.

POZOSTAŁE INFORMACJE O PRIORYTECIE

Informacje dotyczące wkładu priorytetu w realizację celów Strategii Europa 2020 zostały przedstawione w **punkcie 2.1.6.5 Realizacja założeń Strategii EUROPA 2020**.

Informacje dotyczące wkładu priorytetu w promowanie równości szans zostały przedstawione w **punkcie 2.2.1 Zasada równości szans**.

Informacje dotyczące wkładu priorytetu w promowanie zasady partnerstwa zostały przedstawione w **punkcie 2.2.2 Zasada partnerstwa w Programie**.

Informacje dotyczące komplementarności zostały przedstawione w **punkcie 2.6 Komplementarność z innymi instrumentami**.

Informacje dotyczące badań ewaluacyjnych przeprowadzonych w sektorze zostały przedstawione w **punkcie 2.7 Monitorowanie i ocena**.

Informacja o wypełnieniu warunków szczególnych nałożonych na projekty znajduje się w **załączniku IX**.

3.8 PRIORYTET VIII BEZPIECZEŃSTWO TRANSPORTU I KRAJOWE SIECI TRANSPORTOWE

3.8.1 OSIĄGNIĘCIE CELÓW I ANALIZA POSTĘPÓW

INFORMACJE NA TEMAT FIZYCZNYCH I FINANSOWYCH POSTĘPÓW PRIORYTETU

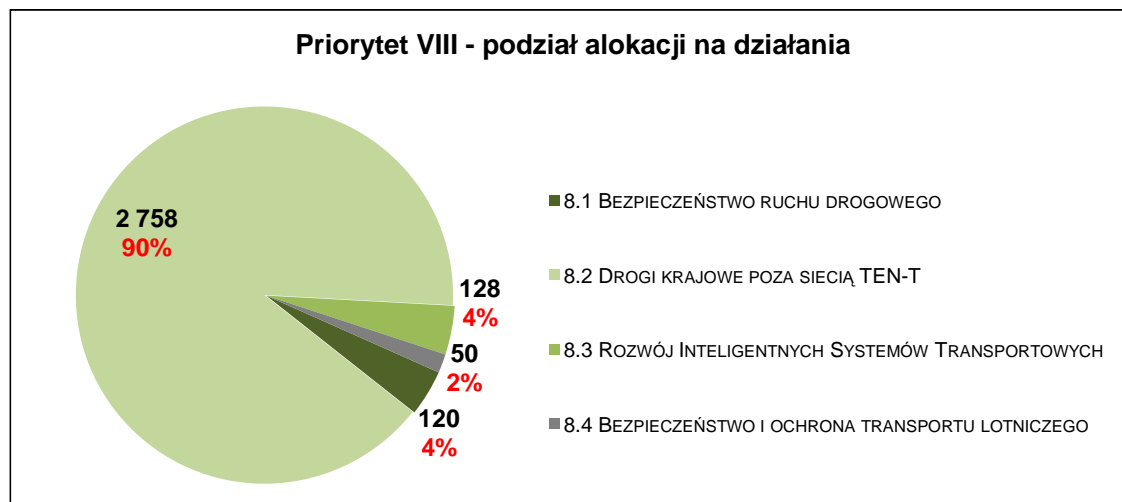
Projekty w priorytecie VIII są realizowane w ramach czterech działań:

- **8.1 Bezpieczeństwo ruchu drogowego;**
- **8.2 Drogi krajowe poza siecią TEN-T;**
- **8.3 Rozwój Inteligentnych Systemów Transportowych;**
- **8.4 Bezpieczeństwo i ochrona transportu lotniczego.**

W ramach VIII priorytetu, wysokość środków z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego wynosi **3,1 mld euro**, co stanowi 51% alokacji środków z EFRR w ramach Programu i 11% całkowitej alokacji środków wspólnotowych w ramach POIiŚ.

Poniższy wykres prezentuje rozkład alokacji na działania wdrażane w priorytecie VIII.

WYKRES 37. PODZIAŁ ALOKACJI PRIORYTETU VIII NA DZIAŁANIA (DANE W MLN EURO)

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ NA PODSTAWIE SZCZEGÓŁOWEGO OPISU PRIORYTETÓW POIiŚ
– WERSJA 3.16 Z 20 MARCA 2014 R.

WNIOSKI O DOFINANSOWANIE/ UMOWY O DOFINANSOWANIE

Do końca grudnia 2013 r. w ramach priorytetu VIII weryfikację formalną przeszło pozytywnie i zostały zarejestrowane w KSI (SIMIK 07-13) **144 wnioski o dofinansowanie** na kwotę wnioskowanego dofinansowania wynoszącą **4,9 mld euro**. W bieżącym okresie sprawozdawczym zarejestrowano 9 wniosków. Instytucje dokonujące oceny złożonych wniosków o dofinansowanie zatwierdziły do

realizacji do końca 2013 r. **106 wniosków o dofinansowanie** (czyli 74% liczby złożonych wniosków o dofinansowanie w priorytecie), dla których kwota wnioskowanego dofinansowania wyniosła **4,1 mld euro**.

Do końca okresu sprawozdawczego z beneficjentami VIII priorytetu podpisano **104 umowy o dofinansowanie**, z czego 17 w 2013 r. W ramach zawartych od początku realizacji umów wykorzystane zostało **91% alokacji** przypadającej dla VIII priorytetu. Wartość podpisanych umów wyniosła ogółem 4,2 mld euro, wartość wydatków kwalifikowanych 3,4 mld euro, natomiast **dofinansowanie UE opiewa na 2,8 mld euro**. Dokonując porównania z poprzednim okresem sprawozdawczym można zaobserwować niewielki wzrost wykorzystania dostępnej alokacji o 4 p.p. Największy wpływ na sytuację priorytetu ma działanie 8.2, gdyż na to działanie przeznaczone zostało 90% alokacji priorytetu, poziom wykorzystania alokacji w tym działaniu wynosi 90%. Zbliżony poziom wykorzystania alokacji jest w działaniu 8.1 i 8.3 odpowiednio (96% i 94%), działania te mają zbliżony wpływ na sytuację w priorytecie ponieważ przeznaczona na nie alokacja stanowi po 4% alokacji priorytetu. Cała alokacja przeznaczona na działanie 8.4 została wykorzystana jednakże nie ma to wielkiego wpływu na sytuację w priorytecie ponieważ działanie to wykorzystuje 2% alokacji priorytetu.

PROJEKTY INDYWIDUALNE

W okresie sprawozdawczym *Lista projektów indywidualnych dla Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko* dla priorytetu VIII podlegała aktualizacji. Szczegółowe informacje o zmianie LPI zostały przedstawione w **punkcie 2.1.6.1 System realizacji Programu**, a także w części poświęconej horyzontalnym obszarów problemowych dla sektora transportu, która znajduje się w rozdziale opisującym priorytet VI *Drogowa i lotnicza sieć TEN-T*.

Na aktualnej LPI w ramach priorytetu VIII znajdują się 63 projekty, z czego na liście podstawowej jest **49 projektów**. Na realizację projektów z LPI zarezerwowana jest kwota dofinansowania **środkami UE** wynosząca 4,2 mld euro, przy czym na projekty znajdujące się na liście podstawowej przeznaczono z tej kwoty **2,5 mld euro**. W ramach projektów z LPI podpisano **38 umów o dofinansowanie** o wartości dofinansowania UE **2,3 mld euro**.

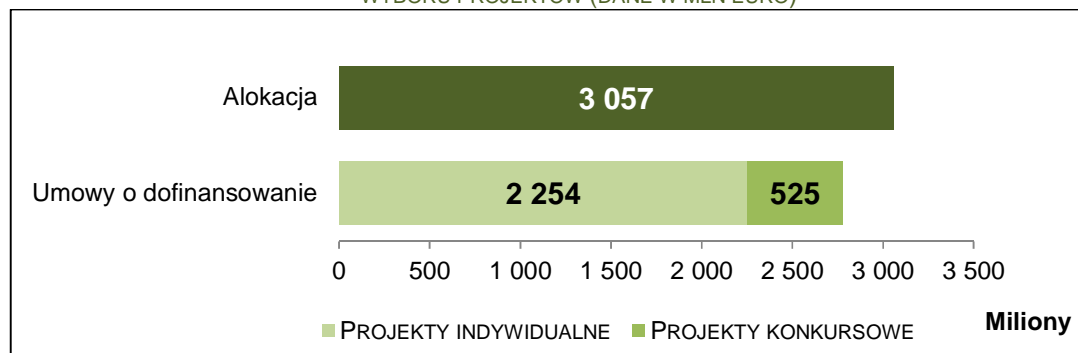
KONKURSY

Dotychczas w ramach priorytetu VIII odbyły się 4 konkursy, po jednym dla każdego z działań. W okresie sprawozdawczym nie odbył się żaden konkurs w ramach priorytetu. Dwa konkursy odbyły się w 2008 r., zaś pozostałe dwa w 2010 r.

Z wnioskodawcami konkursu podpisano **66 umów o dofinansowanie** o wartości całkowitej 906,4 mln euro, wartości kosztów kwalifikowalnych 738,9 mln euro, w tym kwota środków przyznanych z EFRR wyniosła **525,3 mln euro**.

Poniższy wykres prezentuje podział środków wspólnotowych przyznanych w ramach podpisanych z beneficjentami umów o dofinansowanie według trybów wyboru projektów.

WYKRES 38. PORÓWNANIE ALOKACJI I PODPISANYCH UMÓW O DOFINANSOWANIE W PODZIALE NA TRYBY
WYBORU PROJEKTÓW (DANE W MLN EURO)

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ

WNIOSKI O PŁATNOŚĆ

Na koniec okresu sprawozdawczego poziom alokacji rozliczonej wnioskami o płatność wyniósł **73%**, co oznacza **wzrost aż o 22 p.p. w trakcie okresu sprawozdawczego**.

Wartość wydatków ogółem wykazanych przez beneficjentów we wnioskach o płatność wyniosła 3,4 mld euro, wydatki kwalifikowane wyniosły 2,7 mld euro, z czego część unijna to **2,2 mld euro**. Analizując poziom wydatkowania w ramach poszczególnych działań, należy wskazać, że najbardziej zaawansowanym działaniem jest 8.2, które wykorzystuje 76% alokacji przeznaczonej na działanie ma ono również największy wpływ na poziom wydatkowania w prioryecie. Kolejnym działaniem o wysokim stopniu wykorzystania alokacji jest działanie 8.4 poziom wykorzystania alokacji wynosi odpowiednio 73%. Najniższy poziom wykorzystania alokacji jest w ramach działania 8.3 (16%). Szczegółowa informacja na temat przedmiotowej sytuacji została przedstawiona w dalszej części opisu. Jednocześnie należy zaznaczyć, że w porównaniu z poprzednim okresem sprawozdawczym nastąpił trzykrotny wzrost wykorzystania alokacji działania.

CERTYFIKACJA ŚRODKÓW DO KE

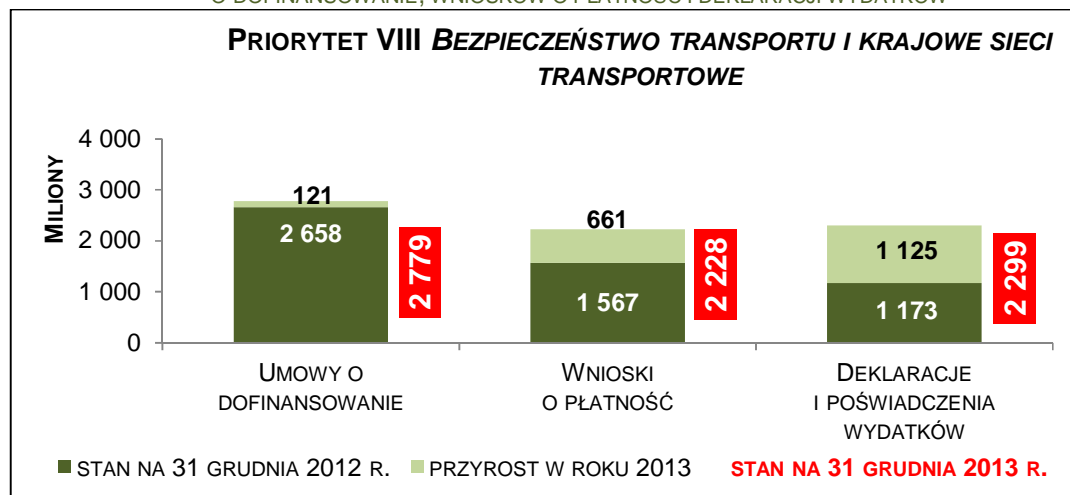
W bieżącym okresie sprawozdawczym Instytucja Certyfikująca przekazała do KE **Poświadczenia i deklarację wydatków oraz wnioski o płatność okresową** dla priorytetu VIII na łączną kwotę wydatków kwalifikowalnych wynoszącą **1,3 mld euro**, przy czym wartość wnioskowanej refundacji wyniosła **1,1 mld euro**. Od początku realizacji Programu w ramach VIII osi priorytetowej do KE zostały przekazane **Poświadczenia i deklaracji** o wartości wydatków kwalifikowalnych **2,7 mld euro** i wartości wnioskowanej refundacji w wysokości **2,3 mld euro**, co stanowi 75% alokacji dla priorytetu. Do 31 grudnia 2013 r. KE zrefundowała **2,1 mld euro**, czyli 68% alokacji dla priorytetu.

DYNAMIKA

Poniższy wykres obrazuje kontraktację środków, wnioskowanie o płatności przez beneficjentów oraz certyfikację wydatków do KE w okresie sprawozdawczym oraz narastająco.

W okresie sprawozdawczym nastąpił nieznaczny postęp jeśli chodzi o kontraktację, jednakże wynika to m.in. z dość wysokiego poziomu kontraktacji już na koniec poprzedniego okresu sprawozdawczego. Na koniec okresu sprawozdawczego wydatkowanie i certyfikacja ukształtowały się na zbliżonym poziomie, co świadczy o tym, że proces przygotowywania deklaracji i przekazywania poświadczeń przebiega sprawnie i efektywnie.

WYKRES 39. PORÓWNANIE WARTOŚCI DOFINANSOWANIA UE NA POZIOMIE ZAWARTYCH UMÓW
O DOFINANSOWANIE, WNIOSKÓW O PŁATNOŚĆ I DEKLARACJI WYDATKÓW

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ NA PODSTAWIE KSI SIMIK 07-13

DECYZJE DLA DUŻYCH PROJEKTÓW

Od początku realizacji Programu poprzez system elektronicznej wymiany danych SFC 2007 do KE w ramach priorytetu VIII zostało przekazanych **17 wniosków** o potwierdzenie wniesienia wkładu finansowego dla dużych projektów, z czego 2 w okresie sprawozdawczym. Do 31 grudnia 2013 r. KE wydała decyzje o potwierdzeniu wkładu finansowego dla 16 dużych projektów z czego 11 w roku 2013.

ANALIZA JAKOŚCIOWA

PODZIAŁ PROJEKTÓW WG SEKTORÓW GOSPODARKI

W priorytecie VIII wszystkie projekty są realizowane w ramach kategorii 11 *Transport*.

PODZIAŁ PROJEKTÓW WEDŁUG FORMY PRAWNEJ BENEFICJENTÓW

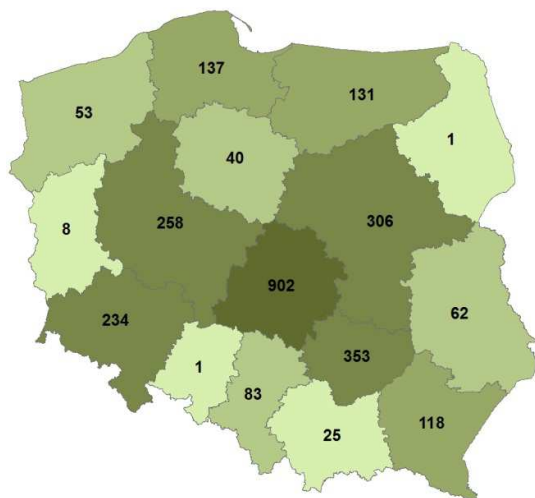
W priorytecie VIII 49% projektów realizowanych jest przez jednostki samorządu terytorialnego (51 projektów). Projekty o najwyższej wartości dofinansowania UE realizowane są przez organy władzy i administracji (31 projektów), które wykorzystują 76% wartości dofinansowania UE z podpisanych umów dla całej osi. Natomiast beneficjentami 20 projektów są przedsiębiorstwa. Uczelnie i jednostki naukowe realizują 2 projekty o wartości zaledwie 0,1% wszystkich umów w priorytecie VIII.

PODZIAŁ PROJEKTÓW W PRZESTRZENI

Analizując proces kontraktacji na poziomie poszczególnych regionów liderem w zakresie wartości dofinansowania UE w zawartych umowach o dofinansowanie jest **województwo łódzkie** gdzie podpisano umowy o wartości dofinansowania UE wynoszącej **901,8 mln euro**, co wykorzystuje 30% alokacji dla priorytetu. Najniższą wartość zakontraktowanej alokacji odnotowano w województwie podlaskim, gdzie podpisano umowy o dofinansowanie w wysokości 825 tys euro oraz w województwie opolskim podpisano umowy o wartości dofinansowania 1,3 mln euro.

Odnosząc się do wydatków wykazanych przez beneficjentów w priorytecie VIII, województwami o najwyższym stopniu rozliczenia przyznanego grantu są województwo lubelskie (97%) oraz mazowieckie (95%). Natomiast beneficjenci projektów realizowanych na terenie lubuskiego rozliczyli również najmniej środków (7%).

Poniższa mapa prezentuje wartość dofinansowania przyznanego beneficjentom priorytetu VIII *Bezpieczeństwo transportu i krajowe sieci transportowe* ze środków EFRR w układzie województw. Dane w mln euro.

MAPA 11. WARTOŚĆ DOFINANSOWANIA UE
PRYZNANEGO BENEFICJENTOM W RAMACH
PODPISANYCH UMÓW

Dane dotyczące przyznanego wsparcia w układzie regionalnym należy traktować jako dane przybliżone, gdyż na mapie nie zostały uwzględnione projekty o zasięgu ogólnokrajowym. Dodatkowo, na potrzeby sporządzenia mapy w przypadku projektów realizowanych na terenie kilku województw zastosowano przybliżony, proporcjonalny podział wsparcia przyznanego dla danego regionu.

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ NA PODSTAWIE
KSI (SIMIK 07-13)

REALIZACJA ZAŁOŻONYCH CELÓW

Główny cel Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko – *podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów poprzez rozwój infrastruktury technicznej przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska, zdrowia, zachowaniu tożsamości kulturowej i rozwijaniu spójności terytorialnej* jest realizowany w sektorze transportu poprzez cel szczegółowy, jakim jest *zwiększenie dostępności głównych ośrodków gospodarczych w Polsce poprzez powiązanie ich siecią autostrad i dróg ekspresowych oraz alternatywnych wobec transportu drogowego środków transportu.*

Głównym celem VIII priorytetu *Bezpieczeństwo transportu i krajowe sieci transportowe* jest *poprawa stanu bezpieczeństwa oraz dostępności komunikacyjnej Polski i krajowych połączeń międzyregionalnych, położonych poza siecią TEN-T oraz wybranych odcinków dróg objętych tą siecią.*

Cel ten jest realizowany przez następujące cele szczegółowe:

- *poprawa stanu bezpieczeństwa w ruchu drogowym;*
- *poprawa stanu dróg krajowych położonych poza siecią TEN-T oraz wybranych odcinków dróg objętych tą siecią;*
- *usprawnienie zarządzania ruchem;*
- *poprawa stanu bezpieczeństwa w transporcie lotniczym.*

Realizacja powyższych celów wynika z potrzeby rozwoju krajowej infrastruktury transportu poza siecią TEN-T, zapewnienia spójności terytorialnej kraju jak również potrzeby pilnego zwiększenia poziomu bezpieczeństwa ruchu drogowego i lotniczego oraz stosowania na szerszą skalę nowoczesnych technologii informatycznych w transporcie. Tak zakreślony zakres zadań ma na celu maksymalizację efektów rozwojowych i pozostaje komplementarny w stosunku do działań podejmowanych w ramach innych Programów Operacyjnych, w tym krajowych i regionalnych jak również działań finansowych ze środków budżetowych. Wszystkie projekty objęte dofinansowaniem w ramach VIII priorytetu przyczyniają się do osiągnięcia celów Programu Operacyjnego oraz właściwych celów szczegółowych.

Cel szczegółowy: *Poprawa stanu bezpieczeństwa w ruchu drogowym*

Cel ten jest realizowany bezpośrednio w ramach **działania 8.1** poprzez wsparcie projektów polegających na wyposażeniu dróg krajowych w urządzenia zwiększające bezpieczeństwo ruchu oraz przedsięwzięcia w zakresie zmiany postaw i zachowań uczestników ruchu drogowego. Zasadność udzielenia wsparcia w zakresie bezpieczeństwa ruchu drogowego potwierdza diagnoza sytuacji w transporcie drogowym przeprowadzona w Programie Operacyjnym jak również inne niezależne badania.

Głównymi beneficjentami działania 8.1 są: Komenda Główna Policji, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Komenda Główna i Komendy Wojewódzkie Państwowej Straży Pożarnej, Główny Inspektorat Transportu Drogowego, miasta na prawach powiatu oraz Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad.

9 kwietnia 2013 r. Minister właściwy ds. rozwoju regionalnego Elżbieta Bieńkowska podpisała zaktualizowaną wersję (3.13) Szczegółowego opisu priorytetów Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, w tej wersji dokonano zmian w typach beneficjentów w działaniu 8.1 Bezpieczeństwo ruchu drogowego, co umożliwi udzielenie wsparcia innym jednostkom badawczym, których projekty spełniałyby kryteria wyboru projektów w działaniu 8.1.

Jak wskazano powyżej, działanie 8.1 charakteryzuje wysoki stopień zakontraktowania alokacji (96%) oraz postępujący proces wydatkowania środków (60%). W okresie sprawozdawczym podpisano **6 umów o dofinansowanie** w ramach działania. Zadowalający postęp rzeczowo-finansowy działania 8.1 oraz brak zidentyfikowanych zasadniczych problemów warunkujących jego wdrażanie pozwalają potwierdzić efektywność udzielonego wsparcia w realizację ustalonego celu szczegółowego.

W ramach działania realizowane są „małe” projekty indywidualne i konkursowe. Środki przewidziane na realizację projektów z zakresu bezpieczeństwa ruchu stanowią znaczny wkład w realizację projektów inwestycyjnych, działań związanych z promocją bezpiecznych zachowań w ruchu drogowym oraz w wyposażeniu jednostek ratunkowych. Przeznaczenie środków na tego typu projekty, z racji skierowania ich na tego typu działania jest jak najbardziej uzasadnione i zgodne z celami Programu.

Wśród inwestycji wpisujących się w realizację celu szczegółowego jakim jest poprawa stanu bezpieczeństwa w ruchu drogowym można wymienić *Usprawnienie ratownictwa na drogach – etap III* (szczegółowy opis projektu zamieszczono w dalszej części rozdziału).

Cel szczegółowy: Poprawa stanu dróg krajowych położonych poza siecią TEN-T oraz wybranych odcinków dróg objętych tą siecią

Cel ten jest realizowany bezpośrednio w ramach działania 8.2 poprzez wsparcie projektów polegających na budowie odcinków dróg ekspresowych, przebudowie dróg krajowych, z dostosowaniem do nośności 115 kN/oś, przebudowie lub budowie odcinków dróg krajowych w miastach na prawach powiatu, budowie obwodnic miast w ciągach dróg krajowych.

Zasadność udzielenia wsparcia w tym zakresie wynika w wieloletnich zapóźnień rozwojowych i konieczności przezwyciężenia luki infrastrukturalnej w transporcie drogowym. Realizacja projektów w tym obszarze ma na celu poprawę dostępności i jakości połączeń międzyregionalnych, wzmocnienie oddziaływań synergicznych, a poprzez to lepsze wykorzystanie potencjału poszczególnych regionów.

Głównymi beneficjentami działania 8.2 są: Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad oraz miasta na prawach powiatu.

Działanie 8.2 charakteryzuje wysoki stopień zakontraktowania alokacji (90%) oraz wydatkowania środków (ok. 76%). Zadowalający postęp rzeczowo-finansowy działania 8.2 pozwala potwierdzić efektywność udzielonego wsparcia w realizację ustalonego celu szczegółowego. W ramach działania 8.2 realizowane są projekty indywidualne oraz konkursowe, w tym „duże”. W ramach działania wsparcie otrzymały projekty z zakresu budowy i modernizacji dróg ekspresowych, w tym zlokalizowane w sieci TEN-T, przebudowy dróg krajowych oraz budowy obwodnic w ciągach tych dróg. Osiągnięcie celu działania jest możliwe poprzez budowę nowoczesnej, przyjaznej dla środowiska infrastruktury drogowej, dzięki której nastąpi zwiększenie przepustowości i swobody na drodze, wzrost bezpieczeństwa ruchu, zmniejszenie zużycia paliw, skrócenie czasu podróży oraz poprawa komfortu podróżowania.

Wśród inwestycji wpisujących się w realizację celu szczegółowego jakim jest poprawa stanu dróg krajowych położonych poza siecią TEN-T oraz wybranych odcinków dróg objętych tą siecią można wymienić: *Budowa drogi Nr 16 Olsztyn - Augustów (z wyłączeniem obwodnicy Elku), odcinek Barczewo – Borki Wielkie, Budowa drogi ekspresowej S8, odcinek Wrocław - Psie Pole – Syców oraz Przebudowa drogi krajowej nr 1 w granicach administracyjnych miasta Włocławek – etap IV* (szczegółowy opis projektu zamieszczono poniżej).

Cel szczegółowy: Usprawnienie zarządzania ruchem

Cel ten jest realizowany bezpośrednio w ramach **działania 8.3** poprzez wsparcie projektów przyczyniających się do rozwoju Inteligentnych Systemów Transportowych, szczególnie systemów zarządzania ruchem.

Zasadność udzielenia wsparcia w tym zakresie wynika z konieczności poprawy bezpieczeństwa ruchu, lepszego wykorzystania infrastruktury, zwiększenia wydajności systemów transportowych oraz ograniczenia negatywnego oddziaływania transportu na środowisko naturalne.

Głównymi beneficjentami działania 8.3 są: gminy i miasta na prawach powiatu lub działające w ich imieniu jednostki organizacyjne, związki i porozumienia jednostek samorządu terytorialnego, zarządcy dróg, zarządcy infrastruktury komunikacyjnej.

Jak wskazano powyżej, działanie 8.3 charakteryzuje wysoki stopień zakontraktowania alokacji (94%) oraz niski, choć stale rosnący stan wydatkowania środków (16%). Należy jednak podkreślić, że w stosunku do poziomu wydatkowania na koniec 2012 r. (niecałe 5%) wartość ta obecnie jest ponad trzykrotnie wyższa. Niezadowalający postęp w wydatkowaniu środków, zwłaszcza do końca 2012 r. spowodowany był następującymi czynnikami:

- wstrzymywaniem się przez większość wnioskodawców z ogłaszaniem kluczowych postępowań na wyłonienie wykonawców ITS do momentu podpisania umów o dofinansowanie (zapewnienia współfinansowania inwestycji);
- przedłużającą się procedurą podpisywania umów o dofinansowanie wynikającą głównie z braku kompletnej i poprawnej dokumentacji aplikacyjnej na skutek m.in.

niewystarczającej wiedzy/doświadczenia wnioskodawców w realizacji tego typu inwestycji ze środków UE (większość realizowanych projektów ma charakter pilotażowy);

- długotrwałą procedurą udzielenia zamówienia na wyłonienie wykonawców ITS spowodowaną m.in. przesuwaniem terminu składania ofert, licznymi zapytaniami do SIWZ, postępowaniami przed KIO i skutkująca opóźnieniem rozpoczęcia rzeczowej realizacji projektu.

Podniesienie jakości dokumentacji aplikacyjnej poprzez organizację szkoleń i warsztatów dla potencjalnych beneficjentów oraz publikacje informacyjne (np. raport ewaluacyjny zawierający katalog dobrych praktyk) umożliwiło do końca 2013 roku podpisanie wszystkich umów o dofinansowanie z beneficjentami. W okresie sprawozdawczym podpisano też umowy z wykonawcami robót budowlanych dla 6 inwestycji, co oznacza, że rozpoczęto już realizację 11 z 13 projektów. Planowane terminy podpisania umów z wykonawcami robót budowlanych w pozostałych 2 projektach to I i II kwartał 2014 r.

W związku z podpisaniem umów o dofinansowanie dla wszystkich projektów wybranych w ramach naboru i ich wejściem w fazę realizacyjną wzrost poziomu płatności obserwowany w 2013 r. spodziewany jest również w 2014 i 2015 r. Harmonogram prac w poszczególnych projektach zakłada, że projekty zostaną zakończone w okresie kwalifikowalności, czyli do końca 2015 r.

W ramach działania 8.3 realizowane są projekty konkursowe. Wszystkie projekty wybrane do dofinansowania są projektami „małymi”. Dofinansowaniem w ramach Programu objęte zostały projekty polegające na usprawnieniu i lepszej organizacji ruchu w miasta poprzez m.in. poprawę płynności ruchu, redukcję nadmiernego obciążenia i zatłoczenia niektórych odcinków ulic.

Wśród inwestycji wpisujących się w realizację celu szczegółowego jakim jest usprawnienie zarządzania ruchem można wymienić: *Wdrożenie Zintegrowanego Systemu Zarządzania Ruchem TRISTAR w Gdańsku, Gdyni i Sopocie, System Dynamicznej Informacji Pasażerskiej na obszarze działalności KZK GOP oraz Rozbudowa inteligentnego systemu transportu drogowego na terenie miasta Rzeszowa.*

Cel szczegółowy: Poprawa stanu bezpieczeństwa w transporcie lotniczym

Cel ten jest realizowany bezpośrednio w ramach **działania 8.4** poprzez wsparcie projektów polegających na zapewnieniu niezbędnych standardów bezpieczeństwa w transporcie lotniczym zgodnie z przepisami międzynarodowymi i krajowymi.

Głównymi beneficjentami działania 8.4 są: podmioty zarządzające portami lotniczymi obsługującymi regularny ruch międzynarodowy.

Jak wskazano powyżej, w ramach działania 8.4 zakontraktowano całą dostępną alokację, działanie cechuje też wysoki poziom wydatkowania środków (73%), co pozwala zaliczyć to działanie do najbardziej zaawansowanego pod względem wykorzystania alokacji w ramach priorytetu VIII.

W ramach działania 8.4 realizowane są projekty konkursowe. Wszystkie projekty wybrane do dofinansowania są projektami „małymi”. Dofinansowaniem w ramach Programu objęte zostały projekty przyczyniające się do poprawy bezpieczeństwa na głównych lotniskach zlokalizowanych na terytorium Polski.

Wśród inwestycji wpisujących się w realizację celu szczegółowego jakim jest poprawa stanu bezpieczeństwa w transporcie lotniczym można wymienić: *Zakup urządzeń do zimowego utrzymania Portu Lotniczego w Warszawie, Wyposażenie rozbudowanego terminalu pasażerskiego MPL Kraków-Balice w urządzenia i systemy kontroli, Rozwój systemów bezpieczeństwa w zakresie przeciwpożarowym i eksploatacyjnym lotniska Szczecin-Goleniów.*

WSKAŹNIKI WYKONANIA RZECZOWEGO

Informacje dotyczące wskaźników produktu i rezultatu zostały przedstawione w załączniku IV do niniejszego *Sprawozdania*. Wartości zawarte w wierszach *Realizacja* podane zostały na podstawie zatwierdzonych wniosków o płatność końcową, natomiast wartości przedstawione w wierszach *Szacowana realizacja* zostały oparte o dane z podpisanych umów o dofinansowanie.

W ramach priorytetu VIII zakończyła się realizacja **41 projektów** (zatwierdzono wniosek o płatność końcową), o łącznej wartości dofinansowania z UE w wysokości **575,2 mln euro**. 15 projektów zostało

SPRAWOZDANIE ROCZNE Z REALIZACJI
PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO 2007-2013
ZA 2013 ROK

zakończonych w ramach działania 8.1 oraz po 13 projektów w ramach działania 8.2 i 8.4. Dodatkowo 19 projektów zostało zakończonych rzeczowo, ale do końca okresu sprawozdawczego nie zostały zatwierdzone wnioski o płatność końcową.

TABELA 21. STAN REALIZACJI WYBRANYCH WSKAŹNIKÓW POIiŚ NA KONIEC 2013 R.

Nazwa wskaźnika	Docelowa wartość wskaźnika	Szacowana wartość wskaźnika *	% realizacji wskaźnika zakładanego w Programie
Liczba projektów (szt.)	60	104	173%
Długość wybudowanych i przebudowanych dróg ekspresowych (km)	281	281,7	100%
w tym: w sieci TEN-T	154	47,2	31%
Długość wybudowanych i przebudowanych dróg krajowych dostosowanych do nośności 115 kN/oś (km)	141	164,4	117%
Liczba przebudowanych miejsc niebezpiecznych	20	35	175%
Liczba przebudowanych lotnisk w zakresie ochrony i bezpieczeństwa	8	8	100%
Wartość oszczędności czasu dla przewozu pasażerów i towarów uzyskanych dzięki budowie i modernizacji dróg (euro/rok)	36 000 000	620 401 218	1 723%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ NA PODSTAWIE SPRAWOZDANIA ROCZNEGO ZA ROK 2013 Z REALIZACJI PRIORYTETU VIII

*szacowana wartość wskaźnika określona w umowach o dofinansowanie

Szczegółowa analiza wykonania rzeczowego w ramach priorytetu VIII przedstawia postępujący i zauważalny proces realizacji projektów mierzony w wartościach wskaźników produktu i rezultatu w zawartych umowach o dofinansowanie. Analiza stopnia realizacji poszczególnych wskaźników została sporządzona na podstawie danych wynikających z umów o dofinansowanie podpisanych od uruchomienia Programu do zakończenia okresu sprawozdawczego tj. do 31 grudnia 2013 roku. Postęp ten wyraża się w wartościach wszystkich wskaźników monitorowanych na poziomie VIII priorytetu. Należy zaznaczyć, że w ramach zmiany POIiŚ KE zatwierdziła zmianę wartości docelowych części wskaźników, uwzględniając tym zmianę warunków zewnętrznych realizacji projektów (m. in. zmianę sytuacji ekonomicznej na świecie) i ich wpływ na możliwości inwestycyjne beneficjentów.

Biorąc pod uwagę fakt, że w ramach priorytetu VIII proces zawierania umów o dofinansowanie będzie kontynuowany również w kolejnych okresach sprawozdawczych, dane te należy traktować wyłącznie w sposób orientacyjny:

- wskaźnik produktu *Liczba projektów (szt.)* – do końca okresu sprawozdawczego w ramach priorytetu VIII zawarto 104 umowy o dofinansowanie. Zakończono realizację rzeczową 60 projektów realizowanych w ramach tego priorytetu, w tym dla 41 również finansową (zatwierdzono wnioski o płatność końcową).
- wskaźnik produktu *Długość wybudowanych i przebudowanych dróg ekspresowych (km)*, w tym w sieci TEN-T – Wartość tego wskaźnika w podpisanych umowach o dofinansowanie wynosi 281,7 km w 2015 roku i stanowi wykonanie 100% wartości docelowej. Natomiast osiągnięta wartość tego wskaźnika z zatwierdzonych wniosków o płatność wyniosła natomiast 145 km na koniec 2013 roku.

- wskaźnik produktu *Długość wybudowanych i przebudowanych dróg krajowych dostosowanych do nośności 115kN/oś* – szacowana realizacja tego wskaźnika w podpisanych umowach o dofinansowanie wynosi 164,4 km w 2015 roku i stanowi wykonanie 117% wartości docelowej, osiągnięta wartość tego wskaźnika z zatwierdzonych wniosków o płatność wyniosła natomiast **103,1 km** na koniec 2013 roku.
- wskaźnik produktu *Liczba przebudowanych miejsc niebezpiecznych* – Wartość docelowa tego wskaźnika w podpisanych umowach o dofinansowanie wynosi 35 szt. w 2015 roku i stanowi wykonanie 175% wartości zakładanej w Programie (20 szt.). Osiągnięta wartość tego wskaźnika z zatwierdzonych wniosków o płatność końcową wyniosła natomiast 18 szt.
- wskaźnik produktu *Liczba przebudowanych lotnisk w zakresie ochrony i bezpieczeństwa* – Według stanu na koniec 2013 r. zakończono prace i zatwierdzono wnioski o płatność dla projektów, których przedmiotem były inwestycje prowadzone na terenie 5 z 8 portów lotniczych. Należy jednocześnie podkreślić, że do końca 2013 r. podpisane zostały wszystkie umowy o dofinansowanie dla projektów wyłonionych w konkursie w ramach działania 8.4 *Bezpieczeństwo i ochrona transportu lotniczego*, (20 projektów). Oznacza to, że w ramach działania wsparcie otrzymali już wszyscy beneficjenci realizujący projekty w ramach działania – tj. 8 portów lotniczych. Tym samym wartość docelowa tego wskaźnika w podpisanych umowach o dofinansowanie wynosi 8 szt. w 2015 roku i stanowi wykonanie 100% zakładanej wartości docelowej w Programie Operacyjnym.
- wskaźnik rezultatu *Wartość oszczędności czasu dla przewozu pasażerów i towarów uzyskanych dzięki budowie i modernizacji dróg* jest realizowany przez projekty finansowane ze środków przeznaczonych na działanie 8.2 Drogi krajowe poza siecią TEN-T. Jego wartość docelowa to 36 mln euro. Na podstawie dotychczas podpisanych umów szacowana realizacja tego wskaźnika w 2013 r. wyniosła ponad 245 mln euro/rok, z czego osiągnięto wartość w wysokości 85 mln euro/rok. Należy podkreślić jednak, iż analogicznie do sytuacji w VI i VII priorytecie POIiŚ, wartość oszczędności czasu należy do grupy wskaźników, których sposób pomiaru jest wyjątkowo trudny i niejasny, zaś sam pomiar wiąże się z wysokimi kosztami. Problem ten zidentyfikowany został przez przeprowadzone w poprzednich okresach sprawozdawczych badania ewaluacyjne dla projektów POIiŚ w sektorze transportu. Niemniej jednak w związku z faktem, że jest to jeden z kluczowych wskaźników rezultatu dla projektów otrzymujących wsparcie ze środków UE w ramach bieżącej perspektywy, nie planuje się również rezygnacji z niego w kolejnej perspektywie 2014-2020. Wskazane jest zatem podjęcie działań na poziomie horyzontalnym zmierzających do doprecyzowania i uspoźnienia metodologii wyliczania tego wskaźnika, aby przyjmowane założenia były analogiczne na poziomie wszystkich beneficjentów w państwach członkowskich korzystających ze środków UE podczas realizacji inwestycji transportowych.

WPLYW PROJEKTÓW REALIZOWANYCH W RAMACH PRIORYTETU VIII NA SEKTOR TRANSPORTU W POLSCE

Projekty drogowe realizowane w ramach VIII priorytetu (działanie 8.1 oraz 8.2) mają na celu poprawę bezpieczeństwa w ruchu drogowym oraz wzrost dostępności komunikacyjnej Polski i krajowych połączeń międzyregionalnych. Przedsięwzięcia objęte dofinansowaniem w ramach priorytetu VIII przyczyniają się do podniesienia standardu dróg krajowych, dzięki czemu następuje zwiększenie ich przepustowości, poprawa bezpieczeństwa, skrócenie czasu przejazdu oraz obniżenie kosztów eksploatacji pojazdów oraz kosztów środowiskowych w transporcie drogowym. Dofinansowanie w ramach priorytetu oprócz projektów liniowych (budowa/przebudowa odcinków dróg, budowa obwodnic) oraz punktowych (budowa kładek dla pieszych, przebudowa miejsc niebezpiecznych) otrzymały również inicjatywy (kampanie medialne) promujące bezpieczeństwo w ruchu drogowym oraz przyczyniające się do trwałej zmiany postaw i zachowań wśród jego uczestników. Wszystkie wyżej wymienione działania wpisują się w cele programowe oraz przyczyniają się do rozwoju tej gałęzi transportu.

W okresie sprawozdawczym przeprowadzono badanie ewaluacyjne pn. *Wpływ budowy autostrad i dróg ekspresowych na rozwój społeczno-gospodarczy i terytorialny Polski*⁵². Wykazało ono m.in. skrócenie czasu przejazdu pomiędzy miastami wojewódzkim uzyskane dzięki wsparciu funduszy UE w latach 2004-2013. Biorąc pod uwagę projekty drogowe realizowane w ramach priorytetu VIII, jako

⁵² Badanie ewaluacyjne przeprowadzone na zlecenie Krajowej Jednostki Ewaluacji, MRR.

przykład można podać połączenie Warszawy z Krakowem (ponad 6 minut na każde 100 km odległości w linii prostej). Projekt zrealizowany rzeczowo w okresie sprawozdawczym w ramach tego połączenia to *Budowa drogi ekspresowej S7 Radom (Jedlińsk) - Jędrzejów, na odcinku obwodnicy Kielc*.

Dzięki realizacji projektów w ramach priorytetu VIII poprawiła się również dostępność międzynarodowa. Odcinki realizowane wzdłuż drogi S7 pomiędzy Warszawą a Kielcami spowodowały skrócenie podróży w kierunku Czech i Słowacji.

W ramach priorytetu były również realizowane projekty dzięki którym nastąpiła poprawa przepustowości, m.in. likwidacja tzw. „wąskich gardeł”. Dobrym przykładem jest tu obwodnica Nowogardu, w którym to mieście natężenie ruchu dochodziło do 17 tys. pojazdów na dobę.

Projekty z zakresu **Inteligentnych Systemów Transportowych** (działanie 8.3) mają na celu wprowadzenie rozwiązań telematycznych umożliwiających efektywne, ekonomiczne i bezpieczne wykorzystanie istniejącej infrastruktury transportowej. Realizacja projektów przyczyni się do skuteczniejszej ochrony użytkowników transportu, redukcji negatywnego oddziaływania na środowisko, kształtowania dalszego rozwoju branży transportowej z uwzględnieniem współczesnych trendów i możliwości informatyzacji. Potrzeba udzielenia wsparcia w tym zakresie wynika z wieloletnich opóźnień w stosunku do istniejących systemów zarządzania transportem w miastach europejskich i jest uzasadniona wzrastającymi kosztami kongestii, w tym czasu użytkowników i emisji spalin. Wszystkie wyżej wymienione działania wpisują się w cele programowe i wzmacniają efekty wynikające z modernizacji infrastruktury liniowej.

Projekty z zakresu **transportu lotniczego** realizowane w ramach VIII priorytetu (działanie 8.4) mają na celu dostosowanie systemów bezpieczeństwa i ochrony w portach lotniczych do standardów wynikających z obowiązujących wymogów. Poprzez realizację tych projektów następuje poprawa bezpieczeństwa i ochrony na głównych portach lotniczych obsługujących ruch międzynarodowy. W okresie sprawozdawczym przeprowadzono badanie ewaluacyjne pn. Ewaluacja efektów realizacji projektów lotniczych realizowanych w ramach POIiŚ. Badaniem zostały objęte m.in. projekty w zakresie bezpieczeństwa i ochrony transportu lotniczego (działanie 8.4 POIiŚ) realizowane w portach lotniczych w: Krakowie, Katowicach, Warszawie, Gdańsku, Łodzi, Wrocławiu, Poznaniu, Szczecinie. Zidentyfikowano szereg korzyści płynących z realizacji projektów lotniczych:

1. Korzyści z punktu widzenia odbiorców (pasażerów) oraz użytkowników:
Pasażerowie – większy komfort, wyższe standardy obsługi, większa liczba dostępnych usług w terminalu. Ta grupa dostrzega jedynie zmiany, które są dla niej bezpośrednio widoczne i dostępne.
Przewoźnicy – szybsza odprawa pasażerów, usytuowanie terminali w bardziej dogodnym miejscu, umiejscowienie płyty postojowej przed terminalem czy skracanie dróg kołowania samolotów.
2. Korzyści ekonomiczne – gospodarcze: wymiernym i mierzalnym efektem w tym zakresie jest wzrost powierzchni komercyjnej na terenie portów lotniczych, co skutkuje wzrostem liczby firm prowadzących swoją działalność.
3. Korzyści i koszty ekonomiczne dla samego portu: wzrost dochodów w obszarze usług poza lotniskowych i możliwość dalszego rozwoju portów.
4. Korzyści w obszarze ochrony środowiska: energooszczędne budynki, systemy zarządzania wykorzystywania energii i wody, własne oczyszczalnie ścieków.

Efekty działania 6.3 POIiŚ zbadano tylko w portach, w których projekty zostały już rzeczowo zrealizowane, tj. w Gdańsku, Wrocławiu i Rzeszowie. W przypadku portów w Gdańsku i Rzeszowie, będących beneficjentami zarówno działania 8.4 jak i 6.3, badanie pozwoliło stwierdzić **bardzo dużą synergię projektów działania 8.4 i 6.3 POIiŚ**. Nowowytbudowane terminale bez wyposażenia ich w sprzęt zapewniający bezpieczeństwo nie mogłyby funkcjonować. 74% pasażerów wskazało na poprawę komfortu przebywania na lotnisku, 42% przedsiębiorców wskazuje na wpływ na warunki prowadzenia działalności, 21% przedsiębiorców dostrzega wpływ na liczbę klientów zagranicznych, nastąpiła poprawa dostępności transportowej miasta i regionu jako szerszy efekt rozbudowy portu, rozbudowa i modernizacja portów lotniczych przyczynia się do powstawania nowych firm w okolicy portu lotniczego.

PRZYKŁADOWE PROJEKTY REALIZOWANE W RAMACH VIII PRIORYTETU

Tytuł projektu: *Usprawnienie ratownictwa na drogach - etap III*

Działanie: 8.1 *Bezpieczeństwo ruchu drogowego*

Beneficjent: Kujawsko-Pomorski Komendant Wojewódzki Państwowej Straży Pożarnej w Toruniu

Województwo: cały kraj

Wartość projektu: 7,2 mln euro

Wartość dofinansowania z UE: 6,1 mln euro

Data zakończenia realizacji projektu: 30 czerwca 2014 r.

Charakterystyka projektu: Przedmiotowy projekt realizowany jest w partnerstwie szesnastu podmiotów wykonujących zadania z zakresu ochrony pożarowej i ratownictwa. Projekt zakłada doposażenie bazy sprzętowej w komendach wojewódzkich Państwowej Straży Pożarnej w Białymstoku, Gdańsku, Gorzowie Wielkopolskim, Katowicach, Krakowie, Lublinie, Łodzi, Kielcach, Olsztynie, Opolu, Poznaniu, Rzeszowie, Szczecinie, Toruniu, Warszawie i Wrocławiu, poprzez zakup samochodów ratownictwa technicznego z wyposażeniem jak również samochodów ratownictwa technicznego z funkcją gaśniczą z wyposażeniem. Projekt poprzez doposażenie jednostek PSP pozwoli na udzielanie szybkiej i skutecznej pomocy poszkodowanym, na poziomie oczekiwanym przez społeczeństwo, uzupełniając i istotnie wzbogacając istniejący już system ratownictwa technicznego na drogach, w większości prowadzony przez jednostki ochrony przeciwpożarowej włączone do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego.

Główne cele projektu: Celem projektu jest usprawnienie ratownictwa na drogach poprzez bardziej efektywne zabezpieczenie obszaru kraju przed skutkami katastrof i wypadków. Zwiększenie ilości posiadanych przez Państwową Straż Pożarną pojazdów służących ratownictwu na drogach pozwoli na bardziej efektywne zarządzanie potencjałem ratowniczym, czyli obsługę zdarzeń z wykorzystaniem niezbędnych sił i środków ratowniczych przy jednoczesnym minimalizowaniu okresowego, poważnego obniżenia stanu gotowości bojowej jednostek Państwowej Straży Pożarnej (PSP). Dzięki zwiększeniu ilości i jakości sprzętu ratownictwa drogowego możliwa jest skuteczniejsza pomoc poszkodowanym, zminimalizowanie skutków wypadków i usprawnienie działań ratowniczych. Dodatkowo w sytuacji wystąpienia zdarzeń mogących znacząco oddziaływać na środowisko naturalne nowoczesne wyposażenie PSP decyduje o skali strat, które mogą wystąpić w glebie i środowisku wodnym. Projekt spowoduje zmniejszenie zagrożenia życia podróżnych i mieszkańców terenów położonych przy drogach, przynosząc w rezultacie wymierne korzyści ekonomiczne dla kraju w postaci zaoszczędzonych zasobów ekonomicznych jak i oszczędności w podróżach osobowych, pasażerskich i ciężarowych. Reasumując, realizacja projektu w zakładanych zakresie pozwoli osiągnąć zamierzone efekty społeczne – gospodarcze przyczyniające się do spójnego rozwoju ekonomicznego Polski.

W ramach projektu planuje się osiągnięcie następujących wskaźników produktu:

- liczba projektów dotyczących zakupu sprzętu – 1 szt.;
- liczba zakupionych pojazdów wyposażonych w sprzęt służący do ratownictwa technicznego na drogach – 32 szt.

ZDJĘCIE 27. SAMOCHÓD RATOWNICTWA TECHNICZNEGO

ŹRÓDŁO: [HTTP://WWW.STRAZ.PL](http://www.straz.pl)

Tytuł projektu: *Przebudowa drogi krajowej nr 1 w granicach administracyjnych miasta Włocławek – etap IV*

Działanie: 8.2 Drogi krajowe poza siecią TEN-T

Beneficjent: Włocławek - miasto na prawach powiatu

Województwo: kujawsko-pomorskie

Wartość projektu: 6,7 mln euro

Wartość dofinansowania z UE: 5,7 mln euro

Data zakończenia realizacji projektu: 1 maja 2015 r.

Charakterystyka projektu: Projekt polega na przebudowie ww. drogi na odcinku o długości 0,9 km, jako drogi dwujezdniowej, z czego każda o dwóch pasach ruchu. Projekt obejmuje przebudowę drogi krajowej nr 1 w granicach administracyjnych miasta Włocławek na odcinku jezdni prawej od km 11+384,40 do km 12+256,80; na jezdni lewej od km 11+390,00 do km 12+285,46 wraz z budową/przebudową infrastruktury towarzyszącej).

Główne cele projektu: Realizacja projektu przyczyni się do zwiększenia dostępu regionu do sieci TEN-T poprzez udrożnienie ruchu na drodze prowadzącej przez centrum miasta, na której odbywa się ruch tranzytowy w kierunku północ-południe. Realizacja projektu jest częścią regionalnej sieci drogowej i w znaczący sposób wpłynie na jej poprawę i przepustowość oraz na usprawnienie powiązań drogowych z regionami ościennymi w kraju oraz z zagranicą, gdyż DK1 łączy północ Polski (Gdańsk) z południem (Cieszyn), aż do granicy z Czechami. Przebudowana droga o odpowiednich parametrach technicznych i jakościowych, jakie są wymagane ze względów bezpieczeństwa dla dróg krajowych, kategorii GP, zagwarantuje bezpieczeństwo podróży, eliminując bezpośrednie zagrożenie nieszczęśliwymi wypadkami.

ZDJĘCIE 28. DROGA KRAJOWA NR 1 W GRANICACH ADMINISTRACYJNYCH MIASTA WŁOCŁAWEK

ŹRÓDŁO: SPRAWOZDANIE ROCZNE ZA ROK 2013 Z REALIZACJI PRIORYTETÓW VI-VIII POIŚ

Tytuł projektu: *Budowa zintegrowanego systemu zarządzania ruchem i transportem publicznym w mieście Legnica*

Działanie: 8.3 Rozwój Inteligentnych Systemów Transportowych

Beneficjent: Gmina Legnica

Województwo: dolnośląskie

Wartość projektu: 5,1 mln euro

Wartość dofinansowania z UE: 4,3 mln euro

Data zakończenia realizacji projektu: 31 lipca 2015 r.

Charakterystyka projektu: Przedmiotem Projektu jest budowa zintegrowanego systemu zarządzania ruchem i transportem publicznym. Inwestycja zrealizowana zostanie w obrębie 43 skrzyżowań (40 sterowników), w tym: 31 skrzyżowań (29 sterowników) zrealizowanych zostanie w ramach I etapu, 12 skrzyżowań (11 sterowników) zrealizowanych zostanie w ramach II etapu budowy systemu.

Przedsięwzięcie polegające na budowie zintegrowanego systemu zarządzania ruchem i transportem publicznym w mieście Legnicy, obejmuje:

- zintegrowane CENTRUM zarządzania ruchem i transportem publicznym obsługujące wszystkie funkcje podsystemów zintegrowanego systemu zarządzania ruchem;
- podsystemy obszarowej optymalizacji i sterowania ruchem wraz z wykrywaniem zdarzeń drogowych oraz możliwością analizy pomiarów ruchu w zasięgu działania SYSTEMU;
- podsystem informacji dla kierowców – tablice zmiennej treści (VMS) na bramach zainstalowanych nad drogą oraz monitorowania tablic rejestracyjnych;
- redundantny system łączności między skrzyżowaniami a Centrum oparty na protokole komunikacyjnym TCP/IP zaimplementowanym w światłowodowej sieci Ethernet i sieciach radiowych, podsystem wideomonitoringu skrzyżowań objętych działaniem Systemu, podsystem wizualizacji zmienności i utrudnień ruchu w mieście za pośrednictwem portalu internetowego;
- podsystem realizacji Priorytetów dla transportu publicznego, zarządzania transportem publicznym i obsługi uprzywilejowania pojazdów specjalnych;
- podsystem informacji dla pasażerów – tablice elektroniczne Dynamicznej Informacji Przystankowej (DIP);

- podsystem informacji o warunkach atmosferycznych.

Wdrożenie zintegrowanego systemu zarządzania ruchem i transportem publicznym w Legnicy, będzie skutecznym środkiem wspierającym organizację ruchu i służącym realizacji przyjętych priorytetów komunikacyjnych. Przyczyni się do udoskonalania systemu transportowego, tak, aby stał się on bardziej sprawny, efektywny, przyjazny człowiekowi oraz bezpieczny. Zintegrowanego systemu zarządzania ruchem i transportem publicznym dostarczy szerokie spektrum możliwości poczynając od zaawansowanych systemów sterowania ruchem za pomocą sygnalizacji świetlnej do systemów ostrzegania o możliwości wystąpienia awarii. W wyniku realizacji Projektu zostanie osiągnięty stan docelowy, a mianowicie:

- wprowadzone zostaną jednolite metody sterowania i zarządzania ruchem oraz nadzoru na obszarze całego miasta;
- poprawi się jakość zarządzania sygnalizacjami świetlnymi przez zwiększenie zakresu funkcji dotyczących między innymi zdalnego wprowadzania zmian w programach sygnalizacji oraz zdalnego ładowania nowych programów i zmian w harmonogramach i algorytmach ich selekcji;
- podniesie się jakość komunikacji urządzeń sterowania ruchem (sterownik – sterownik oraz centrum – sterownik) przez zastosowanie nowoczesnych technik komunikacyjnych i łączności światłowodowych;
- obniżone zostaną koszty komunikacji centrum - sterowniki przy jednoczesnym wdrożeniu ciągłej wymiany danych przez zastosowanie własnych sieci łączności, komunikacji przez Internet (minimalizacja łącz internetowych, których doprowadzenie do podobszaru jest wymagane w celu objęcia łącznością wszystkich sygnalizacji podobszaru);
- wdrożona zostanie (z możliwością etapowania) wideodetekcja, jako nieinwazyjna metoda detekcji pojazdów;
- podniesiona zostanie, jakość monitorowania systemu przez wdrożenie (z możliwością etapowania) monitoringu wizyjnego – transmisji wizji do centrum; wykorzystane będą do tego celu te same kamery, które będą służyły do detekcji pojazdów;
- poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego pojazdów samochodowych, rowerzystów i pieszych poprzez systemowe monitorowanie (autodiagnostykę) poprawności pracy i sprawności urządzeń systemu.

ZDJĘCIE 29. BUDOWA ZINTEGROWANEGO SYSTEMU ZARZĄDZANIA RUCHEM I TRANSPORTEM PUBLICZNYM

ŹRÓDŁO: [HTTP://WWW.EUROINFRASTRUCTURE.EU](http://www.euroinfrastructure.eu); [HTTP://WWW.EDROGA.PL](http://www.edroga.pl)

3.8.2 OPIS ISTOTNYCH PROBLEMÓW WE WDRAŻANIU WRAZ Z PODJĘTYMI ŚRODKAMI ZARADCZYMI

Problemy w zakresie projektów drogowych szczegółowo zostały opisane w **punkcie 3.6.2** dotyczącym problemów w priorytecie VI.

W zakresie projektów dotyczących ITS i wsparcia lotnisk, w związku z podpisaniem wszystkich umów o dofinansowanie i trwającymi pracami nie ma obecnie ryzyka nieukończenia inwestycji do końca okresu kwalifikowalności Programu.

WNIOSKI I REKOMENDACJE IZ/KE/KM ODNOSNIE DALSZEGO PRZEBIEGU REALIZACJI PRIORYTETU

W związku z zadowalającym procesem kontraktacji środków oraz postępującym wydatkowaniem środków dalsze zadania instytucji krajowych w ramach priorytetu VIII skoncentrowane zostaną na zapewnieniu prawidłowości realizacji projektów oraz monitorowaniu postępu rzeczowo-finansowego. Nadrzędnym celem IZ POIiŚ jest rzeczowe i finansowe rozliczenie projektów zgodnie z przekazywanymi do Komisji Europejskiej harmonogramami, przed zakończeniem okresu kwalifikowalności wydatków w perspektywie finansowej UE 2007-2013.

REKOMENDACJE IZ POIiŚ:

1. monitorowanie postępu rzeczowego projektów realizowanych w priorytecie VIII na podstawie przekazywanych wniosków o płatność okresową i końcową;
2. monitorowanie przebiegu procesów certyfikacji i płatności w priorytecie VIII.

POZOSTAŁE INFORMACJE O PRIORYTECIE

Informacje dotyczące wkładu priorytetu w realizację celów Strategii Europa 2020 zostały przedstawione w **punkcie 2.1.6.5 Realizacja założeń Strategii EUROPA 2020**.

Informacje dotyczące wkładu priorytetu w promowanie równości szans zostały przedstawione w **punkcie 2.2.1 Zasada równości szans**.

Informacje dotyczące wkładu priorytetu w promowanie zasady partnerstwa zostały przedstawione w **punkcie 2.2.2 Zasada partnerstwa w Programie**.

Informacje dotyczące komplementarności zostały przedstawione w **punkcie 2.6 Komplementarność z innymi instrumentami**.

Informacje dotyczące badań ewaluacyjnych przeprowadzonych w sektorze zostały przedstawione w **punkcie 2.7 Monitorowanie i ocena**.

Informacja o wypełnieniu warunków szczególnych nałożonych na projekty znajduje się w **załączniku IX**.

3.9 PRIORYTET IX INFRASTRUKTURA ENERGETYCZNA PRZYJAZNA ŚRODOWISKU I EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA

3.9.1 OSIĄGNIĘCIE CELÓW I ANALIZA POSTĘPÓW

INFORMACJE NA TEMAT FIZYCZNYCH I FINANSOWYCH POSTĘPÓW PRIORYTETU

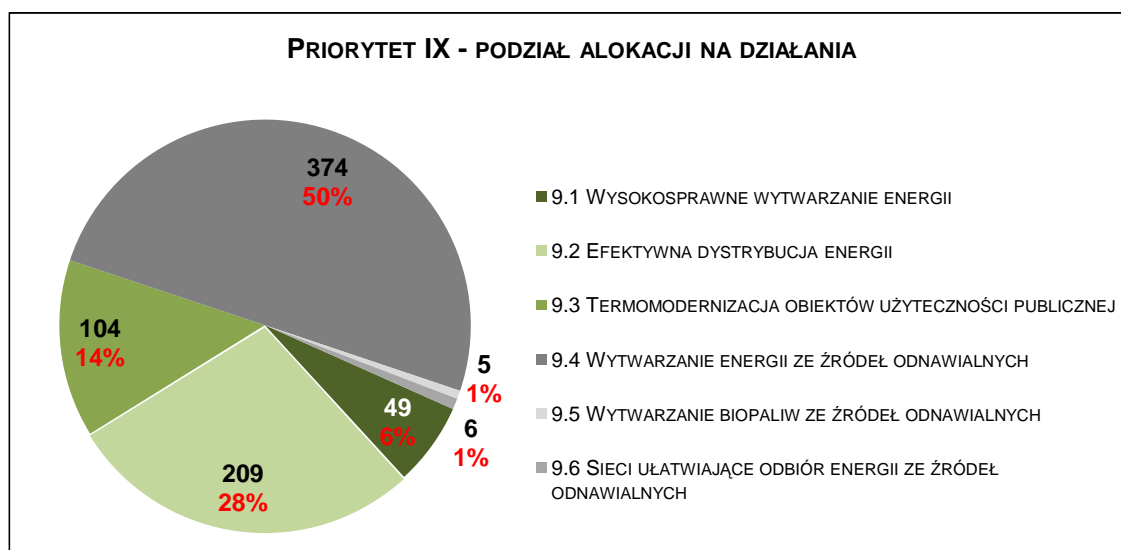
W priorytecie IX projekty są realizowane w ramach sześciu działań:

- **9.1 Wysokosprawne wytwarzanie energii;**
- **9.2 Efektywna dystrybucja energii;**
- **9.3 Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej;**
- **9.4 Wytwarzanie energii ze źródeł odnawialnych;**
- **9.5 Wytwarzanie biopaliw ze źródeł odnawialnych;**
- **9.6 Sieci ułatwiające odbiór energii ze źródeł odnawialnych.**

W ramach IX priorytetu, wysokość środków z Funduszu Spójności wynosi **748 mln euro**, co stanowi 3,3% alokacji środków z FS w ramach Programu i 2,6% całkowitej alokacji środków wspólnotowych w ramach POIiŚ.

Poniższy wykres prezentuje rozkład alokacji pomiędzy działania wdrażane w priorytecie IX.

WYKRES 40. PODZIAŁ ALOKACJI PRIORYTETU IX NA DZIAŁANIA (DANE W MLN EURO)

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ NA PODSTAWIE SZCZEGÓŁOWEGO OPISU PRIORYTETÓW POIiŚ
– WERSJA 3.16 Z 20 MARCA 2014R.

WNIOSKI O DOFINANSOWANIE/ UMOWY O DOFINANSOWANIE

Do końca grudnia 2013 r. w ramach priorytetu IX weryfikację formalną przeszło pozytywnie i zostało zarejestrowanych w KSI (SIMIK 07-13) **427 wniosków o dofinansowanie** na kwotę wnioskowanego dofinansowania wynoszącą **1,7 mld euro**. Instytucje dokonujące oceny złożonych wniosków o dofinansowanie zatwierdziły do realizacji do końca 2013 r. **177 wniosków o dofinansowanie** (czyli 41% złożonych wniosków o dofinansowanie), dla których kwota wnioskowanego dofinansowania wyniosła **731,9 mln euro**.

W ramach priorytetu IX przewidziano wybór projektów do realizacji tylko w **trybie konkursowym**.

Dotychczas w ramach priorytetu IX ogłoszono **9 konkursów** dla wszystkich 6 działań priorytetu. W drugiej połowie 2013 roku ogłoszony został nabór w ramach działania 9.3. Nabór trwał od 2 września do 31 grudnia 2013 roku. W ramach przedmiotowego konkursu wpłynęło 767 wniosków o dofinansowanie, które są w trakcie oceny⁵³.

Do końca okresu sprawozdawczego podpisano z beneficjentami **162 umowy o dofinansowanie**, z czego **15 umów** w 2013 r. W ramach zawartych umów wykorzystane zostało **93% alokacji** przypadającej dla IX priorytetu. **Dokonując porównania z poprzednim okresem sprawozdawczym można zaobserwować znaczący wzrost wykorzystania dostępnej alokacji o 9 p.p.** Wartość podpisanych umów na koniec 2013 r. wyniosła ogółem 2,1 mld euro, wartość wydatków kwalifikowanych wyniosła 1,4 mld euro, natomiast **dofinansowanie UE to 699,3 mln euro**.

Najwyższym poziomem wykorzystania alokacji charakteryzują się działania 9.1 i 9.6, gdzie poziom wykorzystania alokacji wyniósł odpowiednio 99% i 98%, jednocześnie należy mieć na uwadze, że działania te nie mają dużego wpływu na poziom kontraktacji w priorytecie, gdyż stanowią odpowiednio 6% i 1% alokacji priorytetu. Wysoki poziom wykorzystania alokacji jest również w działaniu 9.2, 9.3 i 9.4 i wynosi odpowiednio: 96%, 93% i 92%. To właśnie te działania mają największy wpływ na sytuację w całym priorytecie.

W działaniu 9.6 zostały podpisane 3 umowy o dofinansowanie. Małe zainteresowanie realizacją inwestycji w ramach działania wynikało z późnego przyjęcia programu pomocowego (grudzień 2010 r.). Działające w sektorze dystrybucji energii spółki nie wykazały zainteresowania dofinansowywaniem inwestycji ze środków unijnych ze względu na zbyt skomplikowaną procedurę aplikacyjną (pomoc publiczna, problem z oszacowaniem wielkości dotacji na podstawie wyliczenia luki finansowej, polegający na szacowaniu przyszłych przychodów spółki), w porównaniu z ograniczoną ilością środków, z której beneficjent mógłby skorzystać⁵⁴.

Najniższy poziom wykorzystania alokacji jest w działaniu 9.5 – 55%. Jednakże działanie to ma niewielki wpływ na poziom wykorzystania alokacji w priorytecie. Szczegółowe wyjaśnienia zostały przedstawione w **punkcie 3.9.2 Opis istotnych problemów we wdrażaniu wraz z podjętymi środkami zaradczymi**.

WNIOSKI O PŁATNOŚĆ

Na koniec okresu sprawozdawczego poziom alokacji rozliczonej wnioskami o płatność dla priorytetu IX wyniósł 60%, co oznacza **wzrost o 25 p.p. w trakcie okresu sprawozdawczego**. Najwyższy poziom alokacji rozliczonej wnioskami o płatność stwierdzono w działaniu 9.3 – 73% oraz w działaniu 9.4 – 66% jest to jednocześnie działanie mające największy wpływ na sytuację w całym priorytecie. Najniższy poziom rozliczonej alokacji był w działaniu 9.2 – 41%.

Wartość wydatków ogółem wykazanych przez beneficjentów we wnioskach o płatność wyniosła 1,3 mld euro, wydatki kwalifikowane wyniosły 947,6 mln euro, z czego część unijna wyniosła **449,8 mln euro**.

⁵³ Raport zawierający wyniki oceny wniosków został przekazany w dniu 11 lutego 2014 r. do MG. Zawiera on wyniki oceny 112 wniosków na wnioskowaną kwotę dofinansowania 2,6 mln euro w tym 105 wniosków rekomendowanych do dofinansowania na kwotę 2,4 mln euro, 3 wnioski z wnioskowaną kwotą dofinansowania 24,1 tys. euro z oceną negatywną oraz 4 wnioski wycofane.

⁵⁴ W perspektywie 2014-2020 zostało zmienione podejście w kontekście udzielania wsparcia na sieci ułatwiające odbiór energii z OZE.

CERTYFIKACJA ŚRODKÓW DO KE

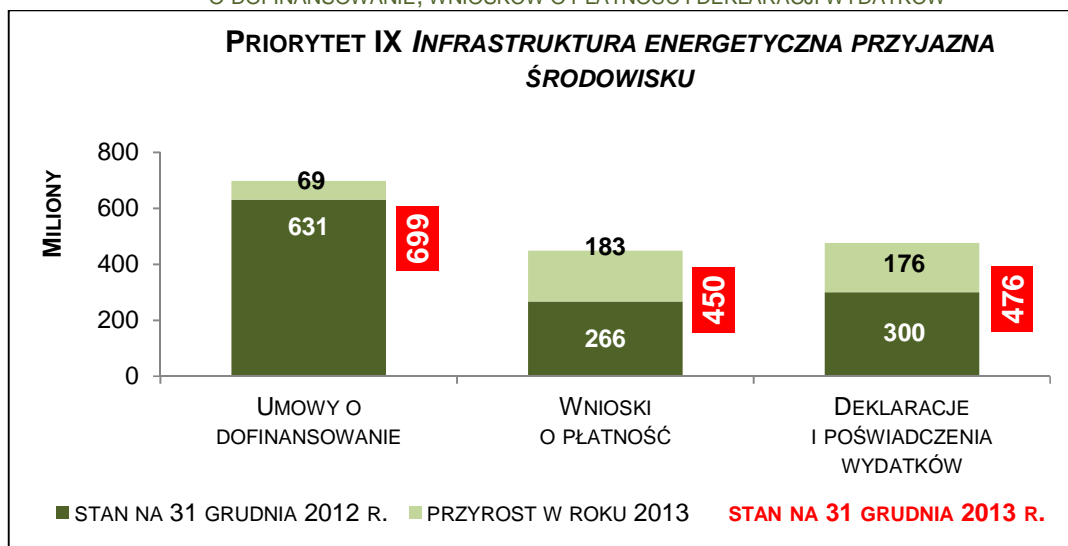
W bieżącym okresie sprawozdawczym Instytucja Certyfikująca przekazała do KE **Poświadczenia i deklaracje wydatków** oraz **wniosków o płatność okresową** dla priorytetu IX na łączną kwotę wydatków kwalifikowalnych wynoszącą **362,1 mln euro**, przy czym wartość wnioskowanej refundacji wyniosła **176,1 mln euro**. Od początku realizacji Programu w ramach IX osi priorytetowej do KE przekazane zostały **Poświadczenia i deklaracje wydatków** o wartości wydatków kwalifikowalnych 937,8 mln euro i wartości wnioskowanej refundacji w wysokości **476,3 mln euro**, co stanowi 64% alokacji dla priorytetu. Do 31 grudnia 2013 r. KE zrefundowała **432,5 mln euro**. Należy podkreślić, że tylko w roku 2013 wartość refundacji wyniosła 184,9 mln euro, czyli w bieżącym okresie sprawozdawczym zostało zrefundowanych **43%** w ramach zrefundowanych środków dla IX osi priorytetowej.

DYNAMIKA

Poniższy wykres obrazuje kontraktację środków, wnioskowanie o płatności przez beneficjentów oraz certyfikację wydatków do KE w okresie sprawozdawczym oraz narastająco.

Do końca okresu sprawozdawczego w złożonych wnioskach o płatność beneficjenci rozliczyli ponad 449,8 mln euro, tj. ponad 60% przyznanego im grantu. Jednocześnie w tym samym okresie do KE przekazane zostały Deklaracje i poświadczenia wydatków na kwotę refundacji wynoszącą 476,3 mln euro⁵⁵. W okresie sprawozdawczym największy postęp można zaobserwować w wydatkowaniu i certyfikacji.

WYKRES 41. PORÓWNANIE WARTOŚCI DOFINANSOWANIA UE NA POZIOMIE ZAWARTYCH UMÓW
O DOFINANSOWANIE, WNIOSKÓW O PŁATNOŚĆ I DEKLARACJI WYDATKÓW

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ NA PODSTAWIE KSI SIMIK 07-13

DECYZJE DLA DUŻYCH PROJEKTÓW

W ramach priorytetu IX złożono 6⁵⁶ **wniosek o potwierdzenie wkładu finansowego** dla dużych projektów. Wszystkie te projekty są realizowane w ramach działania 9.4. W okresie sprawozdawczym przekazano do KE 3 wnioski a KE wydała 1 decyzję. Należy podkreślić, że jest to pierwsza decyzja wydana przez KE od początku realizacji Programu dotycząca odnawialnych źródeł energii.

⁵⁵ Kwota poświadczeń i deklaracji wydatków złożonych do KE jest wyższa niż kwota wydatków wykazanych przez beneficjentów we wnioskach o płatność, co wynika z zasad wnioskowania do KE (przeliczenie kwoty wydatków kwalifikowanych przez procent wynikający z zapisów Programu niezależnie od dofinansowania przyznanego dla projektu) oraz z powiększenia deklaracji o kwoty zaliczek wypłaconych dla beneficjentów projektów objętych pomocą publiczną.

⁵⁶ Dodatkowo ocena jednego wniosku została wstrzymana.

ANALIZA JAKOŚCIOWA

PODZIAŁ PROJEKTÓW WG SEKTORÓW GOSPODARKI

W ramach priorytetu IX projekty realizowane są głównie w obszarze działalności gospodarczej związanej z *08 Wytwarzaniem i dystrybucją energii elektrycznej, gazu i ciepła*.

PODZIAŁ PROJEKTÓW WEDŁUG FORMY PRAWNEJ BENEFICJENTÓW

Główni beneficjenci w ramach priorytetu to: przedsiębiorcy, jednostki samorządu terytorialnego oraz ich grupy – związki, stowarzyszenia i porozumienia jst, podmioty świadczące usługi publiczne w ramach realizacji obowiązków własnych jednostek samorządu terytorialnego, jednostki sektora finansów publicznych, organizacje pozarządowe, kościoły, kościelne osoby prawne i ich stowarzyszenia oraz inne związki wyznaniowe.

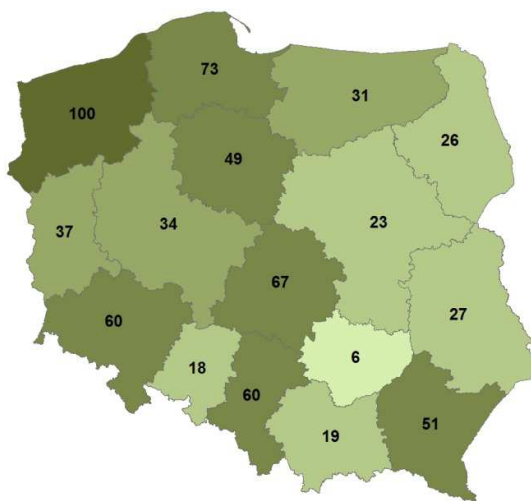
Wartość dofinansowania unijnego projektów realizowanych przez przedsiębiorstwa stanowi 86% wartości wszystkich podpisanych umów w priorytecie. Jednostki samorządu terytorialnego oraz organy władzy administracji rządowej wykorzystują 11% z zakontraktowanych w priorytecie środków UE. Pozostali beneficjenci zakontraktowali 16,3 mln euro.

PODZIAŁ PROJEKTÓW W PRZESTRZENI

Analizując proces kontraktacji na poziomie poszczególnych regionów liderem w zakresie wartości dofinansowania UE w zawartych umowach o dofinansowanie jest **województwo zachodniopomorskie – 99,6 mln euro**, co wykorzystuje 13% alokacji dla priorytetu. Najniższą wartość zakontraktowanej alokacji odnotowano w województwie świętokrzyskim, czyli 5,6 mln euro (1%).

Odnosząc się do wydatków wykazanych przez beneficjentów w priorytecie IX, województwami o najwyższym stopniu rozliczenia przyznanego grantu są województwa zachodniopomorskie i dolnośląskie (73%). Natomiast o najniższym stopniu rozliczenia są beneficjenci projektów realizowanych na terenie województwa mazowieckiego (29%).

Poniższa mapa prezentuje wartość dofinansowania przyznanego beneficjentom priorytetu IX *Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku* ze środków EFRR w układzie województw. Dane w mln euro.

MAPA 12. WARTOŚĆ DOFINANSOWANIA UE
PRYZNANEGO BENEFICJENTOM W RAMACH
PODPISANYCH UMÓW

Dane dotyczące przyznanego wsparcia w układzie regionalnym należy traktować jako dane przybliżone, gdyż na mapie nie zostały uwzględnione projekty o zasięgu ogólnokrajowym. Dodatkowo, na potrzeby sporządzenia mapy w przypadku projektów realizowanych na terenie kilku województw zastosowano przybliżony, proporcjonalny podział wsparcia przyznanego dla danego regionu.

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ NA PODSTAWIE
KSI (SIMIK 07-13)

REALIZACJA ZAŁOŻONYCH CELÓW

Podstawowym celem realizacji IX osi priorytetowej jest zmniejszenie oddziaływania sektora energetyki na środowisko. Jest on realizowany poprzez cele szczegółowe takie jak podwyższenie sprawności wytwarzania, przesyłania i dystrybucji energii oraz wzrost efektywności energetycznej w procesie użytkowania energii, a także wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych (OZE).

Cele szczegółowe mają zasadnicze znaczenie dla osiągnięcia, m.in. Strategii Europa 2020, pakietu klimatyczno-energetycznego UE oraz polityki energetycznej państwa w zakresie oddziaływania sektora energetyki na środowisko. Do 2020 roku w tzw. pakiecie energetyczno-klimatycznym UE wyznaczyła cele ilościowe określone jako 3x20, tj.: zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych o 20% w stosunku do roku 1990, zmniejszenie zużycia energii o 20%, zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto do 20% w UE (w przypadku Polski do 15% oraz we wszystkich rodzajach transportu co najmniej 10% końcowego zużycia energii w transporcie).

Jednym z głównych kierunków polityki energetycznej Polski do 2030 jest rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii niesie za sobą większy stopień niezależności się od dostaw energii z importu. Promowanie wykorzystania OZE pozwala na zwiększenie stopnia dywersyfikacji źródeł dostaw oraz stworzenie warunków do rozwoju energetyki rozproszonej opartej na lokalnie dostępnych surowcach. Główne cele polityki energetycznej w obszarze OZE obejmują m.in. wzrost udziału odnawialnych źródeł energii w finalnym zużyciu energii co najmniej do poziomu 15% w 2020 roku oraz dalszy wzrost tego wskaźnika w latach następnych,

Stymulowanie rozwoju potencjału rynku OZE, przewidziane jest w polityce energetycznej Polski również dzięki wykorzystaniu funduszy europejskich. Rozwój OZE jest możliwy poprzez bezpośrednie wsparcie finansowe ze środków UE na budowę nowych mocy w zakresie OZE, budowę i rozbudowę sieci przesyłowych umożliwiających przyłączanie nowych jednostek wytwórczych, a także produkcję urządzeń na rzecz energetyki odnawialnej.

Najbardziej efektywnym kosztowo sposobem ograniczenia energochłonności (emisyjności) gospodarki Polski jest zwiększanie efektywności energetycznej. W przypadku Polski obszarami posiadającymi największy potencjał uzyskania poprawy efektywności energetycznej są budynki (działanie 9.3) oraz ciepłownictwo (działanie 9.2).

W ciągu ostatnich 10 lat w Polsce dokonał się ogromny postęp w zakresie efektywności energetycznej. Energochłonność Produktu Krajowego Brutto spadła bowiem blisko o 1/3. Dodatkowo, zużycie energii pierwotnej w Polsce, odniesione do liczebności populacji, jest niemal 40% niższe niż w krajach „starej 15”. Powyższe świadczy o ogromnym potencjale w zakresie oszczędzania energii w Polsce, charakterystycznym dla gospodarki intensywnie rozwijającej się.

Realizacja celów szczegółowych ma znaczenie zarówno dla zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego Polski poprzez zmniejszenie zapotrzebowania na energię pierwotną i finalną oraz dywersyfikację źródeł energii w kierunku energii odnawialnej, jak również jest niezwykle istotna dla ochrony środowiska, ponieważ zmniejszenie zużycia energii oraz wykorzystanie odnawialnych źródeł energii niesie za sobą ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza.

Wszystkie wsparte projekty przyczyniają się do oszczędności energii lub wzrostu wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

Osiągnięcie celów szczegółowych IX priorytetu POIiŚ jest możliwe poprzez realizację projektów tj.:

- 17 projektów dotyczących skojarzonego wywarzania energii (wysokosprawna kogeneracja) na łączną kwotę dofinansowania w części UE w wysokości 48,5 mln euro, które realizowane są przez przedsiębiorców (działanie 9.1);
- 43 projektów dotyczących efektywnej dystrybucji energii na łączną kwotę dofinansowania w części UE w wysokości 201,6 mln euro, które realizowane są przez przedsiębiorców (działanie 9.2);
- 39 projektów dotyczących termomodernizacji obiektów użyteczności publicznej na łączną kwotę dofinansowania w części UE w wysokości 96,7 mln euro, które realizowane są przez jednostki samorządu terytorialnego (gminy, powiaty, województwa), państwowe jednostki

SPRAWOZDANIE ROCZNE Z REALIZACJI
PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO 2007-2013
ZA 2013 ROK

budżetowe (wojewódzkie komendy policji), szpital, publiczne zakłady opieki zdrowotnej, wyższe uczelnie oraz kościół katolicki (działanie 9.3);

- 59 projektów dotyczących: 44 - budowy farm, wiatrowych, 12 projektów dotyczących budowy elektrowni i elektrociepłowni biogazowych oraz 3 projekty dotyczące budowy elektrociepłowni i instalacji na biomasę, na łączną kwotę dofinansowania w części UE w wysokości 343,4 mln euro, które realizowane są przez przedsiębiorców (działanie 9.4);
- 1 projekt dotyczący produkcji estrów z oleju roślinnego z instalacją i urządzeniami towarzyszącymi na kwotę dofinansowania w części UE w wysokości 2,7 mln euro, realizowany przez przedsiębiorcę (działanie 9.5);
- 3 projekty dotyczące budowy sieci umożliwiających odbiór energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych na łączną kwotę dofinansowania w części UE w wysokości 6,2 mln euro, które realizowane są przez przedsiębiorców (działanie 9.6).

WSKAŹNIKI WYKONANIA RZECZOWEGO

Informacje dotyczące wskaźników produktu i rezultatu zostały przedstawione w załączniku IV do niniejszego *Sprawozdania*. Wartości zawarte w wierszach *Realizacja* podane zostały na podstawie zatwierdzonych wniosków o płatność końcową, natomiast wartości przedstawione w wierszach *Szacowana realizacja* zostały oparte o dane z podpisanych umów o dofinansowanie

W ramach priorytetu IX zakończyła się realizacja (zatwierdzono wnioski o płatność końcową) **68** projektów, o łącznej wartości dofinansowania z UE w wysokości **273,6 mln euro**. Najwięcej projektów zostało zakończonych w ramach działania 9.4 i 9.3 (odpowiednio 35 i 23 projekty). W działaniu 9.1 zostało zakończonych 8 projektów, natomiast w działaniach 9.5 i 9.6 po 1 projekcie.

Poniższa tabela przedstawia stan realizacji wybranych wskaźników.

TABELA 22. STAN REALIZACJI WYBRANYCH WSKAŹNIKÓW POIiŚ NA KONIEC 2013 R.

Nazwa wskaźnika	Docelowa wartość wskaźnika	Szacowana wartość wskaźnika *	% realizacji wskaźnika zakładanego w Programie
Liczba zrealizowanych projektów	110	162	147%
Wartość zrealizowanych projektów	2,1 mld euro	2,1 mld euro	98%
Dodatkowa moc zainstalowana w elektrowniach wykorzystujących OZE	690 MW	783,8 MW	114%
Dodatkowa moc zainstalowana w kogeneracji	100 MW	108,6 MW	108,6%
Ilość zaoszczędzonej energii w wyniku realizacji projektów:	1,2 mln MWh	1,3 mln MWh	107%
Ilość energii wytworzonej z OZE w wyniku realizacji projektów:	1 000 GWh/rok	2 291,4 GWh/rok	229
Uniknięte emisje CO ₂ związane z oszczędnościami energii	1 000 tys. ton	2 295,7 tys. ton	230%

ŹRÓDŁO: SPRAWOZDANIE IP POIiŚ ZA ROK 2013

*szacowana wartość wskaźnika określona w umowach o dofinansowanie

W ramach zmiany POLiŚ KE zatwierdziła zmianę wykazu wskaźników wykonania rzeczowego, dzięki czemu możliwe będzie lepsze odzwierciedlenie efektów realizacji projektów przy udziale środków UE. *Z listy wskaźników produktu dla priorytetu IX został usunięty wskaźnik rezultatu Roczna produkcja biokomponentów/biopaliw w wyniku realizacji projektów.* Zakładana wartość docelowa przedstawiała pierwotne szacunki dotyczące działania 9.5 POLiŚ *Wytwarzanie biopaliw ze źródeł odnawialnych.* Niestety w ramach uruchomionego konkursu zgłoszona została niższa niż oczekiwano liczba projektów, która w rezultacie niekorzystnie przełożyła się na możliwość osiągnięcia pierwotnie założonej wartości docelowej omawianego wskaźnika. Ponadto z podpisanych trzech umów o dofinansowanie jedynie jeden projekt został zrealizowany, a z pozostałymi dwoma beneficjentami rozwiązano zawarte umowy. **KE zatwierdziła również zmianę wartości docelowych dwóch wskaźników, uwzględniając zmianę warunków zewnętrznych realizacji projektów i ich wpływ na możliwości inwestycyjne beneficjentów.** Wartość docelowa wskaźnika *Dodatkowa moc zainstalowana w kogeneracji* została zmieniona z 220 na 100 MW. Przedmiotowa zmiana wynika ze zmiany uwarunkowań / założeń przyjętych przy szacowaniu przedmiotowego wskaźnika, w szczególności kursu wymiany PLN/EUR, kosztów realizacji projektów oraz kosztów zainstalowania 1 MWe. Przy szacowaniu wskaźnika przyjęto następującą metodologię: 2 mln euro – koszt zainstalowania 1 MWe oraz 440 mln euro – łączna wartość projektów. Natomiast wartość docelowa wskaźnika *Wartość zrealizowanych projektów* została zmieniona z 2 950 na 2 300 mln EUR. Wskaźnik ma charakter czysto techniczny i jego wartość uzależniona jest od szeregu czynników, które w sposób niezależny i ciągle podlegają zmianom (zmiany kursu wymiany polskiej waluty do euro, średni poziom dofinansowania oraz zmiany w kosztach całkowitych projektu).

Realizacja projektów mierzona jest za pomocą wskaźników określonych dla priorytetu IX. Analizując poziom realizacji celów priorytetu IX należy mieć na uwadze, iż projekty w nim realizowane są na ogół projektami wdrażanymi przez okres kilku lat (średnia dla dotychczas podpisanych umów wynosi ponad 3 lata). Oznacza to, iż wyraźny wzrost wartości wskaźników analizowanych na podstawie wniosków o płatność końcowa (realizacja) nastąpi dopiero pod koniec realizacji projektów, większość wskaźników dotyczy bowiem końcowego etapu realizacji projektów lub jest mierzona na zakończenie realizacji projektów. Szacowana realizacja podawana na podstawie wszystkich podpisanych do końca okresu sprawozdawczego umów o dofinansowanie.

Realizacja celów priorytetu mierzona jest za pomocą wskaźników, których osiągnięte wielkości przedstawiają się następująco:

- *Liczba zrealizowanych projektów* wartość docelowa została określona na poziomie 110 szt., natomiast do końca okresu sprawozdawczego w ramach IX priorytetu podpisane zostały 162 umowy o dofinansowanie (stopień realizacji w 147%). Zauważyć należy, że na zakończenie bieżącego okresu sprawozdawczego zostało zrealizowanych (zatwierdzono wnioski o płatność) już 68 (62%) projektów;
- *Wartość docelowa dla wskaźnika zrealizowane projekty* ustalona została na poziomie 2,1 mld euro natomiast wartość umów podpisanych w ramach wskazanych wyżej działań wynosi ok. 2,1 mld euro (98%).
- *Dodatkowa moc zainstalowana w elektrowniach wykorzystujących OZE* wartość docelowa wskaźnika wynosi 690 MW natomiast wartość szacowana na podstawie podpisanych umów wynosi 783,8 MW (ponad 114%). Na zakończenie bieżącego okresu sprawozdawczego realizacja wskaźnika osiągnęła już 440,5 MW, co stanowi 64% wartości docelowej;
- *Dodatkowa moc zainstalowana w kogeneracji* docelowa wartość wskaźnika została ustalona na poziomie 100 MW, natomiast w ramach zawartych umów w działaniu wynosi 108,6 MW (108,6%), tymczasem na zakończenie bieżącego okresu sprawozdawczego realizacja wskaźnika osiągnęła 58,1 MW (58%).

Zauważyć należy, iż w wyniku ww. zakończonej realizacji 68 projektów zostały osiągnięte następujące wartości produktu:

- Wybudowano/przebudowano 10 jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej w skojarzeniu;
- Zainstalowano 51,1 MW dodatkowej mocy elektrycznej w kogeneracji;
- Zainstalowano 176,5 MW dodatkowej mocy ciepłej w kogeneracji;
- Zainstalowano 6,7 MW dodatkowej mocy elektrycznej w kogeneracji ze źródeł odnawialnych;

- Zainstalowano 14,8 MW dodatkowej mocy cieplnej w kogeneracji ze źródeł odnawialnych;
- 342 obiekty zostały objęte termomodernizacją;
- Wybudowano 195 jednostek wytwarzania energii elektrycznej z wiatru;
- Wybudowano 6 jednostki wytwarzania energii elektrycznej z biomasy i biogazu;
- Uzyskano 373 MW mocy zainstalowanej z energii elektrycznej z wiatru;
- Uzyskano 55,1 MW mocy zainstalowanej z energii elektrycznej z biomasy;
- Uzyskano 5,7 MW mocy elektrycznej zainstalowanej w kogeneracji z biomasy lub biogazu;
- Uzyskano 7,3 MW mocy cieplnej zainstalowanej w kogeneracji z biomasy lub biogazu;
- Wybudowano 4 jednostki wytwarzania energii w kogeneracji z biomasy lub biogazu;
- Wybudowano 1 instalację do produkcji biokomponentów.

Poniżej przedstawiono postęp realizacji wskaźników rezultatu, które wpisują się w realizację celu szczegółowego

- *Ilość zaoszczędzonej energii w wyniku realizacji projektów:* wartość docelowa została określona na poziomie 1,2 mln MWh natomiast obecnie beneficjenci deklarują w ramach podpisanych umów o dofinansowanie wielkość ok. 1,3 mln MWh (107%). Zauważyć należy, że na zakończenie bieżącego okresu sprawozdawczego ilość zaoszczędzonej energii wynosi 43 tys. MWh (4% wartości docelowej). Zgodnie z harmonogramem realizacja większości projektów ma zakończyć się w latach 2014 - 2015 r.;
- *Ilość energii wytworzonej z OZE w wyniku realizacji projektów:* wartość docelowa wskaźnika została ustalona na poziomie 1 000 GWh/rok, przy czym już obecnie w ramach projektów deklarowana jest produkcja energii elektrycznej na poziomie 2 291,4 GWh/rok (229%). Na zakończenie bieżącego okresu sprawozdawczego ilość energii wytworzonej z OZE wynosi 751,6 GWh/rok (75%);
- *Uniknięte emisje CO₂ związane z oszczędnościami energii:* wartość docelowa wskaźnika została ustalona na poziomie 1 000 tys. ton, natomiast wartość szacowana na podstawie podpisanych umów wynosi ponad 2 295,7 tys. ton. (230%) Na zakończenie bieżącego okresu sprawozdawczego uniknięto emisji 30,2 tys. ton (stopień realizacji: 3%). Zgodnie z harmonogramem realizacja większości projektów ma zakończyć się w latach 2014, 2015 r.;

Zauważyć należy, iż w wyniku zakończonej realizacji 68 projektów zostały osiągnięte następujące wartości wskaźników rezultatu:

- *Ilość 710 458,4 MWh/rok energii elektrycznej z wiatru;*
- *Ilość 16 286,8 MWh/rok energii elektrycznej z biomasy;*
- *Ilość 24 835,6 MWh/rok wytworzonej energii elektrycznej w kogeneracji z biomasy i biogazu;*
- *Ilość 36 295,4 MWh/rok wytworzonej energii cieplnej w kogeneracji z biomasy i biogazu.*

Należy zwrócić uwagę, że trzy wskaźniki wpisujące się w cel szczegółowy dla działania znacząco przekraczają 100%. *Wskaźnik dotyczący liczby projektów, ilość energii wytworzonej z OZE, a ponadto uniknięte emisje CO₂ związane z oszczędnościami energii w wyniku realizacji projektów w tys. ton (podawany narastająco do 2015 r.).*

WPŁYW PROJEKTÓW REALIZOWANYCH W RAMACH PRIORYTETU IX NA SEKTOR ENERGETYKI W POLSCE

Wsparcie w ramach IX priorytetu uzyskują działania obejmujące zwiększenie stopnia wykorzystania energii pierwotnej w sektorze energetycznym i obniżenie energochłonności sektora publicznego oraz zwiększenie wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych.

Ponadto, realizowane są projekty, które wykazują wyraźny, pozytywny wpływ na środowisko poprzez zapewnienie znaczących oszczędności energii lub umożliwienie wzrostu wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

Wsparcie udzielane w ramach działania 9.1 na zwiększenie sprawności wytwarzania energii elektrycznej, w tym w szczególności energii elektrycznej wytwarzanej w skojarzeniu z ciepłem, zmniejszenie strat powstających przy przesyłach oraz dystrybucji energii elektrycznej i ciepła wpływa na sektor energetyczny w zakresie zwiększenia efektywności energetycznej.

Modernizacja sieci ciepłowniczych (działanie 9.2) wpływa na sektor ciepłowniczy poprzez poprawę efektywności dystrybucji ciepła do odbiorców oraz poprawa sprawności wytwarzania ciepła poprzez zmianę źródeł ciepła na jednostki wysokosprawnej kogeneracji. W elektroenergetyce zmniejszanie strat sieciowych realizowane będzie poprzez proces modernizacji, wymiany i budowy nowych sieci dystrybucyjnych energii elektrycznej (wymiana transformatorów o niskiej sprawności energetycznej, skracanie bardzo długich ciągów liniowych, zmiana przekrojów przewodów w celu dostosowania ich do obecnych temperatur pracy sieci oraz inne, równoważne co do efektu środowiskowego, typy projektów).

Projekty polegające na termomodernizacji obiektów użyteczności publicznej realizowane w działaniu 9.3 przyczyniają się do oszczędności energii w sektorze publicznym. Wsparcie w tym zakresie obejmuje zmianę wyposażania tych obiektów w urządzenia o najwyższej, uzasadnionej ekonomicznie, klasie efektywności energetycznej (np. ocieplenie obiektów, wymiana drzwi i okien, modernizacja systemów grzewczych wraz z wymianą źródła ciepła, modernizacja systemów wentylacji, klimatyzacji).

Rozwój wykorzystania OZE – działanie 9.4 – prowadzony jest poprzez realizację inwestycji w zakresie budowy jednostek wytwarzania energii elektrycznej wykorzystujących biomasę, biogaz, energię wiatru oraz energii elektrycznej i ciepła w skojarzeniu z odnawialnych źródeł energii (np. elektrociepłownie na biomasę). Projekty realizowane w ramach działania 9.4 przyczyniają się do wzrostu produkcji energii elektrycznej i ciepła oraz zagospodarowania lokalnych zasobów odnawialnych.

Rozwojowi niskoemisyjnych technologii służy również działanie 9.5 POIiŚ, mające na celu wytwarzanie biopaliw, gdzie wsparciem objęto instalację do produkcji estrów z oleju roślinnego z instalacją i urządzeniami towarzyszącymi.

Projekty, które zostały wsparte w ramach działania 9.6 wpływają na zniesienie bariery dla rozwoju energetyki odnawialnej, jaką jest brak dostatecznie rozwiniętych sieci przesyłowych i dystrybucyjnych na obszarach, gdzie budowane są jednostki wytwarzania energii elektrycznej z OZE.

PRZYKŁADOWY PROJEKT REALIZOWANY W RAMACH IX PRIORYTETU

Tytuł projektu: *Budowa kotła na biomasę w PKE S.A. Elektrownia Jaworzno III Elektrownia II*

Działanie: 9.4 *Wytwarzanie energii ze źródeł odnawialnych*

Beneficjent: Tauron Wytwarzanie S.A.

Województwo: woj. śląskie, powiat: m. Jaworzno

Całkowita wartość projektu: 67,3 mln euro

Wartość dofinansowania: 9,5 mln euro

Okres realizacji projektu: 2007 – 2013

Projekt, zlokalizowany w województwie śląskim, obejmuje budowę kotła na biomasę dla bloku energetycznego o mocy 50 MW w Elektrowni Jaworzno III – Elektrownia II wraz z instalacją magazynowania i podawania biomasy. W kotle spalana będzie zarówno biomasa leśna, jak i rolna – w ciągu roku nawet 350 tysięcy ton. W przeważającej części, aż 80%, będą to produkty i odpady leśne, pozostałe 20% stanowić będą odpady i produkty rolne. Szacuje się, że w Jaworznie wyprodukuje się w ten sposób 360 000 MWh energii elektrycznej netto rocznie⁵⁷.

⁵⁷ 3 lutego 2014 r. KE wydała decyzję zatwierdzającą wkład finansowy z Funduszu Spójności dla tego projektu.

Zdjęcie 30. BUDOWA KOTŁA NA BIOMASĘ

ŹRÓDŁO: SPRAWOZDANIE ROCZNE IP ZA 2013 R.

3.9.2 OPIS ISTOTNYCH PROBLEMÓW WE WDRAŻANIU WRAZ Z PODJĘTYMI ŚRODKAMI ZARADCZYMI

1. NISKI POZIOM WYDATKOWANIA W PRIORYTECIE IX POIiŚ

Pomimo zidentyfikowanego w okresie sprawozdawczym wzrostu w zakresie zakontraktowania, jak i wydatkowania środków w sektorze energetyki POIiŚ, poziom wydatkowania środków nadal nie jest zadowalający i wciąż plasuje się poniżej średniej dla POIiŚ.

Poziom wydatkowania w sektorze energetyki na koniec okresu sprawozdawczego wyniósł 52% dostępnej alokacji, natomiast w przypadku priorytetu IX wydatkowanie osiągnęło poziom 60%.

Najlepiej sytuacja wygląda w działaniach: 9.3 *Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej* (73%), 9.1 *Wysokosprawne wytwarzanie energii* (66%) oraz 9.4 *Wytwarzanie energii ze źródeł odnawialnych* (66%). W działaniach 9.2 *Efektywna dystrybucja energii* oraz 9.6 *Sieci ułatwiające odbiór energii ze źródeł odnawialnych*, pomimo podpisania wszystkich umów o dofinansowanie, wydatkowanie osiągnęło odpowiednio 41% i 50%. Stosunkowo długi czas pomiędzy podpisaniem umów o dofinansowanie, a certyfikacją środków wynika m.in. z długiego okresu przygotowywania inwestycji oraz z konieczności przestrzegania zasad pomocy publicznej, w szczególności efektu zachęty. Zgodnie z zasadą przestrzegania efektu zachęty perspektywa pozyskania środków unijnych stanowiła zachętę do podejmowania decyzji o inwestycji, która w przeciwnym razie nie zostałaby zrealizowana. Zatem pomoc mogła być udzielona wyłącznie wtedy, gdy beneficjent przed rozpoczęciem prac nad realizacją projektu złożył wniosek o przyznanie pomocy, a za rozpoczęcie prac przyjęto podjęcie prac budowlanych lub pierwszego zobowiązania firmy do zamówienia urządzeń, z wyłączeniem wstępnych studiów wykonalności. Dodatkowo zauważyć należy, że w działaniu 9.2 zawarte zostały aneksy do umów o dofinansowanie, dotyczące zwiększenia zakresu rzeczowego realizowanych inwestycji, co pozwoli na wykorzystanie oszczędności wygenerowanych przez te projekty. Natomiast w działaniu 9.5 *Wytwarzanie biopaliw ze źródeł odnawialnych* został zrealizowany 1 projekt dla którego zatwierdzony został wniosek o płatność końcową. Realizacja tego projektu pozwoliła na osiągnięcie poziomu wydatkowania w wysokości 55% dostępnej alokacji dla działania. Jednakże w chwili obecnej nie jest możliwa dalsza kontraktacja środków, ze względu na trwającą

procedurę odzyskiwania środków zaliczki dla projektu, z którym wcześniej rozwiązano umowę o dofinansowanie.

Dodatkowo warto podkreślić, że w przypadku sektora energetyki w ramach POLiŚ, stosunkowo niski poziom wydatkowania środków w części UE związany jest m.in. z niską intensywnością pomocy UE, co powoduje, że beneficjent musi zaangażować dużo większe środki w porównaniu z beneficjentami z innych sektorów.

Na niski poziom wydatkowania w IX priorytecie POLiŚ główny wpływ miało stosunkowo późne rozpoczęcie procesu kontraktacji. Wynikało to m.in. z następujących czynników: pomoc publiczna, konieczność długiego oczekiwania na uzyskanie niezbędnych pozwoleń na realizację inwestycji, a także konieczności weryfikacji projektów w trybie procedury odwoławczej.

W OKRESIE SPRAWOZDAWCZYM PODJĘTE ZOSTAŁY NASTĘPUJĄCE DZIAŁANIA:

- na początku 2013 roku został opracowany roczny plan działań, mający na celu monitorowanie osiągnięcie satysfakcjonującego poziomu kontraktacji oraz realizacji prognozy płatności w sektorze energetyki w ramach POLiŚ. Co kwartał IZ POLiŚ weryfikowała wykonanie planu przez IP;
- IZ i IP wspólnie prowadziły działania w zakresie monitorowania realizacji prognozy płatności, które doprowadziły do realizacji w 100% celu certyfikacji założonego dla sektora energetyki POLiŚ w 2013 roku;
- dokonano realokacji środków w ramach priorytetu IX mając na uwadze pełne wykorzystanie alokacji w tym priorytecie. biorąc pod uwagę brak możliwości wydatkowania środków w działaniach 9.1, 9.5, 9.6. ze względu na brak projektów w przedmiotowych działaniach. Jedynym sposobem wykorzystania środków była ich realokacja na działania w których występowały jeszcze możliwości absorpcji dodatkowych środków. Realokacja środków umożliwiła efektywne wykorzystanie tych środków w ramach działań w których zostały zgłoszone projekty na kwotę dofinansowania przekraczającą pierwotnie zakładane wartości;
- w okresie sprawozdawczym został przeprowadzony nabór wniosków o dofinansowanie w ramach konkursu nr 2 w działaniu 9.3 w zakresie planów gospodarki niskoemisyjnej.

WNIOSKI DLA DALSZEJ REALIZACJI PRIORYTETU

Pomimo występowania wyżej opisanych problemów we wdrażaniu priorytetu IX POLiŚ, w 2013 roku nastąpił znaczny postęp/przyspieszenie w kontraktacji i certyfikacji środków, co może wskazywać na prawidłową realizację priorytetu. Niemniej jednak konieczne jest dalsze podejmowanie bieżących działań monitorujących przez instytucje zaangażowane we wdrażanie priorytetu IX POLiŚ mających na celu zakończenie procesu kontraktacji oraz przyspieszenie certyfikacji środków.

REKOMENDACJE IZ/KE/KM ODNOŚNIE DALSZEGO PRZEBIEGU REALIZACJI PRIORYTETU

- osiągnięcie 100% poziomu kontraktacji dla priorytetu IX;
- zrealizowanie prognozy płatności w 100%;
- zintensyfikowanie współpracy instytucji wdrażających z beneficjentami w celu przyspieszenie procesu rozliczania wniosków o płatność.

POZOSTAŁE INFORMACJE O PRIORYTECIE

Informacje dotyczące wkładu priorytetu w realizację celów Strategii Europa 2020 zostały przedstawione w **punkcie 2.1.6.5 Realizacja założeń Strategii EUROPA 2020**.

Informacje dotyczące wkładu priorytetu w promowanie równości szans zostały przedstawione w **punkcie 2.2.1 Zasada równości szans**.

Informacje dotyczące wkładu priorytetu w promowanie zasady partnerstwa zostały przedstawione w **punkcie 2.2.2 Zasada partnerstwa w Programie**.

Informacje dotyczące komplementarności zostały przedstawione w **punkcie 2.6** *Komplementarność z innymi instrumentami*.

Informacje dotyczące badań ewaluacyjnych przeprowadzonych w sektorze zostały przedstawione w **punkcie 2.7** *Monitorowanie i ocena*.

Informacja o wypełnieniu warunków szczególnych nałożonych na projekty znajduje się w **załączniku IX**.

3.10 PRIORYTET X BEZPIECZEŃSTWO ENERGETYCZNE, W TYM DYWERSYFIKACJA ŹRÓDEŁ ENERGII

3.10.1 OSIĄGNIĘCIE CELÓW I ANALIZA POSTĘPÓW

INFORMACJE NA TEMAT FIZYCZNYCH I FINANSOWYCH POSTĘPÓW PRIORYTETU

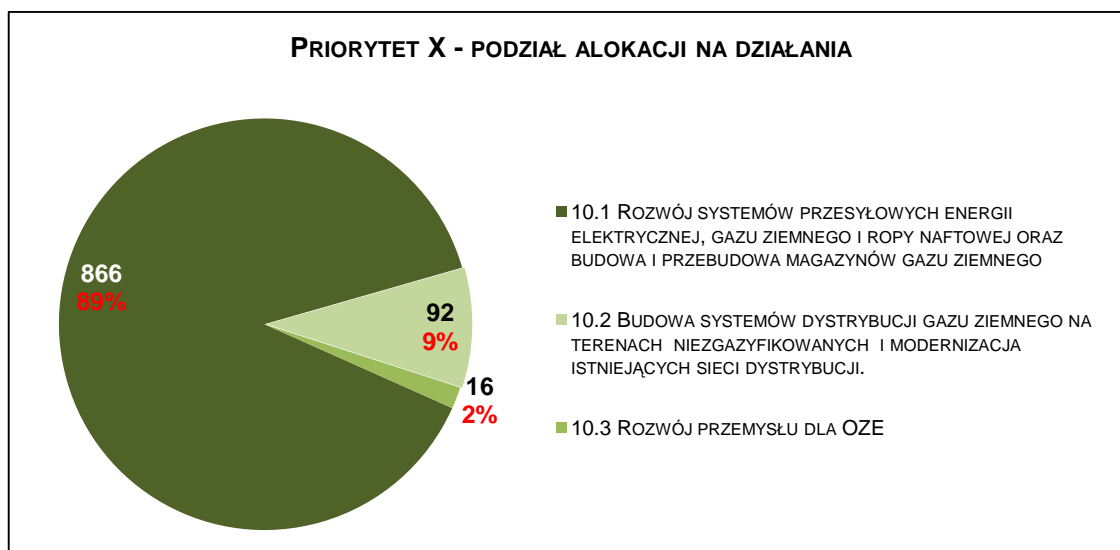
Projekty w priorytecie X są realizowane w ramach trzech działań:

- **10.1 Rozwój systemów przesyłowych energii elektrycznej, gazu ziemnego i ropy naftowej oraz budowa i przebudowa magazynów gazu ziemnego;**
- **10.2 Budowa systemów dystrybucji gazu ziemnego na terenach niezgazyfikowanych i modernizacja istniejących sieci dystrybucji;**
- **10.3 Rozwój przemysłu dla OZE.**

W ramach X priorytetu, wysokość środków z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego wynosi **974,3 mln euro**, co stanowi ponad 16% alokacji środków z EFRR w ramach Programu i ponad 3% całkowitej alokacji środków wspólnotowych w ramach POIiŚ.

Poniższy wykres prezentuje rozkład alokacji na działania wdrażane w priorytecie X.

WYKRES 42. PODZIAŁ ALOKACJI PRIORYTETU X NA DZIAŁANIA (DANE W MLN EURO)

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ NA PODSTAWIE SZCZEGÓŁOWEGO OPISU PRIORYTETÓW POIiŚ
— WERSJA 3.16 Z 20 MARCA 2014 R.

WNIOSKI O DOFINANSOWANIE/ UMOWY O DOFINANSOWANIE

Do końca okresu sprawozdawczego w ramach priorytetu X weryfikację formalną przeszło pozytywnie i zostało zarejestrowanych w KSI (SIMIK 07-13) **79 wniosków o dofinansowanie** na kwotę wnioskowanego dofinansowania wynoszącą **1,5 mld euro**. Instytucje dokonujące oceny złożonych

wniosków o dofinansowanie zatwierdziły do realizacji do końca 2013 r. **53 wnioski o dofinansowanie** (czyli 67% złożonych wniosków o dofinansowanie), dla których kwota wnioskowanego dofinansowania wyniosła **972 mln euro**.

Do końca okresu sprawozdawczego podpisano z beneficjentami **48 umów o dofinansowanie**, z czego **6 umów** w 2013 r. W ramach zawartych umów wykorzystane zostało już **95% alokacji** przypadającej dla X priorytetu. Dokonując porównania z poprzednim okresem sprawozdawczym można zaobserwować znaczący wzrost wykorzystania dostępnej alokacji o **16 p.p.** Od początku realizacji priorytetu X wartość podpisanych umów wyniosła ogółem 3,3 mld euro, wartość wydatków kwalifikowanych wyniosła 1,8 mld euro, natomiast **dofinansowanie UE opiewa na 928,9 mln euro**.

Największy wpływ na sytuację w priorytecie ma działanie 10.1 (alokacja przeznaczona na to działanie stanowi 89% alokacji priorytetu), gdzie alokacja została wykorzystana w 95%. W ramach działania 10.3 wykorzystano dotychczas 100% dostępnej dla tego działania alokacji, w ramach działania 10.2 poziom wykorzystania alokacji jest również bardzo wysoki i wynosi 97% alokacji działania. Jednakże należy zaznaczyć, że te dwa działania wykorzystują tylko 11% alokacji priorytetu i nie mają dużego wpływu na sytuację w priorytecie.

W ramach priorytetu X przewidziano wybór projektów do realizacji zarówno w trybie konkursowym jak i indywidualnym, z czego tryb indywidualny dla działania 10.1, natomiast tryb konkursowy dla 10.2 i 10.3.

PROJEKTY INDYWIDUALNE

W okresie sprawozdawczym *Lista projektów indywidualnych dla Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko* dla priorytetu X podlegała aktualizacji. Szczegółowe informacje o zmianie LPI zostały przedstawione w punkcie 2.1.6.1 *System realizacji Programu*.

Na aktualnej LPI w ramach sektora energetyki znalazło się 27 projektów, z czego na liście podstawowej jest **21 projektów** (wszystkie te projekty realizowane są w ramach działania 10.1). Na realizację projektów z LPI zarezerwowana jest kwota dofinansowania **środkami UE** wynosząca **1,2 mld euro**, przy czym na projekty znajdujące się na liście podstawowej przeznaczono z tej kwoty 823,6 mln euro.

Do końca okresu sprawozdawczego z beneficjentami projektów indywidualnych zostały podpisane umowy na realizację większości projektów z LPI, tj. **19 umów o dofinansowanie**⁵⁸ o wartości całkowitej 3 mld euro, wydatków kwalifikowanych – 1,5 mld euro i środków pochodzących z EFRR obejmujących kwotę **823 mln euro**.

KONKURSY

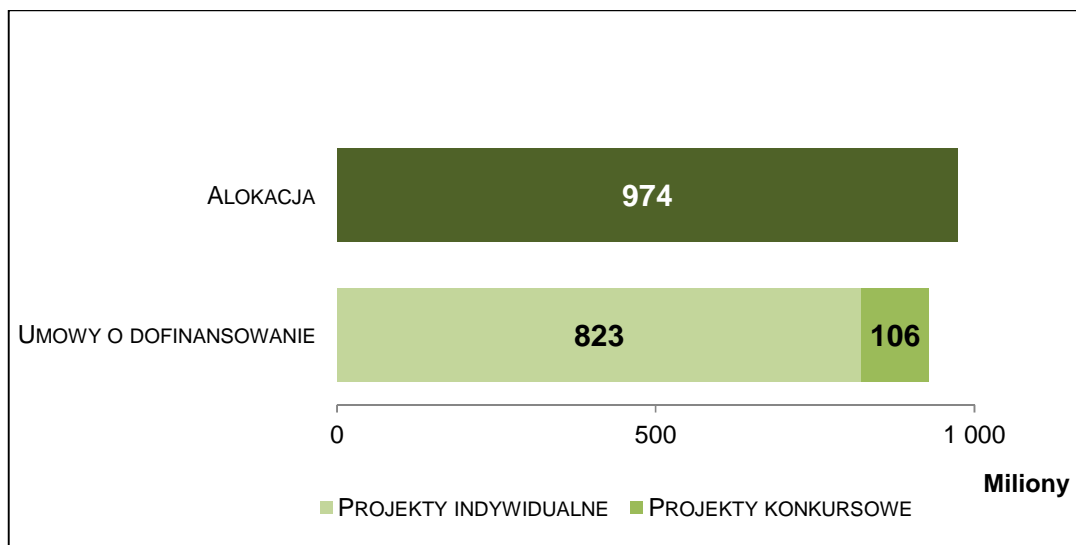
Dotychczas w ramach priorytetu X ogłoszono **3 konkursy**, dwa dla działania 10.2 oraz jeden dla 10.3. W okresie sprawozdawczym nie ogłoszono żadnego konkursu.

Do końca omawianego okresu sprawozdawczego z wnioskodawcami wszystkich ogłoszonych w sektorze energetyki (priorytet X) konkursów podpisano **29 umów o dofinansowanie** o wartości całkowitej ponad 329,6 mln euro, wartości kosztów kwalifikowanych 242,9 mln euro, w tym kwoty środków przyznanych z EFRR wynoszącej **105,9 mln euro**.

Poniższy wykres prezentuje podział środków wspólnotowych przyznanych w ramach podpisanych z beneficjentami umów o dofinansowanie według trybów wyboru projektów.

⁵⁸ Dodatkowo w okresie sprawozdawczym zostały podpisane 2 umowy o dofinansowanie, które do końca okresu sprawozdawczego nie zostały wprowadzone do KSI (SIMIK 07-13), po uwzględnieniu tych umów łączna kwota dofinansowania wynosi 824 mln euro.

WYKRES 43. PORÓWNANIE ALOKACJI I PODPISANYCH UMÓW O DOFINANSOWANIE W PODZIALE NA TRYBY
WYBORU PROJEKTÓW (DANE W MLN EURO)

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ

WNIOSKI O PŁATNOŚĆ

Na koniec okresu sprawozdawczego poziom alokacji rozliczonej wnioskami o płatność wyniósł **46%**, co oznacza **wzrost o 19 p.p. w trakcie okresu sprawozdawczego**. Wartość wydatków ogółem wykazanych przez beneficjentów we wnioskach o płatność wyniosła 1,7 mld euro, wydatki kwalifikowane wyniosły 821,7 mln euro, z czego część unijna wyniosła **451,7 mln euro**. W działaniu mającym największy wpływ na realizację priorytetu 10.1 poziom alokacji rozliczonej wnioskami o płatność jest największy i wynosi 50%. W działaniu 10.3 nastąpił wzrost poziomu alokacji rozliczonej wnioskami o płatność o 10 p.p. Jednak nadal pozostaje na najniższym poziomie w priorytecie (10%). Niski poziom wydatkowania spowodowany jest późnym zatwierdzeniem programu pomocowego, co wpłynęło na opóźnienie procesu podpisywania umów o dofinansowanie oraz koniecznością przestrzegania efektu zachęty. Opóźnienie procesu kontraktowania środków w działaniu 10.3 wpływa na późniejsze rozpoczęcie procesu wydatkowania środków w działaniu. Szczegółowe wyjaśnienia zostały przedstawione w punkcie *Opis istotnych problemów we wdrażaniu wraz z podjętymi środkami zaradczymi*.

CERTYFIKACJA ŚRODKÓW DO KE

W bieżącym okresie sprawozdawczym Instytucja Certyfikująca przekazała **Poświadczenia i deklarację wydatków oraz wniosków o płatność okresową** dla priorytetu X na łączną kwotę wydatków kwalifikowalnych wynoszącą **380,6 mln euro**, przy czym wartość wnioskowanej refundacji wyniosła **236,8 mln euro**.

Natomiast od początku realizacji do KE zostały przekazane Poświadczenia i deklaracje o wartości wydatków kwalifikowalnych 885,6 mln euro i wartości wnioskowanej refundacji w wysokości **509,6 mln euro**, co stanowi prawie **52%** alokacji dla priorytetu.

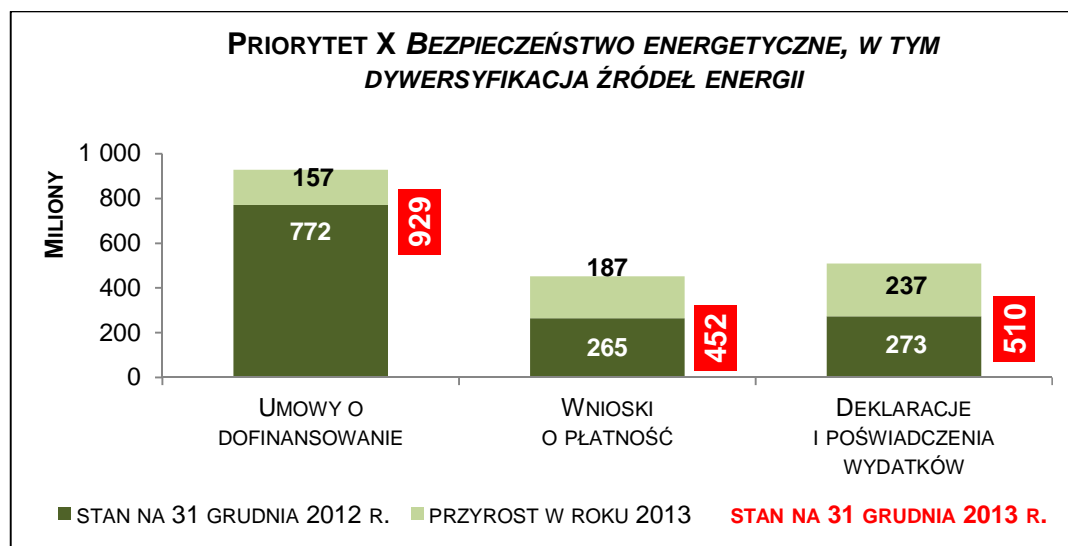
Do 31 grudnia 2013 r. KE zrefundowała **409,2 mln euro**. Należy podkreślić, że tylko w 2013 r. wartość refundacji wyniosła prawie **237,3 mln euro**, czyli 58% zrefundowanych środków w ramach X osi priorytetowej zostało zrefundowanych w bieżącym okresie sprawozdawczym.

DYNAMIKA

Poniższy wykres obrazuje kontraktację środków, wnioskowanie o płatności przez beneficjentów oraz certyfikację wydatków do KE w okresie sprawozdawczym oraz narastająco.

Do końca okresu sprawozdawczego w złożonych wnioskach o płatność beneficjenci rozliczyli ponad 451,7 mln euro, tj. ponad 46% przyznanego im grantu. Jednocześnie w tym samym okresie do KE przekazane zostały *Deklaracje i poświadczenia wydatków* na kwotę refundacji wynoszącą 509,6 mln euro⁵⁹.

WYKRES 44. PORÓWNANIE WARTOŚCI DOFINANSOWANIA UE NA POZIOMIE ZAWARTYCH UMÓW
O DOFINANSOWANIE, WNIOSKÓW O PŁATNOŚĆ I DEKLARACJI WYDATKÓW

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ NA PODSTAWIE KSI (SIMIK 07-13)

DECYZJE DLA DUŻYCH PROJEKTÓW

W ramach priorytetu X do Komisji Europejskiej złożono **12 wniosków o potwierdzenie wkładu finansowego dla dużych projektów**, w tym:

- 4 z 5 projektów w zakresie **budowy gazociągów** realizowanych przez spółkę OGP Gaz – System S.A.;
- 4 z 5 projektów w zakresie **sieci elektroenergetycznych** realizowanych przez PSE S.A.⁶⁰;
- 2 z 2 projektów w zakresie budowy **podziemnych magazynów gazu** realizowanych przez spółkę PGNiG S.A.
- 1 projekt w zakresie budowy **kawernowych podziemnych magazynów gazu** realizowany przez spółkę PGNiG S.A.
- **1 projekt** w zakresie **budowy terminala LNG** realizowany przez Polskie LNG S.A.

Jednocześnie 9 projektów otrzymało dotychczas decyzję z KE. W okresie sprawozdawczym KE wydała 1 decyzję a do KE przekazano 3 wnioski. Wszystkie te projekty realizowane są w ramach działania 10.1 – *Rozwój systemów przesyłowych energii elektrycznej, gazu ziemnego i ropy naftowej oraz budowa i przebudowa magazynów gazu ziemnego*.

⁵⁹ Kwota poświadczeń i deklaracji wydatków złożonych do KE jest wyższa niż kwota wydatków wykazanych przez beneficjentów we wnioskach o płatność, co wynika z zasad wnioskowania do KE (przeliczenie kwoty wydatków kwalifikowanych przez procent wynikający z zapisów Programu niezależnie od dofinansowania przyznanego dla projektu) oraz z powiększenia deklaracji o kwoty zaliczek wypłaconych dla beneficjentów projektów objętych pomocą publiczną.

⁶⁰ 28 lutego 2014 r. do KE przekazano ostatni z wniosków o potwierdzenie wkładu finansowego dla dużego projektu pn. Połączenie elektroenergetyczne Polska-Litwa.

ANALIZA JAKOŚCIOWA

PODZIAŁ PROJEKTÓW WG SEKTORÓW GOSPODARKI

W ramach priorytetu X projekty realizowane są w obszarze działalności gospodarczej związanej z *08 Wytwarzaniem i dystrybucją energii elektrycznej, gazu i ciepła*. W szczególności są to projekty, dla których podpisane zostały umowy o dofinansowanie w ramach działania 10.1 i 10.2 ukierunkowane na rozwój systemów przesyłowych energii elektrycznej, gazu ziemnego oraz budowę i rozbudowę magazynów gazu ziemnego, a także sieci dystrybucyjnych na terenach niezgazyfikowanych.

Inwestycje wspierane w ramach kategorii 06 *Nieokreślony przemysł wytwórczy* są to projekty wdrażane w przypadku działania 10.3 w zakresie budowy nowoczesnych linii technologicznych wytwarzających urządzenia wykorzystywane do produkcji energii elektrycznej i ciepłej z OZE.

PODZIAŁ PROJEKTÓW WEDŁUG FORMY PRAWNEJ BENEFICJENTÓW

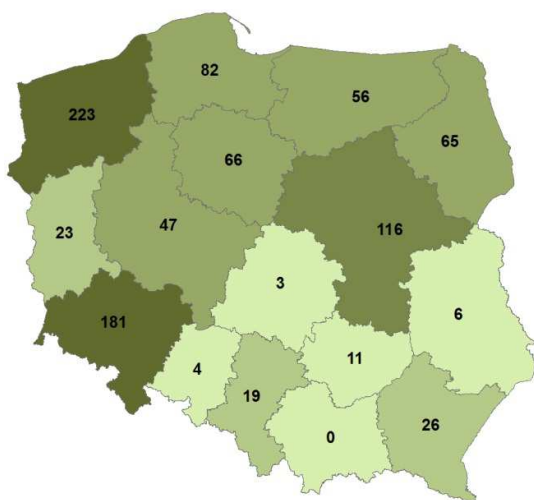
Wszystkie projekty w ramach priorytetu X realizowane były przez przedsiębiorców.

PODZIAŁ PROJEKTÓW W PRZESTRZENI

Analizując proces kontraktacji na poziomie poszczególnych regionów pod względem wartości dofinansowania projektów w oparciu o zawarte umowy, liderem jest **województwo zachodniopomorskie**. Dofinansowanie dla projektów realizowanych w zachodniopomorskim wynosi **223,3 mln euro**, co wykorzystuje 23% alokacji dla priorytetu. Najniższą wartość zakontraktowanej alokacji odnotowano w odniesieniu do projektów zlokalizowanych w województwie łódzkim – 3,3 mln euro. Nie podpisano jeszcze żadnej umowy na realizację projektu zlokalizowanego w województwie małopolskim.

Odnosząc się do wydatków wykazanych przez beneficjentów w priorytecie X, w najwyższym stopniu rozliczono granty przyznane na projekty zlokalizowane w województwie podkarpackim (81%) i wielkopolskim (66%). Natomiast beneficjenci projektów realizowanych na terenie województwa warmińsko-mazurskiego (4%) oraz świętokrzyskiego (6%) rozliczyli w najmniejszym stopniu przyznany im grant.

Poniższa mapa prezentuje wartość dofinansowania przyznanego beneficjentom priorytetu X *Bezpieczeństwo energetyczne, w tym dywersyfikacji energii* w ramach EFRR w układzie województw. Dane w mln euro.

MAPA 13. WARTOŚĆ DOFINANSOWANIA UE PRYZNANEGO BENEFICJENTOM W RAMACH PODPISANYCH UMÓW

Dane dotyczące przyznanego wsparcia w układzie regionalnym należy traktować jako dane przybliżone, gdyż na mapie nie zostały uwzględnione projekty o zasięgu ogólnokrajowym. Dodatkowo, na potrzeby sporządzenia mapy w przypadku projektów realizowanych na terenie kilku województw zastosowano przybliżony, proporcjonalny podział wsparcia przyznanego dla danego regionu.

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ NA PODSTAWIE KSI (SIMIK 07-13)

REALIZACJA ZAŁOŻONYCH CELÓW

Cel główny Programu w zakresie priorytetu X realizowany jest poprzez następujące cele strategiczne POIiŚ:

- poprawa bezpieczeństwa energetycznego państwa poprzez tworzenie nowych zdolności przesyłowych, transportowych i magazynowych;
- poprawa bezpieczeństwa energetycznego państwa poprzez dywersyfikację źródeł nośników energii, rozumianą również jako zróżnicowanie technologii.

Cel poprawa bezpieczeństwa energetycznego państwa poprzez tworzenie nowych zdolności przesyłowych, transportowych i magazynowych

Realizacja projektów indywidualnych w ramach działania 10.1 oraz konkursowych z działania 10.2 wpłynie na poprawę bezpieczeństwa energetycznego kraju poprzez poprawę systemów transportu, przesyłu i dystrybucji paliw, poprawę systemów przesyłu energii oraz osiągnięcie stanu zapasów paliw w ilości zapewniającej utrzymanie ciągłości dostaw do odbiorców.

Tworzenie nowych zdolności przesyłowych i transportowych zostanie osiągnięte dzięki rozbudowie sieci przesyłowej gazu, szczególnie na obszarach ograniczonej przepustowości. Jest to działanie niezbędne, aby zapewnić bezpieczeństwo dostaw do konsumentów i umożliwić stabilne przesyłanie surowca. Realizowane w ramach priorytetu gazociągi przesyłowe powstaną w północno-zachodniej i środkowej Polsce oraz na Dolnym Śląsku i będą w przyszłości współpracować z innymi inwestycjami gazowniczymi w kraju np. podziemnymi magazynami gazu, które umożliwią pobór gazu do systemu w okresach zwiększonego zapotrzebowania oraz przyjęcie jego nadwyżek gromadzonych w okresie letnim. Połowa z realizowanych projektów zostanie ukończona w 2014 r., pozostałe – w 2015 r. W efekcie wybudowanych zostanie blisko 1000 km nowych gazociągów przesyłowych, co stanowi jeden z największych programów inwestycyjnych w ostatnich latach (w ramach systemu liczącego m.in. ponad 9,8 tys. km gazociągów przesyłowych wysokiego ciśnienia).

Tworzenie nowych zdolności magazynowych zostanie osiągnięte dzięki zwiększonym pojemnością magazynowania gazu ziemnego. To z kolei zapewni większe strategiczne rezerwy gazu ziemnego na wypadek przerwania dostaw, co jest niezwykle istotne w przypadku Polski, która uzależniona jest w dużym stopniu od importu tego surowca oraz równoważenia sezonowej nierównomierności poboru gazu przez odbiorców czy też krótkookresowych lokalnych wahań zużycia gazu. Aktualnie w Polsce eksploatowanych jest 6 podziemnych magazynów gazu o łącznej pojemności czynnej 1,84 mld m³, a dzięki inwestycjom współfinansowanym z POIiŚ nastąpi przyrost o ok. 900 mln m³ pojemności magazynowych. Realizowane w ramach priorytetu inwestycje przyczynią się do osiągnięcia celu w zakresie wzrostu bezpieczeństwa energetycznego Polski oraz wpłyną na większą stabilność dostaw gazu dla przedsiębiorców i klientów indywidualnych. W bieżącym okresie sprawozdawczym zawarto umowę o dofinansowanie na realizację projektu dotyczącego rozbudowy podziemnego magazynu gazu *PMG Husów* (woj. podkarpackie). Ze środków unijnych w 2012 r. zakończona została realizacja jednego z czterech projektów PGNiG S.A. Dla pozostałych, tj. PMG Wierchowice i KPMG Kosakowo i PMG Husów zakończenie rzeczowe przewiduje się w 2014 r. W wyniku realizacji inwestycji zostanie zwiększona pojemność czynna istniejącego Podziemnego Magazynu Gazu Husów o 100 mln m³ gazu ziemnego, z obecnych 400 mln m³ do 500 mln m³.

Ponadto budowane lub modernizowane są ze środków unijnych w ramach priorytetu X sieci dystrybucji gazu ziemnego, często na terenach dotychczas niezgazyfikowanych. Do 2015 r. powstanie przeszło 1,6 tys. km sieci dystrybucyjnej gazowej, dzięki czemu dostęp do gazu uzyska ok. 200 tys. osób.

Cel poprawa bezpieczeństwa energetycznego państwa poprzez dywersyfikację źródeł nośników energii, rozumianą również jako zróżnicowanie technologii

Realizacja projektów indywidualnych w ramach działania 10.1 wpłynie na zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego kraju rozumianego jako większy stopień zdywersyfikowania źródeł dostaw. W szczególności realizacja projektu budowy terminalu do odbioru skroplonego gazu ziemnego (LNG), a także stworzenie mostu energetycznego pomiędzy Polską a Litwą pozwoli na dywersyfikację struktury dostaw nośników energii. Przewiduje się, że realizacja ww. projektów zakończy do końca 2015 r.

Należy dodać, że polityka energetyczna ukierunkowana na dywersyfikację dostaw surowców i paliw, powinna być rozumiana również jako zróżnicowanie technologii, a nie tylko zróżnicowanie kierunków

dostaw. Dlatego też projekty realizowane w ramach działania 10.3 ukierunkowane na budowę nowoczesnych linii technologicznych wytwarzających urządzenia wykorzystywane do produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych ułatwią dywersyfikację źródeł energii poprzez wpływ na rozwój energetyki odnawialnej. Podpisano umowy o dofinansowanie dla 6 inwestycji w wyniku realizacji których powstaną zakłady oraz linie technologiczne do produkcji elementów elektrowni wiatrowych.

Zakontraktowane dotychczas środki w ramach priorytetu X dotyczą następujących rodzajów projektów i typów beneficjentów:

- **8 projektów** w zakresie **budowy gazociągów** na łączną kwotę dofinansowania UE w wysokości 288,2 mln euro, które realizowane są przez spółkę OGP Gaz – System S.A.;
- **3 projekty** w zakresie budowy **podziemnych magazynów gazu** na łączną kwotę dofinansowania UE w wysokości 148,0 mln euro, które realizowane są przez spółkę PGNiG S.A.;
- **1 projekt** w zakresie budowy **kawernowych podziemnych magazynów gazu** - *KPMG Kosakowo* na kwotę dofinansowania w wysokości 31 mln euro który realizowany jest przez spółkę PGNiG S.A.;
- **1 projekt** w zakresie **budowy terminala LNG** służącego do odbioru i regazyfikacji skroplonego gazu ziemnego - na kwotę dofinansowania UE w wysokości 172,6 mln euro, który realizowany jest przez Polskie LNG S.A.;
- **6 części projektu** w zakresie **sieci elektroenergetycznych** (wchodzące w skład projektu „Połączenie elektroenergetyczne Polska – Litwa”) realizowane przez PSE S.A., na kwotę dofinansowania UE w wysokości 183,1 mln euro;
- **23 projekty** w zakresie **budowy lub rozbudowy systemów dystrybucji gazu ziemnego** na łączną kwotę dofinansowania w części UE w wysokości 89,3 mln euro, które realizowane są głównie przez spółki gazownictwa (działanie 10.2);
- **6 projektów** w zakresie **budowy zakładu i linii technologicznej do produkcji elementów elektrowni wiatrowych** na łączną kwotę dofinansowania w części UE w wysokości 16,6 mln euro, które realizowane są przez przedsiębiorców (działanie 10.3).

WSKAŹNIKI WYKONANIA RZECZOWEGO

Informacje dotyczące wskaźników produktu i rezultatu zostały przedstawione w załączniku IV do niniejszego *Sprawozdania*. Wartości zawarte w wierszach *Realizacja* podane zostały na podstawie zatwierdzonych wniosków o płatność końcową, natomiast wartości przedstawione w wierszach *Szacowana realizacja* zostały oparte o dane z podpisanych umów o dofinansowanie

W ramach priorytetu X zakończyła się realizacja **2 projektów** (zatwierdzono wniosek o płatność końcową), o łącznej wartości dofinansowania z UE w wysokości **21,2 mln euro**. W ramach działania 10.1 zrealizowane zostały dla projekty pn. *PMG Strachocina* oraz *Gazociąg Włocławek-Gdynia*, w efekcie pojemność magazynowa gazu ziemnego w Polsce wzrosła o 180 mln m³ oraz powstało 62,2 km gazociągów przesyłowych.

Poniższa tabela przedstawia stan realizacji wybranych wskaźników.

TABELA 23. STAN REALIZACJI WYBRANYCH WSKAŹNIKÓW POLIŚ NA KONIEC 2013 R.

Nazwa wskaźnika	Docelowa wartość wskaźnika	Szacowana wartość wskaźnika *	% realizacji wskaźnika zakładanego w Programie
Długość nowo wybudowanych gazociągów przesyłowych (km)	1000	1051,7 km	105
Długość wybudowanych elektroenergetycznych sieci przesyłowych (km)	348 km	384,3 km	104

SPRAWOZDANIE ROCZNE Z REALIZACJI
PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO 2007-2013
ZA 2013 ROK

Nazwa wskaźnika	Docelowa wartość wskaźnika	Szacowana wartość wskaźnika *	% realizacji wskaźnika zakładanego w Programie
Długość nowo wybudowanych gazociągów dystrybucyjnych (km)	1 700 km,	1 617,1 km	95
Dodatkowa pojemność czynna podziemnych magazynów gazu ziemnego	905 mln m ³	1 005 mln m ³	111
Roczna zdolność do odbioru gazu skroplonego dostarczanego drogą morską	5 mld m ³	5 mld m ³	100
Dodatkowa moc przesyłowa energii elektrycznej na połączeniach transgranicznych (MW)	450 MW.	450 MW	100

ŹRÓDŁO: SPRAWOZDANIE IP POLIŚ ZA ROK 2013

*szacowana wartość wskaźnika określona w umowach o dofinansowanie

W ramach zmiany POLIŚ KE zatwierdziła zmiany w wykazie wskaźników wykonania rzeczowego, dzięki czemu możliwe będzie lepsze odzwierciedlenie efektów realizacji projektów przy udziale środków UE. Z listy wskaźników produktu dla priorytetu X:

- został usunięty wskaźnik produktu *Długość nowo wybudowanych ropociągów i rurociągów produktowych (km)*. Zgodnie z założeniami wskaźnik został wprost i wyłącznie dedykowany projektowi budowy rurociągu naftowego Brody-Płock. Jednakże skomplikowane uwarunkowania realizacji projektu, a wśród nich kwestie środowiskowe (ocena oddziaływania na środowisko), bezpośrednio powiązane z potrzebą przeprowadzenia zmian miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gmin, przez które trasa rurociągu miała przebiegać, a co za tym idzie trudności w pozyskiwaniu pozwoleń na budowę i rozpoczęcie fazy budowlanej, skutkowały rozwiązaniem umowy o dofinansowanie projektu;
- został usunięty wskaźnik rezultatu *Roczna ilość importowanej ropy naftowej lub produktów naftowych transportowanych nowymi rurociągami (mln ton)*, w ramach X osi priorytetowej nie jest obecnie realizowany żaden projekt, który mógłby zasilić wartość tego wskaźnika (wyjaśnienie w pkt. wyżej);
- zmodyfikowany został wskaźnik rezultatu odnoszący się do pojemności czynnej podziemnych magazynów gazu ziemnego. Obecna nazwa wskaźnika to *dodatkowa pojemność czynna podziemnych magazynów gazu ziemnego (mln m³)*, który w sposób bardziej klarowny obrazuje o ile zwiększyła się pojemność magazynowania gazu w bezpośrednio wyniku interwencji funduszy UE w ramach POLIŚ.

KE zatwierdziła również zmianę wartości docelowych części wskaźników, uwzględniając zmianę warunków zewnętrznych realizacji projektów i ich wpływ na możliwości inwestycyjne beneficjentów:

- Długość wybudowanych elektroenergetycznych sieci przesyłowych (km)* - wartość docelowa wskaźnika uległa zmianie z 600 km na 348 km;
- Długość nowo wybudowanych gazociągów dystrybucyjnych (km)* - wartość docelowa wskaźnika uległa zmianie z 4 900 km na 1 700 km;
- Roczna zdolność do odbioru gazu skroplonego dostarczanego drogą morską (mld m³)* – wartość docelowa została zwiększona z 3 na 5 mld m³ po regazyfikacji;
- Dodatkowa moc przesyłowa energii elektrycznej na połączeniach transgranicznych (MW)* - wartość docelowa wskaźnika uległa zmniejszeniu z 700 MW na 450 MW.

Szczegółowe wyjaśnienia zmiany wartości docelowych wskaźników zostały przedstawione przy poszczególnych z nich.

Ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w sektorze energetyki (priorytet X) zostały wsparte przedsięwzięcia w obszarze bezpieczeństwa energetycznego poprzez dywersyfikację

źródeł energii oraz poprzez rozwój zdolności przesyłowych i transportowych gazu ziemnego, energii elektrycznej oraz poprzez rozbudowę magazynów gazu ziemnego, a także poprzez zapewnienie dostępności sieci gazowej na terenach niezgazyfikowanych i modernizację istniejących sieci dystrybucji. Cele 2 i 3 Programu mierzone są za pomocą wskaźników określonych dla priorytetu X. Analizując poziom realizacji tych celów priorytetu X należy mieć na uwadze, że projekty w nim realizowane charakteryzują się długim cyklem inwestycyjnym. Oznacza to, że wyraźny wzrost wartości wskaźników nastąpi dopiero pod koniec realizacji projektów. Do końca okresu sprawozdawczego trwały prace przygotowawcze i realizacja rzeczowa projektów indywidualnych projektów konkursowych, co przełożyło się na stopień wypełnienia wskaźników dla celu 2 i 3 w sektorze energetyki POIiŚ. Wartość wskaźników produktu i rezultatu na podstawie podpisanych umów o dofinansowanie w ramach priorytetu X, przedstawia się następująco:

- *Liczba zrealizowanych projektów z zakresu produkcji urządzeń dla OZE* - wartość docelowa dla wskaźnika została określona na poziomie 10. Do zakończenia okresu sprawozdawczego podpisano 6 umów na realizację takich projektów, realizacja żadnego projektu nie została zakończona
- *Długość nowo wybudowanych gazociągów przesyłowych (km)* – na etapie programowania została określona wartość docelowa wynosząca 1000 km, z podpisanych umów wynika, że wybudowanych zostanie 1051,7 km sieci przesyłowych, co stanowi 105,1% wartości docelowej wskaźnika. Zrealizowano 62,2 km gazociągu przesyłowego (Gazociąg Włocławek-Gdynia). Pozostałe inwestycje są w trakcie realizacji – połowa z realizowanych projektów zostanie ukończona w 2014 r., pozostałe - w 2015 r.
- *Długość wybudowanych elektroenergetycznych sieci przesyłowych (km)* – na etapie programowania wartość docelowa dla wskaźnika określona została na poziomie 348 km, na podstawie umów szacowana wartość wskaźnika wynosi 384,3 km elektroenergetycznych sieci przesyłowych, co stanowi ponad 110% wartości docelowej. W okresie sprawozdawczym żaden wniosek o płatność końcową nie został rozliczony, natomiast trwały prace przygotowawcze i realizacja rzeczowa projektów. Zgodnie z harmonogramem realizacja projektów w zakresie rozwoju systemów przesyłowych energii elektrycznej ma zakończyć się w 2015 r. Informacja nt. problemów dot. dwóch ostatnich odcinków została przedstawiona w pkt *Opis istotnych problemów we wdrażaniu wraz z podjętymi środkami zaradczymi*.

Pierwotnie określona w Programie wartość wskaźnika (600 km) była szacowana na podstawie dwóch projektów znajdujących się wówczas na liście projektów indywidualnych, tj.:

- ❖ połączenie elektroenergetyczne Polska – Litwa (projekt z listy podstawowej);
- ❖ połączenie międzysystemowe Polska – Słowacja (projekt z listy rezerwowej), który został usunięty na wniosek beneficjenta w lipcu 2008 r.
- *Długość nowo wybudowanych gazociągów dystrybucyjnych (km)* - na etapie programowania została określona wartość docelowa wynosząca 1 700 km, z podpisanych do końca 2013 r. umów wynika, że wybudowanych zostanie 1 617,1 km, co stanowi 95% wartości docelowej. W okresie sprawozdawczym nie został rozliczony żaden wniosek o płatność końcową, natomiast trwały prace przygotowawcze i realizacja rzeczowa projektów. Zgodnie z harmonogramem realizacja większości projektów ma zakończyć się w 2015 r.

Ze względu na specyfikę projektów aplikujących o środki w ramach tego działania liczba potencjalnych beneficjentów z uwagi na przedmiot działalności była ograniczona. Wybór projektów zasilających wskaźnik nastąpił w drodze konkursu przy czym część projektów w wyniku oceny odrzucono, a część została wycofana z udziału w konkursie z uwagi na:

- ❖ graniczną datę ponoszenia wydatków kwalifikowalnych;
- ❖ uwarunkowania wynikające z zasad udzielania pomocy publicznej (pomoc regionalna), m.in. w zakresie spełnienia tzw. „efekty zachęty”,

co miało wpływ na możliwość realizacji wskaźnika w wysokości założonej w Programie.

Przy obecnych uregulowaniach prawnych czas niezbędny na przygotowanie projektu (m.in. uzyskanie prawa do dysponowania nieruchomością, przygotowanie dokumentacji, uzyskanie decyzji administracyjnych, w tym decyzji środowiskowych, pozwoleń na budowę) oraz zrealizowanie inwestycji w wielu wypadkach przekraczała obowiązujące dla funduszy UE ramy

czasowe. Powyższe zostało potwierdzone wynikiem badania ewaluacyjnego „Ocena stopnia gotowości potencjalnych beneficjentów działania 10.2 POIiŚ do realizacji projektów w odniesieniu do stanu przygotowania dokumentacji projektowej oraz możliwości skrócenia terminu przygotowania niezbędnej dokumentacji”.

Poniżej przedstawiono postęp realizacji wskaźników rezultatu, które wpisują się w realizację celu szczegółowego:

- *Dodatkowa pojemność czynna podziemnych magazynów gazu ziemnego (mln m³)* – wartość docelowa dla programu wynosi 905 mln m³. Zgodnie z zawartymi umowami o dofinansowanie szacunkowe zwiększenie pojemności czynnej magazynów zwiększy się o 1 005 mln m³, co stanowi około 111% wartości docelowej. W okresie sprawozdawczym nie został rozliczony żaden projekt, jednakże w okresie sprawozdawczym poprzedzającym bieżący rozliczony został projekt pn. *PMG Strachocina*⁶¹. W efekcie pojemność magazynowa gazu ziemnego w Polsce wzrosła o 180 mln m³. W przypadku pozostałych projektów w 2013 r. trwała realizacja rzeczowa. Zgodnie z harmonogramem realizacja tych projektów ma zakończyć się w 2014 r.
- Wartość docelowa wskaźnika *Pojemność czynna podziemnych magazynów gazu ziemnego* pierwotnie została oszacowana w oparciu o pojemność wszystkich magazynów gazu w Polsce, tj. dofinansowanych z EFRR i bez tego dofinansowania. Wprowadzona zmiana dotyczyła ujęcia w metodologii liczenia wskaźników jedynie inwestycji dofinansowanych w ramach POIiŚ.
- *Roczna zdolność do odbioru gazu skroplonego dostarczanego drogą morską (mld m³)* – wartość docelowa określona została na poziomie 5 mld m³, zgodnie z podpisaną umową o dofinansowanie wskaźnik ten zrealizowany zostanie na poziomie 5 mld m³ (gaz po regazyfikacji).
- *Dodatkowa moc przesyłowa energii elektrycznej na połączeniach transgranicznych (MW)* – wartość docelowa dla wskaźnika została określona na poziomie 450 MW. Wskaźnik realizowany będzie przez projekt dotyczący połączenia elektroenergetycznego Polska-Litwa. Zgodnie z harmonogramem realizacja projektu ma zakończyć się w 2015 r. Informacja nt. problemów dot. dwóch ostatnich odcinków została przedstawiona w pkt 3.10.3 *Opis istotnych problemów we wdrażaniu wraz z podjętymi środkami zaradczymi*.

Dany wskaźnik rezultatu jest pochodną wskaźnika produktu *Długość wybudowanych elektroenergetycznych sieci przesyłowych*. Ze względu na wycofanie projektu, który pierwotnie zasiliał ten wskaźnik (połączenie międzysystemowe Polska – Słowacja) konieczna była modyfikacja odpowiadającego mu wskaźnika rezultatu.

WPLYW PROJEKTÓW REALIZOWANYCH W RAMACH PRIORYTETU X NA SEKTOR ENERGETYKI W POLSCE

SEKTOR GAZOWY

Inwestycje w sektorze gazowym w Polsce prowadzone są obecnie na skalę porównywalną jedynie z okresem powojennym odbudowy Polski. W ciągu 10 lat budowano w Polsce 1000-2000 km sieci. Dzięki środkom z priorytetu X w ciągu 5 lat zostanie wybudowana sieć dystrybucyjna i przesyłowa o łącznej długości ok. 2700 km. W porównaniu do okresu 1970-2000 tempo rozwoju gazociągów przesyłowych i dystrybucyjnych jest trzykrotnie wyższe. Rozbudowa infrastruktury gazowej przyczyni się do wzrostu bezpieczeństwa energetycznego w Polsce oraz umożliwi zwiększanie wykorzystania gazu ziemnego oraz pozwoli na dywersyfikację źródeł dostaw surowca.

Budowa terminalu LNG w Świnoujściu, jedyne w tej części Europy, wspólnie z inwestycjami realizowanymi przez spółkę Gaz System S.A., dotyczącymi rozbudowy systemu przesyłowego gazu ziemnego, wpisuje się w unijne plany dotyczące budowy korytarza Północ-Południe w Europie Środkowo-Wschodniej. Korytarz ten zakłada - poprzez wykorzystanie wewnętrznych systemów gazociągów Polski, Republiki Czeskiej, Słowacji i Węgier oraz interkonektorów - połączenie terminalu LNG w Świnoujściu z terminalem LNG Adria w Chorwacji.

Rozbudowa sieci przesyłowej gazu, szczególnie na obszarach ograniczonej przepustowości przyczyni się do zapewnienia dostaw do konsumentów i umożliwi stabilne przesyłanie surowca. Dzięki

⁶¹ Wniosek o płatność końcową dla projektu pn. *PMG Strachocina* został rozliczony w 2012 r., ale wprowadzony do systemu na początku stycznia 2013 r.

zwiększoną pojemnością magazynowania gazu ziemnego możliwe stanie się zapewnienie większych strategicznych rezerw gazu ziemnego na wypadek przerwania dostaw, co jest niezwykle istotne w przypadku Polski, która uzależniona jest w dużym stopniu od importu tego surowca oraz równoważenia sezonowej nierównomierności poboru gazu przez odbiorców czy też krótkookresowych lokalnych wahań zużycia gazu. Rozbudowa oraz budowa infrastruktury gazowej (gazociągi dystrybucyjne, przesyłowe oraz podziemne magazyny gazu) przyczyni się do zwiększenia przepustowości oraz powoli na wyeliminowanie powstawania tzw. „wąskich gardeł”, a także zwiększy możliwość swobodnego dostępu do infrastruktury stronom trzecim zwiększając tym samym otwartość i konkurencyjność rynku gazu.

SEKTOR ELEKTROENERGETYCZNY

Środki z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego przyczynią się do wzrostu bezpieczeństwa energetycznego w Polsce oraz umożliwią tworzenie wspólnego europejskiego rynku energii elektrycznej poprzez połączenie rynków energii krajów bałtyckich (tj. Litwy, Łotwy i Estonii) z rynkiem zachodniej Europy. Zrealizowane inwestycje przyczynią się do zlikwidowania barier funkcjonowania Europejskiego Systemu Przesyłowego oraz europejskiego rynku energii. Realizacja inwestycji przyczyni się do wzmocnienia poziomu bezpieczeństwa operacyjnego sieci elektroenergetycznych. Efektem realizacji inwestycji dla Polski będzie rozbudowa znaczącej części Krajowego Systemu Przesyłowego w północno-wschodniej części kraju w okresie do końca 2015 r.

Realizując projekty, które przyczyniają się do zwiększenia bezpieczeństwa dostaw paliw i energii elektrycznej na rynek wewnętrzny, Polska umacnia bezpieczeństwo całej wspólnoty i wypełnia przyjęte na siebie zobowiązania związane z tworzeniem jednolitego, konkurencyjnego rynku paliw i energii Unii.

SEKTOR ENERGETYKI ODNAWIALNEJ

Wdrażanie inwestycji w ramach priorytetu X w obszarze odnawialnych źródeł energii wpływa na sektor energetyki odnawialnej poprzez wsparcie producentów technologii OZE, w tym również w sposób pośredni do wypełnienia zobowiązań wynikających z pakietu klimatyczno-energetycznego.

PRZYKŁADOWE PROJEKTY REALIZOWANE W RAMACH X PRIORYTETU

Projekt: *Budowa zakładu produkcji wież wiatrowych na postoczniovych terenach produkcyjnych w Gdyni*

Działanie 10.3 Rozwój przemysłu dla odnawialnych źródeł energii

Nazwa Beneficjenta: CRIST S.A.

Całkowita wartość projektu: 4,1 mln euro

Wartość dofinansowania: 1,3 mln euro

Okres realizacji projektu: 2011 – 2015

Projekt obejmuje utworzenie Wydziału Wież Wiatrowych, jako samodzielnego zakładu produkcyjnego w ramach struktury produkcyjnej beneficjenta. Nowoutworzony wydział produkował będzie fundamenty morskich wież wiatrakowych (typu monopile i kratownicze) i morskie wieże wiatrakowe, wraz z turbinami na nich umieszczanymi. Konstrukcje uzbrojone będą w wyposażenie technologiczne takie, jak drzwi, wazy, schody, itp., zainstalowany będzie również mechanizm głowicy (z prądnicą o wydajności 3 MW), winda i osprzęt elektryczny. Projekt zakłada przygotowanie hali produkcyjnej na potrzeby wytwarzania wspomnianych produktów, jak również zakup i zamontowanie niezbędnych maszyn i urządzeń, służących realizacji procesu produkcyjnego. Dzięki realizacji inwestycji możliwe będzie wyprodukowanie 20 sztuk wież wiatrakowych typu offshore rocznie, co jest równoznaczne z przerobieniem około 15 tys. ton stali. Inwestycja zrealizowana będzie w Gdyni, na przemysłowych terenach dawnej Stoczni Gdynia S.A., zakupionych w drodze przetargu przez Wnioskodawcę.

ZDJĘCIE 31. WALCOWANIE ELEMENTÓW WIEŻY ELEKTROWNI WIATROWEJ

ŹRÓDŁO. SPRAWOZDANIE ROCZNE IP ZA ROK 2013

Projekt: Budowa Terminalu Regazyfikacyjnego Skroplonego Gazu Ziemnego w Świnoujściu – Instalacja rozładunkowa i regazyfikacyjna

Działanie 10.1 Rozwój systemów przesyłowych energii elektrycznej, gazu ziemnego i ropy naftowej oraz budowa i przebudowa magazynów gazu ziemnego

Nazwa Beneficjenta: Polskie LNG S.A.

Całkowita wartość projektu: 867,6 mln euro

Wartość dofinansowania: 172,6 mln euro

Okres realizacji projektu: 2010 – 2015

Projekt terminala regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu jest jedną z trzech inwestycji o najwyższej wartości dofinansowania w ramach sektora energetyki POLiŚ. Jest też przykładem wręcz modelowego przygotowania i wdrażania tak skomplikowanej inwestycji.

Przedsięwzięcie przyczyni się do wzrostu bezpieczeństwa energetycznego Polski, pozwoli na zaspokojenie zwiększonego zapotrzebowania na gaz ziemny w Polsce oraz jego sprzedaż do innych krajów. Budowa terminala LNG jest komplementarna z projektami Gaz System S.A. dotyczącymi rozbudowy systemu przesyłowego gazu ziemnego w Polsce.

ZDJĘCIE 32. BUDOWA TERMINALU REGAZYFIKACYJNEGO SKROPLONEGO GAZU ZIEMNEGO W ŚWINOUJŚCIU

ŹRÓDŁO. SPRAWOZDANIE ROCZNE IP ZA ROK 2013

3.10.2 OPIS ISTOTNYCH PROBLEMÓW WE WDRAŻANIU WRAZ Z PODJĘTYMI ŚRODKAMI ZARADCZYMI

1. POZIOM WYDATKOWANIA W SEKTORZE PONIŻEJ ŚREDNIEJ POLiŚ

Pomimo zidentyfikowanego wzrostu w zakresie zakontraktowania, jak i wydatkowania środków w sektorze energetyki POLiŚ w okresie sprawozdawczym, poziom wydatkowania środków nadal nie jest zadowalający i wciąż plasuje się poniżej średniej dla POLiŚ. Poziom wydatkowania w sektorze energetyki na koniec okresu sprawozdawczego wyniósł 52% dostępnej alokacji, w tym dla priorytetu IX – 60% a dla priorytetu X – 46%. Zasadniczy wpływ na poziom wydatkowania w sektorze ma działanie 10.1 *Rozwój systemów przesyłowych energii elektrycznej, gazu ziemnego i ropy naftowej oraz budowa i przebudowa magazynów gazu ziemnego*, na które alokowano około połowy środków dostępnych w ramach sektora energetyki.

Na koniec okresu sprawozdawczego wydatkowanie w działaniu 10.1 wyniosło 50%, co związane jest m.in. z tym, że w ramach tego działania wdrażane są projekty, dla których umowy o dofinansowanie zawierane są z klauzulą warunkową (tj. projekty nie posiadają jeszcze pozwoleń na budowę, a jedynie decyzje środowiskowe) oraz część projektów realizowana jest w trybie „zaprojektuj-wybuduj”. Analizując natomiast relację dofinansowania UE w ramach zatwierdzonych wniosków o płatność do wartości dofinansowania UE przysługującego beneficjentowi zgodnie z umową o dofinansowanie przyrost wydatkowania w okresie sprawozdawczym jest niewielki, gdyż w okresie sprawozdawczym zawarto aneksy do umów o dofinansowanie zwiększające wielkość pomocy udzielonej ze środków UE. Ponadto w przypadku działania 10.1 nie zostały jeszcze zakontraktowane wszystkie środki, co również przekłada się na poziom ich wydatkowania (na koniec okresu sprawozdawczego poziom kontraktacji w ramach działania 10.1 wyniósł 95%).

Wydatkowanie w pozostałych działaniach priorytetu X jest również niezadowalające. W działaniu 10.2 *Budowa systemów dystrybucji gazu ziemnego na terenach niezgazyfikowanych i modernizacja istniejących sieci gazu ziemnego*, pomimo podpisania już wszystkich umów o dofinansowanie, wydatkowanie osiągnęło 21%. Natomiast w działaniu 10.3 *Rozwój przemysłu dla OZE* wydatkowano tylko 10% środków. Przyczyną powyższego było głównie późne przyjęcie programu pomocy publicznej, co z kolei wpłynęło na opóźnienie procesu naboru wniosków w działaniu, a następnie podpisywania umów o dofinansowanie i w konsekwencji opóźnia proces wydatkowania środków.

Powyższa sytuacją związana jest również z konieczności przestrzegania zasad pomocy publicznej przez beneficjentów działania, a w szczególności efektu zachęty. Zgodnie z zasadą przestrzegania efektu zachęty perspektywa pozyskania środków unijnych stanowiła zachętę do podejmowania decyzji o inwestycji, która w przeciwnym razie nie zostałaby zrealizowana. Zatem pomoc mogła być udzielona wyłącznie wtedy, gdy beneficjent przed rozpoczęciem prac nad realizacją projektu złożył wniosek o przyznanie pomocy, a za rozpoczęcie prac przyjęto podjęcie prac budowlanych lub pierwszego zobowiązania firmy do zamówienia urządzeń, z wyłączeniem wstępnych studiów wykonalności.

Dodatkowo podkreślić należy, że w przypadku sektora energetyki w ramach POLiŚ stosunkowo niski poziom wydatkowania środków w części UE związany jest m.in. z niską intensywnością pomocy UE, co powoduje, że beneficjent musi zaangażować dużo większe środki w porównaniu z beneficjentami z innych sektorów.

2. REALIZACJA PROJEKTÓW INDYWIDUALNYCH

Brak systemowych rozwiązań prawnych tworzących stabilne i odpowiednie warunki dla realizacji inwestycji liniowych celu publicznego skutkuje koniecznością prowadzenia tychże inwestycji na zasadach ogólnych. Powyższe wpływa na wydłużenie okresu realizacji inwestycji związanych z budową sieci elektroenergetycznych i obiektów stacyjnych, w szczególności na etapie prac planistycznych i projektowych. Zasadnicze trudności występują ponadto w procesie pozyskiwania praw do nieruchomości oraz uzyskiwania stosownych decyzji administracyjnych. Należy zwrócić uwagę, iż prace nad projektem ustawy o korytarzach przesyłowych rozpoczęły się w 2009 r. (w 2012 r. przygotowano nową wersję projektu ustawy).

Taka sytuacja niekorzystnie wpływa na realizację przedsięwzięcia inwestycyjnego polegającego na budowie Połączenia elektroenergetycznego Polska – Litwa, składającego się z 18 zadań inwestycyjnych podzielonych na dwa zasadnicze etapy. Etap pierwszy, obejmujący 11 zadań inwestycyjnych, realizowany jest w perspektywie finansowej 2007-2013. W ramach niego zawarto umowy o dofinansowanie:

- Budowa stacji 400/220/110 kV Ołtarzew - część Projektu Połączenie elektroenergetyczne Polska-Litwa;
- Budowa linii Ostrołęka - Narew wraz z rozbudową stacji Ostrołęka i stacji Narew - część Projektu Połączenie elektroenergetyczne Polska-Litwa;
- Budowa linii Miłosna - Siedlce Ujrzanów wraz z budową stacji Siedlce Ujrzanów - część Projektu Połączenie elektroenergetyczne Polska-Litwa;
- Budowa linii Ełk Bis - Łomża wraz z budową stacji Łomża i stacji Ełk Bis (etap I i II) - część Projektu Połączenie elektroenergetyczne Polska-Litwa;
- Budowa linii Ełk Bis - Granica RP - część Projektu Połączenie elektroenergetyczne Polska-Litwa;
- Budowa stacji Stanisławów - część Projektu Połączenie elektroenergetyczne Polska-Litwa.

Etap ten zostanie zakończony do końca 2015 r.

Wykonanie pierwszego etapu stworzy możliwość uruchomienia połączenia transgranicznego, którego realizacja będzie kontynuowana w drugim etapie, po 2015 r. (pełne zdolności w zakresie eksportu energii elektrycznej na Litwę będą dostępne dopiero po ukończeniu dalszych prac planowanych po 2015 r.).

PODJĘTE ŚRODKI ZARADCZE

W odniesieniu do niesatysfakcjonującego poziomu wydatkowania oraz realizacji projektów indywidualnych, w bieżącym okresie sprawozdawczym, podjęte zostały następujące środki zaradcze:

- działania monitorujące IP/IW:
 - ❖ na początku 2013 roku został opracowany roczny plan działań, mający na celu osiągnięcie satysfakcjonującego poziomu kontraktacji oraz realizacji prognozy płatności

w 2013 r. w sektorze energetyki w ramach POLiŚ. Co kwartał IZ POLiŚ weryfikowała wykonanie planu przez IP;

- ❖ IZ zobowiązała IP do przedkładania miesięcznych informacji na temat stanu zaawansowania realizacji wskazanych poniżej projektów indywidualnych:
 - budowy terminala LNG w Świnoujściu;
 - budowy podziemnego magazynu gazu Wierzchowice;
 - modernizacji systemu przesyłowego na Dolnym Śląsku;
- ❖ IZ i IP wspólnie prowadziły działania w zakresie monitorowania realizacji prognozy płatności, które doprowadziły do realizacji w 100% celu certyfikacji założonego dla sektora energetyki POLiŚ w 2013 roku.
- monitorowanie projektów indywidualnych z działania 10.1:
 - ❖ na wypadek uwolnienia środków przygotowywane były projekty rezerwowe. Wydana została notyfikacja pomocy publicznej dla projektów rezerwowych Gaz System S.A.;
 - ❖ w związku z sygnalizowanymi przez IP opóźnieniami w przygotowaniu inwestycji, dokonano przesunięcia na listę rezerwową projektu dotyczącego budowy rurociągu naftowego Brody-Płock (w ramach aktualizacji LPI, która zakończyła się w listopadzie 2013 r.). Uwolnione w ten sposób środki posłużyły do zwiększenia dofinansowania dla innych projektów indywidualnych z listy podstawowej dla działania 10.1 POLiŚ;
 - ❖ przekazano do oceny KE wnioski o potwierdzenie wkładu dla projektu dotyczącego budowy połączenia elektroenergetycznego Polska-Litwa, budowa linii Ełk-Łomża⁶²;
 - ❖ bieżące monitorowanie przez IW postępu prac poprzez m.in. zidentyfikowanie zadań inwestycyjnych obarczonych największym ryzykiem tj. budowy linii 400 kV Miłosna - Siedlce Ujrzanów oraz linii 400 kV Ełk Bis - Granica RP. Przedmiotowe zadania znajdują się obecnie w fazie pozyskiwania decyzji administracyjnych i ich realizacja wymaga szczególnego monitorowania. W odniesieniu do projektu budowy linii 400 kV Ełk Bis - Granica RP - Rada Gminy Bakałarzewo podjęła uchwałę o odstąpieniu od uchwalenia zmiany SUIKZP uwzględniającego przedmiotową linię (w pozostałych 9 gminach MPZP zostały uchwalone). Obecnie podejmowane są działania mające na celu wydanie przez Wojewodę Podlaskiego zarządzenia zastępczego.

WNIOSKI DLA DALSZEJ REALIZACJI PRIORYTETU

Pomimo występowania wyżej opisanych problemów we wdrażaniu priorytetu X POLiŚ, w 2013 roku nastąpiło przyspieszenie w certyfikacji środków, co wskazuje na poprawę w realizacji priorytetu. Niemniej jednak konieczne jest dalsze podejmowanie przez instytucje zaangażowane we wdrażanie priorytetu X POLiŚ działań mających na celu przyspieszenie certyfikacji środków.

REKOMENDACJE IZ/KE/KM ODNOŚNIE DALSZEGO PRZEBIEGU REALIZACJI PRIORYTETU

- dalsze monitorowanie realizacji projektów indywidualnych w celu szybkiego identyfikowania ewentualnych zagrożeń i ich szybkiego eliminowania,
- zrealizowanie prognozy płatności w 100%,
- intensyfikowanie współpracy instytucji wdrażających z beneficjentami w celu przyspieszenia procesu rozliczania wniosków o płatność.

⁶² 28 lutego 2014 r. do KE przekazano ostatni z wniosków o potwierdzenie wkładu finansowego dla dużego projektu pn. Połączenie elektroenergetyczne Polska-Litwa.

POZOSTAŁE INFORMACJE O PRIORYTECIE

Informacje dotyczące wkładu priorytetu w realizację celów Strategii Europa 2020 zostały przedstawione w **punkcie 2.1.6.5 Realizacja założeń Strategii EUROPA 2020**.

Informacje dotyczące wkładu priorytetu w promowanie równości szans zostały przedstawione w **punkcie 2.2.1 Zasada równości szans**.

Informacje dotyczące wkładu priorytetu w promowanie zasady partnerstwa zostały przedstawione w **punkcie 2.2.2 Zasada partnerstwa w Programie**.

Informacje dotyczące komplementarności zostały przedstawione w **punkcie 2.6 Komplementarność z innymi instrumentami**.

Informacje dotyczące badań ewaluacyjnych przeprowadzonych w sektorze zostały przedstawione w **punkcie 2.7 Monitorowanie i ocena**.

Informacja o wypełnieniu warunków szczególnych nałożonych na projekty znajduje się w **załączniku IX**.

3.11 PRIORYTET XI KULTURA I DZIEDZICTWO KULTUROWE

3.11.1 OSIĄGNIĘCIE CELÓW I ANALIZA POSTĘPÓW

INFORMACJE NA TEMAT FIZYCZNYCH I FINANSOWYCH POSTĘPÓW PRIORYTETU

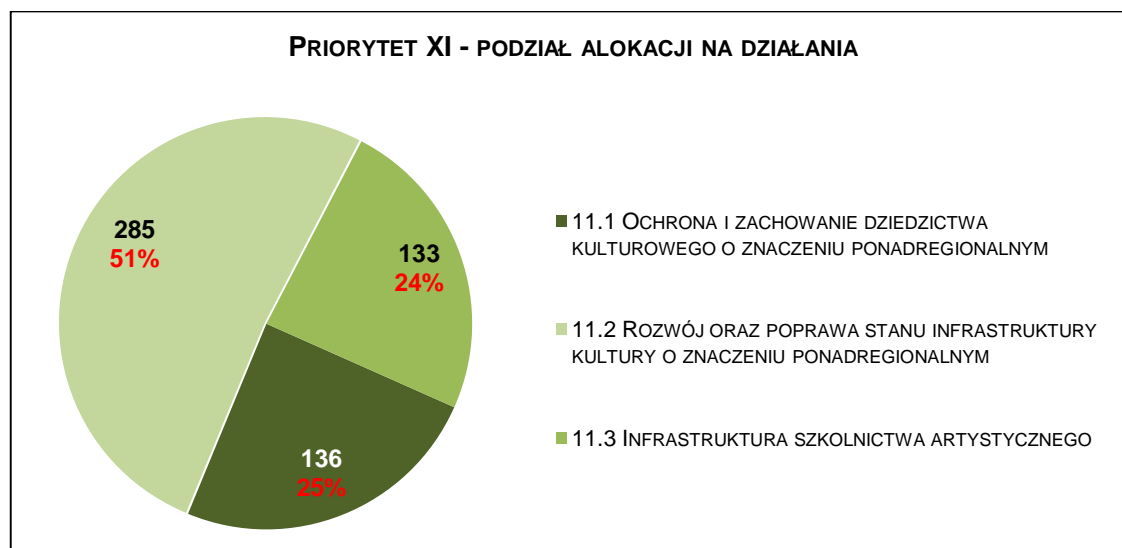
W ramach priorytetu XI *Kultura i dziedzictwo kulturowe* wdrażane są trzy działania:

- **11.1 Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego o znaczeniu ponadregionalnym;**
- **11.2 Rozwój oraz poprawa stanu infrastruktury kultury o znaczeniu ponadregionalnym;**
- **11.3 Infrastruktura szkolnictwa artystycznego.**

Wysokość środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego alokowanych w ramach priorytetu XI POIiŚ wynosi **553,6 mln euro**, co stanowi **9%** alokacji środków z EFRR w ramach Programu i ok. **2%** całkowitej alokacji środków wspólnotowych w ramach POIiŚ.

Poniższy wykres prezentuje rozkład alokacji pomiędzy działania wdrażane w priorytecie XI.

WYKRES 45. PODZIAŁ ALOKACJI PRIORYTETU XI NA DZIAŁANIA (DANE W MLN EURO).

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ NA PODSTAWIE SZCZEGÓŁOWEGO OPISU PRIORYTETÓW POIiŚ
– WERSJA 3.16 Z 20 MARCA 2014 R.

WNIOSKI O DOFINANSOWANIE / UMOWY O DOFINANSOWANIE

Do końca grudnia 2013 r. w ramach priorytetu XI beneficjenci złożyli **171** poprawnych pod względem formalnym **wniosek o dofinansowanie** na kwotę dofinansowania wynoszącą **ponad 1,24 mld euro**. W bieżącym okresie sprawozdawczym złożony został **1** wniosek o dofinansowanie w wysokości **11,9 mln euro**. Wszystkie działania w priorytecie XI cieszyły się podobnym zainteresowaniem a liczba złożonych w ich ramach wniosków o dofinansowanie to: działanie 11.1 – 63 wnioski o dofinansowanie

wartości 353 mln euro, działanie 11.3 – 57 wniosków o dofinansowanie wartości 657 mln euro, działanie 11.3 – 51 wniosków o dofinansowanie wartości 235 mln euro.

Instytucja dokonująca oceny złożonych wniosków zatwierdziła do realizacji do końca 2013 r. 80 wniosków o dofinansowanie (47% złożonych wniosków o dofinansowanie), dla których kwota wnioskowanego dofinansowania wyniosła ponad **625 mln euro**.

Do końca okresu sprawozdawczego z beneficjentami podpisano **79 umów o dofinansowanie**⁶³. Wartość podpisanych umów wyniosła ogółem 947,6 mln euro, wartość wydatków kwalifikowanych wyniosła ponad 793 mln euro, natomiast **dofinansowanie UE opiewało na niemal 550 mln euro**. W roku 2013 podpisano dwie umowy o dofinansowanie: dla projektu indywidualnego – *Rewaloryzacja i przebudowa budynku „Pawilonu Czterech Kopuł” na cele wystawiennicze Muzeum Narodowego we Wrocławiu* oraz dla projektu konkursowego – *Rozbudowa i realizacja robót budowlanych w istniejącym budynku Zespołu Szkół Plastycznych przy ul. Grzeczmarowskiego 13 w Radomiu*.

Priorytet XI jest jednym z najbardziej zaawansowanych w ramach całego Programu pod względem realizacji zobowiązań UE - w ramach zawartych umów wykorzystane zostało już **99,3% alokacji** przypadającej dla XI priorytetu. W porównaniu z poprzednim okresem sprawozdawczym poziom zakontraktowania alokacji dla priorytetu XI wzrósł o ponad 2 punkty procentowe.

Wszystkie działania wspierane w ramach priorytetu XI wykazują równie wysoki poziom zakontraktowania dostępnych środków. W kolejnych działaniach poziom zakontraktowania oraz wartość przyznanego dofinansowania UE na koniec okresu sprawozdawczego wyniosły odpowiednio: działanie 11.1 – 97,7%, 133 mln euro (28 umów), działanie 11.2 – 99,8%, 284 mln euro (22 umowy), działanie 11.3 – 99,8%, 133 mln euro (29 umów).

W ramach priorytetu XI w trzech działaniach przewidziano wybór projektów do realizacji zarówno w trybie konkursowym, jak i indywidualnym.

PROJEKTY INDYWIDUALNE

W okresie sprawozdawczym *Lista projektów indywidualnych dla Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko* dla priorytetu XI podlegała aktualizacji trzykrotnie – w marcu, sierpniu oraz listopadzie.

W wyniku aktualizacji w marcu 2013 r. z *Listy* dla działania 11.2 usunięto projekt *Rozbudowa Opery Wrocławskiej wraz z budową Sceny Letniej* z uwagi na brak możliwości wyboru generalnego wykonawcy w związku z brakiem środków własnych beneficjenta. Umowa o dofinansowanie z beneficjentem tego projektu została rozwiązana jeszcze pod koniec poprzedniego okresu sprawozdawczego. Dodatkowo, projekt *Rewaloryzacja i przebudowa budynku „Pawilonu Czterech Kopuł” na cele wystawiennicze Muzeum Narodowego we Wrocławiu* z uwagi na dostępność alokacji UE w działaniu 11.1 i wynikającą z tego faktu możliwość podpisania umowy o dofinansowanie został przesunięty na listę podstawową. Pozostałe dokonane na liście zmiany w zakresie sektora kultury dotyczyły przede wszystkim dostosowania danych o projektach do faktycznej sytuacji zidentyfikowanej w każdej z realizowanych inwestycji. Szczegółowe informacje o zmianie LPI zostały przedstawione w **punkcie 2.1.6.1 System realizacji Programu**.

Na aktualnej *Liście* w ramach sektora kultury znalazło się 35 projektów, z czego na liście podstawowej są **32 projekty**. Łączna kwota dofinansowania **środkami UE** dla projektów indywidualnych wyniosła **450,6 mln euro**, przy czym na projekty znajdujące się na liście podstawowej przeznaczono z tej kwoty **326,2 mln euro**.

Do końca okresu sprawozdawczego ze wszystkimi beneficjentami projektów indywidualnych z listy podstawowej zostały podpisane umowy o dofinansowanie. Podpisano zatem **32 umowy o dofinansowanie** o wartości całkowitej 581 mln euro i wartości środków pochodzących z EFRR **327,6 mln euro, co stanowi ponad 59% alokacji dla priorytetu**. Najwięcej umów podpisano w działaniu 11.1 – 14 umów, niewiele mniej w działaniu 11.2 – 11 umów, zaś najmniej w działaniu 11.3 – 7 umów o dofinansowanie. W bieżącym okresie sprawozdawczym podpisano **1 umowę o dofinansowanie** dla projektu indywidualnego z listy podstawowej dla działania 11.1, dla którego dofinansowanie UE wyniosło ponad 11,9 mln euro.

⁶³ 27 listopada 2012 r. rozwiązano umowę o dofinansowanie z beneficjentem projektu *Rozbudowa Opery Wrocławskiej wraz z budową Sceny Letniej*.

KONKURSY

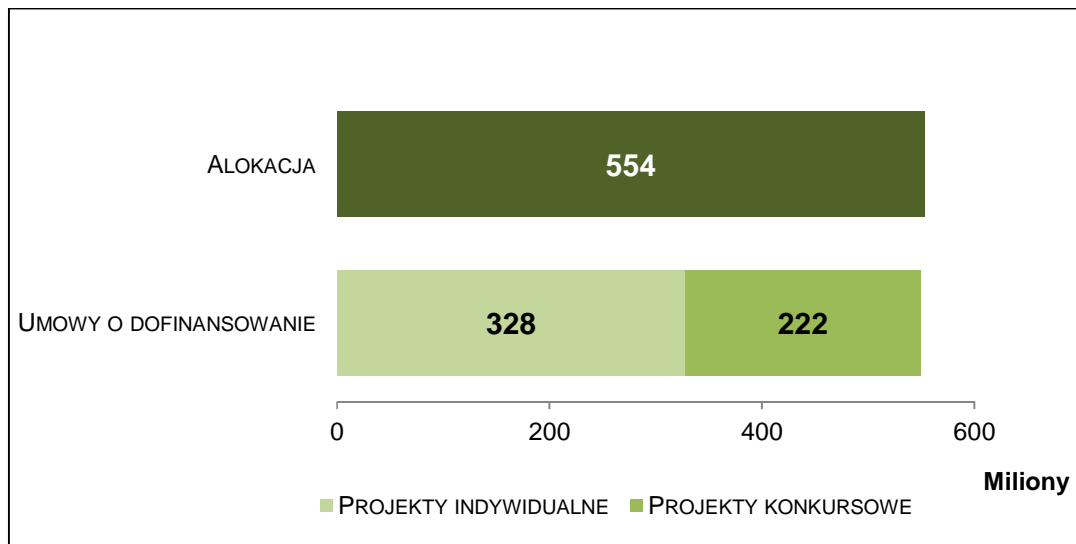
Dotychczas w ramach priorytetu XI ogłoszono **5 konkursów** dla trzech działań priorytetu XI. W okresie sprawozdawczym nie ogłoszono żadnego konkursu w ramach działań priorytetu XI.

Do końca omawianego okresu sprawozdawczego z wnioskodawcami wszystkich ogłoszonych w sektorze kultury konkursów podpisano **47 umów o dofinansowanie** o wartości całkowitej ponad 366,6 mln euro, wartości kosztów kwalifikowanych 324,2 mln euro. Kwota środków przyznanych z EFRR wyniosła **222 mln euro, co stanowi 40% alokacji dla priorytetu**. Liczba projektów konkursowych z podpisanymi umowami o dofinansowanie stanowi prawie 60% wszystkich projektów realizowanych w sektorze kultury.

Najwięcej umów podpisano w działaniu 11.3 – 22 umowy, zaś w przypadku działań 11.1 oraz 11.2, analogicznie do trybu indywidualnego, podpisano odpowiednio 14 i 11 umów. W bieżącym okresie sprawozdawczym podpisano **1 umowę o dofinansowanie** dla projektu z działania 11.3, dla którego dofinansowanie UE wyniosło ponad 1,7 mln euro.

Poniższy wykres prezentuje podział środków wspólnotowych przyznanych w ramach podpisanych z beneficjentami umów o dofinansowanie według trybów wyboru projektów.

WYKRES 46. PORÓWNANIE ALOKACJI I PODPISANYCH UMÓW O DOFINANSOWANIE W PODZIALE NA TRYBY WYBORU PROJEKTÓW (DANE W MLN EURO)

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ

WNIOSKI O PŁATNOŚĆ

Pod względem wydatkowania dostępnych środków realizacja priorytetu również jest bardzo zaawansowana. Na koniec okresu sprawozdawczego beneficjenci wykazali we wnioskach o płatność wydatki do dofinansowania ze środków UE na kwotę 351,6 mln euro. Poziom alokacji rozliczonej wnioskami o płatność w sektorze kultury osiągnął 63,5%. Pomiedzy trzema działaniami priorytetu XI nie było w tym zakresie dużego zróżnicowania. W ramach kolejnych działań wartość wnioskowanych płatności stanowiła odpowiednio w działaniu 11.1 - 56%, w działaniu 11.2 - 67% i w działaniu 11.3 - 63% dostępnej dla poszczególnych działań alokacji. Najwyższa wartość wydatków kwalifikowanych w części UE została rozliczona w działaniu 11.2 i wyniosła 191 mln euro, w działaniu 11.3 wyniosła 84 mln euro, zaś w działaniu 11.1 wartość była najniższa i wyniosła 77 mln euro.

CERTYFIKACJA ŚRODKÓW DO KE

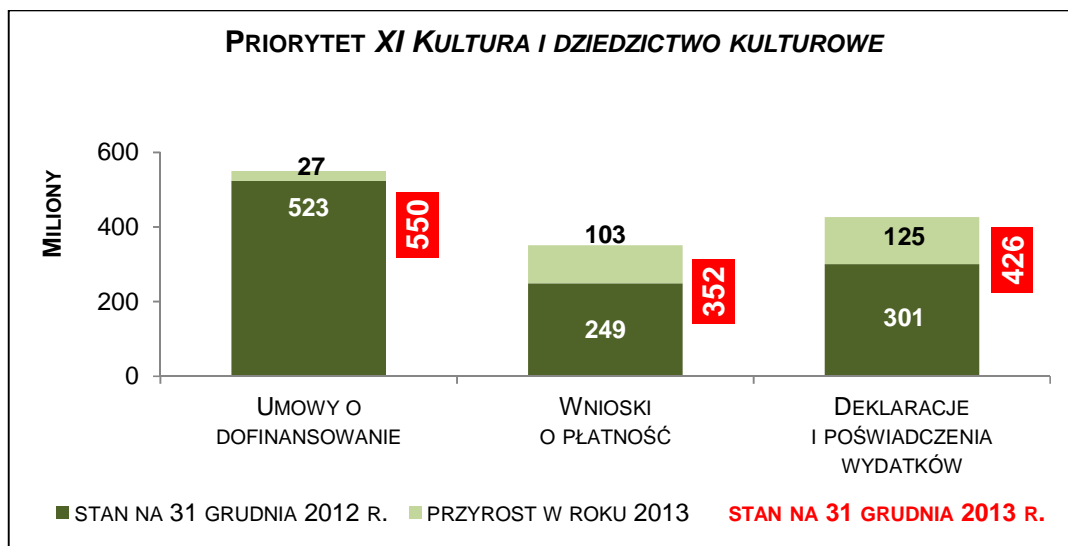
W bieżącym okresie sprawozdawczym Instytucja Certyfikująca przekazała do KE **Poświadczenia i deklaracje wydatków oraz wnioski o płatność okresową** dla priorytetu XI na łączną kwotę wydatków kwalifikowanych wynoszącą **147 mln euro**, przy czym wartość wnioskowanej refundacji wyniosła **125 mln euro**. Od początku realizacji Programu w ramach XI osi priorytetowej do KE zostały przekazane *Poświadczenia i deklaracje* o wartości wydatków kwalifikowanych 501,8 mln euro i wnioskowanej refundacji w wysokości 426,5 mln euro, co stanowi 77% alokacji dla priorytetu – zanotowano **wzrost o 23 p.p** w porównaniu z poprzednim okresem sprawozdawczym.

Do 31 grudnia 2013 r. **KE zrefundowała 393 mln euro, co stanowi niemal 71% dostępnej dla priorytetu alokacji**. Tylko w roku 2013 wartość refundacji wyniosła 124,8 mln euro, co stanowi ponad 22% dostępnej alokacji.

DYNAMIKA

Poniższy wykres obrazuje kontraktację środków, wnioskowanie o płatności przez beneficjentów oraz certyfikację wydatków do KE w okresie sprawozdawczym oraz narastająco.

WYKRES 47. STAN REALIZACJI PRIORYTETU XI W ZAKRESIE UMÓW O DOFINANSOWANIE, WNIOSKÓW O PŁATNOŚĆ I WNIOSKOWANEJ REFUNDACJI (DANE W MLN EURO)

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ NA PODSTAWIE KSI (SIMIK 07-13)

Do końca okresu sprawozdawczego w ramach złożonych wniosków o płatność beneficjenci rozliczyli 352 mln euro, tj. 64% przyznanego im grantu. Jednocześnie w tym samym okresie do KE przekazane zostały *Deklaracje i poświadczenia wydatków* na kwotę refundacji wynoszącą ponad 426 mln euro, co stanowi 77% przyznanej alokacji. Osiągnięte wysokie wartości wskaźników finansowych wskazują, że proces wdrażania projektów finansowanych w ramach POIiŚ w sektorze kultury jest zaawansowany a kolejne jego etapy realizowane są płynnie. Efektywnie przebiega również proces sporządzania deklaracji oraz przekazywania poświadczeń na poziom KE, co dodatkowo świadczy o wysokiej jakości przygotowywanych dokumentów poświadczających wydatkowanie środków w projektach. Analizując powyższe dane należy mieć na uwadze, że w sektorze kultury kwota poświadczeń i deklaracji wydatków złożonych do KE jest wyższa niż kwota wydatków wykazanych przez beneficjentów we wnioskach o płatność, co wynika z zasad wnioskowania do KE (przeliczenie kwoty wydatków kwalifikowanych przez procent dofinansowania osi priorytetowej wynikający z zapisów Programu niezależnie od dofinansowania przyznanego dla projektu).

DECYZJE DLA DUŻYCH PROJEKTÓW

W ramach priorytetu XI złożono **5 wniosków o potwierdzenie wkładu finansowego dla** dużych projektów. KE wydała decyzje o dofinansowaniu dla wszystkich tych projektów. Projekty duże, o łącznej wartości dofinansowania wynoszącej prawie **211 mln euro**, wybierane były w trybie indywidualnym. Wszystkie te projekty realizowane są w ramach działania 11.2 *Rozwój oraz poprawa stanu infrastruktury kultury o znaczeniu ponadregionalnym*.

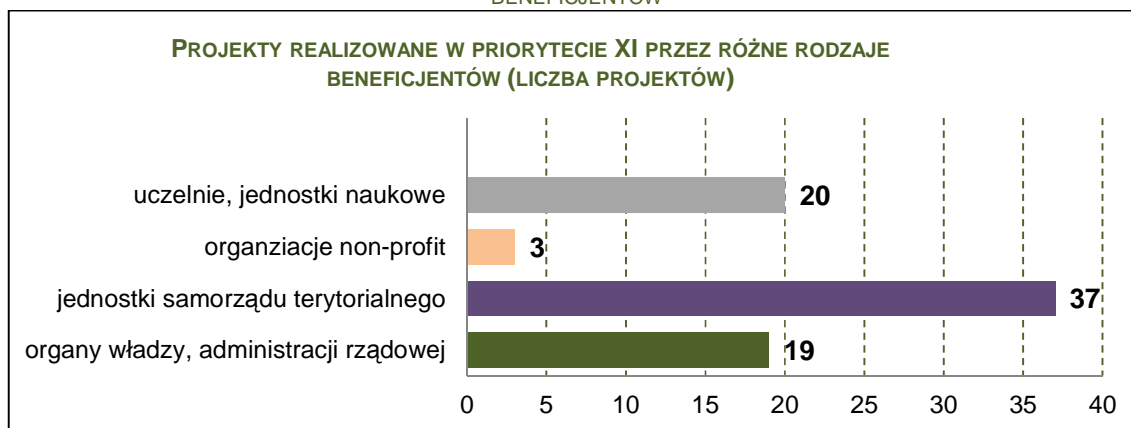
ANALIZA JAKOŚCIOWA

PODZIAŁ PROJEKTÓW WEDŁUG FORMY PRAWNEJ BENEFICJENTÓW

We wdrażanie projektów POIiŚ w sektorze kultury zaangażowani są beneficjenci zróżnicowani pod względem formy prawnej i spectrum działalności. Są to przede wszystkim rozmaite instytucje kultury oraz inne jednostki prowadzące działalność w obszarze zachowania dziedzictwa kulturowego, infrastruktury kulturalnej lub szkolnictwa artystycznego. W ramach priorytetu XI projekty wdrażane przez jednostki samorządu terytorialnego stanowią 47% wszystkich projektów (37 spośród wszystkich 79 projektów) i wykorzystują ponad 61% zakontraktowanej w priorytecie alokacji UE. W tej grupie beneficjentów znalazły się zarówno miasta i gminy, jak i instytucje kultury o statusie samorządowych jednostek organizacyjnych różnego szczebla. Biorąc pod uwagę zakres wsparcia udzielonego jednostkom samorządu terytorialnego, najwięcej projektów realizowanych jest w obszarze rozwoju oraz poprawy stanu infrastruktury kultury (działanie 11.2). Dofinansowanie z UE dla grupy beneficjentów, którą stanowią uczelnie oraz jednostki naukowe stanowi 17,4% całości udzielonego wsparcia (20 spośród 79 projektów). Więcej - prawie 18% udzielonego wsparcia wykorzystują beneficjenci o statusie organów władzy oraz administracji rządowej, którzy realizują łącznie 19 projektów. Najmniej, bo tylko 3 projekty dofinansowane ze środków UE kwotą 17 mln euro (3% zakontraktowanego wsparcia dla priorytetu), wdrażane są przez organizacje non-profit – w przypadku sektora kultury należących do kategorii kościoł i związki wyznaniowe. Projekty te dotyczą ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego.

W sektorze kultury występują przypadki, w których beneficjenci realizowali więcej niż jeden projekt dofinansowany w ramach priorytetu XI. Instytucjonalnie zatem w priorytecie występuje 71 beneficjentów, a w 8 przypadkach ta sama instytucja występuje jako beneficjent dwóch projektów. Są to: Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu, Miasto Stołeczne Warszawa, Gmina Wrocław, Gmina Lublin, Gmina Miasto Radom, Teatr Wielki – Opera Narodowa, Zespół Szkół Muzycznych im. I. Paderewskiego w Białymstoku, Zespół Szkół Plastycznych im. Jacka Malczewskiego w Częstochowie.

WYKRES 48. PODZIAŁ PROJEKTÓW DOFINANSOWANYCH W RAMACH PRIORYTETU XI WEDŁUG FORMY PRAWNEJ BENEFICJENTÓW

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ NA PODSTAWIE KSI SIMIK 07-13

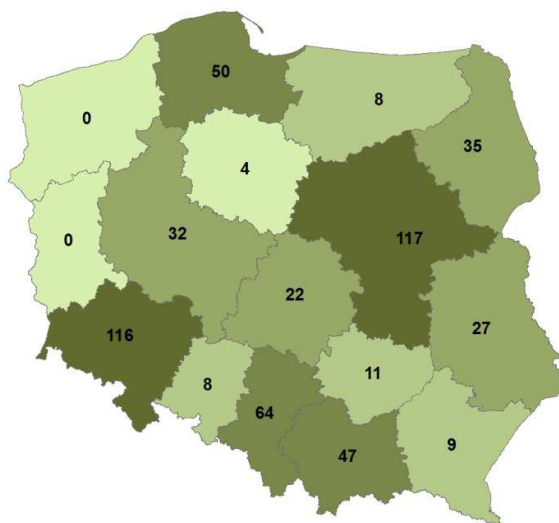
PODZIAŁ PROJEKTÓW W PRZESTRZENI

Projekty przyjęte do realizacji w ramach priorytetu XI są zlokalizowane na terenie 14 województw: dolnośląskim, kujawsko-pomorskim, lubelskim, łódzkim, małopolskim, mazowieckim, opolskim, podkarpackim, podlaskim, pomorskim, śląskim, świętokrzyskim, warmińsko-mazurskim i wielkopolskim. W województwie lubuskim i zachodniopomorskim nie jest realizowany żaden projekt dofinansowany środkami POIiŚ w ramach priorytetu XI. Brak alokowania środków UE z priorytetu XI na terenie tych województw wynika z niewielkiej liczby złożonych wniosków o dofinansowanie, odznaczających się zarazem niską jakością dokumentacji. Tendencja ta utrzymuje się od dłuższego czasu, tj. od czasu programowania środków w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego, czy też Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

Analizując proces kontraktacji na poziomie poszczególnych regionów można stwierdzić, że liderem zakresie wartości podpisanych umów o dofinansowanie jest województwo mazowieckie, w którym realizowane są projekty o łącznym dofinansowaniu z UE wynoszącym 116,6 mln euro, co stanowi 21% zarówno wartości dofinansowania UE wszystkich umów podpisanych w ramach priorytetu, jak i alokacji dla priorytetu. Niemal tak samo wysoki poziom zakontraktowanego wsparcia, jak województwo mazowieckie, wykazuje województwo dolnośląskie, tj. niecałe 21% całości zakontraktowanego w priorytecie dofinansowania UE (umowy o dofinansowanie o wartości 115,5 mln euro). Na tle całego kraju wyróżnia się także województwo śląskie, gdzie wartość zakontraktowanego wsparcia wynosi 63,7 mln euro, co stanowi z kolei ok. 12% całości zakontraktowanej w priorytecie alokacji.

Analogicznie, jeśli chodzi o kwotę wydatków wykazanych przez beneficjentów we wnioskach o płatność w XI priorytecie, województwami gdzie wartości te były najwyższe są województwa mazowieckie – 80,6 mln euro (69% kwoty zakontraktowanej w województwie) oraz dolnośląskie – 59,4 mln euro (51% alokacji zakontraktowanej w województwie). Województwami o najwyższym stopniu rozliczenia przyznanego grantu, tj. relacji wydatków wykazanych we wnioskach o płatność do wartości podpisanych umów, są województwa świętokrzyskie (100%) oraz kujawsko-pomorskie (94%) i podlaskie (90%). Należy podkreślić, że za wyjątkiem województwa wielkopolskiego, gdzie beneficjenci rozliczyli 40% zakontraktowanego wsparcia, we wszystkich pozostałych województwach korzystających ze wsparcia z priorytetu XI poziom wydatków wykazanych we wnioskach o płatność przekroczył już 50%. Powyższe dane wskazują, że realizacja projektów w priorytecie XI przebiega sprawnie, zarówno na etapie kontraktowania, jak i rozliczania inwestycji. Wynika to m.in. z dobrego przygotowania samych projektów, jak i odpowiedniego przygotowania beneficjentów do ich wdrożenia.

Poniższa mapa prezentuje wartość dofinansowania przyznanego beneficjentom priorytetu XI *Kultura i dziedzictwo kulturowe* ze środków EFRR w układzie województw. Dane zostały przedstawione w milionach euro.

MAPA 14. WARTOŚĆ DOFINANSOWANIA UE
PRYZNANEGO BENEFICJENTOM W RAMACH
PODPISANYCH UMÓW

Dane dotyczące przyznanego wsparcia w układzie regionalnym należy traktować jako dane przybliżone, gdyż na mapie nie zostały uwzględnione projekty o zasięgu ogólnokrajowym. Dodatkowo, na potrzeby sporządzenia mapy w przypadku projektów realizowanych na terenie kilku województw zastosowano przybliżony, proporcjonalny podział wsparcia przyznanego dla danego regionu.

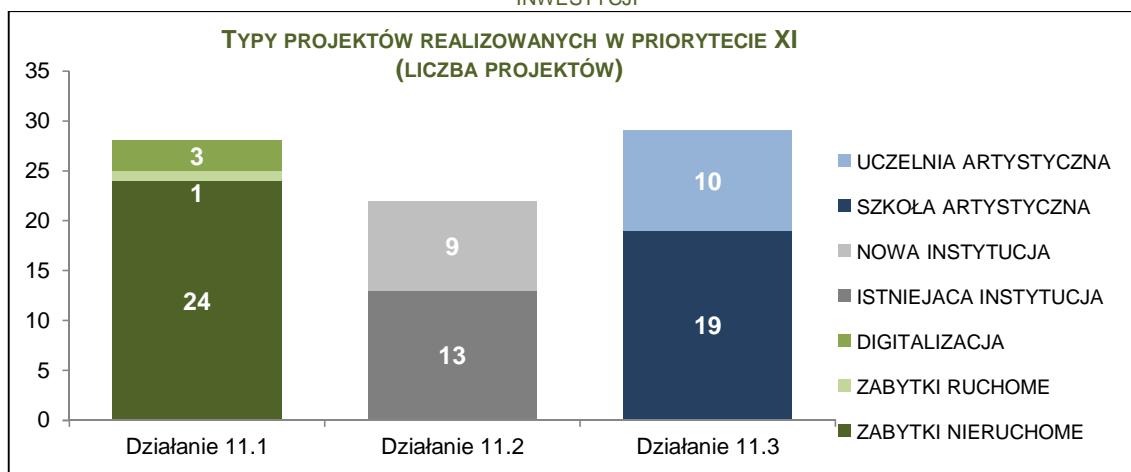
ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ NA PODSTAWIE
KSI (SIMIK 07-13)

REALIZACJA ZAŁOŻONYCH CELÓW

Wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego o znaczeniu światowym i europejskim dla zwiększenia atrakcyjności Polski stanowi główny cel priorytetu XI, który realizowany jest poprzez trzy następujące cele szczegółowe:

- ochrona, zachowanie i efektywne wykorzystania dziedzictwa kulturowego o znaczeniu ponadregionalnym – działanie 11.1 *Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego o znaczeniu ponadregionalnym*;
- poprawa stanu infrastruktury kultury o znaczeniu ponadregionalnym oraz zwiększenie dostępu do kultury – działanie 11.2 *Rozwój oraz poprawa stanu infrastruktury kultury o znaczeniu ponadregionalnym*;
- rozwój infrastruktury szkolnictwa artystycznego – działanie 11.3 *Infrastruktura szkolnictwa artystycznego*.

WYKRES 49. PODZIAŁ PROJEKTÓW DOFINANSOWANYCH W RAMACH PRIORYTETU IX WEDŁUG TYPÓW INWESTYCJI

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE IP POLIŚ (MKiDN) NA PODSTAWIE DANYCH Z KSI (SIMIK 07-13)

Realizacja projektów dofinansowanych w ramach POLIŚ pozwoliła na poprawę funkcjonalności i stworzyła nowe możliwości rozwijania oferty kulturalnej. Poprawa funkcjonalności obiektów dotyczyła nie tylko poprawy jakości podstawowej infrastruktury, lecz także wzbogacenia możliwości realizacji przedsięwzięć kulturalnych. W inwestycjach realizowanych w ramach priorytetu XI zastosowano szereg innowacyjnych rozwiązań, polegających na zastosowaniu kompleksowych projektów architektonicznych i funkcjonalnych, zwiększających możliwości realizacji działań i podwyższających ich jakość. W projektach priorytetu XI często technologia nie sytuuje się na pierwszym planie, lecz jest narzędziem dla realizacji innowacyjnej całościowej koncepcji relacji odbiorcy z ofertą kulturalną instytucji. Innowacyjność wprowadzanych rozwiązań polega także na zakupie lub opracowaniu własnych nowych technologii i rozwiązań w dziedzinach konserwacji, zabezpieczeń, rekonstrukcji, prezentacji, itp. Rozwiązania te są upowszechniane w gronie naukowców – specjalistów.

W przypadku większości obiektów objętych wsparciem w ramach priorytetu XI nastąpił zauważalny wzrost liczby użytkowników w porównaniu do stanu sprzed realizacji inwestycji. Wzrost uczestnictwa w kulturze stanowi częściowo efekt zwiększenia fizycznych możliwości obiektów. W szczególności zaś wiąże się on z poprawą jakości, udostępnianiem publiczności obiektów wcześniej nieudostępnianych, czy też rozszerzeniem oferty danej instytucji. Ponadto wzrost liczby użytkowników stanowi efekt zainteresowania nowością – przyciągającymi mieszkańców i turystów atrakcyjnymi obiektami w przestrzeni miejskiej. Niektóre ze wspartych instytucji stały się popularnymi miejscami spotkań i są nie tylko wykorzystywane ze względu na swoją właściwą ofertę, ale także zwiędzane jako atrakcyjne obiekty na mapie miasta, postrzegane jako otwarte na mieszkańców i turystów.

Zrealizowane projekty przyczyniły się do zwiększenia dostępu do edukacji artystycznej. Wpływ ten zaznacza się przede wszystkim poprzez podwyższenie jakości zasobów wykorzystywanych w procesie kształcenia oraz stworzenie nowych możliwości działania i wyrazu artystycznego.

W wyniku realizacji projektów priorytetu XI dokonał się znaczący postęp w zakresie zapewnienia dostępu dla osób niepełnosprawnych. We wszystkich nowych i przebudowanych obiektach zlikwidowano bariery utrudniające osobom niepełnosprawnym ruchowo korzystanie z infrastruktury kulturalnej.

WSKAŹNIKI WYKONANIA RZECZOWEGO

Informacje na temat postępu rzeczowego priorytetu XI zostały przedstawione w **załączniku I Postęp fizyczny Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko**, **załączniku IV Postęp fizyczny wg priorytetów**, **załączniku V Wskaźniki kontekstowe** i **załączniku VIII Wskaźniki kluczowe (core indicators) 2007-2013** do niniejszego sprawozdania.

Przedstawione w załącznikach wartości podane zostały na podstawie zatwierdzonych wniosków o płatność końcową (wartości w kategorii *Realizacja*) oraz danych z podpisanych umów o dofinansowanie (wartości w kategorii *Szacowana realizacja*).

W ramach priorytetu XI zakończyła się realizacja **24 (z czego 14 – w 2013 roku)** spośród **79 projektów** (zatwierdzono dla nich wnioski o płatność końcową). Łączna wartość dofinansowania z UE dla zakończonych inwestycji wyniosła **168,1 mln euro**. Zakończenie finansowej realizacji projektu uwieńczone zatwierdzeniem wniosku o płatność końcową nastąpiło zatem w ponad 30% realizowanych w priorytecie przedsięwzięć. Równocześnie należy podkreślić, że w przypadku kolejnych 18 projektów, dla których nie zatwierdzono jeszcze wniosków o płatność końcową, zakończona została realizacja rzeczowa. Do końca okresu sprawozdawczego zakończyła się zatem realizacja rzeczowa **42 projektów** o łącznej wartości dofinansowania UE **271,8 mln euro**, co stanowi ponad 53% wszystkich realizowanych projektów oraz niemal 50% całości zakontraktowanego w sektorze wsparcia.

W 2013 r. do użytkowania oddanych zostało 17 inwestycji XI priorytetu POIiŚ. Były to m.in.: *Renowacja klasztoru powiatykowski na centrum działań artystycznych w Lublinie*, *Rewitalizacja i digitalizacja XVII-to wiecznego zespołu pałacowo-ogrodowego w Wilanowie – etap III*, *Europejskie Centrum Numizmatyki Polskiej w Muzeum Narodowym w Krakowie*, *Prace konserwatorskie i budowlane obiektów dawnego KL Auschwitz I - bloki o nr inw. A-2 i A-3*, *Przebudowa teatru muzycznego Capitol we Wrocławiu*, *Rozbudowa Biblioteki Raczyńskich w Poznaniu*, *Poprawa oferty edukacyjno-kulturalnej PSM w Suwałkach poprzez rozbudowę, przebudowę i wyposażenie*, *Budowa sali koncertowej dla celów dydaktycznych Akademii Muzycznej w Łodzi*.

Na podstawie dotychczas podpisanych umów o dofinansowanie można stwierdzić, że wskaźnik *Liczba projektów* znacznie przekroczył zakładaną wartość (realizacja na poziomie prawie 255%). Tym samym dzięki realizacji tych projektów osiągnięte zostaną (a nawet przekroczone) pozostałe wskaźniki produktu określone w Programie, tj. *Liczba odrestaurowanych i odremontowanych obiektów zabytkowych*, *Wzrost liczby nowych/wybudowanych, rozbudowanych i przebudowanych instytucji kultury (muzea, galerie, teatry i instytucje muzyczne)*, czy też wskaźnika *Wzrost liczby nowych/zmodernizowanych placówek szkolnictwa artystycznego*. Z analizy tych wskaźników na podstawie rozliczonych wniosków o płatność końcową wynika, że na koniec okresu sprawozdawczego są one zrealizowane odpowiednio w 179%, 400% oraz 111%.

Część wskaźników została przyporządkowana do wskaźników rezultatu, mimo że źródłem danych są dla nich statystyki publiczne (sporządzane przez Główny Urząd Statystyczny). W tym zakresie należy zwrócić uwagę na brak ryzyka co do niepoprawnego zaprogramowania wskaźników rezultatu, gdyż większość projektów wdrażanych w priorytecie XI ma bezpośrednie przełożenie na te wskaźniki, a beneficjenci corocznie przekazują do GUS informacje w zakresie ich realizacji.

Na podstawie zawartych umów o dofinansowanie można zauważyć, że wskaźnik rezultatu dotyczący *Liczby uczniów szkół artystycznych* na koniec 2013 r. osiągnięty został na poziomie 110% (84 230 uczniów). Na koniec okresu sprawozdawczego wartość wskaźnika *Liczba studentów w publicznych uczelniach artystycznych* nieznacznie spadła w stosunku do poprzedniego okresu - z 16 096 osób do 16 067 osób, ale mimo to osiągnęła pułap prawie 111% zakładanej wartości. Dla pozostałych wskaźników rezultatu, tj. *Wzrost liczby osób odwiedzających muzea* oraz *Wzrost liczba widzów i słuchaczy* na chwilę sporządzania sprawozdania nie opublikowano danych za 2013 r., ale jak

pokazują wartości osiągnięte na koniec poprzedniego okresu sprawozdawczego (za 2012 r.) wskaźniki te również osiągnęły wartości powyżej założeń.

Szacowana realizacja wskaźnika rezultatu dotyczącego *Liczbę utworzonych miejsc pracy* (837 osób) przekracza wartość docelową niemal 3-krotnie (280). Na podstawie rozliczonych wniosków o płatność końcową oraz raportów z osiągniętych efektów można stwierdzić, że wskaźnik ten został już osiągnięty w 155%.

W odniesieniu do założonego dla priorytetu XI wskaźnika kontekstowego *Wzrost wydatków turystów zagranicznych w Polsce* nie jest możliwe oszacowanie bezpośredniego wpływu realizowanych w ramach priorytetu XI projektów na ten wskaźnik⁶⁴. Jedynie cząstkowe jakościowe dane i obserwacje pozwalają na ostrożne wnioskowanie w tym aspekcie. Wskaźnik *Wzrost wydatków turystów zagranicznych w Polsce* jest wskaźnikiem wieloczynnikowym i nie jest możliwe wnioskowanie wprost w jego zakresie wyłącznie w oparciu o wydatki w obszarze kultury. IP dla sektora kultury rozważa ujęcie jakościowej analizy przedmiotowego zjawiska w kolejnych badaniach ewaluacyjnych.

Oprócz wskaźników założonych na poziomie Programu monitorowane są dodatkowe wskaźniki, które zostały określone w *Szczegółowym opisie priorytetów dla Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko* oraz *Katalogu wskaźników obowiązkowych*. Dla tych wskaźników nie określono ich docelowych wartości. Wśród tych wskaźników za najważniejsze można uznać wskaźniki produktu takie jak: *Liczba obiektów/zbiorów poddanych konserwacji*, *Liczba instytucji, których zbiory zostały zdigitalizowane/Liczba wirtualnych muzeów, galerii, filmotek, fonotek, cyfrowych bibliotek*, *Liczba obiektów dziedzictwa kulturowego zapewniających dostęp dla osób niepełnosprawnych*, oraz wskaźniki rezultatu, takie jak: *Liczba zabezpieczonych obiektów/zbiorów*, *Liczba uczniów szkoły artystycznej korzystająca ze wsparcia infrastruktury*, *Liczba studentów w publicznej uczelni artystycznej korzystająca ze wsparcia infrastruktury*.

TABELA 24. STAN REALIZACJI WYBRANYCH WSKAŹNIKÓW POIiŚ NA KONIEC ROKU 2013

Nazwa wskaźnika	Szacowana wartość wskaźnika*	% realizacji wskaźnika zakładanego w Programie
Liczba odrestaurowanych i odremontowanych obiektów zabytkowych (szt.)	75	536%
Wzrost liczby nowych/wybudowanych, rozbudowanych i przebudowanych instytucji kultury (muzea, galerie, teatry i instytucje muzyczne) (szt.)	47	588%
Wzrost liczby nowych / wybudowanych placówek szkolnictwa artystycznego	38	422%
Liczba utworzonych miejsc pracy	837	299%

*szacowana wartość wskaźnika określona w umowach o dofinansowanie

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ

Osiągnięcie wyższych wartości wskaźników w stosunku do pierwotnie szacowanych ich wartości docelowych wynika z następujących faktów:

- wartości wskaźników produktu określone na etapie programowania bazowały na założeniu, że realizowane będą projekty o wyższych wartościach przy maksymalnym poziomie dofinansowania (85% z EFRR). W praktyce, składane przez beneficjentów priorytetu XI wnioski o dofinansowanie opiewały na kwoty niższe niż pierwotnie zakładano na etapie szacowania wartości docelowych wskaźników, co tym samym umożliwiło dofinansowanie większej liczby inwestycji;
- beneficjenci priorytetu XI częstokroć zakładali poziom dofinansowania UE na znacznie niższym poziomie (m.in. z uwagi na kryterium merytoryczne I stopnia *Poziom dofinansowania wkładem własnym beneficjenta*, w ramach którego punktowane były projekty z niższym poziomem dofinansowania z EFRR), co powodowało, że możliwe było wsparcie większej

⁶⁴ Na podstawie raportu z badania ewaluacyjnego pn. „Ocena osiągnięć wdrażania projektów w ramach XI priorytetu POIiŚ oraz ich wpływ na osiąganie celów szczegółowych priorytetu” zrealizowanego dla IP w sektorze kultury w 2013 roku.

liczby zadań, a to z kolei miało bezpośrednie przełożenie na wzrost wartości wskaźników produktu zawartych w priorytecie XI;

- dzięki przyznanym priorytetowi XI dodatkowym środkom z krajowej rezerwy wykonania i dostosowania technicznego, a także powstałym oszczędnościom poprzetargowym we wdrażanych projektach, dofinansowano nowe inwestycje.

Powyżej przedstawione fakty wpłynęły na to, że w ramach priorytetu XI docelowo osiągnięte zostaną wartości wskaźników wyższe niż szacowane na etapie przygotowywania Programu. W kontekście realizacji celów priorytetu świadczy to o efektywnym wydatkowaniu środków – przy danych środkach osiągnięte zostaną wyższe niż zakładano efekty.

WPŁYW PROJEKTÓW REALIZOWANYCH W RAMACH PRIORYTETU XI NA SEKTOR KULTURY W POLSCE⁶⁵

Projekty zrealizowane w ramach priorytetu XI pozwoliły przede wszystkim na nadrobienie zapóźnień cywilizacyjnych w sektorze kultury. Dofinansowanym instytucjom udało się w znacznym stopniu usunąć problemy, będące skutkiem wieloletniego niedoinwestowania, a w rezultacie zniwelować problemy w prowadzeniu działalności. Realizacja projektów zapewniła instytucjom kultury i instytucjom edukacyjnym odpowiednią bazę lokalową, a także w wielu przypadkach wyposażenie, umożliwiające realizację programów kulturalnych i edukacyjnych w oparciu o nowoczesne rozwiązania techniczne. Poprawa infrastruktury przekłada się na poprawę warunków pracy artystów i personelu technicznego w instytucjach kultury oraz nauczycieli i uczniów w szkołach artystycznych. W instytucjach kultury, w których udostępniono nowe sale lub powierzchnie, a zarazem rozwinięto ofertę kulturalną (m.in. przedsięwzięcie Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku) wsparcie w ramach POIiŚ przełożyło się na znaczące zwiększenie liczby odbiorców a w konsekwencji do zwiększenia uczestnictwa w kulturze. Pojedyncze nowe instytucje kultury (Centrum Nauki Kopernik, Opera i Filharmonia Podlaska) stały się spektakularnymi atrakcjami na skalę krajową lub regionalną, przyciągając nie tylko typowych odbiorców tego typu oferty (uczniowie, studenci, melomani), ale także pozostałych mieszkańców i turystów. Podobny efekt, w innej skali, przyniosło też przebudowanie lub wybudowanie obiektów (np. filharmonie Świętokrzyska i Opolska), które mają duże znaczenie w przypadku średnich miast. Obiekty te, dzięki odpowiedniemu doinwestowaniu i rozwinięciu oferty kulturalnej kształtują pozytywny wizerunek miast i regionów, w których są zlokalizowane. Ponadto przedsięwzięcia takie jak biblioteki cyfrowe oraz poprawa informacji o zbiorach na stronach internetowych muzeów zwiększyły możliwości zdalnego dostępu do dóbr kultury.

Środki priorytetu XI korzystnie wpłynęły na rynek pracy. Przy realizacji projektów zatrudnionych zostało blisko 300 pracowników, a przynajmniej ok. 1200 osób⁶⁶ docelowo znalazło lub znajdzie pracę w powstałych bądź wyremontowanych czy też odnowionych w ich wyniku obiektach dziedzictwa kulturowego, instytucjach kultury i placówkach edukacyjnych. Projekty dały zatrudnienie artystom, pracownikom instytucji kultury, nauczycielom, wykonawcom i podwykonawcom projektów. O szczególnie dużym przyroście zatrudnienia (w liczbach bezwzględnych), jakie było efektem projektów priorytetu XI można mówić w przypadku kilku instytucji, które zakończyły je pod względem finansowym. Na szczególną uwagę zasługują tutaj dwie nowe instytucje – Opera i Filharmonia Podlaska, która w ramach umów o pracę zatrudniła ponad 140 osób oraz Centrum Nauki Kopernik z liczbą 223 nowych etatów. Duży wzrost zatrudnienia miał miejsce także w dwóch placówkach już funkcjonujących, które dzięki wsparciu uległy rozbudowie, jak: Filharmonia Częstochowska – ok. 37 etatów i Państwowa Szkoła Muzyczna w Kielcach – ok. 51 etatów. Wymienić należy także projekt, w chwili obecnej jeszcze nie zakończony, obejmujący budowę nowego obiektu Narodowego Forum Muzyki we Wrocławiu, który w roku docelowym powinien dać zatrudnienie ok. 78 osobom.

Realizacja inwestycji priorytetu XI przyczyniła się również do rozwoju przedsiębiorczości w otoczeniu instytucji. Zwiększona liczba osób odwiedzających miejscowość, w której działa dany obiekt skutkowałą zwiększonymi przychodami i wzrostem zatrudnienia wśród: przewoźników kolejowych

⁶⁵ Opracowano na podstawie raportu z badania ewaluacyjnego pn. *Ocena osiągnięć wdrażania projektów w ramach XI priorytetu POIiŚ oraz ich wpływ na osiąganie celów szczegółowych priorytetu zrealizowanego dla IP w sektorze kultury w 2013 roku.*

⁶⁶ Wskaźnik rezultatu z umów według KSI SIMIK 07-13 – 837,00 etatów oraz według danych z projektów zakończonych finansowo – 369,55 etatów dodatkowych (umów o pracę na czas nieokreślony oraz określony w wymiarze dłuższym lub krótszym niż dwa lata).

i autobusowych, stacji benzynowych, instytucji oferujących noclegi (hotele, pensjonaty), placówek gastronomicznych ulokowanych w samych obiektach lub w ich okolicy.

W efekcie realizacji projektów zwiększyła się atrakcyjność obiektów zabytkowych i instytucji kultury dla odwiedzających⁶⁷. Nowoczesne urządzenia techniczne, z jakich mogą korzystać artyści, stworzyły możliwości rozwoju oferty, m.in. teatry i filharmonie poprawiły techniczną jakość prezentacji i odbioru, zyskały możliwości realizacji bardziej zaawansowanych technicznie przedsięwzięć oraz zaproszenia na występy gościnne zespołów o wysokim poziomie artystycznym i wysokich wymaganiach technicznych. Muzea, dzięki rewitalizacji, konserwacji oraz reorganizacji sposobu prezentacji zbiorów udostępniły zwiedzającym dawniej niedostępne zbiory, poprawiły jakość odbioru oraz wzbogaciły i uprzystępnily informacje, w tym m.in. umożliwiły odbiorcom zaangażowanie się poprzez rozwiązania interaktywne. Centra kultury wprowadziły do oferty szereg nowych, bardziej złożonych i zróżnicowanych przedsięwzięć i cykli tematycznych.

Wsparcie udzielone instytucjom w ramach ochrony dziedzictwa kulturowego oraz infrastruktury kultury w ogromnym stopniu wpływa na zwiększenie liczby osób odwiedzających te placówki. Szacuje się, że przed rozpoczęciem realizacji projektów były one odwiedzane przez ok. 5,2 mln osób rocznie⁶⁸, a docelowo liczba ta powinna zwiększyć się aż o 3,9 mln, tj. do 9,1 mln osób rocznie⁶⁹. Dodatkowo jedenaście wspartych w ramach priorytetu XI instytucji zakłada ok. 3,4 mln wejść rocznie na swoje witryny internetowe w roku docelowym⁷⁰.

Według szacunków obecnie w spektaklach wystawianych w instytucjach teatralnych (wliczając te o profilu muzycznym), które otrzymały dofinansowanie w ramach priorytetu, uczestniczy rocznie ok. 9% łącznej liczby widzów i słuchaczy polskich teatrów⁷¹. Istotna jest również skala zmian liczby widzów i słuchaczy w tych placówkach. O ile w ostatnich latach (począwszy od 2009 r.) w teatrach w kraju liczba ta systematycznie się zmniejsza⁷², to w instytucjach wspartych ze środków POLiŚ, które do końca 2012 r. zakończyły rzeczowo projekty, realizacja inwestycji pozwoliła odnotować wzrost wynoszący 7,3%⁷³. Oznacza to, że zrealizowane inwestycje w ramach priorytetu XI sprzyjają zwiększeniu poziomu uczestnictwa w kulturze.

Szczególnie duży wpływ projektów priorytetu XI na dostęp do przedstawień artystycznych odnotowywany jest w wybranych województwach, w których zrealizowano kilka przedsięwzięć lub też skala interwencji była bardzo duża. Przykładowo w ostatnich latach największy w Polsce spadek liczby widzów w teatrach i instytucjach muzycznych odnotowuje województwo podlaskie. Jednocześnie z roku na rok wzrasta liczba osób odwiedzających dofinansowaną Operę i Filharmonie Podlaską, której widzowie obecnie stanowią aż 43% łącznej liczby osób odwiedzających teatry tego województwa. Podobnie duże znaczenie mają dwa projekty realizowane w Lublinie, dotyczące Teatru Starego oraz Teatru Muzycznego. Według szacunków w roku docelowym widzowie ww. wspartych instytucji będą stanowić ok. 60% łącznej liczby widzów w województwie lubelskim⁷⁴.

Projekty priorytetu XI wywierają jeszcze większy wpływ na liczbę osób odwiedzających muzea, bowiem wsparte instytucje muzealne odwiedza rocznie ok. 24% wszystkich zwiedzających w całym kraju⁷⁵.

Można zakładać, że odnotowywany w ostatnich latach roczny wzrost liczby osób odwiedzających polskie muzea (łącznie o 6,3 mln, tj. 31% w latach 2007-2012)⁷⁶ w znacznym stopniu spowodowany jest rozbudową infrastruktury placówek muzealnych w ramach POLiŚ. Roczna frekwencja we wspartych placówkach w stosunku do roku sprzed realizacji projektu wzrosła o 76%⁷⁷. Oznacza to, że dofinansowanie inwestycji ze środków priorytetu XI pozwoliło muzeom osiągnąć wzrost znacznie

⁶⁷ Według wyników badania ewaluacyjnego – potwierdza to 2/3 ankietowanych odbiorców (badanie przeprowadzono na próbie 267 użytkowników wybranych projektów).

⁶⁸ Dane na podstawie badania ewaluacyjnego.

⁶⁹ Dane na podstawie KSI (SIMIK 07-13).

⁷⁰ Dane na podstawie KSI (SIMIK 07-13).

⁷¹ Według wyników badania ewaluacyjnego – w 2012 r. odnotowano blisko 9% (około jednego miliona) widzów i słuchaczy w jednostkach wspartych z priorytetu XI na łączną liczbę 10,7 mln odwiedzających teatry ogółem.

⁷² Na podstawie danych z załącznika IV do *Sprawozdania*: 2008 rok – 11 593 tys., 2012 rok – 10 681 tys. (ostatnie dostępne dane).

⁷³ Według danych z badania ewaluacyjnego – na podstawie ankiet CAWI.

⁷⁴ Wszystkie dane według badania ewaluacyjnego – m.in. na podstawie ankiet CAWI.

⁷⁵ Według wyników badania ewaluacyjnego – w 2012 r. wsparte instytucje muzealne zostały odwiedzone przez 6,5 mln osób, co stanowiło aż 24% ogólnej liczby odwiedzających w całej Polsce.

⁷⁶ Zgodnie z danymi z załącznika IV do *Sprawozdania*.

⁷⁷ Według wyników badania ewaluacyjnego – placówki te przed rozpoczęciem realizacji dofinansowanych inwestycji były odwiedzane łącznie przez 3,7 mln osób, to w 2012 r. frekwencja w nich wyniosła aż 6,5 mln osób, a więc wzrosła o 76%.

większy niż ogółowi tego typu placówek w Polsce. Według szacunków za wzrost liczby osób odwiedzających muzea w Polsce w przynajmniej 46% odpowiadają instytucje dofinansowane ze środków priorytetu XI⁷⁸.

Realizacja projektów pozwoliła największy (pod względem zmiany procentowej) wzrost odnotować w następujących placówkach: Narodowy Instytut Fryderyka Chopina, Muzeum Pałac w Wilanowie, zespół bazyliki w Krzeszowie⁷⁹.

Doskonałym przykładem regionu, w którym najbardziej widoczny jest wpływ projektów POIiŚ na liczbę odwiedzających muzea jest Mazowsze. Otwarta w Warszawie jesienią 2010 r. zupełnie nowa instytucja – Centrum Nauki Kopernik, odwiedzana jest przez ponad 1 mln turystów rocznie⁸⁰. Uwzględnienie innych projektów zrealizowanych w mazowieckich placówkach muzealnych (Muzeum Pałac w Wilanowie, Muzeum Fryderyka Chopina, Zamek Królewski) pozwala oszacować udział frekwencji w tych czterech instytucjach w ogólnej liczbie odwiedzających mazowieckie muzea na ok. 18%⁸¹. Po zakończeniu kolejnych projektów sfinansowanych ze środków priorytetu XI (Muzeum Warszawskiej Pragi, Muzeum Łazienki Królewskie) udział ten będzie jeszcze wyższy.

W efekcie dofinansowania projektów dwóch spośród największych bibliotek cyfrowych – Jagiellońskiej Biblioteki Cyfrowej oraz Śląskiej Internetowej Biblioteki Zbiorów Zabytkowych, zdigitalizowane zostały publikacje stanowiące 21% łącznej liczby cyfrowych zbiorów dostępnych w polskich bibliotekach cyfrowych⁸². Wszystkie udostępnione w ramach dwóch projektów publikacje należą do grupy szczególnie cennych, zabytkowych, m.in. inkunabułów, starodruków i rękopisów. Zostały one tym samym zabezpieczone przed kradzieżą i zniszczeniem, a jednocześnie udostępnione (poprzednio ze względu na ochronę ich część była wycofana z użytkowania) do celów naukowych i hobbystycznych. Rocznie odnotowują one łącznie ok. 7 mln przypadków skorzystania ze zdigitalizowanych zbiorów, co stanowi liczbę imponującą, jeśli zestawimy ją z roczną liczbą wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz we wszystkich polskich bibliotekach naukowych i fachowych w Polsce – 21 mln⁸³.

Zrealizowane projekty priorytetu XI zwiększyły też atrakcyjność nauki w placówkach edukacyjnych⁸⁴.

W ramach POIiŚ wspartych zostało ok. 6% wszystkich szkół artystycznych w kraju⁸⁵. Z infrastruktury powstałej bądź wyremontowanej w wyniku realizacji tych przedsięwzięć będzie docelowo korzystać ponad 9 788 uczniów, tj. 11% wszystkich uczniów szkół artystycznych w Polsce. Oznacza to, że projektami objęty jest blisko co dziesiąty uczeń szkół artystycznych⁸⁶.

Środki z priorytetu XI otrzymała większość (10 spośród 19) polskich publicznych uczelni artystycznych: dwie spośród ośmiu akademii muzycznych, aż sześć spośród ośmiu akademii sztuk pięknych i dwie spośród trzech szkół teatralnych i filmowych. W dofinansowanych uczelniach po zakończeniu realizacji projektów docelowo będzie się kształcić 10 269 studentów, którzy stanowią ok. 64% wszystkich studentów tego typu uczelni⁸⁷.

Szkoły umożliwiły uczniom i studentom pracę w bardziej komfortowych, sprzyjających nauce warunkach. Poprawiły możliwości organizacji procesu kształcenia w sposób zgodny z aktualnymi, nakierowanymi na rynek pracy, trendami. Zapewniły uczniom lepszy dostęp do sprzętu zgodnego z aktualnym stanem technologii i większe możliwości kontaktu z otoczeniem branżowym (w tym odbiorcami sztuki, pracodawcami, instytucjami zagranicznymi).

⁷⁸ Według wyników badania ewaluacyjnego – udział ten zapewne jest jeszcze wyższy, gdyż o ile część projektów została rozpoczęta w 2008 r. (wówczas wzrost frekwencji jest liczony w okresie 5 lat – od 2007 r. do 2012 r.), to inne zostały rozpoczęte dopiero w 2012 r. (wówczas wzrost odnosi się znacznie krótszego okresu – 1 roku: od 2011 r. do 2012 r.).

⁷⁹ Według wyników badania ewaluacyjnego – Narodowy Instytut Fryderyka Chopina – 1408% (z 6 562 do 92 419 osób), Muzeum Pałac w Wilanowie – 423% (z 386 526 do 1 635 145 osób), zespół bazyliki w Krzeszowie – 189% (z 66 000 do 124 500 osób) – zmiana w 2012 r. w stosunku do roku poprzedzającego rozpoczęcia realizacji projektu.

⁸⁰ Według raportu z osiągniętych efektów za 2013 rok: 1 030 617 odwiedzających.

⁸¹ Według wyników badania ewaluacyjnego.

⁸² Według wyników badania ewaluacyjnego: JBC – 245 tys. publikacji (1 miejsce wśród 98 polskich bibliotek cyfrowych), BŚ – 78 tys. publikacji (6 miejsce).

⁸³ Według wyników badania ewaluacyjnego – dane dotyczą 2012 roku.

⁸⁴ Według wyników badania ewaluacyjnego – potwierdza to 2/5 ankietowanych uczniów.

⁸⁵ Według wyników badania ewaluacyjnego – w ramach priorytetu wspartych zostało 17 beneficjentów prowadzących szkoły artystycznych, z czego większość to jednostki organizacyjne prowadzące kilka szkół – tym samym liczba szkół wspartych w działaniu wynosi 44, co stanowi 5,6% wszystkich szkół artystycznych w Polsce.

⁸⁶ Zgodnie z danymi załącznika IV do *Sprawozdania*: liczba uczniów szkół artystycznych ogółem w 2013 roku: 84 230.

⁸⁷ Zgodnie z danymi załącznika IV do *Sprawozdania*: liczba studentów publicznych uczelni artystycznych ogółem w 2013 r: 16 067.

Wzrost zainteresowania placówkami edukacyjnymi i uczelniami artystycznymi, wspartymi w POLiŚ, wyraża się również zwiększeniem liczby podań od osób ubiegających się o przyjęcie do szkoły czy uczelni. Szacuje się, że liczba kandydatów w szkołach i uczelniach już w roku zakończenia rzeczowego projektu ulega zwiększeniu o 30% w stosunku do okresu sprzed realizacji projektu⁸⁸.

Podkreślić należy również wpływ projektów priorytetu XI na wyrównywanie szans uczestnictwa w kulturze dla grup odbiorców, dla których dostęp ten jest trudniejszy lub wymaga specyficznej oferty. Powszechnie projekty zwiększają dostęp dla osób niepełnosprawnych ruchowo, a częściowo również dla osób z innymi niepełnosprawnościami. W blisko 2/5 projektów ma miejsce rozwinięcie oferty przeznaczonej dla dzieci⁸⁹, a projekty polegające na digitalizacji zbiorów i udostępnianiu ich online zwiększają możliwości uczestnictwa w kulturze dla wszystkich grup mających dostęp do Internetu.

W zrealizowanych w ramach POLiŚ projektach można zidentyfikować także efekty dodatkowe, które nie były przewidywane na etapie planowania i realizacji inwestycji. Do tej grupy można zaliczyć m.in. wpływ realizacji projektów na rozwój dyscyplin naukowych i praktycznych, rozwój edukacji pozaformalnej, uczynienie z nowych lub wyremontowanych instytucji kultury przestrzeni spotkań i integracji mieszkańców i turystów dzięki zaistnieniu funkcji dodatkowych wobec zasadniczej oferty artystycznej. Atrakcyjne architektoniczne obiekty często stały się celem spacerów i wycieczek. W efekcie użytkownicy nie tylko korzystają z oferty kulturalnej, ale także zwiedzają same obiekty, korzystają ze zlokalizowanych w nich nowych kawiarni, punktów widokowych i generalnie bardziej estetycznej przestrzeni publicznej na danym terenie.

Podsumowując można wskazać, że już widoczny i możliwy do zaobserwowania w przyszłości wpływ projektów zrealizowanych w ramach priorytetu XI na sektor kultury w Polsce jest i będzie zauważalny. Uruchomienie nowych oraz zasadnicze zmiany w istniejących instytucjach kultury, dziedzictwa kulturowego i szkolnictwa artystycznego, dysponujących atrakcyjną ofertą powinny prowadzić do zwiększonego zainteresowania korzystaniem z ich oferty. W optymistycznym scenariuszu ten trend okaże się trwały i poziom uczestnictwa społeczeństw w wydarzeniach kulturalnych wzrośnie na stałe.

PRZYKŁADOWE PROJEKTY REALIZOWANE W RAMACH XI PRIORYTETU

Tytuł projektu: *Rewitalizacja i digitalizacja XVII-to wiecznego zespołu pałacowo-ogrodowego w Wilanowie – etap III*

Działanie: 11.1 *Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego o znaczeniu ponadregionalnym*

Beneficjent: Muzeum Pałac w Wilanowie

Województwo: mazowieckie

Wartość projektu: 6 mln euro

Wartość dofinansowania z UE: 4,4 mln euro

Data zakończenia: 31 marca 2013 r.

Charakterystyka projektu: Zrealizowany w ramach XI priorytetu POLiŚ projekt stanowi kolejny - III etap w realizacji kompleksowego programu rewitalizacji zespołu pałacowo - ogrodowego w Wilanowie, będącego najstarszym muzeum sztuki w kraju.

W ramach projektu przeprowadzone zostały kompleksowe i całościowe prace rewitalizacyjne czterech zabytkowych ogrodów oraz konserwację elementów architektury ogrodowej, jak również prace konserwatorsko-restauratorskie wraz z koniecznym rozpoznaniem warunków konserwatorsko – mikrobiologicznych w obszarze sześciu prywatnych apartamentów Króla Jana III Sobieskiego. Gruntownie zabezpieczono obiekt oraz przeprowadzono na szeroką skalę badania archeologiczne.

Ponadto w muzeum utworzono pracownię 3D oraz przeprowadzono digitalizację najwartościowszych obiektów wyposażenia. Dzięki przedsięwzięciu rozbudowano internetowe wirtualne muzeum, za pośrednictwem którego prezentuje się wiedzę o dziejach pałacu w Wilanowie i najcenniejszych dziełach ze zbiorów muzeum. Nowoczesna technologia oraz wysokiej jakości sprzęt wykorzystywany

⁸⁸ Według wyników badania ewaluacyjnego – liczba kandydatów w 10 szkołach i uczelniach, które do końca 2012 r. zakończyły realizację projektu, wyniosła 6 314, a więc zwiększyła się o 30% (rok 2012 względem okresu sprzed realizacji projektu).

⁸⁹ Według wyników badania ewaluacyjnego.

przy digitalizacji pozwalają tworzyć niepowtarzalne cyfrowe kolekcje, bazujące na zbiorach będących w posiadaniu muzeum oraz umożliwiają innowacyjne formy prezentacji zasobów dziedzictwa kulturowego. Dane pomiarowe zapisywane w procesie digitalizacji są wykorzystywane jako dokumentacja bazowa, konserwatorska oraz na użytek marketingowy i edukacyjny (w wersji uproszczonej przeznaczonej do prezentacji na stronie internetowej).

ZDJĘCIE 33. PAŁAC W WILANOWIE

FOT. MARIUSZ LIS

ZDJĘCIE 34. PAŁAC W WILANOWIE

FOT. MARIUSZ LIS

Tytuł projektu: *Konserwacja pięciu drewnianych baraków dawnego KL Auschwitz II-Birkenau*

Działanie: 11.1 *Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego o znaczeniu ponadregionalnym*

Beneficjent: Państwowe Muzeum Auschwitz - Birkenau w Oświęcimiu

Województwo: małopolskie

Wartość projektu: 1,3 mln euro

Wartość dofinansowania z UE: 1 mln euro

Data zakończenia: 31 marca 2013 r.

Charakterystyka projektu: Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau jest instytucją sprawującą od 1947 roku opiekę nad pozostałościami byłego niemieckiego, nazistowskiego obozu koncentracyjnego i zagłady Auschwitz I i Auschwitz II-Birkenau. Najważniejszym zadaniem Muzeum jest zachowanie i udostępnianie byłego obozu jako świadectwa tragicznych wydarzeń z okresu II wojny światowej i Holokaustu. W ramach priorytetu XI zostały przeprowadzone dwa projekty inwestycyjne mające na celu zachowanie tego strasznego miejsca martyrologii wielu europejskich narodów dla przyszłych pokoleń z powodu jego wyjątkowego znaczenia historycznego, a także w celu zachowania pamięci o hitlerowskim ludobójstwie oraz zwiększenia możliwości prowadzenia działań edukacyjnych na jego temat. Pierwszy z tych projektów to *Konserwacja pięciu drewnianych baraków dawnego KL Auschwitz II-Birkenau*. Projekt ten był pierwszym tak dużym i kompleksowym przedsięwzięciem konserwatorskim realizowanym przez Muzeum dzięki środkom z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Obiekty poddane pracom konserwatorskim należą do grupy ponad 450 baraków różnego typu i przeznaczenia, powstałych w okresie od października 1941 do kwietnia 1944 roku dla pomieszczenia około 90 tysięcy więźniów. W barakach tych mieścił się m.in. obóz kobiecy, obóz kwarantanny przeznaczony dla mężczyzn oraz służący celom propagandowym tzw. obóz familijny dla Żydów z getta Theresienstadt w Czechach. W okresie powojennym na terenie Auschwitz-Birkenau mieścił się obóz dla jeńców niemieckich, a po jego likwidacji wiele obiektów rozebrano, rozdzielając pozyskane materiały dla instytucji państwowych oraz osób prywatnych na potrzeby odbudowy gospodarstw zniszczonych przez okupanta. Dlatego szczególnie ważne jest zachowanie nielicznych pozostałości oryginalnej zabudowy obozu jako świadectwa dla przyszłych pokoleń. Wszelkie prace konserwatorskie projektowane były z myślą o realizacji nadrzędnego celu – zachowania autentyzmu baraków świadczących o tragicznej historii obozu i powiązanych z nimi indywidualnych losach więźniów. Każdy element jest w tym miejscu dokumentem pozwalającym bezpośrednio doświadczyć tragedii Auschwitz-Birkenau. Z tego powodu, w trosce o najwyższe standardy konserwatorskie, do realizacji projektu powołano wyspecjalizowany, interdyscyplinarny zespół, w skład którego wchodził konserwatorzy, historycy i inżynierowie dbający o prawidłową realizację zamierzonego celu. Baraki nie były przewidziane do wieloletniego użytkowania, a drewno, jako materiał bardzo podatny na degradujące działanie czynników atmosferycznych i biologicznych, łatwo ulega zniszczeniu. Konieczne było zatem przeprowadzenie niezbędnych prac w celu zabezpieczenia przed szkodliwym działaniem czynników zewnętrznych i usunięcia skutków wcześniej wykonanych bieżących interwencji. Wytoczne konserwatorskie i dokumentacja projektowa określiły zasady postępowania, które zakładały prowadzenie prac ze szczególnym pietyzmem, należnym dokumentowi historycznemu. Ważny element stanowiło zachowanie śladów pozostawionych przez więźniów, zarówno tych wynikających z codziennego użytkowania, jak i celowych działań (w toku prac odkryto wiele nowych napisów).

ZDJĘCIE 35.

ŹRÓDŁO: PAŃSTWOWE MUZEUM AUSCHWITZ-BIRKENAU

Tytuł projektu: *Prace konserwatorskie i budowlane obiektów dawnego KL Auschwitz I - bloki o nr inw. A-2 i A-3*

Działanie: 11.1 *Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego o znaczeniu ponadregionalnym*

Beneficjent: Państwowe Muzeum Auschwitz - Birkenau w Oświęcimiu

Województwo: małopolskie

Wartość projektu: 4,2 mln euro

Wartość dofinansowania z UE: 3,3 mln euro

Data zakończenia: 31 grudnia 2013 r.

Charakterystyka projektu: Drugi z projekt zrealizowany przy zaangażowaniu środków POIiŚ to *Prace konserwatorskie i budowlane obiektów dawnego KL Auschwitz I – bloki o nr inw. A-2 i A-3*. Dotyczył on udostępnienia dla zwiedzających dwóch bloków więziarskich wchodzących w skład najstarszej części obozu. Bloki te wzniesione zostały w latach 1916–1918 przez władze austriackie dla emigrantów zarobkowych z Galicji, a w okresie międzywojennym były wykorzystywane przez Wojsko Polskie jako koszary. Po wybuchu II wojny światowej obiekty te znalazły się pod zarządem Wehrmachtu, lecz już wiosną 1940 roku przekazano je SS i przeprowadzono pierwsze prace adaptacyjne do funkcji obozu koncentracyjnego. Oba bloki wchodziły w skład kompleksu budynków, w których zakwaterowano pierwszych więźniów obozu i ze względu na zły stan techniczny były dotychczas niedostępne dla zwiedzających. Przeprowadzone prace konserwatorskie nie tylko ocaliły od zniszczenia ważny i autentyczny element obozowej infrastruktury, ale również umożliwiły udostępnienie odwiedzającym ważnych dokumentów materialnych, dając możliwość zdobycia pełniejszej wiedzy o charakterze i rozmiarze Holokaustu oraz historii obozu Auschwitz-Birkenau. W efekcie zrealizowanych projektów udostępnione zostało niezwykle ważne historyczne dziedzictwo, poszerzając turystyczną i kulturalną ofertę skierowaną do krajowych i międzynarodowych odbiorców oraz umożliwiając pełniejsze poznanie historii Holokaustu i obozu Auschwitz-Birkenau.

ZDJĘCIE 36.

FOT. RAFAŁ PIÓRO, ŹRÓDŁO: PAŃSTWOWE MUZEUM AUSCHWITZ-BIRKENAU

3.11.2 OPIS ISTOTNYCH PROBLEMÓW WE WDRAŻANIU WRAZ Z PODJĘTYMI ŚRODKAMI ZARADCZYMI

W związku z nieefektywną współpracą z IW (Władza Wdrażająca Programy Europejskie), m.in. w zakresie certyfikacji środków, oraz brakiem wzrostu efektywności współpracy pomimo wdrożenia działań zaradczych przez IP (MKiDN), IP podjęła decyzję o odstąpieniu od współpracy z IW (WWPE). WWPE pełniła funkcję IW POLiŚ do 31 grudnia 2013 r.

WNIOSKI DLA DALSZEJ REALIZACJI PRIORYTETU

W związku z zadowalającym procesem kontraktacji i wydatkowania środków dalsze działania w ramach priorytetu XI koncentrować się będą na zapewnieniu prawidłowości realizacji projektów oraz monitorowaniu postępu rzeczowo-finansowego. Kontynuowany będzie proces monitorowania oszczędności oraz ich kontraktacji (np. poprzez zwiększenie dofinansowania, rozszerzenie zakresu projektów).

REKOMENDACJE IZ/KE/KM ODNOŚNIE DALSZEGO PRZEBIEGU REALIZACJI PRIORYTETU

Realizacja priorytetu XI przebiega prawidłowo. Wysoki stopień kontraktacji i certyfikacji środków UE pozwala przyjąć, że nie ma zagrożeń we wdrażaniu tego priorytetu. Mimo to w przyszłym okresie sprawozdawczym monitorowany będzie postęp rzeczowo-finansowy, w tym m.in. w zakresie wydatkowania środków priorytetu.

POZOSTAŁE INFORMACJE O PRIORYTECIE

Informacje dotyczące wkładu priorytetu w realizację celów Strategii Europa 2020 zostały przedstawione w **punkcie 2.1.6.5 Realizacja założeń Strategii EUROPA 2020**.

Informacje dotyczące wkładu priorytetu w promowanie równości szans zostały przedstawione w **punkcie 2.2.1 Zasada równości szans**.

Informacje dotyczące wkładu priorytetu w promowanie zasady partnerstwa zostały przedstawione w **punkcie 2.2.2** *Zasada partnerstwa w Programie*.

Informacje dotyczące komplementarności zostały przedstawione w **punkcie 2.6** *Komplementarność z innymi instrumentami*.

Informacje dotyczące badań ewaluacyjnych przeprowadzonych w sektorze zostały przedstawione w **punkcie 2.7** *Monitorowanie i ocena*.

Informacja o wypełnieniu warunków szczególnych nałożonych na projekty znajduje się w **załączniku IX**.

3.12 PRIORYTET XII BEZPIECZEŃSTWO ZDROWOTNE I POPRAWA EFEKTYWNOŚCI SYSTEMU OCHRONY ZDROWIA

3.12.1 OSIĄGNIĘCIE CELÓW I ANALIZA POSTĘPÓW

INFORMACJE NA TEMAT FIZYCZNYCH I FINANSOWYCH POSTĘPÓW PRIORYTETU

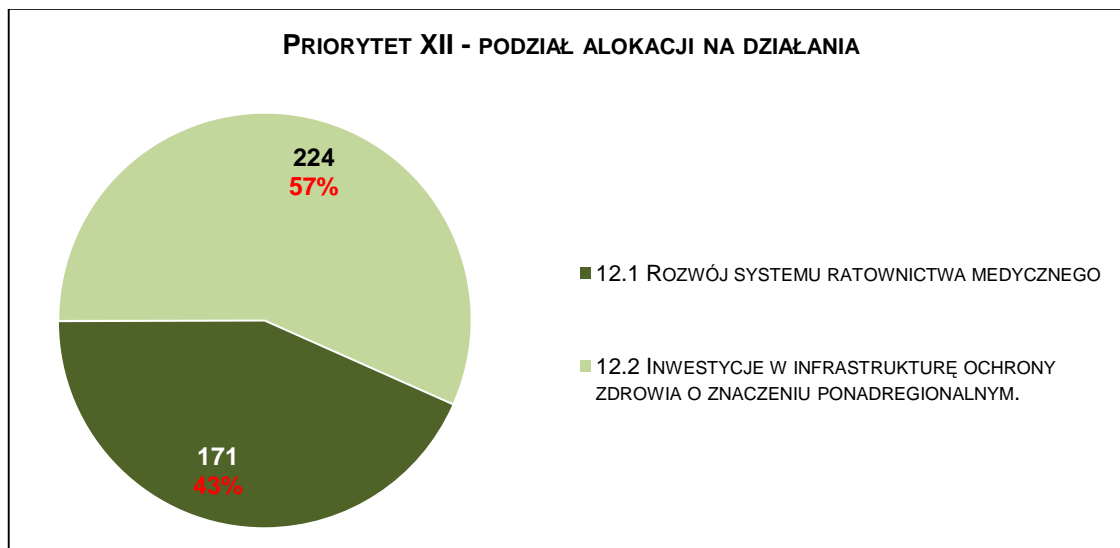
Projekty w priorytecie XII są realizowane w ramach dwóch działań:

- **12.1 Rozwój systemu ratownictwa medycznego;**
- **12.2 Inwestycje w infrastrukturę ochrony zdrowia o znaczeniu ponadregionalnym.**

W ramach XII priorytetu, wysokość środków z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego wynosi **396 mln euro**, co stanowi 7% alokacji środków z EFRR w ramach Programu i 1% całkowitej alokacji środków wspólnotowych w ramach POIiŚ.

Poniższy wykres prezentuje rozkład alokacji na działania wdrażane w priorytecie XII.

WYKRES 50. PODZIAŁ ALOKACJI PRIORYTETU XII NA DZIAŁANIA (DANE W MLN EURO)

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ NA PODSTAWIE SZCZEGÓŁOWEGO OPISU PRIORYTETÓW POIiŚ
– WERSJA 3.16 Z 20 MARCA 2014 R.

WNIOSKI O DOFINANSOWANIE / UMOWY O DOFINANSOWANIE

Do końca grudnia 2013 r. w ramach priorytetu XII weryfikację formalną przeszło pozytywnie i zostało zarejestrowanych w KSI (SIMIK 07-13) **484 wnioski o dofinansowanie** na kwotę wnioskowanego dofinansowania wynoszącą **506,6 mln euro**. W bieżącym okresie sprawozdawczym zarejestrowano 2 wnioski na kwotę dofinansowania z UE 10,4 mln euro. Większą liczbę poprawnych wniosków

o dofinansowanie opiewających jednocześnie na wyższą łączną wartość wnioskowanego dofinansowania złożyli beneficjenci działania 12.1. Były to 394 wnioski o dofinansowanie o łącznej wartości 268 mln euro. Pozostałe 90 wniosków o dofinansowanie o łącznej wartości 239 mln euro złożono w ramach działania 12.2.

Wg stanu na koniec grudnia 2013 r. z beneficjentami POLiŚ w priorytecie XII podpisano **352 umowy o dofinansowanie**. Całkowita wartość podpisanych umów wyniosła niemal 496 mln euro, z czego wartość kosztów kwalifikowanych to ponad 452 mln euro, a **wartość dofinansowania UE to 383,5 mln euro**. W stosunku do dostępnej dla priorytetu alokacji środków UE poziom zakontraktowanego wsparcia wynosi niemal **97%**.

Spośród wszystkich 352 podpisanych umów o dofinansowanie 272 zawarto w ramach działania 12.1 – wartość zakontraktowanego w ich ramach dofinansowania UE to 174 mln euro. Pozostałe aż 209 mln euro zakontraktowano w ramach 80 umów o dofinansowanie podpisanych w działaniu 12.2.

W okresie sprawozdawczym podpisano z beneficjentami 3 umowy dla projektów indywidualnych: *Poprawa jakości diagnostyki i leczenia kardiologiczno-kardiochirurgicznego poprzez zakup specjalistycznego sprzętu medycznego i modernizację budynków Instytutu Kardiologii w Warszawie, Utworzenie Ponadregionalnego Centrum Zabiegowego z uwzględnieniem leczenia operacyjnego schorzeń onkologicznych oraz transplantologii w SPSK Nr 4 w Lublinie, Wzmocnienie systemu wielokierunkowej diagnostyki i terapii pacjentów wymagających wdrożenia procedur wczesnej interwencji medycznej poprzez doposażenie w sprzęt medyczny Szpitala Dzieciątka Jezus w Warszawie.*

Równocześnie w okresie sprawozdawczym umowy o dofinansowanie dla 4 projektów zostały rozwiązane. Były to umowy dla projektów: *Rozbudowa i przebudowa pomieszczeń Szpitala im. J. Jonstona w Lubinie na Szpitalny Oddział Ratunkowy wraz z zakupem wyrobów medycznych (rozwiązanie umowy wskutek nierozpoczęcia przez beneficjenta realizacji w terminie), Troska o życie - zakup nowoczesnej aparatury i sprzętu medycznego dla nowo tworzonego Szpitalnego Oddziału Ratunkowego Szpitala Rejonowego w Raciborzu (rozwiązanie umowy wskutek braku środków na pokrycie kosztów niekwalifikowanych wynikających ze wzrostu kosztu całkowitego projektu), Budowa lądowiska dla śmigłowców ratunkowych – ostatni etap budowy Szpitala Zachodniego w Grodzisku Mazowieckim (umowa rozwiązana na wniosek beneficjenta) oraz Budowa i wyposażenie wojewódzkich centrów powiadamiania ratunkowego (umowa rozwiązana na wniosek beneficjenta wskutek połączenia dwóch projektów w celu zwiększenia efektywności prowadzonych działań i obniżenia kosztów realizacji zadań administracji publicznej).*

PROJEKTY INDYWIDUALNE

W okresie sprawozdawczym *Lista projektów indywidualnych dla Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko* dla priorytetu XII podlegała aktualizacji trzykrotnie – w marcu, sierpniu oraz listopadzie. W wyniku aktualizacji w marcu 2013 r. z *Listy* dla priorytetu XII usunięty został 1 projekt w ramach działania 12.1. Projekt *Budowa i wyposażenie wojewódzkich centrów powiadamiania ratunkowego* został usunięty z listy w związku z podjętą decyzją o finansowaniu projektu ze środków Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka. Umowa o dofinansowanie z beneficjentem projektu została rozwiązana. W wyniku aktualizacji *Listy* w sierpniu 2013 r. dwa projekty z działania 12.2 zostały przeniesione na listę podstawową. Były to projekty: *Poprawa jakości diagnostyki i leczenia kardiologiczno-kardiochirurgicznego poprzez zakup specjalistycznego sprzętu medycznego i modernizację budynków Instytutu Kardiologii w Warszawie oraz Wzmocnienie systemu wielokierunkowej diagnostyki i terapii pacjentów wymagających wdrożenia procedur wczesnej interwencji medycznej poprzez doposażenie w sprzęt medyczny Szpitala Dzieciątka Jezus w Warszawie*. Pozostałe zmiany dokonane na *Liście* w zakresie priorytetu XII miały charakter dostosowania zawartych w dokumencie informacji o projektach do faktycznej sytuacji zidentyfikowanej w przypadku poszczególnych inwestycji. Szczegółowe informacje o zmianie *Listy* zostały przedstawione w **punkcie 2.1.6.1 System realizacji Programu**.

Na aktualnej *Liście* w ramach sektora zdrowia znajdują się **32 projekty**, z czego wszystkie ujęte zostały na liście podstawowej. Na realizację projektów z *Listy* zarezerwowana jest kwota dofinansowania **środkami UE** wynoszącą **168,1 mln euro**.

Do końca okresu sprawozdawczego z beneficjentami projektów indywidualnych zostały podpisane **32 umowy o dofinansowanie** (w działaniu 12.1 – 15 umów i w działaniu 12.2 – 17 umów) o wartości

całkowitej 214,8 mln euro, wydatków kwalifikowanych - 199 mln euro i wartości środków pochodzących z EFRR prawie **168,8 mln euro**.

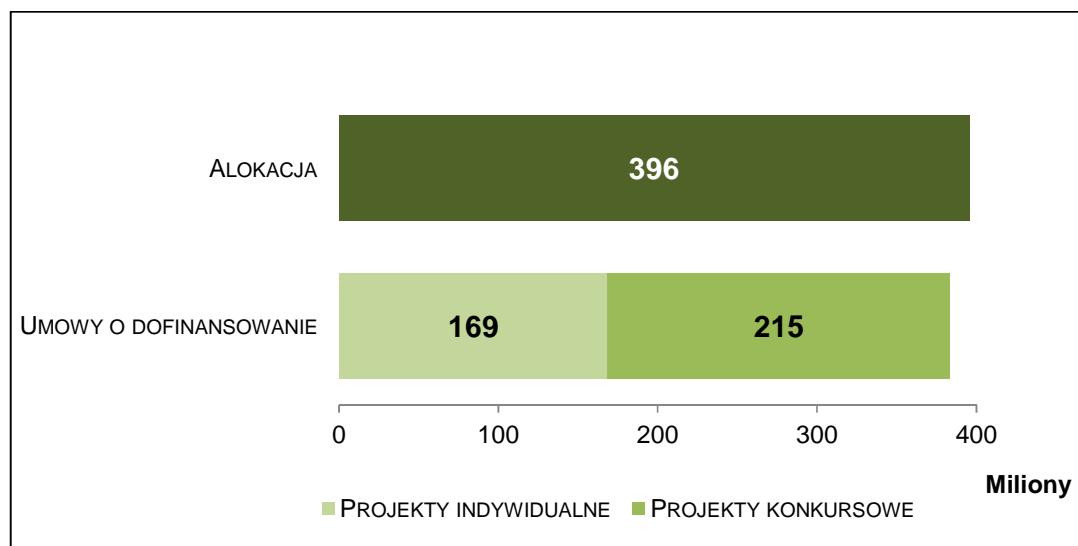
KONKURSY

Dotychczas w ramach priorytetu XII ogłoszono 4 konkursy dla obu działań priorytetu XII. W okresie sprawozdawczym nie ogłoszono żadnego konkursu.

Do końca omawianego okresu sprawozdawczego z wnioskodawcami wszystkich ogłoszonych w sektorze zdrowia konkursów podpisano **320 umów o dofinansowanie** o wartości całkowitej ponad 281 mln euro, wartości kosztów kwalifikowanych ponad 253 mln euro, w tym kwota środków przyznanych z EFRR wyniosła niemal **215 mln euro, co stanowi 54% alokacji dla priorytetu**. Liczba projektów konkursowych z podpisanymi umowami o dofinansowanie stanowi 66% wszystkich projektów realizowanych w sektorze zdrowia.

Poniższy wykres prezentuje podział środków wspólnotowych przyznanych w ramach podpisanych z beneficjentami umów o dofinansowanie według trybów wyboru projektów.

WYKRES 51. PORÓWNANIE ALOKACJI I PODPISANYCH UMÓW O DOFINANSOWANIE W PODZIALE NA TRYBY WYBORU PROJEKTÓW (DANE W MLN EURO)

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ NA PODSTAWIE KSI (SIMIK 07-13)

WNIOSKI O PŁATNOŚĆ

Priorytet XII jest trzecim najbardziej zaawansowanym priorytetem pod względem wydatkowania dostępnych środków finansowych. Na koniec okresu sprawozdawczego poziom alokacji rozliczonej wnioskami o płatność wyniósł ponad 72,8%, podczas gdy na koniec 2012 r. wynosił 59%, co oznacza **wzrost o niemal 14 p.p. w trakcie okresu sprawozdawczego**. W działaniu 12.1 rozliczone wnioskami zostało ponad 88% alokacji dla działania, a w działaniu 12.2 – prawie 61% alokacji.

Wartość wydatków ogółem wykazanych przez beneficjentów we wnioskach o płatność wyniosła 382,5 mln euro, wydatki kwalifikowane wyniosły 339,7 mln euro, z czego część unijna wyniosła **287,9 mln euro**. Wyższa wartość wydatków kwalifikowanych w części UE została wykazana w działaniu 12.1 i wyniosła 151,3 mln euro, natomiast w działaniu 12.2 niewiele mniej, bo 136,5 mln euro.

CERTYFIKACJA ŚRODKÓW DO KE

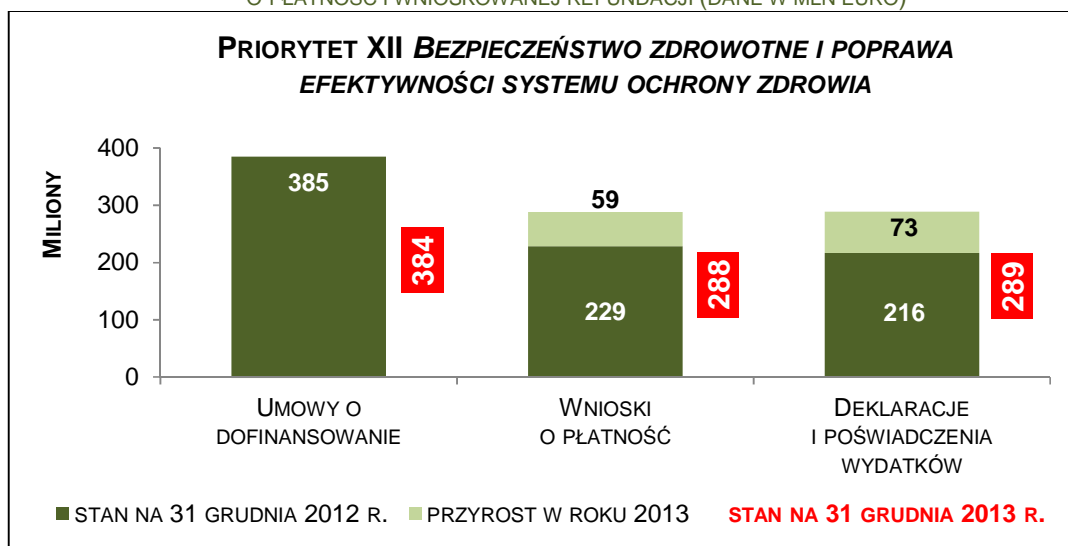
W bieżącym okresie sprawozdawczym Instytucja Certyfikująca przekazała do KE 5 **Poświadczeń i deklaracji wydatków** oraz wnioski o płatność okresową dla priorytetu XII na łączną kwotę wydatków kwalifikowalnych wynoszącą **85,5 mln euro** i wnioskowanej refundacji **72,7 mln euro**. Od początku realizacji Programu w ramach XII osi priorytetowej do KE zostało przekazanych 21 **Poświadczeń i deklaracji** o wartości wydatków kwalifikowanych **340,1 mln euro** i wartości wnioskowanej refundacji w wysokości **289,1 mln euro**, co stanowi prawie 73% alokacji dla priorytetu. W stosunku do poprzedniego okresu sprawozdawczego zanotowano tu wzrost o **18 p.p.**

Do 31 grudnia 2013 r. KE zrefundowała 275,9 mln euro. Oznacza to, że poziom refundacji z KE wyniósł już 95,4% zawnioskowanej dla sektora zdrowia kwoty i stanowi niemal **70% całkowitej alokacji dla sektora**.

DYNAMIKA

Poniższy wykres obrazuje kontraktację środków, wnioskowanie o płatności przez beneficjentów oraz certyfikację wydatków do KE w okresie sprawozdawczym oraz narastająco. Do końca okresu sprawozdawczego w ramach złożonych wniosków o płatność beneficjenci rozliczyli 287,9 mln euro, tj. niemal 73% przyznanego im grantu. Jednocześnie w tym samym okresie do KE przekazane zostały **Deklaracje i poświadczenia wydatków** na kwotę refundacji wynoszącą ponad **289,1 mln euro**, co stanowi prawie 73% alokacji dla priorytetu. Na poziomie podpisanych umów o dofinansowanie kwota zakontraktowanego wsparcia dla sektora wyniosła już 97%. Osiągnięte wskaźniki dotyczące postępu finansowego wskazują zatem na sprawną realizację kolejnych etapów wdrażania POLiŚ w sektorze zdrowia. Przy wysokim poziomie zakontraktowania (niemal cała przyznana alokacja) sukcesywnie wzrasta poziom wydatków wykazanych przez beneficjentów we wnioskach o płatność, a dalej w deklaracjach i poświadczeniach wydatków przekazanych do KE. Należy mieć tu na uwadze, że w sektorze zdrowia kwota poświadczeń i deklaracji wydatków złożonych do KE jest wyższa niż kwota wydatków wykazanych przez beneficjentów we wnioskach o płatność, co wynika z zasad wnioskowania do KE (przeliczenie kwoty wydatków kwalifikowanych przez procent wynikający z zapisów Programu niezależnie od dofinansowania przyznanego dla projektu).

WYKRES 52. STAN REALIZACJI PRIORYTETU XII W ZAKRESIE UMÓW O DOFINANSOWANIE, WNIOSKÓW O PŁATNOŚĆ I WNIOSKOWANEJ REFUNDACJI (DANE W MLN EURO)

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POLiŚ NA PODSTAWIE KSI (SIMIK 07-13)

ANALIZA JAKOŚCIOWA

PODZIAŁ PROJEKTÓW WG SEKTORÓW GOSPODARKI

W prioryecie XII wszystkie projekty są realizowane w ramach kategorii 19 *Działalność w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego*.

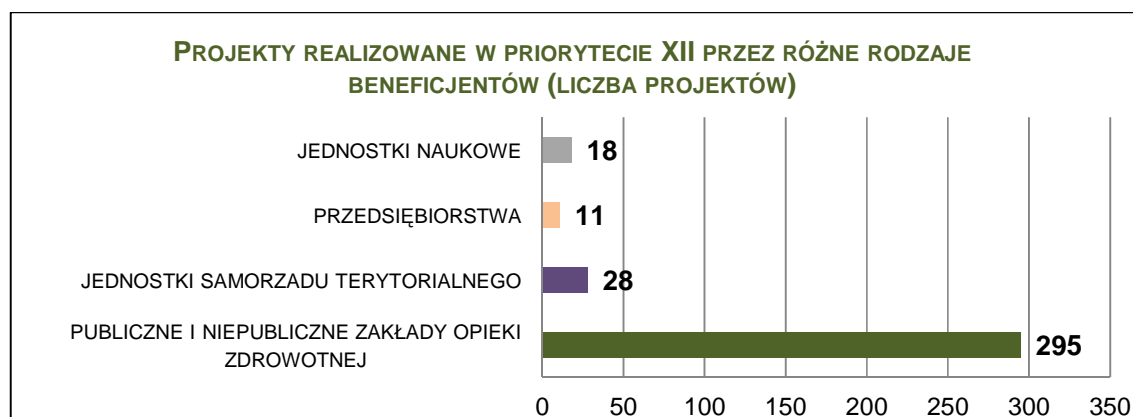
PODZIAŁ PROJEKTÓW WEDŁUG FORMY PRAWNEJ BENEFICJENTÓW

Beneficjentami działania 12.1 są niepubliczne i publiczne zakłady opieki zdrowotnej lub ich organy założycielskie⁹⁰ udzielające świadczeń zdrowotnych w zakresie ratownictwa medycznego, posiadające umowę o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej zawartą z oddziałem wojewódzkim Narodowego Funduszu Zdrowia albo udzielające świadczeń zdrowotnych finansowanych ze środków publicznych na podstawie innych tytułów.

Beneficjentami działania 12.2 są publiczne zakłady opieki zdrowotnej o znaczeniu ponadregionalnym lub ich organy założycielskie utworzone przez ministra lub centralny organ administracji rządowej, publiczną uczelnię medyczną lub publiczną uczelnię prowadzącą działalność dydaktyczną i badawczą w dziedzinie nauk medycznych, z wyłączeniem zakładów lecznictwa uzdrowiskowego.

W ramach priorytetu XII większość projektów jest realizowana przez samodzielne publiczne lub niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej - 295 projektów, co stanowi 84% ogółu wszystkich projektów realizowanych w tym prioryecie. Projekty wdrażane przez te jednostki wykorzystują 79% zakontraktowanej w prioryecie alokacji UE tj. ponad 303 mln euro. Jednostki samorządu terytorialnego realizują 28 projektów, co stanowi ponad 8% ogółu wszystkich projektów realizowanych w tym prioryecie i wykorzystują 4% zakontraktowanej alokacji tj. 15,3 mln euro. Spośród wszystkich projektów realizowanych przez uczelnie i jednostki naukowe (18 projektów) zdecydowana większość projektów wdrażana jest w ramach działania związanego z instytutami medycznymi, akademiami medycznymi, w których znajdują się wysokospecjalistyczne kliniki ponadregionalne (działanie 12.2). Projekty wdrażane przez te jednostki wykorzystują ponad 15% zakontraktowanej w prioryecie alokacji UE, tj. 58,2 mln euro. W ramach priorytetu XII projekty mogą być także realizowane przez beneficjentów o statusie przedsiębiorstw. Przedsiębiorcy realizują łącznie 11 (ponad 3%) projektów w sektorze zdrowia. Projekty te wykorzystują łącznie 6,8 mln euro, tj. niemal 2% zakontraktowanej alokacji dla sektora.

WYKRES 53. PODZIAŁ PROJEKTÓW REALIZOWANYCH W PRIORYECIE XII WEDŁUG RODZAJÓW BENEFICJENTÓW

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ NA PODSTAWIE KSI (SIMIK 07-13)

⁹⁰ Organami założycielskimi publicznych zakładów opieki zdrowotnej są jednostki samorządu terytorialnego, a także jednostki badawczo-naukowe.

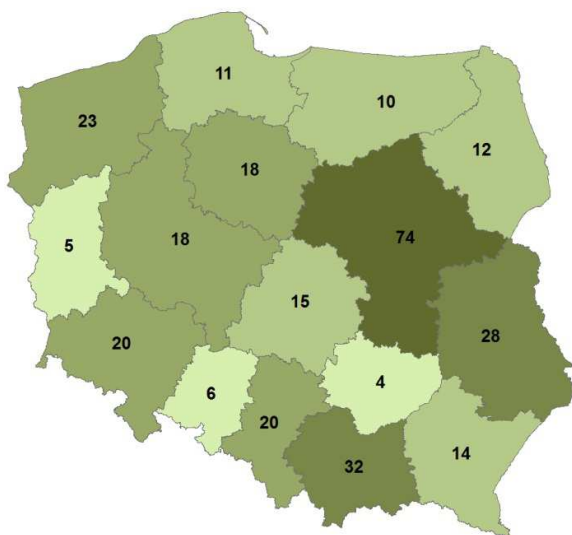
PODZIAŁ PROJEKTÓW W PRZESTRZENI

Projekty wspierane w ramach priorytetu XII POIiŚ realizowane są w każdym województwie. Wartość dofinansowania ze środków UE zakontraktowanego dla projektów realizowanych w poszczególnych województwach waha się od 4 mln euro w województwie świętokrzyskim do 73,8 mln euro w województwie mazowieckim. Kwota zakontraktowana w województwie mazowieckim stanowi 18,6% całej alokacji dla priorytetu i ponad 19% wartości całości zakontraktowanego w priorytecie wsparcia. Kolejnym województwem o wysokiej wartości zakontraktowanego wsparcia w ramach priorytetu jest województwo małopolskie – zakontraktowano wsparcie UE o wartości 32,5 mln euro (8,2% całości alokacji dla priorytetu i ponad 8,4% całości zakontraktowanego w priorytecie wsparcia).

Analogicznie, pomiędzy poszczególne województwa rozkłada się poziom zaawansowania wdrażanych projektów pod względem wartości wydatków przedstawionych we wnioskach o płatność. Najwyższą wartość wydatków przedstawili do refundacji beneficjenci z województwa mazowieckiego – 56,8 mln euro, co stanowi niemal 15% całości zakontraktowanego w priorytecie wsparcia oraz ponad 14% całości alokacji UE dla priorytetu. Beneficjenci w województwie małopolskim wykazali we wnioskach o płatność 27,4 mln euro, co stanowi ponad 7% zakontraktowanego w priorytecie wsparcia oraz niemal 7% alokacji dla priorytetu.

Należy podkreślić, że we wszystkich województwach rozliczenie zakontraktowanego w umowach o dofinansowanie wsparcia przebiega płynnie. W każdym z województw poziom rozliczenia zakontraktowanej alokacji (relacja wartości wydatków wykazanych we wnioskach o płatność do wartości dofinansowania zakontraktowanego w umowie o dofinansowanie) przekracza 75%.

Poniższa mapa prezentuje wartość dofinansowania przyznanego beneficjentom priorytetu XII *Bezpieczeństwo zdrowotne i poprawa efektywności systemu ochrony zdrowia* ze środków EFRR w podziale na województwa. Dane zostały przedstawione w milionach euro.

MAPA 15. WARTOŚĆ DOFINANSOWANIA UE
PRYZYCHANEGO BENEFICJENTOM W RAMACH
PODPISANYCH UMÓW

Dane dotyczące przyznanego wsparcia w układzie regionalnym należy traktować jako dane przybliżone, gdyż na mapie nie zostały uwzględnione projekty o zasięgu ogólnokrajowym. Dodatkowo, na potrzeby sporządzenia mapy w przypadku projektów realizowanych na terenie kilku województw zastosowano przybliżony, proporcjonalny podział wsparcia przyznanego dla danego regionu.

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ NA PODSTAWIE
KSI (SIMIK 07-13)

REALIZACJA ZAŁOŻONYCH CELÓW

Wszystkie projekty realizowane w ramach XII priorytetu przyczyniają się do zrealizowania celów strategicznych dla sektora określonych w POIiŚ tj.:

- obniżenie poziomu śmiertelności oraz skutków powikłań powstających w wyniku wypadków i innych stanów nagłego zagrożenia zdrowotnego;
- zwiększenie dostępności i jakości specjalistycznych i wysokospecjalistycznych świadczeń zdrowotnych.

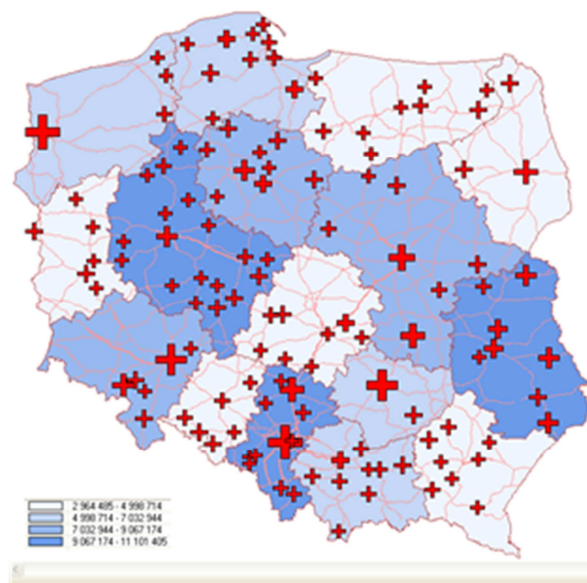
Na obniżenie poziomu śmiertelności oraz niepełnosprawności z powodu zdarzeń nagłych (wypadków, katastrof) oraz chorób układu krążenia wpływa rozwój zintegrowanego systemu ratownictwa

medycznego. Oczekiwanym rezultatem interwencji jest m.in.: zachowanie zasady *złotej godziny*, tj. rozpoczęcie specjalistycznego leczenia szpitalnego w czasie nie przekraczającym 60 minut od zgłoszenia zdarzenia. Wobec powyższego niezbędne jest zapewnienie dotarcia zespołów ratunkowych do osoby w stanie nagłego zagrożenia zdrowia lub życia w czasie nie dłuższym niż 8 minut w aglomeracji miejskiej i 15 minut poza aglomeracją miejską.

Powyższy cel jest realizowany m.in. przez zakup wysokospecjalistycznych środków transportu sanitarnego. Wszystkie zakupione w ramach projektów POIiŚ ambulansy (335 ambulansów)⁹¹ zastępują wysłużony tabor i umożliwiają szybki, bezpieczny dojazd do osób potrzebujących fachowej pomocy medycznej, a to w wielu przypadkach decyduje o możliwości uratowania ich życia. Równie istotny jest fakt, iż karetki zostały wyposażone w nowoczesny sprzęt i aparaturę medyczną, co umożliwiło m.in. rozpoczęcie leczenia nagłych stanów już w warunkach przedszpitalnych. Ponadto, nowoczesne są również systemy bezpieczeństwa zastosowane dla poprawy komfortu przewozu pacjentów i pracy zespołu ratownictwa medycznego.

Poniższa mapa przedstawia rozmieszczenie zakupionych ambulansów w ramach POIiŚ.

MAPA 16. ROZMIESZCZENIE ZAKUPIONYCH AMBULANSÓW

ŹRÓDŁO: SPRAWOZDANIE ROCZNE IP (MZ) Z REALIZACJI PRIORYTETU XII

Skrócenie czasu dotarcia na miejsce zdarzenia zespołu ratownictwa medycznego realizowane jest również poprzez budowę, remont lub doposażenie baz Lotniczego Pogotowia Ratunkowego. Lotnicze Pogotowie Ratunkowe realizuje w dwóch etapach inwestycję pn. *Budowa i remont oraz doposażenie baz Lotniczego Pogotowia Ratunkowego*, która przewiduje modernizację infrastruktury 11 z 17 baz Lotniczego Pogotowia Ratunkowego (Łódź, Suwałki, Poznań, Zielona Góra, Sanok, Białystok, Szczecin-Goleniów, Kraków, Kielce, Gdańsk, Wrocław). Dzięki modernizacji zostanie zapewniona większa mobilność i dłuższy czas dyżurowania lotniczych zespołów ratownictwa medycznego, skróci się czas dotarcia do nagłego zdarzenia, a także zwiększy się zasięg działania lotniczych służb ratowniczych.

Dzięki budowie całodobowych lądowisk dla helikopterów (dotychczas w wielu przypadkach śmigłowce Lotniczego Pogotowia Ratunkowego lądowały na terenie szpitala, na wyznaczonej do tego płycie betonowej, która nie posiadała odpowiedniego oświetlenia, nie była przystosowana do lądowań nocnych) oraz rozbudowie, modernizacji i doposażeniu szpitalnych oddziałów ratunkowych (SOR) powstają wieloprofilowe, zwarte kompleksy medyczne pozwalające skrócić czas transportu pacjentów

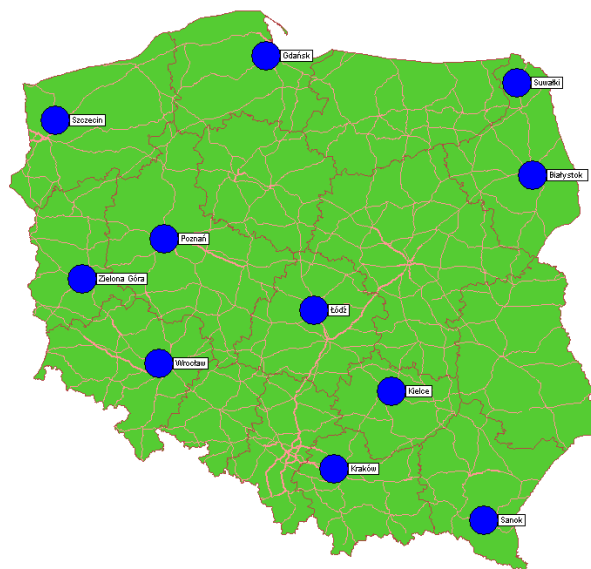
⁹¹ W ramach konkursu nr 1/2008 zakupiono 335 ambulansów, w 8 przypadkach dotyczących 13 ambulansów umowy o dofinansowanie projektów zostały rozwiązane na skutek utraty kontraktów z NFZ.

urazowych (bez pośrednictwa specjalistycznych środków transportu sanitarnego), dzięki czemu można jeszcze bardziej i efektywniej pomagać ludziom wymagającym szybkiej, trafnej diagnozy oraz profesjonalnego i skutecznego leczenia, nie tylko mieszkańcom danego regionu.

Wsparcie udzielone w ramach POLiŚ w powyższym pozwala osiągnąć efekt w postaci szybkiego reagowania służb ratownictwa medycznego w sytuacjach zagrożenia życia, a w konsekwencji obniżenia śmiertelności oraz powikłań skutkujących niepełnosprawnością w wyniku zdarzeń nagłych. W konsekwencji zmniejszenia liczby powikłań w wyniku zdarzeń nagłych efektem doinwestowania sektora zdrowia w tym zakresie będzie także szybsza rekonwalescencja pacjentów i szybszy powrót do aktywności zawodowej.

Poniższa mapa przedstawia rozmieszczenie wspartych w ramach POLiŚ baz Lotniczego Pogotowia Ratunkowego.

MAPA 17. ROZMIESZCZENIE TERYTORIALNE BAZ LOTNICZEGO POGOTOWIA RATUNKOWEGO

ŹRÓDŁO: SPRAWOZDANIE ROCZNE IP (MZ) Z REALIZACJI PRIORYTETU XII

Do zwiększenia dostępności i jakości specjalistycznych i wysokospecjalistycznych świadczeń zdrowotnych przyczyniają się inwestycje związane z modernizacją wyspecjalizowanych oddziałów szpitalnych tj. centra urazowe, szpitalne oddziały ratunkowe (SOR) oraz szpitale ponadregionalne. Interwencje w tym zakresie polegają na przebudowie, rozbudowie lub budowie zakładów opieki zdrowotnej (ZOZ) oraz zakupie specjalistycznego sprzętu. W rezultacie beneficjenci dysponują najwyższej klasy aparaturą medyczną, spełniającą wszystkie europejskie standardy.

Nabyty sprzęt medyczny zastępuje urządzenia starszej generacji, słabsze technicznie i bardziej inwazyjne dla pacjenta. W nowy sprzęt wyposażono całe kliniki, jak i poszczególne oddziały, w tym: chirurgii, onkologii, pulmonologii, kardiologii, bloki operacyjne, pracownie RTG, pracownie endoskopowe, pracownie tomografii komputerowej i USG, oddziały anestezjologii i intensywnej terapii, oddziały ginekologiczno-położnicze, neonatologiczne, oddziały chirurgiczne, ortopedyczne a także oddziały okulistyczne, zakaźne i leczenia uzależnień.

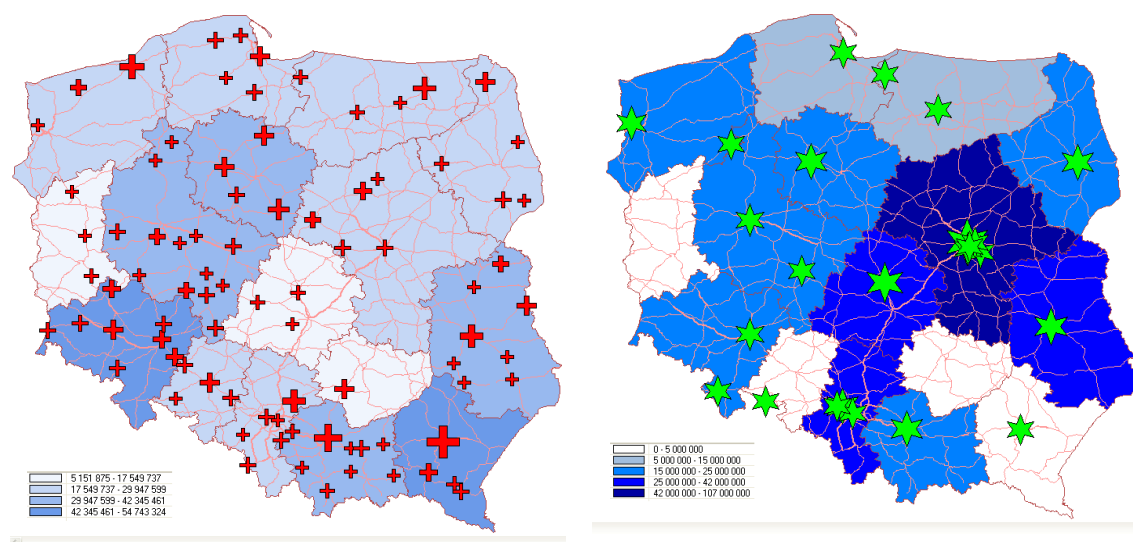
Zrealizowane inwestycje mają wpływ na diagnostykę i poziom wczesnego wykrywania chorób. Pokazną grupę wśród aparatury zakupionej w ramach dofinansowanych projektów stanowi bowiem aparatura diagnostyczna, przy czym spektrum aparatury mieszczącej się w tej kategorii sięga od diagnostyki obrazowej, po diagnostykę kardiologiczną. Zakupiona aparatura diagnostyczna ma szczególne znaczenie dla profilaktyki i diagnozowania chorób układu krążenia, nowotworów i chorób dróg oddechowych, ortopedii i traumatologii ruchu. Ważne miejsce na liście zakupów stanowi aparatura anestezjologiczna, która ma zasadnicze znaczenie dla bezpieczeństwa pacjenta podczas zabiegów operacyjnych (aparaty do znieczulenia ogólnego) i bezpieczeństwa pobytu pacjenta

w szpitalu. Aparatura endoskopowa najnowszej generacji ma znaczenie zarówno dla diagnostyki chorób wybranych narządów, ale również przy wykonywaniu zabiegów małoinwazyjnych. Zakupiony w ramach projektów POIiŚ sprzęt ma także istotne znaczenie, jeśli chodzi o diagnozowanie chorób serca, a także rehabilitację pacjentów ze schorzeniami sercowo - naczyniowymi. Jego zakup zapewnia pacjentom łatwiejszy i szybszy dostęp do diagnostyki oraz do zabiegów kardiologicznych. Zakupiony sprzęt wykorzystywany jest również do rehabilitacji. Zakup wysokospecjalistycznych aparatów do defibrylacji i pełne zabezpieczenie oddziałów szpitalnych w ten sprzęt, wpływa na zwiększenie efektywności podejmowanych czynności reanimacyjnych. Zakupione kardiomonitoring pozwalają na bieżące monitorowanie stanu zdrowia pacjentów, co wpływa na poprawę skuteczności procesu leczniczego. Zakupiony sprzęt rehabilitacyjny jest wykorzystywany do zabezpieczenia rehabilitacji ogólnorozwojowej. Stare łóżka zostają wycofane z użycia, a ich miejsce zajmują łóżka ortopedyczne i łóżka wielofunkcyjne. Pracownicy wykorzystujący sprzęt emitujący promieniowanie jonizujące, zostaną wyposażone w rejestratory dawki promieniowania, co wpływa na komfort i bezpieczeństwo pracy personelu medycznego.

Rozbudowa, przebudowa i adaptacja pomieszczeń klinik specjalistycznych zapewnia zwiększenie dostępności, jakości specjalistycznych oraz wysokospecjalistycznych świadczeń zdrowotnych dla dorosłych, jak i małych pacjentów z całego kraju. Wszyscy wymagający szerszej (specjalistycznej i wysokospecjalistycznej) diagnostyki czy leczenia, a u których nie udaje się tego osiągnąć w warunkach leczenia ambulatoryjnego oraz w warunkach leczenia stacjonarnego w oddziałach specjalistycznych szpitali lokalnych mogą korzystać z usług świadczonych przez placówki o szerokiej skali oddziaływania.

Poniższe mapy przedstawiają rozmieszczenie szpitalnych oddziałów ratunkowych oraz szpitali ponadregionalnych w ramach POIiŚ.

MAPY 15 I 16. ROZMIESZCZENIE TERYTORIALNE PROJEKTÓW KONKURSOWYCH DOTYCZĄCYCH SZPITALNYCH
ODDZIAŁÓW RATUNKOWYCH ORAZ SZPITALI PONADREGIONALNYCH

ŹRÓDŁO: SPRAWOZDANIE ROCZNE IP (MZ) Z REALIZACJI PRIORYTETU XII

Efektom realizacji projektów w ramach XII priorytetu POIiŚ jest poprawa infrastruktury ochrony zdrowia, podwyższenie standardu wyposażenia medycznego oraz skuteczności działań w stanach nagłego zagrożenia życia lub zdrowia. Dzięki zakupionej infrastrukturze zwiększa się skuteczność i dostępność ratownictwa medycznego. Skutkuje to wzrostem bezpieczeństwa mieszkańców Polski oraz osób odwiedzających kraj. Infrastruktura ponadregionalna uległa także znaczącej poprawie dzięki realizacji projektów w zakresie inwestycji z EFRR, powodujących zwiększenie dostępu do specjalistycznych i wysokospecjalistycznych świadczeń zdrowotnych, w tym diagnostyki i wczesnej wykrywalności chorób, zarówno tych stanowiących główne przyczyny zgonów, jak i chorób

zawodowych. Inwestowanie w potrzeby sektora zdrowotnego długofalowo powinno przyczyniać się do polepszenia stanu zdrowia populacji, a więc i zwiększenia jego produktywności.

WSKAŹNIKI WYKONANIA RZECZOWEGO

Informacje na temat postępu rzeczowego priorytetu XIII zostały przedstawione w **załączniku I Postęp fizyczny Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko**, **załączniku IV Postęp fizyczny wg priorytetów**, **załączniku V Wskaźniki kontekstowe** i **załączniku VIII Wskaźniki kluczowe (core indicators) 2007-2013** do niniejszego sprawozdania.

Przedstawione w załącznikach wartości podane zostały na podstawie zatwierdzonych wniosków o płatność końcową (wartości w kategorii *Realizacja*) oraz danych z podpisanych umów o dofinansowanie (wartości kategorii *Szacowana realizacja*).

W ramach priorytetu XII **zakończyła się realizacja 288** spośród 352 **projektów** (zatwierdzono dla nich wnioski o płatność końcową). Łączna wartość dofinansowania z UE dla zakończonych inwestycji wyniosła **208,9 mln euro**. Zakończenie finansowej realizacji projektu uwieńczono zatwierdzeniem wniosku o płatność końcową nastąpiło zatem w 82% realizowanych przedsięwzięć. Równocześnie należy podkreślić, że w przypadku kolejnych 38 projektów, dla których nie zatwierdzono jeszcze wniosków o płatność końcową zakończona została realizacja rzeczowa. Łącznie, do końca okresu sprawozdawczego zakończyła się zatem realizacja rzeczowa **326 projektów** o łącznej wartości dofinansowania UE **284,1 mln euro**, co stanowi blisko 93% wszystkich realizowanych projektów oraz 74% całości zakontraktowanego w sektorze wsparcia.

Poniższa tabela przedstawia stan realizacji wybranych wskaźników dla priorytetu XII POIiŚ.

TABELA 25. STAN REALIZACJI WYBRANYCH WSKAŹNIKÓW POIiŚ NA KONIEC ROKU 2013

Nazwa wskaźnika	Szacowana wartość wskaźnika*	% realizacji wskaźnika zakładanego w Programie
Liczba zakupionych ambulansów na potrzeby ratownictwa medycznego w wyniku interwencji Programu	335	105%
Liczba przebudowanych i wyposażonych zakładów opieki zdrowotnej związanych z ratownictwem medycznym (z wył. baz lotniczego pogotowia ratunkowego i centrum urazowych)	147	147%
Liczba wybudowanych i wyremontowanych baz lotniczego pogotowia ratunkowego	11	122%
Liczba utworzonych centrów urazowych	13	162%

*szacowana wartość wskaźnika określona w umowach o dofinansowanie

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ NA PODSTAWIE KSI (SIMIK 07-13)

Zgodnie z obowiązującą wersją programu (POIiŚ v. 4.0) docelowa liczba zakupionych ambulansów ratowniczych wynosi 320. Łącznie w ramach zakończonych projektów zakupiono 335 ambulansów⁹², co oznacza, że już w 2012 r. planowana wartość ww. wskaźnika została osiągnięta. Zakup ambulansów umożliwił podniesienie standardu usług w zakresie ratownictwa medycznego.

Realizacja projektów związanych z modernizacją i wyposażeniem zakładów opieki zdrowotnej przyczynia się natomiast do zwiększenia dostępności pacjentów do diagnostyki i zabiegów. Zakup nowego sprzętu oraz urządzeń medycznych przekłada się na wysoką jakość usług oraz poprawę bezpieczeństwa pacjenta, zwiększenie i przyspieszenie możliwości diagnostycznych oraz na skuteczność, komfort i bezpieczeństwo leczenia. W obecnej chwili realizacja wskaźników *Liczba przebudowanych zakładów opieki zdrowotnej* i *Liczba wyposażonych zakładów opieki zdrowotnej* wynosi kolejno:

- 47 przebudowanych ZOZ w ramach konkursu na SOR-y,

⁹² W przypadku 8 beneficjentów rozwiązano umowy o dofinansowanie, w ramach których zakupionych zostało 13 ambulansów, co skutkowało częściowym zwrotem dofinansowania.

- 4 przebudowane ZOZ realizujące projekty w zakresie centrum urazowego,
- 73 doposażone ZOZ-y w Konkursie na SOR-y,
- 4 doposażone ZOZ-y realizujące projekty w zakresie centrum urazowego.

Wartość wskaźnika *Liczba przebudowanych i doposażonych zakładów opieki zdrowotnej związanych z ratownictwem medycznym (z wył. baz lotniczego pogotowia ratunkowego i centrum urazowych)* na podstawie wniosków o płatność końcową wynosi 120 szt. Szacowana wartość docelowa tego wskaźnika na podstawie podpisanych umów o dofinansowanie wynosi 147 szt. Sposób prezentowania ww. danych poprzez zsumowanie projektów, które w swoim zakresie mają doposażenie i przebudowę, pozwala na dokładny opis skali interwencji w zakresie szpitalnych oddziałów ratunkowych. Ww. projekty mają różne zakresy rzeczowe. Niektóre zakładają tylko zakup aparatury medycznej, część dotyczy modernizacji podmiotów leczniczych, kolejne obejmują obydwa typy. Przewiduje się, na podstawie zawartych umów, że docelowo będzie to kolejno 65 przebudowanych i 102 doposażone zakłady opieki zdrowotnej.

Dzięki szybszemu dotarciu zespołu medycznego na miejsce zdarzenia pacjenci mają zapewnione szybsze udzielenie pierwszej pomocy przedszpitalnej, a następnie szybszy transport do szpitala i szybsze wdrożenie odpowiednich procedur medycznych, co istotnie wpływa na ich skuteczność. W konsekwencji pacjenci będą szybciej wracać do zdrowia i aktywności zawodowej. Wartość docelowa wskaźnika *Mediana czasu dotarcia na miejsce zdarzenia dla zespołu ratownictwa medycznego* od chwili przyjęcia zgłoszenia przez dyspozytora medycznego w skali każdego miesiąca w mieście powyżej 10 tys. mieszkańców i poza miastem powyżej 10 tys. mieszkańców zgodnie z założeniami POLiŚ oraz przepisami *Ustawy o Państwowym Ratownictwie Medycznym* powinna wynosić do 8 minut w mieście powyżej 10 tys. mieszkańców oraz do 15 minut w mieście powyżej 10 tys. mieszkańców. Wartość wskaźnika wynosi kolejno 5,9 minuty oraz 13 minut. Niższa wartość mediany wynika z kilku przyczyn. Przede wszystkim, na zapewnienie odpowiedniego tempa reagowania zespołów ratownictwa medycznego wpływa dodatkowa liczba zakupionych ambulansów w ramach XII priorytetu POLiŚ, ale również właściwe rozmieszczenie stacjonowania zespołów ratownictwa medycznego. Dodatkowym czynnikiem jest poprawiający się stan dróg oraz poprawiający się system powiadamiania ratunkowego, pozwalający na szybsze reagowanie zespołu oraz szybsze dotarcie na miejsce zdarzenia.

Na koniec 2013 roku *średni wiek stacjonarnej aparatury radiologicznej (w latach)* wynosił 7,49 lat. Jest to mniej niż zakładana wartość docelowa na poziomie 10 lat. Zakładana wartość docelowa wskaźnika *średnia liczba pacjentów leczonych w ciągu miesiąca w szpitalach wysokospecjalistycznych* to 89,6 tys. osób. Wartość tego wskaźnika na koniec 2011 r. ukształtowała się na poziomie 146,4 tys. osób⁹³.

WPŁYW PROJEKTÓW REALIZOWANYCH W RAMACH PRIORYTETU XII NA SEKTOR ZDROWIA W POLSCE

Niewystarczający, niski poziom finansowania ochrony zdrowia to słaby punkt systemu ochrony zdrowia nie tylko w Polsce, ale i w Europie. W związku z czym inwestycje w system ochrony zdrowia finansowane ze źródeł zewnętrznych są niezwykle potrzebne. W tym zakresie środki europejskie pozwalają na niwelowanie niewystarczających zasobów w systemie ochrony zdrowia. Mając na uwadze ilość środków przeznaczonych na sektor zdrowia z XII priorytetu POLiŚ oraz biorąc pod uwagę ilość podmiotów, które zostały objęte dofinansowaniem w ramach działań 12.1. i 12.2. można stwierdzić, że realizacja projektów finansowanych ze środków EFRR ma istotny wpływ na sektor ochrony zdrowia w Polsce w wybranych aspektach, a efekty wykorzystywania środków unijnych są szeroko rozpoznawalne i mają wpływ na jakość i dostępność usług. Sektor zdrowia jest obszarem wymagającym ciągłego doinwestowywania, w szczególności w zakresie technicznym i modernizacyjnym. Inwestycje w infrastrukturę ochrony zdrowia – poprzez doposażenie placówek ochrony zdrowia w najnowszy sprzęt i aparaturę medyczną, ale też przebudowę, rozbudowę lub modernizację obiektów związanych z infrastrukturą ochrony zdrowia, wymagają dużych nakładów finansowych. Biorąc jednak pod uwagę ogólną kondycję finansową podmiotów leczniczych w Polsce, niewielu beneficjentów XII priorytetu POLiŚ zdolnych byłoby zrealizować inwestycje objęte zakresem projektów POLiŚ bez udziału środków UE. Dekapitalizacja infrastruktury, również w zakresie ambulansów, to kolejny zidentyfikowany słaby punkt systemu ochrony zdrowia. Zakup karettek ze środków EFRR pozwolił na odtworzenie zasobów ratownictwa medycznego oraz sprawniejsze i szybsze udzielanie pomocy. Inwestowanie za pomocą środków z EFRR w poprawę wyposażenia

⁹³ Wartości wskaźnika osiągnięte na koniec roku 2012 i 2013 będą uwzględnione w sprawozdaniach za kolejne lata.

(sprzęt najnowszej generacji), zastosowanie nowych, niedostępnych dotychczas w Polsce metod leczenia, informatyzację i komputeryzację usług a także modernizację obiektów ochrony zdrowia, pozwala na podniesienie jakości i zwiększenie potencjalnej dostępności usług medycznych, co przekłada się na komfort i bezpieczeństwo pacjenta.

Równocześnie, szczególne znaczenie dla sektora ochrony zdrowia w Polsce ma realizacja projektów finansowanych ze środków POLiŚ polegających na dostosowaniu SOR-ów do wymagań Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 3 listopada 2011 roku w sprawie szpitalnego oddziału ratunkowego (Dz. U. Nr 237, poz. 1420). Dzięki wsparciu w ramach POLiŚ wyremontowano i doposażono 94 SOR, tj. 43 % wszystkich SOR. Realizacja przedsięwzięć mających na celu budowę lub przebudowę lądowisk dla helikopterów, podjazdów dla karettek, zapewnienie powierzchni wystarczającej do jednoczesnego przyjęcia co najmniej czterech osób, które znajdują się w stanie zagrożenia zdrowia lub życia, bądź też zakupie/wymianie sprzętu niezbędnego do wykonywania badań diagnostycznych, resuscytacyjno-zabiegowych i aparatury stosowanej w terapii natychmiastowej spowodowała, że szpitalne oddziały ratunkowe dofinansowane ze środków UE spełniają normy wymagane ww. rozporządzeniem umożliwiające dalsze działanie w ramach kontraktów z Narodowym Funduszem Zdrowia. Dodatkowo, warto zaznaczyć, że ze środków EFRR wsparto ok. 33 % wszystkich lądowisk funkcjonujących przy SOR.

Przykładem projektu, który dobrze ilustruje efekty wsparcia udzielonego w ramach POLiŚ jest projekt *Zakup sprzętu medycznego na potrzeby organizacji Centrum Urazowego w Wojskowym Instytucie Medycznym* realizowany przez Wojskowy Instytut Medyczny w Warszawie. WIM jest jednym z głównych w Polsce ośrodków udzielania pomocy ofiarom katastrof – kolizji pociągów, wypadków lotniczych, karamboli samochodowych i innych. Zakup sprzętu w ramach projektu pozwala na wykonywanie najwyższej jakości wysokospecjalistycznych świadczeń medycznych dla osób z obrażeniami wielonarządowymi. Centrum urazowe w WIM przyjmuje pacjentów z Warszawy i powiatów woj. mazowieckiego, czyli populację szacowaną na 3 mln osób. Dzięki tego typu placówce pacjenci w ciężkim stanie z wielonarządowymi obrażeniami ciała mogą otrzymać kompleksową opiekę specjalistyczną, tym samym wzrasta ich szansa na przeżycie i powrót do zdrowia. Centrum urazowe stanowi również doskonałą bazę dydaktyczną i szkoleniową dla kadry medycznej.

Wyniki badań ewaluacyjnych potwierdzają wzrost jakości usług medycznych w wyniku dofinansowania środkami POLiŚ. Jak wynika z raportu *Analiza efektów wsparcia w Priorytecie XII POLiŚ oraz diagnoza potrzeb inwestycyjnych w sektorze ochrony zdrowia* udział środków europejskich ma niebagatelny wpływ na tworzenie zintegrowanego, jednolitego systemu ratownictwa medycznego w Polsce, czemu służy również realizacja projektów indywidualnych związanych z budową i remontem oraz doposażeniem baz SP ZOZ Lotniczego Pogotowia Ratunkowego. Ww. raport wskazuje ponadto, że efektywność systemu ochrony zdrowia w Polsce uległa znaczącej poprawie dzięki realizacji projektów w zakresie inwestycji w infrastrukturę ochrony zdrowia o znaczeniu ponadregionalnym, powodujących zwiększenie dostępu do specjalistycznych i wysokospecjalistycznych świadczeń zdrowotnych, w tym diagnostyki i wczesnej wykrywalności chorób, zarówno tych stanowiących główne przyczyny zgonów (tj. chorób układu krążenia oraz chorób nowotworowych), jak i chorób zawodowych. Zrealizowane inwestycje przyczyniają się ponadto do podnoszenia kwalifikacji personelu medycznego, a niekiedy również do zwiększenia zatrudnienia w jednostkach beneficjentów projektów finansowanych ze środków priorytetu XII POLiŚ.

Dodatkowo, ww. raport wskazuje, że inwestowanie w ramach priorytetu XII POLiŚ ma wymiar:

- innowacyjny poprzez zastosowanie w opiece zdrowotnej nowych technologii i zwiększenia dostępu do nich (np. wprowadzenie 64-warstwowej tomografii komputerowej);
- proekologiczny, przyczyniając się do szerszego stosowania technologii energooszczędnych (np. eliminacja klisz rentgenowskich poprzez ucyfrowienie diagnostyki obrazowej czy też zakup nowoczesnych ambulansów, charakteryzujących się niską emisją spalin);
- włączenia społecznego, czego najistotniejszym efektem jest potencjalne zwiększenie dostępu do świadczeń zdrowotnych w ramach powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego oraz przystosowanie placówek ochrony zdrowia do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Ww. raport ewaluacyjny stwierdza również, że inwestycje zrealizowane w ramach priorytetu XII POLiŚ przyczyniły się do zwiększenia dostępności do świadczeń zdrowotnych (w tym szczególnie świadczeń wysokospecjalistycznych) i jakości leczenia, zarówno w obszarze procedur deficytowych (kolejki pacjentów) jak i procedur o terytorialnie ograniczonym dostępie (tlenoterapia, medycyna nuklearna). Przy czym inwestycje te zapewniają zarówno poszerzenie zakresu wykonywanych procedur

medycznych jak i wzrost ich liczby. Poszerzenie zakresu wykonywanych procedur wynika zarówno ze zwiększenia bazy aparatury medycznej (wzrost liczby aparatów medycznych jakimi dysponuje beneficjent) jak i podwyższenia parametrów sprzętu wymienianego (wymiana aparatury przestarzałej).

Średni wiek aparatury medycznej jest nie tylko wskaźnikiem nowoczesności wyposażenia, ale także w wielu przypadkach czynnikiem umożliwiającym wykonanie określonych procedur medycznych, w tym szczególnie diagnostycznych i zabiegowych. Spadek średniego wieku aparatury miał miejsce w każdym przypadku w wyniku interwencji POLiŚ, niemniej najbardziej spektakularny był w odniesieniu do aparatów RTG z opcją naczyniową i obróbką cyfrową, gdzie przed zakupem w badanych podmiotach średni wiek wynosił 15,77 lat, natomiast po dokonaniu zakupu ze środków POLiŚ wynosił 2,25 lata. Podobnie wysoką zmianę zanotowano w przypadku mammografów z 10 lat na 0,5 roku, densytometrów z 17 lat na 1 rok, rezonansu magnetycznego z 8,33 lat na 2,20 lata oraz aparatów diagnostycznych z obszaru medycyny nuklearnej, w tym gammakamery, scyntygraf z 12,23 lat na 4,33 lat.

Jako największe korzyści wynikające z zrealizowanych/realizowanych projektów POLiŚ w sektorze zdrowia ww. raport wymienia:

- **podniesienie bezpieczeństwa pacjenta wymagającego udzielenia pomocy doraźnej** poprzez budowę i remont lądowisk dla śmigłowców sanitarnych i umożliwienie lądowań w warunkach nocnych oraz unowocześnienie floty sanitarnych środków transportu medycznego (ambulansów). Szczególnie istotne są tu inwestycje w szpitalne oddziały ratunkowe, a także centra urazów wielonarządowych – placówki systemu ochrony zdrowia umożliwiające kompleksową opiekę nad pacjentem wymagającym szybkiego wykonywania wielu procedur medycznych, w tym szczególnie procedur ratujących życie;
- **podniesienie jakości opieki nad pacjentem wymagającym diagnostyki i/lub zabiegów chirurgicznych** - wynika to zarówno z zakupu specjalistycznej aparatury diagnostycznej jak i aparatury wykorzystywanej rutynowo podczas zabiegów chirurgicznych jak i podczas opieki nad pacjentem wymagającym intensywnego nadzoru czy też aparatury umożliwiającej prowadzenie efektywnej akcji reanimacyjnej;
- **dostęp do wysokospecjalistycznych procedur medycznych** – dotyczy to szczególnie procedur związanych z medycyną nuklearną czy terapią tlenową.

Dla oceny zwiększenia dostępności świadczeń zdrowotnych można posłużyć się kilkoma przykładami:

- 1 tomograf komputerowy umożliwia wykonanie 30 badań dziennie (zakładając, iż badanie trwa 20 minut, pracuje 10 godzin na dobę) czyli ok. 10 500 badań w roku. W ramach XII priorytetu POLiŚ zrealizowany został zakup 19⁹⁴ tomografów, co oznacza możliwość wykonywania około 190 000 badań rocznie. Podobnie zakup 101⁴ aparatów ultrasonograficznych stanowi pulę odczuwalną w skali każdego z regionów, a tym samym w kraju;
- zakup 4 komór hiperbarycznych urealnia dostępność do procedur medycznych z obszaru tlenoterapii populacji rzędu 12 mln osób⁹⁵.

Mając na uwadze powyższe przykłady obrazujące skalę, w jakiej zakup poszczególnych urządzeń wpływa na dostępność świadczonych przy ich pomocy usług medycznych poniżej wskazano przykłady pozostałych aparatów medycznych zakupionych w ramach projektów POLiŚ:

- Aparaty RTG - 97 szt.;
- Aparaty RTG z ramieniem C – 61 szt.;
- Tomografy komputerowe - 23 szt.;
- Angiografy - 13 szt.;
- Aparaty do rezonansu magnetycznego – 8 szt.;
- Aparaty do scyntygrafii - 4 szt.;
- Aparaty USG - 128 szt.;

⁹⁴ Zgodnie z obecnie podpisanymi umowami liczba tomografów wynosi 21, aparatów USG jest 120, natomiast raport został sporządzony w grudniu 2011 r.

⁹⁵ WHO zaleca by 1 komora hiperbaryczna była dostępna dla populacji 3 mln osób.

- Aparaty do echokardiografii - 12 szt.;
- Aparaty do elektroencefalografii - 2 szt.;
- Densytometry - 2 szt.;
- Aparaty EKG – 180 szt.;
- Defibrylatory- 604 szt.;
- Respiratory - 869 szt.;
- Endoskopy - 46 szt.;
- Kardiomonitoring – 1 005 szt.;
- Bronchoskopy - 63 szt.;
- Łóżka pooperacyjne - 549 szt.

Ponadto, placówki ochrony zdrowia wzbogaciły/wzbogacą się o: aparaty do znieczulenia, nosze, ssaki, pulsoksymetry, pompy infuzyjne, laryngoskopy, mikronarzędzia okulistyczne, zestawy do trudnej intubacji, zestawy narzędzi chirurgicznych, wózki reanimacyjne, wywoływarki RTG, wiertarki chirurgiczne, aparaty do powierzchniowego ogrzewania pacjenta, analizatory parametrów krytycznych, łóżka chorych, wózki do przewożenia chorych, stoły zabiegowe, lampy operacyjne, lampy zabiegowe, videolaryngoskopy, aparaty do ogrzewania płynów infuzyjnych, kolumny zasilające, szafki zabiegowe, stoły do zakładania opatrunków gipsowych, szafki do opatrunków gipsowych, monitory czynności życiowych, myjki automatyczne z wyposażeniem, laryngofiberoskopy, wiertarki ortopedyczne, piły ortopedyczne, tory wizyjne do artroskopii z wyposażeniem, inhalatory ultradźwiękowe, lampy do badań laryngologicznych, sterylizatory parowe.

W kontekście zwiększenia dostępności do usług medycznych podobnie jak zakup specjalistycznego sprzętu należy ocenić inwestycje w lądowiska dla helikopterów, realizowane jako wymagalny element SOR. Możliwość szybkiego transportu pacjenta do ośrodka referencyjnego oznacza bowiem realne zwiększenie dostępu do świadczeń wyspecjalizowanych (w tym szczególnie ratujących życie) dla populacji spoza dużych aglomeracji miejskich.

Zgodnie z konkluzjami ww. raportu ewaluacyjnego ***działania podejmowane w ramach priorytetu XII POIiŚ powinny przyczyniać się, w perspektywie wieloletniej, do polepszenia stanu zdrowia populacji, a więc zwiększenia jego produktywności, a tym samym wpływać na rynek pracy i prowadzić do pozytywnych efektów ekonomicznych.***

Podsumowując efekty projektów POIiŚ, które wpłynęły na sektor zdrowia w Polsce wskazać należy w szczególności na:

- polepszenie jakości świadczonych usług medycznych;
- polepszenie bezpieczeństwa i warunków pracy personelu (szczególnie w przypadku zakupów związanych ze sprzętem RTG);
- zwiększenie liczby specjalistycznego sprzętu;
- skrócenie czasu oczekiwania pacjenta na wykonanie zabiegu/badania;
- polepszenie warunków diagnozowania i leczenia pacjenta;
- zwiększenie liczby typów świadczeń medycznych oferowanych przez placówkę;
- objęcie większej liczby pacjentów usługami medycznymi;
- zwiększenie zasięgu terytorialnego świadczonych usług zdrowotnych;
- zwiększenie liczby specjalistycznych badań medycznych wykonanych zakupionym sprzętem;
- zwiększenie liczby osób korzystających z obiektów opieki zdrowotnej objętej wsparciem;
- wzrost liczby osób zatrudnionych do obsługi nowego sprzętu;
- wzrost liczby nowopowstałych miejsc pracy;
- skrócenie czasu dojazdu na miejsce zdarzenia;

- obniżenie poziomu śmiertelności oraz skutków powikłań.

PRZYKŁADOWE PROJEKTY REALIZOWANE W RAMACH XII PRIORYTETU

Tytuł projektu: *Wyposażenie i uruchomienie Centrum Urazowego w Szpitalu Uniwersyteckim w Krakowie – Etap II*

Działanie: 12.1 Rozwój systemu ratownictwa medycznego

Beneficjent: Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Szpital Uniwersytecki w Krakowie

Województwo: małopolskie

Wartość projektu: 2,7 mln euro

Wartość dofinansowania z UE: 2,3 mln euro

Data zakończenia: 31 lipca 2013 r.

Charakterystyka projektu: Przedmiotem projektu był zakup niezbędnego wyposażenia dla następujących obszarów działalności Centrum Urazowego: Szpitalny Oddział Ratunkowy, Komora hiperbaryczna, Blok operacyjny, obszar prowadzenia intensywnej terapii oraz wzmożonego nadzoru medycznego, sterylizacja. Zakupiono m. in. analizator biochemiczny, aparat do znieczulania, 3 aparaty RTG, aparat USG, kolumny anestezyjologiczne, lampy operacyjne, respiratory, zestaw kolumn intensywnej terapii, łóżka, kardiomonitorzy.

Poprzez wyposażenie obiektów Szpitala Uniwersyteckiego w Krakowie, została zapewniona możliwość wielospecjalistycznego i jednocześnie szybkiego leczenia, na najwyższym poziomie referencyjnym, skutków urazów zarówno u pojedynczych ofiar wypadków, jak i w przypadku zdarzeń masowych. Skrócony został średni czas kompleksowego leczenia szpitalnego, co pozwoliło na obniżenie liczby zgonów osób poszkodowanych oraz zmniejszenie liczby osób dotkniętych czasowym lub trwałym kalectwem na skutek wypadku.

Szpital Uniwersytecki w Krakowie jest jednym z 14 akredytowanych przez Ministra Zdrowia ośrodków w Polsce, w którym powołano centrum urazowe referencyjne dla całego regionu. Centrum Urazowe w Szpitalu Uniwersyteckim w Krakowie to jedyny taki ośrodek w Małopolsce, posiadający nowoczesny blok operacyjny z 6 salami, najnowszej generacji komory hiperbaryczne, 30-łóżkowy Oddział Anestezjologii i Intensywnej Terapii, a na dachu lądowisko dla helikopterów.

ZDJĘCIE 37.

FOT. SP ZOZ SZPITAL UNIWERSYTECKI W KRAKOWIE

Tytuł projektu: *Wzrost jakości i dostępności świadczeń zdrowotnych 10 WSK z Polikliniką SPZOZ w Bydgoszczy poprzez zakup sprzętu medycznego dla intensywnej terapii*

Działanie: 12.2 Inwestycje w infrastrukturę ochrony zdrowia o znaczeniu ponadregionalnym

Beneficjent: 10 Wojskowy Szpital Kliniczny z Polikliniką SP ZOZ w Bydgoszczy

Województwo: kujawsko-pomorskie

Wartość projektu: 3,3 mln euro

Wartość dofinansowania z UE: 1,5 mln euro

Data zakończenia: 30 czerwca 2012 r.

Charakterystyka projektu: Przedmiotem projektu był zakup nowoczesnego sprzętu diagnostycznego i terapeutycznego oraz specjalistycznej aparatury obrazowej spełniającej aktualne standardy medyczne, w tym wysokospecjalistycznego sprzętu i aparatury medycznej dla Oddziału Klinicznego Anestezjologii i Intensywnej Terapii.

Projekt objął zakup nowoczesnych wyrobów medycznych służących do: diagnostyki i terapii pacjentów znajdujących się w ciężkim stanie, monitorowania stanu ich zdrowia na poszczególnych etapach leczenia, zapewnienia specjalistycznej opieki zdrowotnej na najwyższym poziomie w krytycznych przypadkach utraty zdrowia, wymagających intensywnej terapii i monitorowania, przy użyciu aparatury medycznej i urządzeń telemedycznych. Aparatura zakupiona w ramach projektu to urządzenia najnowszej generacji, pozwalające na jakościowe podniesienie poziomu leczenia i zwiększenie dostępności nowoczesnych metod, w bardzo wrażliwym obszarze leczenia, jakim są nagłe przypadki utraty zdrowia wymagające zastosowania intensywnej terapii. Projekt zapewnił aparaturę monitorującą i wspomagającą leczenie ważnych dla życia układów i narządów. Zakres rzeczowy projektu dotyczył również wykonania montażu kolumn oraz infrastruktury systemu CIS – centralnego systemu nadzoru pozwalającego na komunikację pomiędzy poszczególnymi monitorami pacjentów i stacjami roboczymi. W ramach projektu przewidziano też zakup m.in. respiratorów, kardiomonitorów, łóżek intensywnej terapii z materacem przeciwoleżynowym, aparatów do znieczulenia ogólnego, defibrylatorów, aparatów do monitorowania ciśnienia śródczaszkowego, monitorów głębokości znieczulenia, zestawów komputerowych z oprogramowaniem, aparatów do pomiaru RR, urządzeń do pomiaru rzutu serca, pomp infuzyjnych i aparatów do ciągłej terapii nerko zastępczej.

Projekt przyczynił się bezpośrednio do poprawy efektywności świadczonych w skali ponadregionalnej usług zdrowotnych, co w efekcie doprowadzi do poprawy stanu zdrowotności mieszkańców. Przedmiotowy projekt ma charakter kompleksowej realizacji potrzeb inwestycyjnych w obszarze intensywnej terapii w Szpitalu i spowoduje, że Oddział Kliniczny Anestezjologii i Intensywnej Terapii 10 WSK z Polikliniką SP ZOZ będzie jednym z najnowocześniejszych w skali kraju. W tym zakresie projekt przyczynił się do :

- osiągnięcia wzrostu nakładów na innowacyjne rozwiązania w ochronie zdrowia (wzrostu udziału usług wysokiej jakości w procesie leczenia);
- skrócenia czasu procedur medycznych;
- zwiększenia efektywności procedur;
- zmniejszenia energochłonności urządzeń i aparatury w wyniku stosowania nowych technologii;
- skrócenia średniego czasu cyklu procedur medycznych;
- integracji systemów medycznych w skali regionalnej (wzrostu liczby nowych procedur medycznych).

ZDJĘCIE 38 I 39.

ŹRÓDŁO: 10 WOJSKOWY SZPITAL KLINICZNY Z POLIKLINIKĄ SP ZOZ W BYDGOSZCZY

3.12.2 OPIS ISTOTNYCH PROBLEMÓW WE WDRAŻANIU WRAZ Z PODJĘTYMI ŚRODKAMI ZARADCZYMI

W okresie sprawozdawczym nie napotkano znaczących problemów mających wpływ na wdrażanie priorytetu XII.

WNIOSKI DLA DALSZEJ REALIZACJI PRIORYTETU

Biorąc pod uwagę osiągnięty na koniec okresu sprawozdawczego wysoki poziom kontraktacji (97%) oraz dynamiczny przyrost wydatkowania (14 pp. w okresie sprawozdawczym) dalsze działania w ramach priorytetu należy skoncentrować na zakontraktowaniu dostępnych środków oraz na prawidłowej realizacji i monitoringu projektów. W odniesieniu do środków pozostałych do wykorzystania w wyniku oszczędności oraz rozwiązania umów o dofinansowanie przyjęto, że zostaną zakontraktowane na realizację nowych projektów indywidualnych w ramach działania 12.2 oraz na zwiększenie dofinansowania dla projektu *Instytutu Pomnik – Centrum Zdrowia Dziecka*. Podpisanie umów o dofinansowanie planowane jest na wrzesień/październik 2014 r., natomiast pierwsze płatności (zaliczkowe) nastąpią w I kwartale 2015 r.

REKOMENDACJE IZ/KE/KM ODNOŚNIE DALSZEGO PRZEBIEGU REALIZACJI PRIORYTETU

Realizacja priorytetu XII przebiega prawidłowo. W celu rzeczowego i finansowego rozliczenia projektów przed zakończeniem okresu kwalifikowalności wydatków w perspektywie 2007-2013 zalecane jest bieżące monitorowanie przebiegu procesów kontraktacji, płatności i certyfikacji.

POZOSTAŁE INFORMACJE O PRIORYTECIE

Informacje dotyczące wkładu priorytetu w realizację celów Strategii Europa 2020 zostały przedstawione w **punkcie 2.1.6.5 Realizacja założeń Strategii EUROPA 2020**.

Informacje dotyczące wkładu priorytetu w promowanie równości szans zostały przedstawione w **punkcie 2.2.1 Zasada równości szans**.

Informacje dotyczące wkładu priorytetu w promowanie zasady partnerstwa zostały przedstawione w **punkcie 2.2.2 Zasada partnerstwa w Programie**.

Informacje dotyczące komplementarności zostały przedstawione w **punkcie 2.6 Komplementarność z innymi instrumentami**.

Informacje dotyczące badań ewaluacyjnych przeprowadzonych w sektorze zostały przedstawione w **punkcie 2.7 Monitorowanie i ocena**.

Informacja o wypełnieniu warunków szczególnych nałożonych na projekty znajduje się w **załączniku IX**.

3.13 PRIORYTET XIII INFRASTRUKTURA SZKOLNICTWA WYŻSZEGO

3.13.1 OSIĄGNIĘCIE CELÓW I ANALIZA POSTĘPÓW

INFORMACJE NA TEMAT FIZYCZNYCH I FINANSOWYCH POSTĘPÓW PRIORYTETU

Projekty w priorytecie XIII są realizowane w ramach działania **13.1 Infrastruktura szkolnictwa wyższego**.

W ramach XIII priorytetu, wysokość środków z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego wynosi **604,2 mln euro**⁹⁶, co stanowi **10%** alokacji środków z EFRR w ramach Programu i **2%** całkowitej alokacji środków wspólnotowych w ramach POLiŚ.

WNIOSKI O DOFINANSOWANIE / UMOWY O DOFINANSOWANIE

Do końca grudnia 2013 r. w ramach priorytetu XIII weryfikację formalną przeszło pozytywnie i zostało zarejestrowanych w KSI (SIMIK 07-13) **83 wnioski o dofinansowanie** na kwotę wnioskowanego dofinansowania wynoszącą **1,04 mld euro**. W bieżącym okresie sprawozdawczym nie zarejestrowano żadnego wniosku o dofinansowanie. Instytucje dokonujące oceny złożonych wniosków o dofinansowanie zatwierdziły do realizacji do końca 2013 r. 53 wnioski o dofinansowanie (czyli 64% złożonych wniosków o dofinansowanie), dla których kwota wnioskowanego dofinansowania wyniosła **722,4 mln euro**.

W odniesieniu do procesu kontraktacji priorytet XIII jest jednym z najbardziej zaawansowanych w POLiŚ. Do końca okresu sprawozdawczego podpisano z beneficjentami **52 umowy o dofinansowanie**. W ramach podpisanych umów o dofinansowanie zakontraktowano wsparcie UE o wartości **590,6 mln euro, co stanowi 97,8% dostępnej dla priorytetu alokacji**. W okresie sprawozdawczym podpisano ⁹⁷ umowy dla projektów konkursowych. Wśród zakontraktowanych w 2013 r. projektów znalazły się *Rozbudowa Gmachu Nowej Kreślarni Wydziału transportu Politechniki Warszawskiej, Budowa nowego budynku Wydziału Inżynierii Procesowej i Ochrony Środowiska Politechniki Łódzkiej, Centrum Nauk Stosowanych (CNS) – II Etap Śląskiego Międzynarodowego Centrum Edukacji i Badań Interdyscyplinarnych*. Zakontraktowanie nowych umów w ramach priorytetu pozwoli na poprawę dostępności kierunków priorytetowych dla rozwoju gospodarki i przyczyni się do wzrostu liczby studentów tych kierunków.

W ramach priorytetu XIII przewidziano wybór projektów do realizacji zarówno w trybie konkursowym jak i indywidualnym.

PROJEKTY INDYWIDUALNE

W okresie sprawozdawczym *Lista projektów indywidualnych dla Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko* podlegała aktualizacji trzykrotnie – w marcu, sierpniu oraz listopadzie. W przypadku priorytetu XIII nie dokonano zasadniczej modyfikacji *Listy*. Dokonane aktualizacje miały jedynie charakter techniczny a ich celem było dostosowanie danych o projektach do faktycznej sytuacji zidentyfikowanej dla każdej inwestycji w zakresie kwot i terminów realizacji. W wyniku

⁹⁶ Przyjęte w maju 2013 r. przez Radę Ministrów zmiany w POLiŚ dotyczyły m.in. przesunięcia środków z pomocy technicznej na dofinansowanie inwestycji w zakresie szkolnictwa wyższego (ok. 18 mln euro). Zmiany te zostały zaakceptowane przez KE już po zakończeniu okresu sprawozdawczego, 27 stycznia 2014 r.

⁹⁷ Dodatkowo 31 grudnia 2013 r. podpisana została umowa dla projektu *Centrum Nowych Technologii „Ochota” – drugi etap budowy budynku Wydziału Fizyki Uniwersytetu Warszawskiego*, jednakże zgodnie z danymi wprowadzonymi do systemu KSI (SIMIK 07-13) umowa ta będzie widniała w zestawieniach finansowych za rok 2014.

aktualizacji *Listy* nie dodano ani nie usunięto żadnego projektu w ramach priorytetu XIII. Szczegółowe informacje o zmianie *Listy Projektów Indywidualnych* zostały przedstawione w punkcie 2.1.6.1 *System realizacji Programu*.

Na aktualnej *Liście* w ramach sektora szkolnictwa wyższego jest **26 projektów**, wszystkie znajdują się na liście podstawowej. Na realizację projektów z *Listy* zarezerwowana jest kwota dofinansowania **środkami UE** wynoszącą ponad **366 mln euro**.

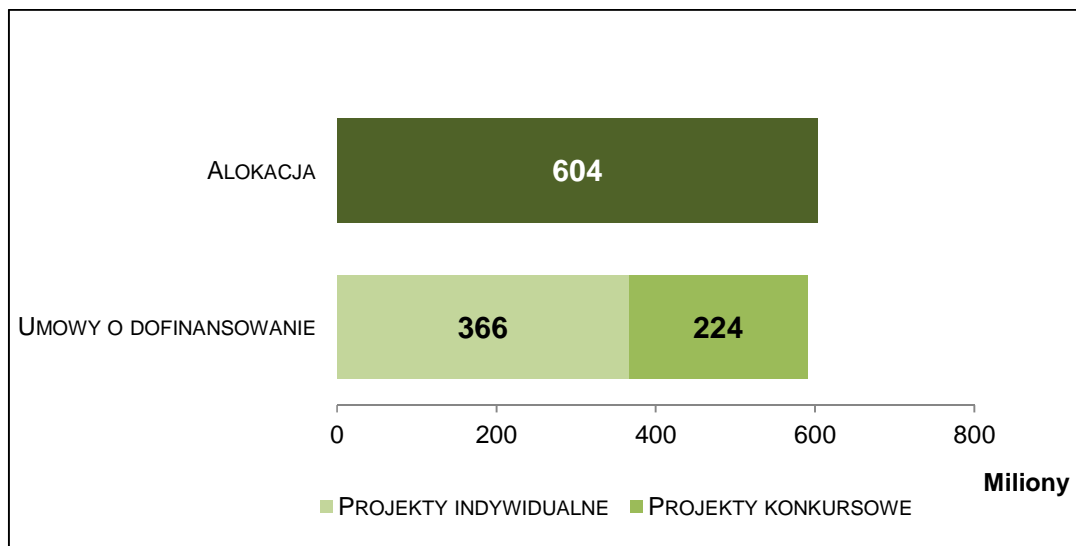
Do końca grudnia 2013 r. z beneficjentami projektów indywidualnych zostały podpisane **umowy o dofinansowanie wszystkich 26 projektów z Listy** (wszystkie umowy zostały podpisane w poprzednich okresach sprawozdawczych). Całkowita wartość podpisanych umów o dofinansowanie projektów indywidualnych to **469,3 mln euro**, z czego środki pochodzące z EFRR obejmują kwotę **366,3 mln euro**. Dofinansowanie zakontraktowane dla projektów indywidualnych stanowi więc ponad 60% całości alokacji dla priorytetu XIII oraz 62% całości już zakontraktowanej alokacji.

KONKURSY

Dotychczas w ramach priorytetu XIII ogłoszono **2 konkursy**. W okresie sprawozdawczym nie ogłoszono żadnego konkursu. Do końca omawianego okresu sprawozdawczego z wnioskodawcami obu konkursów w sektorze szkolnictwa wyższego podpisano łącznie **26 umów o dofinansowanie** o wartości całkowitej ponad 287,6 mln euro, wartości kosztów kwalifikowanych 274,7 mln euro, w tym kwocie środków przyznanych z EFRR wynoszącej **224,4 mln euro, co stanowi 37% alokacji dla priorytetu i ok. 38% alokacji już zakontraktowanej w priorytecie**. Liczba projektów konkursowych z podpisanymi umowami o dofinansowanie stanowi 50% wszystkich projektów realizowanych w sektorze szkolnictwa wyższego. W obu trybach wyboru projektu w sektorze zakontraktowano bowiem taką samą liczbę projektów.

Poniższy wykres prezentuje podział środków wspólnotowych przyznanych w ramach podpisanych z beneficjentami umów o dofinansowanie według trybów wyboru projektów.

WYKRES 54. PORÓWNANIE ALOKACJI I PODPISANYCH UMÓW O DOFINANSOWANIE W PODZIALE NA TRYBY WYBORU PROJEKTÓW (DANE W MLN EURO)

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ

WNIOSKI O PŁATNOŚĆ

Na koniec okresu sprawozdawczego poziom alokacji rozliczonej wnioskami o płatność w priorytecie XIII wyniósł 63,3%, podczas gdy na koniec 2012 r. wynosił 52%, co oznacza **wzrost o ponad 11 p.p. w trakcie okresu sprawozdawczego**.

Wg stanu na koniec grudnia 2013 r. wartość wydatków ogółem wykazanych przez beneficjentów we wnioskach o płatność wyniosła 492,5 mln euro, wydatki kwalifikowane wyniosły natomiast 449,7 mln euro, z czego część unijna wyniosła **382,3 mln euro**.

CERTYFIKACJA ŚRODKÓW DO KE

W bieżącym okresie sprawozdawczym Instytucja Certyfikująca przekazała do KE **10 Poświadczeń i deklaracji wydatków** oraz wnioski o płatność okresową dla priorytetu XIII na łączną kwotę wydatków kwalifikowalnych wynoszącą **102,8 mln euro**, przy czym wartość wnioskowanej refundacji wyniosła **87,4 mln euro**. Od początku realizacji Programu w ramach XIII osi priorytetowej do KE zostało przekazanych **38 Poświadczeń i deklaracji** o wartości wydatków kwalifikowalnych 442,3 mln euro i wartości wnioskowanej refundacji w wysokości **375,9 mln euro**, co stanowi 62% alokacji dla priorytetu. Zanotowano w tym zakresie **wzrost o 13 p.p.** w porównaniu z poprzednim okresem sprawozdawczym.

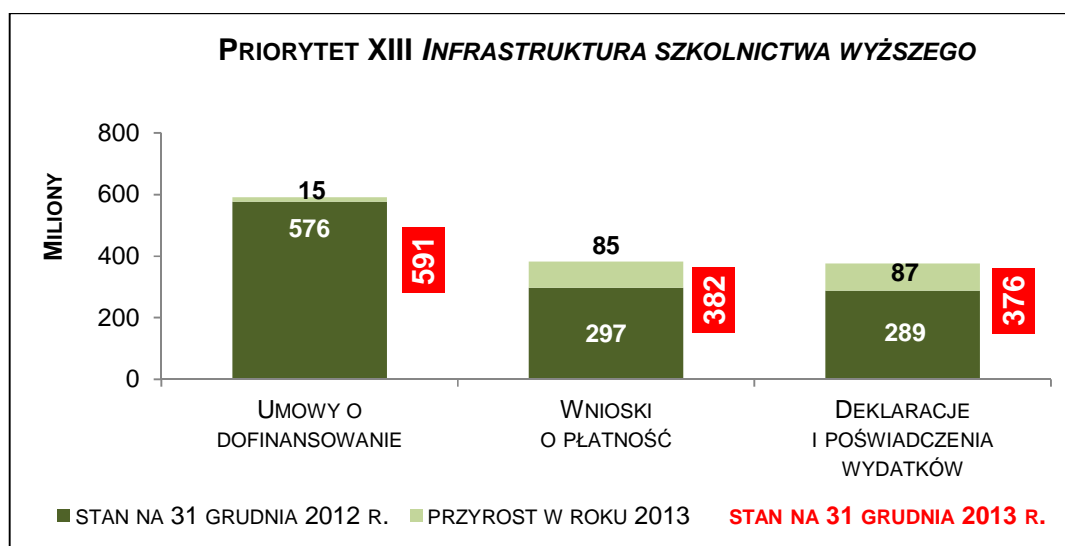
Do 31 grudnia 2013 r. KE zrefundowała **362,9 mln euro, co stanowi 60% całości alokacji dla priorytetu**. W samym 2013 r. wartość refundacji wyniosła **111 mln euro**, czyli ponad 18% dostępnej dla priorytetu alokacji.

DYNAMIKA

Analiza danych finansowych wskazuje na kontynuację wysokiej dynamiki wdrażania projektów wspieranych w ramach priorytetu XIII POIiŚ.

Poniższy wykres obrazuje kontraktację środków, wnioskowanie o płatności przez beneficjentów oraz certyfikację wydatków do KE w okresie sprawozdawczym oraz narastająco.

WYKRES 55. STAN REALIZACJI PRIORYTETU XIII W ZAKRESIE UMÓW O DOFINANSOWANIE, WNIOSKÓW O PŁATNOŚĆ I WNIOSKOWANEJ REFUNDACJI (DANE W MLN EURO).

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ NA PODSTAWIE KSI (SIMIK 07-13)

Do końca okresu sprawozdawczego w ramach złożonych wniosków o płatność **beneficjenci rozliczyli 382 mln euro, tj. ponad 63% przyznanej dla priorytetu alokacji**. Jednocześnie w tym samym okresie do KE przekazane zostały **Deklaracje i poświadczenia wydatków** na kwotę refundacji wynoszącą **376 mln euro, co stanowi ponad 62% przyznanej alokacji**. Zaobserwowana w okresie sprawozdawczym dynamika wdrażania POIiŚ w sektorze szkolnictwa wyższego ściśle wiąże się z już osiągniętym, wysokim stopniem zaawansowania procesu. Stąd, przy osiągniętym w poprzednich okresach sprawozdawczych wysokim poziomie zakontraktowania, w obecnym okresie dynamika w zakresie podpisywania nowych umów o dofinansowanie była relatywnie mniejsza niż na kolejnych

poziomach wdrażania programu. Konsekwentnie wyższe tempo i większe przyrosty wartości zanotowano na poziomie składanych przez beneficjentów wniosków o płatność oraz przekazywanych do KE deklaracji i poświadczeń wydatków. Taka dynamika wzrostu poszczególnych wskaźników finansowych wskazuje na płynną realizację projektów wspieranych w ramach priorytetu i sprawny mechanizm ich rozliczania. W toku wdrażania projektów wydatkowane przez beneficjentów środki sukcesywnie przechodzą kolejne etapy od zakontraktowania do ujęcia w deklaracjach przekazanych do KE, a w rezultacie do refundacji przez KE. Także na etapie refundacji osiągnięte wskaźniki finansowe potwierdzają płynność całego procesu – wobec osiągniętego 62% poziomu wniosku o refundację, poziom dokonanej refundacji wyniósł już 60% dostępnej alokacji.

DECYZJE DLA DUŻYCH PROJEKTÓW

W ramach priorytetu XIII złożono **2 wnioski o dofinansowanie dużych projektów**, dla których KE wydała już decyzje o dofinansowaniu. Projekty te, o łącznej wartości dofinansowania wynoszącej **127,4 mln euro**, wybierane były w trybie indywidualnym.

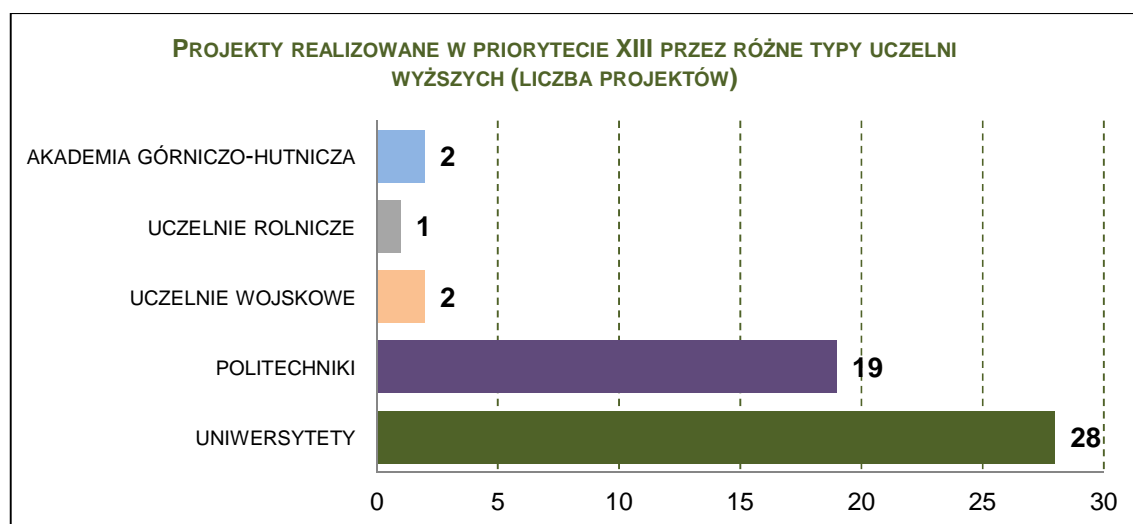
ANALIZA JAKOŚCIOWA

PODZIAŁ PROJEKTÓW WEDŁUG FORMY PRAWNEJ BENEFICJENTÓW

Wszystkie projekty w ramach priorytetu XIII realizowane były przez uczelnie i jednostki naukowe. Beneficjentami 52 realizowanych w sektorze projektów było 34 uczelnie (9 uczelni realizuje po dwa projekty oraz cztery uczelnie realizują po trzy projekty – Politechnika Łódzka, Politechnika Gdańska, Politechnika Warszawska, Uniwersytet Łódzki). Wśród wspartych ośrodków można wyróżnić 22 uniwersytety (w tym: 6 medycznych, 1 technologiczny, 1 pedagogiczny, 1 przyrodniczy), 9 politechnik, 1 akademię górniczo-hutniczą, 1 uczelnię wojskową i 1 uczelnię rolniczą.

Poniższy wykres przedstawia podział projektów dofinansowanych w ramach priorytetu XIII według rodzaju uczelni realizującej projekt.

WYKRES 56. PROJEKTY REALIZOWANE W PRIORYTECIE XIII W PODZIALE NA RODZAJE UCZELNI

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ NA PODSTAWIE KSI (SIMIK 07-13)

PODZIAŁ PROJEKTÓW W PRZESTRZENI

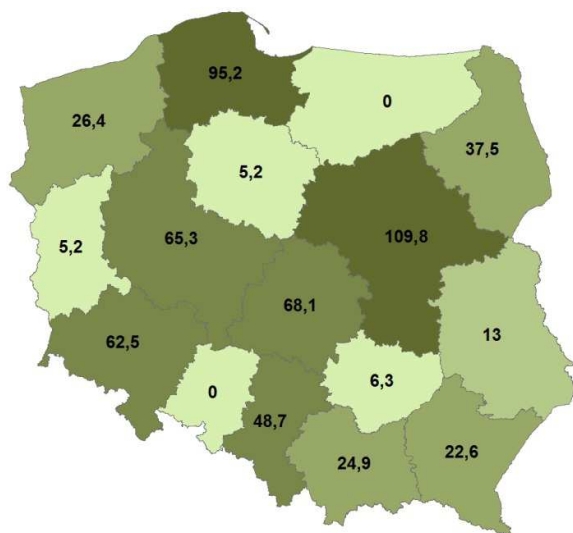
Mapa wsparcia udzielonego w ramach priorytetu XIII POIiŚ pokrywa się z mapą wiodących ośrodków naukowych w kraju. Województwami, które w największym stopniu korzystają ze wsparcia w ramach priorytetu są zatem te, w których zlokalizowane są największe i najbardziej znaczące uczelnie w kraju. Najwyższą wartość wsparcia UE w ramach priorytetu zakontraktowano zatem w województwie mazowieckim - 109,8 mln euro, co stanowi 18,5% całości zakontraktowanego dofinansowania UE w priorytecie oraz 18% całości dostępnej dla priorytetu alokacji UE. Kolejnym województwem pod względem wartości zakontraktowanych środków jest województwo pomorskie, w którym podpisano umowy o dofinansowanie projektów opiewające łącznie na 95,2 mln euro (15,7% całej alokacji dla priorytetu oraz 16% całości zakontraktowanego w priorytecie wsparcia UE). W województwie opolskim i warmińsko-mazurskim (wg stanu na 31 grudnia 2013 r.) nie podpisano żadnej umowy o dofinansowanie.

Najwięcej, tj. ponad 15% kwoty wydatków wykazanych przez beneficjentów w całym priorytecie zostało wydatkowanych w województwie mazowieckim, gdzie beneficjenci złożyli wnioski o płatność na kwotę dofinansowania unijnego w wysokości 57,8 mln euro (9,5% dostępnej w priorytecie alokacji oraz 9,7% całości zakontraktowanego w priorytecie wsparcia UE). Niewiele mniej bo 14,6% kwoty wydatków wykazanych przez beneficjentów w całym priorytecie wykazali beneficjenci z województwa wielkopolskiego wykazując we wnioskach o płatność 55,9 mln euro.

Jednocześnie, w przypadku województwa kujawsko-pomorskiego oraz świętokrzyskiego beneficjenci wykazali już we wnioskach o płatność kwotę wydatków pokrywającą w 100% zakontraktowane dla nich wsparcie. W województwie kujawsko-pomorskim była to kwota 5,2 mln euro, a w województwie świętokrzyskim odpowiednio 6,3 mln euro.

Spośród województw, w których realizowane są projekty w ramach priorytetu najniższy poziom wydatkowania zanotowano w województwie lubuskim, gdzie beneficjenci złożyli wnioski o płatność na kwotę dofinansowania unijnego 0,35 mln euro, co stanowi poniżej 1% całej wnioskowanej kwoty w ramach priorytetu. Wobec braku projektów realizowanych w tych regionach nie wykazano żadnego wydatkowania w województwie warmińsko – mazurskim i opolskim.

Poniższa mapa prezentuje wartość dofinansowania przyznanego beneficjentom priorytetu XIII *Infrastruktura szkolnictwa wyższego* ze środków EFRR w podziale na województwa. Dane zostały przedstawione w milionach euro.

MAPA 18. WARTOŚĆ DOFINANSOWANIA UE
PRYZYCHANEGO BENEFICJENTOM W RAMACH
PODPISANYCH UMÓW

Dane dotyczące przyznanego wsparcia w układzie regionalnym należy traktować jako dane przybliżone, gdyż na mapie nie zostały uwzględnione projekty o zasięgu ogólnokrajowym. Dodatkowo, na potrzeby sporządzenia mapy w przypadku projektów realizowanych na terenie kilku województw zastosowano przybliżony, proporcjonalny podział wsparcia przyznanego dla danego regionu.

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ NA PODSTAWIE
KSI (SIMIK 07-13)

REALIZACJA ZAŁOŻONYCH CELÓW

Celem głównym XIII priorytetu POIiŚ jest rozwój nowoczesnych ośrodków akademickich kształcących specjalistów w zakresie nowoczesnych technologii oraz podniesienie jakości kształcenia poprzez

wykorzystanie najnowszych technologii informacyjnych i komunikacyjnych (ICT). Celami szczegółowymi priorytetu są:

- unowocześnienie infrastruktury szkolnictwa wyższego oraz zwiększenie udziału liczby studentów na priorytetowych kierunkach studiów;
- podniesienie jakości kształcenia poprzez wykorzystanie technologii informacyjnych i komunikacyjnych.

Wszystkie projekty realizowane w ramach XIII priorytetu przyczyniają się do zrealizowania powyższego celu głównego oraz celów strategicznych dla sektora określonych w programie tj.:

- doinwestowanie infrastruktury kierunków ścisłych i technicznych;
- rozbudowa i unowocześnienie podstawowej bazy dydaktycznej (kierunki ścisłe i techniczne);
- zwiększenie potencjału czołowych ośrodków akademickich;
- wykorzystanie technologii informacyjnych i komunikacyjnych (ICT) w realizowanych projektach;
- zwiększenie rekrutacji, podniesienie atrakcyjności i poziomu studiowania na kierunkach priorytetowych;
- wzrost liczby zagranicznych studentów.

Zgodnie z założeniami Programu, dofinansowanie w ramach priorytetu XIII otrzymały uczelnie kształcące specjalistów w głównych obszarach wspieranych w ramach POLiŚ – na kierunkach ścisłych i technicznych związanych z transportem, inżynierią środowiska, energetyką oraz ochroną zdrowia. Realizujące dofinansowane projekty uczelnie to wiodące ośrodki akademickie w kraju, które dysponują potencjałem dydaktycznym pozwalającym na prowadzenie studiów II i III stopnia (studia magisterskie i doktoranckie). Analizując realizowane projekty, zauważyć należy, że kierunki najczęściej wspierane to: chemia, informatyka, fizyka, inżynieria materiałowa, ochrona środowiska, biotechnologia oraz mechanika i budowa maszyn, co odpowiada projektowanemu ukierunkowaniu wsparcia szkolnictwa wyższego w ramach POLiŚ. Wszystkie realizowane projekty są kompleksowe tzn. w ramach każdego wykonywane są nie tylko prace budowlane (budowa lub przebudowa), ale również finansowany jest zakup wyposażenia i sprzętu oraz wykorzystywane są technologie informacyjno-komunikacyjne (ICT). W efekcie realizacji projektów POLiŚ w sektorze szkolnictwa wyższego, zgodnie z ukierunkowaniem przyznanego wsparcia poprzez doinwestowanie infrastruktury uczelni oraz modernizację bazy dydaktycznej i wykorzystanie nowoczesnych technologii wzrasta potencjał ośrodków akademickich a zarazem ich atrakcyjność i popularność.

Realizacja założonych w POLiŚ celów szczegółowych tj. *Unowocześnienie infrastruktury szkolnictwa wyższego oraz zwiększenie udziału liczby studentów na priorytetowych kierunkach studiów oraz Podniesienie jakości kształcenia poprzez wykorzystanie technologii informacyjnych i komunikacyjnych* jest mierzona za pomocą wskaźników określonych dla priorytetu XIII. Wskaźniki produktu i rezultatu dotyczące priorytetu XIII przedstawione zostały w **załączniku IV Postęp fizyczny wg priorytetów** oraz w punktach poniżej.

WSKAŹNIKI WYKONANIA RZECZOWEGO

Informacje na temat postępu rzeczowego priorytetu XIII zostały przedstawione w **załączniku I Postęp fizyczny Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko**, **załączniku IV Postęp fizyczny wg priorytetów**, **załączniku V Wskaźniki kontekstowe** i **załączniku VIII Wskaźniki kluczowe (core indicators) 2007-2013** do niniejszego sprawozdania.

Przedstawione w załącznikach wartości podane zostały na podstawie zatwierdzonych wniosków o płatność końcową (wartości w kategorii *Realizacja*) oraz danych z podpisanych umów o dofinansowanie (wartości kategorii *Szacowana realizacja*).

W ramach priorytetu XIII zakończyła się realizacja **10** spośród 52 **projektów** (zatwierdzono dla nich wnioski o płatność końcową). Łączna wartość dofinansowania z UE dla zakończonych inwestycji wyniosła **80,5 mln euro**. Zakończenie finansowej realizacji projektu uwieńczone zatwierdzeniem wniosku o płatność końcową nastąpiło zatem w ponad 19% realizowanych przedsięwzięć. Równocześnie należy podkreślić, że w przypadku kolejnych 13 projektów, dla których nie

zatwierdzono jeszcze wniosków o płatność końcową zakończona została realizacja rzeczowa. Łącznie, do końca okresu sprawozdawczego zakończyła się zatem realizacja rzeczowa **23 projektów** o łącznej wartości dofinansowania UE **233,1 mln euro**, co stanowi ponad 44% wszystkich realizowanych projektów oraz ponad 39% całości zakontraktowanego w sektorze wsparcia.

Realizacja wskaźników produktu przedstawia się następująco:

- Na podstawie już podpisanych umów o dofinansowanie zakładana wartość wskaźnika *Liczba projektów* (wartość docelowa 36) została przekroczona a jego szacowana wartość osiągnęła poziom 144%. Wobec zrealizowania 10 spośród 36 planowanych projektów osiągnięta wartość wskaźnika to 19%.
- Na etapie programowania POIiŚ *liczba uczelni, które wdrożyły kompleksowe rozwiązania w zakresie infrastruktury ICT w nauczaniu* została określona na poziomie 10, jednakże z podpisanych umów o dofinansowanie wynika, iż wszystkie realizowane projekty będą wdrażały ICT. W rezultacie osiągnięta wartość wskaźnika to 90% (zakończono 10 projektów realizowanych przez 9 uczelni), natomiast wartość szacowana do realizacji osiągnęła 330% (33 uczelnie realizują w sumie 52 projekty).
- Biorąc pod uwagę zakończone projekty lub etapy poszczególnych projektów zostały już osiągnięte następujące wartości wskaźnika *Liczba obiektów edukacyjnych wspartych w wyniku realizacji projektów (wybudowanych, przebudowanych, zmodernizowanych)* – w tym *liczba obiektów nowo wybudowanych*:
 - z wartości docelowej 112 wspartych obiektów edukacyjnych zrealizowano już 23 takie obiekty, co oznacza, że realizacja wskaźnika osiągnęła wartość 20,5%, natomiast zgodnie z wartościami z umów, szacowana realizacja wskaźnika wynosi 111, czyli 99%,
 - z wartości docelowej 50 obiektów nowo wybudowanych zrealizowano już 9, czyli 18%, natomiast szacowana realizacja wskaźnika wynosi 52 sztuk, tj. 104%.

W przypadku wskaźników rezultatu zapisanych dla XIII priorytetu, należy zauważyć, że realizacja wszystkich wskaźników rezultatu znacząco przekroczy zaplanowane w Programie wartości:

- *Dodatkowa liczba miejsc na wspartych kierunkach* – wartość docelowa wskaźnika wynosi 2 000, natomiast szacowana wartość wskaźnika to 14 438 (722% wartości docelowej), a zrealizowano już prawie 154% wartości docelowej tj. realizacja wskaźnika osiągnęła już 3 089.
- *Liczba studentów korzystających ze wspartej infrastruktury* (wartość docelowa to 30 000) – w tym *liczba studentów na kierunkach ścisłych i technicznych korzystających ze wspartej infrastruktury* (wartość docelowa to 5 000) - szacowana realizacja wskaźnika wynosi odpowiednio 163 741 (546%) i 153 836 (3 077%), osiągnięte wartości realizacyjne wskaźnika to natomiast 37 974 (127%) i 31 573 (631%).
- *Liczba studentów wykorzystujących utworzoną w ramach projektów infrastrukturę ICT* (wartość docelowa to 15 000) – w tym *uczestniczących w kursach eLearning* (wartość docelowa to 1 500) - szacowana realizacja wskaźnika wynosi odpowiednio 163 349 i 33 484, natomiast realizacja osiągnęła już następujące wartości 37 974 (77%) i 3 039 (48%).

TABELA 26. STAN REALIZACJI WYBRANYCH WSKAŹNIKÓW POIiŚ NA KONIEC ROKU 2013

Nazwa wskaźnika	Szacowana wartość wskaźnika*	% realizacji wskaźnika zakładanego w Programie
Liczba obiektów edukacyjnych wspartych w wyniku realizacji projektów (wybudowanych, przebudowanych, zmodernizowanych) (szt.)	111	99%
- w tym liczba obiektów nowo wybudowanych (szt.)	52	104%
Liczba uczelni, które wdrożyły kompleksowe rozwiązania w zakresie infrastruktury ICT w nauczaniu	33	330%

SPRAWOZDANIE ROCZNE Z REALIZACJI
PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO 2007-2013
ZA 2013 ROK

Nazwa wskaźnika	Szacowana wartość wskaźnika*	% realizacji wskaźnika zakładanego w Programie
Dodatkowa liczba miejsc na wspartych kierunkach	14 438	722%
Liczba studentów korzystających ze wspartej infrastruktury	163 741	546%
- w tym liczba studentów na kierunkach ścisłych i technicznych korzystających ze wspartej infrastruktury	153 836	3 077%

*szacowana wartość wskaźnika określona w umowach o dofinansowanie

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ

Należy zauważyć, że tak znaczące przekroczenia realizacji wskaźników wynikają z kilku przyczyn:

- niedoszacowanie wartości wskaźników na etapie programowania POIiŚ;
- realizacja przez beneficjentów „centrów naukowych” dla wielu kierunków, a nie budynków dla studentów z pojedynczego wydziału;
- liczba studentów korzystających ze wspartej infrastruktury odnoszona jest do studentów wszystkich wydziałów, którzy korzystają ze sprzętu (laboratoriów / pomieszczeń), a nie jedynie studentów z kierunku dla którego realizowany była inwestycja;
- komplementarność projektów POIiŚ z projektami wspieranymi przez POKL powoduje wzrost atrakcyjności kierunków priorytetowych.

WPŁYW PROJEKTÓW REALIZOWANYCH W RAMACH PRIORYTETU XIII NA SEKTOR SZKOLNICTWA WYŻSZEGO W POLSCE

Zgodnie z danymi z umów dofinansowanie można przewidywać, że cele postawione w XIII prioryecie zostaną osiągnięte. Szkoły wyższe objęte wsparciem wybudują 52 nowe obiekty a zmodernizują 59 istniejących obiektów. Stworzy to materialne podstawy do znaczącego zwiększenia liczby miejsc na wspartych kierunkach studiów. Według deklaracji beneficjentów będzie to 14 438 dodatkowych miejsc. Najwięcej miejsc przybędzie na kierunkach: informatyka, inżynieria środowiska, mechatronika, budownictwo oraz inżynieria materiałowa.

Realizacja projektów będzie miała duży wpływ na jakość kształcenia, przede wszystkim dzięki możliwościom korzystania z nowoczesnej aparatury, laboratoriów i infrastruktury ICT, co bezpośrednio przełoży się na pozycję polskich uczelni w rankingach międzynarodowych. Wsparcie w ramach perspektywy 2007-2013 odpowiada na zapotrzebowanie uczelni na dużą infrastrukturę budowlaną, która była niejednokrotnie dotknięta niedoinwestowaniem ze środków budżetowych. W tym aspekcie wsparcie unijne pozwoliło uczelniom na duże inwestycje infrastrukturalne, które bez tego nie byłyby możliwe do zrealizowania w okresie 2-4/5 letnim. Ten aspekt wsparcia został również potwierdzony wynikami ewaluacji, w której beneficjenci podkreślali niejednokrotnie, iż XIII priorytet POIiŚ trafiał w faktyczne potrzeby i wyzwania stojące przed szkolnictwem wyższym, jak również, że realizowane projekty odpowiadają na potrzeby rozwojowe sektora szkolnictwa wyższego⁹⁸.

Dzięki dofinansowaniu ze środków UE oraz budżetu państwa, polskie uczelnie mogą kształcić na europejskim poziomie studentów kierunków priorytetowych, co jest istotne dla rozwoju gospodarczego państwa. W nowych i zmodernizowanych budynkach powstało już 1 244 nowoczesnych laboratoriów, a do końca okresu kwalifikowania wydatków tj. 31 grudnia 2015 r. powstanie co najmniej 1 983 laboratoriów.

W projektach realizowanych w ramach XIII priorytetu POIiŚ potencjał dydaktyczny rozwijany jest m.in. poprzez tworzenie na uczelniach centrów naukowo-dydaktycznych z zakresu nowoczesnych technologii, które wspierają nie tylko jeden kierunek priorytetowy, ale najczęściej ich grupę, bądź w przypadku największych projektów, konglomerat kierunków priorytetowych. Dofinansowanie tego

⁹⁸ Raport końcowy pn. *Śródkresowa ocena realizacji celów szczegółowych założonych w XIII Prioryecie POIiŚ jako odpowiedź na potrzeby rozwojowe szkolnictwa wyższego, zapotrzebowania rynku pracy na absolwentów kierunków priorytetowych oraz realizacji celów Strategii Lizbońskiej*, wykonawca EGO s. 32;

typu projektów przyczynia się do podniesienia ogólnej jakości kształcenia studentów, przede wszystkim dzięki możliwości korzystania z nowoczesnej aparatury, odbywania zajęć w nowych laboratoriach i salach dydaktycznych z szerokim dostępem do nowoczesnych technologii komputerowych ICT oraz umożliwienia współpracy nie tylko regionalnej, ale również międzynarodowej. Inwestycje w sprzęt i pracownie dydaktyczne oraz laboratoria o wysokim stopniu zaawansowania technologicznego przystosowane do kształcenia na priorytetowych kierunkach studiów, umożliwiają przygotowanie studentów zarówno w zakresie teorii jak i praktycznych umiejętności na poziomie spełniającym standardy europejskie.

Przyjęty system kształcenia i wsparcie w ramach priorytetu XIII POLiŚ pozwala na dopasowanie kwalifikacji zawodowych absolwentów i w dalszej perspektywie przyczyni się do zmniejszenia bezrobocia wśród młodych ludzi. Pracodawcy natomiast zyskają specjalistów w zakresie nowych technologii, tym bardziej, że jednym z głównych celów priorytetu XIII jest zaspokojenie rosnącego popytu przedsiębiorstw na specjalistów z wykształceniem zgodnym z kierunkami priorytetowymi. Projekty POLiŚ stanowią bezpośrednią odpowiedź na zidentyfikowane potrzeby rynku pracy, w szczególności w kontekście wieloletnich prognoz i strategicznych wyzwań inteligentnego rozwoju, w tym rozwoju gospodarki opartej na wiedzy i innowacjach, co wpisuje się w założenia *Strategii Europa 2020*.

Biorąc pod uwagę, że w chwili obecnej największym zainteresowaniem cieszą się kierunki humanistyczne, wydaje się, że w celu zwiększenia zainteresowania kierunkami matematycznymi, przyrodniczymi i technicznymi potrzebne są zewnętrzne instrumenty wspierające. Na deficyt absolwentów kierunków ścisłych wskazują również badania TNS OBOP. Deficyt ten może dalej się pogłębiać, zwłaszcza, że w 2013 roku zapotrzebowanie w przemyśle na absolwentów kierunków ścisłych może sięgnąć nawet 47 tys. osób.

Autorzy *Analizy zapotrzebowania gospodarki na absolwentów kierunków kluczowych w kontekście realizacji Strategii Europa 2020* (powstałej na zlecenie NCBR w kwietniu 2012 r.), zauważają, że polscy pracodawcy najczęściej (45%) wskazują brak odpowiednich kwalifikacji, umiejętności zawodowych i wiedzy, jako najczęstsze przyczyny występowania luki w zasobach ludzkich firmy. Zaś największy deficyt w kwalifikacjach absolwentów upatrują w braku znajomości nowoczesnych rozwiązań i technologii oraz braku umiejętności operacyjnego wykorzystywania akademickiej wiedzy. Należy podkreślić, że projekty **priorytetu XIII wypełniają tę lukę i bezpośrednio przyczyniają się do dostosowania przygotowania absolwentów do potrzeb rynku pracy, w szczególności w zakresie wykorzystania nowoczesnych technologii i wiedzy praktycznej.**

Zgodnie z *Informacją MNiSW z dnia 17 stycznia 2012 r. o popularności kierunków studiów* w ostatnich 5 latach pośród najczęściej wybieranych kierunków studiów przez kandydatów na studia stacjonarne pierwszego stopnia i jednolite studia magisterskie w roku akademickim 2011/2012 w pierwszej 15 jest aż 5 kierunków wspieranych w ramach priorytetu XIII POLiŚ - 1 miejsce budownictwo, 3 miejsce informatyka, 8 miejsce inżynieria środowiska, 10 miejsce mechanika i budowa maszyn, 14 miejsce automatyka i robotyka. Należy także podkreślić, że odnotowuje się stałą i istotną tendencję zwyżkową wybierania tych kierunków poczynwszy od lat 2007/2008. Należy podkreślić, że wzrost popularności kierunku budownictwo w roku akademickim 2011/2012 w odniesieniu do roku akademickiego 2007/2008 wynosi 84,7%, informatyki 46,2%, ochrony środowiska 174,2%, mechaniki i budowy maszyn 120,3%, automatyki i robotyki 120,7%.

PRZYKŁADOWE PROJEKTY REALIZOWANE W RAMACH XIII PRIORYTETU

Tytuł projektu: *Przebudowa obiektu nieczynnej pralni szpitala klinicznego w Katowicach-Ligocie z przeznaczeniem na Centrum Dydaktyki i Symulacji Medycznej Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach*

Działanie: 13.1 Infrastruktura szkolnictwa wyższego

Beneficjent: Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach

Województwo: śląskie

Wartość projektu: 7,2 mln euro

Wartość dofinansowania z UE: 6,1 mln euro

Data zakończenia: 31 marca 2013 r.

Charakterystyka projektu: Głównym celem projektu jest podniesienie jakości kształcenia na kierunku lekarskim i lekarsko-dentystycznym. Przedmiotem projektu była przebudowa obiektu nieczynnej pralni i stworzenie Centrum Dydaktyki i Symulacji Medycznej Śląskiego Uniwersytetu Medycznego wraz z wyposażeniem. W Centrum Dydaktyki i Symulacji powstało 6 sal symulacyjnych (operacyjna, intensywnej terapii, pediatria, porodowa, dwie sale szpitalnego oddziału ratunkowego) oraz obszar symulacji przedszpitalnej z symulatorem karetki. Sale symulacyjne wyposażone są w niezbędny sprzęt medyczny (m.in. aparat do znieczulania, respiratory, defibrylatory, kardiomonitoring czy laryngoskopy) oraz system audio-wideo do rejestracji sesji symulacyjnych. Oprócz wymienionych sal, Centrum udostępnia dwie sale ćwiczeniowe przeznaczone do ćwiczeń umiejętności manualnych, dwie multimedialne sale wykładowo-ćwiczeniowe, multimedialną czytelnię, pomieszczenie pracy własnej. Ponadto, Centrum dysponuje 10 zaawansowanymi symulatorami pacjenta (siedem symulatorów osoby dorosłej, symulator dziecka, symulator niemowlęcia oraz symulator porodowy wraz z symulatorem noworodka).

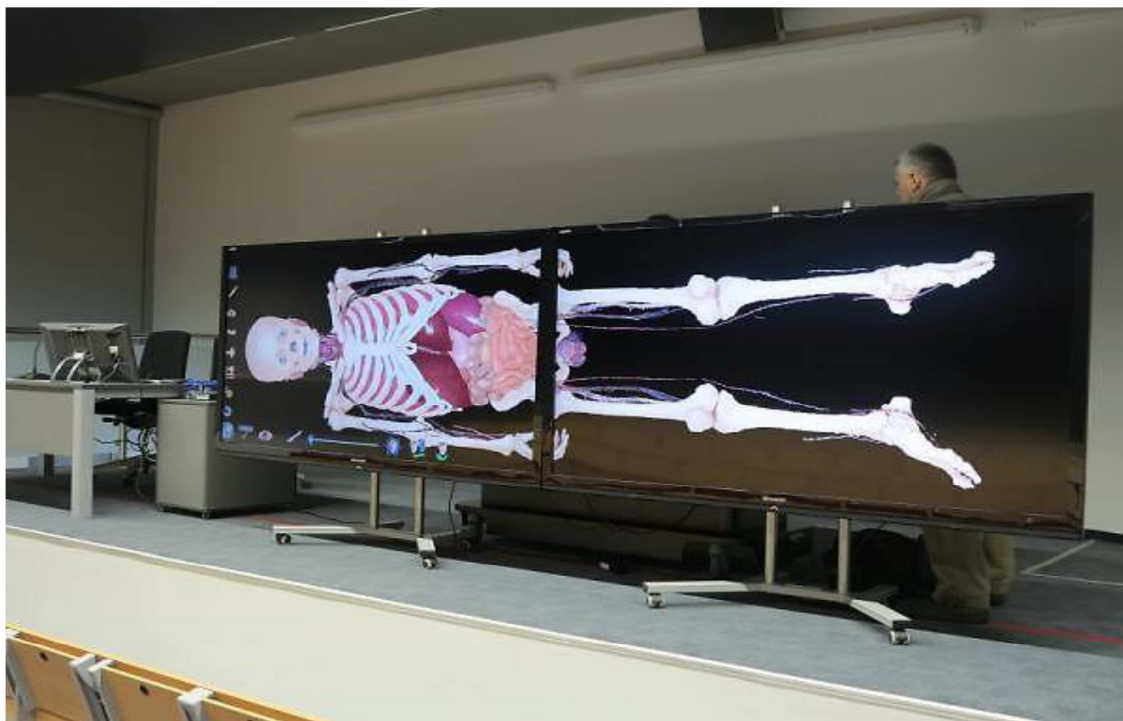
Dzięki stworzeniu nowoczesnego obiektu (otwarcie obiektu odbyło się w dn. 24 września 2012 r.) możliwe jest zastosowanie techniki symulacji medycznej w nauczaniu. Jest to metoda, która umożliwia rozwiązywanie problemów w warunkach rzeczywistych oraz omówienie postępowania zaraz po zakończeniu ćwiczenia. Jedną z najważniejszych wartości symulacji jest wykorzystanie potencjału i emocjonalnego zaangażowania uczących oraz możliwość poznania przypadku. Kształcenie wykorzystujące technikę symulacji medycznej ułatwi przyszłym lekarzom podejmowanie właściwych decyzji, prawidłową ocenę sytuacji, zrozumienie potrzeb drugiej osoby.

ZDJĘCIE 40. SYMULATOR NIEMOWLĘCIA

ŹRÓDŁO: [HTTP://CDSM.SUM.EDU.PL/](http://CDSM.SUM.EDU.PL/)

ZDJĘCIE 41.

ŹRÓDŁO: [HTTP://CDSM.SUM.EDU.PL/](http://CDSM.SUM.EDU.PL/)

ZDJĘCIE 42.

ŹRÓDŁO: [HTTP://CDSM.SUM.EDU.PL/](http://CDSM.SUM.EDU.PL/)

ZDJĘCIE 43.

ŹRÓDŁO: [HTTP://CDSM.SUM.EDU.PL/](http://CDSM.SUM.EDU.PL/)

Tytuł projektu: *Centrum Dydaktyczne Uniwersytetu Medycznego w Łodzi*

Działanie: 13.1 *Infrastruktura szkolnictwa wyższego*

Beneficjent: Uniwersytet Medyczny w Łodzi

Województwo: łódzkie

Wartość projektu: 14,9 mln euro

Wartość dofinansowania z UE: 12,2 mln euro

Data zakończenia: 31 maja 2013 r.

Charakterystyka projektu: Głównym celem projektu jest podniesienie jakości kształcenia na kierunkach: biotechnologia, biologia, biofizyka, biochemia, inżynieria biomedyczna, lekarski, stomatologiczny. Przedmiotem projektu była budowa i wyposażenie Centrum Dydaktycznego Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. W budynku zaprojektowano aulę przewidzianą na 1 000 osób oraz sale: wykładowe, komputerowe, symulacyjne, ćwiczeniowo-seminaryjne oraz dydaktyczno-laboratoryjne. W tym samym czasie z Centrum będzie mogło korzystać łącznie 2 400 osób. Inwestycję wyposażono w zaawansowaną sieć strukturalną LAN, która umożliwia użytkownikom szeroki dostęp do bezprzewodowego internetu, oraz system audiowizualny, pozwalający na transmisję obrazu i dźwięku w czasie rzeczywistym. We wrześniu 2011 r. Centrum Dydaktyczne Uniwersytetu Medycznego w Łodzi uzyskało zgodę na użytkowanie. Pierwszy inauguracyjny wykład w Centrum odbył się w dn. 8 listopada 2011 r. Budowa Centrum Dydaktycznego pozwoliła na stworzenie wysokiej klasy ośrodka akademickiego, w którym kształceni są specjaliści w zakresie nauk ścisłych z wykorzystaniem technologii informacyjnych i komunikacyjnych. Dzięki budowie obiektu możliwe jest zwiększenie liczby studentów na kierunkach priorytetowych m.in. inżynieria biomedyczna, biotechnologia, biofizyka i biochemia. Inwestycja przyczynia się do wzmocnienia potencjału i rozwoju kapitału gospodarczego, ludzkiego i społecznego w regionie i kraju.

ZDJĘCIE 44 I 45. CENTRUM DYDAKTYCZNE UNIwersYTETU MEDYCZNEGO W ŁODZI

ŹRÓDŁO: MATERIAŁY WŁASNE BENEFICJENTA

Tytuł projektu: *Wyposażenie realizowanego budynku dydaktycznego Wydziału Informatyki i Biblioteka Główna Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie*

Działanie: 13.1 *Infrastruktura szkolnictwa wyższego*

Beneficjent: Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie

Województwo: śląskie

Wartość projektu: 5,4 mln euro

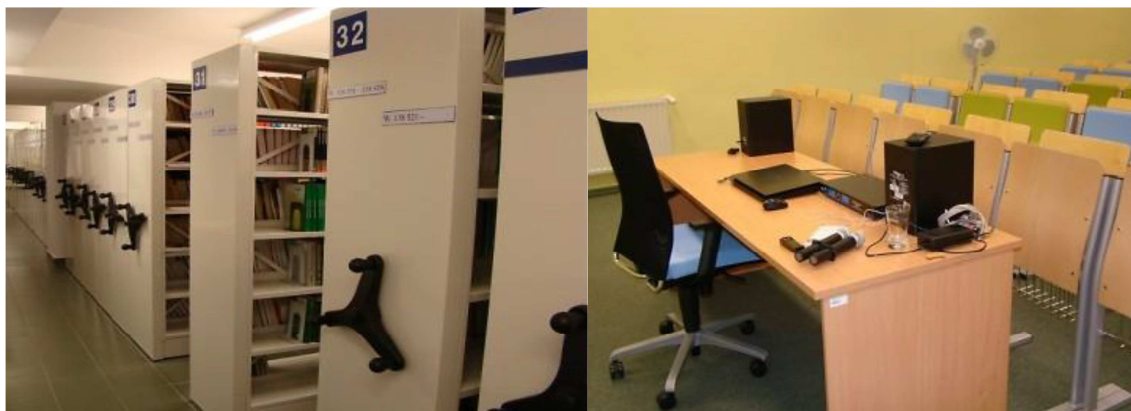
Wartość dofinansowania z UE: 3,6 mln euro

Data zakończenia: 31 marca 2013 r.

Charakterystyka projektu: Głównym celem projektu jest podniesienie jakości kształcenia na Wydziale Informatyki oraz budowa infrastruktury towarzyszącej, tj. Biblioteki Głównej ZUT. W ramach projektu wybudowano i wyposażono Bibliotekę Główną Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego o powierzchni 7 000 m². Cały system biblioteczno-informacyjny składa się z 10 bibliotek wydziałowych i 5 specjalistycznych. Obiekt pełni funkcje dydaktyczne, naukowe i usługowe. Biblioteka dysponuje 300 tys. zbiorem książek i czasopism. Literatura przechowywana jest w przestrzennych magazynach z regałami samojezdnymi. W Wypożyczalni, Czytelni i Informatorium oraz Oddziale Informacji Naukowej udostępniono czytelnikom 150 stanowisk czytelnianych oraz 26 stanowisk komputerowych, z których część przeznaczona jest dla osób niedowidzących, a także 3 kabiny do odsłuchu zbiorów audiowizualnych. Budynek Biblioteki Głównej dostosowany jest dla potrzeb osób niepełnosprawnych. Biblioteka wyposażona jest w multimedialną salę wykładową dla 60 osób z kabiną do tłumaczeń symultanicznych. Biblioteka Główna objęta jest monitoringiem wewnętrznym, a zbiory zabezpieczone są przed kradzieżą systemem bramek i pasków magnetycznych. W czerwcu 2012 r. otwarto Bibliotekę Główną ZUT w Szczecinie. Dzięki specjalistycznym stanowiskom przeznaczonym do pracy własnej (np. kabiny do odsłuchu zbiorów audiowizualnych, stanowisko komputerowe dla osób niedowidzących, stanowisko multimedialne) Biblioteka Główna umożliwia korzystanie z zasobów bibliotecznych Uniwersytetu wszystkim osobom zainteresowanym, w tym niepełnosprawnym, niedowidzącym, niewidomym, niedosłyszącym i głuchym.

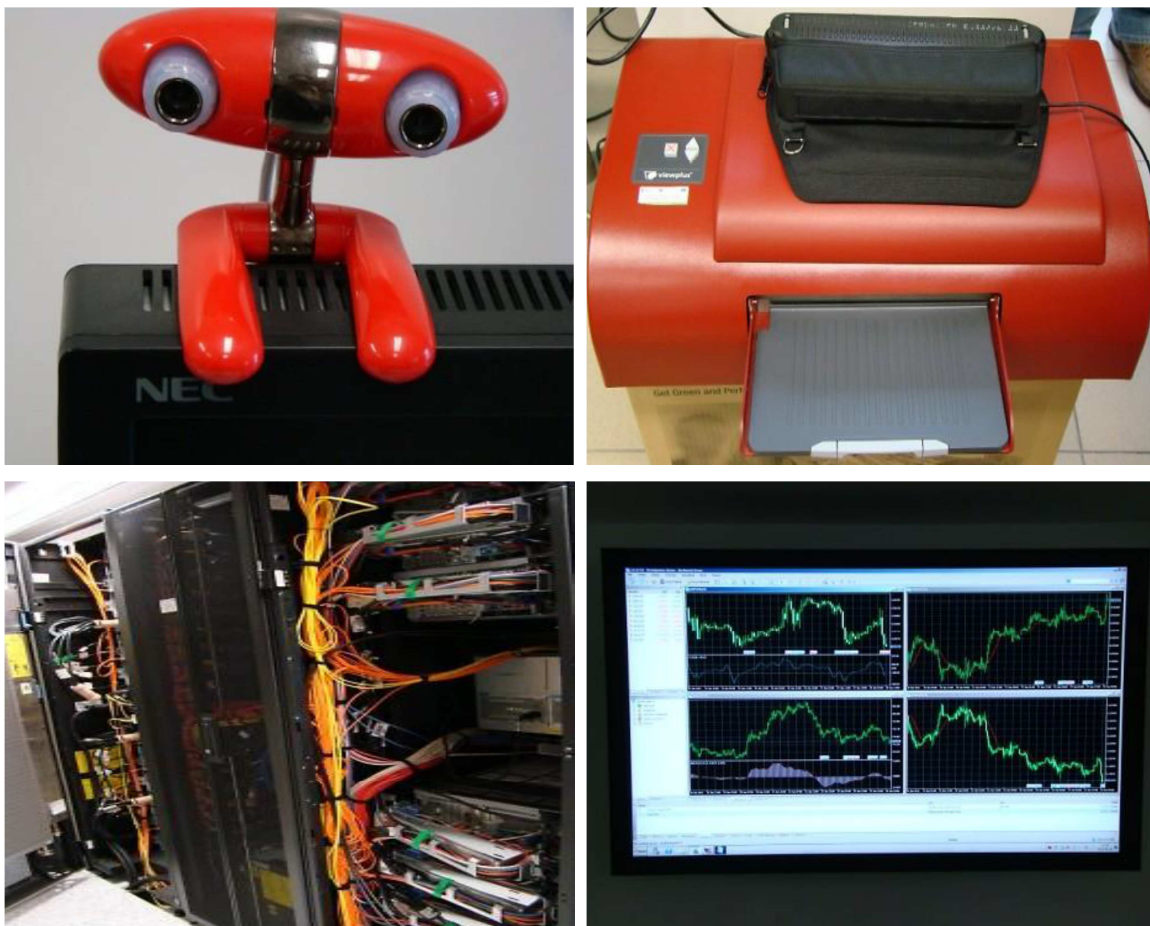
W ramach projektu wyposażono Wydział Informatyki w wyspecjalizowany sprzęt informatyczny. Kilka pracowni stanowi unikatowe w skali kraju rozwiązania techniczne np. pracownia urządzeń mobilnych, laboratorium internetowych systemów inżynierii finansowej czy laboratorium informatyki medycznej. Ponadto studenci Wydziału Informatyki mają możliwość specjalizowania się w zakresie internetowych systemów inżynierii finansowej czy informatyki medycznej.

ZDJĘCIE 46 I 47 BIBLIOTEKA GŁÓWNA ZUT W SZCZECINIE

ŹRÓDŁO: MATERIAŁY WŁASNE NCBR

ZDJĘCIE 48, 49, 50, 51. WYDZIAŁ INFORMATYKI ZUT

ŹRÓDŁO: MATERIAŁY WŁASNE NCBR

3.13.2 OPIS ISTOTNYCH PROBLEMÓW WE WDRAŻANIU WRAZ Z PODJĘTYMI ŚRODKAMI ZARADCZYMI

W okresie sprawozdawczym nie napotkano znaczących problemów mających wpływ na wdrażanie priorytetu XIII *Infrastruktura szkolnictwa wyższego*.

WNIOSKI DLA DALSZEJ REALIZACJI PRIORYTETU

Realizacja XIII priorytetu przebiega prawidłowo.

REKOMENDACJE IZ/KE/KM ODNOŚNIE DALSZEGO PRZEBIEGU REALIZACJI PRIORYTETU

Realizacja XIII priorytetu przebiega prawidłowo. Wysoka kontraktacja oraz bieżąca realizacja prognoz płatności pozwala stwierdzić, że nie ma zagrożeń we wdrażaniu tego priorytetu.

POZOSTAŁE INFORMACJE O PRIORYTECIE

Informacje dotyczące wkładu priorytetu w realizację celów Strategii Europa 2020 zostały przedstawione w **punkcie 2.1.6.5** *Realizacja założeń Strategii EUROPA 2020*.

Informacje dotyczące wkładu priorytetu w promowanie równości szans zostały przedstawione w **punkcie 2.2.1** *Zasada równości szans*.

Informacje dotyczące wkładu priorytetu w promowanie zasady partnerstwa zostały przedstawione w **punkcie 2.2.2** *Zasada partnerstwa w Programie*.

Informacje dotyczące komplementarności zostały przedstawione w **punkcie 2.6** *Komplementarność z innymi instrumentami*.

Informacje dotyczące badań ewaluacyjnych przeprowadzonych w sektorze zostały przedstawione w **punkcie 2.7** *Monitorowanie i ocena*.

Informacja o wypełnieniu warunków szczególnych nałożonych na projekty znajduje się w **załączniku IX**.

3.14 PRIORYTET XIV POMOC TECHNICZNA – EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

3.14.1 OSIĄGNIĘCIE CELÓW I ANALIZA POSTĘPÓW

INFORMACJE NA TEMAT FIZYCZNYCH I FINANSOWYCH POSTĘPÓW PRIORYTETU

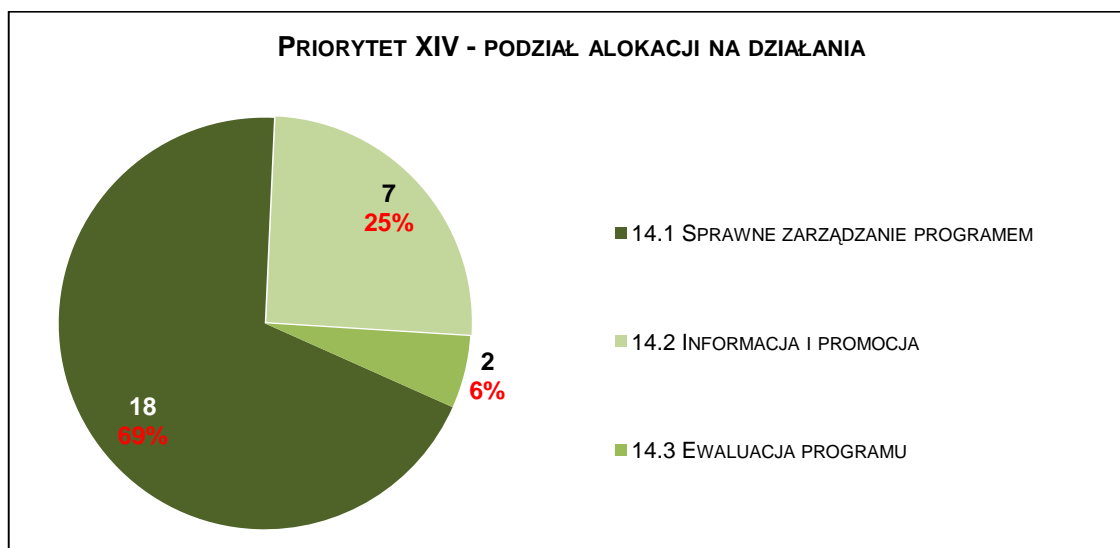
Projekty w priorytecie XIV są realizowane w ramach trzech działań:

- **14.1 Sprawne zarządzanie programem;**
- **14.2 Informacja i promocja;**
- **14.3 Ewaluacja programu.**

W ramach XIV priorytetu, wysokość środków z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego wynosi **26,6 mln euro**, co stanowi 0,4% alokacji środków z EFRR w ramach Programu i 0,1% całkowitej alokacji środków wspólnotowych w ramach POIiŚ.

Poniższy wykres prezentuje rozkład alokacji na działania wdrażane w priorytecie XIV.

WYKRES 57. PODZIAŁ ALOKACJI PRIORYTETU XIV NA DZIAŁANIA (DANE W MLN EURO)

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ

WNIOSKI O DOFINANSOWANIE / UMOWY O DOFINANSOWANIE

W okresie sprawozdawczym (tj. w 2013 r.) ogłoszono nabór wniosków o dofinansowanie projektów pomocy technicznej na lata 2014-2015, realizowanych w ramach priorytetu XIV i XV, tj. projektów składanych przez IP lub IZ, obejmujących wydatki wszystkich beneficjentów pomocy technicznej w danym sektorze. W omawianym okresie sprawozdawczym wszystkie złożone przez beneficjentów wnioski o dofinansowanie projektów RPD PT na lata 2014-2015 zostały zatwierdzone do realizacji. Łączna kwota wnioskowanego dofinansowania w projektach zatwierdzonych od początku realizacji POIiŚ wynosi **40,1 mln euro**.

Należy nadmienić, że projekty pomocy technicznej POIiŚ realizowane są w postaci Rocznych Planów Działań (pierwszy i ostatni Roczny Plan Działań wyjątkowo obejmuje lata 2007-2008 i 2014-2015). W ramach PT POIiŚ funkcjonuje 7 sektorów: Instytucja Zarządzająca (gdzie jedynym beneficjentem jest IZ), środowisko, transport, energetyka, kultura, zdrowie oraz szkolnictwo wyższe. Ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego finansowane są sektory: IZ, kultura, zdrowie oraz szkolnictwo wyższe.

W okresie sprawozdawczym umową o dofinansowanie objęto 1 z 4 sektorowych projektów na rok 2013 (sektor: kultura). Pozostałe umowy/decyzje o dofinansowanie na rok 2013 zostały zawarte w poprzednim okresie sprawozdawczym. Dodatkowo w okresie sprawozdawczym umową/decyzją o dofinansowaniu objęto 4 z 4 sektorowych projektów na lata 2014-2015.

W ramach zawartych umów wykorzystane zostało **105,5% alokacji** przypadającej dla XIV priorytetu. Dokonując porównania z poprzednim okresem sprawozdawczym można zaobserwować znaczący wzrost wykorzystania dostępnej alokacji (z 51% na koniec 2012 r.). Wartość podpisanych umów wyniosła ogółem 33,6 mln euro, wartość wydatków kwalifikowanych wyniosła 33 mln euro, natomiast **dofinansowanie UE opiewa na 28,1 mln euro**. Najwyższy poziom zakontraktowania środków odnotowano w działaniu 14.1. Wartość zakontraktowanych środków w ramach tego działania wyniosła ogółem 23,5 mln euro, przy czym dofinansowanie unijne wyniosło 19,5 mln euro, co w 106% wykorzystuje alokację dla działania. W działaniu 14.2 wartość podpisanych umów na koniec 2013 r. wyniosła 8,3 mln euro, w tym 7 mln euro stanowi dofinansowania UE, co w 105% wykorzystuje alokację dla działania. W działaniu 14.3 wartość podpisanych umów na koniec 2013 r. wyniosła 1,8 mln euro, w tym 1,5 mln euro stanowi dofinansowania UE, co w 102% wykorzystuje alokację dla działania.

WNIOSKI O PŁATNOŚĆ

Wartość wydatków ogółem wykazanych przez beneficjentów we wnioskach o płatność wyniosła 21 mln euro, wydatki kwalifikowane wyniosły 20,8 mln euro, z czego część unijna wyniosła **17,7 mln euro**. Na koniec okresu sprawozdawczego poziom alokacji rozliczonej wnioskami o płatność wyniósł ponad **66%**, podczas gdy na koniec 2012 r. wynosił 32%, co oznacza **wzrost o 34 p.p. w trakcie okresu sprawozdawczego**.

CERTYFIKACJA ŚRODKÓW DO KE

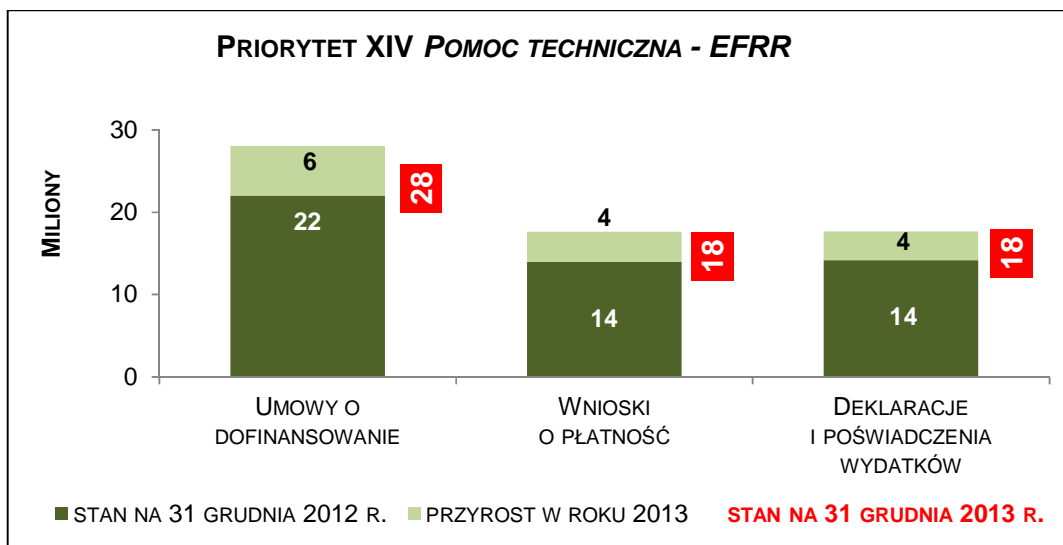
W bieżącym okresie sprawozdawczym Instytucja Certyfikująca przekazała do KE **Poświadczenia i deklaracje wydatków oraz wnioski o płatność okresową** dla priorytetu XIV na łączną kwotę wydatków kwalifikowanych wynoszącą **4,1 mln euro**, przy czym wartość wnioskowanej refundacji wyniosła **3,5 mln euro**. Od początku realizacji Programu **w ramach XIV osi priorytetowej** do KE zostały przekazane **Poświadczenia i deklaracje** o wartości wydatków kwalifikowanych 20,8 mln euro i **wnioskowanej refundacji w wysokości 17,7 mln euro**, co stanowi prawie **67% alokacji dla priorytetu** – zanotowano **wzrost o 35 p.p.** w porównaniu z poprzednim okresem sprawozdawczym.

Do 31 grudnia 2013 r. KE zrefundowała 17,2 mln euro. Należy podkreślić, że tylko w roku 2013 wartość refundacji wyniosła 4 mln euro, czyli 15,1% środków przekazanych przez KE w ramach XIV osi priorytetowej zostało zrefundowane w bieżącym okresie sprawozdawczym. Od początku realizacji Programu KE **zrefundowała 64,6% wnioskowanej kwoty**.

DYNAMIKA

Poniższy wykres obrazuje kontraktację środków, wnioskowanie o płatności przez beneficjentów oraz certyfikację wydatków do KE w okresie sprawozdawczym oraz narastająco. Do końca okresu sprawozdawczego w złożonych wnioskach o płatność beneficjenci rozliczyli 18 mln euro, tj. ponad 66,4% przyznanego im grantu. Jednocześnie w tym samym okresie do KE przekazane zostały **Poświadczenia i deklaracje wydatków** na kwotę refundacji wynoszącą 18 mln euro, co stanowi 100% wydatków wykazanych przez beneficjentów. Powyższe wskazuje, że **proces sporządzania deklaracji oraz przekazywania poświadczeń na poziom KE przebiega sprawnie i efektywnie**.

WYKRES 58. PORÓWNANIE WARTOŚCI DOFINANSOWANIA UE NA POZIOMIE ZAWARTYCH UMÓW
O DOFINANSOWANIE, WNIOSKÓW O PŁATNOŚĆ I DEKLARACJI WYDATKÓW

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ

ANALIZA JAKOŚCIOWA

PODZIAŁ PROJEKTÓW WG SEKTORÓW GOSPODARKI

W priorytecie XIV wszystkie projekty realizowane są w ramach kategorii 17 *Administracja publiczna*.

PODZIAŁ PROJEKTÓW W PRZESTRZENI

Wszystkie projekty w priorytecie XIV realizowane są na terenie całej Polski.

REALIZACJA ZAŁOŻONYCH CELÓW

W ramach pomocy technicznej POIiŚ beneficjenci realizują działania mające na celu sprawne i efektywne wykorzystanie środków w ramach Programu Infrastruktura i Środowisko. Ze środków XIV priorytetu POIiŚ finansowane są wydatki na wynagrodzenia dla pracowników Instytucji Wdrażających (wynagrodzenia pracowników IP oraz IZ finansowane są w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna na lata 2007-2013 - zgodnie z linią demarkacyjną ustanowioną między POPT 2007-2013 a PT POIiŚ). Planowane zmiany w tym zakresie zostały opisane w **rozdziale 5 POMOC TECHNICZNA**.

W ramach działania 14.1 *Sprawne zarządzanie programem* finansowane są wydatki poniesione m.in. w związku z wynajmem powierzchni biurowych, wyposażeniem stanowisk pracy dla pracowników zaangażowanych we wdrażanie POIiŚ - w tym zakupem sprzętu wraz z oprogramowaniem, a także wsparciem merytorycznym dla instytucji wdrażających POIiŚ w postaci umów cywilnoprawnych na wsparcie działań instytucji, opinii prawnych, ekspertyz, tłumaczeń, oraz wydatki związane z wyjazdami służbowymi krajowymi i zagranicznymi dot. np. udziału w kontrolach, czy udziału w spotkaniach roboczych z przedstawicielami KE.

W celu zwiększenia zdolności administracyjnej instytucji zaangażowanych we wdrażanie POIiŚ, a także zwiększenia atrakcyjności miejsc pracy, finansowane są różnego rodzaju formy podnoszenia kwalifikacji zawodowych. Udział pracowników m.in. w indywidualnych szkoleniach, warsztatach czy seminariach uwarunkowany jest przede wszystkim zgodnością z wykonywanymi zadaniami w zakresie zarządzania i wdrażania Programu.

W celu zapewnienia właściwego wdrażania POLiŚ, Instytucja Zarządzająca, w ramach Roczego Planu Działań IZ POLiŚ podejmuje m.in. działania w zakresie podnoszenia kwalifikacji pracowników instytucji w systemie wdrażania Programu. Na początku każdego roku kalendarzowego, opracowywany jest *Plan szkoleń dla instytucji w systemie realizacji POLiŚ* na dany rok. Tematyka i forma szkoleń znajdujących się w *Planie* jest dostosowywana do etapu wdrażania Programu i grupy docelowej. Pierwsze szkolenia zorganizowane z myślą o pracownikach Instytucji Pośredniczących i Instytucji Wdrażających odbyły się w II półroczu 2007 roku. Od tamtego czasu, co roku, w *Planie* wpisywanych jest minimum kilka obszarów tematycznych szkoleń, mających na celu podniesienie poziomu wiedzy i umiejętności pracowników, co w efekcie przyczynia się do poprawy jakości realizowanych zadań. Założeniem szkoleń organizowanych przez IZ jest również przeszkolenie pracowników IP i IW w takim stopniu, który umożliwi dalsze przekazywanie wiedzy beneficjentom Programu.

Przez okres realizacji POLiŚ, działalność szkoleniowa ewoluuje zarówno pod względem wartości merytorycznej, jak i samej formy prowadzenia zajęć. Początkowo szkolenia miały charakter informacyjny i dotyczyły ogólnych zasad wdrażania POLiŚ. Obecnie szkolenia stają się coraz bardziej wyspecjalizowane oraz są coraz częściej prowadzone przez ekspertów zewnętrznych np. w przypadku prawa zamówień publicznych czy zagadnień z zakresu ochrony środowiska. Ponadto są one miejscem dyskusji o rzeczywistych problemach i platformą wymiany doświadczeń pomiędzy instytucjami. Organizując kolejne szkolenia np. z PZP oraz kwalifikowania wydatków, IZ dba, aby ich zakres był dopasowany do etapu wdrażania POLiŚ oraz do rzeczywistych potrzeb pracowników (często zachęca się instytucje do uprzedniego zgłaszania problemów, które napotykają w codziennej realizacji POLiŚ).

Potrzeby szkoleniowe są identyfikowane przez IZ również dzięki ankietom indywidualnej oceny szkolenia, wypełnianym przez uczestników na szkoleniach.

W omawianym okresie sprawozdawczym w ramach projektu pomocy technicznej IZ na rok 2013 zrealizowano m.in. szkolenia dotyczące:

- niestandardowych form marketingu;
- zasad prowadzenia postępowań administracyjnych w sprawie zwrotu oraz umarzania środków wydatkowanych z UE;
- wytycznych w zakresie sposobu korygowania wydatków nieprawidłowo poniesionych w ramach POLiŚ 2007 – 2013;
- identyfikacji potencjalnych zmów przetargowych;
- procesu inwestycyjnego projektów współfinansowanych z funduszy europejskich z uwzględnieniem ustawy Prawo Budowlane;
- pomocy publicznej;
- efektywnej komunikacji;
- nieprawidłowości w ramach POLiŚ – system raportowania,

a także zorganizowano spotkanie podsumowujące konsultacje społeczne *Wytycznych w zakresie korygowania wydatków nieprawidłowo poniesionych*. Łącznie w tym roku przeszkolono 660 osób z instytucji w systemie zarządzania POLiŚ, natomiast od początku realizacji Programu przeszkolono ponad 4 300 osób.

Natomiast, w ramach działań informacyjno-promocyjnych (działanie 14.2) realizowane są szkolenia, seminaria, warsztaty dla beneficjentów oraz potencjalnych beneficjentów POLiŚ. W ramach ww. działań ponoszone są również wydatki związane z wykonaniem materiałów informacyjnych i/lub promocyjnych dystrybuowanych podczas szkoleń, konferencji oraz imprez masowych, jak również wydatki związane z utrzymaniem stron internetowych poświęconych POLiŚ. Szczegółowe informacje nt. realizacji działań informacyjno-promocyjnych w ramach POLiŚ przedstawione są w **załączniku X** do *Sprawozdania*.

W ramach działania 14.3 realizowano badania ewaluacyjne przydatne dla zarządzania i wdrażania POLiŚ.

WSKAŹNIKI WYKONANIA RZECZOWEGO

Wartość wskaźników produktu przedstawiona została na podstawie złożonych wniosków o płatność końcową (wiersze realizacja). Dodatkowo wskaźniki produktu omówione zostały na podstawie podpisanych umów o dofinansowanie (szacowana realizacja). Natomiast wartość wskaźnika rezultatu *Średni czas wypłaty środków* została wyliczona na podstawie danych wprowadzonych do KSI (SIMIK 07-13) (realizacja). Informacje odnośnie kształtowania wartości wskaźników produktu i rezultatu zostały przedstawione poniżej oraz w **załączniku IV Postęp fizyczny wg priorytetów**.

Na podstawie analizy stopnia wdrażania projektów PT, w ramach prowadzonej w 2013 r. aktualizacji Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2007-2013 zweryfikowane i zmienione zostały wartości docelowe wskaźników.

TABELA 27. STAN REALIZACJI WSKAŹNIKÓW XIV PRIORYTETU POLiŚ NA KONIEC 2013 R.

Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa z POLiŚ	Szacowana wartość wskaźnika*	% realizacji wskaźnika zakładanego w Programie
Liczba utworzonych miejsc pracy finansowanych ze środków programu	5 500	5 653,52	103%
Liczba opublikowanych tekstów, ulotek i broszur promujących POLiŚ	270 000	533 176	197%
Liczba zrealizowanych badań ewaluacyjnych oraz analiz i ekspertyz	40	55	138%
Liczba przeszkolonych osób	8 000	9 987	125%

ŹRÓDŁO: DANE NA PODSTAWIE SPRAWOZDANIA DOT. PT ZA 2013 R.

*szacowana wartość wskaźnika określona w umowach o dofinansowanie

Na podstawie zatwierdzonych do końca 2013 roku wniosków o płatność końcową dla Rocznych Planów Działań stwierdzić można, osiągnięta liczba utworzonych miejsc pracy finansowanych ze środków Programu wynosiła 4 480,94 etatomiesięcy. Dodatkowo, w ramach różnego rodzaju form podnoszenia kwalifikacji organizowanych dla pracowników instytucji zaangażowanych we wdrażanie POLiŚ, przeszkolono 7 875 osób, a od początku realizacji Programu opublikowano 188 971 szt. tekstów, ulotek i broszur promujących POLiŚ. Do końca 2013 r. rozliczono 33 badania ewaluacyjne, analizy oraz ekspertyzy.

Biorąc pod uwagę szacowane wartości wskaźników (na podstawie umów o dofinansowanie zawartych do końca okresu sprawozdawczego) należy stwierdzić, że wszystkie **zakładane wartości zostaną osiągnięte**.

3.14.2 OPIS ISTOTNYCH PROBLEMÓW WE WDRAŻANIU WRAZ Z PODJĘTYMI ŚRODKAMI ZARADCZYMI

W okresie sprawozdawczym nie odnotowano istotnych problemów o charakterze horyzontalnym związanych z wdrażaniem priorytetów pomocy technicznej POLiŚ. Szczegółowe informacje znajdują się w **rozdziale 5 POMOC TECHNICZNA**.

3.15 PRIORYTET XV POMOC TECHNICZNA – FUNDUSZ SPÓJNOŚCI

3.15.1 OSIĄGNIĘCIE CELÓW I ANALIZA POSTĘPÓW

INFORMACJE NA TEMAT FIZYCZNYCH I FINANSOWYCH POSTĘPÓW PRIORYTETU

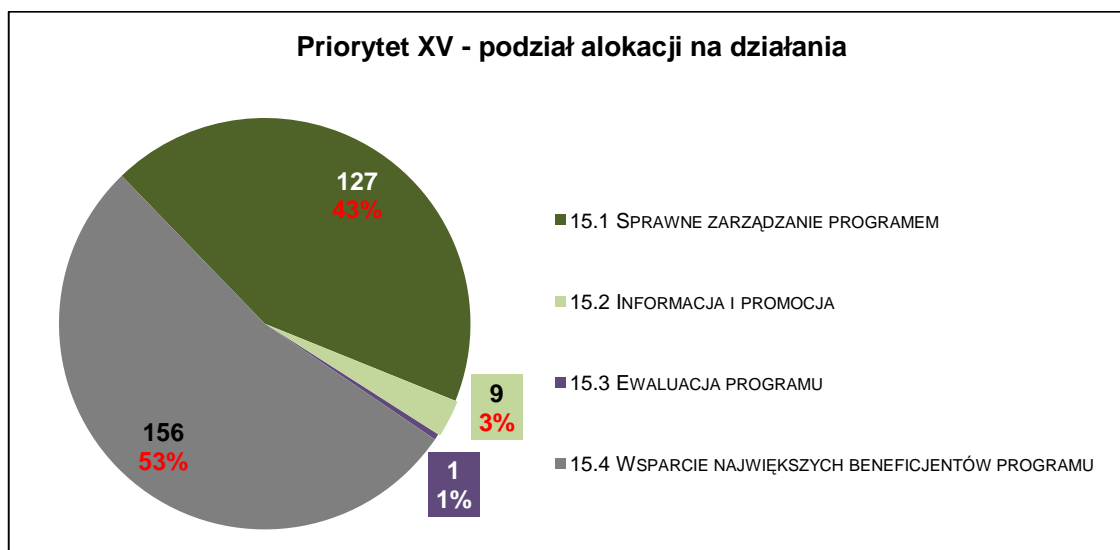
Projekty w priorytecie XV są realizowane w ramach czterech działań:

- **15.1 Sprawne zarządzanie programem**
- **15.2 Informacja i promocja**
- **15.3 Ewaluacja programu**
- **15.4 Wsparcie największych beneficjentów programu**

W ramach XV priorytetu, wysokość środków z Funduszu Spójności wynosi **293,1 mln euro**, co stanowi 1,3% alokacji środków z FS w ramach Programu i 1% całkowitej alokacji środków wspólnotowych w ramach POIiŚ.

Poniższy wykres prezentuje rozkład alokacji na działania wdrażane w priorytecie XV.

WYKRES 59. PODZIAŁ ALOKACJI PRIORYTETU XV NA DZIAŁANIA (DANE W MLN EURO)

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ

WNIOSKI O DOFINANSOWANIE / UMOWY O DOFINANSOWANIE

W okresie sprawozdawczym zatwierdzony do realizacji został 1 z 3 sektorowych projektów na rok 2013 (sektor: środowisko). Dodatkowo zatwierdzono do realizacji 3 z 3 sektorowych projektów na lata 2014-2015. Łączna kwota wnioskowanego dofinansowania w projektach zatwierdzonych od początku realizacji POIiŚ wynosi **371,7 mln euro**.

Należy nadmienić, że projekty pomocy technicznej POIiŚ realizowane są w postaci Rocznych Planów Działań (pierwszy i ostatni Roczny Plan Działań wyjątkowo obejmuje lata 2007-2008 i 2014-2015). W ramach PT POIiŚ funkcjonuje 7 sektorów: Instytucja Zarządzająca (gdzie jedynym beneficjentem jest IZ), środowisko, transport, energetyka, kultura, zdrowie oraz szkolnictwo wyższe. Ze środków Funduszu Spójności finansowane są sektory: transport, środowisko, energetyka.

W okresie sprawozdawczym umowami o dofinansowanie objęto również 3 z 3 sektorowych projektów na rok 2013 oraz 2 z 3 sektorowych projektów na lata 2014-2015.

W ramach zawartych umów wykorzystane zostało **74% alokacji** przypadającej dla XV priorytetu. Dokonując porównania z poprzednim okresem sprawozdawczym można zaobserwować wzrost wykorzystania dostępnej alokacji o 14 p.p. **Wartość podpisanych umów** wyniosła ogółem 275,8 mln euro, wartość wydatków kwalifikowanych wyniosła 255,3 mln euro, natomiast **dofinansowanie UE opiewa na 217 mln euro**. Najwyższy poziom zakontraktowania środków odnotowano w działaniu 15.2. Wartość zakontraktowanych środków w ramach tego działania wyniosła ogółem 8,7 mln euro, przy czym dofinansowanie unijne wyniosło 7,3 mln euro, co w 86% wykorzystuje alokację dla działania. W działaniu 15.1 wartość podpisanych umów na koniec 2013 r. wyniosła 132,7 mln euro, w tym 95,3 mln euro stanowi dofinansowania UE, co wykorzystuje 75% alokacji dla działania. W działaniu 15.4 wartość podpisanych umów na koniec 2013 r. wyniosła 133,6 mln euro, w tym 113,6 mln euro stanowi dofinansowania UE, co w 73% wykorzystuje alokację dla działania. Natomiast w działaniu 15.3 wartość podpisanych umów na koniec 2013 r. wyniosła 834,6 tys. euro, w tym 709,4 tys. euro stanowi dofinansowanie UE, co wykorzystuje 52% alokacji działania.

WNIOSKI O PŁATNOŚĆ

Wartość wydatków ogółem wykazanych przez beneficjentów we wnioskach o płatność wyniosła 308,4 mln euro, wydatki kwalifikowane wyniosły 203,6 mln euro, z czego część unijna opiewała na kwotę **173,1 mln euro**. Na koniec okresu sprawozdawczego poziom alokacji rozliczonej wnioskami o płatność stanowił **59%**, podczas gdy na koniec 2012 r. wynosił 45%, co oznacza **wzrost o 14 p.p. w trakcie okresu sprawozdawczego**.

CERTYFIKACJA ŚRODKÓW DO KE

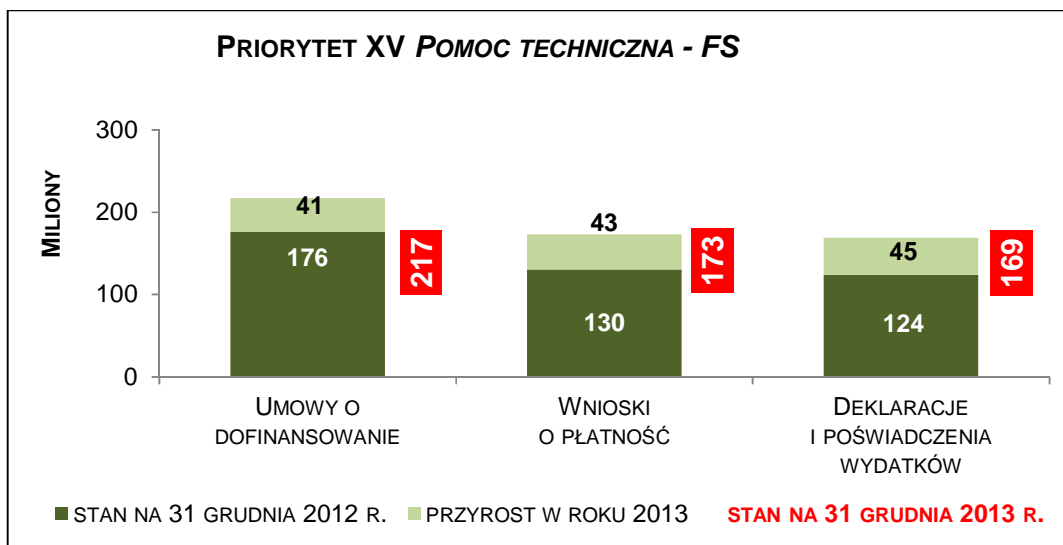
W bieżącym okresie sprawozdawczym Instytucja Certyfikująca przekazała do KE **Poświadczenia i deklaracje wydatków oraz wnioski o płatność okresową** dla priorytetu XV na łączną kwotę wydatków kwalifikowanych wynoszącą **53,2 mln euro**, przy czym wartość **wnioskowanej refundacji** wyniosła **45,2 mln euro**. Od początku realizacji Programu w ramach XV osi priorytetowej do KE zostały przekazane **Poświadczenia i deklaracje** o wartości wydatków kwalifikowanych 199 mln euro i **wnioskowanej refundacji w wysokości 169,1 mln euro**, co stanowi prawie **58% alokacji dla priorytetu** – zanotowano **wzrost o 15 p.p.** w porównaniu z poprzednim okresem sprawozdawczym.

Do 31 grudnia 2013 r. KE zrefundowała 155,9 mln euro. Należy podkreślić, że tylko w roku 2013 wartość refundacji wyniosła 35,2 mln euro, czyli 23% środków przekazanych przez KE w ramach XV osi priorytetowej zostało zrefundowane w bieżącym okresie sprawozdawczym. Od początku realizacji Programu KE **zrefundowała 92% wnioskowanej kwoty**.

DYNAMIKA

Poniższy wykres obrazuje kontraktację środków, wnioskowanie o płatności przez beneficjentów oraz certyfikację wydatków do KE w okresie sprawozdawczym oraz narastająco. Do końca okresu sprawozdawczego w złożonych wnioskach o płatność beneficjenci rozliczyli 173 mln euro, tj. 59% przyznanego im grantu. Jednocześnie w tym samym okresie do KE przekazane zostały **Poświadczenia i deklaracje wydatków** na kwotę refundacji wynoszącą 169 mln euro, co stanowi 98% wydatków wykazanych przez beneficjentów. Powyższe świadczy o sprawnej realizacji priorytetu XV.

WYKRES 60. PORÓWNANIE WARTOŚCI DOFINANSOWANIA UE NA POZIOMIE ZAWARTYCH UMÓW O DOFINANSOWANIE, WNIOSKÓW O PŁATNOŚĆ I DEKLARACJI WYDATKÓW

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POLIŚ NA PODSTAWIE KSI SIMIK 07-13

ANALIZA JAKOŚCIOWA

PODZIAŁ PROJEKTÓW WG SEKTORÓW GOSPODARKI

W priorytecie XV wszystkie projekty realizowane są w ramach kategorii 17 *Administracja publiczna*.

PODZIAŁ PROJEKTÓW W PRZESTRZENI

Wszystkie projekty w priorytecie XV realizowane są na terenie całej Polski.

REALIZACJA ZAŁOŻONYCH CELÓW

W ramach pomocy technicznej POLiŚ beneficjenci realizują działania mające na celu sprawne i efektywne wykorzystanie środków w ramach Programu Infrastruktura i Środowisko. Ze środków XV priorytetu POLiŚ finansowane są wydatki na wynagrodzenia dla pracowników Instytucji Wdrażających oraz dwóch największych beneficjentów POLiŚ - Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad i PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. (wynagrodzenia pracowników IP finansowane są w ramach Programu Pomoc Techniczna 2007-2013 - zgodnie z linią demarkacyjną ustanowioną między POPT 2007-2013 a PT POLiŚ).

W ramach działania 15.1 *Sprawne zarządzanie programem* finansowane są wydatki poniesione m.in. w związku z wynajmem powierzchni biurowych, wyposażeniem stanowisk pracy dla pracowników zaangażowanych we wdrażanie POLiŚ – w tym zakupem sprzętu wraz z oprogramowaniem, a także wsparciem merytorycznym dla instytucji wdrażających POLiŚ w postaci umów cywilnoprawnych na wsparcie działań instytucji, opinii prawnych, ekspertyz, tłumaczeń, oraz wydatki związane z wyjazdami służbowymi krajowymi i zagranicznymi dot. np. udziału w kontrolach, czy udziału w spotkaniach roboczych z przedstawicielami KE.

W celu zwiększenia zdolności administracyjnej instytucji zaangażowanych we wdrażanie POLiŚ, a także zwiększenia atrakcyjności miejsc pracy, finansowane są różnego rodzaju formy podnoszenia kwalifikacji dotyczące zadań wykonywanych przez pracowników w zakresie zarządzania i wdrażania POLiŚ. Należy również podkreślić, że w celu zapewnienia właściwego wdrażania POLiŚ, Instytucja Zarządzająca, w ramach Rocznego Planu Działań IZ POLiŚ (finansowanego z XV osi priorytetowej

SPRAWOZDANIE ROCZNE Z REALIZACJI
PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO 2007-2013
ZA 2013 ROK

POLIŚ) podejmuje m.in. działania w zakresie podnoszenia kwalifikacji pracowników instytucji w systemie wdrażania Programu.

Natomiast, w ramach działań informacyjno-promocyjnych (działanie 15.2) realizowane są szkolenia, seminaria, warsztaty dla beneficjentów oraz potencjalnych beneficjentów POLIŚ. W ramach ww. działania ponoszone są również wydatki związane z wykonaniem materiałów informacyjnych i/lub promocyjnych dystrybuowanych podczas szkoleń, konferencji oraz imprez masowych, jak również wydatki związane z utrzymaniem stron internetowych poświęconych POLIŚ. Szczegółowe informacje nt. realizacji działań informacyjno-promocyjnych w ramach POLIŚ przedstawione są w **załączniku X** do *Sprawozdania*.

W ramach działania 15.3 realizowano badania ewaluacyjne przydatne dla zarządzania i wdrażania POLIŚ.

WSKAŹNIKI WYKONANIA RZECZOWEGO

Wartość wskaźników produktu podana została na podstawie złożonych wniosków o płatność końcową (wiersze realizacja). Dodatkowo wskaźniki produktu omówione zostały na podstawie podpisanych umów o dofinansowanie (szacowana realizacja). Natomiast wartość wskaźnika rezultatu *Średni czas wypłaty środków* została wyliczona na podstawie danych wprowadzonych do KSI (SIMIK 07-13) (wiersz realizacja). Informacje odnośnie kształtowania się wartości wskaźników produktu i rezultatu zostały przedstawione poniżej oraz w **załączniku IV** *Postęp fizyczny wg priorytetów*.

W ramach priorytetu XV zakończyła się realizacja rzeczowa i finansowa 250 projektów (zatwierdzono dla nich wnioski o płatność końcową) o łącznej wartości dofinansowania z UE w wysokości 167,5 mln euro. Analizując podpisane umowy o dofinansowanie można stwierdzić, że spośród zawartych umów o dofinansowanie zakończono 74% projektów, które do zakończenia okresu sprawozdawczego rozliczyły 77% wartości dofinansowania UE ze wszystkich podpisanych w ramach priorytetu umów.

TABELA 28. STAN REALIZACJI WSKAŹNIKÓW XIV PRIORYTETU POLIŚ NA KONIEC 2013 R.

Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa z POLIŚ	Szacowana wartość wskaźnika*	% realizacji wskaźnika zakładanego w Programie
Liczba utworzonych miejsc pracy finansowanych ze środków programu (wyłącznie umowy o pracę) (etatomiesiące)	90 000	98 273,02	109%
Liczba opublikowanych tekstów, ulotek i broszur promujących POLIŚ (szt.)	320 000	378 635	118%
Liczba zrealizowanych badań ewaluacyjnych oraz analiz i ekspertyz (szt.)	25	35	140%
Liczba przeszkolonych osób	25 000	25 483	102%

ŹRÓDŁO: DANE NA PODSTAWIE SPRAWOZDANIA DOT. PT ZA 2013 R.

Na podstawie zatwierdzonych do końca 2013 roku wniosków o płatność końcową dla Rocznych Planów Działań stwierdzić można, że zgodnie ze stanem na dzień 31 grudnia 2013 r. osiągnięta liczba utworzonych miejsc pracy finansowanych ze środków Programu wynosiła 77 307,58 etatomiesiące. Dodatkowo w ramach różnego rodzaju form podnoszenia kwalifikacji organizowanych dla pracowników instytucji zaangażowanych we wdrażanie POLIŚ przeszkolono 25 483 osoby, a od początku realizacji Programu opublikowano 281 323 szt. tekstów, ulotek i broszur promujących POLIŚ. Do końca 2013 r. rozliczono 16 badań ewaluacyjnych, analiz oraz ekspertyz.

Biorąc pod uwagę szacowane wartości wskaźników (na podstawie umów o dofinansowanie zawartych do końca okresu sprawozdawczego) należy stwierdzić, że wszystkie **zakładane wartości zostaną osiągnięte**.

3.15.2 OPIS ISTOTNYCH PROBLEMÓW WE WDRAŻANIU WRAZ Z PODJĘTYMI ŚRODKAMI ZARADCZYMI

W okresie sprawozdawczym nie odnotowano istotnych problemów o charakterze horyzontalnym związanych z wdrażaniem priorytetów pomocy technicznej POIiŚ. Szczegółowe informacje znajdują się w **rozdziale 5** POMOC TECHNICZNA.

4 EFRR/FS – DUŻE PROJEKTY

Zgodnie z zapisami *rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006*, wśród projektów realizowanych w ramach POIiŚ, wyodrębnia się tzw. projekty duże. W rozumieniu art. 39. znowelizowanego *rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006*, projekt duży jest to projekt, który składa się z szeregu robót, działań lub usług służących wykonaniu niepodzielnego zadania o sprecyzowanym charakterze w wymiarze gospodarczym lub technicznym, posiada jasno określone cele, a jego koszt całkowity przekracza 50 mln euro (bez względu na dziedzinę).

Zgodnie z zapisami *rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006* **dofinansowanie dużych projektów** wymaga dodatkowego potwierdzenia **decyzją KE**. Nie wstrzymuje to jednak realizacji projektu, ani nie wyklucza rozliczenia wydatków z nim związanych.

Projekty duże są identyfikowane na LPI dla POIiŚ lub wśród projektów wybranych w drodze konkursów przeprowadzanych przez IP i/lub IW.

PROJEKTY DUŻE NA LIŚCIE PROJEKTÓW INDYWIDUALNYCH DLA POIiŚ

Na LPI obowiązującej na koniec okresu sprawozdawczego znalazły się **224 duże projekty**⁹⁹ o **całkowitej wartości 54,2 mld euro** i szacowanej **kwocie dofinansowania ze środków UE** w wysokości **29,7 mld euro**. Na **podstawowej** liście projektów znajdowały się **164 duże projekty o wartości 36,8 mld euro**, natomiast na liście rezerwowej znalazły się 62 duże projekty o łącznym koszcie całkowitym wynoszącym ponad 17,4 mld euro.

Szczegółowe informacje na temat dużych projektów zidentyfikowanych na liście zawiera poniższa tabela. Projekty z sektora transportu stanowią aż 72% liczby projektów z listy podstawowej. Łączna kwota dofinansowania ze środków wspólnotowych przewidywana na realizację projektów z listy podstawowej (20,7 mld EUR) w 65% wyczerpuje alokację dostępną dla POIiŚ. W ramach priorytetów IV, V, IX i XII nie występują duże projekty.

TABELA 29. ORIENTACYJNA LICZBA I SZACUNKOWE KWOTY DUŻYCH PROJEKTÓW NA LPI POIiŚ

Priorytet	Liczba projektów dużych		Orientacyjny koszt całkowity (mln euro)		Szacunkowa kwota dofinansowania z UE (mln euro) i % wykorzystania alokacji			
	Lista podstawowa	Lista rezerwowa	Lista podstawowa	Lista rezerwowa	Lista podstawowa	% alokacji priorytetu	Lista rezerwowa	% alokacji priorytetu
I	14	0	1 383,8	0,00	766,4	24%	0,0	0%
II	8	2	1 110,0	300,5	468,0	46%	127,5	12%
III	3	0	376,0	0,0	241,5	43%	0,0	0%
IV	0	0	0,0	0,0	0,0	0%	0,0	0%
V	0	0	0,0	0,0	0,0	0%	0,0	0%
VI	35	20	15 409,0	4 931,1	9 289,1	104%	2 760,4	31%
VII	68	21	11 909,1	6 461,8	6 780,2	88%	4 010,6	52%
VIII	15	12	3 271,2	4 361,6	2 123,0	69%	1 653,3	54%
IX	0	0	0,0	0,0	0,0	0%	0,0	0%

⁹⁹ Identyfikacja dużych projektów z LPI została przeprowadzona w oparciu o kurs EUR/PLN (4,1942). Zestawienie uwzględnia projekty o wartości całkowitej powyżej 50 mln euro, uwzględnione zostały również projekty, o koszcie całkowitym poniżej 50 mln euro, dla których KE wydała już decyzje.

SPRAWOZDANIE ROCZNE Z REALIZACJI
PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO 2007-2013
ZA 2013 ROK

Priorytet	Liczba projektów dużych		Orientacyjny koszt całkowity (mln euro)		Szacunkowa kwota dofinansowania z UE (mln euro) i % wykorzystania alokacji			
	Lista podstawowa	Lista rezerwowa	Lista podstawowa	Lista rezerwowa	Lista podstawowa	% alokacji priorytetu	Lista rezerwowa	% alokacji priorytetu
X	14	5	2 886,1	1 207,0	784,1	80%	344,2	35%
XI	5	2	325,4	149,9	166,7	30%	113,4	20%
XII	0	0	0,0	0,0	0,0	0%	0,0	0%
XIII	2	0	125,3	0,0	102,4	17%	0,0	0%
I-XIII	164	62	36 795,9	17 411,9	20 721,4	65%	9 009,4	30%

ŹRÓDŁO: LISTA PROJEKTÓW INDYWIDUALNYCH DLA POIiŚ 2007-2013 (Z DNIA 21.11.2013 R.)

STAN REALIZACJI DUŻYCH PROJEKTÓW INDYWIDUALNYCH I KONKURSOWYCH W RAMACH POIiŚ

Do końca okresu sprawozdawczego zarówno w trybie indywidualnym, jak i konkursowym beneficjenci złożyli **189 wniosków o dofinansowanie dla dużych projektów¹⁰⁰** na łączną kwotę dofinansowania wynoszącą **30,4 mld euro**.

Do końca okresu sprawozdawczego do KE przekazanych zostało 159¹⁰¹ wniosków o potwierdzenie wkładu wspólnotowego dla dużych projektów, z czego 37 to projekty konkursowe, a 122 to projekty indywidualne. **Łączna wartość przesłanych projektów wyniosła ok. 37,6 mld euro, w tym wnioskowane dofinansowanie ze środków UE to 22,3 mld euro**, co stanowi 79% alokacji dla POIiŚ. Należy podkreślić, że w 2013 r. zostało przekazanych do KE 36 wniosków o potwierdzenie wkładu finansowego, co stanowi 23% liczby wszystkich projektów przekazanych od początku realizacji Programu.

Największa liczba wniosków - 89, stanowiąca 56% wszystkich przekazanych wniosków, została przekazanych w sektorze transportu, na łączną kwotę dofinansowania UE **w wysokości 18,9 mld euro**. Największa liczba wniosków o najwyższej wartości to wnioski przekazane w ramach priorytetu VI. *Drogowa i lotnicza sieć TEN-T*. Wnioski wysłane do KE w sektorze środowiska stanowią 29% wszystkich wysłanych wniosków. Najwięcej, bo aż 30 wniosków zostało przekazanych do KE w ramach działania 1.1 *Gospodarka wodno-ściekowa w aglomeracjach powyżej 15 tys. RLM*.

Analizując postęp w wydawaniu decyzji przez KE należy wskazać, że KE wydała 130 decyzji, z czego 60 w okresie sprawozdawczym, co stanowi 47% wszystkich wydanych decyzji. KE wydała już wszystkie decyzje dla dużych projektów zaplanowanych do realizacji w ramach sektorów kultury i szkolnictwa wyższego. Strona polska oczekuje na wydanie 29 decyzji.

Tabela poniżej przedstawia informacje o liczbie wniosków o potwierdzenie wkładu finansowego przesłanych do KE oraz liczbie decyzji wydanych przez KE wraz z wartością dofinansowania UE.

TABELA 30. PRZEKAZANE DO KE WNIOSKI O POTWIERDZENIE WKŁADU FINANSOWEGO DLA DUŻYCH PROJEKTÓW I WYDANE PRZEZ KE DECYZJE W PODZIALE NA PRIORYTETY - STAN NA 31 GRUDNIA 2013 R.

Priorytet	Liczba wniosków przekazanych do KE	Wartość wnioskowanego dofinansowania UE (euro)	Liczba wydanych decyzji	Wartość przyznanego dofinansowania UE (euro)
I	30	1 578,34	25	1 195,42
II	8	452,01	8	452,01
III	0	0,00	0	0,00
IV	7	38,96	7	38,96

¹⁰⁰ Do dużych projektów zostały zaliczone projekty o koszcie całkowitym powyżej 50 mln euro. Identyfikacja dużych projektów została przeprowadzona w oparciu o kurs EUR/PLN (4,1942). Dane szacunkowe.

¹⁰¹ Zestawienie nie zawiera 6 anulowanych wniosków.

SPRAWOZDANIE ROCZNE Z REALIZACJI
PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO 2007-2013
ZA 2013 ROK

Priorytet	Liczba wniosków przekazanych do KE	Wartość wnioskowanego dofinansowania UE (euro)	Liczba wydanych decyzji	Wartość przyznanego dofinansowania UE (euro)
V	0	0,00	0	0,00
VI	35	11 319,72	30	9 205,99
VII	37	4 888,54	27	3 771,15
VIII	17	2 729,05	16	2 634,88
IX	6	72,19	1	22,75
X	12	850,46	9	712,02
XI	5	210,89	5	210,89
XII	0	0,00	0	0,00
XIII	2	127,40	2	127,40
RAZEM	159	22 267,57	130	18 371,46

ŹRÓDŁO: IZ POLiŚ

Do końca 2013 r. **zawarte zostały 194 umowy o dofinansowanie** dużych inwestycji, dla których kwota dofinansowania ze środków UE wyniosła **20,8 mld euro**, co stanowi wykorzystanie **74% alokacji dla Programu**. Największa wartość dofinansowania UE została przeznaczona na projekty z sektora transportu i wyniosła 17,7 mld euro, co stanowi aż 85% dofinansowania UE dla dużych projektów POLiŚ. Do końca okresu sprawozdawczego w sektorze transportu zostały podpisane 112 umowy o dofinansowanie, co stanowi ponad połowę liczby wszystkich umów o dofinansowanie dużych inwestycji.

Instytucja Certyfikująca przekazała do KE **Poświadczenia i deklaracje wydatków oraz wnioski o płatność okresową** dla dużych projektów POLiŚ na łączną kwotę wydatków kwalifikowalnych wynoszącą **17 mld euro**, przy czym wartość wnioskowanej refundacji wyniosła **13 mld euro**. Szczegółowe informacje w podziale na projekty zostały przedstawione w **załączniku XII KWOTY CERTYFIKOWANE DO KE DLA DUŻYCH PROJEKTÓW**.

Do końca grudnia 2013 r. została zakończona realizacja 22 dużych projektów w sektorach środowiska, transportu, energetyki i kultury, które osiągnęły zakładane wskaźniki produktu i rezultatu, zgodne z planowaną wartością docelową.

W **załączniku XIII** został przedstawiony postęp w realizacji bieżących i zakończonych dużych projektów realizowanych w ramach POLiŚ, dla których do końca 2013 r. zawarto umowy o dofinansowanie.

WSPARCIE EKSPERTÓW JASPERS

W ramach przygotowania dużych projektów inwestycyjnych Polska korzysta ze wsparcia JASPERS (*Joint Assistance to Support Projects in European Regions*). **Jest to inicjatywa KE, Europejskiego Banku Inwestycyjnego, Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju oraz Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW)**. Pomoc w ramach JASPERS w zakresie przygotowania dokumentacji otrzymują projekty m.in. w sektorze transportu, środowiska, energetyki oraz kultury. Dodatkowo wsparciem w ramach JASPERS objęte są projekty, które mają charakter modelowy, a ich rezultaty można wykorzystać przy przygotowywaniu innych projektów. Wsparcie JASPERS jest również udzielane w kwestiach horyzontalnych, w szczególności dla projektów pomocy publicznej czy projektów generujących dochód oraz kwestii związanych z innymi czynnikami mającymi wpływ na koszty realizacji projektów. Przedmiotowa pomoc dotyczy priorytetów POLiŚ z sektora środowiska (I-III), transportu (VI-VIII), gospodarki (IX, X) oraz kultury (XI).

Cele i priorytety inicjatywy JASPERS są określone co roku w Planie Działań (Action Plan), uzgadnianym między JASPERS i Ministerstwem infrastruktury i Rozwoju. Plan Działań Inicjatywy Jaspers na 2013 r. został uzgodniony 25 czerwca i objął swoim zakresem 81 projektów realizowanych w ramach POLiŚ. W tym okresie do KE trafiło 36 wniosków o potwierdzenie wkładu unijnego z czego

22 projektów otrzymało pomoc Jaspers. Spośród wszystkich projektów POIiŚ przekazanych do KE do końca 2013 roku, 95 było objętych wsparciem Jaspers.

W ramach prac Jaspers w 2013 r. organizowano przy współpracy MliR seminaria nt. racjonalizacji zużycia energii oraz warsztaty przeznaczone dla beneficjentów POIiŚ z sektorów transportu drogowego i miejskiego. Weryfikacji zostały poddane rozporządzenia w sprawie pomocy publicznej dla sektorów transportu lotniczego, intermodalnego oraz ITS. Dodatkowo były prowadzone działania w zakresie aktualizacji Niebieskiej Księgi dla transportu drogowego, kolejowego, miejskiego i powietrznego.

5 POMOC TECHNICZNA

W ramach POIiŚ na działania w zakresie pomocy technicznej przeznaczono ze środków wspólnotowych 319,7 mln euro co stanowi **1,1% alokacji środków unijnych dla Programu**. Głównym celem priorytetów pomocy technicznej jest zapewnienie sprawnego i efektywnego wykorzystania środków w ramach Programu.

Ze środków Pomocy Technicznej POIiŚ finansowane są wydatki ponoszone na **wynagrodzenia dla pracowników** Instytucji Wdrażających oraz dwóch największych beneficjentów Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad i PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. Natomiast wynagrodzenia pracowników IP oraz IZ finansowane są ze środków Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna na lata 2007-2013 - zgodnie z linią demarkacyjną ustanowioną między POPT 2007-2013 a PT POIiŚ.

W ramach działań dotyczących **sprawnego zarządzania Programem** (działania 14.1 i 15.1) sfinansowano dotychczas m.in. zakup sprzętu komputerowego wraz z oprogramowaniem, finansowano koszty wynajmu powierzchni biurowych oraz wyposażenia pomieszczeń dla pracowników zaangażowanych we wdrażanie POIiŚ, poniesiono również wydatki związane ze wsparciem merytorycznym dla instytucji wdrażających POIiŚ w postaci opinii prawnych, ekspertyz, tłumaczeń, a także wydatki związane z wyjazdami służbowymi krajowymi i zagranicznymi dotyczącymi np. udziału w kontrolach, czy udziału w spotkaniach roboczych z przedstawicielami KE.

W celu zwiększenia zdolności administracyjnej instytucji zaangażowanych we wdrażanie POIiŚ, a także zwiększenia atrakcyjności miejsc pracy, finansowano różnego rodzaju **formy podnoszenia kwalifikacji** dotyczące zadań wykonywanych przez pracowników w zakresie zarządzania i wdrażania Programu. W omawianym okresie sprawozdawczym w ramach projektu pomocy technicznej IZ na rok 2013 zrealizowano m.in. szkolenia dotyczące:

- niestandardowych form marketingu;
- zasad prowadzenia postępowań administracyjnych w sprawie zwrotu oraz umarzania środków wydatkowanych z UE;
- wytycznych w zakresie sposobu korygowania wydatków nieprawidłowo poniesionych w ramach POIiŚ 2007-2013;
- identyfikacji potencjalnych zmów przetargowych;
- procesu inwestycyjnego projektów współfinansowanych z funduszy europejskich z uwzględnieniem ustawy Prawo Budowlane;
- pomocy publicznej;
- efektywnej komunikacji;
- nieprawidłowości w ramach POIiŚ – system raportowania,

a także zorganizowano spotkanie podsumowujące konsultacje społeczne Wytycznych w zakresie korygowania wydatków nieprawidłowo poniesionych. Łącznie w tym roku przeszkolono 660 osób z instytucji w systemie zarządzania POIiŚ, natomiast od początku realizacji programu przeszkolono ponad 4 300 osób.

W ramach **działań informacyjno-promocyjnych** (działania 14.2 i 15.2) zrealizowano szkolenia, seminaria, konferencje, warsztaty dla beneficjentów oraz potencjalnych beneficjentów POIiŚ. Poniesiono także wydatki związane z wykonaniem materiałów promocyjnych dystrybuowanych podczas szkoleń, konferencji, targów, a także wydatki związane z utrzymaniem stron internetowych poświęconych POIiŚ.

W ramach działań dotyczących ewaluacji Programu (działania 14.3 i 15.3) zrealizowano badania ewaluacyjne przydatne dla zarządzania i wdrażania POIiŚ.

STAN REALIZACJI POMOCY TECHNICZNEJ POIiŚ

Do końca okresu sprawozdawczego zatwierdzono do realizacji kolejne projekty sektorowe, tj. projekty składane przez IP lub IZ, obejmujące wydatki wszystkich beneficjentów pomocy technicznej w danym sektorze. Łączna wartość wszystkich wniosków o dofinansowanie poprawnych pod względem formalnym wyniosła 453,4 mln euro, natomiast wartość dofinansowania to 411,7 mln euro.

Do końca okresu sprawozdawczego umowami/decyzjami o dofinansowanie objęto wszystkie sektorowe projekty na rok 2013 (środowisko, transport, energetyka, IZ, kultura, zdrowie i szkolnictwo wyższe). **Całkowita wartość zakontraktowanych środków wyniosła ponad 309,3 mln euro, w tym wydatków kwalifikowanych 288,3 mln euro oraz 245 mln euro ze środków wspólnotowych, co w 77% wykorzystuje alokację dostępną dla priorytetów XIV i XV.**

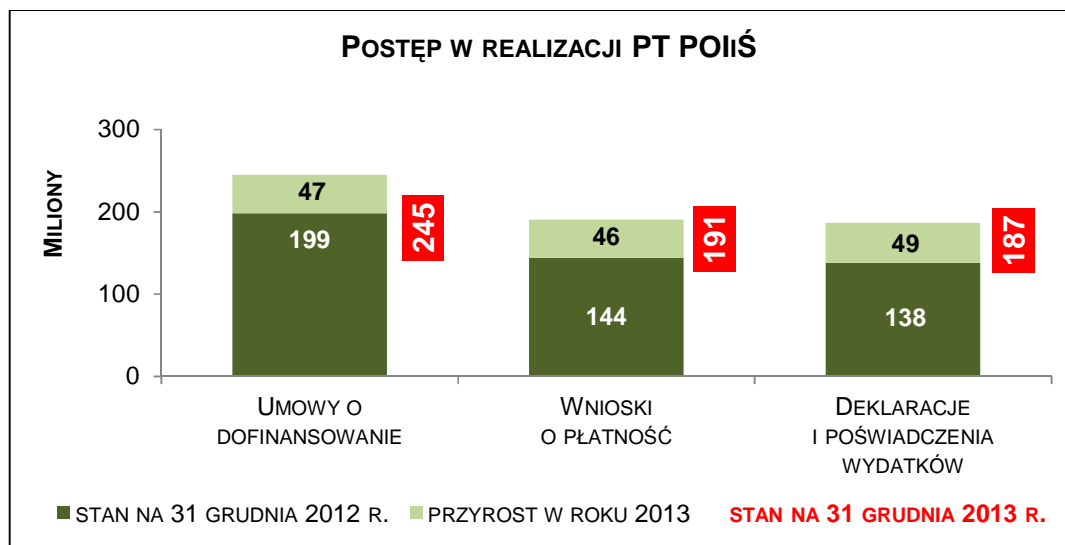
Porównując rozkład alokacji pomiędzy priorytetami, należy zauważyć że na priorytet XV zostało przeznaczone prawie 92% alokacji na PT POIiŚ.

Łączna kwota dofinansowania ze środków UE w zatwierdzonych wnioskach o płatność od początku realizacji POIiŚ wynosi **190,7 mln euro**, co stanowi 60% alokacji dla PT POIiŚ oraz 78% wartości podpisanych umów o dofinansowanie w części dofinansowania UE. W priorytecie XIV złożone wnioski o płatność wykorzystują **66% alokacji dla priorytetu**, natomiast w ramach XV osi priorytetowej – **59% alokacji**.

Instytucja Certyfikująca przekazała do KE **Poświadczenia i deklaracje wydatków oraz wnioski o płatność okresową** na łączną kwotę wydatków kwalifikowanych wynoszącą **219,8 mln euro**, przy czym wartość wnioskowanej refundacji wyniosła **186,8 mln euro**.

Poniższy wykres prezentuje stan realizacji PT POIiŚ na koniec grudnia 2013 r. w odniesieniu do poziomu dofinansowania ze środków wspólnotowych w zakresie podpisanych **umów o dofinansowanie, wydatków wykazanych przez beneficjentów oraz kwot wnioskowanych do KE.**

WYKRES 61. STAN REALIZACJI PRIORYTETU XIV I XV W ZAKRESIE UMÓW O DOFINANSOWANIE, WNIOSKÓW O PŁATNOŚĆ I CERTYFIKACJI DO KE (DANE W MLN EURO)

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE IZ POIiŚ NA PODSTAWIE KSI SIMIK 07-13

OPIS NAPOTKANYCH PROBLEMÓW WRAZ Z PODJĘTYMI DZIAŁANAMI ZARADCZYMI

1. WYKORZYSTANIE ALOKACJI

Ze względu na specyfikę działań finansowanych ze środków pomocy technicznej, w tym konieczność ich dostosowywania do bieżących potrzeb instytucji uczestniczących we wdrażaniu Programu, trudne jest precyzyjne określenie zapotrzebowania poszczególnych instytucji na środki PT POLiŚ w perspektywie długoterminowej. Dlatego, IZ, we współpracy z IP, podejmuje regularne działania w celu analizy wysokości środków dostępnych w ramach PT POLiŚ. W 2012 r. prowadzono analizę mającą na celu sprawdzenie, czy środki przeznaczone na pomoc techniczną w ramach priorytetów XIV i XV (po realokacji dokonanej w grudniu 2011 r.) są wystarczające w stosunku do zapotrzebowania poszczególnych sektorów. W wyniku tej analizy stwierdzono, że zapotrzebowanie na środki PT poszczególnych instytucji w systemie zarządzania POLiŚ będzie mniejsze niż środki dostępne dla tych instytucji, po realokacji dokonanej w grudniu 2011 r. Opisane powyżej kwestie nie mają negatywnego wpływu na sprawność wdrażania Programu, niemniej jednak mają wpływ na wysokość środków wykorzystywanych w ramach priorytetów pomocy technicznej POLiŚ, a w konsekwencji na konieczność wystąpienia w sprawie realokacji środków. Wobec powyższego, w okresie sprawozdawczym ponownie dokonano rewizji zapotrzebowania. Wyniki tej analizy wskazały na potrzebę uwolnienia części alokacji i przeznaczenie jej na inne obszary niż pomoc techniczna i zostały uwzględnione w rozpoczętej w okresie sprawozdawczym procedurze zmiany *Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2007-2013*. Komitet Monitorujący POLiŚ uchwałą nr 5/2013 z dnia 8 kwietnia 2013 r. przyjął propozycję zmian POLiŚ obejmującą swoim zakresem m.in. przeniesienie środków z priorytetów Pomocy Technicznej POLiŚ (XIV i XV) na rzecz priorytetów VI, VII oraz XIII. Tym samym udział środków pomocy technicznej w ogólnej alokacji dla Programu został zmniejszony z poziomu 1,5% do 1,1% i jest najniższy ze wszystkich krajowych Programów Operacyjnych realizowanych w bieżącej perspektywie finansowej¹⁰².

Z danych wg stanu na dzień 31.12.2013 r. wynika, że wartość podpisanych umów o dofinansowanie/decyzji o dofinansowaniu w ramach priorytetu XIV POLiŚ jest wyższa od dostępnej alokacji (po uwzględnieniu przesunięcia środków z priorytetu XIV do odpowiedniego priorytetu inwestycyjnego POLiŚ), o której mowa powyżej. Wynika to z faktu, że raporty generowane na podstawie danych z KSI (SIMIK 07-13) opierają się na wartościach wynikających z umów o dofinansowanie, natomiast rzeczywisty poziom wykorzystania dostępnej alokacji określają dostępne limity środków UE jakie mogą być objęte umowami/decyzjami o dofinansowanie w danym okresie. Są one wyliczane w następujący sposób:

- w odniesieniu do sektorowych projektów, w przypadku których dokonano płatności końcowej na rzecz IP - faktyczna wartość wydatków zatwierdzonych we wnioskach o płatność;
- w odniesieniu do sektorowych projektów, w przypadku których nie dokonano płatności końcowej na rzecz IP - wartość zgodna z aktualnymi sektorowymi umowami/aneksami do umów o dofinansowanie.

2. NABÓR WNIOSKÓW O DOFINANSOWANIE NA LATA 2014-2015

Na początku okresu sprawozdawczego (styczeń 2013 r.) został ogłoszony nabór wniosków o dofinansowanie w ramach PT POLiŚ na lata 2014-2015. Pierwotnie planowane było zakończenie naboru do końca okresu sprawozdawczego. Niemniej jednak w okresie od ogłoszenia naboru (tj. 22 stycznia 2013 r.) do planowanego terminu złożenia wniosków o dofinansowanie przez beneficjentów (14 marca 2013 r.) wystąpiły następujące zdarzenia wymagające podjęcia odpowiednich działań przez Instytucję Zarządzającą:

- IZ Programem Operacyjnym Pomoc Techniczna podjęła decyzję o wystąpieniu do KE o zmianę POPT skutkującą zmianą zakresu finansowania części IW POLiŚ począwszy od 1 stycznia 2014 r. (informacja o planowanych zmianach została przekazana do beneficjentów PT POLiŚ w kwietniu 2013 r.). Podjęte w tym zakresie działania wymagały zwrócenia się przez IZ POLiŚ do beneficjentów z prośbą o korektę wniosków o dofinansowanie w związku z podjętymi przez Komitety Monitorujące ww. Programów

¹⁰² Wersja 4.0 Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, uwzględniająca m.in. zmiany w alokacji środków w ramach XIV i XV priorytetu została zaakceptowana przez Komisję Europejską decyzją z 27 stycznia 2014 r.

decyzjami o zmianie źródła finansowania wydatków na wynagrodzenia w następujących Instytucjach Wdrażających POLiŚ: WWPE, CSIOZ, OPI (uchwała KM POPT 2/2013 z 19 kwietnia 2013; uchwała KM POLiŚ 5/2013 z 8 kwietnia 2013 r.). Od 1 stycznia 2014 r. wynagrodzenia ww. instytucji, dotychczas finansowane w ramach PT POLiŚ, będą finansowane w ramach POPT 2007-2013;

- podjęcie przez Instytucję Pośredniczącą w sektorze kultury decyzji o samodzielnej realizacji zadań w zakresie wdrażania Priorytetu XI w latach 2014-2015, skutkujące rozwiązaniem *Porozumienia w sprawie współpracy przy realizowaniu Priorytetu Kultura i dziedzictwo kulturowe w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013* i rezygnacją z powierzania części zadań IW.

Pomimo wyżej wskazanych utrudnień, proces zatwierdzania wniosków o dofinansowanie został zakończony w okresie sprawozdawczym. W okresie tym uzgodniono również brzmienie umów o dofinansowanie projektów pomocy technicznej na lata 2014-2015, a następnie rozpoczęto proces zawierania umów na realizację tych projektów w celu zapewnienia pełnej kontraktacji środków PT POLiŚ do końca 2013 r. Do końca okresu sprawozdawczego podpisano 5 z 6 umów o dofinansowanie RPD PT oraz decyzję o dofinansowanie RPD Instytucji Zarządzającej POLiŚ.

W okresie sprawozdawczym nie została podpisana jedynie umowa o dofinansowanie RPD sektora transportu na lata 2014-2015 obejmująca wydatki IP – Ministerstwa Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej, IP-II - CUPT, GDDKiA oraz PKP PLK S.A. Niemniej jednak należy zaznaczyć, że IZ POLiŚ podjęła wszelkie możliwe działania zmierzające do podpisania umowy o dofinansowanie ww. projektu do końca 2013 r. Wniosek o dofinansowanie RPD PT POLiŚ sektora transportu na lata 2014-15 został zatwierdzony przez IZ POLiŚ pod koniec października 2013 r. Następnie podjęto działania zmierzające do podpisania umowy o dofinansowanie ww. projektu (w tym określenie celów dla jednego z beneficjentów, tj. PKP PLK S.A., warunkujących wypłatę dofinansowania dla ww. beneficjenta w ramach projektu pomocy technicznej na lata 2014-2015). Działania te miały na celu zapewnienie pełnej kontraktacji środków w ramach XV priorytetu POLiŚ w 2013 r.

Jednakże w związku z utworzeniem Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju, które na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 listopada 2013 r. w sprawie *szczegółowego zakresu działania Ministra Infrastruktury i Rozwoju* (Dz. U. z 2013 r. poz. 1391) przejęło dotychczasowe zadania Ministerstwa Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej oraz Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, podjęto decyzję o wstrzymaniu podpisywania umowy o dofinansowanie projektu PT dla sektora transportu na lata 2014-2015 – do czasu finalnych rozstrzygnięć w zakresie podziału kompetencji pomiędzy instytucjami realizującymi ww. umowę (tj. podziału kompetencji zarówno wewnątrz MIR, jak i na linii MIR-CUPT).

Powyższe miało wpływ na kontraktację środków w ramach priorytetu XV POLiŚ, tj. brak wydanej umowy o dofinansowanie na realizację projektu sektora transportu w grudniu 2013 r. miał wpływ na nieosiągnięcie poziomu kontraktacji w priorytecie XV POLiŚ. Niemniej jednak nie należy tego traktować jako niezrealizowanie celów w zakresie kontraktacji wydatków ze względu na fakt, że projekt sektora transportu został zatwierdzony do realizacji i niezwłocznie po jego aktualizacji/zmianie zostaną podjęte kroki mające na celu zakontraktowanie środków w ramach ww. priorytetu, co nastąpi w następnym okresie sprawozdawczym, tj. I półroczu 2014 r.

Ponadto, w okresie od stycznia do maja 2013 r., Instytucja Audytowa przeprowadziła audyt systemu zarządzania i kontroli w odniesieniu do POLiŚ. W trakcie audytu badano m.in.: czy IZ posiada adekwatne procedury wyboru projektów, adekwatne kontrole zarządcze, adekwatną ścieżkę audytu. Raport z audytu został przedstawiony w okresie sprawozdawczym. Zatwierdzona wersja raportu nie wskazała uchybień w odniesieniu do procesu wyboru wniosków o dofinansowanie w ramach priorytetów XIV i XV (pomoc techniczna) POLiŚ.

PLANOWANY PRZEBIEG REALIZACJI POMOCY TECHNICZNEJ POLiŚ W PRZYSZŁYM OKRESIE SPRAWOZDAWCZYM

W kolejnym okresie sprawozdawczym przewiduje się pewnego rodzaju utrudnienia w związku z:

- kumulacją zadań związanych z końcowym etapem wdrażania priorytetów pomocy technicznej POLiŚ oraz równoczesną intensyfikacją prac nad przygotowaniem wdrażania nowej perspektywy finansowej 2014-2020;

- przejęciem przez IZ POLiŚ (MIR) zadań Instytucji Pośredniczącej w zakresie realizacji RPD sektora transportu na rok 2013 oraz zmianami w zakresie realizacji projektu sektora transportu na lata 2014-2015 (tj. przejęciem przez CUPT – IW koordynacji realizacji ww. projektu).

Jednakże przewiduje się, że doświadczenie we wdrażaniu priorytetów PT oraz podejmowane w przyszłości działania umożliwią sprawną realizację priorytetu XIV i XV POLiŚ.

6 PROMOCJA I INFORMACJA

Działania związane z informacją i promocją POIiŚ zostały opisane w **załączniku X** do *Sprawozdania*.